

EVALD FLISAR

SHEGERTI
I
MAGJISTARIT

Përktheu: Valdet FETAHU

E drejta e përkthimit i përkasin përkthyesit

**Ky libër editohet ne këtë faqe me autorizimin
e përkthyesit të tij**

Tituli i origjinalit: “Čarovnikov vajenec”

Botuar: EVALD FLISAR 1986

PARATHËNJE

Bestseller fascinant dhe dinamik i cili flet përi kërkimin e të së vërtetës me ndihmen e tantrës seksuale të shkrimtarit ndërkombëtarisht të njohur Evald Flisar. Me ikje nga monotonia dhe skizofrenia e botës perëndimore moderne në urtësine e guru-së Jogananda të cilin personazhi kryesor e takon gjatë udhëtimit të tij dramatik nëpër Zanskar(Himalaje)si dhe paraqitja teorike dhe praktike në inicimin e kultit të svastikës grremçmajtë – mësimet e tantrës seksuale të fshehura nëpër lamaserit e Tibetit. Roman të cilin do ta lexoni me nje frymë. Për të parën herë është botuar në vitin 1986, e deri me tani është ribotuar gjashtë herë.

“I marri i cili ia del në
marrëzinë e tij do të bëhet
urtar”.

Viljen Blejk

“Ti më kërkon, e unë të gjej.”

1

Në fund të grykëmalit, Aliu ma tregoi njërrën nga urat e akullta me të cilat Kashmiri është i njohur.

Çdo dimër bora i mbulon luginat dhe shtretërit e lumenjëve dhe kur në sipërfaqe lumenjtë ngrihen, uji kalimin e gropon nëpër thellësi, kështu që rrjedhë i pavërejtur, i pazhurmëshëm, derisa në sipërfaqe nëpër borë mund të ecësh nga njëra anë në tjetrën. Në pranverën e vonë, kur bora fillon të shkrihet, depërtimi i ujitë bëhet shumë më i madhë e ura e akulltë e cila është mbi të, bëhet gjithnjë e më e hollë. Në fund në të çeletë çarja. Derisa s'bëhet shumë e gjerë, mund ta kapërcesh, por kah fundi i korrikut veç bëhet i rrezikshëm. Kah fundi i shtatorit, para ardhjes së dimërit të ri, askush nuk e merr guximin të kaloj mbi strukturat e brishta.

A mos ndoshta kam ardhur shumë vonë? Rruga ime përnjëherë u zbulua në formë të zbulimit simbolik mbi të çarat në urën e ngrirë dhe jeta në mendje m'u shfaq si seri e përherëshme e tentimeve të tilla, vërsulje nga njëra anë në tjetrën, fundosje në thellësi, kërcime të përsëritura, kërkimin e urave të reja, të atilla ku vrima në mes nuk është shumë e gjerë dhe në të cilën do të kam pak shpresë se nuk do të bie kryengulthi.

Çfarë kishte në anën tjetër?

Pjesa e vetes sime të cilën edukimi intelektual e kishte larguar nga unë! Pjesa instiktive, intuitive, e cila më ka përcjellur gjatë jetës si hije e veprimeve të mia racionale, kurrë larg, por kurrë aq afër për të qenë në gjendje që ta prekë!

Moti e kam parandje se e kam kipcin, me të cilin kam qenë i afërt në fëmijëri. Kurrëgjë s'kemi fshehur njëri prej tjetri. Mandej, nuk e di kur dhe përse, midis nesh u shfaq mosbesimi.

Mjedisi në të cilin kemi mësuar dhe jemi rritur u pozicionua në anën e unit tim intelektual dhe pjesa instiktive (e mposhtur në shkollë, universitet, në realitetin shoqëror) i turpëruar u tërhoq.

Zuri vend në dimensionin e ekzistencës, të cilën uni im intelektual nuk ka dashur ta pranoj si të barabartë sepse ka qenë i pashpjegueshëm dhe joshkencor, edhe pse gjithmonë është dëshmuar në përvojën e jetës. Kipci i hijezuar instiktiv më ka përcjellur si grua besnike e cila e di se burrit do t'i mërzhitet mbijetesa e pafrytshme në botën e koncepteve racionale dhe se, me ndjenjën e fajsisë dhe drojës se ndoshta veç është vonuar, do të vij ta kërkojë.

Derisa ngjiteshim me Aliun shtegut për në shpellën Amarnat, në mua u fut ndjenja se në anën tjetër të shpatit po ngjitet dikush të cilin e njoh shumë mire. Zgurdullova shikimin në anën tjetër dhe m'u duk se mbi kurrizin e shtrembër të kalushit këmbëshkurtër kah majet ngjitej kipci im i mohuar pa të cilin jeta më është bërë tejet e padurueshme dhe jopraktike. Shumë e kam shtyer afatin; urat, të cilat me shpejtësi do të na kishin afruar, janë shkrirë. Tash mes nesh është krijuar një hendek i madh, të cilin intelekti im i ngathët, hetues, nuk do ta kishte kapërcyer pa ramje katastrofike në errësirë dhe çmenduri. Për këtë arsye kam ardhur në këto male: ta gjej njeriun, i cili do të dinte dhe do të dëshironte të më tregoj se si t'i shmangem katastrofës. Sepse e kam ndijer se më duhet ta bëjë këtë kërcim. Ja sot ja kurrë.

Para se të nisem veç e kam ditur se po shkoj ta kërkoj atë njeri, e tek këtu, përmes figurave metaforike të urave të akullta më është zbuluar se çfarë bëj në malet e himalajeve një muaj para ardhjes së dimrit. Qëllimin e udhëtimit çuditërisht ma ka zbuluar vendi legjendar i botës së Shivës, i cila sipër horizontit të drunjëve bëhej gjithnjë e më pak real, gati përrallor me bukurinë e tij, kërcënueshëm të qetë.

Poshtë nën neve shkëlqente liqeni Sheshnag që kishte ngjyrë të gjelbër të mbyllët dhe pushonte nën hijen e tri majeve të akullta. “Këndeji, Sahib”, - bëri me dorë Aliu kah liqeni – “uji i ftohtë, uji i shëndetshëm, këtu Sahibi duhet të lahët!” Sahibi ia ktheu se larja e akullët fare nuk e joshë. Në momentin e njëjtë më lindi ideja se do të duhem të ç’mësohem nga butësia e rëndomtë; transformimi i mendjes është i pamundur pa transformimin e trupit.

Hasëm në një grupë pelegrinësh, të cilët të qullosh nga dielli pushonin mbi shkëmbinjët pranë shtegut. Aliu ua hedhi ca fjalë kashmirase, të cilat shkaktuan qeshje dhe habi. Porsa i kaluam, dëgjova se si po më përqeshnin ironikisht. Aliu u kthye kah unë: “Sahibi është vonuar, në shpellë nuk ka më lingama. Sahibi në pelegrinazhë është duhur të niset para një muaji.”

E kam ditur këtë. E kam ditur se nuk do ta shoh falusin stalagnitin e akullt, i cili çdo verë në mënyrë misterioze shfaqet në shpellën Amarnat, rritet dhe fishket që nga hëna e re deri në hënën e plotë, e madhësinë më të madhe e arrinë në kohën e hënës së plotë të gushtit. Në atë kohë para tij tubohen pelegrin të shumët. Vijnë në këmbë e me gomarë, mushka e kalusha në rreshta të ngushtë, lakadredhojnë nëpër shpatiet shkëmbore sikurse gjarpëri, i cili është simbol i xhindosjes hinduse me gjithçka që ka të bëjë me Shivën, me atë hyjni të tmerrshme e cila krijon dhe shkatërron. Për çdo vit vijnë pelegrinët. E vizitojnë shtyllën akullt magjike, vendosin para saj dhurata dhe lule, kënaqen në ekstazë, të cilën pjesërisht e shkakton mungesa e oksigjenit (shpella shtrihet katër mijë metra mbi lartësinë e detit) dhe të dehur nga përjetimi hyjnor kthehen duke vajtuar me zë të lartë: “*Xhaj Shiva Shankar.*” Kthehen shtegut nëpër të cilën gjarpëri pelegrinësh ende ngjitet përpjetë pranë kampeve nga nata e kaluar, të cilat janë të stërmbushura me ndyrësira, pranë

kërmave të gomarëve dhe mushkave, të cilët kanë ngordhur apo kanë rrëshqitur nga skaji i shpellës.

E dija se kam ardhur tepër vonë për ta përjetuar ekstazën, por kjo fare nuk më pengonte. Iu jam gëzuar qetësisë, vetmisë. Në udhëtim nuk më ka shtyer dëshira për t'u gjunjëzuar para filizit të akullt. Shiva për mua ka qenë vetëm koncept, edhe pse joshës, prapëseprapë i largët si bora në majet e bjeshkëve, i përdorshëm si mjet metaforik për paraqitjen e qartë të gjendjes shpirtërore dhe destinimit. Qëllimi i pelegrinazhit tim ishte tjetër fare. Kisha dëgjuar se tek shpella mund ta gjej urtarin e vetmuar, te i cili jam nisur me shpresë se do të më lejoj të qëndroj pranë tij dhe të më ndihmoj, sipas dijenisë sime personal, ta kaloj zbrazësinë mbi urën e akullt të gjendjes sime shpirtërore.

Udhërrëfyysi im këtë nuk e ka ditur. Për të kam qenë një kureshtar, vështues malesh. Dhe ishte mire që mendonte kështu. Së fundi edhe burri, tek i cili jam nisur, nuk e ka ditur se jam në rrugë. Edhe pse në këtë nuk kam qenë i sigurtë sepse, thirrja, ai zë i ngjirur, i cili më ka thirrur nga ëndërra në zhgjendërr dhe zgjuars, në bjeshkë nisi të kumbojë shumë më qartë.

2

Përmes qafëmali Mahagung mbërritëm në rrafshnaltën, që shtrihet në lartësi mbi detare katër mijë metra. E kam ditur se shprehinë e qytetit do të më hakmerren në male, por deri tek qafëmali nuk kam ndije asgjë përpos maramendjes dhe dhembjes në mushkëritë e fryera. Por, kur nisëm të ecim nëpër shpatin e thepisur për në rrafshnaltën e hijosur Pañçatarni, nëpër të cilën rrymonte era e ftohtë, shkëmbinjët e hirët dhe malet granite me një goditje të papritur u rrotulluan dhe u fundosen në errësirë.

Kur i çela sytë, mbi mua qëndronte fytyra brengosëse dhe dashakeqe e Aliut: i brengosur sepse e dinte se me mua do të ketë telashe, e shpirtlig se në dobësinë time e ka parë rastin të më

hakmerret për lajkësinë, me të cilën tërë kohën është thirrur për lakonikën time. Përnjëherë më shkoi nëpër mend se tash mund të më vjedhë. Ta merrë kalushin dhe me të të kthehet në Pehalgan. Apo të godet me gur në kokë.

Ky ishte vetëm një mendim i rrufeshëm, i cili shumë shpejtë u fundos në ndjenjën e plogështisë. Në fytyrë ndijeva diçka të ngjitshme që rrëshqiste, zgjata gjuhëh dhe lëpiva gjakun. Kur jam rrëzuar i alivanosur nga kalushi, me kokë e kam goditur cepin e shkëmbit. Derisa zvarritesha lagështinë e ndieja edhe nëpër flokë, në anën e djathtë të kokës. Këmbë e duar u zvarrita deri tek përroi dhe e pastrova kokën në ujin e cekët, i cili spërkaste nëpër shtratin guror të lumit. E shikoja se si turbullohej nga gjaku i shpërlarë. Ftohtësia e ngrirë më spërkate në fytyrë dhe më ç'mpiu nga alivanosja. Aliu e shtriu thesin e fjetjes dhe unë i dridhur u futa në të. “Çaj”- pëshpërita gëlltitshëm – “Çaj”.

Pa përtesë Aliu nga torba nxorri bombolën e gazit dhe tasin të cilin e mbushi me ujë në përrua dhe e vuri mbi bombolë për t’u zier; një kohë u mundua me shkrepëse, të cilat era ia fikte, dhe më në fund e kuptoi se duhet kthyer shpinën erës.

I shikoja i zgurdulluar shpatitë e hirta bardhëore, të cilat e rrethonin rrafshnaltën. Më kaploi frika se s’do të mundem më tutje. Kisha simptome të rëndomta të sëmundjes së lartësisë: marramendje, ushtimë në veshë, dihatje, dhimbje në ballë, zemra më rrihte si e çmendur, më vinte të vjellë, tmerrshëm kisha etje. Ngjitja ime qe shumë e shpejtë. Më është duhur t’i lejoj trupit të adaptohet. U pendova për këtë nxitim të marrë, por ishte vonë. I shikoja kalushat sesi trishtueshëm rrinin të kruspull dhe dridheshin në erën e fortë, të mbetur pa kullosë në rrafshnaltën e zdashur. E shikoja Aliun i cili ishte gërmuqur pranë bombolës dhe priste që uji të vlonte. Për të rruga për në shpellë nuk ishte e panjohur. Para nisjes u lavdërua sesi kishte shpër me mijra pelegrin deri atje. E shumicën prej tyre, këtë e theksoi, për vizitë

rituale të lingamit të akullt. Fundi i shtatorit për të është shumë vonë.

“Sahibi nuk do të shkojë më tutje!” Qeshi kur ma solli çajin. U mbështet në bërryl dhe gjerbte duke shikuar nëpër rrafshnaltë me fytyrë kah era, të cilës i vinte era borë. Kur u zbut ushtima në veshë, përsëri në vrullet e erës ndieva atë thirrjen e largët të ngjirur, e cila njëherazi u bë vërejtje. E dija se më nuk ka kthim mbrapa sepse isha shumë larg nga pikënisja. Kurrë në jetën time nuk kam qenë më afër cakt, të cilin e kam parandije se është cak i të gjitha përpjekjeve të mia. Me siguri Aliu iu është gëzuar mundësisë së kthimit në Pahalagan një apo dy ditë para kohës, për të cilën ishim marr vesh, sepse kur m’u kthye fuqia dhe kur i thashë se do të vazhdojmë më tutje, fytyrën ia mbuloi hija e zemërimit.

“Sahibi është vonuar”, - bindshëm ngriti zërin duke i përgatitur pajisjet – nuk ka më lingam në shpellë, Sahibi është dashur të vijë në gusht, tash nuk ka llogari, krejt është zbrazët, krejt është qetë; nëse Sahibi vazhdon më tutje, edhe më shumë do të sëmuret!”

Ftohtë i propozova që të kthehet në shtëpi, e unë vetë do ta gjej shpellën. Këto fjalë e kthyen në dëgjueshmëri, që ishte karakteristikë e tij. Çasti i triumfit të tij nuk zgjati më tepër se plogështia ime; kjo më mësoi se ndaj tij nuk guxoj të bëhem shumë zemërbutë.

Midis rrafshnaltës hasëm në skeletin e shkapërderdhur të kalushit, i cili kishte ngordhur gjatë pelegrinazhit të gushtit. Kjo fare nuk ishte rrugë e mëshirshme për shtazët, e posaqërisht për kalushat, të cilëve iu nevoitet kullosa e përditshme; mushkat janë më të përshtatshëm, edhe pse janë më kokëfortë dhe se vetëm me thupër mund të detyrohen të kalojnë nëpër kalimin Mahagun. “Për çdo vjet ngordhin kalushat”, - u ankua Aliu – “çdo vit, e mandej sokolat i brejn.” Edhe kalushi ynë i ngarkuar përnjëherë

u ndal dhe nuk donte të ecte kundrullë vrullit të erës, e cila frynte; Aliu u detyrua t'ia heqë barrën dhe ta shty me shkelma.

Pas pak kohe edhe unë zbrita nga kalushi sepse shtegu rishtazi u vërsul nëpër shpatin shkëmborë dhe u gjarpërua, vdekshëm rrezikshëm, midis shpellave shumë e më shumë ngushtohesh. Dihatja ngadal kthehej, e në kokë përsëri fillova ta ndiej preken e alivanosjes, përsëri zemra u shqetësua avullonte frikë se do të rrëzohem i plogësht dhe i zvarrur mbi greminë.

Sytë filluan të më mjegullohen. “Pushim” – gulçita – pushim të shkurtë, pushim.”

Dhe rashë në tokë me ushtimë të fortë në veshë, në kufij të vetëdijes, dhe në skaj të greminës.

Dielli nisi të perëndojë. Tufat e rrezeve e fitonin pamjen e diçkahit të qeliktë dhe ngulfatëse. “Sahib”, bërtiti Aliu diku prapa meje – “këtu nuk mund të pushojmë. Kuajt do të rrëshqasin dhe do të bien në greminë.” E ndieja se si gjysmë i tërhiqte, e gjysmë i shtyente për skaj rrëpirës. Tingujt së shpejti u heshtën. U shtriva në shkëmbinj, duke u dridhur, i eksponuar hijeve të mprehta të muzgut, më tepër isha kandidate për shtrat spitalor sesa për përpjekje të transformimit psikofizik.

Aliu u kthye të më ndihmoj të ngritem në këmbë. I lejova të më kapë nën sqetullë dhe gjysmë të më tërheqë, e gjysmë të më mbaj në përpjetën duke pushuar në çdo kthesë. “Nuk është shumë larg”, - tha Aliu dhe zëri i tij kumboi në erë sikur vinte nga bjeshkët e largëta – “edhe pak, edhe pak, përse Sahibi nuk po përpiket pak?”

Përsëri e shfrytëzoi çastin e plogështisë sime për t'u lavdruar, për ta tejkaluar ndjenjën e pavlerësisë, të cilën e ka përjetuar çdo ditë në rolin e udhëheqësit të kuajve. Por këtë herë ndaj tij nuk kam ndier padurueshmëri përkundrazi më shumë miqësi sepse ndjenja e pavlerësisë përnjëherë më spërkati edhe mua. Kjo ndjenjë lindi nga dimensionin e vendit, i cili m'u zbulua

në ashpërsinë e lartësisë së tij; aq i thjeshtë në përmbajtjen e vet: majet e gufuara, lugina e errët, gremina, dielli, hijet; aq joreale dhe hyjnore saqë trupi i fryer njerëzor i imi ma tepër ka qenë mbi to sesa në to: sikur gishti kur e prekë fotografinë dhe nuk mund të depërtojë në pejsazh rrëshqet mbi të. Kjo është bota e Shivës, bota e hyjnisë e largët përkundër afërsisë, e pakapshme përkundër prezencës fizike. Në bjeshkët e larta të gjithë kemi qenë, unë, Aliu dhe tre kalushat vetëm miza të rraskapitura, të cilat janë zvarritur mbi pëlhurën e pejsazhit grandioz të natyrës në galerinë ekzistuese.

Mbërritëm deri tek kalushat, të cilët dridheshin në erë dhe ishin afruar njëri pranë tjetrit. Nën neve u çel lugina e gjatë, aq e ngushtë saqë dielli aty nuk rrezon më shumë se dy orë në ditë, gjithandej ishte e mbuluar me borë kuqërreme të përlyer. Zoti e di se përse madje edhe bora në këtë luginë të mbyllur e kishte marrë ngjyrën mbrojtëse të mjedisit. Kur u lëshuam në të dhe kaluruam nëpër të derisa fishkëllima e erës mbeti në shpatie, na rrethoi qetësia e thellë: aty këtu vetëm goditja e thundrës në shkëmb, shushurima e këmbëve të kuajve nëpër borë, rrahjet e zbrazëta të zemrës, të cilat e zgurdullonin gjakun në gjah për oksigjen. Në anën e majtë shtratin e lumit e mbulonte akulli pjesërisht i çarë. Larg para dhe prapa dielli i praronte majet e larta.

Më në fund nëpër atë aveny të ftohtë arritëm deri tek vendi, ku para nesh u shfaqën shpatitë masive piramidale të malit Amarnat, kërcënuese në hijet e veta, shumë më të rrëpirta se që i kam imagjinuar, të mbushura me shkëmbinj. Atje lart, shumë lart errësisht ishte hapur goja e shpellës së shenjtë. “Sahib, kënde!” Aliu triumfueshëm bëri me dorë sikur donte t’i përshkruante vetes merita për këtë fenomen natyror.

Mbërrita në cak. Por diçka nuk ishte në rregull: goja e shpellës ishte e hapur thuajse e përqeshur. Zbrita nga kalushi dhe u nisa përpyetë. “Sahib”, - ma humbte kohën Aliu – “atje poshtë, shiko, përroi i shenjët Amarnati, atje pelegrinët pastrohen para se të hynë në shpellë!” E shtyra dhe nisa të ngjitem kah hyrja. E ndieja se së shpejti do të bie nata dhe krejt do të fundoset në errësirë.

Nën qemer dola në brendinë e lagësht, në të cilën pikonte. Kundërmonte lagështia e ftohtë. Në fillim nuk shihja asgjë. Mëpas nga errësira ngadal u qëruan konturat e shpellës, e cila është dyzet metra e gjerë, tridhjetë metra e lartë dhe tridhjetë metra e gjatë. Duke ecur shtegut të rrëpishëm mbërrita deri te rrethoja e hekurt mbrapa të cilës i vërejta konturat e njëfarë tufeje. Ma mori mendja se ato duhet të jenë lule, të cilat pelegrinët një muaj më parë i kanë lënë në vendin ku do (apo do të) duhej të shfaqej stalagniti i akullt. Shkova deri në fund të shpellës, e cila ishte e mbushur me mbeturina. Qetësia më në fund më bindi se në shpellë nuk është askush tjetër.

U ktheva në dritën qetësuese të ditës. Në fyt ndieja shtrëngim. Ku është njeriu të cilin e kërkoja? Nuk është këtu. Këtu s’do të kishte mundur të jetojë, në këtë shkretirë të zbrazët. Ia prezentoja vetes, nuk e di se përse, se në afërsi të shpellës gjendet ndonjë vendbanim apo manastir. Në Londër më kanë treguar, kam hulumtuar në Delhi, kam pyetur në Singapor dhe dhjetë njerëz më kanë garantuar se njeriun, të cilin po e kërkoj, do ta gjej vetëm në shpellën Amarnati, e askund tjetër. Dhjetë njerëz, i thashë vetes, nuk mund të gënjejnë. Dhjetë njerëz nuk gënjejnë. Por diçka ishte e qartë: unë kam gabuar. Kam ardhur për hiçgjë. Larg për asgjë.

Rrëshqita nëpër dyshemenë e lagët dhe u mbështeta në shkëmbë. Lotët rrjedhnin nga unë sikurse tek fëmiju i ofenduar. E kujtë qe thirrja, për të cilën kam menduar se po më ftonë në

këtë shpellë? A mos ndoshta më është mbjellur në kokën time eposhore si arsyetim për udhëtimin, të cilin në rrethana tjera do të më ishte dukur shumë i vështirë dhe i marrëzishëm?

Në atë çast persoalisht mua në mes të shkretirës së himalajeve dhe acarin e madh në mbrëmje prej fillimit deri në fund mu dukë si marrëzia më e tmerrshme: dëshira ime naïve për të ndryshuar në mënyrë psikofizike; vendimmarrja ime përkundër hezitimit shumëvjeçar në dobi të heroizmave të këtilla ta gjej mësuësin, dhe vendosmëria që t'i shmangem ashrameve komode të popullarizuara dhe se më mirë është t'i dorëzohem në mëshirë apo jomëshirë një jogini misterioz të vetmuar të himalajeve, edhe bindja se informacionet e miia të mara kanë qenë mjaftë të sakta dhe se rruga më çon tek guruja i njëmend, i atillë i cili në mua nuk do të shikojë të çmendurin shumë të mençur, me të cilin nuk ia vlen të humbet koha; e tërë kjo përnjëherë m'u dukë arsyetim i pahishëm, të cilin vetes ia përshkruaj me ëndje. Përse kam ardhur? As në këtë pyetje në atë moment nuk kisha përgjigje.

Pranë rrëzomës Aliu veç i kishte shpalosur pajisjet, kishte vendosur tendën dhe i kishte shtrirë thasët e fjetjes, kishte ndezur bombolën dhe kishte vërë tasin e madh për supë. “A e ka parë Sahibi lingamin e Shivës?” – Tallej në llogarinë time. – “Sahibi është dashur të vij në gusht, tash është shumë vonë.”

U futa në thesin e fjetjes dhe zgurdullova sytë në shkëndijat kaltër-verdhë të flakës, të cilat fëshfëronin nga bombola. Ndoshta me të vërtetë Sahibi nuk është duhur të vij, më tejshkoi mendimi i poshtëruar. “Ali”, - I fola pas një kohe të caktuar duke e shikuar shpatinë – “kush jeton në shpellë?”

“Vetëm Shiva, Sahib.” – U përgjigj dhe e nuhati aromën e koncentratit të supës, të cilën në atë çast e çeli. “Paska aromë të mirë.” Përmbajtjen e shkundi në ujin e vëluar.

“Po, Sahib, në shpellë jeton Shiva me tri gratë e tija. Ashtu thonë hindusët. Për mua është njëjtë, unë jam mysliman dhe në pelegrinazhë shkoj vetëm për fitim.” Buzëqeshi kinse për Indianët. “Asnjë njeri nuk jeton në shpellë?” – Hulumtoja më tej. “Asnjë sadhu, asnjë jogi?”

Qeshi: “Si do të kishte jetuar njeriu naltë në shpellë, Sahib? Me çka do të ishte ushqyer. Shumica vijnë e shkojnë si pelegrinët tjerë. Vetëm njëri qëndron më gjatë. Jogananda plak.”

Aq rrëmbyeshëm kam kërcyer saqë e rrëzova tasin me darkën tonë nga bombola. “Ali!” Bërtita dhe e afrova fytyrën e tij të friksuar afër timës. “Ali,” – dihata, më thuaj, se përndryshe do të vras, ku është Jogananda, pse nuk është në shpellë, ku ka shkuar?”

“Ladak.” – belbëzoi aij. I tëri u mpi nga frika. “Çdo vit kur vjenë, shkon në Ladak. “Ladak”, e tërhoqa edhe më fortë – “Por, Ladaku është qendër e budistëve!”

“Sahib”, - mori frymë – “Jogananda plak është budist, mysliman, indus, gjithçka.

Jogananda plak është Buda. Jogananda plak është Shiva. Joganada plak është në Ladak!”

4

Posa mbërrita në Leh mora me qira një dhomë modeste dhe iu lëshova pushimit. Në kokë ndieja ushtimë. Para syve më luanin pejsazhet e para disa ditëve: fytyrat e Baltistanëve, Tibetasëve, Ladakijanëve, zyrtarëve dhe tregëtarëve indus, me të cilët kisha udhëtuar, edhe gjelbrimi i fushave të Kashmirit, të cilat i shikoja, më dukeshin, në botën tjetër të largët; më të këndshme se që m’u dukë në shikim të parë “Tibeti i vogël.”

Simptomet e sëmundjes së lartësisë u qetësuan pas kthimit në Srinagar, por posa autobusi nisi të ngjitej rrugës gjarpërore nga Lehu për në qafëmali Lanajuru, rishtazi u kthyen

dhe mbeten në mua si paralajmërimet të përherëshme. Njëri nga bashkëudhëtarët, tregtar mjekërgjatë nga Kashmiri, rreptësisht ma tërhoqi vërejtjen që dy ditët e para të shtrihem në shpinë nën tre jastëk. Po që se ndiejë të ftohtë, dhe dëshiroj që me ecje të shpejtë të ngrohem, këtë ide duhet ta largoj nga mendja menjëherë!

Botë e çuditshme, tha ai. Të huajëve iu ngjajnë gjëra të çuditshme. Në rrafshnaltë të hapur, ku temperatura shpesh është tridhjetë grad mbi zero, iu vjenë nxehtë dhe i zdeshin palltot. Nga aty shkojnë në hijesirë. E aty i prenë si me sopatë, iu merren mendtë, i prenë pasi që e kanë kaluar kufirin e hijës së përherëshme, ku është dyzet gradë nën zero. Ajri është aq i rrallë sa që pas disa hapave të ecjes së shpejtë fillojnë të prridhën. Kjo nuk vlenë për vendorët sepse ata i kanë jashtëzakonisht të zhvilluar muskujt e zemrës. Por, ky është gjithashtu edhe rezultat i adaptimit shumëvjeçar, e mua nuk guxon as të më shkoj mendja se për disa ditë do të mund të adaptohem.

Ladaku kurrë nuk ka qenë mikpritës për të huajt. Në shekullin e gjashtëmbëdhjetë pushtuesi mongol Daulat Beg-u kishte sjellur bandën e luftëtarëve nga Sinkijani përmes kalimit Karakurun në rrafshnaltën Ladak. Në rrëzë të qafëmalit e kishte zënë stuhija me borë dhe në shfre kishte humbur shumicën e luftëtarëve. Vetëm tre nga ata ia kishin dalë të shpëtojnë. Në rrënzë sot është fshati Daulat Beg Oldi, (Daulat Beg i vvarë), simbol paralajmërimi për Kinezët.

Pjesa e Ladakut, rrafshnalta e lartë Aksajni Çin, është nën administrimin ushtarak Kinez; përveç kësaj Kinezët në vitin 1950 kanë marshua në Tibet. Nuk ka dyshim se për ta Ladaku ka rëndësi të madhe strategjike. Në shikim të parë më pak është i rëndësishëm për Indinë, e cila deri te armëpushimi në vitin 1963 ka pasur në Ladak tridhjetëmijë ushtarë. Pasi që rruga, e cila çon nga Srinagari në kryeqytetin e Ladakut Leh, e kalueshme nga

fundi i majit deri në fillim të nëntorit shkaku i orteqeve dhe i borës, shumicën e ushqimeve duhet sjellur përmes rrugës ajërore; për çdo ushtar katër tonë ushqim për një vit. Për bartjen e një toni mallra nevojiten tetë mijë litra lëndë djegëse. Aeroplani merr guximin të fluturojë vetëm në orët e hershme të mëngjesit, para se hijet e errëta mos ta mbulojnë rrafshnaltën, secili duhet të kalojë nëpër labirintin e kanioneve, shpellave dhe majeve të thepisura.

Kjo është kosto e lartë për epërsinë e dyshimtë strategjike. Kostoja nuk është ekskluzivisht vetëm materiale. Ushtarët i sulmonë edhe sulmi në mushkri odomatoza. Për shkak të mungesës së oksigjenit fshikëzat e mushkrive iu mbushen me ujë dhe ata vdesin për disa ditë. Të shpeshta janë edhe rastet e verbërimit dimëror. Ushtarët pandërprerë janë të lodhur, disave iu tharbet truri, dhe nuk mund të mendojnë, e disa e humbin memorien. Disave iu thinjën flokët pas një vit qëndrimi në bjeshkë. Shumë prej tyre bëhen impotent. Të gjithëve iu zgjerohen zemrat.

Ladakasit në të shumtën janë blegëtor nomad dhe bujq. Nuk janë shumë në numër: gjithsejt dyqind mijë. Dhe numri i foshnjeve është në ramje, kinse për shkak të ftohtësisë së madhe. Gjithashtu, është traditë që çdo familje të paktën një djal ta çoj në manastir. Lamat budist, të cilëve nuk iu lejohet të martohen, i kryejn punët e mësuesit, mjekut, astrologut dhe çifligarit. Njerëzit dimrin e kalojnë të mbyllur nëpër shtëpi sikurse arinjtë, shtypja e gjakut iu ulet dhe zemra më ngadal iu rrah. Gjatë muajëve të shkurtë të verës gjallërohen: vallëzojnë, këndojnë, dhe festat radhiten njëra pas tjetrës poashtu edhe rit pas riti.

Kam shpresuar që rrafshnaltën e lartë do ta mbulojnë fërfëllizat e borës. E në të vërtetë pjesa më e madhe e borës edhe gjatë verës mbetet në shpatitë e bjeshkëve, të cilat thepisën në qiell nga të katër anët. Diku tjetër në masivin e himalajeve kufiri

i borës së përhershme është në lartësinë mbi detare tre mijë metra, ndërsa në Ladak është në gjashtë mijë metra, sepse ajri është shumë i thatë. Stuhitë janë të fuqishme, nganjëherë të nxehta, por në të shumtën të ftohta. Këto shkaktojnë ramjen e përnjëhershme të temperaturave, të cilat lëvizin prej tridhjetë gradë celzius mbi zero deri në gjashtëdhjetë gradë nën zero. Drunj ka pak: rriten vetëm shkurret. Nëpër shkretirë brdhin arinjtë e hirtë, leopardi i bardhë dhe antilopa e bjeshkëve.

Nga dritarja shikoja luginën e lumit Ind, qytetin Leh dhe pallatin e braktisur mbretëror nëntëkatësh i ndërtuar në shekullin e gjashtëmbëdhjetë, i zbrazët, pamëshirshëm i çarë. Në qytetin me shtëpi ngjyrë hiri të murme dhe me kulme të rrafshëta dhe dritare katërkëndëshe, malor, aziatik, në dukje pa mistere të pashpjegueshme. Më kaploj frika se edhe këtu nuk do ta gjej Joganandën plak. Çka mund të bëjë në këtë qytet të tibetasëve me fytyra të nxira nga dielli, në zemër të lamaizmit tradicional, ai, brahman hindus?

5

Të nesërmën i kontrollova rezervat e ushqimit, të cilat i kam marrë me vete. Kisha konserva me groshë dhe mish, kisha suxhuk të terur, koncentrat për supë dhe shtojca vitaminoze. Kisha edhe çaj, i falenderohem Zotit se ky çaji i yndyrshëm ladakian më bënte të vjellë, po kisha edhe aspirina, edhe pse nuk e kisha të qartë se nga cila sëmundje friksohesha. Kam pasur edhe një enë me qumësht të koncentruar. Vendosa të bëj jetë modeste dhe sa më shpejtë të mësohem me ushqime vendore, edhe pse e dija se në fshatrat malore nuk do të mund të gjej asgjë tjetër përveçse “*çamp*” (ushqim nga elbi i bluar) aty këtu pak djath.

Kur dola në rrugë, nga qielli u lëshuan duart e diellit dhe më shtrënguan në përqaftim maramendës. Diferenca e

temperaturës në hijesirë dhe në diellishte ishte aq e madhe sikur të kishe hyrë nga frigoriferi në dhomë të nxehtë. Thjesht e ndieja se si me vështërsi më lëshon melankolia, dhe zëvendsohej me kjellësirë të shfrenuar.

U ktheva kah tregu dhe u fundosa në përzierjen e fytyrave të diellosura tibetase, tenesh të plasaritura kapela të gjata budiste me streh të kthyer, kapela femrash të zbukuruara me trikiz, murgj me rasa të kuqërremta, ushtar indian, fëmijë të leckosur, qen të zgjebur, të cilët nuhatnin nëpër mbeturina. Gratë shisnin elb dhe pangjar, e burrat shalla, shami, çanta, rrypa, enë deltime. Nga qerrja ndëmjete tezgash djemtë e ri binin sëndukë me pula të kokorisura. Më në fund tollovia më qiti para plakut dhëmbërënë, i cili shiste parafnizale të besëtytnisë himaliane: hajmali të argjenta për mbrojtje nga shpirtat e ligë, sëmundjeve dhe qenve të tërbuar; altar të vegjël të stolitur me kuçedra dhe trumpeta, edhe shpata rituale tre tehëshe për luftë kundër epshit, mosdijës dhe dhunës.

Më heret ky folklorizëm fetar më ka interesuar madje edhe më ka mahnitur, por këtë herë në mua ka zgjuar padurueshmëri dhe mllef. Në vend se ndjenjat t'i prridhoj, unë i kam fryer dhe në brendi e kam zbuluar farën e tyre. Nuk kam pas mëdyshje se në këtë mjedis bestëtytnishë nuk do ta gjej urtarin Jogananda. Kjo dro ka qenë vetëm kamuflazhë, me të cilën e kam fshehur frikën e vërtetë – se do ta gjej dhe se ky mjedis do të jetë shembull i veçantisë së tij – diçka egzotike dhe ezoterike, gjithsesi diçka shpirtërore, e shumë e largët nga ajo që kam ardhë për të kërkuar.

U nisa kah rruga gjarpërore e qytetit të vjetër, mendova se mos ndoshta e kam ofenduar dhe se për këtë do të më përzë nga shtëpia. Por jo, sjellshëm më çoi para shitorës matan rruge, para të cilës rrinte ulur trashamani i ri nga Ladaku me një kapelë të çuditshme në kokë. Aya flisnin në tibetishte. Trashamani i ri

tunde kokën. Pranë kaloi murgu me syze, dhe në shpinë kishte dy torba. U ndal, te tre biseduan më gjatë se tri dhjetë minuta sikur kishin harruar në mua. Më pas murgu vazhdoi rrugën. Dhe unë u përshëndeta me ta.

Atëherë tregtari i sjellshëm vrapoi pas meje dhe duke më tërhequr për bërryli më çoi në shitoren e tij. “Murgu e njeh Joganandën.” – Tha ai. Më vërshoi plogështia, kështu që qeshë i detyruar të mbështetem për muri.

“Ku do ta gjej?” – Lutshëm e përqafova tregtarin. – “Ndoshta në lamaserinë Thiksey, apo në lamaserinë Lamajuru. Kur vjen në Ladak, gjithmon e viziton lamaserinë. Aty i japin ushqim dhe strehim.”

Nxitova kah pjesa e vjetër e qytetit dhe në zyrën shtetërore e informatave pyeta se sa lamaseri ka në qytet. Zyrtari më tha se numrin e sakt nuk mund të ma tregoj sepse çdo fshat ka lamaserinë e vet. Në ndonjë banojnë tre deri në katër murgj, e në disa tjera deri në njëqind e më shumë murgj. Në letër padëshirshën shkarraviti emrat e atyre më të mëdha.

Kur dola në rrugë, gati sa nuk e humba dheun nën këmbë; sikur i dehur u kuturova mbrapa kah tregu dhe më në fund u shtriva në shkallët e njëfarë tempulli: “Biggest gompa is Himis Gopa.” – Shkruante në pllakatë. Nga Lehu dyzet kilometra është Thiksey Gompa. Njëzet kilometra në lindje është Fiana Gompa. Nën qafëmali Fatu-la, afër rrugës nga Kargila për në Leh është Lamajuru Gompa. Edhe sikur të kisha pasur dëshirë t’i vizitoj vetëm lamaseritë kryesore, do të më ishin duhur më së paku tre javë.

Mbylla sytë dhe u mbështeta për muri. Zihesha në vete. Ishte një përzierje e zemërimit, ofendimit, vetëmëshirës. Kur pas një kohe të gjatë çela sytë, e pashë një lypës. Me shkop bambusi në dorë qëndronte para meje dhe më shikonte. Ishte lypës i çuditshëm, i veshur me tunikë të verdhë të zbërdhulur, me kurorë

lulesh rreth qafës. Rreth brezit e kishte të lidhur thesin. Kishte ballin e qitur dhe majën e kokës pa flokë, e mbrapa dhe në të dyja anët i lëshoheshin flokët e thinjura kah supet. Edhe në mjekërën e dendur kishte tufa të thinjura. Buzëqeshte duke më vështruar habitshëm dhe me kureshtje, e njëkohësisht sjellshën, ngrohtë.

“Ku ishe aq gjatë?” – Tha në anglisht. – “Ti vjen të më kërkosh, e unë të gjej; a është ky fillim i mirë?”

6

Ecëm deri te lamaseria Thiksey. Në fillim Jogananda nuk ishte folës i madh, nganjëherë ndalej dhe me cinizëm qeshej me mua. Trupi i tij thatanak flakronte nga fuqia, e cila m'u duk e habitshme për një plak, edhe pse fjala fuqi nuk është e përshtatshme sepse këtu kem të bëjmë me harmoninë dhe lehtësimin trupor. Ai ecte me nxitim dhe unë paspak u dihata, nisa të mbetem mbrapa, e në veçanti nëpër shtigjet e pjerta, të cilat Zoti t di se për çka mu dukën më të përshtatshme sesa rruga buzë lumit. Pesha e torbës më tërhiqte teposht dhe mbrapa në luginë. E plaku nuk kishte dëshirë të më priste, kështu u zhduk pas kthesës.

Në dreq të mallkuar me ty, mendova i zemëruar dhe i dëshpruar. Merrja frymë me ndërprerje. Larg poshtë dielli e rrezonte gjysmën e Lehut, derisa gjysma tjetër ishte në hije, por edhe unë isha në hijesirë të cilën e krijonte shkëmbi i qitur dhe hija i mbulonte të gjitha shpresat e mia, të cilat çuditrisht lulëzuan një orë më përpara. Plaku ishte aq i pakfjalshëm, aq tallës, madje ironik, sa që ndjeja dhimbje dhe më frikësonte sepse mendoja se ndoshta nuk po i pëlqej dhe se marrëdhë ynë do të vdes që në fillim.

“Ti më kërkon, e unë të gjej.” – Tha ai. Në çastin e parë në fjalët e tij nuk kam vërejtur asgjë tjetër përpos shakas. Nga

rrefimet e të tjerëve e kam ditur se gati të gjithë jogit hindus në këtë mënyrë i presin perëndimorët, të cilët vijnë me dëshirë për ta njohur veten e tyre. Me këto sjellje dëshirojnë të bëjnë përshtypje se janë largëpamës. Isha i bindur se Joganada nuk e kishte këtë qëllim. Sigurisht ka menduar se më ka gjetur kur i kanë treguar të tjerët se po e kërkoj. Përkundrazi ishte e qartë se prezenca ime fare nuk po e habitë, por edhe se nuk po e pengon. “Po shkoj në Tikse.” – tha shkurt me një theks anglisht-indisht – “e ti eja me mua, nëse ke dëshirë.”

I tregova për thirrjen, e cila më çoi në shpellën Amarnat, dhe për ndjenjën e sigurtë se ai më thërriste sikur e dinte se unë po vij. Buzëqeshi dhe ashpër tha: “o mik, mos më fajso mua për atë që po të sillet nëpër kokë!” Kur e mora torbën nga hoteli, lëkundi kokën: “Gjithë këtë peshë po e bartë me vete? E në kokë mesiguri i ke dymijë libra. Me tërë këtë peshë do të fundosesh në dhe sepse unë eci nëpër zallinë.”

Vetëm vazhdi ti, i thashë në vete, kur më la të dihat në shpat. Deri diku shpresoja se do ta mbërri, apo se do të kthehet, apo do të më pres diku. E deri diku parandieja se nuk do t’i përshtatet ngathësisë sime, përveç se ma la mua ta zbuloj se si mund ta mbërri atë. Dhe se është indiferent edhe po që se nuk e zbuloj.

E qita torbën në shpinë dhe kuturova të tutje. Nga hijesira e ftohtë rishtazi dola në diellishte. Prapa kthesës hasa në një pejsazh të pazakont: Jogananda në mes të shtegut shkëmbor qëndronte me kokë të poshtë, pingul, palëvizshëm. Vetëm cepi i petkut, i cili iu ishte rrudhur rreth brezit, i valvitej në erë. Me kokë pushonte në shkëmbin e rumbullakët. Frymonte qetë, memzi vërejtshëm. Këmbët, në të cilat i kishte opingat nga lëkura e jakut, ishin paksa të larguara njëra prej tjetrës. Më shikonte nga poshtë.

Prita derisa e kthej qëndrimin në këmbë. Ngadal i mblodhi gjunjët, mandej shpina u rrotullua, e veç në momentin tjetër mbi tokë i pat edhe këmbët edhe kokën, mëpas u gërmuq, dhe pamund u drejtua. “E tash ti bëje të njëjtën.” – Urdhërueshëm më shikoi.

Iu përgjigja se mjeku ma ka ndaluar të qëndroj në kokë. Plaku nisi të qeshej, dhe qeshja fluturoi mbi shpatie dhe humbi në erë diku mbi luginë. Kjo ishte hera e parë që e dëgjova këtë qeshje karakteristike të tij, me të cilën ai më vonë do të përgjigjet në çdo budallallëk timin. Më shkuan mornicat, kur e dëgjova, sepse u bë i pasjellshëm dhe nënçmues. “Edhe mjekun e ke bartë me vete” – tha – “ti nuk duhesh bërë qëndrimin në kokë, miku im, ti veç qëndron në kokë.” Mori shkopin e tij prej bambusi dhe vazhdoi më tutje.

E unë pas tij. Shtegu nisi të lëshohej teposhtë dhe më nuk ngeecja prapa tij. Madje plaku e ngadalsoj hapin, sikur donte të më shkonte përshtati, kështu që në një moment të pakujdesisë sime gati sa nuk i rashë në shpinë. Nga diellishta shkuam në hijesirë dhe atje pa paralajmërim u ulë skaj rrugës. U ndala përpara tij. Habitshëm më shikoi: “A nuk do të vazhdosh më tutje vetëm?” Iu përgjigja se më me ëndje do të kisha vazhduar me te, nëse nuk ka asgjë kundër, derisa nuk i duket se është vështirë të humbet koha me mua.

“Përse ke ardhë?” E kam pritur këtë pyetje dhe kam pregatitur ese të njëmend përgjigjes. Por për fat të keq, në atë çast s’mu kujtua asnjëra. I thashë se vetëm dua të ndryshoj të bëhem tjetër. “Ti edhe je i ndryshëm” – tha – “po të kishe pasur dëshirë të bëhesh i atillë çfarë në të vërtetë je, do të kishe pasur arsye më të madhe të qëndrosh me mua.” “Pikërisht kjo është ajo që po mendoj edhe unë” – i thashë – “në esencë kisha pasur dëshirë ta gjej veten time dhe të ndryshoj nga ajo që jam

përafërsisht në atë që kam qenë. Kisha pasur dëshirë ta shëroj jazin në veten time.”

Përbuzshëm e kllaposi gjyhën. “Çfarë është esenca e gurit? Ngurtësia. Çfarë është esenca e shiut? Lagështia. Shiu nuk është dru, druri nuk është diellë, dielli nuk është mi. Çfarë është esenca jote? Njerëzia. A je njeri? Nëse e kupton atë që është, atëherë je. E vërteta është ajo që është. A e njeh të vërtetën?”

Iu përgjigja se akoma po e kërkoj. Kam ardhur me shpresë se do ta gjej tek ai. “E vërteta tek unë?” – U habit. – “Në xhepin tim? Në stomakun tim? Midis gishtrinjëve të këmbës sime? Më trego.” E pashë se po e zbaviste hutia ime.

“Ajo nuk është diçka e prekshme.” – Thashë në fund – “ajo është një lloj njohjeje, njëfarë pikëpamje. Mendja ime dëshiron të jetojë në qetësi. Dëshiroj ta gjej këtë qetësi.”

“A është mendja jote e shqetësuar?” – Më pyeti. I thashë se po. “Mendja jote përbëhet nga shuma e proceseve tua ideore-emotive, të cilat kurrë nuk ndalen. Mendja pandërprerë kërkon, gjithmonë kërcen rreth e rrotull dhe atë që e kërkon gjithmonë gjendet në të ardhmën, kurrë nuk gjendet në kohë, momentin e tashëm. Në çastin e tashëm mendja nuk mund të lëvizë sepse nuk ka hapësirë. Për këtë arsye i nevojitet koha e ardhme. Dhe e kaluar. Mendja lëvizë në kohën e kaluar dhe në të ardhmen, në momentin e tashëm nuk mundet. Ndërsa e vërteta gjithmonë është në kohën, çastin e tashëm. Mendja gjithmonë është në të kaluarën, apo në të ardhmen. Mendja dhe e vërteta nuk mund të takohen!”

Më vështronte nga lartësia dhe provokueshëm. M’u duk se më sprovonte dhe se përgatiste pusi. I thashë se të vërtetën e parandiej si diçka që i tejkalon idetë kohore, thjesht që është njëjtë prezente në të kaluarën, të tashmen dhe të ardhmen.

Buzëqeshi: “Mik i dashur, po flet marrëzira. Të gjitha këto janë fjalë të bukura, poezi e llojit më të pavlerë. E vërteta

është e kapshme; kur e sheh, e ndien, kur e ndien, e dëgjon, kur e dëgjon, e nuhat. E vërteta nuk gjendet në mendje dhe nuk është diçka mendore. Mendja gjithmonë bredhë nëpër të kaluaren dhe të ardhmen dhe gjithmonë kërcen nga ajo që ka qenë në atë që do të bëhet. Mendja merret me dëshira, shpresa, planifikime. Kjo nuk është e vërteta. Kërkimi bëhet vetëm pengesë. Për këtë arsye po të them të mos kërkosh se do të gabosh. Mos kërk, po gjej.”

Gjatë kam menduar për këto fjalë. Kam pasur ndjenjën se po e kuptoj apo të paktën kam parandijë se çfarë dëshiron të më tregojë. “Nëse e vërteta gjendet vetëm në momentin e tashëm” – më në fund i thashë – “atëherë nuk është e përherëshme, atëherë në çdo çast pasues është e ndryshme.”

“E ke thënë një marrëzi shumë të madhe.” – Tha ai – “Momenti i tashëm është vetëm një, dhe çdo moment i ardhshëm veç është e ardhmja, veç bëhet lojë dinamike e mendjes, e cila nuk dëshiron të qetësohet sepse i frikësohet qetësisë. Sepse në gjendjen e qetësisë i vjen fundi.”

“Edhe po qe se është kështu” – u trimrova – “duhet gjetur këtë çast të tashëm, të caktohet, të përkufizohet dhe mandej në të të gjurmohet e vërteta.”

Pështiri: “Tash po e vëren mik im, se në çfarë kaosi gjendet mendja jote dhe se si po të verbon dhe po të mashtron. Atë të cilën po e kërkon ekziston. Ajo veç është. Ky është problem i madh. Derisa mendja kërkon gjëra, materiale apo shpirtërore, ky problem nuk ekziston. Problemi shfaqet kur mendja fillon të kërkojë, respektivisht ta përcaktojë, siç the, çastin e tashëm. Pasi që ai çast ekziston, pasi që ai veç është këtu, tash, mendja duhet të heqë dorë nga kërkimi. Por në çmënyrë të heqë dorë mendja nga kërkimi? Kur vetë është kërkim. Moskërkimi tash bëhet cak i mendjes. Por, ky cak prapëseprapë është kërkim. Me kërkim të gjitha largohen. E kërkon Zotin dhe ai zhduket në qiell. E kërkon nirvanën dhe

nirvana zhduket në përfundimin e mohimeve asketike dhe ushtrimeve të rënda shpirtërore. Kur nisë diçka të kërkosh, veç largohesh.”

Më shikonte sikur priste që të them diçka. Tash më nuk e konsideroja se më provokonte, të gjitha fjalët e tija ishin aq paradoksale saqë sita e mendjes sime disa i mbante e disa i lëshonte. I thashë se po kuptoj dhe se njëkohësisht nuk po kuptoj.

“A e di se për çka nuk më kupton?” – Më pyeti. “Nuk po kupton sepse po kupton. Më thjesht nuk mund të ta them. Mendja dëshiron, kërkon, duhet patjetër të ta kuptojë. Dhe me këtë problemin e redukton në nivelin e enigmës intelektuale. Dhe kjo mbetet.”

I thashë se nuk po e shoh rrugën deri te e vërteta dhe se ndoshta përgjigjja është në atë se e vërteta nuk mund të jetë asgjë më shumë përveçse parandjenjë e pasigurtë.

“Pse?” – Padurueshëm pyeti. – “Ta thashë se e vërteta, e cila është gjithë kohën prezente, është shumë e kapshme. Mund ta prekësh, ta ndiesh, ta nuhatësh, a nuk të kam thënë? Shkyçe mendjen. Shkyçe intelektin. Qetësoje mendjen tënde të shqetësuar, atë rëmuje të gjithçkahit që ekziston, e cila është në ty, dhe e vërteta do të rrojë edhe për ty. Qetësia arrihet vetëm me metodë, e cila nuk është mendore, e cila nuk është intelektuale, por është fiziologjike. Fshehtësia qëndron në atë se së pari duhet bërë diçka e mandej të ndodhë diçka.”

I thashë se tek ai më ka sjellur pikërisht dëshira për t'i ushtruar metodat, të cilat po i përmend ai, sepse në të vërtetë nuk kam shpresuar se të gjitha që dëshiroj t'i gjej do të m'i përshkruaj, gjegjesisht ajo që mund të përshkruhet vlenë diçka. Metodatat më interesojnë, për to kam ardhur dhe për asgjë tjetër.

I picërroj sytë, rrudhi ballin dhe zgurdulloi shikimin në mua me dyshim dhe zemërim. “Nuk je bash naiv” – tha – “idetë dhe filozofitë mungullojnë prej teje sikurse mijëra baroja të

ndryshme nga djerrishta. Ke mbjellur krejt çka ka bartur furtuna. E tash në ty harliset shkurre e marrëzirave. A je në gjendje ta djegësh këtë? Nëse jo, edhe metoda do të jetë krejtësisht e padobishme, madje në shumë çka do t'ju shtohet baroja.”

I thashë se kam hasë në krizë të madhe dhe se jam gati ta flijoj krejt atë që ai e quan shkurre barrojash edhe pse unë ende e konsideroj që shuma e përvojave dhe njohurive të mia për botën, madje edhe këtë jam në gjendje ta mohoj, edhe pse ndoshta jo bash krejt këtë ta fshij nga kujtesa, por ndoshta të gjitha këtyre t'iu jap më pak rëndësi.

Kumbueshëm qeshi saqë u shtaga. “Eh, bash i mirë je ti” – tha – ti qenke zog i çuditshëm. Pse nuk shkon në Leh në Pazar? Me këto atje do të fitosh shumë. Ndërsa këtu në këtë Pazar, miku ik, për fat të keq është paksa ndryshe. Këtu nuk ka pazarllëk dhe çmimet janë tmerrësisht të larta. Në këtë lojë krejt çka ke duhesh lërë në tavolinë dhe nuk ke garancë se nuk do t'i humbësh të gjitha. Poenta është në atë se në rastin më të mirë do ta humbësh vetëm barojën. Nëse je i vetëdijshëm kësaj, nuk i frikësohesh humbjes. E me këtë gjysmën e fitores veq e ke të garantuar.”

“Vendos vet” – tha duke u ngritur – “aq shumë vite ia ke kushtuar rritjes së barojave saqë nuk po më habitë se tash i ke për zemër.”

7

E mandej hënajashtë: natë e shurdhër e lartësive të himalajeve, qetësi në të cilën bëhesh i vetëdijshëm frymëmarrjes, fryrjes së gjoksave, varësisë së oksigjenit. U ulëm nën gurin shkëmborë. Unë isha i futur në thesin e fjetjes deri në fyt, e jogi vetëm gjoksat i mbuloi me batanie. Në dritë të hënës sytë i shkëlqenin sikur të macjes së egër. I tregova se si para tetë vjetësh, në vizitën e parë që ia kisha bërë himalajeve, kisha tentuar që për së afërmi t'i njoh misteret tibetase dhe ta mësoj

shkathtësinë “tuna”, ngrohjen e trupit me nxehtësi të brendshme. Dhe se kjo nuk më ka shkuar për dore sepse nuk kam qenë mjaft i vendosur dhe për së tepërmi sipërfaqësor, koleksionist mbresash.

“E tash je tjetër?”

Po, iu përgjigja. Tjetër jam sepse jam në brengë se atë që po e bëj nuk është më lojë intelektuale. Jam tjetër sepse më nuk më intereson gjerësia panoramike e shfaqjes së materies, por më joshë thellësia. Më herët kriza më është paralajmëruar me parandjenja se nuk ka rrugëdalje, të cilat sikurse lajmëtarët e furtunës pasuese gjatë kanë qëndruar në horizont. Tash jam në zemër të furtunës, kriza tash është e njëmend; aq është e fortë saqë madje edhe të flitet për të është e kotë. Jam i brazduar sikur hullia, e cila pret mbjelljen për të mbirë diçka që do të më shpëtoj. Çkado qoftë ajo. Sikurse i sëmuri para vdekjes jam i gatshëm të provoj dhe të pranoj çkado qoftë, madje edhe atë të cilën tërë jetën arsyeshën apo instiktivisht kam refuzuar.

Më pyeti a do të thotë kjo se jam i gatshëm ta pranoj një goditje të fortë në prapanicë po qe se më garantohet se kjo do të më liroj nga barra e marrëzisë. Mbase në realitet kriza ime nuk është asgjë tjetër përveçse barrë e idiotizmave intelektuale, të cilat kanë filluar të ma zënë frymën. Çka duhet bërë nëse më garanton se me goditje të fortë në prapanicë do të më ndihmoj të dobësohem? E ndieja se përsëri tallej me mua, se më nxiste, se e kërkonte kufirin e thyerjes sime. I thashë se jam i gatshëm ta pranoj edhe goditjen në prapanicë, pavarësisht se çka nënkupton me këtë parabolë.

Buzëqeshi: “ O miku im, Evropian! Me goditje në prapanicë mendoj për shkelmin në bythë, thjesht, fizik, i atillë që të shkakton dhimbje dhe që të qet me kokë përpara. Unë nuk e zotëroj gjuhën tënde me të cilën gjithçka shprehet në mënyrë alegorike. Nëse i përdori fjalët në vend të veprimeve, këtë e bëj për shkak se ende nuk jam i gatshëm për veprime. Po të mos

kishin verbuar dhe lidhur fjalët, do të kisha goditur në prapanicë që do të kishe fluturuar prapa deri në shtëpi. E atëherë do t'i kishe kuptuar të gjitha.”

Aq thjeshtë, mendova. A është me të vërtetë aq thjeshtë? Gati vullgare në thjeshtësinë e vet. Aq paradoksale, botë e vendosur në kokë, e kapur në shkëlqim.

Fillova të flas, të shpjegoj, jo aq atij sa vetes; sikur doja (vallë përsëri) të krijoj një lloj shqyrtimi për pozitën time. I thashë se jam i shkishëruar, i arratisur nga bota e materializmit shkencor, botë në të cilën nuk di të jetoj kështu që këtu ndihem se gjendem deri diku në shtëpi. Dijeni kam mjaftë, por kjo nuk është dijeni e kuptueshme dhe e të kuptuarit por vetëm plotëni shënimesh dhe mendimesh, begati refleksesh mendore dhe e shprehive. Në mjedisin tim, në botën e “objektivitetit shkencor” jam viktim e terrorit ideor, i cili nuk lejonë pyetje në të cilën mund të ipen përgjigje subjektive, respektivisht i lejonë vetëm derisa jam i gatshëm ta pranoj se një subjektivizëm i tillë nuk është i obligueshëm dhe derisa mbetet në medijat e religjionit, poezisë, artit; derisa nuk bëhet subverziv.

Në vazhdim të bisedës I thashë se jam i arratisur nga bota në të cilën mendimtarët e fronit më bindin se nuk jam asgjë tjetër përveçse një mekanizëm i ndërlikuar biokimik dhe se vlerat e mia nuk janë asgjë tjetër veçse reagime ndaj provokimeve të mjedisit, në të cilin si mekanizëm biokimik përpiqem të mbijetoj, dhe se shkolla e vlerave të mia nuk është asgjë tjetër veçse pasojë e lakmisë sime për fatin, e pra, edhe përpyjekja për ta dëshmuar iluzionin. Jam i arratisur nga bota në të cilën njerëzit më përqeshin po qe se iu tregoj se lakmoj pas ngritjes shpirtërore dhe shpëtimit; pohojnë se ideja e shpëtimit nuk është asgjë tjetër veçse papjekuri neurotike, mungesë e trimrisë për t'u pajtuar me atë se jam makinë biokimike pa dimensione tjera shtesë. Ata, të

cilët nuk janë të vetëdijshëm dimensioneve tjera, më thonë se nuk ekzistojnë.

Jam i arratisur nga bota në të cilën është e vlefshme vetëm përgjigjja e kërkuar ortodokse, e fronuar dhe deri në skajshmëri shkeçërisht e specializuar. Në atë botë titulli “specialist” nuk ka konotacion negativ, edhe pse është gjithnjë e më e qartë se në pasqyrën, e thyer në njëmijë copë, nuk mund të pasqyrohet tërësia. Në atë botë, po më duket, gabimi më i madh është bindja e specialistëve se çdo këndëvështrim i tyre i ngushtë meritueshëm e shpjegon botën. Pikërisht shkaku u këtij mashtrimi, shkaku i animit reduktues dhe marrëdhënies manipuluese ndaj mjedisit bota është në prag në të cilën është vetëm edhe një hap i vogël deri në shkatërrim.

Jam i arratisur nga bota në të cilën jam i vetëdijshëm mundësisë e ndoshta edhe pashmangshmërisë së zhdukjes në tërësi, por jam i vetëdijshëm edhe pafuqisë sime të bëj çfarëdo qoftë për ta parandaluar kataklizmën.

Kjo pafuqi është mëkati im më i madh. Frika ime dhe ferri im. E ndiej se nuk buron nga mungesa e guximit apo e mosdijes, por nga mungesa e të kuptuarit, nga mungesa e urtësisë. Pasionohem pas dijenisë, e cila e përfshinë botën në tërësi, jo vetëm në dukjen e saj, por edhe në të padukshmën e saj, ende në të pazbuluarën e saj. Lakmoj të mësoj intelektualisht të depërtoj në gjithçka që është e padukshme që me çdo lëvizje, çdo mendim, çdo fjalë të futem më thellë nga ajo që është botë e fanitur dhe me atë që zbuloj të mbetem në lidhëshmëri të pandarë.

Jam i arratisur nga bota në të cilën njeriu, emri i të cilit është Dekart, ka thënë: “**Cogito ergo sum**” dhe i ka ngushtuar suazat e përvojave njerëzore në atë që mund të matet në mënyrë precize. Me Dekartin bota ime është përshëndetur nga urtësia në kuptimin e lashtë të fjalës dhe është mbështetur në dijeninë e

materializmit të fortë dijenisë së dëshmuar në të cilën krejt çka nuk mund të matet është e paqenë apo e marginalizuar dhe jointerese.

“Mendueshëm foli: “Kjo qenka ajo botë për të cilën thua se të ka shkatërruar dhe se do t’i shkatërrojë të gjithë. E tash pret nga unë të të shpëtoj e ti mandej t’i shpëtosh njerëzit e tu dhe se ata mandej ta shpëtojnë botën?”

I tashë se nuk jam aq ambicioz dhe se kisha dashtë vetëm dikush të më udhëzoj, e tutje do të kisha ditur të ecë. Më duket se hapi i parë është kryesor.

“Atëherë kjo është shumë thjesht.” – Tha ai. – “Hapin e parë veç e ke bërë. Beson se mund ta arrishë dijenin me metoda, të cilat bota jote racionale nuk i di. Përndryshe për çka do të kishe ardhur tek plaku i cili jeton si lypës dhe çdo ditë rri kryengulthi? Nëse ke ardhur me qëllim, të cilin ia përshkruan vetes, veç e ke bërë hapin e dytë në drejtimin e zgjedhur.”

8

Ftohtësia nuk më linte të fle. Shumë herë rrëshqita deri te gremina kështu që qëndroja duke u sorollatur në shekullinë. Hëna pirrej kah hijet e maleve. Lumi shndëriste sikur gur argjenti.

Jogananda i mbështjellur me batanie rrinte i ulur pranë meje. Kokën e kishte të varur mbi gjoksa; në këtë pozitë flinte. Ishte i qetë, i bekuar; zotërues i çastit. E në brendinë time vlonte e gurgullonte; rrjedhte loja e rëndomtë e kujtimeve, brengave dhe hetimeve; pavarsisht nga vullneti im. Mendimet merrnin trajtën e pyetjeve derisa mendimet tjera trajtë e përgjigjeve, por pa rradhitje dhe thellim, rrjedhnin para syve të mi sikur e shikoja ndonjë shfaqje. Kush ishte ai që e shikonte, ai “uni” i

pakuptimshëm, i cili e përjeton, e përcjellë lojën e shfrenuar të trurit të vet?

Lakmoja për mosndarje, për ndjenjen e unitetit me vetveten dhe përvojën time me botën. Ndoshta për fëmijërinë. Por, jo për fëmijëri si mundësi, të cilat atëherë ende ishin para meje, po për shkak të besimit fëmijëror të pakufishëm se bota është vend i çudirave dhe se jeta është periudhë e pakufishme e virgjërisë dhe ngazëllimit.

Si fëmijë e kam përjetuar botën dhe jetën (dhe vetveten në të dyjat) duke mos u distancuar dhe duke mos i gjykuar veprimet e mia nëpër prizmën e dijenisë së fituar. Mandej kjo kaloi. Dhe që nga atëherë me vite më ka përcjellë ndjenja e humbjes tragjike, ndjenja e internimit.

Prej aty jeta ime i rroket rrjedhës kryesore kah kthimi prapa.

Me udhëtime, shkrime, studime, dashuriçka jam përpjekur të kthehem në udhëkryqin nga i cili jam nisur në drejtim të gabuar. Prej aty do të isha kthyer nën çatinë e lumturisë sime fillestare.

Prapëseprapë, atë shtëpi kurrë nuk kam ditur ta përshkruaj. Kam ditur ta përshkruaj bredhjen, hulumtimin, ndjenjën e humbjes, e kurrë atë që e kërkoja. Më shfaqej vetëm si shqetësim, si dëshprim, i cili vinte pas suksesit apo mësukesit, e shumë herë më është shfaqur instiktivisht me rastin e dëgjimit të muzikës, shikimit të lojës, vështimit të tjerëve.

Ky jaz me vite është thelluar. Në njërin anë jam vërsulur kah bota e pshore, materiale, e në anën tjetër më ka tërëhequr fusha shpirtërore, të cilën e parandiejnë, në fushën e mundësive të pashprehëshme.

E sa mundësi ishin? Tek kur rrëshqita dhe iu afrova skajit të greminës, e kuptova se numri i pakufishëm i mundësive

të çon në çmendi. Tek atëherë e kuptova se po më shkatërron “sëmundja e pafundësisë” e Kjergorit.

Rrija pezull sipër, derisa epshet e rrezikshme nuk dija dhe nuk doja t’i mohoja. Lakmia për t’u kthyer në “shtëpi” ishte shumë e madhe, e premtimi i bekimit jashtëzakonisht joshës. Një kohë të gjatë nuk më ishte e qartë se çfarë kërkoja dhe vetëm në pasqyrim më paraqitej se shqetësimi im nuk ishte lakmi për risitë por ishte pasion për të njohurat dhe të humburat. Në sipërfaqe (dhe nën ndikimin e njerëzve të tjerë të cilët kanë kuptuar edhe më pak se unë) mundimet e mia gjithnjë e më të fuqishme e të pandalshme vetvetes ia interpretoja si “sëmundje e rritjes”, “humbje iluzionesh”, “adaptim realiteti”, por edhe si “dëshirë e kthimit në an”, “në parajsën e fëmijërisë pa përgjegjësi”.

Çastet në të cilat e parandieja se çka fshihej nën sipërfaqe, më kanë mbetur në kujtesë të paharruar. Gjatë lundrimit për në Australi disa herë gjatë natës kam hypur në kuvertën e anijes tejoqeanike “Akile Lauro” dhe nën shkëlqimin e yjeve iu jam dorëzuar prezencës së fortë të oqeanit. Pasi që rreth e rrotull ishte det, bota vizuele potencohej në vijën e horizontit. Dhe pasi që anije ishte në qendër të rrethit të detit, e pashë se deti konveksohej dhe se nga të gjitha anët shtrembërohej kah horizonti. Se toka është e rumbullakët.

Kjo ishte lëvizje e njohurisë, e cila i inicoi të gjitha të tjerat. Rumbullaksia e tokës nuk ishte më nocion i zdeshur, e shihja dhe e ndieja. Anija me avullë dihte nëpër valët zhurmë sikur shtaza e ngathët. E ndieja rumbullaksinë e tokës, e ndieja se si topi gjigant qëndron pezull në hapësirë, në të cilën edhe topat e tjerët të ngjajshëm qëndrojnë pezull; u bëra i vetëdijshëm(deri në indin e fundit të trupit)hapësirës së kozmosit dhe vogëlsisë sime në të.

Nga vetënjohja mbi vogëlsinë, parëndësinë perceptimet mia nisën të derdhen në ndjenja të reja dhe deri atëherë të panjohura: se jam pjesë e tërësisë, pjesë e lojës kozmike materiale, energjetike. Se nuk mund të vdes sepse gjithmonë kam ekzistuar dhe se gjithnjë do të ekzistoj, edhe pse jo çdoherë në formë të njëjtë. E kam humbur “unin” tim, ndarësinë time nga bota dhe jam lidhur me krejtësinë ekzistuese. Jam bërë kozmos, e kaluara, e ardhmja...

Ndjenja nuk zgjati shumë dhe nuk u përsërit. Tek kur udhetoja nëpër Azi dhe kur eksperimentoja me narkotik, dy apo tre herë kam përjetuar diçka të ngjajshme. Nën ndikimin e barit sumatrian e kam humbur ndjenjën trupore dhe jam gjetur në hapësirë vetëm si shpirtë, si vetëdije e pastër. Për fat të keq, jam friksuar nga kjo dhe frika e ka prishur përjetimin...Jam strukur në ankth, i pafuqishëm të bërtas sepse nuk e ndieja gojën; i pafuqishëm të ngritem se nuk i ndieja këmbët. E ndieja vetëm prezencën e papeshtës së gjësendeve dhe ndëmjete gjësendeve, të cilat vetëdija ime i përshkonte, i plotësonte, kalonte mes tyre. Më vonë pata dëshirë që rishtazi të arrij gjendjen e këtillë, por të gjitha përpjekjet dështonin.

Herën e dytë jam zhytur në dimension, për të cilin kam lakmuar, nën ndikimin e këpurdhave halucinogjene nga Bali. Më kanë ngritur në nivelin e lojës pitoreske të gjësendeve, të cilat e kishin humbur dukjen e jashtme të zakonshme dhe ishin bërë të tejdukshme. Mishi në fytyrën e njeriut ishte shkapërderdhur dhe shihej kafka, palmat i morrën këmbët dhe ecnin nëpër breg, deti jo vetëm që nuk ishte prapa tyre, gjithashtu e shihja edhe përmes tyre, edhe pse palmat nuk e kishin humbur strukturon e tyre ato ishin bërë vetëm të tejdukshme. I shihja trupat e njerzëve nën rroba, edhe shkëmbinjët gjithashtu, por jo vetën nën, por edhe mbi, deri në mbarim të botës, në kozmos dhe njëkohësisht në brendi të gurëve dhe fryteve. Por poashtu edhe në vete. Edhe

përmes vetes. E tëra mbet e pandryshueshme, ashtu siç ka qenë gjithmonë, e të gjitha i shikoja sikur të ishin lojë hijesh dhe konturash, mjegullë e zjarrët derdhëse, lojë energjie.

Në atë moment botën e kam ndijerë ashtu siç është me të vërtetë dhe se në botën materiale jam i burgosur, i murosur në qelinë e shfaqjeve, të cilat nuk janë asgjë tjetër përveçse mekanizma mbrojtës, përpjekje për t'u verbuar me iluzionin e kohës dhe hapësirës dhe se më këtë të mbrohesh nga njohja për vdekjen. Për të parën herë në atë çast e kam parandije mundësinë e të jetuarit në mënyrë spontane, i pa-kallëposur.

Diçka nuk më ishte e qartë: kush dhe ku kam qenë “unë”? i cili këtë e ka parandije dhe i cili këtë e ka ndije? Dukja e jashtme e gjësendeve ishte zhdukur, materia ishte bërë e tejdukshme, e “uni” im nuk u zhduk, vazhdonte të përjetojë, vështrojë dhe gjykojë. “Uni” im nuk u shkri me botën. Të dal matanë kufirin, ku ndoshta do t'i kisha kuptuar të gjitha, nuk kam mundur. E kam kuptuar se edhe deri tek kufiri kam ardhur shkaku i ndikimeve të narkotikëve dhe se krejt çka kam përjetuar ka ndodhur shkaku i drogave, e jo se më është zhvilluar aftësia të përshkoj me shikim dukjen e jashtme.

Kur ra ndikimi i drogës, realiteti mori pamjen e zakonshme, thelbi u zhduk dhe përsëri e kam parë dhe e kam prekur vetëm koren.

Në këtë mënyrë të gjitha vizionet të cilat i kam përjetuar me ndihmën e drogave mbeten në nivelin e ëndrrave të cilat i kam ëndrruar, dhe nuk kam mundur t'i mbaj në zhgjëndërr. Narkotikët, përndryshe e kanë grisur perden e iluzioneve të grumbulluara nga e kaluara, por njëkohësisht e kanë krijuar tjetrën, e cila e ka mbuluar të tashmën, kështu që “unë”, vrojtuesi kam mbetur i ndar. E kam lënë drogën dhe kam gjurmuar më tutje me persiatje intensive për të gjitha që më kanë ngjarë, duke

e provokuar fatin, duke iu ekspozuar rrezikut dhe duke i studiuar shkencat ezoterike.

Krejt kjo edhe më shumë më ka larguar nga rruga për në cak. Më ka larguar edhe nga moshatarët, të cilët në suazat e racionalitetit të tyre konvencional “evropian” xhindosjen time e kanë parë si një “mistikë”(sikur që për “mistikë” kanë shpallur gjithçka që ka mbetur jashtë mureve të paragjykimeve mbrojtëse të tyre).

Por as nuk kam kërkuar pëlqim për veprimet e mia, prej kohësh e kam ditur se jam vetëm, plotësisht i vetmuar, në këtë rrugë dhe se më duhet ta kërkoj mënyrën vetjake të shpëtimit sepse për këtë gjë nuk ekzistojnë rregulla. E kam ditur se duhet t’i shmangem demonit të brendshëm, i cili nuk më lenë të qetë. E kam ditur, poashtu, se është “ajo venë e gjallë e pazbuluar e shpirtit tonë”(sikurse që e ka shkruar Jungu). E kam parandije se do të bëhem njeri, njeri i vërtetë, kur ta zbuloj këtë.

**Në
prag
por
akoma
larg**

1

Kur dola nga thesi i fjetjes, i tëri isha i mpirë. Fillova të kërcej dhe të bëj gjimnastikë. Jogananda më shikonte habitshëm. Më pyeti përse bëj kështu. I thashë se dua të shpihem, t’i ngreh nyjet, ta përmirësoj rrjedhën e gjakut, të nxehem.

“A e ke parë ndonjëherë leopardin, tigrin, apo qenin duke kërcyer në vend dhe duke i rrahur shputat?” E ndërpreva ushtrimin. Jo, i thashë. Shtaza zgjohet, zgjatet dhe e zgjuar është. Tek shtazët krejt është harmoni e muskujëve dhe e vullnetit, forcës dhe synimit, impulsit dhe aksionit.

“E pse nuk është kështu edhe tek ti?”

Sepse jam njeri, i thashë. Shtaza në thirrjet e mjedisit përgjigjet instiktivisht dhe drejtëpërsëdrejti. Pasi që nuk ka vetëdije për vete, nuk mund të vendosë. Midis shtazës dhe mjedisit nuk ka distancë, shtaza nuk mendonë, nuk gjykonë, nuk rri ulur tetë orë pranë makinës së shkrimit. Nuk njeh dashuri apo urrejtje, të kaluarën apo të ardhmën. E unë jam i vetëdijshëm vetes sime dhe vetëdijës sime. Trupi im nuk është në marrëdhënie instiktive me mjedisin; në mes qëndron konstruktimi im i realitetit.

“Dallimi midis meje dhe teje është se leopardi jeton në qendrën e tij, e ti në periferinë tënde.” Si shumica e deklaratave të tjera edhe kjo shkaktoi ndërprerje në rrjedhën e mendimeve të mia. Bëri zbrazëti në të cilën ishasi hullia e lavëruar, i gatshëm të pranoj çfarëdo fare. E pashë se kënaqej në hutinë dhe pritjen time, e cila reflektohej në fytyrën time.

“Dallimi në mes nesh” – tha ai – “është në atë se unë jam në qendrën time, e ti në periferinë tënde. Unë di të marrë frymë. E ti jo.”

Aha, bërtita, më në fund jemi tek arti i frymëmarrjes, i cili është themel i praktikës së jogës. E për këtë kam njëfarë njohurie. “E pabesueshme” – u çudit – “më thuaj çka di, gjithmonë kam dëshirë të mësoj diçka të re.” Tallja e tij ma mori vullnetin. Sepse, në të vërtetë di aq pak sa që nuk vlenë as të përmendet. “S’ka lidhje, më trego.” – Insistonte.

U skuqa sikurse nxënës dhe nisa t’i përmend të gjitha që kam ditur për filozofinë e frymëmarrjes. E habiti shënimi se

mushkëritë e njeriut kanë më shumë se shtatëqind milion fluska ajri. Ndërrimi i oksigjenit me dioksidkarboni rrjedhë përmes mureve të holla të kapilarëve, të cilët janë aq të ngushtë, saqë qelizat e gjakut mund të lëvizin nëpër to vetëm njëra pas tjetrës. Pasi që çuarja e oksigjenit është shumë e vështirë, qelizat e kuqe të gjakut jetojnë vetëm tridhjetë ditë. Kjo do të thotë se trupi duhet krijuar çdo sekond dymbëdhjetë milion qeliza të reja.

“E pabesueshme” – tundte kokën në shenjë habije – “e pabesueshme, dymbëdhjetë milion në sekond!” Natyrisht, i thashë, marrim frymë ditë e natë dymbëdhjetë deri pesëmbëdhjetë herë në minut dhe çdo herë marrim rreth gjysmë litër ajër. Gjatë frymëmarrjes normale në mushkëri ka tre litëra ajër, e kjo do të thotë se në çdo frymëmarrje ne e ndërrojmë vetëm një të gjashtën.

“Aha” – bërtiti – “e çka bëhet me mbetjen? A mbetet në mushkëri dhe aty tharbet?” iu përgjigjia se në mushkëritë e njeriut, i cili nuk merret me sport apo me punë të rënda fizike, ekzistojnë këndet të cilat me vite nuk ajërosen sepse shumica e njerëzve gjatë frymëmarrjes e shfrytëzojnë vetëm pjesën e sipërme të mushkërive e kurrë nuk frymojnë vetëdijshëm, thellë.

“E ti?”

Për fat të keq edhe unë, u përgjigjia. Shpesh e më shpesh po harroj të marrë frymë qetë e thellë. Po e harroj lidhshmërinë mendje-frymëmarrje, në të cilën është themeluar joga. “A je i vetëdijshëm kësaj lidhshmërie?” Natyrisht, i thashë, çdokush e di se me mbikëqyrjen e frymëmarrjes mund ta mbikëqyrë gjendjen shpirtërore. Kjo mbikëqyrje çon deri te qetësimi, të cilën e arrij me disa frymëmarrje të lehta e të thella para paraqitjes publike deri te ushtrimet e ndërlikuara të frymëmarrjes, me të cilat mjeshtrit e jogës i arrijnë efektet shumë vështirë të kuptueshme. Përndryshe ndihem keq, i thashë, t’i flas për gjëra, të cilat për të janë esenca e jetës. Në të vërtetë, e di se me manipulimin e

vetëdijshëm të procesit të frymëmarrjes mund të arrihet disponimi më i mirë trupor dhe shpirtëror. Ushtrimi i rrallë, të cilin e kam aplikuar, nuk më ka sjellur rezultate të dukshme. Raporti im ka qenë diletant: shumë shpejtë jam ngazëlluar, e mandej edhe më shpejtë jam ngazëlluar për diçka tjetër.

“Sepse je i panevojshëm” – deklaroi Jogananda – “Për frymëmarrje nuk je i nevojshëm. Kur flen, kur gjendesh në të pavetëdijshmen fryma ende hynë në ty, mushkëritë frymojnë, e qesinë frymën. Po të ishte varur frymëmarrja nga ti nuk do të kishe jetuar gjatë; do të kishe harruar të marrësh frymë! E po qe se nuk frymon, nuk je më. Në çastin kur e ndërpreu frymëmarrjen, rrënohet ura ndërmjet teje dhe jetës, ndërmjet teje dhe botës. Atëherë më nuk je pjesë e botës, pjesë e kozmosit.

E pyeta se a më lidhë me botë energjia vitale, të cilën indusët e quajnë “*prana*”. A është kjo ura e cila rrënohet kur e ndërprej frymëmarrjen?

“Mund ta quajsh *prana*, nëse dëshiron. Imagjinoje se është forcë e cila të gjallës i jep jetë. Imagjinoje se në çdo frymëmarrje e thithë pranën dhe imagjinoje se është më mirë sa më shumë që e merr. Imagjinoje se me frymëmarrje të veçant mund ta rritësh sasinë e pranës, e cila rrjedhë brenda teje.

E pyeta se a të shpien deri në qendër sistematizimi i frymëmarrjes, mbikëqyrja jogiste e mushkërive. Në shenjë mohimi lëvizi dorën. Me sistematizim të frymëmarrjes do ta zgjatësh jetën. Por unë po flas për diçka tjetër. Në frymëmarrjen tënde ka stacione, të cilave do t’iu mund të bëhesh i vetëdijshëm me metodë të mirëfilltë. Ja kjo është dera. Dhe përmes kësaj mund të hyshë të tjetër botë, të hyshë në tjetë vetëdije. Kur bëhesh i vetëdijshëm këtyre stacioneve, këtyre dyerëve në frymëmarrje, përmes tyre do të kalosh në çastin e tashëm. Brenda në të është ajo që është: që nuk ka lindur dhe nuk mund të vdes.

E vërteta është në çastin e tashëm. Metoda të nevojitet, asgjë tjetër.”

E pyeta se me metodë a nënkupton se duhet të marrë frymë në mënyrë specifike. “Merr frymë si zakonisht” – tha – “dhe vëreje. Vë re se si frymëmarrja hynë në ty, dhe se si del jashtë. Kjo është metoda. Frymo dhe vështro. Çka ndodhë? Frymëmarrja hynë në ty, rrotullohet dhe del prej teje: shfryrje. Dhe çka ka në mes? Çka ndodhë në çastin kalimtar kur frymëmarrja rrotullohet dhe bëhet shfryrje? Në atë çastë nuk frymon. E kur nuk merr frymë nuk je i gjallë. Frymëmarrja është jetë. Në mes frymëmarrjes dhe frymëqitjes është pushimi i shkurtë, në të cilin ndalet frymëmarrja. Kjo është dera. Bëhu i vetëdijshëm pushimit në frymëmarrje, dhe do të hyshë në çastin e tashëm.” Më shikonte duke buzëqeshur.

Aq thjeshtë? E pyeta duke mos u përpjekur ta fsheh dyshimin tim. “Provo” – tha – “kur është thjeshtë, provoje tash. Mbylli sytë dhe përcjelle frymëmarrjen tënde.” Veprova siç propozoi ai. Mbylla sytë dhe përcjella frymëmarrjen. Mandej e përcjella frymëqitjen. Në ndërkohë, m’u duk se qe çasti kur frymëmarrja u rrotullua, pauzë e shkurtë, memzi e vërejtur, e asgjë nuk ndodhi, asnjë derë nuk u hapë.

“Gabimisht po vepron” – tha – “nuk po ec me frymëmarrje kur po hynë ajo, por po nxiton përpara. Vetëdija jote nxiton përpara shkaku i kureshtjes dhe pret pushim. Dhe frymëmarrja e pason, e mbërrinë. Kjo nuk është në rregull. Edhe kur vetëdija e pason frymëmarrjen, gjithashtu nuk është në rregull. Vetëdija dhe frymëmarrja duhen të shkojnë paralel. Derisa kërkon apo pret pushim, nuk do ta ndijesh sepse mbetet në të ardhmën. A e harrove? Çasti i tashëm, është derë. Bëhu i vetëdijshëm frymëmarrjes kur hynë dhe kur del jashtë. Vetëm kësaj. Asgjë tjetër. Bashkohu me frymëmarrjen, vërej, vështro.”

Mbylla sytë dhe hyra me frymëmarrjen brenda, e me frymëqitjen jashtë. E ndieja se si së bashku me mua ecnin intelekti im, dyshimi im. U bëra i vetëdijshëm pushimit pas frymëmarrjes, para se të arrij tek ai. Nuk ishte i vërteti.

Përnjëherë e ndjeva një goditje të fortë nga mbrapa. Fluturova vertikalisht dhe i trishtuar e pashë se plaku përsëri po e ngritë shkopin dhe po merrë në shenjë kah koka ime.

Nuk mund ta përshkruaj çastin kur mbeta i varur. Mesiguri ka qenë i shkurtë, e në vetëdijen time zgjati pakufi. Para se kam mundur të reagoj, siç e kam ditur se duhet: i hutuar, ofenduar, jam humbur në njëfarë zbrazësie të çuditshme, në të cilën me krejt qenien time e kam parandije mundësinë e diçkahit, afërsinë e diçkahit.

Ndjenja ishte e ngjajshme me gjendjen në mes të ëndërrës dhe zhgënjendërrës kur mpihesh padashje dhe kur të lindë dëshira që të kthehesh në zhgënjendërr apo të zhytësh në ëndërr, e nuk mundesh. Paralizë të këtillë kam ndijer në atë persiatjen: vullneti që me përpjekje të arrij në mundësinë e parandijer, në afërsi të diçkahit, apo të paktën në tjetër drejtim, në ofendim, zemërim, trishtim. Goditja tjetër përfundimisht më ka futur në dhe.

“Çka?” – djallëzisht më përqeshte plaku. – “E ke parandje afërsinë e derës?”

2

Në mëngjesin e mjegullët u nisëm për në luginë. Hutia m'i shtangonte gjunjët. Përse e bëri atë, çka deshi të arrijë me të? Përqeshej dhe tallej kënaqej me poshtrimin tim.

Mandej ia filloi bisedës dhe gjatë ecjes komote kah lugina foli gati një orë. Në zërin e tij nuk kishte tallje dhe ngritje toni; fliste qetë, gati indiferent.

Me goditje deshi të më zgjoj. Nganjëherë kjo është e mundur. Kur je i bindur se mësuesi është i kënaqur me ty, pa

arsye nisë të të rrahë; por vetëm nëse rrahja të godet në çastin kur ti e pret lavdërimin, të ipet rasti ta shohësh derën dhe nëpër të të vraposh në dritë. Mua më ka ikur. Në të vërtetë derën e kam parandije – por mburoja ime intelektuale qe shumë e fortë sa që parandjenja u tretë para se të kuptoj se çfarë po ndodhë. Shumë jam i ngadalshëm, i ngathtë. E tash është vonë, tash më shkopi nuk do të më ndihmoj. Para çdo goditjeje do të mendoj: “Aha, plaku do që të më qet në zgjuarsi.” E mendimi është mur pa derë, pa dalje.

Ai fliste për pauzën midis frymëmarrjes dhe frymëqitjes, të cilën nuk e kam vërejtur. Në këtë mënyrë Buda është bërë Buda. Me përkushtim dhe vrojtin të vetëdijshëm të frymëmarrjes së tij, një ditë krejtësisht papritur e ka zënë çastin e shkurtër të mos-frymëmarrjes. Është bërë i vetëdijshëm çastit dhe me ndihmën e tij ka hyrë në të tashmen dhe aty ka mbetur.

Por, unë këtë nuk mund ta besoj, i thashë; kësaj i reziston intelektu im. E imagjinoj zgjuarsinë, të cilën e ka arritur Buda, është diçka që shumë vështirë shpjegohet. Supozoj se shpirtërimi është rezultat i përpjekjeve intelektuale, se është shpërblim i mundit, është mbërritje. E kjo m’a bën të pamundur ta kuptoj.

Këtë vështërsi ma kishte treguar edhe më heret. Që në fillim më kishte thënë se e vërteta është në kohën e tashme, se gjendet këtu e jo diku tjetër dhe se nuk është në të ardhmen. Nëse dëshiroj të bëhem ai që jam, plotësisht është e qartë se veç jam i tillë. Atë që dua ta arrij, veç e kam arritur. Po qe se nuk jam, nuk ndihem në këtë çast i shpirtëruar, po qe se nuk jam në këtë çast Buda, po qe se nuk jam në këtë çast i hyjnishëm, kurrë nuk do të bëhem. Si ashtu që përpjekja ta krijojë Budën? Buda është: në atë moment kur këtë e kupton Buda bëhet. E atë që dëshiroj ta arrij është ajo që veç jam. Por nuk jam i vetëdijshëm kësaj. Është aq e thjeshtë saqë për mua (dhe për shumicën e njerëzve) vështirë e kuptueshme.

Ka shumë metoda dhe të gjitha janë të thjeshta. Përkundër faktit nuk janë të gjitha aplikative. Edhe për mua, gjithashtu. Kështu që edhe ai nuk mund të më thotë se cila është më e përshtatshme për mua; duhet provuar disa prej tyre. Ndoshta do ta gjej të vërtetën. Ndoshta edhe jo.

Gabimi im qëndron në atë se po përpiqem që me akumulim ta arrij cakun. Buda nuk është bërë Buda sistematikisht, por përnjëherë. Në botën time evropiane e kam kultivuar bindjen se e vlershme është ajo që është fryt i përpjekjes dhe se ajo që del nga përpjekjet më të mëdha është edhe më e çmueshme. Për këtë arsye më duket se rruga për në të ardhmen është e shtruar me gjemba, flijime, studime, filozofime, Zoti e di se me çka tjetër. Nuk mund ta kuptoj se e vërteta gjendet në mua në këtë çast dhe vetëm në këtë moment.

Këtë nuk mund ta besoj. Së tepërmi është e thjeshtë. Nuk është, por të paktën ashtu tingëllon. Me frymëmarrje hy, me frymëqitje dal dhe mendoj se e ndiej dhe e përcjell frymëmarrjen. Ndërsa i ndiej vetëm muret e fytit dhe gabzherin. Frymëmarrjen nuk e ndiej, nuk po e përcjelli, vetëm po e ndiej ndikimin e saj nga ana e gabzherit. Kjo nuk është e njëjtë me frymëmarrjen. Tek kur adaptohem në prekjën e frymëmarrjes nëpër faqet e murit të fytit dhe gabzherit, do ta ndiej frymëmarrjen. Nëse e ndiej. Ndoshta edhe nuk do ta ndiej. Ku e di ai këtë. Ka shumë rrugë po aq ka edhe rrugë të gabuara.

Teoretikisht në këtë çast mund ta shoh dritën. Nuk ka kurfarë pengese. Përveç atyre që i kam krijuar vetë dhe të cilave i përmbahem dhe i konsideroj se janë themele të ekzistimit tim. Ato pengesa janë iluziore. Dhe këtu qëndron problemi.

Problem natyrisht nuk ka, vazhdoi ai. Problemi lindë atëherë kur pozitën e gjej në mënyrë racionale. Për arsyen gjithçka është problem. E zgjithja krijon problem të ri. E vërteta është joproblematike. Njohuria ime është problematike. Të gjitha

më kalojnë përmes kokës. Koka është front mbrojtës ndërsa intelekti doganë, e cila m'a konfiskon të shumtën e pasurisë së çmuar, krejt çka është e re dhe e huaj, krejt çka është subverzive shkaku i veçorisë së caktuar. Intelekti do që ta ruaj sistemin e tij. Është shumë konservativ, në dukjen e jashtme demokrat e në esencë një diktator shumë dinak, i cili kurrë nuk fle. Administrata doganore është gjithnjë në gatishmëri dhe krejt çka mund të jetë e rrezikshme për sistem, m'a konfiskon para syve.

Për këtë arsye nuk mund të besoj se goditja e papritur me shkop mund të më zgjoj. Intelekti im këtë nuk mund ta pranojë, për të kjo do të ishte kapitulum. Aq shumë vite studimi, leximi, aq shumë mësim, mbledhje dhe kontrollime shënimesh, idesh dhe mendimesh! Krejt kjo pasuri e tubuar është shumë e vlershme. Të hedhet tek ashtu më duket e pamundur. Kjo nuk është e thjeshtë. Ndoshta ka gjasa, por nuk është aq e thjeshtë. Teoretikisht mund të çlirohem nga intelektu im. Me metoda të mirëfillta ka gjasa që kjo të bëhet. Por është shumë rrezik sepse po qe se përnjëherë në brendinë time ndiej zbrazësi, sulmi mund të më mbytë.

Përndryshe fare nuk duhet të friksohem, buzëqeshi. Intelekti im di shumë shkathtë të mbrohet saqë me metoda të papritura nuk mund t'i bëj asgjë. Këtë e provuam dhe nuk patëm sukses. Administrata doganore është shumë e përpiktë.

I thashë se diçka nuk më është e qartë. Nëse pasuria të cilën e ka zbuluar Buda me kërcim të papritur në çastin e tashëm, me ngritjen e pashpresuar në nivel më të lartë të të kuptuarit dhe nëse metodat e rrufeshme nuk janë të zbatueshme për mua sepse nuk mund t'i mashtroj rojtarët e intelektit tim, atëherë çka më mbetet? A mos ndoshta duhet të heq dorë nga dëshira për t'u zgjuar. Po qe se befaz mund të dritësohem, por intelektu këtë nuk e lejon, nëse rruga graduale është e pamundur, atëherë çfarë më mbetet?

Më mbetet rruga nëpër shkallë. Por më duhet ta kem të qartë se kjo nuk është rrugë në kuptim të përparimit, zhvillimit të aftësive, mësimi dhe ushtrimeve. Me studimin e teksteve mund të bëhem doktor i shkencave budiste, e jo Buda. Nëse dua të bëhem Buda, duhet pritur që kjo të ndodhë. E do të ndodhë kur ta krijoj situatën, e cila do të m'a mundësoj kërcimin në çastin e tashëm.

Rruga graduale e krijon situatën e këtillë. Gradualisht ia merr suverenitetin intelektual. Bëhet çarmatosja graduale e bataloneve të mendimeve.

3

Kur mbërritëm në luginë nuk kishte asnjë gjurmë të mjegullës mëngjesore. Para nesh shtrihej oaza e plleshme e barit dhe e drunjëve të ngjajshëm me plepat, të cilët vendasit i quajnë çenar. Në brigjet e lumit kullosnin kopetë jakësh.

Dielli i lartësisë nisi të më djegë, sikur të isha në zemër të Saharës. Mbase e dija se sa të rrezikshme janë në mele rrezetë ultraviole, menjëherë nga shpina hoqa torbën dhe nisa ta kërkoj kremën mbrojtëse. Fytyra e përcëlluar e Joganandës u zgjerua nga qeshja. “Lyje me dhe”. – tha ai. U gërmuq dhe nisi të gropojë; para se të largohem, me dorën e majtë më kapi për zverku, e me të djathtë m'i leu ballin dhe faqet me dhe. “Ja kështu” – foli duke qeshur – “Tibetas i vërtetë!” – kjo nuk më pëlqeu. E mposhta jodisponimin dhe butësisht buzëqesha, dhe me të vërtetë balta ishte më e mirë dhe më natyrale sesa krema për diell. Kur mbërritëm te lumi, triumfisht deklarova se do të

lahem. Nxitova deri tek lumi, u gërmuqa, dhe u laga me ujë – trishtueshëm ulurova!

U ngriva deri në palcë. Plaku u skuq së qeshuri. Koka më flakëronte nga dielli, e uji në mua inicoi goditje sikur të kisha kapur me dorë telin e rrymës elektrike. Mbajta frymëmarrjen dhe nga fytyra shpërlava baltën.

Për shkak të baltës, me të cilën Ladakasit mbrohen nga përcëllimi, udhëtarët e parë i kanë përshkruar si të “ndyrë” dhe “shumë të shëmtuar”, madje disa Anglez i kanë përshkruar se kanë “dukjen e shtazëve të egra”. Ky përshkrim ishte i tepruar. E vërtetë është se nuk ua kënda shumë të pastrohen. Por e kisha të qartë se përse. Se çfarë jete dominon këtu gjatë dimrit?

“Djaloshi im” – buzëqeshi Jogananda – “ti ende nuk e ke parë dimrin!” Më tregoi sesi gjithçka ngrihet, dhe se për të marrë ujë duhet thyer akullin, e këtë mund ta bësh vetëm në lumenjët e mëdhenjë; sepse lumenjët e vegjël ngrihen deri në fund. Në rrafshnalta fryejnë erërat e akullta. Kur bie borë, aq shumë bie saqë nuk mund të shkosh as tek fqiu më i afërt i fshatit. Fshatarët gropojnë kalime me mure të larta dhe në pjesën më të madhe të vitit kalimet nëpër të cilat shpesh bredhin ujqit, janë e vetmja lidhje në mes fermës dhe vendbanimit.

E bagëtia? Delet, dhitë dhe gomarët futen në përdhecën e shtëpisë ndërsa jakët mbesin jashtë. Fshatarët i tagjitin me kashtë, barojë të thatë dhe degë gojushe e cila rritet vetëm në malet e himalajeve, por kanë vlerë të jashtëzakonshme ushqyese. Me këto ushqehen edhe jakët e egër, të cilët bredhin nëpër shpatie, prej të cilave era ka larguar borën. Prej një gojushe jetojnë afër një muaji.

U nisëm për në lamaseri: vendbanim me shtëpi të bardha katërkëndëshe, të cilat e mbulojnë majën dhe shpatin e rrafshnaltës shkëmbore. Mbërritëm tek “çorteni” i cili shënonte fillimin e tokës së manastirit. Himalajet Budiste janë përplotë me

çortena. Kujtojnë në varrezat e lashta induse, megjithëse nuk janë varreza, edhe pse në të shumtën e tyre gjenden reliktet e murgjëve të shenjtë. E kanë strukturën e simboleve e cila e shprehë botëkuptimin budist të realitetit. Themeli katërkëndësh e paraqet tokën, kupa e rrumbullakët ujin, pagoda e kuqe me maje zjarrin, e ombrella në maje erën. Këto janë katër elementet, të cilat e përbëjnë botën dhe njeriun.

Prapa çortenës shtegu degëzohej dhe vazhdonte pran digës, të cilën e mbulonin rrasat lutësore. Në to ishin të gdhendura fjalët me alfabetin tibetas “Om Mani Padme Hum”. Përshëndetje gurit të çmuar në lulëzim të lotusit. Kjo është lutje e budistëve të Tibetit. Gdhendet nëpër shpella, në shkëmbij përgjatë rrugëve, në muret e faltoreve dhe shtëpive, murgjit e përsërisin gjatë ceremonisë fetare e disa thonë se është efikase sikurse “mantra” gjatë meditimit.

U ngjitëm kah shtegu i majtë; kështu kërkon tradita, deklaroi Jogananda, edhe pse ishte e qartë se kësaj i përmbahej për shkak të respektit që kishte për murgjit, tek të cilët ishim nisur për vizitë.

E pritën me buzëqeshje të gjerë dhe përkulje, me të cilin shprehin respektin. Nuk e dija se çfarë ishte roli im, dhe për këtë arsye i hutuar tundja kokën me buzëqeshje. Murgjit më shikonin me kureshtje. Kur mbaroi përshëndetja, lama Lobsang më çoi në dhomën e errët, e cila ishte e mbushur me thasë mielli të thekërës, vaj, gjalp, specat të kuq të tharë dhe tuba bimësh të thara të panjohura për mu. Prej këtu dolëm përsëri jashtë dhe nëpër shtegun gjarpëror shkua në ndërtesën tjetër.

Nën dritaren përmes të cilës pjerrtas depërtonin tufat e rrezeve të diellit rrinin ulur katër murgj më të vjetër dhe ritmiku i recitonin tekste nga librat e shenjta. Mandej shkua në dhomën e madhe, në të cilën në muret e errëta prarueshëm shkëlqenin afreskat, të cilat paraqisnin pamje nga jeta e Budës.

Para statujës së Padmasambava të shenjë qëndronin enët e bakërta me dhurata kundërmonte temjani dhe myku i lagësht. Përsëri dolëm jashtë dhe u kthyem teposhtë.

Para nesh u hap oborri me rrotë të gjatë tre metra. Ishte e zbukuruar me reliefe të bakërta nuansash të ndryshme. Mbi të valviteshin flamujtë lutës gjysmë të grisur. Edhe era lutej për shpirtin e budistit. Edhe uji sepse në disa fshatra malore rrota lutëse është si ajo e mullirit. Lama Lobsang me dy duar kapi njëren nga dorëzat në rrotë. Iu dashtë që me krejt peshën e tij të varret mbi të, para se rrota me krikëllimë të niset dhe me plotë lutje në vete ngadal të sillet.

Radhën e kishte Jogananda. Përsëri më fascinoj forca e tij, aq e përshtatshme dhe e pavërejtshme; e lëvizi rrotën pa mund. Madhësinë e fuqisë së tij e kam ndier tek kur kam ardhur unë në radhë. Derisa rrota e krikëlluar nuk u nisë, gati sa nuk pëlçita. Lama Lobsang duke i zgërdhirë dhëmbët diçka murmuriti. Jogananda shtoi diçka, gjykuar nga shprehja e fytyrës së tij, ishte pickuese. Atij nuk iu dukë e vlerëshme ta përkthej; vazhduam më tutje. Dhe fare nuk më shikonin se a po i ndjekim apo jo.

Hymë në sallë. Në mure ishin të varrura pikturat luksoze tibetiane të punuara në pëlhurë të hollë me pejsazhe nga mitologjike budiste. Në murin e majtë ishte i mbështetur thesari i teksteve të zverdhura budiste, shumica prej tyre kishin qenë të shtypura qyshë në shekullin e shtatëmbëdhjetë në Tibet. Në qemerin e oxhakut që ishte në anën tjetër të sallës flakronte zjarri, i cili hedhte në mur hije lëvizëse. Në banka të ulta rrinin ulur në grupe më shumë se njëzet murgj, të cilët u ngritën në këmbë kur hymë dhe u ngushtuan në gjysmëharku duke u zgurdulluar plotë shpresë në neve. Disa qenë shumë të ri, ende djelmosha, të tjerët të thinjur e të kruspull. Nën dritën e zjarrit pejsazhi kishte pamjen e mesjetës.

Jogananda u përshëndet me murgjit. Mandej u afrua tek unë dhe më çoi në mes të sallës. Nisi të më prezentoj gjerësisht dhe në mënyrë teatrale. Fliste tibetisht, kështu që kuptimin e fjalëve të tija përpiquesha ta kuptoja nga reagimet e murgjëve, por shprehjet në fytyrat e përcëlluara mbeten të pashpjegueshme.

Pa paralajmërim rrashë në qendër të vëmendjes. Por nuk e dija se në çfarë drite më përshkroi përcjellësi im. A të qeshi? Në çfarë mënyre? Përlulshëm? Modestishëm? Mburshëm? Indiferentshëm? Ta vëj pamjen e seriozitetit? Të çfarëshëm: rrept? Qetë? Gjithëdijshtëm? Urrejtshëm. Kisha zgjedhje të bollshme, për këtë arsye qëndroja i hutuar, kokëulur duke pritur që skena e mundimshme të përfundojë. Për herë të parë ndijeja se si hutia është formë e pafuqisë në mua u shfaq në formë të dhimbjes fizike.

Kur e mbaroi plakun, e pyeta se çfarë i kishte thënë. “Përse ke dëshirë ta dish?” – tha duke u zgërdhi. I rrudha supet. – “Ndiem paksa jokomod se nuk e di se çfarë mendojnë për mua.”

U bë serioz dhe më çoi deri te banka më e afërt. “Ulu.”

Hoqa torbën nga shpina dhe e mbështeta për banke. Murgjit u ulën, u zhytën në lexim, biseda, arnime rrobash. Disa ikën, e disa të tjerë erdhën. Jogananda m’a ktheu shpinën dhe nisi bisedën me lamën shpatullgjërë, i cili diçka monotonisht i shpjegonte me

zë të thellë. Prapa shpinës sime pëlciti qeshja. A mos ndoshta po qeshin në llogarinë time?

Isha shumë i pafuqishëm të marr guximin për të hetuar.

Pas gjysmë ore nëpër koridorin me kube u shtymë deri në kuzhinë, e cila ishte aq shumë e ngrohur dhe e tymosur, sa që u ligështova. “Rendi është që diçka të hamë”. – Tha plakun.

Murgjit të rradhitur qëndronin para kazanit të madh të bakërt, nga i cili një gjellëbërës jashtëzakonisht i ndyer me lugë të madhe druri ndante çajin e yndyrshëm. Çdo murg e afronte

tasin e drunjët. Edhe Jogananda nga thesi e nxorri tasin e tij dhe hyri në rradhë. Shpresova se do të më kursejnë nga çaji sepse tasin e kisha futur në torbë derisa ishim në sallën e madhe, e veç në çastin tjetër para meje qëndronte lama Labsang me buzëqeshje gjentile duke m'a afruar tasin me lëngë llucë.

E mora dhe tharbët e falenderova. “Solça” – Tha duke treguar me gisht në tas. – “Solça” – përsëriti. Po të dija tibetisht do t'i thoja se “solça” tingëllon si “çaj i njelmët”, e kështu vetëm tunda kokën dhe me krejt forcën mendoja se si ta pi atë llucë të yndyrshme e mos të vjellë menjëherë, si t'i shmangem pijës, e mos t'i ofendoj murgjit e mirë.

Përsëri m'u afra lama me tas në formë të trumpetës në dorë. Në tas kishte “çampa”, miell thekre i bluar trash. Jogananda e futi dorën dhe mori një grusht miell dhe e derdhi në çaj. Mandej me gishtin e madh e përziu derisa masa nuk u ngjesh në paçamur të gështenjët. “Dreka” – tha duke më dhënë shenjë të veproj njëjtë.

Qesh i uritur. E çaji i përzier me miell e largonte vapën të cilën e ndieja. Fillova të haj, në fillin me dro se mos do ta vjellë, e mandej gjithnjë e më shlrshëm se paçamuri nisi të më pëlqej, kështu që u habita kur e pash se tasi më ishte zbrazur. Më dhanë edhe një tas, madje ky ishte edhe më i madh. Kur me gishtërinj e mblodha nga tasi mbetjen e paçamurit, nga nxehtësia e kuzhinës së tymosur nisi të më mposhtë lodhja, të cilës nuk munda t'i rezistoj. Doja të flija, dhe vetëm të flija. Gjysmë i dremitur e ndieja sesi më binte koka në supet e Joganadës dhe në tymnaj i shikoja fytyrat e djersitura të murgjëve të cilët qeshnin me mua dhe thuajse mëshirshëm më shikonin.

Mandej plaku më zgjoi dhe më ngriti në këmbë. “Shkojmë”. – Tha – Ecja sikur të isha në ëndërr zhagas pas tij, lama Labsang e barte torbën time.

Kur dolëm jashtë, freskia dhe dielli më goditën me forcë të bashkuar. Ishte sikur të kisha dal nga një botë në tjetrën, sikur të kisha depërtuar nga një lloj vetëdije në tjetrën. Më shigjetoi të tërin. Në vete e ndieja bërthamën e forcës m'u kujtua se lodhja është një lloj petku, uniformë e trashë, e cila më tërheqë te poshtë, e ndieja se mund të çlirohem nga ajo. Sikur të kisha ditur dhe sikur të kisha pasur dëshirë. Por në atë çast ishte pronë e imja më e dashurë, beden i sigurtë, arsyetim për t'u mbrapsur.

Kalum nëpër dhomat me freska dhe statuja, mandej nëpër dhomat me maska rituale të demonëve, shpatave dhe kapsollaçash, e mandej nëpër dhomat me daulle, trumpeta, libra. Më në fund arritëm në ballkon rreth të cilit ishin hyrjet për në qelitë e murgjëve. Brenda ishin muret e zbrazëta, dritarja e vogël, krevati i drunjët.

“Pusho” – Tha Jogananda. U largua me murgun duke i tërhequr zhagas këmbët nëpër ballkon. Iu afrova dritares. E shikoja luginën e shkëlqyer nga dielli dhe shpatitë shkëmbore ngjyrë kaltërt-hiri, dhe larg prapa tyre, lartë mbi to majet e mbuluara me borë. Sa bukur është, mendova. Sa mahnitëse. Ndieva zërin. Prapa meje qëndronte Jogananda.

“Më thuaj” – tha ai- “kur të kam prezentuar tek murgjit, ke pasur dëshirë ta dishë se çfarë iu kam thënë atyre për të qenë në gjendje të gjykosh se çka mendojnë për ty, e tek më vonë ti të gjykosh për vete se kush je. Ti nuk e di se kush je! Nuk e di se çka je! Më ke thënë në mënyrë shumë pitoreske se je i ikur nga bota, në të cilën njerëzit e mençur të bindin se nuk je asgjë tjetër përveçse shumë e reaksioneve tuaja ndaj shtytjeve të mjedisit. Me të vërtetë me ke bindur se nuk je asgjë tjetër. Përndryshe sjelljet tua do të kishin buruar nga ajo se çfarë je, çfarë je gjithnjë. Shkëmbi gjithmonë është shkëmb, e lagu shiu apo e rrezojë dielli. Ndërsa ti, ti je vetëm reflektim. Përpiqem të të zë, por nuk mundem. Përpiqem të të prekë, por e kapi ajrin”.

E ula kokën. Ndieja se nuk kishte të drejtë. Ndieja se nuk jam vetëm mekanizëm i reaksioneve, përkundrazi se në mua është thelbi, i cili gjithnjë është i njëjtë, e imja është ajo se çfarë jam, themeli im, bërthama e fuqisë, të cilën lodhja e mbulon sikur rrobat. “Është e vërtetë se nganjëherë sillem në mënyrë mekanike” – deklarova – “më duket se kjo është pjesë e obligueshme në komunikimin ndërnjerëzor. Çdo formë e komunikimit bazohet në ekzaminimin spontan, të dyanshëm të qëllimeve dhe ndjenjave, në respektimin e mbresave”.

“Rrjetë iluzionesh” – bërtiti – “lojë dritash dhe hijesh. Më intereson se ku je. Ti i cili gjithmonë je prezent. Po qe se je. Nuk po e kuptoj përse po vjen pas meje. Unë jam njeri i çuditshëm, i cili bredh nëpër këto male pa kurrëfarë caku. Për mua kjo është jetë ideale. Ke filluar të bredhësh me mua. Pse? Nëse këtë nuk e di, nuk ka kuptim të shkojmë bashkë më tutje. Ti je ende i ri, e unë më nuk jam. Për mua çdo çast është i vlershëm. Mendo. Mendo mirë për atë se çka kërkon nga unë. Nëse më bindë se me ty nuk po e humbi kohën, nesër vazhdojmë më tutje. Në të kundërtën le të ndahemi miqësisht.”

4

Në pjesën e poshtme të lamaserisë. Murgjit ftoheshin në ceremoni apo ndoshta lexim tekstesh. Mendova: sa e largët është kjo botë nga ajo në të cilën jetoj, në të cilën e kam bazën ekonomike, interesin, miqët.

Njohja mbi largësinë më tmerroi. E ndoshta krejt është mashtrim! Çfarë kërkoj në mesin e këtyre malokëve të prapambetur, të cilët kurrë nuk lahenë dhe ushqehenë me qull thekre dhe përdorin flamuj të grisur dhe rrota të drunjëta që këto të luten për ta? A mos ndoshta me kërkimin e diçkahit që është e pashprehur largohet nga kategoritë ideore-emotive, e cila e përfshinë rrënjët dhe trungun e të menduarit evropian. A mos

ndoshta po largohem nga pjesa, e cila është e vetmja nga e cila mund të mugulloj fryti i ushqyeshëm i përpjekjeve krijuese? Kështu që nuk po mundem ashtu lehtë ta mohoj determinizmin tim kulturor.

Prej nga nevoja për të ndryshuar, zgjeruar? E çka nëse nuk çon në liri, po për kundrazi në shkatërrim dhe çmenduri? Dhe çfare është natyra e kësaj shtytjeje? Religjionistike? Filozofike? Psikologjike? Apo mistike?

Fjala “mistikë” rrjedhë nga fjala greke “mysterion”, mister. Dikush që është i orientuar në misteret (fshehtësitë) e njohjes ezoterike, kinse është zgjuar nga bota e historisë dhe e kohës në botën e amshimit, përjetësisë. Ka shikuar qartë, dhe është zgjuar. E nën influencën e ideve neoplatonike kuptimi primar ka ndryshuar: mistikë është quajtur gjithçka që nuk është logjike, respektivisht krejt çka i ka dhënë dritë shpjegimit intuitiv të realitetit.

Mistika nuk është e domosdoshme të jetë religjioze. Edhe pse buron nga e njëjta bazë si shumica e religjioneve; nga kjo bazë buron edhe një pjesë e madhe e filozofisë, poezisë, artit dhe muzikës. Kjo është parandjenjë për diçka që ekziston, edhe pse nuk është e dukshme. Për diçka që shtrihet nga bota e dukjes së jashtme. Mistiku sheh përmes botës materiale (ndonse jo në të njëjtën mënyrë siç e kam parë unë nën ndikimin e këpurdhave nga Bali). Mistiku është në kontakt të drejtëpërdrejtë me fushat tek të cilat intelektin nuk mund të depërtojë. Ai është i vetëdijshëm këtyre fushave dhe si të tilla i përjetonë, sepse mistika jo vetëm që dallon nga religjioni (i cili është praktikë rituale) por edhe nga filozofia (e cila është praktikë analitiko-logjike). Mistik quhet njeriu, i cili ka depërtuar me ndihmën e relativitetit të spekulimeve metafizike deri te siguria e përjetuar.

A duhet, pra, ta pranoj se dëshira ime për njohje më të gjerë është mistike? Nuk është numër i vogël njerëzish, për të

cilët miistika është vetëm formë e mendimit iracional. Nuk janë të pakët, ata që janë të bindur, se është e lidhur me telepatinë, magjinë, hipnozën. Për disa është persiatje mbi Zotin, për të tjerët disiplinë mendore e asketëve religjioz. Më afër të vërtetës janë ata të cilët e definojnë si “intuitë intelektuale”, apo edhe si “dialektikë ndjenjash”. Filozofi indian Radakrishnan ia përshkruanë aftësinë e njohjes. E emërton si “mendim integrativ”, i cili fenomenet i lidhë me shkaktarët e ri, nuk i klasifikonë, nuk i analizonë, sikurse që bënë mendimi analitik, përkundrazi i ndërlidhë dhe i integronë.

Mistiku, shkencëtari, poeti, muzikanti – të gjithë thithinë energji nga instikti i të dhënitë kuptim botës së pakuptimtë. Por mistiku veçohet nga të tjerët me atë se me përpjekjet personale dëshironë të shpëtojnë, që të zgjohetë nga errësira në dritë.

A t’ia them këtë Joganandës? Se dëshiroj të zgjohem? Fjala “buddha” rrjedhë nga rrënja e fjalës sankrite “budh”, që do të thotë të dish, të kesh njohuri, të zgjohesh. Për këtë shprehje për Budën në gjuhën serbokroate mund të jetë Budan. Kur zgjohem jam Budan. Kjo tingëllon shumë më arritshëm sesa pohimi i Joganandës të bëhem Buda në çastin kur e kuptoj se veç jam i tillë. Kur bëhem i vetëdijshëm të vërtetës, e cila është në çastin e tashëm, përnjëherë zgjohem. I zgjuar nuk është Zoti por njeriu, i cili është zgjuar nga ëndërra për ekzistimin e botës materiale në dritën e të kuptuarit më të lartë.

Princi Gotama nuk është i vetmi i Zgjuari i botës. Veçantia e tij është historike, kulturore; gëzon famën e mësuesit të madh, jo si i deleguar i Zotit në tokë, sepse çështja e Zotit në kuadër të budizmit nuk është e rëndësishme. Shkaku i natyrës rituale e pjesës më të madhe të praktikës së budizmit na duket më e përshtatshme që budizmin ta quajmë religjion, edhe pse vetëm në dukjen e jashtme është i tillë. Mendimi budist qarkullonë nëpër nivele tjera. Nuk i ndërronë proceset në gjëra dhe ngjarjet

në objekte. Deri në një masë të caktuar është shkencë psikologjike: formë e vështirë e njohjes së vetvetes dhe rolit të kësaj vlere në botë. E me këtë edhe arti i lidhshmërisë me realiteti. Dhe kështu gjendja e zgjuarsisë mendore në esencë është shëndet optimal shpirtëror!

Tash më është e qartë se çfarë kërkoj nga Jogananda. Kam ardhur në terapi! Si i sëmur kam ardhur: i dërmuar, i pasigurtë, neurotik, i pabesë, i padurueshëm, i shqetësuar, përplotë me “poezi e pavlerë”, i ngopur me mut metafizik, rob i shprehive dhe reflekseve të fituara, i gozhduar në kryqin e iluzioneve kotradiktore. Kam ardhur si viktimë e mjedisit kulturo-ideor, i cili më ka formëzuar. Kam ardhur me qëllim që atë mjedisë ta tejkaloj dhe të nxirrem nga sundimi i zemëngushtësisë. Ta krijoj distancën, e cila do të ishte bërë kufi i lirisë sime.

Furrishëm dola nga qelia që Joganandës t’ia them se si tash definitivisht jam i vetëdijshëm se çfarë po kërkoj nga ai. Jam i sëmur. E të sëmurit i nevojitet mjeku. Do të bëj krejt çka kërkon nga unë. Le të më operojë, le të më prenë, e përsëri të më qepë.

Kur hyra i dihatur në sallën qëndrore, murgjit rrinin ulur në tre rreshta të gjatë dhe në kor recitonin mendimet e Budës. Dola jashtë. Në kopshtin me rrotë lutëse hasa në lamën Labsanga, i cili me buzëqeshje më pyeti se mos po e kërkoj mikun tim. Tunda kokën në shenjë pohimi.

“Për fat të keq, para dy orëve na ka braktisur” – zgjati fytyrën gjysmë ngushllueshëm, gjysmë shpirtligshëm – “ka shkuar në Zanskar”. Dhe bëri me dorë kah shkrepat ngjyrë hiri-kaltërt, të cilat qëndronin në anën tjetër të lumit Ind dhe ngjiteshin kah majet e mjegullosura.

Mirë, bëtiti ofendimi im brenda meje. Shko në dreq të mallkuar, qëndro në kokë, bredh nëpër këto male sa të duash, nënçmo dikë tjetër. Po qe se ke bindjen se je shumë i rëndësishëm vetes sate saqë nuk mund t'i lejosh pak durim, të pshurrësja në atë urtësi. Nuk je i vetmi.

Dhe kështu me rradhë. Kur një herë u inicua procesi i shqetësimit, nuk kishte më të ndalur. Me xhip-taksi u ktheva në Leh dhe menjëherë u nisa për në stacion autobusësh. U betova, me ndjenjën e fitores hakmarrëse, se plakun më nuk do ta kërkoj, por do të kthehem në shtëpi dhe të jetoj edhe më tej, sikur kjo epizodë e pakëndshme të mos kishte ndodhur kurrë. “*Fuck you*”-heshtazi e përsërisja gjatë vozitjes për në Srinagaru – “*fuck you, fuck you, fuck you!*” Në fund në mua bindja ndërtoi folen komode se plaku është sharlatan. Për këtë arsye ka ikur pa u përshëndet! Është friksuar se mos po e zbuloj!

Dhe kjo m'u duk plotësisht e mundur sepse India vlon me fakir, magjistar, profet, shkencëtar, jogist, “budasha” dhe filozof ezoterik të këtitillë. Ndonse disa padyshim janë autentik, shumica prej tyre mbesin në nivelin e pozerisë mistike dhe mashtrimit shfrytëzues. Është e vërtetë se Joganandën ma kanë preferuar njerëzit të cilët fare nuk janë naiv, por prapë kjo nuk jep garancë se ai nuk është diçka më tepër se një mashtrues i suksesshëm. Filozofia ezoterike afron kamuflazh të suksesshme jo vetën njerëzve mesatar qëllimmirë, por edhe mashtruesëve të talentuar. Dhe derisa të parët mund të demaskohen, mashtruesin e përkryer, do ta njoh vetëm mashtruesi tjetër i përkryer.

Kur mbërriti autobusi në Kargil, ku udhëtarët nga Lehu për në Srinagar rregullisht bujnë, veç iu gëzova shkuarjes sime. Më joshte konfori i jetesës civilizuese: ushqimi i shijshëm, vera pastrimi i rregullët, literatura, bisedat e mençura, Mocarti, fjetja në shtrat konfor, seksi. U çlodha derisa mendoja se po i kthehem rrugëve të njohura, kënaqësive fizike dhe shpirtërore, të cilat janë

të drejtat e mia njerëzore dhe për të cilat në botën time perendimore nuk duhet të përsiatet shumë thellë.

U lodha nga persiatja, gjykimi, hetimi. Pradokset e Joganandës akoma jehonin në kokën time s'i tingujtë e motit të keq kalimtar, i cili me të vërtetë ma shkatërroi kulmin por nuk m'i rrënoi themelet. Lehtësimi, i cili më kaploi kur e kuptova se më nuk do të kacafytem me të pashpjegueshmën, ishte i papërshtueshëm.

Të nesërmën diçka më shtyri që veç para agimit të largohem nga autobusi deri te hapësira e pamurosur pranë rrugës, ku ishte tubuar ekipa e malorëve nga Lila e Francës Veriore, për të cilën edhe më heret kisha dëgjuar se veç janë në rrugë për në Zanskar. Pas bisedës së shkurtër thanë se në një xhip ka vend për mua dhe për torbën time. Më paralajmëruan se me ta mund të udhëtoj vetëm deri te lamaseria Ringdom. Nga aty rruga është e keqe dhe se ata më tutje do të vazhdojnë mbi samaret e kalushave. E unë si të di e si të mundem. Le të mendohem mirë sepse nga lamaseria rruga është dyherë më e gjatë, dhe gjithashtu është e mundimshme dhe e rrezikshme.

Vrapova për ta marrë torbën.

Pas gjysmë ore koloviteshim nëpër rrugën e keqe për në juglindje. Shumë shpejtë arritëm në luginën e lumit Suru. Ishte e shkurtë, e vetmuar: as bima nuk mbinëte në shpatitë shkëmbore, të cilat ngriheshin kah akullnajat në lartësira; vetëm nga ndonjë fshat në fund të luginës, të bekuar me gjelbrim. Rruga rrezikshëm gjarpërohej nëpër shpatitë e thepisura dhe rradhët e maleve të bardha verbuese na përcillnin orë pas ore si roje nderi.

I ktheva mendimet për ndryshimin e menjëherëshëm të planit dhe u zhyta në pejsazh. Kur më nuk munda të shtirem se gjithçka është si përherë, i thashë vetes se po udhëtoj për ta shfrytëzuar rastin t'i vizitoj vendet më pak të njohura, të cilat qeveria Indiane i kishte hapur për vizitor para pak vitesh. S'është

me rëndësi që sharlatani Jogananda gjendet në Zanskar, kjo s'do të thotë se po e kërkoj; ku ta kërkoj në luginën treqind kilometra të gjatë. Çka më intereson se ku shkon mendjemadhi dhe çfarë bënë atje, nuk varem nga ai. Po qe se dëshiroj ta vizitoj Zanskarin, ky është problemi im!

Në këtë marrëdhënie të re zhongleriane me mjedisin përnjëherë ky vend m'u shfaq magjepshëm i bukur dhe magjishëm misterioz; e tërë energjia ime u gjallërua e u orientua në përjetimin e “shumëllojshmërisë” dhe këtë ndjenjë unë udhëtari i përherëshëm mirë e kam njohur, kështu që nuk më ka befasuar e as nuk më ka habitur; rashë kryengulthi në të duke u kapur për mendimin ngushëllues se pelegrinazhi im në Himalaje, prapëseprapë, nuk është i kotë.

“Ne perëndimorët jemi aq të kufizuar” – arsyetohej Zhil, njëri nga malorët – “Në këto institucione budiste shohim manastire. E në të vërtetë këto janë shkolla, universitete, në të cilat murgjit e rinjë janë nxënës, e të vjetërit nën patronatin e lamës mësojnë disiplinën e ngritjes shpirtërore dhe urtësisë mijëvjeçare të urtarëve më telegjent të Lindjes”.

Mandej vazhdoi: “Është e vërtetë se lamaizmi është përplotë me fantazma, demonë dhe gjysmë zotëra, të cilët nga jashtë i japin pamje të religjionit primitiv. Por këto janë influencat e hinduaizmit të lashtë dhe shamanizmit tibetian. E tërë kjo është magji ceremoniale, e cila me funksionin e vet nuk dallon nga ritualet krishtere apo nga patriotizmi ritual të shtetit modern shekullar”.

“Ne tallemi” – foli më tutje - “kur i shikojmë flamujtë lutës, mandej rrotat lutëse, çortenat, e mandalat. Nuk mund ta kuptojmë se ato janë vetëm simbole. Njëjtë siç është flamuri francez. Për dikë që këto simbole nuk mund t'i kuptojë edhe flamuri francez është vetëm copë pëlhure”.

“Këtu qëndron problemi” – vazhdoi ai – “nuk mund ta kuptojmë të vërtetën, e cila fshihet prapa simboleve budiste. Ne mendojmë ndryshe. Për këtë arsye mendimi i tyre na duket aq iracional dhe paradoksal. Krejt çka është për ta vetëm simbolikë, ne shpesh e kuptojmë tekstualisht”.

Në muzg u ndalëm afër një fshati të vogël dhe Francezët zien kafe. Dielli në perendim e sipër i praronte akullnajat mbi neve. Luginën e mbështjelli errësira e ftohtë. Zhil çeli hartën. U kthye kah lindja. “Atje” – tregoi kah majat e akullta të cilat ngreheshin lartë në qiell – “Nun dhe Kun, majet më të larta në vargun e Zanskarit. Mes tyre është rruga, e cila çon në luginën e bakërit të bardhë”.

Pas një këshillimi të shkurtër vendosëm të mos vazhdojmë më tutje, por të bujmë këtu. Vendimi qe shumë i mençur sepse kur i shpalosem dhe i vendosëm tendat, Nun dhe Kun veç u zhytën në muzg, e në fund të luginës ajri i rrallë u dendësua në errësirë të tejdukshme. Në hekurudhën e qiellit mbi neve vezullonin yjetë. Nga udhëtimi i gjatë ishim aq të lodhur saqë për një kohë të shkurtër kampi u zhyt në qetësi. Aty-këtu vetëm nga ndonjë pëshpëritje, qeshje e heshtur, sikur dikush dikë e gicilonte, kollitje. Më pas gërhitja. Dhe diku larg shushurima e ujit.

Edhe nata. E cila sjell pendim. Edhe zemërim. Edhe dëshprim në këtë Flisarin kokëbosh, i cili dje ashtu infantilisht mashtrohej. E ka ditur se po mashtrohet, e nuk ka pasur guxim këtë t’ia pranojë vetes. Ofendimi ia kishte pushtuar arsyen, atë arsye me të cilën shpesh krenohet, e kishte futur në zgjedhë dhe me të kishte lavëruar hullitë në të cilat mburrja e tij përsëri do të kishte mundësi të lulëzojë. “*Fuck you*” – e përsërisja në thesin e ngrohur të fjetjes – “*fuck you, Flisar!*”

E kush ishte ai i cili e ofendonte? Nxorra kokën jasht dhe zgurdullova sytë në qiell. Yjet dhe ngrica. Edhe qetësia. M’u duk

se u shembën malet. Ndoshta është e qartë se çfarë po kërkoj. Patronin në veten time. Aq shumë “uni”, aq shumë Flisara ka në mua. Ai i cili pëlçet nga zemërimi, tjetri i cili është i ofenduar, mandej paralitiku melankolik, i cili nuk guxon të del nga shtëpiza, mandej optimisti naiv, i cili qëndron mbi akull dhe vallëzon, mandej ai i cili nën vërshimin e ndjenjave mashtrohet, mandej ai i cili përcjellë këtë proces dhe qorton, mandej ai i cili dashurohet në ide dhe ia nënshtron botën, mandej edhe ai i cili do t’i dorëzohet çastit dhe gëzimit.

Kush zotëron me këtë “uni”? Kush e frenon, qetëson kur bëhet i zëshëm, kush e kthen mbrapa kur e çon shumë larg? Pa sundimtar nuk ka rend, pa rend krejt është anarki, përzierje e reaksioneve eksplozive në ngjarje, hedhja e fajit në të gjitha që janë jasht dhe nuk janë në mua. Evald Flisar në prag të tokës së bakërit të bardhë është vend pa sundimtar: vend, në të cilën pushtetin e merr sa njëri sa tjetri uzurpator. Edhe ky i cili tërë këtë e ka kuptuar dhe e ka gjykuar e ka vërejtur se sundimtari është i domosdoshëm urgjentisht.

6

Natën tjetër kampuam në luginën Ringom. Ishte vend i gjerë e i hapur të cilin e rrehte era; kur në mëngjes dolëm nga tenda jashtë, atë e kishte mbuluar shtresa e akullit. Malorët francez rrept iu përvishën ushtrimeve. Edhe unë së bashku me ta i bëra disa gërmuqe dhe kërcime. Shumë shpejt u dihata saqë në fyt ndjeja ushtimë.

U nisa kah kishëza e braktisur dhe në shtrojerë u mbështeta për muri. Nuk jam mësuar në lartësira. Nga shtypja e ulët e ajrit kisha marramendje dhe ndjenjën e rraskapitjes. Shkova në drejtim të lindjes ku nga dielli ishin mbështjellur majat e Nunit dhe Kunit. Ndërmjet tyre shtrihej kalimi Pensi-la, e

vetmja derë për në luginën e Zanskarit, katërmijë e pesëqind metra mbi nivelin e detit.

Zhil paraprakisht më kishte treguar se Zanskari është njëra ndër luginat më misterioze në botë, mbretëri mijëvjeçare budiste, në të cilën pushtetin me marrëveshje e ndjanë dy mbretër, luginë fshatarësh të vegjël, manastiresh dhe me faltore shpellore të gdhendura në shkripe, luginë me gryka malesh dhe lumenjë të shpejtë, mbi të cilët rrezikshëm luhaten urat e thurura, luginë leopardësh të bardhë, Jetit të Himalajeve, riteve të lashta shamane; përrallave të shenjëta, në të cilën imagjinata bëhet realitet. E kështu me rradhë. Zhil ishte dashurur në idenë joshëse. E parandieja se në anën tjetër të kalimit e priste zhgënjimi.

Mua çfarë më priste?

Iu dorëzova qetësisë së thellë, të cilën kohë pas kohe e shponte pallja e largët e jakëve. Apo lehte qeni. Në ujin e moçalit në fund të luginës reflektoheshin majat e shkëlqyera të maleve. Ai diell e kafshonte edhe hijen e luginës edhe e ndriqonte masivin e kuqërremtë të lamaserisë Rindgom, e cila shtrihej mbi çukën kupëzore në rrëzë malesh. E shikoja se si kah ajo përmes rrafshnaltës afrohej karvani i kafshëve katërkëmbëshe të ngarkuara, të cilin e përcillnin përcjellësit e veshur me rroba bojë gjaku.

Drita në anën veriore të Himalajeve është jashtëzakonisht e fortë. Ajri është i thatë e i pastër kështu që mund t'i shohësh malet njëqind kilometra larg, sikur jan tik pranë teje. Ke ndjenjën se të gjitha i ke afër, se kanë ardhur para teje dhe se ti duhesh vetëm ta shtrishë dorën, dhe do ta prekësh borën në kreshta. E më pas bëhesh i vetëdijshëm gjerësisë së hapësirës, dhe e kuptonë botën e dukshme në të njëjtën kohë si të afërt poashtu dhe të largët: si vazhdimsi materiale e shqisave të tua dhe si hapësirë në të cilën noton krejtësisht i humbur.

Në veshë filloi të më ushtoj jehona e zëshme e oqeanit. Mbylla sytë dhe u barta në kuvertën e sipërme të anijës, me të cilën para katërmëdhjetë vitesh kisha lundruar për në Australi dhe në të cilën për të parën herë kam përjetuar se toka është e rrumbullakët. I hapa sytë. Zhurma e oqeanit u zhduk, por ndjenja mbeti. Ndjenja se jam në kulmin e botës. Për shkak të shikueshmërisë së pafund kisha ndjenjën se majat e maleve të bashkuara shembeshinë në horizont. Majat, të cilat ishin tremijë metra mbi tokën në të cilën qëndroja, lernin mbresën se gjenden nën mua. E shihja se bota është e rrumbullakët. Ndieja se si reja gjigante pezullonte në hapësirën në të cilën edhe shumë topa të tjerë të ngjajshëm dhe në çdo ind të trupit isha i vetëdijshëm madhësisë së kozmosit dhe vogëlisë sime në të.

Perceptimet u derdhën në ndjenjën se jam i qepur në indin e natyrës, pjesë e lojës materie, energji. Se nuk mund të vdes se jam gjithmonë dhe se do të jem përgjithmonë ndonëse jo në të njëjtën formë, e humba “unin” tim, “egon” tim, shoqërinë anarkike të “uneve” të mija, e humba ndarësinë time me botën dhe u bashkova me të. Nuk isha më lojë e dritës dhe hijës.

Tash! Mendova. Tash Jogananda do të kishte mundur të më prekë! Tash nuk do ta kishte kapur vetëm ajrin!

U përshëndeta me Francezët gjentil, u ngarkova dhe u nisa kah rrafshnaltat moçalore për në lamaserinë Rindgom. Rugës iu bashkangjita karvanit të pelegrinëve. Asnjëri prej tyre nuk dinte anglisht, por më pranuan përzemërsisht dhe me buzëqeshje. Ma hoqën nga shpina torbën dhe e qitën mbi shpinën e një kalushi. “Rindgom, Rindgom” – përsëriti plaku pa dhëmbë që qëndronte në ballë të karvanit duke bërë me gisht kah rrëza e malit.

“Rindgom, Rindgom” – vëmendshëm këndoja duke menduar përse Rindgon nuk po afrohet; pas gjysmë ore ecjeje ishte njëjtë larg, e dielli djallzisht përcëllonte. Karvani

pelegrinësh numëronte njëzet njerëz: shtatë burra shtatë gra dhe pesë fëmijë. Fëmijët ishin të skuqur në fytyrë dhe të pist, djaj të vërtetë. Gjatë ecjes kureshtshëm silleshin rreth meje, më kapnin për gishtrinë dhe më tërhiqnin për mëngë. Gratë kishin të veshur mantela ngjyrë kaltër-argjent dhe kapele të thurura me tirkiz. Kapelet, që janë karakteristikë e Ladakut dhe Zanskarit, përbëheshin nga mbulesa e madhe e gëzoft për vesh, e cila përforcohej për gërsheta në të dy anët e kokës. Shiriti i mesëm, i cili mbulonte majën e kokës dhe binte mbi zverk deri në brez, ishte i thurur prej materialit të kuq, në të cilin kishte tirkiz, të mëdhatë përpara, më të vegjël mbrapa, më të vegjlitë në shpinë, Sa kushtonin këto kapele? Sa ishin të vlershme vathët e argjent dhe qaforet e rënda, në të cilat vareshin kutitë e vogla të arta e të argjenta me fytyra të shenjëta dhe lutje të shuguruara? Për të parën herë më ra ndërmend sesa pak di për këta njerëz dhe për botën e tyre, sesa pak kuptoj. Sytë e shtrembër më shikonin me kureshtje nën shkëlqimin e tirkizit, mburrshëm, dhe madje m'u dukë, pispilloshëm.

Në oborrin qendror të lamaserisë tollovitej numër i madh pelegrinësh me rroba laramane. Ardhja ime nxiti qeshje kureshtare, vërejtje dhe zgurdullim sulmues. Nëpër grumbull u shtyra deri te murgu më i afërt. E pyeta se mos e njeh Joganandën. Nuk më kuptoi, kështu që më çoi në dhomën e errët, në të cilën katër murgj arnonin flamuj lutës. Përsërita pyetjen, por përsëri askush nuk më kuptoi. Më në fund dy nga ata në kuzhinën e tymosur më prezentuan para plakut që ishte me rasë, i cili gjykuar nga mosha dhe dinjiteti ishte igumen.

Edhe ai nuk dinte anglisht. Pranë tij qëndronte i ulur tregtari kashmirian nga Srinagora dhe pyetjen time e përktheu në tibetisht. “Po tha igumeni natyrisht se e njoh. Ai është hindu jogi, i cili shpesh vjen në vizitë”. E pyeta se kur e ka parë për herë të fundit. “Oh, jo moti” – tha igumeni – “para një viti”.

Karvani i cili kthehej nga Kargila kishte mbledhur pasuri për mbretin në Zangal, numronte pesë njerëz me fytyra të përcëlluara dhe dymbëdhjetë kalusha, prej të cilëve katër ishin për kalurim, ndërsa të tjerët ishin të ngarkuar me thasë, tharka dhe denge mallrash. Rruga që tmerrshëm e gjatë. Më së miri më kujtohen çastet kur monotoninë e ndërprenin ndodhitë e papritura: siç ishte ajo kur kalushi më kafshoi në prapanicë, e fytyrat e rrudhura tibetase u zgjatën së qeshuri, mandej kur shala më kallosi e më tutje më është duhur të vazhdoj në këmbë, kur kalushi i cili më heret më kishte kafshuar, më qerasi me shqelëm dhe për një fije floku nuk e goditi gjurin tim, kur burri me emrin Sungstem në shtegun shkëmbor e përkeu nyjen, kështu që na u deshët ta hypim në shalë, mbi të cilën edhe përkundër dhimbjeve të mëdha pandalë qeshte. Kur në shpatin afër qafëmali hasëm në shtazë të çuditshme, të ngajshme me dhelprën, të cilat rrinin mbi bishta pranë strofullit dhe çuditërisht na shikonin, e mandej filluan të vrapojnë dhe të fshkëllojnë si të çmendura “fjiii, fjiii, fjiii” derisa nuk u fshehën. Tregtarët më thanë se i quajnë “fji”. E mua m’u dukën se i ngjanin marmotit. Por edhe ishin.

Kah mesi i ditës u ndalëm dhe tregtarët e ndezën zjarrin me bagla të thara të kalushave. Në të nxenë ujin, në të cilin e futën çajin, e mandej miellin e thekrës. E çela konzervën me mish. Kjo aq shumë i befasoj sa që iu thashë të urdhërojnë (i bindur se mishin do ta refuzojnë) por posa çel e mshel sytë, konzerva u zbraz, e mua për falënderim m’a dhuruan një tas qull thekre!

E mbaj në mend ëndrrën e mundimshme nën diellin e pasditës, lulet në shpatie, detin e dallgëzuar të majave të akullta të prapatokës së Himalajeve në jug, vetmisë së shurdhër në akullnaja, nëpër të cilën kalonte karvani, delet dhe dhitë brinake

të egra, të cilat nëpër lagështirën e borës së shkrirë palodhshëm kërkonin filiza të rrallë bimësh. Më kujtohet momenti kur arritëm në majë të qafëmalit dhe u ndalëm te një grumbull gurësh, në të cilët ishin të ngulur flamuj të verdhë, të kaltër e të bardhë. Më kujtohet se si tregtarët e deleguar të mbretit të Zangleit e ngulën në grumbull edhe flamurin e vet, padyshim si shenjë falënderimi zotërave që iu kanë ruajtur kalushat.

Poashtu më kujtohet se si kah fundi i ditës kur karvani u vidhos në shkrepën e ngushtë të pjerrët, në të cilën është i gdhendur shtegu, njëri nga kalushat qiti këmbën shumë afër skajit dhe e lëkundi gurin i cili u rokullis në thellësi, e kalushi nga zhurma u friksua dhe kërceu, kështu lëkundi edhe më shumë gurë në skaj dhe së bashku me ta (dhe me barrën në shpinë)u gremisë. Kur mbërritëm në rrëzë të qafëmalit, kërkuam tokë të terur për të fjetur. Dy prej të pestëve u kthyen prapa për t'i marrë thasët, të cilët ishi rrëzuar së bashku me kalushin në greminë, derisa tre të tjerët i hoqën shalat kalushave dhe krejt barrën dhe shalat i vurën në shkëmbin gjysmëharkor, i cili a mbronte prej erës.

E mbaj në mend edhe kur të nesërmën e kapërcyem përroin e zhurmshëm, i cili buronte nga akullnaja e afërt, e mandej nëpër rrafshnaltën e braktisur ndërmjet shkëmbinjëve të shpative të rrëpirta u nisëm për në luginë. Veç ishim në provincën perëndimore të mbretërisë Zanskar, “në tokën e bakrit të bardhë”. Kur na doli përpara karvani të cilin e udhëheqte një murg i ri i veshur me rasë të trashë ngjyrë të kuqe të mbylltë me kapelë të verdhë të thurrur, Burrat i shkëmbyen përsëndetjet, këshillat, risitë. Murgun e pyeta se mos di ai anglisht. Në huti buzëqeshi dhe hutueshëm më shikonte.

Mbërritëm në fshat, fshati ishte i ngjajshëm me ata të Ladakut: grumbull shtëpishë katërore me dritare të vogla midis

oazës së gjelbrimit, disa në rrëzë të shpatit, disa të gdhendura në shkëmbinjë. Edhe një natë fjetëm jasht.

Të nesërmën shiritin e qiellit mbi ne e mbuluan retë shipurëse. U bë më nxehtë, diçka më lagësht. Në fytyrat e të deleguarëve të mbretit u qartësua lehtësimi dhe gëzimi; shiu në anën veriore të kreshtës së himalajeve është shenjë e mëshirës së zotit.

E çka nëse bie borë! Mendimi fare nuk më pëlqeu; kur bie borë, Zanskari ndahet nga bota për tetë muaj. I shkroja emrat e fshatrave nëpër të cilat kalonim: Arsho, Abrang, Kusul, Baharse, Remala, Mandra, Pe, Trokta, Ating, Drakang, Ramtasha. Më kujtohen kopet e jakëve të cilët së bashku me bariun melankolik habitshëm zgurdulluan shikimin në neve, mandej qenët thatanak, të cilët na mërznisnin në afërsi, mandej çortenat dhe kapelat – fytyrat e gjata gjatë udhëtimit dhe shkëmbinjët e lartë, mandej lamaseria. Shtëpitë ishin ngjyr hiri, me kënde, me kulme ballkonike, në dukje varfërore, e disa çuditrisht të mëdha. Aty këtu kam parë në mure të vizatuar trekëndëshin apo kryqin grremçak.

Shumicën e fshatrave e rrethonin hamallet e verdha të thekrës jomoti të korrura. Asnjë dru; këto fshatra gjenden në lartësi mbi detare katër mijë metra, janë fshatrat më të larta në botë. Vonë pasdite arritëm në vendbanimin i cili nuk ishte pa drunjë. Përgjatë kanaleve, të cilët e binin ujin nga lartësitë e akullta deri te arat ballkonike pranë rrëzës së rrëpirës, rriteshin plepat dhe shelgjet.

Një burr i gjatë i veshur me gunë të trashë të lesht më çoi në një shtëpi të bukur në fund të fshatit. Përmes derës së ulët hymë në dhomë, të cilën dobët e ndriçonte zjarri në vatër. Pranë vatrës ngroheshin njerëzit: plaku, dy gra, tre fëmijë. Nikoqiri më ndihmoi ta hjekë torbën. Iu afrua vatrës, ndezi kallamin dhe me

të ma ndriçoi dhomën tjetër, në të cilën në këmbë qëndronte dysheku i grisur i mbushur me kashtë.

Menjëherë fillova ta shtroj thesin e fjetjes. “Falënderit” – i thash burrit gjentil – “falënderit” – ashtu në slovenishte. Dhe veç më zuri gjumi.

Kur i çela sytë, ishe bërë veç ditë, përmes dritares shkëlqente dielli. Më erdhë deri në vetëdije se diçka giciluese, e paqetë po më ledhaton nën sqetull, nëpër gilca, kofshë, madje edhe në qafë dhe në flokë. Gjatë natës më kishin okupuar brigadat e morrave! Apo ndoshta edhe të pleshtave, prej të cilëve disa ishin më të mëdhenjë dhe kërcenin. U rrotullova për të dalë nga thesi i fjetjes, përnjëherë m’u duk se dikush ishte mbështetur në kënd të murit.

“Çfarë është kjo?” – Dëgjova zërin prindëror. – “Ti më kërkon, e unë të gjej.”

Sytë m’u flakruan. O i shenjtë mjekërbardhë! O ti, që kupton! Miku im! Mësuesi im! Po ta dije sesa shumë, tmerrshëm shumë më më ke munguar...

Goditjet

e

para

të

dridhjes

1

Ecnim midis rrafshnaltës së mbretërisë zanskare. Ishte e mbuluar me qilimin e fushave të gjelëruara. Shiu i mbrëmshëm e kishte

zbutur dhe hukate freski, që ishte befasues në luginën e madhe të himalajeve. Nëpër rrafshnaltë qenë të shpërndara hardhitë e fshatrave. Lakuam kah shpati në anën veriore të rrafshnaltës. Iu ngjitëm shtegut, që gjarpëronte rreth shpatit të gungësuar. Thellë poshtë, por shumë larg prapa nesh shtrihej fshati Sani, në të cilin natën e kaluar prapë u takuam. Nga lartësia qartë e shihnim ndërtesën këndore të lamaserisë në Sani, të cilën në rrethin e shtrembruar e rrethonin drunjët.

Para nisjes Jogananda më tregoj se ai është manastiri më i vjetër në vend. Në shekullin e tetë aty kishte jetuar guru Rinpoçe, themelues i lamaizmit tibetian, i njohur si Padma Sambava. Për dymbëdhjetë shekuj shumë pak kishte ndryshuar jeta dhe mendimi në këtë luginë të mbyllur! Kur u përdredhëm rreth shpatit, ishte sikur rrëshqisnim nëpër tunelin kohor të së kaluarës. Para nesh u ngrit shpati i rumbullakët i gjelbëruar. Në të, përveç fortesave dhe ndërtesave të ngjajshme, ishin të strukura edhe katër fshatra të vogla malore, të mugulluara nga gurrkaci i zi, sikur ishin vazhdime natyrore shkëmbinjësh. Nga akullnajat që ishin lartë mbi neve zhurmonin përrojet dhe rrjedhnin përmes fshatrave kah lugina.

“Atje” – drejtoi gishtin Jogananda kah shtëpia e vetmuar në shpat, e cila zbardhej në diell – atje do të qëndrojmë pasi ta vizitojmë lamaserinë Karsha”.

Vonë pasdite në shpatin përball, akoma e shkëlqyer nga dielli, e shikonim lamaserinë e famshme. Nëpër kodër si rrush shtriheshin më shumë se njëqind ndërtesa të bardha, të cilat krijojnë përshtypjen sikur burojnë njëra prej tjetrës dhe njëkohësisht prej shkëmbinjëve si këpurdhat katrore me dritare të

radhitura simetrikisht. Joganada, përndryshe, më kishte treguar se Karsha është lamaseria më e madhe në Zanskar, por as nga larg nuk kam menduar se do të gjej diçka kaq madhështore.

Kur lakuam për në lugajë, më tha se lamaseria i përket sektës budiste tibetiane “kapelave të verdha të reformuara”, të cilën e udhëheqë Dalaj lama i katërmbëdhjetë. E pyeta se a mund të më ndihmojë jeta murgërore për ta gjetur atë që po e kërkoj. Zëshëm qeshi. “E si ta di unë? Më thuaj. Nëse ti nuk e di se a mund të të ndihmoj, me gjasë s’do të kishte ndihmuar.”

Vazhdoi: “Krejt varet nga bindja jote dhe çka je i gatshëm të bësh për të. Por, edhe të gjithë budistët nuk kërkojnë të zgjohen në të njëjtën mënyrë. Disa e konsiderojnë se heqja dorë nga kënaqësitë laike, të cilën e kërkonë jeta në manastir, është rrugë më efikase. Të tjerët përpiqen të dalin nga rrethi i mbyllur në atë mënyrë që zhyten në epshe, gënjeshtër dhe grabitje derisa nuk e arrijnë mbarimin. Disave iu duket më e përshtatshme të jetojnë normalisht, sikurse shumica e njerëzve, sot për nesër, pa panikë, pa përpjekje që diçka të bëhen, të ndryshojnë. Edhe kjo është mënyrë. Mënyra nuk është e rëndësishme. Me rëndësi është të dish se çfarë bën dhe përse e bënë atë.”

Jogananda tha se lamaseritë më tepër i ngjajnë universiteteve sesa manastireve. Janë tempuj edukimi dhe arsimimi. Murgjit duhen vetë të financohen. Disave iu ndihmojnë prindërit, disa prej tyre punësohen si kuzhinier, pastrues, bujq. Nëse lamaseria është mjaft e pasur, disave iu jep bursa. Dhe murgu mund t’i jep provimet. Nëse dëshiron, mund të diplomojë. Madje mund të bëhet “radbzhampa”, doktor. Nëse ka dëshirë, mund të qëndrojë në lamaseri deri në fund të jetës apo t’i kthehet famijes, të martohet dhe të çonë jetë normale. Murgjit i kryejnë edhe shërbesat fetare. I kryejnë ceremonitë e varrimit i

shugurojnë shtëpitë dhe arat. Bëjnë yshtje. Janë mjek, falltar. Barishtar. Psikiatr.

“Tash po e sheh” – tha – “se këtu asgjë nuk është më ndryshe se në botën tënde. Por është e pakomplikuar. Edhe pse ty të duket e ndërlikuar. Por pas dhjetë vjetësh nuk do të duket më.” – Buzëqeshi dhe më shikoi: “A e ke ndërmend të rrishë këtu dhjetë vjet?”

Iu përgjigja se kjo nuk po më duket e pamundur. Po më duket se në këtë luginë do të kisha mundur të qëndroj pesëmbëdhjetë, njëzet vjet. Po më duket se lehtë do të isha adaptuar dhe do t’ia kisha gjetur vetes cakun.

“Shumë çka po të duket” – deklaroi – “po të dëgjoj dhe pandërprer deri te veshët po depërton thënja se kjo apo ajo po të duket, se ka këtë apo atë përshtypje. Frikshëm po e ruan distancën e sigurtë ndërmjet vetes dhe ndodhisë, ndërmjet vetes dhe botës. Derisa diçka vetëm të duket, përgjegjësinë për veprimet e gabuara mund t’ia hedhësh ndjenjave mashtroese. Aty mund të të shkoj koka. Ti je hero prapa murit. Je teoriticien, i cili lufton në imagjinatë. Por edhe atje pëson disfatë.”

Po është e vërtetë, fola më në fund, se së tepërmi po mendoj dhe se shumë pak po marr iniciativë. Shumë pak po i besoj instiktit. Unë jam sikurse demokracia e decentralizuar, në të cilën gjithsecili individ kërkon për vete rolin udhëheqës. Ka shumë individ përbrenda meje, dhe nuk po munden të merren vesh. Njëri premton, tjetri e tradhton dhe bënë diçka tjetër. Jam i vëmendshëm sepse kam përvoja të hidhura. Kur them se diçka po më duket, me këtë vetëm po përpiqem të jem i sigurtë. Jam i vetëdijshëm paqëndrueshmërisë së personave grindavec përbrenda meje. Po të dija se si t’ia nënrendoj qeverisë qendrore, ndjenjat e mia do të ishin bërë sikurse dijenia ime, e mandej ndjenja e sundimitarit do të ishte bërë njëkohësisht edhe veprimtari e të nënshtruarëve. Jam bërë sikurse miliona njerëz

tjerë viktimë e shpresës dhe racionalizimit të tepruar. Jam i shpërndar në mijëra provinca. Dhe kisha dashtë t'i bashkoj dhe t'ia nënrendoj qeverisë qendërore.

“E, po bashkoj” – tha – “jepi autoritet njërit prej individëve.”

U përgjigja se ky apo ai më pak apo më shumë gjithmonë janë në pushtet. Unë ua kam rrëmbyer por të tjerët ua japin. Madje nganjëherë ua imponojnë rolin udhëheqës. Problemi shfaqet kur tradhtohet udhëzimi apo urdhëri. Atëherë parlamenti i delegatëve nuk e miraton aksionin, por fillon ta hetoj, kritikoj dhe refuzoj. Ditë e natë në kokën time zhvillohen debate parlamentare, pandërprerë. Nganjëherë dikush nga delegatët propozon diçka të cilën pa humbur fare kohë e pranojnë të tjerët. Si rezultat rrjedhë aksioni. Herën tjetër ngriten pesë apo gjashtë delegat përnjëherë dhe gjithsecili kërkonë diçka të vetën, e mandej lindin konfliktet, grindjet, luftërat e mundimshme neurotike në shpirt, dhe si rezultat vjen paraliza. Ndodhë që dikush thjesht të zhduket pa gjurmë, apo të tjerët me forca të bashkuara ta menjanojnë. Ndodhë që papritë e pakujtue të lajmërohen do të rinjë. Apo, të paktën, nisin të trokasin në derë fortë e ma fortë, derisa nuk ua lejonë të hyjnë. Disa fishken dhe në fund aq shumë lodhen saqë fare nuk dëgjohen, e të tjerët bëhenë më të zëshëm, më dinak dhe më të besdisshëm, derisa nuk e grabitin pushtetin dhe bëhen diktator. Por kjo iu zgjatë shumë shkurtë sepse të tjerët bashkohen dhe ua marrin pushtetin.

Ngrohtë më shikoi. “Tash më në fund ke thënë diçka që kam mundësi ta imagjinoj. Kemi bërë një hap përpara. Më thuaj a je i vetëdijshëm se kush janë këta delegat dhe interesat e kujt i përfaqësojnë?”

Duke menduar i thashë se ato janë instiktet, idetë e mia, të rrënjosura në mua qysh në rininë e herëshme, dëshirat, të cilat kërkojnë të realizohen, mandej spekulimet metafizike, me të cilat

më ka vaksinuar shoqëria, në të cilën jam rritur, mandej prirjet fiziologjike të trashëguara, shprehitë e krijuara me edukim, kujtimi në përvoja, të cilat në kohën e duhur më kanë kënaqur dhe kisha pasur dëshirë t'i rikujtoj, imazhet të cilat i kam krijuar për veten time dhe që kam dashur t'i forcoj – të gjitha këto elemente përbrenda meje luftojnë për prioritet dhe privilegjë. Rezultatet e debateve dhe konflikteve të tyre e përbëjnë vargun e ndodhive dhe jondodhive, e cila është histori e prezencës sime në botë. Kjo histori është jeta ime. “Shoqëria ta ka injektuar bindjen se ti je ai që mendon se je. Ta ka mbjellur iluzionin, i cili për ty është realitet.”

Por tjetër realitet nuk ka, u përgjigja. Të paktën jo të atillë, të cilin me besueshmëri e kisha ndier. Për këtë arsye duhet të pajtohem me iluzionin. Pasi që nuk jetoj në hapësirë të zbrazët vet për vete, përkundrazi identitetin dhe kuptimin ma jep vetëm interaksioni me anëtarët e tjerë të bashkësisë njerëzore, nuk mund të heq dorë nga dimensionin, i cili më krijon, duke mos u shkatërruar në të njëjtën kohë. Shoqëria m'a përcakton formën e vetëdijës. Dhe ajo vetëdije, ai konstruksion i realitetit, ma bën të pamundur që ndaj provokimeve të mjedisit të përgjigjem drejtëpërsëdrejti. Vetëdija është filter mbrojtës. Kur them se e ndiejë dhe e përjetoj botën, ky përjetim është vetëm i pjesërishëm sepse e përbëjnë vetëm përvojat të cilat i ka lëshuar filtri. Ky filtër(kjo administratë doganore e intelektit tim)gjatë përmbushjes së obligimeve të veta është aq i sigurtë saqë realitetit më të thellë i jam i vetëdijshëm vetëm në formë të pasionit të pasigurtë, në formë të vështërsive të përsëritura të jetës.

“Po silllesh në rreth” – tha – “në rrethin e ngushtë të shprehive dhe formave të sjelljeve të programuara nga shoqëria. Këtë gjendje të surgjynimit budistët e quajnë samsara.”

E pyeta se gjendjen, të cilën do ta arrij pas çlirimit, a guxoj ta quaj nirvana. “Urdhëro – tha – emri nuk është i

rëndësishëm, me rëndësi është gjendja, por edhe vet gjendja nuk është e rëndësishme, me rëndësi është të jesh në të. Kjo gjendje nuk mund të ekzistoj derisa nuk hynë në të. Është çështje praktike. Nuk është çështje metafizike, apo mistike, dhe nuk është filozofike, apo religjionistike. Nga samsara, gjendja e iluzionit, duhet të kalosh në gjendjen e nirvanës, respektivisht të tarpës, zgjuarsisë. Dhe çfarë ndodhë atëherë? Do ta shohësh se nuk je ai që mendon se je, por ai që mendon.”

Nuk po më hynë në kokë – i thashë – ku dhe si bashkohen budizmi dhe hinduaizmi, përse ju që jeni jogi indian, urtar indian në kuptimin tradicional të fjalës, njëkohësisht budist. Dhe përse po jetoni në këto treva, të cilat janë larg nga mitologjia induse dhe praktika fetare. Dhe shumë afër diçkahit e cila madje e mohon pikëpamjen e hinduaizmit.

Një kohë ecëm në heshtje. Mandej qeshi. “Kjo nuk po të burron nga koka, e jo në kokë. Bota po të mugullon nga koka. Dhe derisa e ke në kokë, ajo është botë e definicioneve dhe kategorive ideore. Po të mundon sepse nuk po mundesh të më definosh. Po ta kishe ditur se jam budist apo hindus, apo mysliman, apo marksist, marrëdhënia mes nesh do të ishte më e fortë dhe mendon se do të kishim pasur pikënisje. Nuk mund ta marrësh me mend se ajo s’do të ishte marrëdhënie mes nesh, por mes dy kategorive në kokën tënde analitike. Unë jam këtu, a nuk po më sheh?”

“Po ta tërheqi vërejtjen” – vazhdoi ai – “nëse vazhdon kështu, së shpejti Joganandën më tepër do ta kesh në kokë sesa pranë vetes. Unë nuk jam iluzion. Mund të më prekësh.” – E zgjati dorën e vetë kah unë dhe e shtërngoi timen. – “A po më ndijen?” – Qeshi.

Në rrëzë të lamaserisë iu afrua përroit, i cili gurgullonte ndërmjet shtëpive, dhe nisi t'i z bath këpucët. Qëndroja anash dhe e shikoja. Mendova se donte t'i lante këmbët. Por në vend se të shkelë në ujë, nga torba nxorri tasin e drunjët dhe më dha shenjë që të afrohem. “Mbushe me ujë” – tha – “dhe bjere këtu”. E lëshova torbën dhe e zbatova urdhërin. “Kur ta bëj qëndrimin në kokë” – më tha – “derdhe ujin pika-pika mbi tabanat e mia. Pika e jo çurga. Për çdo minut nga një pikë.”

E bëri qëndrimin në kokë. Këmbët iu ndalen së lëvizuri, i tëri u shtang. Lëkurën në tabanë e kishte jashtëzakonisht të re, të butë e ngjajshme me lëkurën e tabanëve të zotërive. Vëmendshëm e pjerrtësova tasin dhe e pikova një pikë në tabanë. Këmba u dridh.

Prita një minut. Kur më tabanë ra pika e dytë, këmba mbeti e qetë. E burri as nuk lëvizi. E as atëherë kur uji i rrodhi përgjat kër dhokut dhe iu lag paçja e lidhur nën gjunjë, nuk dha shenjë se është prej mishit dhe gjakut. Merrte frymë pavërejtshëm, e sytë i mbante të mbyllur.

Pas njëzet pikave të derdhura filloj dora të më dhemb. E vërejta se pikimi do të zgjas më shumë se një orë. Kjo nuk në gëzoi fare. Mbylla sytë dhe e pikova shuplakën time. Nervat reagues; prekja e ftohtë e ujit vepro i sulm në sistemin fiziologjik. Imagjinova se jam në gjendje të meditimit të thellë, i ndar ga bota, të cilën e përeptojnë shqisat. Çdo prekje e pikës së ujit do të më zgjonte. Por mandej do të isha përpjekur të mbetem në gjendjen e largësisë përkundër pikimit të përhershëm. Po të kisha pasur sukses me këtë, do të kisha mundur ta çkyçë jo vetëm shikimin, dëgjimin dhe nuhatjen, por edhe ndieshmërinë e lëkurës, gjendja e “joprezencës” së shqisave do të bëhej totale.

I thashë vetes se sipas të gjitha gjasave plaku po e bënë të njëjtën. Po i shfrytëzon prekjet e pikave të ujit si ngacmim për t'u shkyçur nga bota fizike. Pa ngacmim tërheqja gjithsesi është më

e lehtë, por nëse i mposhti dhe zhytem në botën time të mbrendshme, duke mos i shkapërdedhur ato, tërheqja do të bëhet më e thellë dhe më e vlerëshme.

Pas gjysmë ore m'u desh t'ia ndërroj vendin tasit. Ndieja se si në mua rritej padurueshmëria. Ndieja se si mijëra filiza rrëshqisnin në të gjitha pjesët e trupit tim dhe se si mbështilleshin rreth nervave. E përgjoja se si ngritej kjo ndjenjë. Së bashku me këtë forcohej edhe shpresa se plaku do të mërzhitet nga kjo. Por as nuk u lëkund, vazhdonte të qëndronte, qëndronte e qëndronte. Padyshim se shtypja e gjakut në trurin e tij ka qenë jashtëzakonisht e madhe. Por a ishte ky njëri ndër ata jogistë të cilët kanë mbikëqyrje të sistemit nervor simpatik dhe që dinë ta kontrollojnë jo vetëm temperaturën e trupit por edhe qarkullimin e gjakut?

Përbrenda meje u lajmërua zëri i ngjizur keqdashës dhe nisi të më bindë se si duhet mashtruar plakun. Ta shpejtoj pikimin. Disa pika uji t'i derdhi në tokë. Për një çast m'u dukë se nuk do të mund t'i përballoj provokimit. Zëri keqdashës ma dëshmonte se jam duke bërë diçka prej të cilës nuk ka dobi as plaku e as unë, shkurt, paksa budallallëk. Çka do të ndodhte po qe se pikimi do të ishte më i shpejtë, çka nëse ia pikoj tabanët me intervale më të shkurta? Këtë me siguri nuk do ta kishte vërejtur.

U mundova ta lokalizoj atë zë keqdashës. Cili nga delegatët e parlamentit të kokës ishte ai? Kisha ndjenjën se prapa tij qëndronte madje edhe e tërë partia, partia e ekspiditetit akrobatik, të cilës gjithmonë i ngutet dhe e cila është e gatshme të punojë vetëm aty ku është rroga e garantuar. Kjo është partia, e cila garuesit ia merr forcën në çerek të rrugës para finishit, e cila artistit ia dobëson imagjinatën në pikën, në të cilën me përpjekje shtesë do të kishte mundur ta realizonte mjeshtërinë; e cila të afron “arsye” për tërheqje kur aktiviteti e humbë vetinë

zbavitëse. Dhe kjo është partia e epshorëve dhe dinakëve sipërfaqësor.

Dhe kjo parti nisi zëshëm të bërtas: “Pikimi i ujitë në tabanët e plakut që qëndron kokëngulthi është marrëzi! Kush është ky që të detyronë të veprosh kështu? Derdhe pak ujë! Nuk do ta vërenë. Po edhe nëse e vërenë, asgjë s’do të thotë, po edhe nëse e thotë, i thuaj se je mërzitë.”

Zëri kundërshtues në fillim ishte mezi i dëgjuar, por nisi të forcohej. Më në fund në mua nisi të rrjedhë debata racore mes dy taboresh. Është e njëjtë, kundërshtonte partia konsekuente, po qe se në shikim të parë veprimi duket i marrë; plaku di se çfarë po bën. Prej teje ka kërkuar shërbim dhe kur premton, duhet të mbetesh i ndershëm dhe konsekuent. Më pas partia e ekspeditetit fitoi aleat. Nga fshati vinte grupa çapkënësh të përlyer. U ndalën në tri metra distancë dhe u zgurdulluan. Njëri prej tyre tha diçka, e tre të tjerët ia plasën gazit. Kur e shikova pamjen me sytë e tyre, më vërshoi jodisponimi i tmerrshëm. Çapkënët filluan vërejtshëm të shtyhen dhe në qark të sillen rreth nesh. Shpresova se zhurma do të luhas koncentrimin e Joganandës.

Mbet i palëvizur me sy të mbyllur.

Çapkënët vrapuan mbrapa në shtëpitë e tyre. Unë mbeta në hijerësinë gjithnjë e më të madhe të hijeve muzgore pranë joginit kokëngulthi duke i pikuar në tabanët e lakuriqosur ujin e ftohtë edhe njëzet minuta. Kur e mposhta krizën e parë, çdo pikë më ishte më e lehtë. Partia e konsekuencës i mbivotoi oponentët dhe kur nga tasi pikoi pika e fundit, në shpirt ndieva qetësinë e kënaqësisë. Por plaku (si ka mundur të dijë se tasi është zbrazur?!) u lëshua në këmbë dhe me qeshje dinake më falenderoi.

Kur vazhduam rrugën, e pyeta se a ndihmoi uji në tabane të meditojë.

“Mua?” – U çuditë – “Ka të bëj me ty. Po të kisha paralajmëruar se je në provim, do të ishte përpjekur dhe rezultati asgjë s’do të më kishte treguar për ty. Tash e di se je nxënës serioz dhe me kënaqësi po vazhdoj më tutje me ty.”

E pyeta se a do të ketë testime të këtilla edhe më tej.

Qeshi. “Paramendo të kem pushkë dhe se dua të të vras. Ti nuk e di e ku jam, unë të përcjellë, gjithnjë jam afër dhe në çdo çast mund të të godas plumbi. E ti pret nga unë të bërtas: ke kujdes se po vij! Kuptoje se loja në mes nesh është tjetërfare. Është e rrezikshme për jetën. Po qe se të paralajmëroj, ti do të mbështetësh në paralajmërimin tim dhe nuk do të bëhesh i vëmendshëm dhe i zgjuar. Në çdo çast mund të të godas plumbi. Në çdo çast mund të biesh në provim. Nëse nuk i reziston, përfundon. Unë nuk jam kujdestari yt. Unë jam miku yt. Por, mik i rrezikshëm.”

Më çoi në lamaseri. Më prezentoj para murgjëve të cilët i njihnte. M’i tregoi statuat fantastike të Budës. Disa prej tyre ishin gatisë klasike greke. Të tjerat kishin gojë të hapur, dhe i rrethonin gjapërinjë dhe demonët mitologjik. M’i tregoi njëqind e tetë vëllimet e teksteve të Budës dhe pikturat e hyjnisë njëmbëdhjetëkokëshe Avalokiteshvar.

Më tregoi se budizmi tibetiano-himalaik ndahet në katër sekte. “Njigma” e lidhë urtësinë klasike budiste me ritet magjike nga koha parabudiste. “Sakja” i ka braktisur ritet magjike. “Kargja” i ka ruajtur vetëm disa rite. “Gelug”, sekta e kapelave të verdha të reformuara, është më masovike, dhe se udhëheqësit e saj gjithmonë kanë qenë Dalaj lama. Ndërmjet sekteve mbizotëron toleranca. Në disa vende i kanë sallat e përbashkëta të lutjeve, altar të përbashkët.

Më në fund më prezentoj igumenit. Ky më mësoi se budizmi nuk është fe por mënyrë e të jetuarit; se nuk është dogmë, por është shpjegim i dukurive natyrore; por edhe se

shpjegimi nuk është i domosdoshëm dhe se nuk duhet të merret shumë seriozisht.

Vonë në mbrëmje Jogananda më çoi në çatin e rrafshët të sallës kryesore. Hëna e shëndriste lugun e mesëm të luginës së Zanskarit. Joganada më tregoi se pas vdekjes së mbretit Nimagon në vitin 930 Tibeti perëndimor ishte ndar ndërmjet djemëve të tij të gjallë. Ripamgon ishte bërë mbret i Ladakut, Krasismgon mbret i Gugejës, Degtsugmoni mbret i Zanskarit. Në vitin 1641 mbreti i Ladakut Sengjer Namgjal kishte pushtuar Zanskarin dhe në fron e kishte vendosur birin e tij Deçogrmnagjalin. Pasardhësit e tij kishin sunduar në tokën e bakrit të bardhë deri në vitin 1831 kur mbretëria kishte ra nën sundimin e hindusëve Dagra nga Xhamuja. Zanskarasit shumë herë janë rebeluar. Tash në Zanskar sundojnë dy dinasti, te dyjat mijëvjeçare, njëra në Zangli, tjetra në Padumu. Qeveria në Dellhi iu ka marrë të drejtën e qeverisjes. Marrin pensione. Tash Zanskari është provinca më e madhe në federatën indiane, më e pavizituara, më e largëta. Qeveria regjionale e Kashmirit e ka dërguar administratorin e parë në Padum tek para dhjetë vitesh. Pas dimrit të tmerrshëm u dekurajua dhe iku. Kishte dërguar edhe një tjetër administrator e ky i fundit e kishte ngulitur në kokën e vet se duhet patjetër të qëndroj.

“Edhe një shënim” – tha Jogananda – “në vitin 1823 një Hungarez Koma de Keres ka ardhur në këto vise për ta kërkuar shtëpinë e paraardhësve të tij. Dy vjet ka jetuar në Zangl si mysafir i mbretit. Mandej edhe një vjet e ka kaluar në shtëpinë e murgjëve afër lamaserisë Pugtali. Ka mësuar tibetishtën dhe mandej ka shkuar. Që nga atëherë kanë kaluar njëqind e pesëdhjetë vjet. E këu akoma e përmendin. Njerëzit jashtëzakonisht mbajnë mend.”

Mandej tha: “Shikojë hënën në qiellë dhe hënën në lum. Shikoj hijet e maleve dhe yjet. Qiellin. Rrjedhën e lumit. Përgjo

frymën, nuhate ajrin. Preke shkëmbin. Çfarë është krejt kjo? Nesër do të fillojmë të mësojmë se këto janë hijet e maleve edhe hëna në qiell edhe lumi, edhe era, edhe shkëmbi. Vetëm të atilla. Asgjë më tepër.”

3

Hijet tona në fillim të gjata, e mandej gjithnjë e më të shkurta, ecnin para nesh. Hapat e Joganandës e caktonin edhe ritmin. Tentoja t’i adaptohem, por ishte e kotë, i kishte këmbët më të gjata dhe pa ngarkesë në shpinë shkelte lehtë dhe luhatshëm, kështu që me shumë vështërsi jam harmonizuar me hapat e tij. Me përpjekeje kam mundur të qëndroj dhjetë, pesëmbëdhjetë metra, e mandej përsëri më është duhur ta harmonizoj hapin.

Pas një kohe plakut ia tërhoqi vëmendjen rrëshqitja dhe kërcitja prapa vetes. U kthye mbrapa dhe zgurdulloi shikimin në këmbët e mia. “Mos po të shtërngon këpuca?” – Pyeti. I hutuar bëra me shenjë mohimi. Fytyra e tij u zgjerua në qeshje. “Hajde” – tha duke u larguar anash – “nisu përpara”.

E dëgjova dhe së shpejti zhurma e hapave të tij u zhduk në hapat e mi, ecnim sikurse shtazët katërkëmbëshe me kordinim instiktiv të lëvizjeve. Ecja u shndërrua në këngë harmonike, e cila së shpejti më futi në ritmin dhe frymëmarrjen e saj. Në fund me ritmin e qetë vibronte e tërë bota.

Deri tek unë depërtoi zëri i Joganadës. “E tëra rrotullohet në ritëm të hapave të tu. Je i lumtur që jeton në botën, e cila është pafundësisht e adaptueshme.”

Ritmi i lëvizjes i jepte fjalëve të tija jehonë poetike, në të cilën kam parandier diçka të sigurtë, por të harruar, ndjenjën se bota është aleate, Babadimër shpirtmirë, i cili sjellë dhurata të mrekullueshme. Më pushtoi ndjenja e lumturisë vibruese: gjithçka u bë si është më së miri, isha në vendin më të bukur të

botës, isha me njeriun, i cili ishte më i urti, jetoja në kohën më interesante dhe isha në prapen e njohjes dhe dritës.

Fillova të vallëzoj. Njëfarë force nisi të m'i ngritë këmbët dhe të më rrotulloj nëpër shteg, e prapa meje vallëzonte edhe miku im i rrezikshëm, duke kërcyer harmonishëm pas meje dhe duke qeshur po aq zëshëm sa edhe unë, mandej qeshja jonë humbte nëpër rrafshnaltën e diellzuar. Së bashku me neve qeshte edhe qielli, qeshnin shpatitë, qeshnin majet e mbuluara me borë.

“Ja e sheh” – tha ai – “a nuk është thjesht?”

Shtegu çonte për në shpatin e rrafshët nga i cili dilte fshati i ngjajshëm me kështjellat mesjetare, ngadal ngjiteshim kah ai. Tek shtëpitë e para hasëm në shkëmb, në të cilin ishin të gdhendura fjalët “Om Mani Padme Hum”.

Vrapuan qenët dhe fëmijët kureshtar, prapa qosheve përgjonin vajzat e reja dhe pispilloshëm qeshnin. Nëpër shkëmbinjrugicat e prera ndërmjet shtëpish ishin aq të ngushta saqë përnjëherë më përshkoi ndjenja e shtërngimit: në luginë gjithçka ishte e hapur dhe gati e pafundme, e ndërmjet shtëpish mbizotëronte ngushtimi, i cili ta zinte frymën. Tek kur e lam pas vetes fshatin, morra frymë lirshëm.

Shpati ishte aq i rrëpishëm saqë na duhej çdo dhjetë minuta të pushonim. Lugina nën neve u fundos në largësi, e horizonti zgjerohej. Rreth mesditës mbërritëm tek shtëpia e vetmuar në oazën e arave të vogla. Ishte katrore ngjyr hiri, me dritare të mbyllura, deri në gjysmë e gropuar në shpat. Nga lartësia mbi të era binte ngricë akullnajash.

Nëpër shtegun e rrëpirë u ngjitëm deri tek shkëmbi që ishte mbi shtëpi. Prej aty përmes shkallëve të drunjëta lëvizëse zbritëm në çati. Jogananda më tha ta heq torbën dhe të pres për një çast. Në mes të çatisë ishte e hapur vrima katërkëndëshe nëpër të cilën edhe një palë shkallë të drunjëta çonin në brendi.

Jogananda u lëshua shkallëve. Ishte hera e parë të shoh shtëpi e cila ka hyrje në kulm, dhe isha shumë kureshtar të di se kush jeton aty.

Shëtita nëpër çati, në të cilin kishte disa tuba degësh. M'u kujtua se qëndroja në ballkonin panoramik të amfiteatrit gjigant natyror. Para meje valviteshin(prekshëm në madhërinë e bukurisë së tyre)malet e himalajeve. Në sipërfaqën ngjyr gjelbër-hiri të luginës së gjerë ishin të shpërndara hordhitë e vendbanimeve, e larg në të majtë i shikoja muret e bardha të lamaserisë Karsha. Nëpër arat e vogëla, të cilat e rrethonin farmën e vetmuar gurgullonin përrojet e shpejta, të cilat vinin nga kreshtat e shpatit mbi shtëpi me siguri nga akullnajat. Arat e vogëla i prente sistemi i kanaleve të vegjël.

Nga vrima në çati doli koka e Joganandës. Më thirri të hy brenda. Përmes shkallëve të drunjëta lëvizëse e lëshova në dhomën e errët, pa dritare dhe me vatër të zezë në qoshe, pranë të cilës në stola rinin gratë dhëmbërënë. Afër shkallëve qëndronte burri i buzëqeshur me flokë të shkurta, të cilin Jogananda e prezentoj si njërin prej miqëve të tij dhe si vëlla shpirtëror.

Burri, i cili ishte i gjatë gati sa unë, dhe disa vjet më i vjetër, u kthye kah unë dhe tha: "Navang". Jogananda e shpjegoi se ashtu quhej. Shpjegoi se plakati janë hallat e tij, dhe se Navang jeton nga punimi i fuçitëve për birrë thekre dhe nga kontrabandimi i kuajëve, si dhe nga ato që rriten në arat e vogëla përreth shtëpisë. E theksoi se familja është e varrfër, por mund të qëndrojmë në shtëpinë e tyre si mysafir sa të duam.

Jogananda tregoi se ata nuk kishin para, e unë po qe se dëshiroj diçka t'ju dhuroj, më këshilloi që këtë ta bëj menjëherë. E nëse e lë për ma vonë, kur të largohemi nga këtu, ai këtë do ta kuptojë si formë pagese, ndërsa tash si dhuratë. Navang pagesën do ta refuzoj, e dhuratën jo, kjo do të ishte e pahishme. Tregoi se Navangut më së shumti i mungojnë parat. Nëse ia jap dyqind

rupi, do të gëzohet pamasë, por shumë ma shumë hallat e tij, të cilat me dëshirë të madhe do të na zijejnë mandarën.

Pa hamendje e futa dorën në xhep(të cilin para nisjes e qepa nga ana e brendshme e pantallonave) dhe i hallakata dyqind rupi indian. Mbase nuk kisha pasur rast deri me tani të harxhoj kushedi sesa, shuma m'u duk modeste. Iu afrova Navangut dhe ia dhashë parat në dorë. I bashkoi duart dhe tha diçka në shenjë falënderimi, e gratë i çelën gojat pa dhëmbë dhe më dhuruan qeshje falënderuese.

Navang na çoi në dhomën e vogël, e cila kundëndmonte nga lagështia e dheut. Krikllloi me kapak të dritareve dhe i shtyri. Përmes dritares u hap pamja kah lugina dhe kah deti i majeve të akullta. “Këtu do të flejme.” – Tha Joganada. Navang i solli dy dyshekë prej kashte dhe i shtroi në dysHEME. Nëpër dritare rrymonte ajri, në Zanskar për xham akoma nuk kanë dëgjuar, vetë mbreti në Zangla i ka në dritaret e pallatit të tij. Kujtova se nata do të bënë shumë ftohtë, në atë çast Navang shkoi në qoshe, u gërmuq dhe ngriti kapakun e drunjët. Përmes asaj vrime filloi të dal kundërmimi i ngrohtë. Dhoma ishte e pajisur me “nxemje qendrore” himalajane, nën të ishte ahuri.

Mbetëm vetëm. “A po të pëlqen banesa?” – U zgërdhi Jogananda.

Pas drekës Navang solli një fuçi birre shtëpiake. E pinim në tasa të drunjët, edhe gratë pinin së bashku me neve, të cilat edhe më tutje kureshtshëm më shikonin, e njëra nga ato madje e shtriu dorën dhe ma preku pallton. Navang fliste për diçka, Zoti e di se për çfarë, Jogananda e dëgjonte dhe e lëvizte kokën, por përtonte ta përkthente. U ngrita në këmbë duke ju treguar se po shkoj në çati, diçka më tërhiqte jashtë.

Dielli më mbështolli si mbulesë e nxehtë. Malet shkëlqenin. Në mua vlonin ndjenjat e pakapshme. M'u duk se kisha mbërritur në cak, në stacion, i cili do të kishte mundur të më bëhet shtëpi. Por përnjëherë mali madhështor ma tërheqi vërejtjen se jam larg, larg nga të gjitha, të cilat viteve të fundit kanë krijuar iluzion, e të cilën marr guximin ta quaj shtëpi. Më lindi dëshira që të mbetem në çati deri në vdekje, që me shikim ta ledhatoj panoramën para vetes derisa mos të tretim në të dhe të bëhem mal, borë, shkëmbë, pjesë e Himalajeve. Vetëm këtë. Asgjë tjetër.

Mandej erdhi Jogananda. Rrinim të zgurdulluar kah lugina. Ndërmjet nesh vibronte energjia e padukshme e kontaktit telepatik. “Tash po e kupton” – foli Jogananda – “tash je i vetëdijshëm rrezikut.”

Po, ia ktheva. Gjurmimi mund të të bëhet shprehë. Mani. Xhindosje. Apo edhe rutinë. Gjurmuesi mund të shndërrohet në robot. Gjurmuesi mund të shndërrohet në aktor, i cili rolin e tij mund ta përsërisë në teatrat e ndryshëm të botës. Gjurmuesi mund të bëhet imitator më i keq i vetes së tij, njëjtë sikur shkrimtari që mund t'i bëhet vetes së vet shembulli më i keq. Bukur është të gjurmosh, por në fund duhet gjetur. Edhe pse deri me tash shumë shpesh kam gjetur, por kurrë nuk kam gjetur diçka të përherëshme, shpëtimtare. Mbi gjurmimet e mia kam shkruar libra, në të cilat tërbimthi kam shkruar se kam gjetur dhe se është përfundimi i gjurmimit. Dashamirët shumë herë më kanë këshilluar ta ndërprej gjurmimin (të paktën nëpër fletat e gazetave dhe të librave) sepse ai i cili gjithnjë gjurmonë konfrontohet me dyshimin dhe shumë shpejtë bëhet i mërzitshëm, sikurse ai i cili gjithmonë i di të gjitha.

Ka pasur momente kur edhe unë kam menduar kështu. Në fund të një odisejeje të cilën e kam ndërmarrë guximshëm kam shkruar se krejt është e njëjtë pavarsisht se çka bën në jetë sepse

është më se e sigurtë se krejt çka bëj në jetë ashtu Zoti e ka shkruar, kështu që nuk duhet kërkuar asnjë rrugë tjetër, asnjë të vërtetë sepse e vërteta është ajo që është dhe fund. Kur ta ndali gjurmimin, do ta gjej.

Atëherë shtrohet pyetja si është e mundur që jam këtu, në çati të shtëpisë së vetmuar mbi luginën e gjerë të tokës së bakrit të bardhë? Unë, një Sloven patetiki i shqetësuar, i cili nuk po mund të fshihet pas dogmës politike, i cili nuk po mund të fshihet pas oportunitetit intelektual, i cili nuk po mund të fshihet në burgun shpëtimtar të materializmit harxhues. Dhe i cili trishtohet nga të ndejurit pezull, qëndrimin në gjendjen e pavendbanimit të përherëshëm? Çfarë po bëj këtu? Po më duket se po kërkoj hetuesi, në veten time dhe në botë. Po kërkoj përgjigje në pyetjen përse po jetoj që mandej të jem në gjendje ta realizoj qëllimin e të jetuarit.

Dhe ajo që më së shumti më frikson, thashë, është pasioni për ta arsytuar para vetvetes dhe para të tjerëve gjurmimin tim. Gjithmonë kështu veproj. Sikur gjurmimi im të jetë i pakuptimët, i pavlerë, i marrë. Sikur shqetësimi im të jetë simptom i papjekurisë apo sëmundjes shpirtërore. Një pjesë e konsiderueshme e asaj që shkruaj është apologji e qëllimeve dhe caqeve të mia. Përse?

“Sepse je budall” – e preu Jogananda vrullin tim të lartë – “pasi që je i mençur mendon se nuk mund të bëhesh i marrë. Mençuria jote nuk e njeh përulësinë. Largohesh nga lidhëshmëria, e dashurohesh në ikje, në rolin e lirisë gjurmuese, dashurohesh në vetvete, në trimrinë tënde intelektuale. Jemi këtu para bukurisë natyrore, e cila është e vetmja e cila përgjithmonë do të jetë, e çfarë bën ti? Llomotitë. Shkatërron bukurinë. Pasi që nuk po i kupton të vërtetat: atëherë nuk ka dallim mes Budës dhe njeriut të vdekshëm, mes njeriut të zgjuar dhe të padijshmit. Dallimi qëndron në atë se Buda është i vetëdijshëm kësaj, e i

padijshmi jo. I padijshmi mendon se bota është diçka ma tepër nga ajo që është, se Zoti është diçka ma shumë nga ajo që Zoti nuk është, se Buda është më shumë se ajo që ai është vet. Je budalla.”

E kjo nuk është e njëjtë me Budën. Por si të ç’budallakohem, në ç’mënyrë të Zgjothem, përse nuk po mundem ta heshti këtë zhurëm në vete, komunikacionin ideor, i cili as për një çast nuk ndalet?

“Vëmendja” – tha miku im i rrezikshëm – “kjo është urtia, të cilën po e kërkon. Bëhu i vëmendshëm në kaosin e mendimeve tua, aq i vëmendshëm saqë as një mendim të mos ikë. Mandej bëhu drejtues i komunikacionit. Orjento komunikacionin në të majtë, në të djathtë. Ngrite dorën, ndale. Dhe kaosi do të ndalet. Mandej do të mbizotërojë qetësia. Në atë qetësi: gjendet dera e kozmosit!”

Me buzëqeshje më tha t’ia filloj pikërisht këtu, në kulm. Më duhet t’i mbyllë sytë dhe të bëhem i vëmendshëm. Për fillim më duhet t’i dëgjoj vetëm zërat. T’i kap krejt çka depërton deri tek veshët. Më duhet t’i mbaj zërat, t’i izoloj, dhe t’i analizoj. Duhet supozuar burimet e tyre. Kur bëhen shfaqje e burimeve të veta, të përpiqem t’i fiksoj. Është e kuptueshme se do të lëvizin. Më duhet me koncentrim t’i krijoj derisa nuk bëhen aq të gjalla saqë do ta kem ndjenjën se po i shikoj si reale. Kur të bëhen të gjalla, i tërë kaosi i mendimeve të trazuara do të ndalet. Dhe mandej vjen qetësia. Përmes zërave – qetësia!

5

I mbylla sytë. E ndiva kur Jogananda u largua me hap të lehtë. Në sipërfaqe doli qetësia. Ajo nuk ishte qetësi e mendjes. Ajo ishte qetësi në veshë, tek të cilët në fillim nuk depërtonte asnjë zë nga mjedisi. Mandej nisën të vijnë: zërat të cilët i kisha dëgjuar më heret duke iu mos i përgjigjur me vëmendje.

Shushurimën e lehtë të erës. Gurgullimën e ujit në përrua. Frymëmarrjen time. Zërat murmurues në dhomën nën mua. Mekërinë e dhisë. Bulurimën e largët të jakëve.

Bashkë me zërat në mua në errësi të shfaqën edhe konturat e burimeve të këtyre zërave. Ishte e kotë përpjekja ime për t'i qartësuar; ato mbetën të mjegulluara, ishin vibrime kalimtare të kujtimeve, larg nga ajo se çfarë me të vërtetë duhen të ishin.

E përgjoja frymëmarrjen. Me frymëmarrje hyja mbrenda, me frymëqitje dilja jashtë. Përnjëherë në mua diçka lëvizti, diçka u thye. Një ndjenjë të tillë kurrë se kisha përjetuar. Ndieja se si e braktisja trupin tim. Ndieja se si e shikoja veten time nga distanca. Dhe e pashë burrin i cili këmbëkryq dhe me duar në gjunjë rrinte i ulur në çatinë e rrafshët. Në këmbë kishte çizme të përlyera e të grisura alpinistësh, ato ishin të punuara nga lëkura e butë dhe kishin shollë gome të papërpunuar. Kishte të veshur pantallona të pambukta komode dhe pullover të leshtë me jakë të gjatë. Fytyra e tij ishte përcëlluar dhe leqosur prej diellit. Supet i ka paksa të lakuara. Është e dukshme se nuk është mësuar me torbë në shpinë, të cilën i duhet ta bartë nëpër shpatie.

Kam menduar se prej tash do të ndihem shumë më i lehtë pasi që konzervat e mishit ishin harxhuar. Prej tash burrit të ri do t'i duhet të ushqehet me ato që ia ofrojnë nikoqirët. Veç tash është i dobët, por do të dobësohet edhe më shumë. Së shpejti do të dëhet thatanik si mësuesi i tij Jogananda. Por, jo edhe aq i fortë dhe i qëndrueshëm. Thatimi i tij nuk do të jetë fryt i jetesës shumë vjeçare në natyrën e hapur dhe të disiplinës psikofizike, por do të jetë pasojë e mosushqyerit.

Nuk e ka kufizuar kohën por ka ardhur me qëllim që të qëndroj derisa të ketë nevojë. Akoma nuk është i ligështuar, edhe pse ka nisë të dobësohet. Prej se ka ardhur gjendja e tij shpirtërore ka lëvizur nga ngazëllimi deri tek monotonia dhe

dëshprimi, nga besimi se do të rilindë, deri tek bindja se është duke bërë diçka intelektualisht joeminente. Dyshimet kanë buruar nga rrethanat. Nga fakti se një kohë të gjatë nuk e ka parë vaskën. Se është i stërmbushur me morra. Kundërmimi i djersës së shtresuar personale e ka stopuar që të persiatë për gjëra fisnike. Nuk është mësuar të jetojë në ndytësi të tillë; pastërtinë e mendjes e ka barazuar me pastërtinë e trupit. Problemi ka buruar nga pamundësia që veten ta pranojë si të përlyer dhe morracak, t'i thotë lamtumirë personit pedant, Sllovenit londinez, i cili kundërmon aromë sapuni francez.

E vështroja nga largësia dhe e shikoja qartë. I shikoja tufat e përlyera të flokëve të tij, rrobat e ndrydhura, qëndrimin e tensionuar. Tash kur e pashë imazhin e atij njeriu, m'u duk plotësisht e pranuar. Por, nuk kam mundur ta kuptoj përse ai vet nuk mund ta pranojë. Në atë moment ai e pranoi. Largësia më dha kuptueshmëri dhe aftësi gjykuese: distanca e mendjes dhe e trupit, vizioni për vetveten.

Mendja e lirë shihte më shumë dhe më qartë. E liruar nga pesha e trupit ndijente lehtësi, e cila e joshte në largësira më të mëdha. Fluturoi sikurse flutura kureshtare. Zërat që depërtonin deri tek veshët e mi, ishin ndryshe; në momentin kur i ndieja, unë veç i shikoja. U bënë aq të qartë sa që mund t'i prekja.

Kur mekëriu dhia e pashë shpinën e saj të lakuar dhe topitjen e lagësht në sytë e saj, e shikoja se si e lëshonte kokën dhe mërtypet tufën e bimëve barishtore. Kur në fshat lehi qeni, e shikova dihatjen e bardhë, e cila doli nga turini gjysmë i hapur, e pashë kur i ngriti veshët, lëkundi bishtin, nuhati dheun dhe u struk për të pushuar. Midis zërave të zakonshëm qartë e më qartë kumbonte ritmiku kumbona lutëse, të cilën e përcillte rënkimi mezi i dëgjueshëm i drurit. Por te dytë ishin të mbështjellur me zhurmë të shurdhur. Rënkimi më perkutoi në rrotullimin e rrotës në mulli, e cila hasë në pengesë në shtratin e saj.

U bëra i vetëdijshëm se zërat i shkakton “maniçokor”, rrota lutëse e Navangut. Krejt zërat tjerë u heshtën. I ndija e njëkohësisht jo; e përgjoja rrotullimin e rrotës lutëse, e cila gjatë çdo rrotullimi i binte kumbanës së bakërt. Dhe e shikoja. Në kapakun e drunjët i derdhej uji i përroit dhe e rrotullonte me goditje të njëtrajtshme. Drurin e mbulonte patina e gjelbëreme, e cila në diell turbullët shkëlqente. Në mes të rrotës ishte daulla e vogël, në të cilën fshihej “mantra”, lutja e Navagut, e cila në çdo rrotullim të rrotës përmbysset dhe “rishtëzohet”.

Mendja ime qëndronte pezull mbi rrotë. Për një moment rrota më nuk ishte rrotë. U bë botë, u bë vepër e Zotit, u bë qendër e urtisë fisnike të Budës. Navang e kishte punuar, e kishte lënë në përrua, kishte shkuar tek prifti dhe kishte shuguruar mantrën, të cilën e kishte futur në daulle midis rrotës. Por, këtë nuk e kishte punuar që rrota të lutet për të, apo për të hedhë përgjegjësinë për shpëtimin e tij.

Me përsëritjen e mantrës budistët psikikisht pastrohen, e shqyrton arsyeshmërinë e motivit, heq dorë nga egoizmi dhe dhuna. Gjithmonë kur rrotullohet rrota dhe kumbonë kumbana, të gjithë që e ndinë në mendje përsërisin “Om Mani Padme Hum”. Kumbana i përkujton se në ta banon Buda, të cilin me veprime të drejta mund ta konkretizojnë. Kur e përsërisnin mantrën e dinë se “Padme” është lotusi, zemra e tyre personale, “Mani” gur i çmueshëm, ky është Buda i cili jeton në zemrat e tyre.

Fjala “Om” e shprehë amshimin (por njëkohësisht edhe fundin) e kozmosit. Fjala “Hum” përfshinë amshimin e dashurisë, e cila është e shprehur në kozmosin material. Me rrotën në përrua rrotullohet edhe rrota e jetës, me të cilën është i lidhur njeriu derisa mos të zgjohet; dhe me rrotën e jetës rrotullohet bota, rrotullohen planetet rreth boshtit dhe diellit, yjet rreth boshtit, elektronet rreth neutroneve, rrotullohet dinamoja, e cila krijon energji misterioze, e njohur me emrin elektrik;

rrotullohen mijëra rrota të civilizimit teknologjik; rrotullohet predha kur del nga tyta, edhe bota, kur e humbë vetëdijën dhe bie në spiralën e greminës së pafundme, e cila gjithmonë kthehet nga dëshprimi në gëzim dhe nga gëzimi në dëshprim.

Rotacioni është ligj themelor i botës psikofizike. “Maniçokor”, rrotë lutëse tibetane, është simbol i këtij ligji. Edhe simboli, i cili pandërprerë rrotullohet me tingëllimë duke kthyer vëmendjen kah vetvetja, bëhet sikurse mjet hipnotizues, i cili në mendje reprodukon rrotullimin kozmik: rrotullim rreth boshtit shpirtëror, i cili është kthim i përherëshëm i besimit në dashuri dhe fisnikëri.

Mendja ime e patrup e ka kuptuar realitetin prapa simboleve budiste! Zërat më nuk më vinin vetëm nga mjedisi, por edhe nga e kaluara, nga kujtimet. Mbi mua, nën mua (dhe në të njëjtën kohë edhe para meje) valviteshin flamujt, të cilët i kisha parë në oborrin qendëror të lamaserisë në Karsha. Të shkruara me mantra dhe citate nga tekstet e shenjëta pulsonin sikurse krahët e orlave të zënë në kurth. Të ngjitur për shtigje të gjatë e në maje të zbukuruar me simbolet e hënës, diellit e të zjarrit, valviteshin, dridheshin. Në lojën e hijeve të tyre kisha ndjenjën sikur lundroja me barkë qiellore mbi detin e valëzuar të akullnajave, sikur lundroja larg, larg kah shtëpia. Gjithçka kishte ton të jomaterialitetit, njëjtë sikurse mendja ime, e cila pa mund shëtiste nëpër çatitë e lamaserisë, mbi lugajën midis malesh. Edhe përkundër joreales gjithçka ishte qartë prezente, më prezente sesa në ëndrra të gjalla.

Në sallën e tempullit vazhdonte rituali. Kumbonin instrumentet, radonzi, të ngjajshëm me bririn e gjatë të alpeve. Trumpetimi i tyre krijonte qilim kumbues, në të cilin daullet dhe daullet e vogëla së bashku me flautatë melankolike gërshetonin motive të mrekullueshme muzikore.

Me tingujt e muzikës lundroja mbi luginë. fillova të jetoj midis malesh. E ndieja se isha zë kozmosi. Kumbimi valor i radongut është “Ooooooooooom” i pafund, zë themelor i kozmosit në ekzistimin material (jehonë e “eksplozimit të madh” primar të cilin zë radiomarrësit bashkëkohor të valëve nga kozmosi e njohin si ushtimë monotone!). U bëra tingul universal i energjisë, e cila e krijonë dhe e mbanë materien. E njëherazi u bëra ritëm dinamik i daulles, sharkisë dhe fyellit. E kapa ritmin e energjisë së kozmosit dhe u bashkova me të.

Dhe u ngrita.

Nën mua shtrihej e mbështjellur me re të bardha bukuria e zonës. Retë përziheshin, shkriheshin, lëkundeshin, shtyheshin njëra me tjetrën, fryheshin, shkatërroheshin dhe me ndërprerje të kohëpaskohëshme zbulonin akullnajën, kanionin e hijeve të errëta, luginën e arave, ujëvarën e zhurmëshme, liqenin. Ngjyrat e botës ishin më të thekshme se kur më parë. Qielli ishte intenzivisht i kaltërt, nuk nxiste mbresën e zbrazësisë, ishte i fortë dhe i prekshëm, perde e kaltërt kadife mbi inskenimin e shkëmbinjëve ngjyrë kuqe e dheztë dhe të verdhë. Nisa ta përjetoj kohën e re, jo më kohën e minutave dhe sekondave, por kohën që është ritëm i diellit, hënës, yjeve. E ndieja se si trupat qiellor e rregullonin pulsën e jetës në tokë. Koha e humbi shijën kërcënuese, ndjekëse, u bë përvojë konstante e lëvizjes regjeneruese e ekzistencës.

Dhe nëpë re, pranë majeve të mbuluara me borë, mbi liqenet e akullnajave, kanioneve të errësuar, përrojeve të gurgulluar, të cilët kah muzgu u rritën nga vërshimet e borës së shkrirë, u lëshova mbi çati, në të cilin këmbëkryq rrinte njeriu me mjekër dhe me sy të mbyllur shikonte në vete.

Mendja kthehej në trup. E ende pa u kthye në trup, e pa se prapa burrit qëndronte Jogananda me shikim të tensionuar e të ngulitur në zverrk. Çast i paharruar: trupi im në çati, mendja mbi

luginë. Jogananda prapa meje,shikimi i tij në mua. Para vetes e pashë luginë e errësuar. Ktheva kokën mbrapa dhe kisha ndjenjën se nuk kisha ëndërruar: mbrapa meje rrinte jogi plak! Djallëzisht u qesh. Ishte çuditërisht i lodhur. E ndijeja se vizioni i mrekullueshëm, nga i cili posa u ktheva, nuk ishte halucinacion, e as ëndërrim. Ai këtë e kishte paramenduar! Ka qëdruar prapa meje dhe në mënyrë telepatike m'i kishte sugjeruar të gjitha që i pashë dhe që i përjetova. Mendjen ma kishte nxjerrë nga prangat fizike dhe ma kishte dërguar në pelegrinazhë nëpër luginë.

Më mposhti tmerri me përplotë respekt. U ngrita dhe iu afrova, u gjunjëzova para tij dhe me ball e preka tokën. Ky gjest nuk m'u duk i marrë dhe nënçmues. Ishte nga zemra. E pyeta: “Çfarë në të vërtetë ndodhi?”

“Asgjë e veçant” – u përgjigj – “pata dëshirë të të tregoj se mbrenda teje ekzistojnë forcat e pazakonta të cilat mund t'i njoftosh dhe t'i ushtrosh. Për qëllime të mira mund t'i shfrytëzosh deri në vdekje. E për qëllime të këqija vetëm një herë. Po qe se i përdorë për qëllime të këqija, do të shkatërrohesh. Desha të të tregoj se nuk jam ai që mendon se jam. Je i etur dhe mendon se jam ujë, që do ta shuaj etjen tënde. Nuk jam ujë, jam vetëm poç. Poçi nuk është i zbrazët. Në të është uji dhe ai ujë është Buda. Desha të të tregoj se etjen mund ta shuaj vetëm Buda dhe se unë jam vetëm poç, nga i cili mund të pishë. Prej teje varet se si dhe se sa do të pishë. Bëhu i kujdesshëm që mos ta derdhësh ujin.”

6

Nëpër luginë frynte era e cila me vete barte zhurmën e përrojëve të vërshuar. Koha nisi të ftohej dhe unë fillova të dridhem. Vendosa të rrëshqas deri në shtëpi dhe të strukem pranë vatrës, por posa u ngrita, jogi më tërhoqi në dysHEME.

“Rri.” – tha.- I thashë se dua të vishem pak më trashë, dhe se do të kthehem. Përsëri më tërhoqi në dysHEME. “Nëse e ke ftohtë, kjo është vetëm ide, laroje prej mendjes, dhe do ta keshë nxehtë.” I thashë se ftohti nuk është ide, por ndjenjë të cilin e përjeton trupi im.

“Ftohti është përvojë, të cilin mund ta zotërosh.” Tha ai.

“imagjino se e ke nxehtë, dhe do të ngrohesh.”

E luta të mos ma merr për të keq, por para dy vjetësh kam tentuar ta mësoj teknikën “tuma”,(ngrohje me zjarrë të brendshëm). Përpjekja më është hakmarrë me kallje mushkrish. Askush nuk do të më bindë se ftohti nuk është ftohtë dhe se ftohja nuk është ftohje. Përvoja ma ka tërheq vërejtjen se me tentime të tilla është më mirë të merrem vetëm në imagjinatë.

“Është çështje praktike” –deklaroi- “krejt varet nga ajo se ku qëndron dhe sesi vështron. Botëkuptimi yt mbi materien dhe mendjen është statik. Pikëpamjen e këtillë ta ka kultivuar kultura jote shkencore, racionale, e cila fenomenet i kupton objektivisht, si prezencë të objektit. Si ekzistim të fenomeneve. Nuk është e domosdoshme që në këtë mënyrë t’i kuptosh fenomenet. Mund t’i kuptosh fenomenet në mënyrë dinamike, si rrjedh e vështirimeve, ndjenjave,dhe proceseve mendore. Si përzierje e pandërper e copëzave, të cilat rishtazi rradhiten në kombinime të reja, të cilat në të njëjtën kohë edhe rrëndohen edhe derdhen në forma të reja. Realitetin mund ta kuptosh si lojë e energjisë së përherëshme, si proces ngritjeje dhe ramjeje.”

Në errësirë e ndjeva kur më kapi për dore. “E sheh yllin vezullues mbi male?” Po, iu përgjigja. “A po i dëgjon përrenjetë e gurgulluar?” Natyrisht, i thashë. “Bëhu i vëmendshëm në të triat. Në yll, në përrenj, në prekjen e dorës sime.”

Provova. Menjëherë e vëreja se vëmendja ime kërcente nga ylli në përrenj, në dorë, në përrenj në yll dhe njëkohësisht në mijëra gjëra, në të cilat fare nuk kisha guxuar ta kthej vëmendjen,

në lehjen e largët të qenëve, në rënkimin e rrotës lutëse, në ndjenjën e urisë në stomak, në imazhet e kujtesës. Vëmendja ime nuk ishte e njëkohëshme dhe e përherëshme, ishte radhitje e rrufeshme e vrojtimeve sikurse seria e fotografive në shiritin filmik, të cilat në shpejtësinë më të madhe të të shfaqurit krijojnë iluzionin e lëvizjes kontinuele.

Mendova: njohja ime përbëhet nga perceptimet e pandryshueshme kuptimplote të shqisave edhe pse vrojtimet m'i ndërmjetsojnë informatat mbi mjedisin iluzionishëm të pandalshme, njohja ime për yllin mbi male është vetëm renditje e çastit, i cili për shkak të shprehisë dhe adaptimit edhe për shkak të asaj sepse përsëriten me asi shpejtësie, sa që i përjeton si vrojtime të përherëshme të realitetit të përherëshëm.

“Sakt” – tha plaku duke e larguar dorën – tash e largova dorën. Këtë e ndjeve në dorën tënde në shuplakën tënde. Ndodhia mendore, të cilën e quan vrojtim, përbëhet prej tri elementeve: objektit, shqisave dhe receptorit në tru, i cili porosinë shqisore e interpreton. Përvoja jote njëherazi është njohja jote. Pa ndërmjetësimin e shqisave nuk mund ta shijosh objektin dhe qendrën pranuese në tru. Mendo për këtë. Krejt kjo është e gjithëdijshe dhe ndoshta tingëllon thjesht. Por, gjithsesi mendo. Nëse dëshiron ta zhvillosh mënyrën e re të pranimit të realitetit, këtu duhesh bërë hapin e parë.”

Heshtim duke shikuar në mungesë të dritës në luginë. E vrojtua si natë. “E largova dorën” – tha – “si e përjetove këtë ndodhi? Si diçka të këndshme, të pakëndshme apo indiferente? Tash është i ndjeshëm kriteriumi subjektiv, me të cilin i vlerëson vrojtimet dhe ndodhitë mendore. E këndshme është ajo që dëshiron të zgjasë, apo të përsëritet. E pakëndshme është ajo nga e cila dëshiron të largohesh derisa zgjatë dhe e cila të mbushë me frikë se do të përsëritet. Nëse për ty s’ka rëndësi, atëherë je indiferent. Çdo vrojtim dhe çdo ide kështu e vlerëson. Dhe kjo

është e gjithëdijshme dhe në shikim të parë e thjeshtë. Mendo për këtë. Mirë mendo. Në këtë fushë duhesh bër hapin e dytë. Në shikim të parë është e thjeshtë, e çfarë ndodhë kur dëshira për përsëritjen e vrojtimeve dhe ndodhive të këndshme shndërrohet në epsh, i cili të xhindosë? Kur lakmia bëhet nepsqare, uria grykësi, kursimi kopraci? Çfarë ndodhë kur frika para armikut të paralizon dhe psikikisht sëmuresh? Dhe çfarë ndodhë kur ndaj të gjithave që t'i sjellë jeta, bëhesh krejtësisht indiferent dhe bjen në depresion apatik?”

Përsëri të heshtur shikonim në errësirë. Errësira nuk ishte absolute; në të e dallonim(gjysmë e parandjenim e gjysmë e rekonstruonim sipas kujtesës)shtratin e luginës. Në anën tjetër e shihnim masën e errët të maleve. Mbi to e shikonim qiellin e mbjellur me yje.

“A po e sheh gurin e çmuar, që po vezullon mbi male?” – Pyeti plaku. “Si quhet?” – Iu përgjigja se nuk është gur i çmuar por yll. “Si e di?” – Përse nuk beson kur po të them se nuk është yll por është gur i çmuar, të cilin dikush e ka var në qiell.” – Iu përgjigja se, prapë, sipas kujtesës, asociacionit, e di se gjërat që vezullojnë në qiell janë yje apo planete.

“Çka është ndodhia mendore, e cila ta mundëson që vrojtimet t'i përjetosh në mënyrë asociative? A mos ndoshta nocionet i palosë në zdatka sikur letrat në kuti? Pa këtë shkathtësi bota do të ishte kaos. Nuk do të kishe pasur mundësi t'i vizatosh kufijtë, nuk do të kishe mundur të jetosh. Aftësia jote konceptuale është organizator i botës. Dhe kjo është e gjithëdijshme dhe mjaft e thjeshtë. Po të këshilloj që për këtë të mendosh mirë sepse në këtë fushë po të pret hapi i tretë. Kjo aftësi është pandarshëm e lidhur me egon tënd, me njohjen tënde që ke për veten tënde si individ konsekuent psikofizik. Kjo aftësi është e mrekullueshme derisa nuk shndërrohet në robot. E kjo ndodhë shumë shpejtë. Në vend se botën ta përjetosh freskët dhe

drejtëpërsëdrejti, e vënë në zdatka. Pasi që nuk mund ta harmonizosh, së pari e dëbon, e në fund nuk e vërenë. Kjo është rrezik. Dashurinë e parë e përjeton ti. Herën e dytë e përjeton ai, i cili e ka përjetuar të parën: roboti, koncepti i dashurisë. Mendo për këtë. Kjo aftësi ta mundësom jetesën, e nëse nuk di ta kontrollosh jeta do të bëhet apatike dhe amullore.”

“E ke edhe një fuqi mendore, të cilën nuk guxon ta anashkalosh. Kjo është Çetana. Është e rëndësishme. Shumë e rëndësishme. Pa të krejt çka ndodhë në mendjen tënde kishte me qenë e rastësishme, mekanike, seri refleksesh, përgjigje në thirrje, sepse Çetana është fuqi motivuese, e cila e mundëson qëllimin. Mund të manifestohet në formë të aksionit vëmendshëm të programuar, përshembull: të luftës, apo të librit, apo komplotit, apo udhëtimit. Çetana është forca që të ka sjellur tek unë. Por mund të manifestohet edhe në formë të lakmisë së përherëshme për zbavitje, për kënaqësitë, për përsëritjen e vrojtimeve të ndjenjave të këndshme. Në këtë formë manifestohet tek shumica e njerëzve dhe gati tek gjithsecili në të shumtën e kohës, poashtu, edhe tek ti. Ajo fuqi në mendjen tënde, e cila e paqetë dhe pa cak të qartë kërcen andej-kënde sikur majmuni nëpër degë, është Çetana, mbi të cilën e ke humbur kontrollën. Mund ta frenosh. Mund ta ushtrosh dhe ta bësh shërbëtore të dëgjueshme dhe efikase.”

7

Në thesin e gjumit për një kohë të shkurtë nisi të më vie nxehtë dhe kundërmimi i ahurit, i cili depërtonte nga vrima në dysHEME, më përgjumi. Në atë çast errësirën e shpoi zëri i Joganandës. “Do ta përgjojme qetësinë dhe ta vrojtojmë errësirën.” Përgjoja dhe i orvatja sytë. I thashë se qetësia nuk është absolute sepse po e dëgjoj zhurmën e përroit, rënkimin e rrotës lutëse, lëvizjen e bagëtisë në ahur nën neve. Edhe errësira

nuk është absolute sepse nëpër të çarat në dritare depërton rrezja hënore dhe në shkëlqimin e saj po e shoh një pjesë të murit dhe formën e dritares nëpër të cilën shndërritë. Kjo do të thotë se nuk po e përgjoj qetësinë por zërat në të dhe nuk po e vrojtoj errësirën por dritën në të.

“Ashtu është” – tha – e tash zërat largoj nga vetëdija. Do t’i dëgjosh pa vrojtim. Në vetëdije ruaje vetëm atë të cilës zërat i pengojnë.”

Me përpjekje jam munduar t’i largoj zërat, të cilët e kanë trazuar qetësinë. Mandej kam provuar t’i thithë në vete dhe t’i neutralizoj, të bëhem njëfarë procesori për ta mundësuar që zërat të rrjedhin nëpër vetëdijën time duke mos u ndalur në të. Nuk pata sukses. Edhe po që se për një çast i shtypja, përnjëherë më vërshonte kujtesa në to, apo i tensionuar e prisja çastin kur rishtazi do të kthehen. Kjo luftë nervash ka zgjatur dhjetë minuta. Mandej jam rraskapitur. Thash se vetëdija ime është si një drenushë e pafuqishme, të cilën e sulmojnë zërat e egër dhe e coptojnë e tërheqin në të katër anët.

E pyeta se a duhet në të njëjtën kohë të përqendrohem në të gjitha që vijnë nga jashtë dhe në atë që ngjet përmbrenda meje.

“Natyrisht, përndryshe vëmendja nuk do të jetë e drejtë. Këtu po flas për vëmendjen e lartë, e cila është gjendje e vetëdijës natyrale. Gjendjen e ulët e njeh. Në të banon. Gjendjen e fantazive, frikave, shpresave, pritjeve, dëshirave, llomotitjeve, të cilat ekzistojnë në ty. A të kujtohet sesi ka qenë në shkollë? Pesë, dhjetë minuta vëmendshëm ke dëgjuar ligjirimin e mësuesit, e mandej ke abstenuar. Kanë nisur majmunëritë. Në vend se ta shfrytëzosh energjinë tënde për koncentrim, e ke shpenzuar kot në luftë kundër pengesave neurotike, të cilat ta kanë pamundësuar koncentrimin. E mandej je çuditur, pse në fund të ligjërimit ke qenë i rraskapitur dhe i topitur duke mos mbajtur në mend asgjë. Këtu bëhet fjalë për energjinë. Për

shfrytëzimin e drejtë të energjisë. Këtë ta mundëson vetëm vëmendja e lartë, e cila është gjendje natyrale e vetëdijës së patensionuar. Budistët e Tibetit e quajnë *shin xhong*.”

E luta të ma përshkruaj këtë gjendje. Kam përshtypjen se veç e kam përjetuar, se kam qëndruar në të shumë ditë rradhazi, e shumë herë e kam kapur vetëm në çastet e mendimeve të rrufeshme; në esencë nuk e kam zënë, vetëm kam rrëshqitur nëpër të. Po më duket se kam thënë se këtë e kam pasur shumë më të afërt në fëmijri kur bota për mua ka qenë akoma e re dhe përjetimet e mia akoma të virgjëra.

“Atëherë e njeh.” – Tha ai.

Thashë se fjala është për përvojën. E veçanta e saj është në atë se nuk është përsëritje e diçkahit që është e njohur. Nuk është kujtim, nuk është përgjigje në thirrje, nuk është projektim. Nuk është fantazi. Përvoja nuk është e lidhur me asgjë. Në të nuk ka frikë, nuk ka brenga, nuk ka fajsi. Nuk ka ideja. Nuk ka gjykime, nuk ka shpresime dhe, gjithashtu, diçka që të mungon. Në atë përvojë asgjë nuk mungon. I mjafton vetvetes, nuk është vazhdimi e diçkahit. Mund të quhet përvojë e fatit. Prapë, ajo nuk është fat për shkak të diçkahit që nuk është vetë fati. Fjala është për lidhshmërinë e mrekullueshme spontane me të gjitha që ekzistojnë. Trupi relaksohet, në të nuk ka përpjekje, krejt është qetësi dhe freski, liri dhe gjerësi, qartësi dhe risi. Bëhet fjalë për përjetimin e potencuar të prezencës këtu dhe tani. Asgjë nuk duhet bërë. Ndjenja nuk është mbrojtëse dhe nuk është agresive. Ajo ndjenjë është rrjedhë natyrale e vetëdijës së pastër, e cila më nuk është viktimitë e pengesave të llojllojshme, veçse derdhet sikurse uji i pastër përmes tyre dhe mbi to. Në atë përvojë nuk ka krahassime, gjërat janë ashtu siç janë. Bëhet fjalë për perspektivën, e cila e mundëson shikimin e qartë dhe aksionin pozitiv. Ndjenjën e përcjellë ngrohtësia, e cila shpërndahet nëpër krejt trupin. E kjo ngrohtësi është energji. Më duket se përvoja

është e ndëlidhur me përjetimin maksimal të nivelit të energjisë: asgjë nuk duhet bërë, e krejt është e mundur.

“Ja e sheh” – tha – “në gjendje të tillë energjia jote është e koncentruar. Mund ta orientosh. Çfarë ndodhë kur lumi ngushtohet dhe derdhet në kanion? Fuqia e ujit qindfishohet. Në këtë qëndron, po e sheh, roli i vetëdijës natyrore; ta shpërndaj fuqinë, mund ta hedhësh mburojën e iluzioneve.”

I thashë se krejt e kam të qartë, por po më mungon vetëm metoda. Si të koncentrohem në të gjitha këto që janë në mua dhe jasht meje kur nuk po mundem ta qetësoj majmunin, i cili lllomotitë dhe çoroditë në vetëdijën time?

Në ç’mënyrë ta largoj?

“Pa përpjekje” – tha – “edhe përpjekja më e vogël krejt këtë do ta prishë. Problemi është në atë se përvoja jote nuk është e drejtëpërdrejtë por është abstrakte. Për veten tënde ti nuk je real, nuk i je në mënyrë direkte real. Po përdorë karburant të gabuar. Në vend se ta nxjerrësh fuqinë lëvizëse prej çasteve të ndryshme, ti po e nxjerrë prej reagimit në kujtime dhe motiveve të ngulitura në kokë. Problemi është shumë delikat. Depoja e kujtimeve dhe e refleksëve të fituara duhet të të furnizojë vetëm me atë që të nevojitet për ta dalluar situatën. Por nuk guxon t’i lejoesh që ajo t’i diktojë përgjigjet e tua në situata. Sepse ato do të jenë përgjigje nga motivet e deponuara. Ti duhesh reaguar. Drejtëpërsëdrejti dhe freskët. E kjo është e pamundur derisa nuk e qetëson trurin.”

Ia përsërita se të tërën e kam të qartë: e di se duhet qetësuar majmunin, por nuk e di në ç’mënyrë.

“Jo nga jasht” -më paralajmëroi- “jo me dhunë. Me vrojtim. Vrojto mendimet e tua. Vrojto sesi formohen, formëzohen në vargje idesh. Vrojto sesi krijohen nga kujtesa, sesi dalin në sipërfaqe. Vrojto lindjen e dëshirave dhe drojave, përcjelli. Mos u mundo, vetëm vrojto. Përcilli fazat e formëzimit

të mendimeve dhe ideve tua. Heret a vonë do ta vërenë se ato rrallohen. Do të jenë gjithnjë e më pak, dhe në fund asnjë s' do të mbetet. Do ta shohësh se të gjitha problemet janë lokale, do t'i klasifikosh sikurse letrat, gjithsecilën në zdatkën e veçant. Më nuk do të shumohen dhe nuk do ta zënë frymën. Mandej do ta shohësh që çdo çast i tashëm është i ndryshëm nga parapraku. Do të çeleësh para gjithçkahi që nuk është problem. E atëherë do të zhduket negativizmi yt, dhe në vend të lymit në kokë do të kesh ujë të pastër.”

“Do ta zbulosh – tha – ndërmjet çasteve kur e përcepton situatën dhe kur reagon në të, ekziston një pauzë e shkurtë të cilës vetëm mendja e qetësuar mund të bëhet e vetëdijshme kësaj. Ajo pauzë është rasti yt. Në të mund t'i shkundësh shprehitë dhe të reagosh drejtëpërsëdrejti dhe freskët. Atëherë do të jesh në gjendje që më mos ta futësh në zgjedhen e çështjeve të parëndësishme esencën tënde, do t'i lësh që ato të zgjidhen vet. Truri yt do të jetë i virgjër dhe i përtrirë. Mendja jote do të kthjellohet. E mendja e kthjellët vrojton vetëm atë që sheh, dhe vetëm atë që është, që ndodh. Dhe kjo është bukuria e së vërtetës. Tek atëherë do të jesh i lirë. Tek atëherë do të jesh me të vërtet inteligjent. E kur të bëhesh i atillë, çdo çast i jetës do të ndryshoj.

“Do ta dhuroj fjalën misterioze” – tha Jogananda – “s'ka kurrfarë kuptimi, është tingull i pastër, janë vetëm dy shkronja. Mbylli sytë dhe futi ato në mes të kokës. Imagjino se është një top në qendër të kokës sate, njëfarë mjeti që i zenë mizat rreth të cilës zukasin mendimet dhe njëra pas tjetrës ngjiten në të. Çdo mendim që lindë, menjëherë graviton kah topi dhe ngjitet për të.

Përpiku që fjalën në mendje ta ruajsh edhe si tingull por edhe si top. Këtë veprim bëne sa herë që të duash, por më së paku dy herë në ditë nga pesëmbdhjetë minuta. Heret a vonë do ta arrish çastin kur të gjitha mendimet do të ngjiten. Atëherë topin thjesht e fikë. Sikurse qirun”.

Ma tregoi fjalën misterioze dhe fillova t'i zë mizat.

8

Të nesërmën m'i përshkruajti një varg ushtrimesh të jogës. Nuk isha mjaft elastik. Më qortoi për anashkalim trupi. “Shiko se çfarë të ka dhënë natyra. Të ka dhuruar rezidencë mobile. Po qe se prehesh, ta shëron plagën; po qe se ftohesh, të shëron; krejt çka han, i bluanë dhe mbeturinat i tajitë. Natyra e mban makinën tënde trupore me mijëra mënyra të ndryshme. Mos u tall me të. Ndhijmoj për ta mbajtur këtë makinë të mrekullueshme: tetivat, muskujt, skeletin, nyjet, nervat, ujësjellsin jetik të venave, cilindrat e zemrës dhe mushkrive, i shtonë zorrë zorrëve. I duhet ndihma jote. Ta ka dhuruar trurin që të bëhesh i mençur dhe këtë ta kuptosh.

E pyeta se fjala “natyrë” e mos është paksa e lirëshme. Qeshi duke u përgjigjur se mund të themi edhe “rumpumpum” apo “halabalahala”. Nëse duam mund ta quajmë “princip ekzistencial”, apo “energji vitale”, apo “fuqi jetike”, apo “program gjenetik. Po flasim për atë që është në mua, për fuqinë e cila më mban, ruan dhe orienton. Pa kushte më është e kushtuar, më është besnike edhe kur me të veprojmë si me qenin e zgjebosur. Shumica e këtyre që i njoh me emra të sëmundjeve të ndryshme është vetëm aksion mbrojtës i fuqisë sime jetësore, e cila dëshiron të më paralajmëron se nuk jam duke jetuar drejt. Apo, të paktën do që t'i tajitë helmet me të cilat pamenduar e kam mbushur trupin. Çka është shëndeti nëse nuk është të jetuarit në kushte natyrore? Fuqia vitale gjithmonë anon nga normalja, nga ruajtja, nga adaptimi. Gjithmonë anon nga jeta, e cila është maksimalisht jetë, dhe nga shëndeti i cili është optimalisht shëndet.

Kjo është ajo forcë e cila i ngritë degët e drurit kah dielli, e rrënjët kah toka. Drejtimi i saj gjithmonë është i drejtë.

Nuk pushon në asnjë çast. Lufton për mua edhe kur unë me mënyrën e jetës sime e keqëpërdori. Po qe se jetoj marrëzisht, po qe se nuk frymoj natyrshëm, nuk ushqehem natyrshëm, nuk flej natyrshëm, nuk eci natyrshëm, po qe se e anashkaloj trupin, forcës së jetës i duhet të veproj në kushtet, në të cilat të gjitha përpjekjet ia shkatërrojnë aleati, për të cilin lufton ajo. Por prapë edhe kjo nuk ia merr vullnetin, gjithmonë bën krejt çka mundet; kurrë nuk thotë në dreq të mallkuar të gjitha. I adaptohet edhe kushteve më të vështira dhe lufton deri në fund. Më duhet të jem mirënjohës këtij aleati, i cili nuk parashtron kushte. Në vend se ta pengoj, më duhet ta ndihmoj.

Kam dëshirë, i thashë, por nuk di sesi?

“Harmonizohu” – u përgjigj – largoje baltën dhe lymin nga shtrati i lumit. Mundësoja fuqisë vitale të rrjedhë lirshëm. Largo pengesa dhe ngushtica. Do t’i largosh duke e rregulluar mendjen dhe trupin”.

M’i tregoi gjashtë ushtrimet e jogës. E para qe “*savasana*” poza e vdekjes. U shtriva në shpinë, merrja frymë natyrshëm dhe ritmiku ishte. E imagjinoja kinse trupi im ishte pesë herë më i rëndë dhe se sharronte në dhe. Vetëdijshëm fillova t’i relaksoj muskujt. Së pari kokën. Mandej qafën, supet, gjoksin. Mandej duart, gishtrinjët dhe më tutje deri tek gishtrinjët e vegjël të këmbëve. E imagjinoja veten se jam copë litari i hedhur, degë e kalbur, grumbull dheu. I vështroja retë në qiell. Mandej i mbylla sytë dhe i shikoja retë në kujtesë. Kaloja prej kokës deri në thembër dhe anasjelltas duke i labërguar nyjet e caktuara të tensionimit.

Kur i tëri u relaksova, fillova t’i shtrëngoja muskujt e caktuar, një nga një. Fillova nga gishtrinjët e këmbëve dhe shkoja përpjetë deri tek kapaku i kokës. I shtrëngoja dhe i lëshoja muskujt. Përgjoja se çfarë ngjante. U njoha me ndjenjën e relaksimit dhe tensionimit dhe dallimin në mes tyre. Zbulova (i

tëri i trishtuar) se tensionimi në trupin tim është gjendje normale sepse ndieja sesi muskujt e caktuar automatikisht ngërçiteshin. Zbulova s'e jetoj në tensionim konstant, i gatshëm për ikje, për goditjen në zgjuarsinë e pandalshme mbrojtëse. Në veten time e zbulova drojën thellë të rrënjosur se do të më ndodhë diçka po qe se e ndërprej të bëj roje se do të më rrënohet shtëpia e jetës. Savasana ma zbuloi se mund të jetoj edhe pa këtë drojë.

Padmasana

Poza e dytë është duhur në vend të relaksimit të krijojë kushtin ideal të koncentrimit. Ajo ishte “*padmasana*”, e njohur si poza e Budës, apo poza e lotusit. Buda zakonisht është paraqitur në këtë pozë klasike: i ulur në vithe me këmbë të kryqëzuara para

vetes, me duar të hapura në gjunjë dhe me me shuplaka të kthyer përpjetë. Kjo nuk është “ulje allaturka”. Padmasana në të vërtetë është poza më e vështirë nga të gjitha pozat e jogës. Joganada ma ka thënë se është më efikasja. Por veç pas disa tentativash më është bërë e qartë se nuk do të më shërbej kushedi sesa. Gjunjët dhe kërdhokullat nuk i kisha mjaft elastik, poashtu edhe nyjet e kofshëve. E luta të më tregojë diçka më të lehtë. Më tha se padmasana do të m’i kursej vjetët e përpjekjeve të kota sepse në mua do të zgjojë energji krijuese. Do të më çlirojë nga sprovat dhe instiktet e ulta. Fshehtësia e saj gjendet në renditjen simetrike të gjymtyrëve dhe peshës trupore. Krijon baraspeshë ndërmjet forcave pozitive dhe negative në sistemin nervor.

E pyeta se si është e mundur që pikërisht poza më e vështirë të jetë më e përshtatshme për koncentrim. Po më duket, i thashë se shumë më lehtë do të isha koncentruar po qe se shtrihem komod në tokë, apo të paktën duke qëndruar në këmbë.

U përgjigj se koncentrimi nuk është ëndërrim. Nëse shtrihem komod, mendimet shumë shpejt do të më fluturojnë nëpër barishtore. E nëse qëndroj në këmbë mendja nuk do të jetë plotësisht e çliruar. Përvoja mijëvjeçare i ka mësuar jogistët se poza e lotusit është më e preferuara. Por natyrisht, duhet të pajtohem me faktin se këtë nuk do ta mësoj brenda natës. Ndoshta do ta zotëroj pas disa muajëve. Më tha se ai rrallë e përdorë sepse më tepër i përgjigjet qëndrimi në kokë, por është i gatshëm të më tregoj se në ç’mënyrë gradualisht ta zotëroj.

U ulë në tokë dhe i kryqëzoi këmbët. Me te dy duart e kapi kërdhokullin e djathtë dhe i qiti gishtrinjët e këmbës së djathtë mbi kofshën e majtë, me taban përpjetë, dhe me thembër afër vertikales së mesit të trupit dhe me gungën e pëlqerit në lartësi të kofshës. Mandej e kapi këmbën e majtë dhe e qiti në kofshën e djathtë. Karpët(nyjet e duarëve) i qiti mbi gjunjë, shuplakat i zgjeroi duke i kthyer nga qielli, e mandej e formoi

rrethin duke bashkuar pëlqerin me gishtin e mesëm. E drejtoi shpinën. Gjunjët e tij e preknin tokën. Derisa gjunjët e mi qëndronin pezull në ajër. Nuk kishte shansë t'ia afroj tokës vetëm po qe se me duar do të kisha peshuar fort mbi to. Por posa presioni dobësohej, gjunjë përsëri kërcenin përpjetë.

“Vetëm vazhdo” – tha – “luaj me gjunjë. Në këtë mënyrë do t'i çlirosh nyjet dhe do t'i shtrengosh tetivat. Ushtro pesë apo gjashtë muaj. Kur ta zotërosh këtë pozë, do të mund t'i kushtohesh koncentrimit”.

Poza e tretë ishte më e lehtë. U shtriva në shpinë mora frymë ngadal dhe ngrita këmbën. Mandej me shuplaka i shtypa brinjët. E ngrita trupin derisa nuk mbeta të peshoj në bryla dhe supe. I numroja frymëmarrjet dhe frymëqitjet. Dhjetë të parat, dhjetë të dytat, shumë ngadal, e mandej u ktheva në pozitën e shtrirë. Ky ushtrim më pëlqeu. Plaku më tregoi se ky ushtrim është shumë i dobishëm. E rritë qarkullimin e gjakut në zemër dhe në kokë e përtrinë lëkurën dhe gjëndrën endokrine dhe gonadet. Është e mrekullueshme për shërimin e ftohjes dhe hundës së mbyllur.

Ushtrimi i katërt quhet “ustrasana” apo poza e devës. Kot jam munduar ta bëj mirë. Ia dola ta marr qëndrimin, i cili ishte i përafërt me atë çfarë duhet të jetë, por plaku ma tërheqi vërejtjen se kjo që po e bëj unë jo vetëm se nuk është e dobishme, po është edhe shumë e rrezikshme. Vetëm qëndrimi i mirëfilltë e realizon efektin e dëshiruar. Provova përsëri. Rrudha këmbët, u gërmuqa dhe u ula në tabana. U lakova në shpinë dhe i shtriva duart në tokë pranë tabanave. Ngreha qafën dhe e shtyra kokën prapa derisa nuk filloi të më dhemb zverru. Ngadal dhe thellë frymoja. Njëkohësisht e ngrita prapnicën dhe ngadal u lakova në bel. Mandej u shtrëngova dhe e mbajta frymën. Më pas u ktheva në pozën fillestare dhe duke u përrur përpara e lëshova frymën.

Çfarë kam bërë gabimisht? Gabimi ka qenë në vendosjen e shuplakave, të cilat më është duhur t'i shtri për ta prekur tokën me tërë sipërfaqën e tyre, e jo vetëm me skajet e jashtme. Plaku më tha që mos ta ndërprej ushtrimin sepse efekti i ustrasanës suksesshëm i ekzekutuar është shumë mirëbërës. Do të ma ç'mpi kurrizin, do të m'i shërojë ngacmimet e verteberit-(unazat e kurrizit) në të cilat ankohe. Do të ma ç'mpi penisin, do të m'i stimulojë gjëndrat seksuale dhe do të ma sigurojë potencën thuajse të pakufishme.

Ushtrimi i pestë ka qenë “buxhangasana apo poza e kobrës. U shtriva në stomak. Me ball e prekja tokën. Duart i lakova në bryla, shuplakat i shtriva në tokë nën supe. Këmbët i shtriva. Mandej u ngrita shumë ngadal. Duke u mbështetur në duar ngrita kokën dhe pjesën e epërme të trupit, e shtyra trupin derisa nuk më kërciti në bel.

Jogananda më tha se jam jashtëzakonisht kobër e rrënxuar. Prej kërthizës e teposhtë do të duhej ta prekë tokën e prej kërthizës e përpjetë do të më duhej të qëndroj gati-gati vertikalisht. Këtë ma demostroi. E mori pozën duke mos u mbështetur fare në duar. Elasticiteti i tij më mbushi me ndjenjën e përzierjes së varësisë dhe dëshprimit.

Në fund ma tregoi edhe “asanën mbretërore”, qëndrimin në kokë. Kur e pa se i frikohem alivanosjes dhe lëndimit të unazave kurrizore, më tregoi se si t'i çasem gradualisht. Gati sa nuk filloi të më dhemb zemra kur m'u kujtua sesa herë si fëmijë e kam bërë qëndrimin në kokë. Përkundër bindjes se akoma jam i ri, në atë moment njohja mbi njëkahëshmërinë e jetës më theu, mbi plakjen e pashmangshme. Në mua lindi lakmia e fuqishme për rininë e përherëshme, për përtrirje. Jo me vjet, por me mendje dhe me trup. Jogananda nuk ishte i ri, ishte dy herë më i vjetër se unë, ndërsa unë me mendje dhe me trup isha plak, e ai ishte i ri.

“Ja e sheh” – Tha duke më shikuar me sy lagsht të shkëlqyeshëm. M’i lexonte mendimet dhe ndiente atë që ndieja edhe unë. – “Duhesh mësuar qëndrimin në kokë”. – Më tregoi se si t’ia filloj. U gërmuq, bashkoi duart, u pir përpara, u mbështet në bryla. E futi kokën në trekëndëshin ndërmjet brylave dhe duarëve të bashkuara. Duart i shtrëngoi pranë kokës dhe u shty me pëlqerë. Ngriti gjunjët prej tokës. U peshua në gishtrinjë. Dhe prej gishtrinjëve ngadal shkoi nga koka derisa prapanica nuk iu ngrit në ajër. Përnjëherë krejt peshën e barti në trup, i cili pushonte në bazën trekëndëshe të brylave dhe kokës. Këmbët iu lëkundën. Së pari i lakoi në gjunjë, e mandej i shtriu.

“Kjo është rruga më e shkurtë deri në rini.” – Tha më vonë. – “Truri të mbushet me gjak. Pastrohet. Përmirësohet shikimi dhe dëgjimi, barasëpeshohet sistemi nervor. Të shëron nga mendimet dhe sjelljet neurotike. Ta përmirëson qarkullimin e gjakut, ta freskon dhe ta mprehë kujtesën. Ta liron zemrën. Ta zgjatë jetën. E kjo nuk është e tëra. Qëndrimi në kokë të çliron nga ndjenja se je i pranguar me këmbë për toke. Kur ta humbësh këtë ndjenjë, do të notosh”.

9

Në mua u hapën greminat e mundimeve dhe problemeve të harruara. Ëndrrat e mia bëheshin gjithnjë e më të tmerrshme. Kisha ndjenjën se zhytesha në çmenduri.

“Çfarë ke pritë?” – Çuditej Jogananda. – “Po i humbë themelet, po rrënohen muret. Trishtimi yt është dëshmi se diçka po ndodhë”. Mendova se po tristohemi nga rrënimi dhe thyerja e formave të sigurta të botës. Por kur nëpër të çarat e mureve nisi të depërtoj drita e çuditshme, e atillë çfarë kur më parë s’kisha parë, e kuptova se i friksohem zbrasësisë, e cila më priste atje jasht: së zbrasisë, së kotësisë, së vetmisë, së vakumit. “Po

humbem” – e pranova kur trishtimi u bë i padurueshëm- “po e humbi kujtesën. Ndiheh sikur po vdes”.

“Vetëm vazhdo, vetëm vazhdo.” – Më kurajonte duke shkëlqyer nga ngazëllimi. – “Mbytu. Shuhu. Unë po të pres. Gjithmonë jam këtu. Më shoqëro”.

Kur e pa se trishtimi po më paralizon, nisi të më ngushllojë. Kur t’i braktisi të gjitha, akoma do ta kem atë që po e humbi. Akoma do ta kem kujtesën. Dallimi do të jetë në atë se kujtesa nuk do të më ket mua.

Kujtesa posedon fakte dhe kjo është në rregull. Por nuk është mirë që mendja ime këto fakte t’i ndien si barrë të pashmangshme, të cilat ia përcakton forma e refleksit ndaj impulseve të jetës.

“Faktet më të rezikshme të kujtesës janë gjendjet emocionale, në të cilat gabimisht e shohim jetën tonë. Nëse nuk lagem në këtë apo atë shtamb ndjenjash, fitoj ndjenjën se jam derdhur dhe se nuk jetoj fare. Nganjëherë i ngjitem madje edhe vuajtjes dhe dëshprimit me qëllim që jeta ime të ketë “kuptim”, formën e veçant. E këtë e bëj për shkak se i friksohem zbrasësisë.

Ia ktheva se jo vetëm që kam frikë se po e humbi kujtesën dhe se po ballafaqohem me vakumin. Po i frikohem edhe humbjes së të ardhmes, humbjes së njohjes se e nesërmja nuk do të jetë boshe, por do të jetë përplotë me mundësi të ndryshme. A nuk është njohja për këto mundësi urë e cila i bashkon atë që ka qenë me atë që do të bëhet?

“Urë, e cila i bashkon dy iluzione” – tha – e nën urë rrjedhë lumi i të sotmes. Qëllimi i transformimit nuk mbështetet në faktin: ta rrënosh urën dhe të shkelësh në ujinë që rrjedhë nën të! Për mundësira po flet sikur të ishin reale. Por nuk janë. Ato janë vetëm projekte të tua, vetëm forma të kujtesës. Jeton në mënyrë të atillë saqë vënë grremçe në zbrazësi, të cilën e quan ardhmëri, e mandej zvarritesh nëpë litar në ditën e nesërme.

Grremçet janë nyjet e dëshirave tua. Truku është në atë se nuk guxon të jetosh si rriqër por i pamotivuar.”

E këtillë duhet të bëhet vëmendja, tha. Nëse bëhet kërkim, përsëri jam rriqër, i rrezikuar nga shpresa për diçka që është projektim i dëshirave të mia. Vëmendja duhet të jetë e natyrshme. Nuk mund të krijohet, ajo lind vetvetiu kur përgjoj atë që ndodhë brenda meje. Më duhet ta njoh qendrën në veten time, egon, i cili gjithmonë kërkon përvoja, të cilat përvoja vetë i projekton dhe gjithmonë për diçka kapet. Kur mendja bëhet e vëmendshme në egocentrizmin e saj, gjendet në gjendjen e vëmendjes, e cila nuk është rezultat i zgjedhjes apo qëllimit. Tek atëherë mendja qetësohet.

E çfarë po më mbetë? E pyeta. Çfarë më mbetet kur të kthehem në botën në të cilën jam i lidhur me domosdoshmëritë, të cilat ndoshta në malet e himalajeve janë iluzore, por të cilat në vendet tjera janë plotësisht konkrete. Ka gjëra, ide, njerëz, por gjithashtu edhe dëshira dhe caqe prej të cilave as nuk mundem e as nuk dua të heq dorë.

“Miku im” – deklaroi – “kupto, se gjërat vetvetiu nuk janë destruktive. Destruktive janë gjendjet e caktuara të mendjes. Mohimi nuk do të thotë të heqësh dorë prej gjërave por të kuptosh se ato nuk mund t’i mbash”.

Kur të bëhem mirëfilli i vëmendshëm, tha ai, do ta shoh se gjërat fare nuk janë të rëndësishme.

Në esencë edhe nuk jam i lidhur për shëndetin, për të ardhurat, për libra, për autoritet, për dashuri, për dijeni, për lavdata e kështu me rradhë, por për idenë se pa këto jeta do të ishte e varfër. Jam i lidhur për bindjet e mia. Kur gjuhem në përvojë, apo mendim, kur ia veshi këmishën e të çmendurëve nga garderoba e kujtimeve, prej rrobaqepsisë së modeleve të vjetra, për këtë lidhem. Bota ime është rob i mendimeve të mia. Kur të

bëhem i vëmendshëm, do t'i ipet fund robërisë dhe do të lind spontaniteti.

Kjo s'do të thotë se më duhet idetë dhe gjërat t'i refuzoj. Kjo prapë është formë e lidhshmërisë.

Të jesh i vëmendshëm do të thotë të vrojtosh i çliruar. Kjo s'do të thotë se fryti i këti lloj vrojtimi do të jetë lumturia: se më nuk do të zemërohem, dëshprohem, sëmurem, griposem, përbuzem. Natyrisht se do të jem. Atëherë çfarë do të ndryshoj?

Do të ndryshoj përjetimi i këtyre ndjesive. Më nuk do të më xhindosin. Edhe më tej do të zemërohem, por zemërimi s'do të më lidhë me zinxhir si qenin. Dëshprimi s'do të mbyllë në vete. Vlera e mohimit qëndron në atë që ta mohosh marrëdhënien robëruese ndaj ideve dhe ndjenjave tua. Mund të ndodhë që harxhimi i gjërave që i bëj vetë të zvogëlohet, apo bëhem më pak i zhurmshëm dhe më pak i varur. Por kjo s'do të jetë shenjë e ndonj morali të “lartësuar”, veç se do të jetë pasojë e arsyeshmërisë se çka më nevojitet dhe se çka nuk më nevojitet – të kuptuait se gjithçka është kalimtare dhe se nuk duhet asgjë të mbrojë, e në rend të parë konstruktimi për veten time dhe për rolin tim. Gjërat vetvetiu do të shuhën. Më s'do të më pengojnë.

E çka mandej? E pyeta

“Do të lirohesh nga pasojat e letargjisë sate. Nuk do të kesh frikë nga humbja e burimit të jetesës. Nuk do t'i frikohesh mendimit se dikush ka mendim të keq për ty. Nuk do të kesh frikë nga vdekja dhe nga mendimi se çfarë të pret pas vdekjes. Nuk do të kesh frikë nga mendimi se çfarë të pret në jetë. A e imagjinon dot se çfarë jete do të kesh kur të gjitha frikat të lëshojnë nga zinxhirët e tyre? Do të bëhesh orl!”

Bukur, i tashë. E çfarë do të ndodhë kur të kthehem nga murgëria himalajike njerëzve të mi? Shoqërisë, e cila jeton dhe e rindërton me potencim krejt atë prej të cilës këtu duhet të çlirohem. Shoqëria ime më bindë se kuptimi i jetës nuk qëndron

në mohim por në fitim. Pasurohu, kurse, lidhu – më predikon. Poezia, literatura, dhe muzika e popullarizuar këndojnë për dashurinë, e cila është dashuriçkë apo seks, për fatin, i cili është përmbushje dëshirash, për kuptimin e jetës, i cili është plotësim i suksesshëm i rolit shoqëror. Me zgjedhje fotografishë, dhe nuansash, dhe me theksim të të gjitha formave të komunikimit (prej ligjirimit në shkollë deri te shpalljet në televizion dhe interpretimit të historis në mëyrë filozofike) më prangon me pranga, të cilat nuk mund t'i këpus, e shoqëria të më mos zhigos si kriminel apo të çmendur. Shoqëria e përcakton se çfarë do të jetë botëkuptimi im mbi realitetin sepse ajo m'i mbjellë shkaktarët ideor dhe mënyrën e të menduarit, të cilët formojnë iluzion mbi atë se çfarë jam dhe çfarë është bota. Më duhet t'i adaptohem (të paktën rrejshëm edhe nëse jo me zemër) mendimit mbizotërues dhe shpresë kolektive.

Për këtë arsye le të më dëshmoj po qe se çlirohem nga këto imazhe iluzore mbi realitetin, a do të mund të jetoj pa ato kur të kthehm në shoqërinë, e cila m'i ka krijuar?

“Kur të lirohesh prej tyre, lehtë do ta kesh. Do t'i kuptosh shkaktarët dhe pasojat e veprimeve tua. Do të zgjohesh. Nuk do të ëndërrosh më. Shoqëria, natyrisht, dëshiron që ti të ëndërrosh. Për këtë arsye të gjitha përpjekjet e tua për t'u zgjuar kanë dështuar. Kjo është arsya përse je ti në këto male. Këtu nuk ke familje, miq dhe njerëz të njohur, të cilët do të përqeshin kur e bën qëndrimin në kokë. E vetmja penges këtu është mendja jote, i vetmi filiz aktiv i rrënjëve tua shoqërore. Tash e ke kuptuar se shoqëria ta ka imponuar imazhin mbi botën, imazh i cili nuk është i vërtetë, dhe të ka pajisur me idenë mbi “unin”, i cili është iluzor. E ke të qartë se të gjitha pyetjet duhesh inicuar rishtazi, t'i harrosh të gjitha ato që i ke mësuar, t'i analizosh të gjitha strukturat ekzistuese. Si të të ndihmojë shoqëria në këtë? Shoqëria është organizëm i “ego-ve” egocentrike, të cilat

rrotullohen nëpër rrathët e magjepsur të samsarës. Kjo vlenë për të gjitha shoqëritë, të mëdha e të vogëla, moderne e primitive, moderne e të vjetra. Çdo shoqëri ta mbjellë iluzionin e mandej e forcon dhe e dëshmon. Për këtë arsye të nevojitet tërheqja në vetmi, ku nuk të sheh askush. Aty mund të zdesësh deri në palc. Prej kujtë do ta mbrosh iluzionin që ke për veten tënde? Prej fshatarëve të Himalajeve, prej murgjëve, prej jakëve, prej dhive? Prej meje? Unë e di çka je. Këtu mund të zdesësh deri në palcë. E kur të kthehesh në mesin e njerëzve tu, do të jesh i vetëdijshëm kësaj palce. Do të jetosh me ta ashtu siç duhet, shoqërisht i përgjegjshëm, por njëkohësisht ndryshe. Palca-thelbi do të udhëheqë”.

Ma ceku se ushtrimet psikofizike, të cilat m’i kishte përshkruar, kanë vetëm një qëllim – të më ç’mpinë. Ushtrimet janë pjesë e teknologjisë së rritjes. Por vetë procesi është shumë paradoksal: përbëhet edhe nga tërheqja edhe nga regresioni. Para se të bëhet hapi para, duhet bërë hapin mbrapa. Hapi prapa shpesh është veç hap para. Hapi prapa shpesh është kthim në fëmijëri. Shpesh është ramje në trishtimin e natës së errët, në depresion, në sëmundje shpirtërore. Sëmundja shpirtërore shumë herë është vetëm manifestim i transformimit shpirtëror, i cili është i domosdoshëm për shëndetin. Në rrugtim më pret shumë çka. Asgjë e sigurtë nuk mund të parashihet. Nëse frikohem, mund ta ndërroj mendjen.

E çfarë do të thoni po qe se e ndërroj mendjen? “ E di se s’do ta bësh. E di se do ta ndërrosh mendjen tek atëherë kur bëhet vonë!”

10

Sa ma shumë që e humbja mbështetjen, aq ma shumë e zbuloja se jam merimangë që e mbështjellë vetveten. Kam lakmuar për sigurinë ekzistenciale kështu që kam krijuar

realitetin fiktiv dualitetin subjektivo-objektiv. Më është nevojitur garanca se toka nën mua është e pafund dhe se nuk mund të sharrojë. Çdo herë kur kam ndier se po rrëshqas, e kam zgjeruar fundin, kam ndërtuar aneks dhe aneksit ia kam shtuar aneksin tjetër dhe kështu me tej në rrethin vicioz. Kjo ka qenë arsya përse nuk kam jetuar me të vërtetë, por jam shtirur. I gjithë procesi i mundimshëm ka qenë i kotë: këtu qëndron ironia e fatit tim.

Joganada më tha se vetëm mashtrimi ka buruar prej mosdijes mbi atë se çfarë është. Është hiçgjë. Këtë nuk e kam ditur. Shkaku i kësaj jam munduar që zbrazësinë ta plotësoj me formë. Shkaku i mosnjohjes së natyrës së botës kam filluar t'i jam formë ideve dhe t'i renditë strukturat. E pasi që është hiçgjë (mungesa ime si individ i fiksuar) hapësirë e zbrazët, format kam mundur t'i krijoj vetëm me fiksime të përvojave të mia mbi hapësirën. Për shkak të frikës nga hiçi, kam krijuar doreza, për të cilat mund të kapem; fanar deti me ndihmën e të cilëve mund të orientohej. Projektimet e mia ma kanë dhënë bindjen se jam (ekzistoj) dhe se kjo është dëshmuar duke krijuar projekte të reja.

Prej këti procesi ka lindur “uni” im, egoja ime, sundimtar absolut i vendit, që është përvoja ime. Ka afirmuar tre principe strategjike: indiferencën, lakminë dhe agresivitetin. Ka organizuar shërbimin informativ të perceptimeve shqisore të cilat për një kohë të shpejtë e kanë informuar se çfarë po ndodhë. Në këtë mënyrë iu ka mundësuar të ketë mbikëqyrje konstante mbi ngjarjet dhe gjendjet. Strategjia e indiferencës ka qenë pasive. Është manifestuar me aftësinë që unë t'i mbylli sytë para fakteve të papëlqyeshme, para të gjithave që do të kishin mundur të më lendojnë, zgjojnë, apo të më pamundësojnë. Kjo ka qenë strategjia e fuqisë së rreme, burrërisë së rreme, dominimit të rremë mbi situatën.

Lakmia ka burruar nga frika prej varfërisë, nga frika prej mungesës së gjërave, të cilat do të japin ndjenjën se jam i gjallë, i suksesshëm, i pavarur. Kjo strategji është manifestuar me grykësinë e verbër dhe grumbullimin e përvojave, shënimeve, përjetimeve dhe “botëkuptimit”, në grabitjen e gjithçkahit edhe pse nuk më nevoitej. “Për ditë të zeza”. I friksuar nga humbja e personalitetit kam grumbulluar togje ushqimesh materiale dhe shpirtërore(në rend të parë shpirtërore), bazën iluzore të sigurisë sime. Por këto rezerva të deponuara kurrë nuk m’u kanë dukur të bollshme. Kam kërkuar siguri absolute se nuk do të jem i zdashur dhe i uritur, se do ta “kuptoj” dhe “përjetoj” botën në masën absolute. Në lakminë për të grumbulluar jam bërë agresiv. Kam grumbulluar në llogari të të tjerëve. Peshqit e mëdhenjë i gëlltitin të vegjëlit. Intelektualët e fortë i dëbojnë të dobët.

Proesi, me të cilin sundimtari im, ego im, e ka mbajtur teritorin, ka qenë instiktiv. Por ka qenë aq i komplikuar dhe i gjerë sa që ego-s për forcat e tija mbrojtëse iu është nevojitur shtabi gjeneral për kordinimin e përpjekjeve ofensive dhe defensive. Iu është nevojitur aftësia e diferencimit të gjërave sipas emrave. Është krijuar intelekt. Ai u bë njëfarë polici sekret i fanatikave kokëfortë, besnik sundimtarit-egos deri në vdekje, njëfarë shteti në shtet, njëherazi inkuizicion dhe elitë intelektuale.

Ka ngjarë vetëm ajo të cilën e ka thënë intelekt. Batalionet e tij ideor kanë qenë gjithë kohën në gjendje gatishmërie luftarake: të gjitha komplotet i kanë mposhtë qyshë në fillim.

Por, edhe përkundër kësaj në mbretërinë e ego-s nuk ka mbizotëruar rendi dhe qetësia.

I gjithë procesi ka qenë kaotik, kontradiktor dhe i shkapërderdhur. Ego i keqpërdorte forcat e veta mbrojtëse, i shtynte deri në rraskapitje, i urdhëronte të vrapojnë andej-këndej,

që mes vete të kontrollohen duke i kryer detyrat veç të pëfunduara, të spijunojnë dhe njëri-tjetrin ta denocojnë. Teritori i “unit” tim gjithonë i ka ngjarë fushëbetejës kaotike pa gjeneralë, të cilët dinë t’i udhëheqinë ngjarjet: zhurëm e tmerrshme dhe rrëmuje e egër nga njëra anë në tjetrën: prej vështërsive financiare deri tek fantazitë seksuale, deri tek Zoti, deri tek autoriteti në shoqëri, deri tek plakja: çdokund është kërcnuar rreziku.

Çfarë rreziku? Që në mbretërinë e konstruktuar të realitetit të shfaqet çarja dhe nëpë të të depërtojë e vërteta mbi iluzionin e gjithë asaj për të cilën ego im pohon se jam. E vërteta mbi vakumin! Mbi atë se jam hiç!

Jogananda gjurmonte se çfarë ngjante në mua, çfarë mendoja, çfarë ndieja se ngjante. E vëreja s’e nuk po e raportoja për ngjarjet faktike, por për ndjenjat e mia, për botëkuptimin tim mbi ngjarjen. E kuptova se për gjendjen në fushëbetejë po e informojnë zyrat e intelektit tim. Ato nuk ishin raporte dëshmitarësh të pavarur, diku rrugës i kishte marrë nën censurën e vet intelektuale dhe ia kishte adaptuar gjykimit të tij.

“Nuk mund ta shprehë të vërtetën” – e pranova – “intelekti im është pronar absolut i mundësive të të shprehurit. Krejt çka dua të themë duhet përmes kanaleve të tij të derdhet në kallëpet e tij dhe të shprehet me fjalët e tija. Nuk mundem, fare nuk mund ta përcjellë të vërtetën mbi atë se çfarë ndodhë në mua”.

“Tregoje” – tha .- “Leri fjalët, tregoje”.

Mendoja se si mund ta bëj këtë, por nuk më ra në mend asgjë më e mirë sesa simplifikimi i lëvizjeve simbolike. Nuk desha të bëhem qesharak me to. Ende besoja se fjalët mjaftojnë. Brenda meje u rrënuar bota e vjetër dhe u krijua bota e re e cila nuk solli mjete adekuate ndërmjetësuese; risinë mundohesha ta ndërmjetësoj me nocione të vjetra. Më në fund dilemën u

përpoqa ta paraqes me ndihmën e barcoletës fëmijërore. “Kjo është sikur t’i kisha mbledhur të gjitha gropat në rrugë dhe t’i kisha qitur në kamion. Të gjitha përpos njërës. Dhe gjithmonë kur kthehem mbrapa për ta gjetur, bie në të”.

E luta të më tregojë se ku po gaboj.

U përgjigj se po përpiqem të ngjitem në maje me ndihmën e lidhëseve të këpucëve personale. Meditimi im është vetëm në bindje, materializëm shpirtëror. Me meditim rishtazi po e dëshmoj vetveten, ekzistimin tim, qenësinë time; të gjitha prej të cilave dua të iki. Raporti im ndaj procesit, i cili është inicuar me ushtrime mendore, është “çdogjë apo asgjë”. Më pushton shpresa e fuqishme se do të korrë sukses dhe se këtij shpresimi i ngjitem sikurse rriqën. Më pushton frika e fuqishme se nuk do të korrë sukses dhe kësaj frike i ngjitem sikurse rriqën.

Ndërmjet frikës dhe shpresës mbizotëron tensionimi. Po qe se kam sukses, do të jem i bekur, e nëse nuk ia dal, do të mbaroj. Kështu mendoj. Ku është relaksimi, ku është spontaniteti? Ku është hapësira nëpër të cilën lirshëm do të kisha mundur të ecë? Ia mohoj vetvetes.

Mund të ndodhë që në këtë mënyrë mund t’i shti në dorë gjendjet e pazakonta më të “larta” shpirtërore. Mund të ndodhë që ta shtie në dorë edhe bekimin, të cilin egoja ime (e cila e ka përvetësuar lakminë time për të) do ta shpallë si nirvanë. Do të kem shitore luksoze lulesh plastike. Çdokush do ta vërenë se nuk kanë aromë dhe se nuk janë natyrale. Vetëm unë jo. Ego im nuk do ta pranojë se përpjekjet kanë krijuar imitim. Kjo mënyrë e meditimit është vetëm proces i prodhimit të zinxhirëve të rinjë, me ndihmën e të cilëve ego më lidhë për vete.

Çfarë do të ndodhë kur këtë e kuptoj? Kur diçka më vënë në binar dhe bekimi zhduket duke u bërë kujtim, çka atëherë? Do të ndihem i mashtruar. Do të dëshprohem, zemërohem. Dhe hidhërimi do të më qet në tjetër gjendje emocionale, tjetër kallëp

të realitetit. Dhe prapë do të gjendem në rrethin vicioz të samsarës, në shakullinën e iluzioneve, e cila më pranon me forcën centripetale të rrjedhës së vet.

“Me të vërtetë nuk di” – dëshprueshëm deklarova – “nuk po shoh rrugëdalje tjetër. Nëse të gjitha përpjekjet janë të kota, më së miri është që menjëherë të heq dorë”.

“Shiko këtë deklaratë!” – U revoltua. – “Kush ta mbathi këtë? Nëse je merimangë e cila e shthurë rrjetën e saj, mos u bë merimangë e cila në të njëjtën kohë e thurë rrjetën e re, edhe më të madhe dhe që vetvetiu krijon merimangë edhe më të madhe. Mendo, por në mënyrë të natyrshme, të lehtë. Lejoju penjëve prej të cilëve je i përbër që vetë të shpëstjellën. Mos u arsyeto sikurse nxënësi në provim: do të kem sukses nëse. Dhe mos u kap gjithmonë për koke: kuku, çfarë të bëj tash kah të shkoj. Vëmendshëm përcjelle rrjedhën e shpëstjellimit të realitetit iluzor njëherazi përqendroje vëmendjen në përpjekjet e egos tënd për ta grabitë shpëstjellimin dhe t’ia nënshtrojë qëllimit të tij. Ke kujdes në sjelljet e tij. Në paranojën e tij. Budallallëkun. Hidhërimin. Pangopësinë.

Vazhdova me ushtrime. Tash isha dy herë më i vëmendshëm: në mendimet e mia, në ndjenjat e mia dhe në perceptimet e mia e njëherazi, në format e vëmendjes sime. Pas një kohe fillova ta kuptoj sesa të mira ishin paralajmërimet e jogit. E vërejta se çfarë ndërmernte ego im: vraponte nëpër teritor dhe i rrihte gjoksat duke alarmuar: sistemi i vjetër po rrënohet, po vijnë kohëra të reja dhe për këtë risi unë jam meritör! E vërejta se si tinzisht vihej në krye të revolucionit, i cili duhej të shkatërrohej dhe ai të paraqitet si i vetmi i cili mund t’i garantojë sukses. E pashë s’e kishte vënë roje në çdo kënd, barikada në çdo rrugë, spiun çdokund ku ngjante diçka: sy përpara e mbrapa. Dhe e pashë se si i zemëruar kërkonte aleat, se si i dëshpëruar grabiste ide të reja, gjasa të reja, se si i zgjonte mendimet e vjetra të

hudhura dhe i kombinonte me shkaktarë të ri, planifikonte plane të reja. E vërejta se kishte frikë dhe se vuante. Dhe e pashë s'e bënte luftë për të mbijetuar në mijëra mënyra të rafinuara.

E pashë se bëhej gjithnjë e më sarkastik, gjithnjë e më i egër në kokëfortësinë e vet dhe në mangësinë e vetëkritikës. Qartë e më qartë e shihja fytyrën e tij. Kishte gojë të vogël, qafë të gjatë dhe stomak të madh. Ishte sikur njëfarë bërbindëshi nga kozmosi. Gjithmonë i uritur. Egos ia pashë fytyrën e vërtetë dhe e kuptova natyrën e tij. Ai është gjithnjë i uritur . Goja e tij është e vogël, e stomakun e ka të madh, për këtë arsye ai gjithmonë vetëm gëlltitë. Zbrazësia në stomak atë e frikon. Nuk është zgjedhës: gëlltitë krejt çka gjenë, posa e njofton, përnjëherë e gëlltitë, “e bluan” e bënë shok, mik, bashkëpunëtor, dashnore. Këtë e bënë vetëm në mendime, por prapë. E gjen librin e mirë dhe e gëlltitë. Shkon në pushime dhe atje e gëlltitë bregdetin dhe përjetimet. Fotografon, shkruan ditar. Pikturon. Shkruan libër në të cilin i tubon përjetimet sikurse ushqimin e prishur në frigorifer. Gëlltitë mbresa, përvoja, simbole respekti. Ego gjithmonë është i uritur. Është i uritur për sigurinë, por edhe për risinë, për të panjohurën, interesantën. Gëlltitë ide të reja, teori të reja, zbulime dhe mendime të reja. i shenon dhe kur ngërçitet, kalon nëpër shënime dhe i bren, bren, e i bren sikurse vjedulla. Në mëyrë konstante, pandërprerë e mbushë stomakun.

E kuptova se pozita ime ishte e padurueshme, Nëse ego është pronar i mendimeve dhe ndjenjave, arkitekt i planeve të mia dhe udhëheqës i tradhtive të mia për krejt çfarë ndodhë brenda meje(madje edhe shpësjellimi i rrjetës së merimangës)është vetëm formë e mbrojtjes së tij. Kjo do të thotë se po bëj gjëra nga të cilat me ëndje do të kisha hequr dorë. Kjo do të thotë se çfarë jam duke bërë është budallallëk.

Qëndroj këtu dhe bëj ushtrime psikofizike, e ego gjithë kohën më përqeshë! Nuk kam më ndjenjën se bëj diçka të

pazakont dhe të dobishme. Përkundrazi, kam ndjenjën se jam i marrë.

Jogananda përzemërsisht qeshi. “Bukur je rrëfyer. Mirë dhe sakt. Po ia lidhë vetes gjymtyrët, po e përgjon vetveten, po bënë ushtrime të frymëmarrjes, po i përsëritë mantrat e çuditshme, të pakuptueshme. Vetëm budalla bënë gjëra të tilla. Çdokush qartë mund ta shoh se je i marrë. Prapëseprapë deri me tash ego nuk të ka lejuar që këtë ta kuptosh.

Ke shenuar fitorën e parë. Me modesti dhe i përulur e ke pranuar se je budalla. Të është hapur rruga përpara. Tash ushtrimeve tua nuk do t’i përshkruash vlerë dhe rëndësi mistike. Tash po e kupton se janë vetëm paterica, në të cilat mbështetet paralitiku në fazën fillestare të shërimit. Kur fillon të ecësh, i hedhë. Ke kuptuar se ego i përvetëson përpjekjet, planet dhe caqet e tua. Nuk i përvetson veprimet e tua, por filozofinë tënde, imazhet e tua për vlerën e veprimeve që i bënë. Mohoje filozofinë. Tek atëherë ego do të rrëshqas dhe nuk do të ketë për çka të kapet. Bëhu i rëndomtë, njeri i thjeshtë, mos u mundo të bëhesh më i mirë, më i mençur, më i moralshëm, më shpirtërorë, më mendorë. Pranoj mangësitë tua. Derisa përpiqesh t’i tejkalosh, bëhesh vetëm pengesë në rrugëtimin tëndë, kur i pranon, bëhen pjesë e rrugëtimit. Lotusin nuk mund ta detyrosh të lulëzojë. Lulëzon kur situata është e volitshme. Vetëm kjo është në mundësitë e tua – të krijosh situata në të cilën mendja jote do të çilet sikur lotusi. Dhe të lulëzojë në zgjuarsi!

I gatshëm për larjen e dreqit

1

Derisa lugina veç lahej në diell, i afrohem përroit, i cili zhurmonte pranë shtëpisë. Zdeshem, sapunohem prej majes së kokës deri tek thembrat dhe hy në ujë. Gërmuqem, Uji është i ftohtë dhe zëshëm uluroj. Edhe një herë. Fërgëlloj dhe dihati dhe uluroj. Kur mbledhi mjaftë guxim, i zgjati duart dhe gjuhem në ujë. Vala spërkatë mbi mua. Do të ftohesh, më thotë arsya, kjo llomotarja plakë e cila gjithmonë lllomotitë këngë të njëjta, do të fitosh kallje mushkrish, do të vdesësh!

Vetë je e ftohur, i përgjigjem dhe i lëshohem ujit të akulltë. Kur veç fillova ta humbë vetëdijën, dal nga përroi, e marr peshqirin dhe e fërkoj lëkurën e rrëqethur. Piskama ime e çmendur kishte tërhequr vëmendjen e njërës nga hallat e Navanganit. Qëndron në çati dhe kureshtare shikon në mua.

Mbështjellu me peshqir, më urdhëron arsya. Buzëqeshju dhe i thuaj: “Mirëmëngjesi, zonjë, a keni fjetur mirë”? Tregoj se je i sjellshëm, i edukuar mirë, se di t’i respektosh njerëzit e vjetër dhe se je mirënjohës për mikpritjen. Mos më shurdho, i them arsyes. “Çka i ke zgurdulluar sytë, plakaruqe”? – I bërtas gruas në çati, për fat të keq në sllovenisht, se nuk di tibetisht. “A hala po t’kruhet n’vjet tua? A po don me pa se kush po të këqyrë nën kodër? Lakuriqohem dhe picërrakun e tundi majtas djathtas. Plaka shtanget dhe largohet.

Nuk e di se çfarë po ngjet, do të kisha thënë se pak nga pak po çmendem. Në të vërtetë po mundohem ta shkatërroj

imazhin e pëlqyer që kam për veten time. Arsyet, e cila e ruan imazhin, dua t'ia dëshmoj se nuk duhet të jetohet në kufijt e kallëpit, të cilin kallëp ajo ma ka punuar. Po i nënshtrohem impulseve të papritura. Po dua ta demostroj pavarsinë nga ajo se çka jam.

Çdo njeri kur është gjetur skaj greminës ka përjetuar çaste që e ka kapluar shtytja për t'u gjuajtur në thellësi. Kjo nuk ishte aq shumë kureshtje mbi vdekjen, sa ishte dëshirë që të bëj diçka çka nuk pritej prej meje: ta mashtroj arsyen dhe me një hap të papritur të çlirohem nga sundimi i saj. Sjellja ime i ka të njëjtat burime. Nuk dua t'i trishtoj njerëzit e tjerë por veten. Dëshiroj të dal nga binarët dhe të shoh se si dhe se çfarë do të ngjet kur ta bëj këtë.

Hy brenda në shtëpi dhe kërkoj mëngjesin. Halla e Navanganit ma kthen shpinën. Jogananda qëndron pranë vatrës dhe duke llapisur han qull thekre. Edhe ai nuk ma vënë veshin. Navang pa fjalë ngritet në këmbë dhe shkon në puntori. Prej hallës tjetër as gjurmë, me siguri është kolovitur deri në fshat.

Shkoj në kënd, nëpër rrëmujë e hallakati pjatën, i afrohem kazanit dhe e marr qullin. Ulem përballë Joganandës dhe filloj të llapisë. Provokueshëm e vështroj. “Çka u bë plak”? – I them në slovenisht. – S’i po përparoj. Si do që të jetë, nuk po mërzitem se çfarë mendon. Nuk varem prej teje. A po mendon se po të respektoj? Aspak nuk më intereson se kush je. Pse po shtiresh si shurdhër? Nuk më nevoitesh më. A po kupton, bythëqi plak i jogës? E mohoj falënderimin, respektin dhe projeksionet tjera të mendjes shoqërisht të kushtëzuar. Nuk do ta plotësoj shpresimin tënd. Por as timin. Jam i lirë pa përgjegjësi”.

Me një potez të papritur ia kthej pjatën mbi kokë. Qulli i rrjedhë nëpë ballë dhe sy, nëpër faqe deri në mjekër. Pa fjalë ngritet, e largon pjatën dhe e lenë në dysheme. Shkon në kënd

tek vatra dhe e merr arnin e përlyer të kuzhinës. Me të e fshinë fytyrën, flokët, dhe zverrkun. Mandej nisët për në dhomën tjetër.

Ngjitem në çati dhe përgjoj jehonën e rrotës lutëse, që rrotullohet në përrua. Mundohem ta imitoj zhurmën. Kur m'u duk se jam afër, jehoj në duet me rrotën. Diku nën shtëpi mekërin dhia. "Me-e-e-e-e". I përgjigjem. Kërcej nëpër çati dhe mekëroj.

Vrapoj shpatit teposhtë kah fshati. Ndërmjet shtëpive më presin qenët dhe fëmijët. Trokas në derë. Kur hapet dera dhe e shoh fytyrë e përcëlluar tibetase, bëj një hap mbrapa, përkulem dhe solemnisht deklaroj: Në maje të bregut shkundet shelgu, në shelg nuk ka mërsina, por ka shumë pordhina". Përkulem dhe zëshëm pordhem.

Mandej vazhdoj kah shtëpia tjetër. Pas meje valvitet turma e fëmijëve të pistë, të cilët i zbavitë sjellja ime. Trokas në derë. Dhe në prag shfaqet djaloshi faqekuq i qethur, ia shtri dorën e i them: " I nderuari profesor, përgjigjja ime në pyetjen e juaj mbi kuptimin e jetës është brrrrrrnt-ziuuunuk-tleeezzzubstre-klizulikmu-parundiraret". E nxjerrë gjuhën dhe pallem si gomar.

Kokat e fshatarëve shikojnë nëpër të gjitha dyertë e dritaret. Vrapoj deri në qendër të sheshit dhe lutem. I shpërthejoj panatallonat, e lakuriqësoj prapanicën dhe rreth e përqark ua tregoj fytyrave të hutuara. Fëmijët çirren, qenët lehin, e disa njerëz marrëzisht qeshin. I përthejoj pantallonat dhe kokëngritur nga fshati nisem për në shpat. Fëmijët vrapojnë pas meje, më thërrasin dhe qeshën, disa m'i tregojnë prapanicat e tyre, për ta kjo është lojë, e kanë gjetur palaqon dhe nuk dojnë ta humbin. Filloj t'i godas me gurrë. Të habitur tërhiqen mbrapa nëpër shtëpitë e tyre.

Ngjitem drejt shtëpisë së Navangut, rrotullohem dhe mbrapthi ngjitem duke shikuar shtratin e luginës, e cila me ngjyrë gjelbër në të kaftë shkëlqen nën mua. Zë në thua dhe

rrëzohem. Shtrihem. I mbylli sytë. Në mendje i shaloj retë. Fluturoj mbi luginë deri në Karsha dhe i vështroj murgjit në lutjen e mëngjesit. Lundroj rreth majeve malesh, i shikoj majet e thepisura, kurrizat e dhëmbëzuar, shfret e borës, shkëmbinjët e thepisur, nga të cilët era kishte hequr borën. Lëshohem deri tek skaji i shkëmbit. Gërmuqem në skaj dhe zgurdullohem në thellësi. Kryengulthi hedhem në greminë. Bie. E ndiejë se si trupi më ushton në ajër. Fundi nxiton në drejtimin tim. Ndessemi, dëbohem si top, bëj sallto, kërcej mbrapa në skaj të shkëmbit, fluturoj mbrapa në qiell.

Dëgjoj qeshje. Hapi sytë. Shtegut ngjiten dy vajza të dihatura faqekuqe, gjashtë-shtatëmbëdhjetë vjeçare. Mbi kokë mbajnë thasë me miell. Shkaku i peshës shikojnë në tokë dhe shkelin vëmendshëm. Afrohen shumë e ma shumë.

Përsëndeti sjellshëm, më pëshpëritë arsya. I thuaj se janë të ëmbëla, afroju ndihmë, thasët janë të rëndë, e ti je mashkull. Mbylle llo motaren. Qepe, llo motare krikëlluse plakaruqe. Sytë po të lajmërojnë se po vijnë femrat, e ti veç po i llo motitë udhëzimet automatike: gjentilitetin, sjellëshmërinë, burrërinë, sharmin, admirimin, urdhëroni ju lutem, më lejoni, falënderit shumë. Dhe pres që ta luaj rolin tim sikur marionetë e kurdisur. Çka mendon ti kush jam unë? Dhe çfarë mendon se je ti?

I shpërthejoj pantallonat, i lëshoj deri në gjunjë, mbështetem në bryla dhe filloj të masturboj. Vajzat afrohen. Rritem, lulëzoj, i tëri shndërrohem në pritje të shokimit të tyre. Vajza e parë më vërenë dhe ndalet. Dihatshtëm frymoj. Tjetra përgjonë prapa shpinës të parës dhe kur më pa nga ajo doli një çjerrje e shtangur. Gojëhapur zgurdullohen në atë sendin e tërbuar që është ndërmjetë gishtrinjëve të mi. Nuk lëvizin fare sikur janë të hipnotizuara.

Vazhdoj ta godas dhe i shikoj. Filloj t’jua shpjegoj në slllovenisht se për çka po veprojmë kështu. “Po ia dëshmoj vetes

sime se mund të distancohem nga ajo që zakonisht mendoj se jam dhe bëj krejt çka zakonisht nuk kam bërë dhe nuk do të kisha bërë duke mos e humbur me këtë aftësinë se akoma jam ai i cili zakonisht jam. Krijoj distancë ndërmjet vetes dhe imazhit që kam për veten time”.

Vajza e parë u zgjua nga transi dhe tha diçka. Tjetra i ra ballit me gishtrinjë duke bërë me shenjë se jam çmendur. I përforcuan thasët mbi kokë dhe u nisën; vajza e dytë u kthye edhe një herë për ta konstatuar se mos ndoshta jam fantazmë, e mandej nxitoi deri tek vajza e parë mbrapa për në fshat.

E fshehi aletin, ngritem dhe shikoj pas tyre derisa nuk ikën prapa shpatit. Nëpër luginë fryen era. Në veri i shikoj retë; më rrymoi se po afrohet dimri, bora do ta mbulonë rrugën dhe do të më robnojë në luginë për tetë muajtë e ardhshëm. Këtë e dëshiroj.

I mbylla sytë dhe fillova të zë miza. Në qendër të kokës e vendosa fjalën magjike dyrrokëshe. E imagjinoj se në qendër të trurit gjendet topi. Mendimet e mia zhurmojnë rreth topit dhe njëra pas tjetrës kapen në të. Fjalën e ruaj në kokë derisa mos të mbulohet me shtresa të mendimeve të ngjitura. Mandej e fiki. Zgurdullohem në zbrazësi. Jam i vetëdijshëm gjendjes shpirtërore, të cilën Tibetasit e quajnë “*kunxhi*”. Kjo është baza e përvojave të mia; ekran në të cilin shfaqen projeksionet dhe imazhet e mia që i kam për botën dhe për veten. Kunxhi është jehonë e ekzistimit tim, jo gjithmonë i njëjtë, nganjëherë i thellë dhe i rënd, nganjëherë i tejdukshëm dhe më i lehtë. Gjendja nuk është emotive, nuk është disponim; ajo është tokë në të cilën ndjenjat dhe mendimet kur lindin, rrënjosen. Në esencë kjo gjendje nuk është e shtrenbuar, gjithmonë jam i vetëdijshëm kësaj. Por nuk jam gjithmonë i vetëdijshëm se jam i vetëdijshëm kësaj.

Kur pas një kohe të gjatë çlirohem nga vetëdija për pavetëdijën, paprimas e kuptoj se(rishtazi, përsëri rishtazi, përsëri rishtazi!) e konstruktova kurthin, i cila më zuri në iluzion se ekzistoj.

Derisa ngjitem, entuziazmi mbetet pas meje, këmbët më bëhen gjithnjë e më të rënda. Përpjetë thuajse para se të mbërri zvaritem me të katërtat. Zemra më rrah në fyt, zvarritem deri në shtëpi sikur lëmshi i dridhur i nervave të këputura, me ndjenjën se në çdo çast do të pëlcas. Jogananda më pret në çati. Kur iu afrova, çuditshëm buzëqeshë sikur ta kishte parandie se në çfarë gjendje do të kthehem mbrapa.

“Më ndihmoni” – dridhem dëshpërueshëm duke e kapur për dore – “po fundosem në njëlloj psikoze, e cila po ma merr fuqinë, kështu që nuk po kam mundësi t’i shmangem. Më tërheqni prapa derisa nuk është vonë”.

“Çka më interesom se ku po fundosesh” – tha i painteresuar – “fundosu në ferr. Po qe se ke dëshirë të çmendesh, dëshira do të plotësohet. Je i lirë, a nuk është kështu? Ia dëshmon vetes se je i lirë. Krejt çfarë bënë është fryt i zgjedhjes së lirë. A nuk është kjo, në të vërtetë, mohim i zgjedhjes së lirë? Gjest rebelues i vetëpëlqimit! Këtë lloj lirie çdokush mund ta ketë. Edhe unë poashtu. A nuk po më beson?” Më kapi me duar për krahësh dhe me gju më goditi në testise. Gojë hapur mbeta i shtangur. Rrotullohem në çati dhe shkarravitem nëpër të, rënkoj, e dihati, dhe zëshëm përgjëroj, kapërdihem. Ai më shikon nga lartësia dhe me dashakeqësi zgërdhiet.

“A po të dhembë?” – Habitshëm më pyet. – “Në mundimin tëndë gjendet masa e lirisë sime. E atillë çfarë ti ia imagjinon vetvetes. Ta kam dëshmuar se nuk jam rob i shpresave tua.

A duhet të ta dëshmoj se nuk jam rob i dhimbësorisë? Apo përfilljes? Apo simpatisë?” – Më ngriti në këmbë dhe më

goditi me grusht. nga hunda më rrodhi gjaku. “Rroftë liria”. – Bërtiti duke më goditur në stomak. Grushti i tij i majtë më goditi në sy. I dhathti fluturoi nga anash dhe më goditi aq fortë në temthë saqë u fundosa në errësirë.

Kur m’u kthye vetëdija, isha i shtrirë në çati, i rrahur nga era, e cila mbi luginë veç kishte filluar t’i shtrinte retë e zeza. Ajëri është i mprehtë, kundërmon erë bore. Dhimbja në mua shndërrohet në ngërç. Lotët më rrjedhin nëpër faqe dhe e zbusin gjakun e ngjizur.

E kam ditur se po i qasem rrezikut. E kam ditur se shumëkush, të cilët iu kanë rrokur praktikës së jogistit, kanë pëfunduar në çmendinë. Por gjithë kohën kam shpresuar se do t’i shmangem rrezikut. Tash po e shoh se nuk kam fuqi rezervë, me ndihmën e të cilës në momentin vendimtar do të dal në breg. I shtrydhur s’i shpuzë qëndroj i shtrirë në çati. Dhe qajë.

2

Qe dy ditë që po bie shi. Nganjëherë qetë pikëlon, e mandej çurgon, përgjat shpateve fryen era, kështu që e bartë ujin nëpër plasat e majeve, nëpër plasat në mure. Kulmi vende-vende kishte plasaritur dhe uji na pikëlonte në kokë, në fërteza pranë vatrës, në drunjët e puntorisë së Navaganit.

Në pjesën veroire të maleve të himalajeve shumë rallë bie shi. Kështu që çatitë prej kashte dhe balte janë mbrojtës shumë të mirë. Derisa nuk çurgon. E atëherë di të ndodhë që e tërë çatia të shembet, apo edhe të rrëshqet nga shpati e gjithë shtëpia. Përkundër rrezikut Navang është i qetë si gjithmonë. Brengoset vetëm për drurin prej të cilit i punon fuçitë për birrë të mos e lagë shiu. Druri në këtë luginë të zdesur është shumë i çmuar.

Posa depërton uji nëpër plasat në çati, vrapojmë në puntori për t’i larguar drunjët dhe fuçitë në kënd, i cili ende është i thatë. Por kur nisi të vërshojë nga të gjitha anët, më në fund na

u kujtua se mund t'i tubojmë të gjithë drunjët dhe fuçitë dhe t'i mbulojmë me thesin tim të gjumit. Këtë edhe e bëmë. Navang frymoi thellë, është i gëzuar. Solli birrë thekre.

Shiu është i mirëseardhur sepse më ndihmon të lë përshtypje se edhe përkundër gabimit të paradokohëshëm ende jam normal. Thuajse i gëzohem çastit kur përsëri të bie shi, kështu që rishtazi diçka do të nevojitet të rrotullohet dhe të çohet në të thatë. Me sjellje të mirë dua që ta krijoj përshtypjen se marrëzia ime ka qenë vetëm humbje kontrolli. Ishte, dhe me shiun u plehërua në luginë.

Jogananda më përcjellë me shikim të shkëlqyer dhe mezi vërejtshëm buzëqeshë. Ai e dinte mirë se çfarë po ndodhë. Dhe më duket se po e miraton dinakrinë, me të cilën shiun po e bëj aleat. E dinte mirë se unë nuk mund të vazhdoj më tutje derisa nuk më falet e tëra. Por ai e dinte, po ashtu(dhe e dinte se unë e di) se kjo nuk mjafton. Edhe sikur të kisha mundur njerëzve të shtëpisë dhe njerëzve të fshatit përsëri pa turp t'i shikoj në sy, prapë do të qëndronte pyetja në çmënyrë më tej, kah tutje, përse tutje.

Kur pushoi shiu deri në rigë, më ftoi tek shkëmbinjët sipër shtëpisë. Atje akoma s'kishim qenë. E ndjekim pas, edhe pse koha nuk më duket aq e përshtatshme për ngjitje nëpër shkëmbinjë. Shtegu është i ngushtë dhe në disa vende thuajse i pingultë. Edhe pse binte vetëm shi i imë, shumë shpejtë i tëri qesh i lagur. Luginën poshtë neve e mbuloi mjegulla e shiut dhe retë e shpërndara ngadal rrëshqasin pranë shtëpisë së Navaganit. Së shpejti jemi vetëm ndërmjet shkëmbinjëve dhe reve. Ndalemi në maje të shkëmbit, i cili e ka formën e ballkonit natyror mbi greminën e mjegulluar.

“Shiko” – bërtiti plaku duke e ngritur dorën shpejt – “çfarë po sheh? Asgjë nuk po sheh. Jemi fill të vetëm në mes të resë, vetëm si dy engjuj. Apo si dy djaj!”

Iu afruam skajit të shkëmbit. U ulëm. Këmbët i kishim të varrura mbi greminë. “A ke frikë?” – Më shikoi. Ngadal me dorë bëj shenjë mohimi. “Nuk frikësohesh?” – U habit. – “Atëherë kërce. Hedhu në mjegull.” – Përse, e pyes. – “Për mua” – u përgjigj – “dëshmoma se je i devotshëm ndaj meje dhe se me sinqeritet më ke pranuar për mësues. Të kam thënë se do ta kërkoj dëshmi. Tash është momenti. Dëshmoma lojalitetin.”

I thashë se me siguri mund t’ia dëshmoj me një veprim më pak të rrezikshëm. Jam i sigurtë se nuk pret që para syve të tij të vritem sepse në këtë mënyrë në vend të lojalitetit do të kisha dëshmuar një marrëzi të tmerrshme. Nëse vërtetë i nevojitet dëshmia, do të bëj krejt çfarë kërkon. Por nuk do të bëj asgjë me të cilën do të isha lënduar apo vrarë. “Krejt çka dua” – qeshi me ironi- “përpos asaj që dua.”

Nuk po them, u përgjigja, se nuk do të kisha mundur tek ashtu të hedhem në vdekje. Do të kisha mundur ta bëj. Shumë herë më ka shkuar në mendje ta bëj këtë. Por kurrë se kam bërë. Dhe kurrë s’do ta bëj sepse dyshoj se do të kem arsye shumë të fortë për një gjë të tillë. Po ta kisha bërë këtë tash, veprimi im do të kishte me qenë pa vlerë sepse nuk do të kishte buruar nga bindja se është e domosdoshme apo e pashmangshme. Po të isha mbytur, do t’i kisha nënçmuar të gjitha përpjekjet të cilat më kanë sjellur deri tek kjo shkallë e jetesës.

“Ti jetën po e kupton si dramë, në të cilën e ke grabitë rolin e personazhit. Personazhi është aktor, i cili dëshiron t’i aktrojë të gjitha rolet, me ndihmën e të cilave e forcon iluzionin se bënë jetë dinjitoze. Por edhe njëkohësisht qëndron para skenës dhe e ndjek shfaqjen: vetë personazh i vetvetes, vetë publik i vetvetes. Theje iluzionin. Iluzionin e ke në kokë, theje kokën, dhe do ta thesh iluzionin.”

E çka mandej? A ka jetë pas vdekjes? Kam ardhur të mësoj të jetoj më mençur; të mbytesh nuk është vështirë.

Lojaliteti im tregohet në respektimin e të paditurit ndaj mësuesit. Përpiqem që mësimin e tij ta zbatoj në praktikë. Gjatë kësaj ndonjëherë gaboj. Por ai këtë e kupton. Jam mirënjohës dhe kjo është gjithashtu, pjesë e lojalitetit tim. Kam ardhur... “Ç” më intereson se për çfarë ke ardhur” – më ndërpreu – “po të lusë të ma dëshmosh se je pakusht i devotshëm. Nuk më interesojnë fjalët, duhesh dëshmuar devocionin me vepër. Këtu bëhet fjalë për atë se çka ka midis nesh, për raportet tona të cilave ti nuk po di t’ju lejosh të rrjedhin sikurse uji me nivel natyral. Për ty nuk jam njeri prej mishi e gjaku, por personazh epizodik në dramën tënde. Po më shfrytëzon si vegël”.

I thashë se e adhuroj. Kisha dashur të kem, atë që keni ju: kuptueshmërinë, qetësinë shpirtërore, pavarsinë prej gjërave dhe ngjarjeve, aftësinë për të jetuar pa shpresë dhe dëshprim, elasticitetin fizik dhe mendor...

“Zemrën time?” – Qeshi – “Trurin tim. Coptoj, e mbjellja vetes. Pse po m’i thua këto marrëzira? Dëshiron të më bësh lajka, të më bindësh se më beson? Se te unë ndihesh i sigurtë kinse nga unë buron drita, e cila ta tregon rrugën? Prej nga e di ti s’e guxon të më besosh. S’i e di se këshillat e mia janë qëllimmira, se nuk jam i çmendur, i cili luan me ty? Kujtë i beson? Kë e adhuron?”

Juve, iu përgjigja njeriut të cilin e kam njoftuar gjatë kohës sa kemi kaluar së bashku...

“A e ke njoftuar atë njeri?” – Më ndërpreu. – “Mendoj se jo. Ai është konstruktimi yt, ideja jote mbi jogin, i cili të gjitha i di dhe i kupton. Të tillitë i ke ardhur, duke pru me vete kallëpin dhe kur më ke takuar, menjëherë më ke futë në të. Për këtë arsye midis teje dhe njeriut, i cili jeton në trupin tim, deri me tani nuk ka pasur kontakt. Po e prekë vetëm veten dhe idetë tua. Pse nuk po më prekë?”

Ndoshta me të vërtetë kam qëndruar në distancë të madhe, ia ktheva. Ndoshta kjo ka qenë gabim. Pasi që më duket

se shumë pak di, dhe pasi që jam i bindur se ai i di përgjigjet, përkundër respektit ngapak kam frikë nga ai dhe në këtë frikë gjendet masa e caktuar e qëndrimit tim të largët. Shumë kam dëshirë që të afrohem dhe të bëhem miq. Nuk e kuptoj përse kjo nuk ka ndodhur deri me tash.

“Nuk mund të bëhem miq derisa nuk e merr guximin të zbulohesh para meje. Nuk m’i tregon vrugat. Plagët e qelbura. Lëndimet. A e di se çfarë po vërej? Po përpiqesh që në mua të lësh përshtypjen, të më bindësh se më je i denjë, se nxënësi është i denjë mësuesit. Sikur ke frikë se në një moment do të shkelmoj në prapnicë dhe të kthej mbrapa në shtëpi. Kjo nuk është miqësi. Po mundohem të bëhem dashnor i yti. Kësaj po i frikësohesh. Frikësohesh nga afërsia e ngrohtë e njeriut. Si mik jam dashnor i yt shpirtëror. Të dua, gjithë bukurinë tënde dhe shëmtimin grotesk, të cilin nuk po do të ma tregosh. Këtu fshihet kuptimi i marrëdhënieve tona, në këtë afërsi të paturpshme nga e cila po mbrohesh sepse është e mundimshme dhe tmerrshëm e rrezikshme dhe se nuk di se ku të shpien”.

Po ju frikësohem, e pranova. Kam frikë nga ju sepse po më duket se jeni të palëndueshëm dhe skajshmërisht të fuqishëm dhe të pandalshëm sikurse treni, i cili palodhshëm nëpër binar shprejton kah unë. Ndoshta devotshmëria ime është vetëm dorëzim i pafuqishëm. Rezistoj, zemërohem në juve, për një çast e mandej ju urrej. E di se në fund do të më shkelni...

“Më urrenë sepse nuk po mundesh të më mashtrosh. Po të ofendoj, e nuk po mundesh të ma kthesh në të njëjtën mënyrë. Je i dobët. E unë i fortë. I dobët sepse nuk po e kupton domethënjën e lojalitetit. Çfarë pret prej meje? Të të coptoj e përsëri të të bashkoj. Si do të ma paguash këtë? Kërkoj shpërblim: lojalitetin e pakusht. Dëshmoma këtë. Ma dhuro atë që e ke më të çmuarën. Jo fjalë boshe mbi falënderimin dhe nuk e di se çka jo tjetër. Apo respektin, i cili, në të vërtetë, është frikë. Kjo nuk mjafton. Ma

jep besimin tënd për të ardhmen. Heq dorë nga e ardhmja. Kërce në greminë.”

Me siguri po tallet, mendova. Me siguri se vetëm po më provokon. Çfarë do të bën nëse vërtetë kërcej në greminë? Do të fluturon e të më ndal?

“Nuk mundesh” – tha – “atëherë ma jep krenarinë. Këtë mund ta bësh pa rrezikuar. Nuk do të vritesh, nuik do të lendohesh. A je i gatshëm të ma dhurosh krenarinë?

Këtë në çdo çast, iu përgjigja. Shumë lakmoj të përulëm. Përulja është nëna e elasticitetit shpirtëror. Do t’ia dhuroj krenarinë time, e le të bënë me të çfarë të dojë, mua nuk më nevoitet.

“Le ta shohim” – qeshi duke u ngritur – “ se a është mjeshtri i fjalëve të bukura dhe i premtimeve të kota i gatshëm edhe për veprime.” – Filloi t’i shpërthejojë pantallonat. – “Më lëpi bythën – kërkon- “m’a pastro me gjuhë mirë e mirë derisa mos të shkëlqej.”

Më shikon me sy shkëlqyes dhe zgërdhiet. “Ke thënë se do t’ma dhurosh krenarinë tënde. Përse hamendesh? Nuk do të ma japësh jetën, nuk do të ma japësh krenarinë, atëherë çfarë je i gatshëm të më japësh. Vetëm atë e cila nuk do të mungoj?” I përthekon pantallonat dhe largohet. Zgurdullohet në greminë.

Po kërkon gjëra të pamundshme, bërtita. E çka do të dëshmoj po qe se ua lëpi bythën? Do të përulëm. A është kjo përulje? Ky është poshttrim, përulja është diçka tjetër. Por kjo s’do të thotë se s’do t’jua jap krenarinë. Bëhet fjalë për dinjitetin. E dinjitetin njerëzor nuk do ta mohoj kurrë! Kurrë!

“A di çka” – ke nisë të më shkosh në nerva. Bytha ime po të duket e ndyer, e krejt kohën muti po të del nga goja, kjo nuk po të pengon. Këtë më nuk po mundem ta duroj. Nxjerru nga qulli i marrëzisë sate qysh të dish e qysh të mundesh.”

U ndal buzë greminës, gjestikuloi me duar, qeshi zëshëm dhe u fut në thellësi. Mjegulla pazhurmshëm e gëlltiti.

3

Kjo është e pamundur, më erdhi papritmas një mendim. Përse, pyet jehona e çuditjes. Ndiheva dëshirën të hedhem pas tij.

Midis resh thellësinë më shumë e parandjeja sesa e shihja, më shumë sesa me sy e parandjeja se është në imazh. Gremina poshtë meje është kompozim i të gjitha greminave, të cilat i ruaj në kujtesë: zbrazësi e hapur shkëmbinjësh të thepisur dhe atyre të gërryer, mbarim i tokës së rërët dhe gurit të mprehtë. E mbi trupi i Joganandës plak.

Qafa e thyer, fytyra e përgjakur, sytë e zgurdulluar. Shikojnë në zbrazësi. Pranë tij trupi im; i ndrydhur, i coptuar. Do të fluturojnë zogjët e maleve dhe do t'më çukisin, do të përvidhen egërsirat dhe do të ma shkulin mishin nga eshtrat dhe grykshëm do të më gëlltisin.

Dhe do të më bluajnë, do të më dhjejnë nëpër shpatet e xhveshura, prej aty shirat do të më shpërlajnë. Apo era do të më shpërndaj në qiell. Eshtrat do të mbesin në fund të humnerës dhe do të zbardhen nga dielli, derisa mos të coptohen dhe shkapërderdhen.

Ku do të jem “unë” atëherë? Ku do të jetë “shtëpia” ime?

Atëherë çka do të jetë e vlefshme për atë që pohoj se është e “imja”? Kureshtja më tërheqë nga gremina. Dua të largohem nga buzëgremina, por nuk kam fuqi, e ndiej se si vullneti më dobësohet dhe i dorëzohem lakmisë për vdekjen. Qëndroj pezull në fillim të ramjes.

Në kujtesë nisë të më shpaloset filmi i cili shfaqë jetën time që nga hapat e parë nëpër oborrin e shtëpisë së madhe deri në ardhjen në Zanskar dhe deri në çastin në skaj të shkëmbit. “Unë”, i cili e shikoj atë film nuk jam “unë” për të cilin flet

tregimi; jam jasht, vështues i paanshëm i rrëfimit jetësor i të panjohurit. Jeta e atij njeriu është shumë e larmishme dhe dinamike, por laramania është iluzore dhe dinamika është grabitje e dalldisur pa qëllim. Më së shumti forcë humbë në ndjenjat negative kronike: brengosje të përherëshme se jeta do ta hedhë dhe do ta lë në hendekun e anonimitetit; frikë konstante nga paparashikueshmëria e fatit; frikë konstante se duhet pranuar faktin mbi atë që mendon se është, ai nuk është, dhe se bota nuk është ajo të cilën ai e ka imagjinuar se është. Ekzistojnë periodat kohore kur gati krejt çka mendon, ndienë dhe bën bëhet mbrojtëse, e lidhur me instiktin për t'i thelluar hendeqet, zgjeruar muret, dhe përgatitur armët. Jeton në tensionim konstant, në gjendjen e dyshimt neurotike për fatin, në gjendjen e gatishmërisë së pakompromis luftarake.

I frikohet të keqes. Shumicën e përpjekjeve ia kushton ndalimit të impulseve të cilat vlojnë në anën e errët të natyrës së tij. Nga ajo natyrë e cila ka prirje për të vrarë. Tradhëtuar. Dhunuar. Gënjyer. Urryer. Shpifur. Vjedhur. I dorëzohet perversioneve seksuale. Shijon krejt çka është e ndaluar. Nga ajo natyrë e cila ka prirje të jetë grykëse dhe e ashpër dhe në këtë dëshiron të kënaqet. Nga ajo natyrë e cila nuk do që të bëhet shërbëtores e personit inteligjent kujdesshëm i edukuar, i devotshëm, përgjegjës dhe moral të Evald Flisarit, por që dëshiron papengueshëm ta realizoj qenësinë e saj.

Për një çast buzë shkëmbit më zbulohet se në jetë e kam mohuar gjysmën e trashëgimisë. Duke e stopuar e kam ngjeshur deri në fuqi eksplozuese, dhe e cila më burgosi me kërcënimin se do të më dëboj, kështu që më ka detyruar të jetoj si kështjellë emocionalo-ideore. Skeleti i iluzionit ka shkëlqyer sikurse ashti nën tufën e rezeve të rendgenit, e shikova materialin ndërtimor të tij dhe lidhshmërinë e tij; e kuptova se në çmënyrë mendja ma kishte thurur iluzionin. Ma kishte pikturuar realitetin prezencën

në botë në mënyrë të njëjtë sikurse piktori kur pikturon pikturën: kishte zgjedhur pëlhurën dhe e kishte mbuluar me fytyra nga kujtesa. Kishte pikturuar mjedisin e tij dhe e kishte plotësuar me ngjarje, domethënje dhe qëllim: me vija, pika dhe nuansa ngjyrash, kishte krijuar fotografinë e identitetit tim. Nga mosdija dhe lakmia e madhe kishte pikturuar iluzionin e amshimit, i cila i ka ikur dhe zbehur, kështu që gjithmonë iu është nevojitur ta ripikturojë. E vetmja përherëshmëri (e këtë nuk ka mundur ta realizojë) ka qenë përherëshmëria kalimtare. Dhe kjo e ka hutuar.

Mendja krijon iluzionin e realitetit. E përkufizon distancën ndërmjet vetes dhe gjërave, të cilat janë jasht tij, duke harruar se gjërat të cilat janë jasht tij së pari i ka krijuar në vete. Mendja e pikturon botën dhe pikturën e quan realitet. Koha është dimension i mendjes. Në procesin univerzal të krijimit nuk ka dallim midis jetës dhe vdekjes; lindja dhe vdekja janë vetëm shkallë të këtij procesi; derisa në natyrë nuk ka shkallëzime; shkallëzimi është fenomen të cilën e sajon mendja. Në veprim nuk ekziston dallimi midis veprimit të mirë dhe atij të keq; dallimet i krijon mendja dhe shkak i kësaj dallueshmërie mendja vuan.

Jeta dhe vdekja janë sikurse reja në të cilën unë tash po bie: të paformë. Por mendja kërkon formë, kornizë për pikturën e vet të mjedisit, për imazhin e rëndësisë dhe vlerës së saj, mendja është zog i palodhshëm, i cili ditë e natë thurë fole ku mund të pushojë komod; thurë folen e iluzioneve.

Fillova ta humbë drejtëpeshimin. Në atë çast rreth belit më kapën dy duar të forta dhe më tërheqën mbrapa në shkëmb. Kthehem. E atje në fytyrën time shndërritë fytyra e buzëqeshur e Joganandës plak. Halucinacion para vdekjes. Më ngrit dhe më mbështet për shkëmbi.

“Tantra” – tha – “tantra do të çliroj.”

E preki, është real. Kjo është e pamundur, i them vetes.

“Shiko!” – Tregon kah skaji i shkëmbit. Mjegulla e shiut u shpërnda. E shikoj fundin e greminës, që ishte vetëm shtatë-tetë metra posht meje. Nuk ishte gurore, ishte e butë, zallore. Prej aty rruga përsëri çonte tek shkëmbi.

“Në mendjen time kam kërcyer në hendek” – tha plaku – “tash po e shoh se vetëm tantra mund të të shpëtoj. Burgu i mendjes tënde është shumë i fortë, nuk do të mund ta thesh përmbrenda. Duhesh të zhytësh në ligësi. Po që se nuk të vret e liga, në anën tjetër do të depërtosh në dritë.”

Dielli depërtonte nëpër mbetjet e resë së shpërndar dhe i rrezonte arat dhe luginën nën neve. Në lindje sipër vijës së resë vezullojnë kubetë masive të majeve.

“Falënderohu për mirëpritje.” – tha kur u kthyem në çati, ku Navangu pjesë-pjesë e binte pasurinë e tij modeste për t’u tharrë. E mbështjella thesin e fjetjes, e palova dhe e shtrëngova tendën, e lidha për torbe, u përshëndeta me Navangun dhe me gratë dhëmbërënë. Jogananda veç u zhduk prapa pjerrësirës së shpatit poshtë shtëpisë.

Kur e mbërriva, u zgërdhi dhe tha: “Po të intereson se për ku jemi nisur?”

Në shenjë pohimi tunda kokën.

“Ta lypim ligësinë. Je i gatshëm për larjen e dreqit. Por po të paralajmëroj: mos më parashtro pyetje të marra. Për çdo pyetje të tillë do të godas turinjëve. Mëshirohu në dorën time dhe asgjë mos më pyet. Më mirë e ke të më tregosh se çfarë të ka shkuar nëpër mendje derisa ishe në skaj të shkëmbit”.

Flas gjysmë ore. Them se në natyrë nuk ka dallim midis të pastërtës dhe të pistës, midis të mirës dhe të keqës, ndarjen e bënë vetëm mendja, e cila duhet të jetoj në trup dhe dallueshmëria ia lehtëson rrojtjen në botën materiale. Medja e thurë iluzionin e realitetit prej materialit të polaritetit, me lëmsh

të bardhë nuk mund ta thurë larën, i nevoitet lëmshi i zi shkaku i të cilës e bardha bëhet e dukshme dhe anasjelltas.

Posa desha të vazhdoj, nga anash më goditi grushti i Joganandës dhe më rroki në buzë; me gjuhë e lëpi gjakun.

“Po i gëzohesh udhtimit. Po të ndjek kureshtja për vende dhe përjetime të reja. Je përplotë me shpresime, pritje. Derisa i ngjitesh frikës dhe shpresës, përpjekja për ta kuptuar influencën e makinës sate shpirtërore, vetëm t’i vënë zinxhirët e ri. Në rrugë jemi. Para nesh është ligësia. Para nesh ka shumë gjëra. Por po ta tërheqë vërejtjen: mos shpresoj asgjë. Do të ndodhë, por kjo s’është me rëndësi. E rëndësishme është që jemi në rrugë.”

4

Kaluam pranë murit lutës. Shtrihej nëpër shpat me gjatësi një kilometër e gjysmë. Ishte i ndërtuar prej gurëve të renditur, tre metra të gjërë, mbi të cilët pirrej kodra shkëmbore. Në gurë përpos “Om Mani Padme Hum” e zakontë, ishin të gdhendur edhe fytyra të shenjtësh, hyjnish, përbindëshish. Në gjatësi prej një kilometri e gjysmë nuk kishte asnjë gur pa fraza apo figura religjioze nga mitologjia tibetase budiste. Ndërsa kishte më shumë se njëqind mijë: nga njëzet për çdo banorë të luginës së zanskarit, e cila nuk ka ma shumë se dymbëdhjetë mijë njerëz.

Po të kishte shprehur dikush dëshirë të më fal tokë, e cila shtrihet në katër mijë metra lartësi mbidetare, luginë e shkretë dhe shkëmbore, në të cilën drunjët mund të numërohen në gishtrinjë, të mbuluar dy deri në tre metra thellë në borë nga shtatë muaj në vit, luginë në të cilën mbijetojnë kafshët më rezistente, në të cilën mushkëritë gjithmonë kapin ajrin sepse mungon oksigjeni dhe në të cilën rrezet e diellit për disa orë shkaktjnë plagë të gjalla në lëkurën e paadaptuar, do t’i kisha thënë: këtë ferr falja dikujt tjetër, i cili këtë e ka merituar.

Zoti zanskarinëve iu kishte dhuruar një luginë të këtillë. E ata këtë ferr e kanë shndërruar në parajsë modeste, në të cilën jetojnë të lumtur, faqekuq e të shëndosh, në të cilën nuk ka të varfër e të uritur, në të cilën nuk ka shumë të lashta, por gjithmonë të mjaftueshme, në të cilën shtëpitë nuk janë pallate, por as kasolla, dhe në të cilën gratë në kokë dhe rreth qafe bartin pasurinë prej ari dhe gurëve të çmuar, me të cilën pasuri në Evropë do të kishin blerë gjithçka të cilat në Zanskar nuk iu nevojiten.

“Asgjë mos shpresë.” – Tha Jogananda. Prapa shpatit shkëmbor para nesh u shfaq vendi i cili me djerrinë e tij madje e theksonte paralajmërimin e vet. Kapelat e shkëlqyeshme të majeve të akullta, të cilat deri në atë moment zbukurorin vijën e horizontit, u fundosën prapa relievit të maleve, të cilat ishin shkaku i shkëlqimit të turbullt të ngjyrave të tyre thuajse marsiane. Para nesh ngrihej masivi, i cili lente përshtypjen se deri në maje është i mbuluar me barnoja, e në të vërtetë gjelbrimi ishte pasojë e oksidimit të bakrit. Në anën tjetër të lumit mali i errët ngritej deri në qiell, i cili linte përshtypjen se është i përbër prej shtresave të trasha të thëngjillit. Prapa tij në lindje dhe jugë lindje ngriheshin majet, të cilat ishin jo natyrshëm të verdha apo blu, apo të murme sikur hekuri i ndryshkur.

Ky është kurrizi i maleve të zanskarit, i cili shtrihet në veri të Himalajeve me gjatësi prej pesëqind kilometrash deri tek rrafshnaltat e tibetit në lindje deri te lumi Suri në perëndim. Në male, të cilat e mbrojnë prapateritorin e Himalajeve nga ndikimet e monsuneve që vijnë nga jugu, rrall herë bie shi dhe borë. Para nesh shtrihet bota e rërës së imët dhe shkëmbinjëve të shpërndar, bota e qetësisë së vetmuar, nga e cila dilte nxehtësia e ashpër.

Përmes rrafshnaltës shkëmbore arritëm deri te bregu gati pingul i lumit të Zanskarit. Në vorrbuj shkumohej në shtratin e tij dhe i turbulluar i mbështjellte shkëmbinjët e pingultë. Shkaku i

shirave në provincën jugore kishte vërshuar hapësira të mëdha; nëpër kanionet e ngushta zhurmshëm kërkonte rrugë për në lumin Ind në veri. Shtigjet aty-këtu lëshoheshin deri tek brigjet e lumit dhe atëherë zhurma shndërrohej në murmurimë shurdhuese, e neve na spërkatin pikat e ujit të ngrirë.

U gëzova kur shtegu përsëri nisi të ngjitej nëpër shkëmbinjët e thepisur mbi lum. Por edhe atje shumë shpejt të ftohtit u bart sepse dielli filloi të sharroj prapa malit të gjelbër. Në muzg arritëm deri te rrafshnalta në qendër të së cilës midis arave dhe shelneve ishte kruspull vendbanimi i vetmuar. “Këtu do të buajmë.” – Deklaroi Jogananda. Pas pesë orë ecjeje këto ishin fjalët e para të tija.

Manastiri para vendbanimit ishte i braktisur dhe i mbyllur kështu që vazhduam në drejtim të shtëpive. Iu dorëzuam turmës së fëmijëve të gëzuar, të cilët të lekosur dhe të pluhrosur na dolën në takim në shoqërim të qenëve lozonjar dhe na tërhoqën për duar e mëngë deri tek shtëpia më e madhe.

Siç është traditë në shtëpitë e zanskarianëve, së pari hymë në ahur, e prej aty shkallëve të ngushta u ngjitëm në kat. Nikoqiri sjellshëm na ftoi pranë vatrës. Mësuam se nuk ishim ne të vetmit mysafir, në stol rrinte ulur indiani i gjatë i zeshkët dhe hante qull thekre. Në dritën vezulluese të qirinjëve m’u duk se ardhja jonë nuk e gëzoi. Por ndoshta mbresë të këtillë ka krijuar loja e hijeve në fytyrën e tij.

U ngrit duke i bashkuar duart në përshëndetjen indiane, iu përkul Joganandës duke i thënë: “Namaste.” Mua nuk më përfilli.

Diçka e çuditshme më therri në takimin me këtë njeri. Parandjenja se ky nuk është takimi ynë i fundit por vetëm sythi i parë me të cilin fati ka qëllimin ta thurë si larë të errët në indin e lëkurës sime. Respekti, të cilin ia kushtoi Joganandës m’u duk jo i singertë. Në të njëjtin çast më pushtoi mendimi se pak po e teproj: isha vdekshëm i lodhur dhe në kokë më rrotullohej sikur

të më sulmonin rezet e diellit. Pas çajit të nxehtë ndihesha më lehtë, e posaqërisht kur e pashë se Jogananda dhe indiani bisedonin qetë.

Zoti i shtëpisë, Zankaras tipik, i qethur shkurt, qeshej për të më kurajuar. M'u duk se deshi të m'i rrah supet, si shenjë, mos u brengos se je në vend të ngroht e të sigurtë, ngopu mirë dhe fli; nesër përsëri do të jetë gjithçka mirë.

Pasi darkuam pimë çang. Këndshëm i joshur me sy gjysmë të hapur e shikoja gruan e re të nikoqirit, e cila binte e çonte enë dhe sillej rreth vatrës: e fuqishme, me kofshë shakullore, me begati të gurit të çmueshëm në pjesën e poshtme të shamisë.

Pas një kohe të gjatë në mua u përbirua mendimi për seksin. Në ngrohtësinë e zjarrit këndshëm të flakruar iu lëshova fantazisë duke bërë ushtrime të jogës me gruan e re, asisoj ushtrimesh të cilat do ta kishin mahnitur edhe vet Joganandën. Para se të dilte nga dhoma, u kthye kah unë dhe çapkënshtëm më shikoi sikur e parandjeu se çfarë jam duke bërë me të në imagjinatë. Nuk dukej se hidhrohej.

Për fat të keq ishte nënë e katër fëmijëve dhe grua e nikoqirit. Zankarasit nuk janë mikpritës si Eskimezët, të cilët pas darkës, nëse iu pëlqen, ta afrojnë edhe gruan. E përveç kësaj, bukuroshja nuk ishte e martua vetëm me të zotin e shtëpisë por edhe(këtë më vonë ma tregoi Jogananda) me vëllaun e tij të vogël, i cili sonte nuk ishte në shtëpi. Fëmijët ishin(pjesërisht) edhe të tij, derisa fëmijët vëllaun e madh e quanin “babai i madh”, e atë “babai i vogël”.

Poliandria në Zankar është e përhapur në masë të madhe. Arsyeja është ekonomike. Tradita rrjedhë nga kanuni feudal, të cilin e ka aplikuar mbreti i Tibetit Songsten Gampo. Pasi që tokë pjellore në Tibet dhe në Himalaje ka shumë pak, mbreti në mënyrë të socializmit mesjetar ka caktuar që të gjitha pronat

duhen të jenë të madhësisë së njëjtë, se toka nuk guxon as të blehet e as të shitet dhe se në tërsi duhet ta trashëgojë djali i madh(apo nëse nuk ka pasardhës mashkull)vajza e madhe.

Në shikim të parë kjo është e padrejtë. Por në esencë Zanskarasit duhen t'i falënderojnë pikërisht këtij zakoni që nuk janë të uritur dhe se madje proporcionalisht janë të pasur sepse pasuritë nuk mund të ndahen, kështu që nuk mund të krijohen kushte për varfërinë fshatare. Zakoni siguron edhe stabilitet demografik sepse fëmijës së dytë nuk i mbetet tjetër përveç se të bëhet murg. Edhe pse varen prej kusherinjëve dhe prej bashkësisë, është barë më e vogël sesa të martohen dhe t'i kenë pesë, gjashtë fëmijë. Atë që e jep toka, kishte me qenë e mangët. Nëse djali i dytë nuk ka dëshirë të bëhet murg, ka të drejtë të martohet me gruan e vëllaut të madh. Kështu pasuria mbetet e paprekur. Njëherazi gruaja e dy burrave nuk guxon të ketë më shumë fëmijë se me një burrë.

Përkundër kësaj martesë poliandrike ka vetëm nëntë përqind, e shumica e djemëve të dytë më shpesh përcaktohen për jetë prej murgu. Apo kërkojnë vajzë pa vëllëzër.

Gjatë natës dola nga thesi i fjetjes dhe kërkova lampën e xhepit. Kapërceva mbi Joganandën e përgjumur dhe u nisa ta gjej toaletin. “Dhomëza” në shtëpitë zanskariene zakonisht janë në katin e parë “banesorë”. Është e punuar me mjaftë mjeshtëri: në dyshe me është e hapur vrima katrore, mbi të cilën gëruqesh dhe kur lehtësohesh, me lopatë, e cila qëndron në kënd për këtë qëllim, e mbulon grumbullin kundërmues me shtresë dheu. Diku e gjenë shportën e kashtës së prerë, të cilën e derdhë në vrimë. Vendin në të cilën kjo tubohet, shërbëtori e pastron dy herë në javë: mbeturinat i qet në shportë dhe i shpërndan nëpër ara. Ky është i vetmi pleh sepse krejt çka bie prej prapanicës së bagëtive, banorët e mbledhin, e ngjeshin në formë të pogaqes, e thajnë dhe e shfrytëzojnë si lëndë djegëse.

U gërmuqa mbi vrimë dhe mendoja për lamën, i cili(siq tregon legjenda) është zgjuar dhe e ka arritur nirvanën në momentin kur e ka ndie që virshlla e tij ka ra në përrua mbi mbi të cilin ishte gërmuqur. Për atë që kupton të gjitha gjërat njëjtë janë të shenjëta. Për mua nuk ishte. Ndieja se jam më larg se kurrë më parë edhe nga zgjuarsia edhe nga nirvana. Më shumë se kurrë më parë e kam ndier se jam masë neurotike nervash të palëvizshme, dëshirash dhe parandjenjash: njeri i cili ka përgjuar përtej kufirit të mendjes së shëndosh në çmenduri, por përvoja nuk e ka ndryshuar.

Kur u ktheva në dhomën në të cilën flija me Joganandën, pranë vatrës në dritën e zjarrit nga pogaqa e jashtëqitjeve, e pashë siluetën e Indianit të zeshkët. Më shqetësuan lëvizjet e çudishme të duarëve të tija. E fika llampën e xhepit dhe u mbështeta në mur. E pashë se rrinte ulur në stol dhe e pastronte pushkën e gjatë.

Dyshimi im u rishfaq dhe të tërin më pushtoi. Joganandën e tunda për supe dhe i pëshpërita se pranë vatrës qëndron banditi, i cili të gjithëve do të na vjedhë dhe do të na vras.

“Vetëm ty” – ma ktheu me zë normal – “me kondak do të ta thej kokën e marrë. Ai po i gjuan vetëm delet e kaltërta.”

5

Në ëndërr m'u shfaqë përbindëshi dymbëdhjetë krerësh. Trupin ia mbulonin leskërat e gjelbëreme, të cilat në shkëlqime të qindëfishta reflektonin fytyrën time. Mbi mua valviteshin mori duarsh me dendësinë e gishtrinjëve të paqetë, të cilët më ftonin dhe njëkohësisht më kërcnoheshin. Koka më e ulët, nga e cila sikurse kokrat e rrushit dilnin tjerat(derisa të vogëlat i mugullonin nga balli si lyrtha) ishte koka e demit të zi me turi me përplotë dhëmbë. Në të sikurse zjarr dridhej gjuha e mprehtë. Midis brinash në mua ishte zgurdulluar demoni i kuq, i cili m'i tregonte dy dhëmbët e syrit të gjakosur. Nga maja e kokës i

mugullonin kafkat me goja të hapura. Në maje të piramidës së fytyrave trishtuese qëndronte koka e gërmuqur me fytyrë engjulli që kishte qetësi dhe kuptueshmëri.

Përbindëshi vallëzonte dhe luhatej para meje në derdhjet e shëndritjeve të ngjyrave të tija të neveritshme dhe me të valviteshin reflektimet e fytyrave të mija. Edhe pse e dija s'e ëndërroja, gjithçka ishte më e qartë se në zhgjëndërr. Nuansat ishin të thekshme, konturat të vizatuara, ngjyrat ishin jashtëzakonisht të dallueshme.

Përbindëshi më joshte nga lumi, i cili zhurmonte nëpër kanion në hendek. Qarkonte me duar dhe më shtynte nga ura e varur, e cila ishte kalbur, e thurur me thupra dhe vende-vende e shprishur. Rrezikshëm e shtrembër luhatej në erë. Nga turiri i demit sikur flakë nga ferri gufonte kundërmimi trullues dhe më mbushte me ligështinë marramendëse.

Nuk dua në anën tjetër, çirreshin njëqind fytyrat e mia në leskërat e përbindëshit. Dhe e pashë se çdo fytyrë në reflektim pak a shumë ndryshonte: sikur i reflektonin shprehjet në fytyrat e përbindëshit: nga urretja deri tek trishtimi, nga tallja deri tek hidhërimi, nga indiferenca deri tek entuziazmi.

Në atë çast në anën tjetër të kanionit e shikova gruan e nikoqirit. Butësisht duke i rrotulluar kofshët i afrohej buzëlumit të rrëpishëm. Këmbën e majtë pak e lakoi, kofshën e djathtë provokueshëm e gungëzoi për të peshuar në të, e dorën e majtë e ngriti deri tek balli sikur mbrohej nga dielli. Kështu shikonte nga unë dhe i valvite kofshët. Poza e saj pagabueshëm shprehte joshje seksuale.

I ndieja duartë e përbindëshit kur më shtynin nga ura rrezikshëm e varur. Prej kokës(përpos më të lartës, e cila duke falur qeshej)vinin zërat dihatës dhe të llaposur, murmuritje dhe rënkim i çuditshëm senzual, njëfarë stimuluesi epshor, nga turiri i

demit gufonte kundërmimi ngacmues i gjëndrave, derisa gjuha e kuqëremt epshëm i lëpinte buzët e trasha.

Gruaja në anën tjetër të kanionit filloi të zdishej. E bënte këtë sikurse striptizetët e ushtruara, me lëvizje që ishin përplotë premtime dhe paralajmërieme, llogaritshëm të paqëndrueshme, qëllimisht të ngadalshme. Nga turiri i përbindëshit filloi të derdhej pështyma, zërat u shndërruan në pallje dhe ulurimë.

Kur gruaja e shpërthekoi fundin dhe zbuloi lakuriqësinë biskonjë të mrekullueshme, përbindëshi e gërvishi me thundra. Nga të gjitha kokat(përpos më të lartës,e cila qëndronte vëmendshëm e qetë)murmuritën ulurimat e egëra, të cilat ne jehonat kumbuese barteshin nga kanioni në kanion dhe humbnin ndërmjet shkëmbinjëve dhe greminave. Përbindëshi më kapi, më vringëlloi në lartësi dhe më vuri në penisin e tij tmerrshëm të eksituar, i cili ishte i lëmuar sikurse trupi i kalit të djersitur; më është duhur ta përqafoj me duar e me këmbë që gjatë shalimit mos të rrëshqas nga ai. Përbindëshi me ulurimë shurdhuese dhe krikllim dhëmbësh dhe llapitje jarguese vuri këmbën mbi urën e thurur. Filloi të luhatej majtas-djathtas, kështu që gruaja e lakuriqosur herë ishte mbi mua, herë ishte nën mua. E sa më afër, aq më joshëse. U shtri. U mbështet në brylin e djathtë. Dorën e majtë e futi ndërmjet këmbëve dhe nisi të ledhatohej.

Në atë moment, thuprat filluan të këputen, ura u luhat dhe ra. Përbindëshi me pallje uluruese rrihte ajrin me duar, e mandej ra kryengulthi në lumin e thikët shushurues.

Më kaploj një lehtësim i çuditshëm, duke notuar dola nga uji. Ndjenja që e njejtë sikur në çastin kur me meditim në çatin e shtëpisë së Navangut mendja e braktisi trupin tim dhe si shqiponjë fluturoi mbi luginë dhe male. Dallimi qëndronte në atë se këtë herë nuk e kam humbur vetëdijën mbi trupin tim, përkundrazi i papeshë fluturonte pas meje. E ndieja se si me shtrëngimin e muskujëve qëndroja në ajër dhe lëvizja përpara

duke zgjedhur drejtimin. Fluturova pranë ujëvareve ushtuese, të cilat në fiskaja të shpërndara binin në vorbulla në fund të kanionit. Rrëshqisja mbi valet e lumit dhe e ndiqja rrugën e tij të gjarpëruar ndërmjet shkëmbinjëve. Notoja pranë shpative, nëpër të cilat ndiqeshin mormatat, e mandej fluturova nga dalja për në qiell. Kalova përmes mjegullës së ngrirë, e cila të tërën e kishte mbështjellur, dhe rrëshqita në anën tjetër. Para meje u shfaq vendi, i cili thellë më tronditi.

Ishte vend në qiellin e kaltërt me maje të gdhengura malore, të cilat dhëmbëzuar ngriteshin nga kubet masive prej guri dhe shkëmbi: det i valëzuar shpatishë të verdha, kuqe, purpure në të cilat nuk kishte as hije jete: vetëm tokë dhe qiell, sikurse në ditët e para të krijimit të botës. Fluturova më tutje. Nëpër lugina ndërmjet kubesh shkëmbore fillova t'i vërej vendbanimet e vetmuara me shtëpi katrore dhe copëza të të korrërave, lumenjët dhe përrojet e gjarpruara shëndritëse, edhe kështjella prej guri nëpër malet e rrëpirët shkëmbore dhe në shkëmbishte këpurdha të gdhendura të lamasërisë, edhe njerëz të rrallë, të cilët në këtë vend mizor kishin ndërtuar shtëpi.

Mandej u drejtova për në qafëmali që kishte formë shale dhe fluturova mbi akullnajën gjelbërore-shkëlqyese nga e cila shtigjet e përrojeve shpërndaheshin në të gjitha anët dhe shtriheshin deri në lugina. Fluturoja shumë e ma shumë. M'u hap pamja nga majet e akullta, të cilat shtriheshin poshtë meje në form të kryqit grremçak. Kodrat e mbuluar me borë kanë bashkuar duart e kryqit grremçak; ndërmjet tyre sikur rrjetë merimange vargoheshin akullnajat. Qëndroja pezull mbi kryq dhe çuditesha.

Mandej mbi kodrat e valëzuara, në të cilat shtrihej një krah malor i kryqit grremçak më çoi kah topi i madh i hënës së re. M'u qartësua se hëna nuk ishte hënë veçse ishte kapelë e shëndritshme e akulltë e malit në formë kubeje. Më kaploi një

ndjenjë e ngrohtë se ky mal është caku im. Në atë moment poshtë meje e vërejta karvanin e pelegrinëve, vargun e gjatë të burrave, grave, fëmijëve të lodhur dhe shtazëve të ngarkuara dhe e pashë se edhe pelegrinët po rrugëtojnë për në malin e çuditshëm me kapelë të akullt. U lëshova më poshtë, fluturova rreth karvanit; i shikova sytë marrëzisht të shkëlqyeshëm të murgjëve budist dhe hindusëve të shenjët, të cilët prinin, të rraskapitur deri në palc, por të qëndrueshëm, sikur vizioni i malit të çuditshëm t'ju jepte forcë të padukshme.

Posa e pashë malin më mposhti ndjenja e sigurisë dhe besimit. Ishte më e ëmbël s'e gjithçka që kam shijuar deri me tash; mendova s'e jam në qiej. U lëshova në rrëzë të akullnajës, nga e cila rrjedhte përroi i gurgulluar. E ujite barin e gjelbër të frskët, të mbuluar me driza dhe me lule mali. Pelegrinët mbërritën. "Sadhujët" mjekëgjatë të lyer me hi i recitonin mantrat e shenjëta, murgjit tibetas kumbueshëm e përsërisnin "Om Mani Padme Hum". Shkarkuan barrën nga shtazët, i vendosën tendat dhe u përgatitën që në rrënjëz të qafëmalit ta kalojnë natën. Më afruan ujë dhe fruta, gruaja e trembur me sy të zi ma stolisi ballin me shenjë të purpurtë të zotit Shiva.

Mandej u ngrita dhe fluturova kah qafëmalit. Prej aty pamja m'u çel kah vendi, i cili notonte në rrezet e diellit perëndues. Në ajrin kristal të pastër e pashë thellësinë e horizontit, dyqind, treqind kilometra larg, gjithçka ishte plotësisht e kthjellët. Nën mua shtrihej rrafshnalta valëzore, nga e cila ngritej kubeja e malit të shenjët me kapelë të akullët. Në rrëzën e tij kaltërisht shkëlqenin liqenjët mahnitshëm të bukur: i pari ishte i rrumbullakët si dielli, i dyti i lakuar si gjysmëhëna. Nëpër luginë rrjedhnin lumenjët, ndërmjet të cilëve shtriheshin çeltinat e pafundme me bar.

Fluturimthi e kalova atë vend qiellor dhe iu lëshova shijimit të mrekullive të tija. E shikoja se si kaltërsia e liqenit në

rrezet perënduese nëpër cektinat e brigjeve të lumit shndërrohej në gjelbërsi të hijesuar dhe në mes me kuqëlimë deti. E shikoja lojën e dritës, e cila retë e vogëla i shëndriste me shkëlqim të çuditshëm. Brigjeve kullosnin kalushat e zi me stomakë të bardhë. Kërcimthi erdhën lepujtë e egër vesh prerë, nuhatën diçka, qëndronin në këmbët e prapme dhe më shikonin. Në rrëzë të malit i vëreja jakët dhe kopetë e deleve të kaltëra. Mbi sipërfaqën e ujit, e cila në rrezet e fundit të diellit mori ngjyrën vjollce të mbyllët fluturuan zogjët, disa prej tyre erdhën deri tek unë, i rrahën krahët rreth meje, u ndalën para meje mbi bregun e rërët, kujdesshëm u afruan dhe habitshëm më shikonin. Në pjesën e largët të liqenit u ngritë tufa e rosave në formë trekëndëshi, fluturoi kah mali. E vëreja se nuk ishte plotësisht i bardhë dhe se vijat e shkëmbinjëve të zhveshur e ndanin në katër pjesë. Para se të perëndon dielli e zbulova se vijat kishin formën e kryqit gremçor.

Natën mbërrita. Kapela e akullët shkëlqente me dritë të argjentë. Ndieja qetësi të bekuar. Kjo ishte shtëpia ime. Më tutje nuk kisha dëshirë të vazhdoja. Më tutje as nuk kisha mundur: të gjitha rrugët shpienin këtu ku jam.

Dhe atëherë gjithçka u shua: i çela sytë. Isha i shtrirë në thesin e fjetjes pranë Joganandës, i cili gërhiste në dhomën e agushtë, në shtëpinë e njerëzve të panjohur afër lumit Zanskar. Kjo nuk më habiti fare se e dija se gjithçka ishte vetëm ëndërr. E pazakont ishte vetëm ajo që të tërën e mbaja në mend.

Kur u zgjua plaku, detajisht ia përshkrova se çfarë kisha ëndërruar. Një kohë të gjatë nuk foli asgjë. Mendova se përsëri kishte fjetur.

Mandej filloi të flet. Zëri i tij ishte çuditshëm i ngrohtë.

Tha se e kisha pranuar shenjëdhënësin. Përbindëshi dymbëdhjetëkrerësh, i cili më kishte vizituar, është “*jidam*” Jamantaka, “vrasësi i vdekjes”, njëri nga demonët-hyjnité më të

tmerrshëm në mitologjinë e tantrës. Koka e demit simbolizon hyjninë e vdekjes Jamu. Ai është, në të vërtetë, Avalokiteshvara i mëshirshëm, sundimtar dhe gjykatës i të vdekurëve, i cili i çon njerëzit përmes mundimeve deri tek fundi i iluzionit dhe nga aty në zgjuarsia. Në majën e piramidës së fytyrave trishtuese është koka e Manxhushrijut, i cili është personifikim i njohjes se vdekja është vetëm iluzion.

Tha se Jamantaka simbolizon natyrën e dyfishtë të njeriut: koka e demit anën trupore, instiktive, shtazarake të tij, e Mandushri anën shpirtërore. Si trup njeriu është kalimtar, si shpirt i pavdekshëm, i tillë jam unë. Jamantaka është shtazë, demon dhe hyjni, simbol i forcës shtazarake, e cila krijon dhe shkatërron.

Edhe një shenjëdhënës e kam pranuar, deklaroi ai. Gruaja e zdeshur, e cila më ka joshur në anën tjetër të kanionit, tregon se energjia motivuese e imja është seksuale. Sikurse shumicën e njerëzve edhe mua më shtynë në aktivitet dhe krijimin e premtimit për gjasën e realizimit të përjetimit të seksualitetit. Këtë, natyrisht në zhgjiëndërr me mendje të shëndoshë kurrë s’do t’ia kisha pranuar vetes, por në ëndërr e vërteta e lakuriqosur e zbulon tërësinë; do të pendohem po qe se nuk e pranoj. Më duhet të jem falënderues që e kam marrë këtë shenjë. Tash po e shoh se nuk kishte gabuar kur më tha se vetëm tantra mund të më shpëtoj dhe se rruga më e shkurtë deri në liri çon përmes ushtrimeve të vështira trupore dhe seksit të ritualizuar.

Shenjëdhënësin e tretë, të cilin e kam pranuar në ëndërr, e vërteton faktin e pamëshirshëm, se tantrën ma ka caktuar fati. Mali me kapelë të bardhë është mali Kailash, i njohur edhe si Meru, “diamant bore”, qendër e mandallës kozmike, në shpatiet e të cilit burojnë katër lumenjtë madhështor: Ind, Sutlexh, Gogra(i cili bëhet Gang) dhe Brahmaputra. Kailash, shtëpi e zotit Shiva është qendra e mandallës, e cila i përfshinë të gjitha fshehtësitë e

simbolit të tantrës: dielli(liqeni i rrumbullakët Manasaravar)i cili është sundimtar i ditës dhe i dritës së hyjnive paqedashëse; gjysmëhëna(liqeni Rakastal)e cila është sundimtare e natës dhe hyjnive të tmerrshme të errësirës(ndërmjet tyre gjendet Jamantaka, i cili është mbrojtës i imi) dhe mali Gurla Mandata në formë të kryqit grremçor, i cili është simbol i krijmtarisë së përherëshme.

Nuk ka kurrëfarë dyshimi , pohoi ai. Tantra më është e shkruar. Para meje është e liga. Nën mua është rruga përmes larjes së dreqit në vdekje apo lumturi, apo të dyja.

6

I thashë se kjo tigëllon si shumë mistike, shumë poetike, por faktet me siguri janë ndryshe. Nuk e mohoj se e kam ëndërruar malin, i cili ndoshta është i ngjajshëm me malin Kailash, edhe përbindëshin, i cili është i ngjajshëm me demonin tibetian Jamantaki, por jam i bindur se imazhet nga ëndrrat janë vetëm imazhe të komponuara të përshtypjeve të përjetuara, se janë çukitur nga arkivi i kujtesës në tru dhe janë ngjitur në falsifikimet e realitetit, të cilat janë krejtësisht të rastësishme. Nuk mund të besoj se në atë rastësi ka diçka të rëndësishme, se përmes ëndërrave dikush diçka më porosinë. Sprova për t'i shfrytëzuar ëndrrat si doracak për jetën në zhgjendërr, është e madhe, por diçka më paralajmëron se interpretimi i ëndërrave është interesant vetëm nëse mbetet si lojë, por po qe se kalon në gjurmim serioz të gjetjes së udhëzimeve bëhet i rrezikshëm.

“Pse?” – Pyeti. Për shkak se, u përgjigja, shumë shpejtë harrojmë se çdo tentim i interpretimit të ëndërrave është vetëm formë e sistematizimit të impulseve të kujtesës. Ne nuk i analizojmë ëndrrat në tërësi, por vetëm pjesët, të cilat na kanë mbetur në kujtesë. Prej copëzave të mangëta krijojmë njësi

fabulative dhe sipas principit të zgjedhjes narrative simbolike i lidhim me situatat e jetës sonë, sesi i kuptojmë ato në atë moment.

“Derisa ke ëndërruar” – tha ai – gjithçka ishte sikur të ishte e vërtetë. Tash kur je i zgjuar, respektivisht kur pohon se je i zgjuar, deklaron se këtë që në këtë çast po e përjeton është reale dhe se atë të cilën më herët e ke përjetuar ka qenë ëndërr. Pse je i bindur se nuk është e kundërta? Se ajo nuk ka qenë reale? Se mos ndoshta unë jam njëri nga ato figurat e nënvetëdijës kolektive?

U përgjigja se këtë nuk mund ta dëshmoj. Shumë herë jam ndier sikurse Kinezi Çuang Cu, i cili kishte ëndërruar se është flutur dhe si flutur ka qenë shumë i lumtur dhe asgjë nuk ka ditur për Çuang Cunë derisa nuk është zgjuar dhe përsëri është bërë Çuang Cu, i cili ka ëndërruar se është flutur, apo është flutur e cila ëndërron se është Çuang Cu.

Në moshën trembëdhjetëvjeçe para se të operohesha nga zorra çore më kishin dhënë narkozë dhe kur jam zgjuar gjatë(dhe prej atëherë shpesh) më është dukur se akoma jam i shtrirë në tavolinën e operimit dhe se ngjarjet, të cilat i konsideroj jetë, janë vetëm ëndrra. Madje edhe Dekarti çuditrisht kishte zbuluar se nuk ka shenja të sigurta, me të cilat kishim mundur të gjykojmë, se a jemi të zgjuar, apo ëndërrojmë, sepse krejt çka përcakton gjendja e zgjuar mund të jetë vetëm iluzion, e cila shpesh është prezente edhe në ëndrra.

Prapëseprapë dyshimet e mia për gjendjen e zgjuarsisë si realitet i vërtetë janë vetëm të përkohëshme, thashë. Mendoj se ndjenja nuk më mashtron: atë që kam përjetuar mbrëmë, kanë qenë ëndërr, e këtë që tash po e përjetoj është zhgënjendërr.

“Këtë të cilën tash po e përjeton.” – foli Jogananda – “Përsëri është ajo të cilën e ke përjetuar në ëndërr pjesë e kësaj që po e përjeton tash. Derisa diçka përjeton gjithmonë është tash. Fare nuk është me rëndësi se çfarë domethënje kanë ëndrrat e tua

në suaza të interpretimit të këtillë apo të atillë. Me rëndësi është se çfarë me to apo për to do të bësh.”

“Ëndrrat ekzistojnë.” -Vazhdoi ai – “Ato na i zbulojnë këndet e realitetit, të cilat në gjendjen e zgjuar mbesin në errësirë. Në mënyrë të njëjtë gjendja e zgjuarsisë(kur mësojmë se jemi të zgjuar) na i ndriçon këndet, të cilat janë të paqarta në ëndrra. Është e rëndësishme që ndërmjet dy gjendjeve të krijosh aleancë shkaku i të cilitdo çast do të bëhet më i begatshëm dhe më i frytshëm. Për ta shfrytëzuar zgjuarsinë veç ke fituar njohuri. Të paktën në mënyrë parimore, edhe pse jo detajisht. Të paktën përkohësisht edhe pse jo në mënyrë konsekuente. Përse nuk do t’i kishe shfrytëzuar edhe ëndërrat?”

Qeshi. “Nëse ke dëshirë, në ëndërr mund të ecësh planifikueshëm sikurse në zhgjëndërr. Po qe se dëshiron, ëndrrat mund t’i shkollosh për spiunë, të cilët do të dërgojnë shenja paralajmëruese nga zonat, të cilat shtrihen në drejtim të rrugës së jetës tënde, por ende janë të pashpjegueshme. Përmes ëndrrave mund ta njohësh rrugën prapa vetes, dhe t’i shmangesh pengesave, fatëkeqësive.”

Më këshilloi që të kthehem në ëndrrën e mbrëmshme dhe t’i ëndërroj rishtazi imazhet prej fundit deri në fillim. Në fund të përpiqem t’i riëndërroj në mënyrë sistematike. Nëse do të kem sukses, atëherë do të mund t’i përvishem ushtrimeve më të vështira të jogës së ëndrrave. Do të mund t’i porosisë ëndrrat para se të më zë gjumi. Do të kem mundësi t’i udhëheqë tregimet e ëndërruara dhe të dirigjoj me to në këtë apo në atë mënyrë, sipas dëshirës. Në ëndërr do të mundë të shndërrohem në shtazë, shkëmb, në tjetër njeri. Do të mund t’i përjetoj gjendjet telepatike. Dhe në fund, do të kem mundësi të ëndërroj edhe kur të zgjohem. Do të mund të ëndërroj madje edhe në pikë të ditës.

I thashë s’e joga me siguri nuk është për mua. Po më duket e porealizueshme që ëndrrat t’i nënshtroj me ndihmën e

vullnetit. Edhe më pak mund të besoj se në to mund të bëhem shtazë apo gur. Kjo po më duket krejtësisht e pamundur; kjo është shfaqje e folklorit tibetian, njëjtë sikurse levitacioni, reinkernimi dhe ngrohja me zjarr të brendshëm.

“Atëherë kurrëgjë.” – Tha dhe filloi ta mbështjellë batanijen.

7

U përshëndetëm me vëllëzërit dhe gruan e tyre, të cilën e ëndërrova mbrëmë, dhe u nisëm nga veriu. Kur mbërritëm te lumi, ktheva kokën prapa. Gruaja e re qëndronte para shtëpisë në pozë të njëjtë si në ëndërr: këmbën e majtë kishte lakuar pavërejtshëm, kofshën e djathtë kishte lakuar provokueshëm, e me dorën e djathtë ishte mbështetur në të. Mandej dorën e majtë e çoi deri te balli, sikur i mbronte sytë nga dielli. Më ndiqte me shikim. Poza e saj shprehte lakminë, e cila arrinte deri tek unë në formë të rrezës së padukshme; ndieja se forca e plogësht joshëse(dora e padukshme e përbindëshit të cilën e kisha ëndërruar) po më tërheqë prapa kah shtëpia.

Në atë çast doli nga shtëpia gjuetari indian i deleve të kaltra. Fuqia tërheqëse për një pjesë të sekondës u dobësua dhe në mua u ndez një frikë e tmerrshme. M’a pëkujtoi dyshimin që pata kur arritën në këtë vendbanim – se takimi nuk është i rastësishëm, por se fati ma ka zgjedhu që hindusi i zeshkët të më bëhet edhe gjykatës edhe xhelat. Për një çast ai mori pamjen e Jamantakut; nga turiri i demit shpërtheu flaka fërshfëlluese, përnjëherë vizioni u zhduk dhe para shtëpisë nuk ishte askush.

Pas dy orë ecjeje u ndalëm në bregun e lumit. Jogananda e bëri qëndrimin në kokë. Dielli veç nisi t’i prarojë shpatitë, por në luginë ende ishte ftohtë. Mbi kanionin e zhurmshëm qëndronin pezull pikat e imëta, të cilat lagshëm më hyjnë në

lëkurë dhe depërtonin në gojë dhe fyt. Qe shumë ftohtë për të qëndruar në vend, kështu që e hoqa torbën dhe nisa të ushtroj.

Akoma i bëja gabimisht. Edhe pse nganjëherë më dukej se tetivat në nyje zgjateshin dhe më bëheshin më elastike, nganjëherë më dukej se bëhesha më i ngurtë. Më shumë i preferoja ushtrimet e frymëmarrjes, të cilat ishin shumë më të lehta. Edhe pse Jogananda më kishte paralajmëruar se janë edhe më të rrezikshme (disa prej tyre fare nuk m'i ka lejuar) kisha përshtypjen se janë të vetmet gjëra që më mbajnë me mendje të shëndosh. Poashtu, edhe qëndrimin në kokë e bëja për çdo mëngjes, edhe pse i vetmi rezultat i “prekshëm” i kësaj “asame mbretërore” ka qenë erekcioni i bujshëm, i cili nganjëherë nuk ndalej nga tre, katër orë.

Ecnim shtegut, i cili gjarpërohej kodrave shkëmbore mbi lum. Nëpër kanion nisi të rrahë era. Herë me goditje të ftohta e herë me të nxehta, na i pështjellonte flokët dhe i lakonte bimët e rralla, të cilat mbinin nga toka e rërët. Ishte ashpërsisht e thatë; kishte kundërmim dheu dhe rëre. Nganjëherë i kapte pikat e shpërndara dhe duke i ngritur prej lumit, me goditje të lagëta i binte nga ne. Parandieja se kah mesditja do të bëhet nxehtë, frymë infernale prej dymbëdhjetë fytave të demonit Jamantaka.

Lumi lakohej në kthesë të madhe në të djathtë. Kur lakuam për rreth shpatit më përshkoi ndjenja se fare nuk jam zgjuar dhe se kjo ishte ëndrra e natës së mbrëmshme. Atje midis maleve të thepisura mbi lumin e shkumuar luhatej ura e varur.

“Kjo është e pamundur.” – thashë – Nuk dyshoja se e shihja urën, të cilën e kisha ëndërruar. Kisha një shpresë gjysmake se në anën tjetër të lumit do ta shoh trupin e lakuriqosur të Tibetases, dhe se në zverrk ta ndiej hukamën e agusht të përbindëshit dymbëdhjetëkrerësh. Më shkoi mendja se mos ndoshta plaku më ka hipnotizuar, më ka kthyer në ëndrrën e mbrëmshme. Ky ishte vetëm një mendim i rrufeshëm sepse isha i

vetëdijshëm perceptimeve të drejtëpërdrejta të shqisave, të cilat i ndieja në trup: era të cilën e kam ndier në trup ishte lodhje e vërtetë.

E pickova trupin tim, dhe ndjeva dhimbje. Isha i zgjuar.

Isha në vendin, i cili deri në detaje më ishte i njohur, fitova ndjenjën se ngjante diçka e cila veç kishte ngjar!

Mbylla sytë. Në mendje m'u krijua imazhi i kanionit, lumit, urës. Ishte aq i gjallë, aq real ky imazh, saqë kisha ndjenjën se i kam sytë çelur. I çela sytë dhe krejtë mbet e njëjtë. Përsëri mbylla sytë dhe asgjë nuk ndryshoi. Ndërmjet asaj të cilën e vërenin sytë dhe asaj të cilën e paramendoja, u krijua një lidhshmëri e padukeshme dhe kjo krijojë vazhdimsi. Kisha ndjenjën se i kisha humbur kapakët e syve, apo sikur ishin bërë të tejdukshëm.

I trishtuar u zvarrita deri te Jogananda dhe iu gjuhëzoja. E kapja për duar, për rroba. “Nuk po mundem t'i mbyllë sytë! Nuk po mundem t'i mbyllë sytë! Çka po më bëni?”

Qeshi. “Lakmove nivele më të larta të vetëdijës. E tash kur përnjëherë po e përjeton atë të cilën e ke dëshiruar, po të kaplon tmerri. Nuk mund të të ndihmoj më. Është vonë. Tash je vetëm, plotësisht vetëm. Unë jam vetëm siluetë. Hije e dëshirave tua. Jehonë e mendimeve tua. Gjendu vet.”

U shqetësova dhe fillova të prridhem si fëmijë i dalldisur. Nuk po mundem t'i mbyllë sytë, e përsërisja duke klithur, e ndrydhja fytyrën me shuplaka, por edhe shuplakët m'u bënë të tejdukshme. Imazhi i kanionit, lumit, dhe i të gjithave, mbeti kokëfortësisht i qartë, i thellë dhe i kapshëm. I tmerruar nisa ta godas shkëmbin me kokë.

“Errësirë, errësirë.” – bërtisja – “të lutem, Zot, më jep errësirë, natë, të përgjerohem me gjuhëzim, më jep errësirë!”

Zoti, nuk u mëshirua. Në sytë e Joganandës e lexova se nuk ka Zot, i cili do të më afronte mëshirë. Se Zoti nuk është

diçka tjetër veçse princip i lojës, të cilën e luaj me veten dhe me përvojën që kam për prezencën time në botë. Në sytë e tij, të cilët ishin jashtëzakonisht të pikëlluar, sikur klithme ime e trishtimit të kishte shkaktuar këtë, dhe djallëzore sikur nuk po ndodhë asgjë, në këtë e gjeta të vetmën garancë që në kokën time nuk kishte plasë vena.

Tmerri filloi të më braktisë. Përkushtimit ia liroi vendin shqetësimi. Në mua nisi të zgjerohet ndjenja se gjithçka është në rregull. Krejt është në rregull dhe nuk më duhet t'i mbyllë sytë. Vëmendshëm, me entuziazëm të rritur fillova t'i mësoj format e vetëdijës, të cilat i përjetova për të parën herë në jetën time.

“Çka është kjo?”- Pyeta veten. – “Kjo është hapësira dhe kjo është koha të cilën veç e kam vizituar. Kjo është ëndrra e natës së mbrëmshme. Edhe në ëndërr gjithçka ishte e gjallë. Ura luhatej në erë. Ura para të cilës tash nuk po mund t'i mbyllë sytë. Jam në ëndërr. Çfarë do të ndodhë po qe se kërcej nga shkëmbi? A do të mbytem? Apo do të zgjohem? Përse po ndihem sikur gjendja ëndërruese më kapë më shtrëngon dhe përse përnjëherë më i lirë sesa në zhgjendërr? A jam më i lirë?”

“Je” – u përgjigj ai – “ke ndjenjën se je. Në zhgjendërr këtë ndjenjë nuk e ke. Në ëndrra zotërojnë emocionet dhe ndjenjat, në zhgjendërr zotërojnë mendimet. Po të dish t'i shprehësh në zhgjendërr krejt çka ndien, nuk do kishe ëndërruar. E në zhgjendërr zotërojnë mendimet. Këtu u sprovuan shtytjet e tua, u kontrolluan, automatikisht. Vetëm në një mënyrë mund t'iu sigurosh edhe në zhgjendërr përvojë të drejtëpërdrejtë. Binde veten se nuk je i zgjuar. S'e po ëndërron. Kjo është forma më e lartë e jogës. Ëndrrat në zhgjendërr.”

Iu përgjigja se kisha pasur dëshirë t'i provoj, por më parë më duhet të zgjohem nga ëndrrat, në të cilat nuk mund t'i mbyllë sytë, në të cilat përnjëherë gjithçka është jasht dhe brenda, jasht

meje dhe në mua, sikur nuk ka distancë dhe ndarësi ndërmjet asaj çka jam dhe botës në të cilën jam.

Në zhgjëndërr do të kisha pasur mundësi t'i mbyllë sytë dhe imazhi i botës do të ishte zhdukur. Në zhgjëndërr gjithmonë është kështu dhe nuk mund të jetë ndryshe. Kjo është dëshmi s'e po ëndërroj. E njoh vendin, e njoh urën. Mund të ngritem në qiell dhe të fluturoj kah majet e maleve.

“Mirë, le të ngritemi.” – Tha Jogananda. Vullneti në mua u ngritë. Prisja që të fluturoja sikur në ëndrrat e mbrëmshme. Mbeta në tokë. E ndieja peshën e trupit, përbërjen e tokës, rrahjen e zemrës, lëvizjen e mushkrive, ngujimin. Nuk po mundem, thashë. Përse nuk po mundem? Kam ndjenjën se jam në ëndërr, e në ëndërr gjithçka është e mundur. E unë nuk po mund të ngritem në qiell.

“Ndoshta nuk është ëndërr” – tha Jogananda – “ndoshta është zhgjëndërr. Ndoshta kjo është urë reale dhe t'i ke ëndërruar për vendet të cilat akoma nuk i ke parë dhe për ngjarjet, të cilat do t'i përjetosh. Ndoshta e ke kuptuar atë të cilëm më heret ta kam propozuar. Se nuk je i zgjuar. Se krejt çka sheh, ndien dhe dëgjon, përkundër shenjave mashtruese, nuk është reale. Se gjithçka është vetëm imazh i ëndrrave, të cilat nuk detyrojnë. Në ëndrra nuk duhesh të frikohesh, mund të jesh lozonjar dhe i lehtë, i mëshirshëm dhe çapkën. Ëndrrat nuk janë definitive dhe objektive. Derdhen, janë të pakufishme. Gjithashtu, edhe përvojat e dhimbsura janë vetëm ëndrra. Edhe konfliktet shpirtërore janë vetëm ëndrra. Të gjitha shpjegimet për botën dhe për vetveten, krejt për të cilën e bindë veten dhe të tjerët, nuk është reale. Këto janë vetëm ëndrra. E në ëndra nuk ka dhembje.”

Mbylla sytë dhe errësira i mbulloi. I çela dhe para meje ishte bota e dukshme e maleve ngjyrë hiri e errët. Lumi zhurmonte në shtratin e tij, mbi të luhatej ura e thurura prej thuprash dhe e zgavruar në mes. Përsëri i mbylla sytë. Përsëri

errësirë. I çela: ura. Dhe qielli. Dhe dielli. Dhe shkëmbinjët. Jogananda.

“Këto nuk janë ëndrra” – thashë – “jam i zgjuar. Gjithë kohën kam qenë i zgjuar.” Plaku nuk foli fare. U drejtua dhe zgjati trupin. U nisëm në drejtim të urës. Ndalova dhe me zë të lartë bërtita: “Jam i zgjuar!” Jehona u dëbua dhe u tretë ndërmjet shkëmbinjësh. Mandej foli: “Në gjendjen e zgjuarsisë së zakonshme gjithçka është iluzore, gjithçka ëndërrim. Mendja nuk mund ta bëjë dallimin e realitetit, por vetëm interpretimin e saj mbi realitetin, përshkrimin e saj për botën. Pasi që nuk mund të dallojë këtë proces, ajo ka përshkrimin e vet për botën. Ky është iluzioni im. Kjo është samsara, të sjellurit në rreth.”

Plaku u përgjigj: “Kur e kupton se krejt çka mendon për veten dhe për botën është vetëm përzierje imazhesh ëndërruese, atëherë është krejt e njëjtë se çfarë domethënje kanë imazhet. Simbolet më nuk janë të nevojshme. Simbolet janë pranga. Kur i then, ngritesh nga toka. Zhgëndrra bëhet lojë ëndërruese. Për këtë arsye ura, e cila luhetet para nesh, është vetëm urë, e cila luhetet para nesh. Dhe nëse rrëzohemi nga ajo, vdekja jonë do të jetë vetëm ajo që do të jetë: ramje e dy njerëzve në lum. Asgjë më tepër. Ura është lidhje simbolike ndërmjet asaj që është në këtë anë me anën e kundërt, dhe vdekja jonë nuk është tragjedi. Në ëndrra nuk është e rëndësishme se çfarë ndodhë. Në ëndrra nuk jemi në tokë. Jemi orla.”

8

Ura përbëhej prej katër litarëve paralel të thurura nga thuprat. Nëpër to duhet të ecët sikur zhongleri i cirkut nëpër tel, sikur rosa, me këmbë të kthyer jasht, që litari të futet ndërmjet thembrës dhe shollës gjithmonë kur e vënë këmbën. Pasi që nuk janë të lidhur barasëpeshën e mbanë në atë mënyrë që kapesht për litarët të cilët janë anash, për “rrethojën” e urës.

Pas disa hapash këmba më rrëshqiti në zbrasti. Më shtyri në anën tjetër, u mbështeta në litarin që gjendej në anën e kundërtë, e i cili nuk më mbajti; në rrotullimin maramendës ia dola ta kapë me dorën tjetër, e këmba e majtë më rrëshqiti në zgavër dhe u kurthurua në njërin nga litarët e poshtëm. Kështu mbeta i shtrirë, me këmbë të hapura sikurse bretkosa duke u mbajtur për thuprat e trrasha, dhe duke u friksuar që pesha e torbës të mos më tërheqë në thellësi.

Sikur mos ta kishte shtrënguar Jogananda litarin anësor me lëvizje harmonike të ngadalshme dhe kështu të ma mundësoj për t'u drejtuar, kapja ime e ngërçtë do të ishte dobësuar dhe së bashku me torbën do të kisha ra kryengulthi në lumin e valëzuar.

Në zhurmën e ujit dhe fishkëllimën e erës Jogananda duke bërëtitur ma shpjegonte se ajo nuk është rrethojë në të cilën mund të mbështetëm. Litarët anësor japin mbështetje vetëm nëse përnjëherë i kapim te dytë dhe i tërheqin nga vetja.

Ecte para meje dhe m'u dukë mençuri nëse i kopjoj lëvizjet e tija: kur pirrej në të majtë, edhe unë, gjithashtu, pirresha në të majtë, kur pirrej në të djathtë, edhe unë iu përshtatësha sikurse bashkëudhëtari në motoçikletë. Ura luhatej shkaku i erës dhe lëkundej për shkak të peshës sonë; luhatej andej-këndeje, e njëkohësisht litarët e poshtëm kërcenin poshtë lartë nën këmbët tona. Pas goditjes së rrezikshme, e cila na ngriti lartë gati mbi litarin anësor, më bërtiti që ta ndërroj hapin. "Kur e bëj hapin në të majtën, ti shkel në të djathtën!"

Tundja e rrezikshme nisi të qetësohej, të shndërrohej, në valvitje dhe vibrime ritmike. Era kohë pas kohe e ndërronte kahjen dhe duke fishkëlluar nga sipërfaqja kthehej e ashtuar përplotë me pika të akullta, na i lagëte duart dhe fytyrat dhe të tërën e mjegullonte. Ura ishte e lakuar në formë shale dhe kur mbërritëm në mes, më vërshoi ndjenja sikur uji i turbullët po më shkumohet pranë këmbëve.

Dhe ndodhi. Krejt kisha harruar që lumi rrjedhë dhe iu dorëzova ndjenjës së shtrembrimit të urës. M'u dukë sikur forca e padukshme po e shtynte nga rrjedha. Desha t'i kundërvihem kësah forceje, u pjerra në të majtë, gati në të njëjtin çast Jogananda, i cili sikur kishte parandie se çfarë do të bëj, u pjerr në të djathtë, unë në të majtë, ai në të djathtë, unë në të majtë, ai në të djathtë... Ura nisi të lëkundej dhe së bashku me të edhe malet, e litarët zvarriteshin rreth nesh sikur këmbët e oktapodit të egër.

“Qetësohu!” – Bërtiti Jogananda. Në çastin tjetër e ndjeva në gjoks dorën e tij. Më shtrëngoi për xhakete dhe më mbajti derisa litarët nën neve nuk u qetësuan. “Mos u pjerrë më.” – m'u kërcnua.

Ngadal u zvarritëm prej shalës nga ana tjetër e bregut. Aty ishin të ngulura shtyllat e kalbura dhe gati të thyera, në të cilat litarët e thurur ishin të lidhur. Kur mbërrita tek shtegu, nga lehtësimi më dridheshin gjunjët dhe i shfryer u ula. Trishtimi u fut në mua.

“Shiko.” – Jogananda shtriu dorën. Shpërthekova lidhset e torbës dhe u ngrita. Nga lumi vinte Zanskarasi duke bartur ngarkesën, e cila ishte dy herë më e madhe se ai. Ecte sikur shkelte nëpër tokë të fortë, vetëm pak herë shkeli në mënyrë rosiane. Nuk i kapte litarët anësor, nuk prekte, nuk ndalej dhe nuk hamendej. Ura rrinte e qetë, mezi dukshëm vibronte në ritmin e hapave të tij. Mbërriti deri tek ne, u zvarrit mbi grumbullin e shkëmbinjëve në shteg, buzëqeshi dhe diçka na tha në shenjë përshëndetjeje. Mandej u zhduk prapa kodrës shkëmbore. Edhe shtegut nuk e humbi ritmin e ngadalët.

“A e pa?”

I thashë se me siguri nuk është ura e parë mbi të cilën kalon; ushtrimi e bënë mjeshtër. “Pabesueshëm” – qeshi me ironi – nëse është kjo e vërtetë, çuditëmi sesi pas ushtrimit

tridhjetvjeçar ende aq pakujdesshëm zenë në thua në jetë, siç zure në thua në urë!”

U përgjigja se krahasimi i jetës me ecjen nëpër urë më bën të shtrëngueshëm. Ecja nëpër urë është çështje shkathtësie.

“E jeta” – më ndërpreu – “a nuk është jeta shkathtësi? Respektivisht sikur në rastin tëndë, çështje e pashkathtësisë! Burri, që erdhë pas nesh, ecte drejtë. Nuk friksohej, se a do të rrëshqet, nuk barasëpeshonte, iu dorëzua ritmit të litarëve. Dhe ai ritëm e qiti në anën tjetër. Ai nuk ecte, fluturonte. Për të ishte e njëjtë se a do ta kalojë apo do të fluturojë nga ura sepse e dinë se gjërat ndodhin kështu apo ashtu dhe pikë. E mbase ishte indiferent, nuk friksohej, pasi që nuk friksohej, nuk kapej për litar, dhe nuk ka menduar se si të kalonë në anën tjetër të lumit. Dhe pasi që nuk është kapur për mendime dhe ndjenja të pasigurisë, ai ka qenë me mendje aty ku ka qenë me trup; mbi urë. Ka qenë i vetëdijshëm se gjithçka tjetër është ëndërr. E ti nëpër urë nuk e ke zharguar vetëm torbën por edhe barrën e madhe të iluzioneve, të cilën e quan e kaluara dhe njëkohësisht e ardhmja.”

Iu përgjigja se thjesht nuk jam aq trim që zhgjiëndrrën ta shikoj si lojë të ëndrrave. Dhe se pamasë më duket e vlerëshme se a jam, apo nuk jam. Jam i vetëdijshëm se në këtë qëndron problemi im. Edhe po qe se vetes ia dëshmoj se jam indiferent, prapëseprapë në mua diçka klithë se nuk është ashtu. Unë jam unë, tjetri është tjetër; më duhet ta ruaj individualitetin tim.

U kthye dhe filloi të ecën shtegut. Nxitova pas tij. Nisa t’ia shpjegoj, padurueshëm dhe gati ulurueshëm, se më duhet më shumë kohë, dhe se nuk mundem tek ashtu të nxitoj duke mos i marrë parasysh mendimet, konceptet, simbolet, më duhet që këto t’i sulmoj dhe t’i çarmatosë. Nuk m’a vënte veshin. Heshte. Gjithë ditën dhe gjithë natën vetëm heshti. Kisha ndjenjë siur me heshtje dëshiron të më denojë për sjelljen e marrë, për fjalimin e

kotë, për thirrjet histerike në prangat e edukimit, të cilat gradualisht duhet këputur, por edhe për të gjitha urtësitë e thella të cilat i kam llo motitur.

9

Natën e kaluam në shkretirë: unë në tendë, ai i mbështjellur me batanije prapa shkëmbit pranë. Në ëndërr përsëri u ktheva në urë. Kur mbërrita te gjysma e saj, i thashë vetes: ura nuk është reale, lumi nuk është real dhe unë nuk jam real, krejt është ëndërr dhe jan indiferent edhe po qe se rrëshqas.

Në çastin tjetër veç rrashë. Fluturoja dhe prisja që të zgjohem. Por nuk më dilte gjumi. Filloj të më zë trishtimi. “Zgjim” bërtisja duke i lëvizur duart – “nuk dua të ëndërroj, dua t’i çelë sytë!” – Kot. Uji rrënues mbeti nën mua, e ishte sikur të isha nguruar në ramje: fluturoja duke mos lëvizur. Sipërfaqja e lumit u bë e tejdukshme sikur xham dhe nëpër të (apo në të sikur reflektimi në pasqyrë) e shikoja pejsazhin, i cili më kujtohej nga ëndrra e kaluar: mali misterioz në formë të kryqit grremçor, liqenet në formë të diellit dhe gjysmëhënës, kanione të errëta dhe livadhe të diellzuara, shpatie me kope jakësh; të gjitha këto shkonin e vinin sikurse arnat e formave të zbrazëta, derdheshin, coptoheshin dhe avulloheshin, rishtazi bashkoheshin dhe ktheheshin, ngjiteshin në imazhe të reja; në detin e valëzuar të kreshtave të bardha në valë të zeza, të cilat shtangeshin në detin e pafund të majeve të akullta, në kodrat shkëmbore nëpër të cilat ishin të ndërtuara lamaseritë, në vendbanime shtëpish të palyera, në fortifikatat e braktisura mbi rrumbullaksitë e kodrave.

E mandej ishte sikur e kisha shpuar sipërfaqen dhe gjendesha nën të, në mesin e imazheve të ëndrrave. Gjendesha aty, e njëkohësisht qëndroja në fluturimin e shtangur midis urës dhe lumit, vështues dhe në të njëjtën kohë i vështur. Në sipërfaqe krejt ishte ndryshe. Gjithçka ishte më reale. I dëgjoja

zërat, i ndieja aromat, prekja akullin dhe shkëmbinjët e thepisur edhe kodrën e ftohtë rërore dhe bora kafshonte. Ndieja ngrohtësinë e puplave në lëkurë, mprehtësinë e sqepit. Jam shqiponjë, më ra në mend. Kjo vetënjuhje më përshkoi si trishtim e njëkohësisht si mallëngjim.

Jam shqiponjë! E dija se kjo ishte ëndërr dhe më mposhti frika se ëndërrimi do të ndërprehet. Më vërshoi dëshira që përgjithmonë të mbetem puplar i fuqishëm sqepthyer me gjerësi madhështore krahësh, duke fluturuar në qiell me lëvizje të lehtë, mbret i lartësive, i palëndueshëm, i amshuar. E pashë kupollën e akullët të malit Kailash. Lëshohesha në drejtim të saj. Pika e zezë në maje të malit ishte gjithnjë e më e afërt dhe për një çast u shndërrua në Indusin zeshkan, gjahtarin e deleve të kaltëra, i cili më priste me pushkë të drejtuar në mua.

Jo, shqelmoj në mua, jo,jo,jo! E ndieva goditjen e plumbit në krahun e majtë. E mandej në të djathtin. Më rrëzoi. Bija si gur drejt borës verbuese.

Dhe qëndroja i palëvizur. Në afërsi ishte gërmuqur Jamantaka dhe me shumicën e kokave të tija dhimbsur pshertonte dhe përçyrrej, dhe më vajtonte. Nëpër borë kalonte procesioni i kotezhit të zi. Murgu që ishte në krye të kolonës përsëriste: “Zoti ynë, që je në qiell, Zoti ynë, që je në qiell,” – e kortezhi përsëriste: “Zoti ynë, që je në tokë, që je në tokë.”

Në fund të procesionit ishte gruaja e re me sy shpirtëmirësie dhe frizur vajzërore, besnike, lutshëm e zgurdulluar në mua. Atë e përcjellte vajza shtat’hedhur me faqe të kuqe, e cila joshëm qeshej dhe i lëvizte duart, sikur ishin krahë shqiponjeje. Eja. Ma shkelete syrin, duke më ftuar nga vetja, në qiell, në fluturim mbi luginë. Ndieja se ishte vonë, se jam shtangur dhe se jam i ftohur, shqiponjë në prag të dimrit. U dridha, por e ndieva vetëm dhimbjen dhe pikëllimin.

Mandej mbërriti grupi i vallëtareve tibetase me fustana të verdhë. Të gjitha përveç njëres në faqe kishin të vizatuar kryqin grremçor. Loja e tyre i ngjante rrotullimit të dervishëve, dhe fluturimit të fluturave të pazakonta. Njëra nga ato u largua prej tyre dhe m'u afrua. Në dorë mbante thikë të mprehtë. E vuri përpara meje. E shprërthekoi fustnin dhe i zbuloi gjinjtë. Përgjërueshëm më shikonte dhe priste të ta therrja. Pafuqishëm i rrihja krahët. Në atë çast vajza u shndërrua në Tibetasin plak mjekër thinjur. Edhe ai gjithashtu, priste të ta therrja. Vonë është, iu përgjigja. Askujtë më s'mund t'i ndihmoj.

Plaku e mori thikën, m'u afrua dhe me vringëllima të shkurta m'i preu krahët. Funerali i varrimit ecte pas arkivolit tim. Nga ana e kundërt vinte kervani pelegrinësh. Të lyer me hi njerëzit e shenjët njëzëshëm i recitonin mantrat e shenjëta. Murgjit të mbështjellur me rasa ngjyrë trëndëfili kumbueshëm përsërisnin: "Om Mani Padme Hum." Në mesin e tyre ishte Jogananda. U ndal, ndërsa të tjerët vazhduan rrugën.

Mbetëm vetëm. "Om" – e tha dhe zëri i tij jehoi nëpër shkrepë dhe përsëri – "Om" thirrja e gjatë e zgjatur, e cila fluturoi ndërmjet shkëmbinjëve dhe duke u dëbuar prej tyre hasi në jehonën paraprake; e mandej "Om" thirrje e re, edhe një pak më vonë, dhe kështu me rradhë, derisa jehona nuk kishte më shumë se një mijë. Bota u bë vibrin i zërit të jehonës.

Më dukej e çuditshme që rrija i shushuritur në thesin e fjetjes dhe se më nuk isha shqiponjë, por, gjithashtu as kufomë, thjesht isha udhëtar, i cili kishte humbur rrugën nëpër male dhe në jetë. Isha i shtrirë nën tendë, e gjithandej rreth e përqark jehonte "Om" i shurdhër dhe i zgjatur. Hapa derën e tendës dhe shikova jashtë.

Para prapavijës së qiellit të yjësuar e pashë siluetën e Joganandës, i cili qëndronte mbi shkëmbë dhe e mbushte

vetminë e kanionit malor me ulurimë të thekshme.
“Oooooooooooooooooommmmmmmmmmmmm...”

Në atë çast në gojë ndieva shijën, e cila ishte djegëshëm e ëmbël dhe e ngjithshme sikur gjaku i freskët. Në mua u ngjiz lëmshi prridhës. Ku jam tash ta kisha ditur? Çfarë bëj?

*Mbi
artin
e
qepjes
së
pantallonave*

1

Në gjysmëgjumi m'u duk sikur e ndieja ulurimën e ujkut. Kur më qiti frika në zhgjendërr, deri tek unë depërtonin vetëm zhurmat e lumit, e nganjëherë goditja e erës nga lamasërija në bregun përballë i binte krismat dhe valvitjet e flamujëve lutës. Në

gërshetimin e zhurmës dhe qetësisë së malit qëndronte një tensionim i çuditshëm – sikur bota ta mbante frymëmarrjen.

I shtrirë në shpinë isha zgurdulluar në pëlhurën e tendës. Mbi tendë i dallova rrahjet e lehta të krahëve të zogjëve. U heshtën, shkuan në drejtim të kundërt dhe përsëri fluturuan. Prisja që të kthehen. U bëra i ndiejshëm në nuancat e tingujëve. Kur era pushoi dhe kur vet zhurma e lumit u largua nga dëgjimi, e dallova shushurimën, e cila nuk ishte kumbuese por u përvodhë në mua si parandjenjë për prezencë të pasigurtë. Në mendje u sendërgjua imazhi i butësisë mëndafshore.

Kur me kërcim dola dhe shikova jashtë, imazhi u tretë në bardhësinë e borës, e cila në vorbuj të lehtë derdhej prej qiellit duke e mbuluar shkëmbin, tendën, dhe Joganandën plak, i cili i kruspull si maçok i vjetër i shtrirë dhe i mbështjellur me batanije qëndronte tre metra më larg. Dhe kur era m'i mbështeti fjollat për fytyrë, e ndjeva edhe zërin trishtues, për të cilin nuk pata dyshim se ishte real! Kisha harruar se nuk jam vetëm në shkretirë.

U futa nën pëlhurën e tendës dhe iu dorëzova trishtimit të njohjes se binte borë, se ujëqit janë afër.

Dhe se atje ishte Jogananda. Ai nuk dashti në tendën time, por u shtri në shkëmbishte duke u mbuluar me batanije dhe flinte aq qetë sikur të ishte prapa dyerve të trasha të kështjellës.

Ky plak i lirë, i bekuar, i cili në jetesën e endacakut e gjet krejt atë të cilën të tjerët pasuksesshëm e kërkojnë në punë, në para, në marrëdhënie të ndërsjella. Shumë pak dija për të; kurrëgjë nuk dija për të kaluarën e tij. Në pyetjen time se çfarë kishte bërë në rininë e tij zakonisht përgjigjej me zgërdhirje të marrë. Nganjëherë thoshte se është vetëm ajo që e shikoj para vetes sime; gjithçka tjetër është iluzion.

Sipas mënyrës se si shprehej dhe se si i formulonte mendimet do kisha thënë se ishte shkolluar në ndonjë univerzitet të Indisë. Ndoshta është i shkolluar, ndoshta e ka jetuar jetën e

qytetarit të respektuar në ndërtesën me banjo; ndoshta është veshur allafirënga. Apo ka qenë njëri nga ata urtarët, me të cilët India është e stërmbushur, dhe të cilët njëkohësisht janë edhe magjistar edhe idhuj, derisa shumica e njerëzve i adhurojnë si reinkernime të të shenjëtvë të cilët moti kohë janë të vdekur.

U pikëllua kur e pa se nuk po mund ta kuptoj se e kaluara e tij është vetëm kujtesë, e cila në çastin kur e përshkruan bëhet lojë e imazheve me plotë hije në kokën time, të dala nga kujtimet e të së kaluarës sime – dhe kjo çfarë lidhje do të kishte me kujtimet e tija?

Distanca mes nesh m'u duk e pakapërcyeshme. Ai ishte jogi i formuar; unë isha imitator i pafat. Ai i kishte tejkaluar të gjitha ato për të cilat unë persiatja. Kishte ndier natyrën e Zotit në botë dhe atë e plotësonte. E unë bëja luftra donkishotiane me konceptet, simbolet, dhe fjalët: çka është e Zotit, çka është natyra, çka është ndjenja, çka është ideja – rrotulloheshin mullinjte e mi të erës. Duke ndejur i ulur mbi gërdallën e intelektit tim i sulmoja me arsye të topitur.

Më verbëronte bindja se jam trup dhe shpirt, trup dhe mendje, jo një e bashkuar, por dy të ndara. Se shpirti i përket Zotit, ndërsa trupi jo. Prej këti dualiteti të trilluar mugullonte intelekti im, i vetëquajturi arsyeshmëtar. Nuk ishte ai i cili ndien, por ai i cili i di dhe i kupton tek atëherë kur i ipet dëshmia. Në vend se ta prekë botën, unë atë e analizoja. Në vend se të besoj në përvoja, unë vërsulesha në spekulime ideore gjithmonë të reja(dhe gjithmonë të njëjta).

Dhe ky cirk cerebral, i cili për asnjë çast nuk ndalej, fshihte realitetin, për të cilin lakmoja, sikur mjegulla që fshihte konturat e drunjëve në luginë.

Marrëdhëniet mes nesh ishin sikur ecja mbi rrafshnaltën moçalike, gjithmonë kur mendoja se shkelja në tokë të fortë, më humbiste dheu nën këmbë. Kur e vërente se ndezesha nga epshi

për debate, zhytej në heshtje e fjalët vlonin nga unë dhe avulloheshin në zbrazësi. Kur e vërente s'e bia në gjendje të rëndë të distancimit, ku më lidhej gjuha, më gjuhej me shkëlqim malicioz në sy dhe fillonte të më fyente, ofendonte, të bënte budalla prej meje.

Kur zemërohesha në të, ai heshte; kur ia ktheja shpinën dhe largohesha, më vinte pas dhe më shkelmonte apo më godite me dorë. Kur filloja të qaja (e këtë e kam bërë shumë herë sepse nuk mundja t'i ndihmoja vetes sime bënte grimasa dhe më imitonte derisa (sikur nëna fëmijun e përлотur) nuk më bënte të qeshem. E kur përsëri disponohesha, fillonte pamëshirshëm të më përqueshte!

Më të ashpëra ishin sytë e tij. Në to rrallë kam parë shkëlqim miratimi apo ngrohtësie. Më së shpeshti në to shkëlqente habija djallëzore, e cila shumë herë shndërrohej në përqueshe çapkëne.

Gjithmonë kur e shtrëngonte barku, thjesht galucohej pranë rrugës dhe fillonte zëshëm të dhjente. Apo pshurrej duke e shkundur penisin dhe qeshte. Unë thjesht shtangesha. Nganjëherë me nxitim kërkoja ndonjë punë të panevojshme, sa për të mundur ta ktheja shikimin diku tjetër. Kurrë s'jam liruar nga ndjenja se sjellja e tij ishte e bezdisshme dhe jo estetike. Edhe pse më dukej e marrë, nuk kam mundur, kur kam pasur unë nevojë, të mos galucohem në mënyrë diskrete pranë ndonjë shkimbi. Edhe pse vinte pas meje dhe zgurdullohej dhe më provokonte me komente spirituoze, nuk kam mundur të kaloj, duke mos u skuqur dhe heshtazi ta shaj.

Nganjëherë komentonte: “Flisari është kurv plakë, e cila donë ta bindë botën se nuk ka bythë.” “KJO NUK ËSHTË E VËRTETË”- protestoja. “Atëherë përse po e fshehë?” – Qeshte – “Ma trego atë që po të del nga ajo e cila i ngjanë asaj që zakonisht të del nga goja.” Në çaste të këtilla gjithmonë më

kaplonte ndjenja që ta braktisë. Ky ishte pikësnyimi i tij, ai këtë dëshiron ta arrij. Kjo ishte gremina në të cilën më shtynte. Kërce në greminë, më nxiste me mijëra mënyra. Mbytu. Mos u mundo më, gjithçka është e kotë. Përpjekjet të fundosin në tokë, nga e cila dëshiron të dalësh.

Ngadal në mua u zbulua njohja se problemi qëndron në trup. Kam frikë se do ta humbë kontrollën mbi të. Kam frikë se do të silletë sikurse shtazë e egër: të pshurret e të dhjehet, ku të dojë, të rrotullohet në piskamë, të kundërmonë, të lëpi bythën e koqet, t'i sulmojë femrat sikurse qeni kur i kërcen kuçkës, të kërcëllojë, kafshojë e ulurojë si ujk. Kam besuar(duke mos menduar kurrë për këtë) se trupin duhet nënshtruar disiplinës së mendjes, e cila e vetmja di se çfarë është e mirë dhe çka është e drejtë. Kam menduar se mendja është zotëruese. Kësaj i ka besuar intelekti im, ego im socializueshmë i fituar. Ai e ka luajtur rolin e mendjes(kësaj nuk kam qenë i vetëdijshëm)!

Tash po e kuptoj përse plaku po më orienton në tantrizëm. Mendja e cila lufton kundër spontanitetit, nuk mund të kënaqetë, nuk mund të jetë e lirë. Kur Erosi i nënshtrohet arsyes, nuk mund të shprehetë, atëherë jeta nuk është më lojë, por është ditë pune, atëherë ngjarja nuk është më përjetim, por është shënim në fletën e fletores. E kam ditur se më duhet Erosin ta liroj prej prangave të arsyes. E kam ditur se më duhet të kundërshtoj, të egërsohem, t'i lejoj vetes orgji epshore dhe t'ia nënshtroj vetes arsyen. Më duhet të bëhem shtazë para se të bëhem njeri.

Kur zbardhi drita, i pashë: tre shtazë ngjyrë argjendi, të cilat vraponin nëpër shpatin e bardhë dhe e ndiqnin kopen e deleve të kaltra, të cilat në radhën e ngushtuar ngushtë iknin kah shkëmbi i lartë. Për një çast u duk sikur ujëqit do t'jua presin rrugën: dy prej tyre veç uluronin për t'ju dalë përpara dhe mbrapa. Në momentin e fundit brinaret thanake hypën mbi shkëmb dhe prej aty i vështronin ujëqit, të cilët tinzisht ishin

galucuar në rrëzë të shkëmbit. Pas një kohe ngritën kokat dhe ngadal u nisën përgjatë shpatit.

Bora u ndal. Delet e kaltëra mbi shkëmb i ndriçoj rrezja e diellit. Jogananda hoqi batanijen dhe duke u drejtuar tha: “Kam ëndërruar se binte borë. Edhe ty të kam ëndërruar. Ke qenë leshatuk, ke pasur kthetra dhe bisht, dhe dhëmbë të mprehtë.”

Po, thashë. E pashë veten time. Në hijet të cilat posa ikën nga shpati.

2

Më vonë shumë herë i kemi parë këto brinare himalajesh, të cilat disa i konsiderojnë si dhi e disa si dele. I pamë edhe të nesërmën kur lartë nëpër kreshta në prapavijnë e qiellit vizatohej rreshti i qengjave dhe deleve, të cilat me krenari i udhëheqte dashi, dhe më vonë rreth mesditës në dëllinja të cilat rriteshin në fund të kanionit hasëm në një kope më të vogël në lojë të çuditshme. Deshtë ndiqeshin rreth e rrotull dhe kërcenin. Njëri e goditi tjetrin me turi në prapanicë: mandej vrapoi deri te delja, e cila urinonte, e futi turirin në kllaç dhe i shqetësuar blegëronte. Krejtësisht i tendosur nisi ta lëpi penisin e vet të erektuar. Prita që do t’ia futë vetëvetes në gojë dhe të urinojë, e mandej ta kthej kokën dhe ta spërkatë me urinë leshin, siç e bëjnë edhat e egër në Azinë perëndimore. E ndali zhurma e ortekut të largët; kopeja u shtang dhe përgjonte, e mandej gjithë bashkë vrapuan përpjetë dhe u zhdukën në hije prapa shkëmbit.

Për herë të tretë i kemi parë pas dy ditësh kur e lam Zanglin, deri tek veshët tanë era e solli kërcitjen e shurdhër. Jogananda e shtriu dorën nga shpati i largët. Atje dy desh të tërbuar kishin hasë njëri në tjetrin dhe goditeshin me brinjë.

Disa herë i kam ëndërruar, si dhe ujquit, që vinin të më nuhatnin dhe të ma lëpinin gjoksin. Mandej kam ëndërruar se jam dash me lesh të bardhë dhe përmbropa e kisha hordhinë e

ujqëve; njëri prej tyre e kishte fytyrën sikur të Joganandës, e tjetri fytyrën e gjuetarit të deleve të kaltëra.

Edhe gjatë ditës shumë herë më xhindosshin imazhet halucinuese dhe e këpusnin kufirin në mes botës ëndërruese dhe asaj të kapshme. Ditët u bënë gjithnjë e më pak të përcaktuara, gjithnjë e më shumë të ndara nga konteksti i kohës, të cilën e kam njohur me emrat vjeshtë, vit; këto periudha të jetës u shpërndan sikurse zvarranik të jarguar, të cilët më rrethonin ngjajshëm me shkëndijat e dritës, e njëkohësisht lidhej edhe rreth meje edhe brenda meje.

E dija se me mua po ngjet diçka e tmerrshme dhe e panjohur; këtë e kam njohur në mënyrë të njëjtë, sikur që e kam ndier gjatë sulmit të parë të malaries në Afrikë se po më rrethon vdekja, dhe se trishtimi im buronte prej njohjes se nuk mund të ikë. Edhe tash njohja për të më mbushë me valë të pandërprera të dëshprimit dhe devocionit. Muret e frikës theheshin, thërmoheshin, rrënoheshin; dola në gjendjen e lakuriqosur të dhëmbëzuar, në ngjyra jotokësore të shpatit, në vetminë e pejsazhit.

Ky bashkim i çuditshëm me botën materiale ka nxjerrë nga unë ndjenjat moti të harruara. Ndjenjat e ofendimit dhe kokëfortësisë, të cilat më kaplonin kur mësoja të notoja, të ngasja biçikletën dhe automobilin. Ndjenjat e shpresimit të pasigurtë dhe kremtimit të përmbajtur për fitoren, të cilën e përjetoja derisa qëndroja në këmbë, mësoja të ecë, mësoja t'i njoh tabelat llogaritmike; kur në kaçubën e parkut e kam bindur çupëzën syverdhë të më lejoj që ta prekë nën fund. Ndjenjat e kënaqësisë, të cilat gjithmonë i ka kalitë frika se nuk janë të arsyeshme, edhe ndjenjat e dëshprimit, të cilat gjithmonë i ka përcjellë një grimcë shprese se janë të tepruara.

Pas çastit të dalldisë vinin orët e rraskapitjes kur gjithçka ishte, madje edhe fryma në mushkri, e rëndë si plumbi. Kam

qëndruar pezull në distancë të çuditshme në mes, indiferent për të gjitha që kishin mësuar shqisat. Herëpashërë më kaplonte paniku i tmerrshëm; përnjëherë drejtohesha dhe mundohesha të ikë. Apo rrëzohesha dhe me shuplaka mbyllja sytë dhe veshët. Tre herë jam gjunjëzuar para Joganandës dhe e kam lutur, të paktën, të më ndihmoj, të më shpëtoj nga ky ferr, në të cilin fundosesha, apo thjesht le të thotë se përse po bredhim nëpër këto vise. Për ku jemi nisur, kur do të mbërrim, çfarë na pret?

Kur e kam pyetur për të parën herë, nuk ka folur, ma ka kthyer shpinën dhe ka vazhduar rrugën. Herën e dytë më ka kapur, më ka ngritur në këmbë dhe këndshëm ka qeshur. Mandej më ka goditur me gju në testise. Herën e tretë ka thënë se është e njëjtë se çfarë po ndodhë. Është e njëjtë a fryen era, apo në rrafshnaltë qarkojnë shqiponjat, a po e humbi mendjen, është e njëjtë derisa e përcjelli se çfarë po ndodhë rreth meje dhe me mua. Është e njëjtë edhe nëse shkatërrohem derisa këtë proces nuk përpiqem ta farkoj në medalen me mbishkrim se jam njëri nga të rrallët, i cili në afërsi të malit Kailash jam çmendur dhe jam zhagitur në prehrin e Zotit. Derisa çdogjë që ngjet është e paqëllimt dhe derisa jam i vëmendshëm që pa dëshirë rrjedhën ta orientoj, apo ta ndal, fare nuk është e rëndësishme përse po bredhim nëpër këto male, e jo diku tjetër.

“Por diçka duhet të ketë!” – Bërtita heshtazi. – “Diçka e rëndësishme duhet të jetë! Më duhet të kem njëfarë caku para vetes!”

“Përse?” – çuditej

“Për shkak se!” – Bërtita – “bëhem gjethe fluturuese, të cilën era e këputë prej lisi dhe pa cak e bartë nëpër qiell!”

Pas këtyre fjalëve gjatë qeshi dhe rrihte kofshët; prej gazi sytë iu lagshtuan. “E çka është era” – u bë serioz – “a ka era cak e qëllim?” – Çka më intereson, u kapërdiva.

“A nuk është mirë të jeshë gjeth?” – Më pyeti –
“Përfundimisht i lirë jo më i kapur për drurin e ekzistencës.”

I thashë se i friksohem diçkahi që është e pacak. “Sepse nuk i beson erës. Nga era kërkon orar trenash, planifikim udhtimi, kohën e arritjes, rezervimin! Po të mbathi me liri, e ti kërkon ndihmë!”

Ngriti dorën të më godet në fytyrë. Por u përmbajtë. Në sy i vezulloi shkëlqimi i dëshprimit dhe zemërimit, i cili aq shumë më preku saqë fillova egërsisht të rënkoj, e falenderova për hijën e ngushllimit, të cilin e parandjeva në zjarrin e tërbimit të tij.

Nuk foli gjithë ditën dhe gjithë natën. Të nesërmën tha: “Në male është tempulli i sektës Bon, në të cilin vijnë adhuresit e seksit ceremonial me virgjëresha dhe plaka pa dhëmbë, përdoruesit e gjakut të njeriut dhe mishit të kufomave dhe jashtëqitjeve personale. Ithtarë demonash dhe forcash të errëta, nënshtrues të së ligës. Duhet gjetur dikë, që është i gatshëm të na çon tek ata. Nuk ka shumë njerëz të tillë. Edhe po qe se e gjejmë dikë, do të kërkojnë t’jua paguash. Tash po e di se çka po bëjmë, çka po kërkojmë, tash do ta kesh më lehtë. Tash nuk do të jesh gjeth valvitës, tash do të jesh lopë në mullar i lidhur me shpresim. E ke humbur rastin e fundit. Përfundimisht nuk mund t’i ikësh tantrës.

3

As mullari nuk më ndihmojë – bota mbet e pandryshuar dhe e pakapur sikur lojë hijesh valëzore. Kujtimet e mia për ditë, të cilan kishin pasuar, përafërsisht ishin kështu: derdhje e valëzimit vibruës, po ndonjë renditje, me imazhe, të cilat kryqëzoheshin, thureshin e shthureshin, duke mos mos u konkretizuar kurrë në ngjarje të caktuar kohore apo vend, me vendndodhje të caktuar.

Më kujtohet kështjella e braktisur gjysmë e rrënuar në maje të shkrepeve në Zangla, mandej shtigjet nëpër të cilat jemi ngjitur drejt saj pranë çortenave, të cilat era dhe shiu i kishin brejtur dhe i kishin formëzuar në forma groteske sikur të ishin rojtarë të ngurtë të vetmisë. Më kujtohet era e cila fishkëllonte nëpër sallat e zbrazëta, çonte pluhur dhe dredhohej në vorbull, dhe ma hudhte në sy; dhomat e ulëta me dritare të vogëla në të cilat para më shumë se njëqind e pesëdjete vjet kishte banuar evropiani im i evropës qendrore, për pak edhe bashkëvendas Koma de Keres, i cili përmes kësaj dritareje të vogël kishte shikuar atë të cilën po e shikoj unë tashti: grumbull malesh të kuqërreme të shpërndara, e cila i ngjanë sipërfaqës së planetës së pabanuar dhe gjarpërin shëndritës të lumit Zanskar.

Më kujtohet mbreti plak i Zanglit në “pallatin” e të cilit në rrzëzë shkëmbi kemi bujtur(kam fjetur në njëfarë ballkoni të hapur ku shoqëri më bënin qenët). Më kujtohet edhe mbretëresha, një zonjë e vjetër e rrept, e cila dy-tre herë doli prej kuzhinës së tymosur dhe zbehtë më qeshi. Më kujtohen vajzatë me fustana të arnuar, me kapela të verdha në kokë, të cilat binin ujë, lanin enë dhe shërbenin çaj. Më kujtohet kur Jogananda njërën prej shërbyeseve simpatike çapkënshtëm e pickoi duke i thënë se është e mirë për tantër; e freskët, akoma e paprekur. Mandej ia shkeli syrin plakës dhëmbërrënë, e cila me fshesë e fshinte oborrin. “Ndonjë si kjo po të pretë!” – më tha

Pyetëm por pa sukses. Askush nuk dinte se ku tuboheshin tantristët. Apo, të paktën, neve(dukshëm e qartë)askush nuk na besonte.

U kthyem mbrapa kah jugu. E takuam lamën udhëtar që ishte i përlyer, i cili me vete barte përveç thesit me ushqime edhe shakullin me birrë thekre. Pas gjysmë ore gjysmë jemi ulur, gjysmë jemi shtrirë në tokë shkëmbore sikur pijanecët, të cilët pushojnë të rraskapitur nga gostia. Lama i pist, i cili qe i ftohur,

pandërprerë turfullonte dhe me mënyë të rasës murgore fshinte hundën e përqyrrur, predikonte rrëfime të pafundme, të cilat Joganandën e zbavitnin shumë. Në fund na tha se duhet të kalojmë përmes vendkalimit Ça-çala. Atje do ta gjejmë atë që po kërkojmë, atje është shtëpia e “ithtarëve të Shivës së zi”.

Nuk më kujtohet se ku dhe sesi mësuam se horri, lama tentoi të na çojë përmes vendlakimit pesë mijë metra të lartë nga dreqnia e thjeshtë duke e ditur se në anën tjetër nuk na pret kurrgjë tjetër përpos vetmisë dhe ujqëve të uritur. Më kujtohet vetëm se kemi ndejur në luginën e lumit Zanskar dhe se kemi ecur në këmbë drejt bujtinës.

Kemi fjetur nëpë fshatra të rralla dhe manastire. Apo nën qiellin e hapur kur nata na zinte larg vendbanimeve. Ditët ishin përcëllueshëm të nxehta, të pluhrosura, me vetmi të shurdhër, përplot me lodhje dhe kalla nëpër këmbë, etje, kokëdhembje, por edhe uri, sepse rezervat e thekrës dhe gjalpët na ishin harxhuar. Tek në pazarin e Padumit blemë një thes me çampë, bucel me vjam jaku, tetë kilogram oriz, një pako çaj dhe pak bizele të thara.

Më kujtohet se Jogananda gjatë bisedoi me tregtarin baltijas nga Kargila, që shiste rrypa dhe shala kuajsh. Kohë të gjatë bënë pazarllëk rreth diçkahi. Më në fund tregtari e urdhëroi diçka njërin prej djemëve të tij, i cili nxitoi drejt shtëpive dhe solli një gërdallë prej kalushi, për të cilin na u deshtë t'i numrojmë pesëqind rupi indian. Kur ia ngarkuam ushqimet, torbën, tendën, dhe thesin e fjetjes, por edhe batanijen e Joganandës, i gjori gatisa nuk u rrëzua nga pesha. Cofëtinën gjunjë dridhës e pagëzova me emrin Rosinant, këtë e bëra kur e lamë Padumin dhe ecnim pranë çortenave të kalbura drejt bjeshkëve në jugë lindje.

Prapa rrafshnaltës nga ana tjetër e lumit ecnin grupe pelegrinësh të veshur llojloj, të cilët vinin prej të gjitha viseve në kremtën budiste në lamaserinë Saniskaj. Na tre, Jogananda,

gërdalla Rosinant dhe unë(gjithashtu veç gërdallë)vazhduam rrugën drejt kanioneve misterioze të provincës Lunak.

4

Rosinanta është i rraskapitur, i shtrirë në kofshë merrë frymë me ndërprerje. Derisa plaku është përplotë me qetësi dhe lumturi. Kur mbërritëm tek përroi më luti t'ia jap sapunin, u zdash, shkeli në ujë dhe lau krejt trupin. Mandej i lau dhe i shtrydhi pantallonat, këmishën prej bombazhi, uniformën e verdhë dhe gjunjaket. i shtriu në diell, edhe batanijen e shtriu. Tash po rrin mbi të.

Po e vështroj trupin e tij elastik, shpinën e tij të drejtë, lakoren e zverrkut. Nuk lëvizë, me sy gjysmë të mbyllur shikon nga majet me borë. Po e shikoj atë dhe gërdallën, e cila e rraskapitur ngritet dhe lëshohet në stomak. Më shtrëngon fyti. Më afër jam kafshës tërheqëse, sesa plakut të ndritur!

Prej rraskapitjes kam marramendje. I shikoj muret e ngjyrosura të lamaserisë së largët dhe dua që këtë botë të largët ta shikoj si turist. I vështroj figurat e Budës të gdhendura në gurë, të cilat e zbukurojnë murin e lutjeve përgjat rrugës dhe dëshiroj që t'i përjetoj si ushqim intelekti, si lëndë për ese, si rrugë deri te dijenia, diploma. Shikoj kah perëndimi, ku e kam shtëpinë dhe e dëshiroj një pushim në dhomën komfore, ku Buda, Shiva, Vishnu, Kali, tantra, joga, zgjuarsia, nirvana janë vetëm tituj librash, të cilat do të mund t'i mbyllë dhe të lë për ma vonë. Apo t'i pastroj nga rafti, t'i hudhë jasht ta mbyllë derën, dhe të pushoj!

Shumë jam i lodhur.

Në fillim ishte shumë më lehtë. Edhe po qe se vetëm e kam përcaktuar se e di se çfarë po kërkoj, të paktën në vete kam pasur njëfarë harte, përmes të cilës kam mundur të orientohej. Dhe harta më ka dhënë ndjenjë se viset dhe ngjarjet e reja janë shkallë të përparimit.

Të gjitha që i bëra javëve të shkuara, ushtrimet të cilat m'i kishte përshkruar, bisedat dhe grindjet mes nesh, talljet dhe dreqnitë e tija, shkelmat dhe shuplakat e tija, urrejtja e tij ndaj seriozitetit, me të cilën unë të gjithës iu kam përvishë, të gjitha metodat e mia për ta qetësuar mendjen, koncentrimi, “kapja e mizave”, përsëritja e mantrave, shthuarja e rrjetës së merimanges së realitetit iluzor, kanë pas për qëllim të ma zbulojnë se nuk jam, ai që mendoj se jam, por ai që mendoj.

Përse nuk ia dola? Mos ndoshta vëmendja ime ka mbetur egocentrike dhe mbrojtëse? Apo ndoshta për shkak se kam dashur majmunin në veten time ta qetësoj me dhunë, e jo me vëmendje, me përgjim të kthjellët? Se në ushtrimet e jogës kam investuar përpjekje të mëdha dhe nga ato kam pritur rezultate shumë të shpejta? Sepse në çastin kur kam përgjuar në zbrazësi më ka mposhtur frika nga humbja e të së ardhmes, humbjes së njohjes, se e nesërmja do të jetë e zbrazët në vend se të jetë përplotë me mundësira?

A mos ndoshta jam i lodhur sepse intelekt i im, në kështjellën e të cilit kam tentuar përmes kalit të trojës së Joganadës t'i kontrabandoj bombat, të cilat do ta shkatërrojnë, shumë herë i ka zbuluar qëllimet e mia dhe më ka mashtruar kështu që bombat nuk kanë eksploduar në kështjellë por në disa variante Potemkine, të cilat ego im dinak shumë shpejtë i ka imagjinuar? A mos ndoshta jam i lodhur për shkak se kali i fundit i trojës(joga e ëndrrave)nuk ka shkuar më larg se deri tek dera e intelektit, i cili sulmuesëve të maskuar(imazheve nga ëndrrat)iu ka ngjitur simbolet e veta dhe i ka çarmatosë.

A mund të ta fitojë vetëm tantra? A mundet tantra të ta mposhtë?

E çka nëse plaku më mashtron? Çka nëse kurrgjë nuk di por vetëm shtiret, çka nëse vetëm mendon se di, çka nëse është indiferent se a di apo nuk di, e poashtu indiferent se si me sjelljet

e veta ndikon në mua? A mos ndoshta problemi qëndron tek unë e unë nuk e di se çfarë dua dhe çfarë kërkoj? Çka nëse përpjekjet e mia i emërtoj me emra të gabuar?

Më shikon dhe në sytë e tij e shoh ngrohtësinë. Ky është një nga çastet e rralla kur bëhemi të afërt sikur babë e bir, sikur binjakët. “Shumë je i lodhur” – thotë – “dëshiron të lirohesh nga ky kërkim, që nuk çon askund. Shumë po përpiqesh, mik i dashur. Në bjeshkët e himalajeve ka më shumë se një mijë maje. E vetëm njëra është më e larta. Sagarmatha, Everest. Prej aty i shikon të gjitha të tjerat. Nëse do që ta shkelësh atë, duhesh të ngjitesh nëpër të. Duhet gjetur atë. E ti po ngjitesh në çdo breg urithi. Dhe kur mbërrinë në maje, i thua vetes:po kjo nuk është maje e vërtetë. Dhe jashtëzakonisht dëshprohesh. Kur hasë në bregun tjetër, përsëri ngjitesh nga maja. E tash po çuditesh që je i lodhur.”

Në sy po i shkëlqen kuptueshmëria ngushlluese. “Duhesh gjetur majën në të cilën dëshiron të ngjitesh.”

Kisha dashur ta pyes se a mund të më tregojë,

“Hedhi shënimet dhe fotografitë në përrua, dhe do të jesh në rrezë të saj.”

5

A është kjo ajo që po e kërkoj? Indiferencë ndaj çdo gjëje që më rrethon! Mendoj se jo. Jeta duhet të mbes dramë dhe në të më nevojitet ta aktroj rolin e trimit, më nevojitet publiku, i cili me aplaudim apo refuzim ma dëshmon se jetoj dhe se nuk ëndërroj. Shënimet janë pjesë lidhëse e indit prej të cilës drama thuret(dhe të asaj në çka shthuret). Këto nuk janë vetëm paterica të kujtesës, por janë njëherazi edhe hallka, me të cilat i ndërliidhi ngjarjet në strukturën shkak-pasojë të prezencës sime. Ndoshta me të vërtetë janë nyje të rrjetës, në të cilën gjithmonë kapem nga paformësia. Po qe se i mohoj, ndoshta me të vërtetë do të kisha ndier lehtësim.

E çka nëse jo? Nëse në vend të lehtësimit ndiej pendim dhe zemërim por edhe peshën e marrëzisë? Nuk mund t'i mohoj. Nuk iu kushtoj rëndësi të madhe, në to nuk shoh udhëzime, e derisa ekzistojnë jam i lirë në marrëdhëniet e mia me to. Po qe se i hedhi, ia marr vetes atë liri.

“I lirë je” – tha plaku – “por kjo liri e përjashton marrëdhënien, e cila do ta kishte mundësuar që në shënime ta shohësh tradhtinë e intelektit tënd. Gjithmonë kur shkruan Jogananda ka thënë këtë, Jogananda ka thënë atë, i dhuron përvojë të gjallë intelektit, e cila e vret.”

Ndryshe nuk mund të jetoj, mbrohem. Nëse e mohoj formëzimin e përvojës në kategori dalluese, po qe se në këtë mënyrë e çliroj intelektin që realiteti të rrjedhë përmes meje si uji nëpër kanal dhe kujtesa nuk i kap përmes turbinave të intelektit dhe ato t'i përpunoj në energji, do t'i humbë të gjitha ato të cilat ekzistencës sime i japin formë dhe kuptim, që më jep vend të caktuar në hapësirë dhe në kohë, që krijon hartë gjeografike, pa të cilën nuk do të kisha ditur se ku jam se çka jam dhe në cilin drejtim shkoj. Kjo me siguri nuk është zgjuarsi, një gjendje e këtyllë verbuese, një përkushtim i këtyllë ndaj momentit pa verifikim të vazhdueshëm.

“Po, e vërtetë, nuk duhet jetuar pa hartë. Problemi qëndron në atë se ti e shikon vetëm hartën. E nuk e shikon tokën, nuk e sheh sipërfaqën reale, të cilën harta e paraqet në kontura. Hartës i ke dhënë asi lloj vlere saqë e ke kompenzuar me realitetin, nëpër të cilin duhet të të çoj. Grimcat e rralla të realitetit, të cilat aty-këtu i sheh, aq shumë të friksojnë saqë çel e mshel sytë i vizaton në hartë dhe kështu i neutralizon. Për këtë arsye je i lodhur. Shkelë nëpër hartë dhe kërkon tokë, të cilën harta po ta falsifikon. Qe disa javë po të bindi ta grisësh këtë hartë, e ti nuk e bën dot.”

Pasi që është e pamundur, i thashë. Tingëllon bukur, tingëllon joshëm; shqyje hartën tënde dhe shkel në realitet të vërtetë. Tingëllon bukur. Por si ta bëj këtë? Krej çka preki apo e mësojë ndryshe përnjëherë më shënohet dhe më shkruhet në formë simbolike dhe ideore. Realiteti pandërprerë ndryshon me shenja simbolike të hartës gjeografike. Mund të them se jam sikurse hartografi i cili i sheh vatëm ato të cilat i ka vizatuar vet. Kjo do të thotë se për mua nuk ekziston realitet tjetër përveç atij të cilin mund ta përfshi me fjalë dhe simbole.

“Sepse je i sëmurë” – qeshet – “i sëmuri i cili pohon se sëmundja tij është e pashërushme. Doktor, thua, jam i sëmurë, por çdo ilaç që e marrë bëhet sëmundje e re. sëmundja kronike është bërë formë e shëndetit tëndë. Dhe mbase vetë je sëmundja jote, frikësohesh se pa të nuk do të jesh më. Je shumë serioz. Vdekshëm serioz. Ta thotë mendja se jeta jote është e vlerëshme, e thellë, edhe bota në kuptimin krishter të fjalës. Për këtë arsye krejt çka bën është aq e ngathtë dhe e rëndë. Krejt çka bën është e përshkruar me rolin e rëndësisë. Mohoje sëmundjen, e cila po të lodhë. Mos noto më lumit përpjetë. Lëshoju rrjedhës.”

Por, këto s’kanë domethënje – çirrem. Ato fjalë janë pa bazë, nuk janë konkrete! Me këto fjalë iu kam afruar, e ai i përshkruan si poezi më të pavlera. A mos ndoshta në gjuhën e tij janë tjetërdryshe? Në çmënyrë ta ndërprej të mos përpiqem? Kundër cilës rrjedh ta ndërprej notin? A mund të ma tregojë? Këshillat e tija janë shumë kontradiktore, a nuk mund të më ofroj diçka të kapshme?

“Krejt çka të ofroj, qoftë ajo fjalë, shenjë apo goditje, përnjëherë e shndërron në simbol. Çdogjëje ia krijon dimensionin shtesë dhe i jep kuptim më të thellë. Çdo pëllëmbë të tokës reale, të cilën ta shtri para këbëve, e shndërron në hartë gjeografike. E kërkon konkretën, e kur ta qes para hundëve, nisë e kontrollon. E

ndryshon. Po kërkon diçka konkrete? Mirë. Do të tregoj se si të çlirohesh nga lodhja.”

Më këshilloi që të shtrihem komod mbi barë dhe kokën ta mbështes në torbë. Kështu edhe veprova. “E tash mbylli sytë.” I mbylla sytë.

“Shqyrto lodhjen tënde tash” -më pëshpëritë zëri hipnotizues- “kontrolloje. Mate. Caktoja ngjyrën, lokacionin, intensitetin. Në çfarë forme është prezent në ty? Si peshë, si thes mielli? A ndoshta si tensionim, si ajër në balon? Si depresion si pikëllim? Apo si pakontrollim, dobësim lidhjesh? Caktoja kufitë. A po e ndienë më shumë në kokë apo në këmbë, në eshtra apo në muskuj? Në vena, në nerva? Në stomak? E ndienë si dëshirë për të fjetur apo si rraskapitje, e cila të çon për të vjellë. Caktoja ngjyrën. A është e kaltërt, gjelbërt, kuqe? Rri me të, rrethoje. Përcjelle sesi pulson, sesi ngërçitet, sesi zgjerohet, sesi derdhet, sesi ngushtohet, sesi rrallohet. Avullohet. Zbehet. Sesi të braktisë. Përpiqu t’i mbyllish vrimat nëpër të cilat rrjedhë nga ti. Shpejt, përndryshe do të derdhet. Kjo do të ishte humbje fatale, lodhja jote është shumë e çmuar, pa të do të mbetesh i zbrazët! Lodhja është pasuria më e madhe e jote! Ka eksploduar në mijëra shkëndija prej kujtesave pitoreske, të cilat ngadal shkrihen, zbehen dhe në fund digjen. Ndali fishekzjarret, përndryshe lodhja do të shkapërderdhet në mijëra vezullime!”

Po e vërej se si lodhja po mundohet të më braktisë; tash është ujë i gjelbërm, mandej i lymrishtë, mandej pjesë e ndarë e akullnajës, por edhe mjegull e fanitur të cilën nuk mund ta kapë; mandej buçitje dhe shkënditje, sikur shpërthenin prej meje me qindra fishekzjarre, por edhe fluturimi i shpendëve shqepgjatë, mandej reja, e cila rrallohet dhe largohet derisa era nuk e zhdukë të tërën. Dhe mandej vetëm kthjelltësia e erës, erë e ngrohtë pranverore.

“Nuk është më” – bërtas dhe ulem drejt – “si është kjo e mundur?”

Plaku qeshë. “Si është e mundur që mali të ngjitet në qiell, të mos qëndrojë kryengulthi? Si është e mundur që njeriu të mos jetë shkëmb e të ketë në vete prirje madhështore për t’u entuziazmuar dhe klithur: qysh është kjo, prapëseprapë, e mundur? Gjithçka është e mundur, që ka mundësi të bëhet.”

“Por, edhe nga ajo se lodhja kthehet, entuziazmi të shndërrohet në drojë. E në drojë ndiej se veç jam enë, e cila do ta mbledhë lodhjen sikur ulluku që e mbledhë shiun. “Por ti nuk duhesh të bëhesh enë e tillë” – tha – “bëhu enë pafund. Shpo fundin. Moho seriozitetin. Qeshu. Qeshu me zë. Për çdo mëngjes qeshu nga dhjetë minuta zëshëm. Qeshu derisa dita mos të bëhet ashtu siç dëshiton ti. Dëshprimi, lodhja, dekurajimi, këta tre hajdut gjithë kohën i ke pasur pas, dhe këta nuk e duan qeshjen. I frikësohen qeshjes. Kur e ndiejnë, fshihen. Dhe kur e ndien se njëri prej tyre është afër teje. Plasja gazit dhe detyroje të të ikën. Tash. Në kë këtë moment është çasti më i mirë për të qeshur. Jo nesër. Jo pasnesër. Tash. Qeshu.”

Ia bëj qejfin.. “Ha,ha,ha” – e qes prej vetes shumë i pasigurtë dhe mandej – “ha,ha,ha.” Mandej ndalem. Nuk është nga zemra.

“Nuk është shumë keq” – tha plaku – “është normale që qeshja në fillim të jetë plastike, afektive. Nëse ia del, heret a vonë do të çlirohet dhe do të rrjedhë prej teje, do të shkundë. Kur të mësohesh të qeshësh, nuk do ta kesh më këtë seriozitet qesharak. Do të bëhesh enë pa fund. Do të kesh mundësi që vetes t’i lejosh atë që serioziteti ta pamundëson: do të mund të bëhesh i singertë. I qetë, pa përpjekje, pa qëllim i singertë.”

Qeshem. Kalushi u frikësua dhe u zgurdullua në mua sikur e shikonte lugatin. Në fillin qeshja ishte e shtrënguar, e formuar në mushkëri, e dëbuar me kërcim të dijafragmës.

Tingëllon goxha shumë marrëzishëm. Goxha shumë e rreme. Dëshpërueshëm. Toni i dëshprimi ishte shumë më i sinqertë.

“Ha,ha,ha,ha,ha” – humbët prapa shpatit – “ha,ha,ha,hi,hi,hi.” – tingëllon aq marrëzishëm saqë bëhet qesharake. Aq është qesharake qeshja ime saqë më bënë të qeshë. Qeshem shkaku i qeshjes sime dhe kjo është qeshje e sinqertë. Mandej e zbuloj se në çfarë truku më ka futur dhe qeshem për këtë. Në fund qeshem i relaksuar dhe i pandihmshëm sikur të kisha dëgjuar ndonjë barcoletë fantastike dhe në kokë më shndriti: kjo barcoletë jam unë, kjo është serioziteti im, hulumtimi im. Qeshem, kërcej dhe rrahi vithetë; rrotullohem dhe luaj, shkaravitem nëpër tokë, e në vete ndiej diçka të butë ndjeshëm të ngrohtë – faljen. Ia fali botë që është e tillë. Ia fali vetes që nuk mundem të bëhem tjetër, por prapëseprapë dëshiroj të bëhem tjetër. I falë të gjithë që më duan, urrejnë, përbuzin, adhurojnë dhe krejt ata që janë ndaj meje indeiferent. I falë. Ia fali fatit, respektivisht vetes për hirë të besimit tim në të, ia fali Zotit, respektivisht vetes për hirë të lakmisë sime për të. Ia fali vetes për intelektin dhe marrëzinë.

“Vallëzo.” – Më thotë plaku. Kapemi për duar dhe valëzojmë pranë bregut të përroit sikur sikur dy klaunë, sikur faunët e dehur, kërcejmë dhe budallakohemi sikur fëmijë të hereshëm.

“E tash zëshëm bërtit: bota është shtëpia ime dhe në shtëpi mund të bëj krejt çfarë më do zemra.” – Bota është shtëpia ime, bërtas për t’u m’u dridhur gjoksat. Bota është shtëpia ime dhe në shtëpi mund të bëj krejt çfarë më do zemra!

Në vorbullin e ulurimës, qeshjes, gurgullimës së zhurmëshme të përroit, dhe majeve me borë në pikëvështrim gjithnjë e më shumë më përfytyrohet imazhi i kalushit Rosinanta: sytë e tij të pikëlluar, të budallakosur, qëndrimi i tij i rraskapitur, gati tragjik. Qeshja ndalet. Në mua është akulli. Po më duket se

plaku është mashtrues i madhë, i cili po tenton të ma shes imazhin e fabrikuar të realitetit. Qeshja nuk është përgjigje, marrë frymë thell. Nuk mund të besoj se e tëra është qa e thjeshtë. Nuk mundem. Qeshja është e papërgjeshme.

“Budallë.” – Më tha Jogananda pas heshtjes së gjatë.

6

Vazhduam rrugëtimin. Printe në trans jogi, pas tij kolovitej kalushi, pas kalushit zvarritesha une. Rreth mesditës në anën tjetër në fusha i shikova tri gra duke punuar. Më shigjetoi ndjenja: a mund të jesh i zgjuar, e kësaj të mos jesh i vetëdijshëm? Nëse dijenia në forma të mendimit dhe shënimeve është pengesë në rrugë drejt zgjuarsisë, Zanskarasi mediokër do të duhej të kishte përparësi. Zanskarasi mediokër nuk është i vetëdijshëm që realiteti mund të kuptohet në një mijë mënyra. Ai në vete nuk bartë armatë idesh. Është i vetëmjaftueshëm. Bukvalisht kënaqet me frytet e duarëve të veta. Derisa mua më ushqejnë një armat e tërë specialistësh prej prodhuesit të grurit deri tek mullinisti dhe tregtari me miell, dhe bukëpjekësi, dhe shitësi i bukës, prej blegëtorit deri tek mish shitësi dhe arkatarja në vetëshërbim deri tek kopshtari dhe pemëtari, etj, etj. Zanskariani ngrohet me jashtëqitjen e tharrë të jakut, e mua më ngrohë rrjeta e ndërlikuar e gazësjiellësëve.

Zanskarasi veshet vet: e tjerrë leshin, e endë pëlhurën, dhe qepë pantallona. Sa njerëz më veshin mua? Sa njerëz ka, të cilët më shërojnë kur të sëmurem? Zanskarasi shërohet me barnishta që rriten nëpër shpatiet e maleve të tija. Kur i nevojitet kulmi mbi kokë, ai i bënë tullat dhe me ndihmën e fqinjëve e ndërton shtëpinë. Ndërsa banesën time e ndërtojnë një mori mjeshtresh.

Nuk mund ta ndërtoj vet, nuk mund ta prodhoj grurin ta pjekë bukën dhe t'i ushqej lopët dhe delet, nuk mund t'i laj robat

në përrua, nuk mund të shkoj në këmbë as deri në shitore se nuk kam kohë. Më duhet të punoj. Përse? Sepse më duhet për ta blerë ushqimin, se nuk kam kohë ta prodhoj vet, për të qenë në gjendje ta blej televizorin dhe t'i shikoj pjesët e konzervuara të jetës, të cilat nuk kam kohë për t'i përjetuar, për të pasur mundësi të blej automobil që mos të humbë kohë në ecje dhe të kursej të paktën pak kohë për tenis ecje të shpejtë dhe ushtrime gjimnastikore, të cilat do të kisha mundur t'i bëj pa pengesë po të mos e kisha blerë automobilin!

Koha të cilën e harxhoj për punë është kohë të cilën mundohem ta kursej. Dhe sa më shumë që përpiqem ta kursej, aq më shumë më nevojitet për punë. Zanskarasi mbjellë kur është koha e të mbjellurave dhe korrë kur është koha e të korrërave. Midis përpjekjes dhe fryteve të përpjekjes mbizotëron marrëdhënia konkrete. Pasi që e kryenë atë të cilën duhet kryer, dhe kohën kur duhet kryer, ai kurrë nuk ngutet. Për të koha nuk është para. Për këtë arsye ai nuk e njeh padurimin.

E kam parandier se në rrugë për në zgjuarsin nuk do të më stopojë vetëm intelektin. Do të më stopojë edhe qëndrimi ndaj kohës. Më stopon padurueshmëria e mësuar: botëkuptimi mbi kohën si diçka që e kam dhe nuk e kam, por edhe bindja se diçka duhet bërë në kohë të caktuar. Kur para se të errësohet u ndalëm në fshat që ishte rrëzë malit granitor, këtë ia thashë Joganandës. “Sa keq që di vetëm të mendosh. Po të ishe më praktik. Atëherë do ta kishe kuptuar se ku po gabon”.

E pyeta se çfarë po nënkupton me fjalën praktik.

“Përpaktik je kur di të bësh fuçi birre. Apo ta përpunosh drurin. Mbjellë, e korrë thekren, e bluani e bënë miell dhe miellin e shpërlanë dhe bënë çampë. Punon tenxhere. E zenë ujkun. Delen e kaltër.”

I thashë se nuk jam edhe aq jopraktik, siç mendon. Di ta rregulloj automobilin. Unë jam edhe zdruckhtar amator, i kam

punuar dy dollapë, njërin për libra, tavolinën e shkrimit, korniza fotografie. I kam rregulluar disa dritare dhe dyer. Edhe këto shiko, me krenari ia tregova pantallonat, i kam qepur.

Qarkoi rreth meje për t'i shikuar nga të gjitha anët. I preku, i preku tegelet. “E pabesueshme” – tha plaku “fare nuk e kam ditur se po bredhi me rrobaqepësin.”

Nuk jam rrobaqepës, me modesti i thashë. Rrobaqepës ka qenë babai im, të cilin kur isha djal i ri e shikoja duke punuar. Derisa unë i “qepja” rrobat nga copëzat e stofit të hedhur. Kur jam bërë shumë më vonë krejtë rastësisht posedues i makinës qepëse, më ka joshur të luaj me të. Dhe pas dy tentimeve të pasuksesshme në të tretën ia dola që t'i qepë pantallonat plotësisht komod. Më vonë i kam qepur edhe disa palë. Dhe kur i mbarova më shumë se që kisha rast t'i veshë, më iku dëshira. Mendoj se kjo ka ndodhur në momentin kur qepja më nuk më ishte mister.

“Mrekulli” – tha plaku – “përse këtë nuk ma ke thënë? A nuk po i sheh vrimat në pantallonat e mia? A do që të m'i qepësh një palë të reja?” Iu përgjigja se kjo është e pamundur pa makinë qepëse. “Do ta gjejmë.” Më tha duke ma shkelur syrin.

Fëmijët na çuan deri tek shtëpia e madhe në shpat. Nikoqiri i përzemërt na tha se mund të bujmë aty. Mandej u zgërdhi dhe na çoi në oborrin e gjerë. Në tokën e shkelur qëndronte makina e vjetër qepëse. Të kota ishin pretekstet se jam mësuar vetëm në makinë elektrike dhe se kam frikë se mund shkatëroj stofin dhe ta dëmtoj makinën. “A di të qepësh apo jo?” – Bërtiti plaku dhe kur pohova me tundje koke, shkurt tha: “Do të m'i qepësh pantallonat.”

Mandej shtoi : “Mbase nuk kam para, m'i huazo për ta bler stofin. Nëse ndonjëherë vijë në Evropë do t'i kthej.” Nuk ka nevojë, qesha duke e ditur s'e kurrë nuk do të vijë në Evropë.

Isha falënderues për rastin që m'u dha të paktën t'ia kthej disi për mësimet dhe durimin.

Të nesërmën nikoqiri ynë i solli në oborr tri bohçe me stof. Stofi që i trashë dhe i egër, i endur në vekun e dorës me fije, të cilat qenë të tjerrura nga leshi i deleve të kashmirit. Bohçja e parë ishte e kuqërreme, e dyta e verdhë dhe e treta e përhirët.

“Pantallona të kuqe? – Qeshi Jogananda. U përcaktua për të përhirtën. Stofi i paluar në rrotull që shumë i gjatë, e i gjerë mezi çerek metri. E pyeta se a mund të gjendet më i gjerë, sepse i ngushti nuk është i përshtatshëm për qepjen e pantallonave. Plaku u përgjigj se vetëm i këtillë mund të gjendet në këto male, sepse aq është gjerësia e vekut. Por nëse jam rrobaqepës atëherë do t'ia bëj disi.

Nikoqiri ma ofroi litarin, me të cilin e mata gjatësinë prej brezit deri tek nyja e këmbës së plakut dhe e preva një copë të gjatë, të cilën burri ma llogariti dyqind rupij. Më fascinoi çmimi. Jogananda më tha se ky çmim është shumë i lirë duke e marrë parasyshtë se një copë e këtillë endet në vek një muaj ditë.

Stofin e preva në gjashtë pjesë përafërsisht të njëjta të cilat i qepa së pari për së gjati e mandej për së gjëri. Mandej i palova në dyshe dhe me një copë muti të tharë e skicova qepjen e përafërt.

Ia fillova i entuziazmuar, i vendosur që plakut t'ia qepë pantallona, me të cilat do të krenohet. Në imagjinat veç i shikoja: me bel të gjatë, poshtë të ngjitura, në kofshe të gjera, të ngushtuara në gjunjë, bash elegante, moderne, pantallona më të mira në Zanskar.

Entuziazmi nuk zgjati shumë. Gërsërët qenë të topitura, skajet e stofit këputeshin dhe me gjilpër të thyer nuk mundja t'i qepja mirë tegelet; makina shpesh ndalej dhe kërciste, kështu që tegeli herë ishte më i gjatë e herë më i shkurtë; dy herë gati sa

nuk m'u thye gjilpëra, e peri i pambuktë gjithë kohën më këputej. Entuziazmin e ndryshoi ndjenja trishtuese e frustrimit.

Ngadal fillova të tërbohem, të pendothem. Më së shumti isha i zemëruan në veten time që për dreq e përmenda qepjen e mallkuar. Koncentrimin ma dobësonin Jogananda dhe pronari i makinës, të cilët rrinin pranë meje dhe zbaviteshin duke e komentua punën time; m'u duk se pronari i makinës ia kthei vëmendjen Joganandas në gabimet e mia dhe ia përshkroi mënyrën e vet të të qepurit.

Lajmi mbi “rrobaqepësin” shumë shpejt u përhapë dhe për më pak se gjysmë ore në oborr shtyhej gatise i gjithë fshati. Rrethi i fytyrave kureshtare bëhej gjithnjë e më i ngushtë. Për të parë më mirë, disa kishin hypur në çati. Nga dielli përcëllues fillova të djerësitëm, të ngathem, kështu që filluan të gjitha të më binin nga dora. Në fund më kaploi tmerri se të tërën do ta shkatërroj. Kur e humba vetëbesimin, fillova të bëj gabime trashanike: i qepja copëzat të cilat nuk përshtateshin dhe i bashkoja me të tjerat, të cilat përshtateshin; shkaku i moskoncentrimit dy herë e qepa këmbën e majtë të pantallonave me të djathtën, mandej të djathtën për të majtën, mandej konstatova se gjepat janë shumë të cekta kështu që më është nevojitur t'i qepë rishtazi. Bëhesha gjithnjë e më i ngathtë, më i hutuar, më i habitur. Më kaploi ndjenja që me dhëmbë t'i shqyej e t'i bëj copë e grimë pantallonat e mallkuar dhe t'jua fusë në gojë kureshtarëve të shtrembër.

Më plogështoi ndjenja e pafuqisë, e cila më ishte e njohur, ndjenja e lesës ngjitesë, e cila buronte nga parandjenja se kokëfortësia e verbër nuk mjafton, e njëherazi nga bindja kokëforte se nuk guxoj ta pranoj disfatën sepse kjo do të më vriste. Këtë ndjenjë të pashpresisë – po a nuk e përjetova dje në bregun e përroit kur në mua shpërtheu vullneti për ta vazhduar

rrugëtimin? Ndjenja ishte e njëjtë, për këtë nuk kishte dyshim. Epje e hatashme.

I lëshova pantallonat dhe murmurita se më duhet të shkoj në një vend. Duke u shtyrë nëpër turmë, shkova deri tek shkëmbi, i cili ngritej prapa shpatit sipër shtëpisë; nën të u gërmuqa në hije dhe fytyrën e mbulova me duar.

Ashtu i gërmuqur qëndrova derisa nuk më gjet Jogananda. U ulë, heshtnim. Shikonim nga lugina. Mandej tha: “Tash po e di se ku po gabon.”

I thashë se qepja e pantallonave ma ka zbuluar diçka për të cilën më përpara nuk kam qenë i vetëdijshëm. Po më duket, thashë, se gjatë kërkimit të zgjuarsisë(edhe derisa i qepja pantallonat)po hasi në kurtha psikologjike, të cilat ma thithin energjinë motivuese. Ma marrin vullnetin.

Thashë se vështërsia buron nga qëndrimi im ndaj kohës, edhe nga qëndrimi im ndaj punës, nga qëndrimi im ndaj imazhit tim që kam për veten time dhe shpresave të mija. Ky qëndrim është i gabuar. Ky më shtynë në kurtha psikologjike, të cilave si rëndom i bëhem i vetëdijshëm tek kur bëhet vonë. E kjo vlenë, gjithashtu, edhe për ushtrimet e mia psikofizike.

“Më mirë të mbesim tek pantallonat” – tha – “pantallonat janë më konkret, mund t’i prekësh. M’i përshkruaj ato kurthe.”

I thashë se ka shumë, por të gjithë burojnë nga qëndrimi ndaj punës. Procesi i qepjes së pantallonave përmban pengesa të shumëllojshme, por gjithsesi të parashikueshme. Pasi që nuk i kam parashikuar dhe nuk i kam menjanuar me kohë, janë bërë kurthe. Gabimin e parë e kam bërë kur nuk ia kam pranuar vetes sesa vendimtar mund të jetë ndikim i rrethanave. E kam ditur se në oborr është shumë nxehtë, se gërsërët janë të topitura, se makina e qepjes është e padëgjueshme, se peri është i kalbur, gjilpëra e shtrembër dhe e lakuar, e kam ditur se nuk jamë mësuar të qepë para masës kureshtare. Të gjitha këto më është

duhur t'i marr parasysh. Por nuk i kam marrë. Iu kam përvishë punës i bindur se do t'i qepë pantallonat me të njëjtën lehtësi siç i kam qepur në shtëpi, në dhomën konfore me makinë perfekte.

Kurthi tjetër ishte bindja se e di se si qepen pantallonat. Në vend se t'i përshtatem stofit dhe makinës, të cilat ishin të panjohura për mua, respektivisht specifikave të tyre, jam munduar që të dyja t'ia përshtati përvojës sime qepëse, memories sime sesi kam qepur në të shkuarën, e cila është e futur në kallëp.

Ia kam lejuar vetes të bëhem viktimë e motiveve të fosilizuara ideore dhe ky është kurthi, të cilit do të duhesha t'i shmangem sepse kam qenë i vetëdijshëm sesa të rrezikshme mund të jenë.

Po më duket, i thashë, se në të më ka futur kurthi tjetër, të cilit do të duhesha t'i shmangem – njohjes se njerëzit më vështrojnë. Sikur të isha në ekspozitë. Kjo njohje e ka krijuar hutinë, në të cilën jam munduar të krijoj PËRSHTYPJE sesi di të qepë pantallona; prej atij momenti pantallonat nuk i ka qepë "uni" im i vërtetë, por ego im, i cili e ka shikuar veten në sytë e atyre që kanë qenë prezent. Ego më ka futur në kurthin e të pamenduarit mirë dhe vlerësimit të ngrirë. Kur e kam vërejtur se po bëj gabime dhe marrëzira, veç kisha ra në kurthin tjetër: drojën se gjithçka do të shkojë mbrapsht dhe se do të bëhem qesharak, shkaku i kësaj druajtje jam nervozuar, dhe për shkak të nervozizmit kam gabuar shumë e ma shumë në punë, më kaploi padurimi, e që është kurthi më fatal.

Padurimi buron prej qëndrimit ndaj veprimit, ndaj gjithësecilit veprim si proces, i cili ndodhë në hapësirë dhe në kohë dhe i cili duhet të realizohet në kohën e caktuar. Padurimi çon në senzacion dhe pandjesi. Dhe kjo heret a vonë çon në gabueshmëri trashanike. E kur ego e kupton sesa tmerrshëm ka gabuar, zihet në zemërimin e shtrënguar të pafuqishëm, të cilin e

shpreh në formë të cinizmit apatik, në formë të lodhjes dhe mosinteresimit.

“E jo në formë të qetësisë së brendshme” – deklaroi Jogananda – “qetësia e brendshme buron nga identifikimi me çastin e tashëm. Me pantallona kur i qepë ato. Pantallonat janë brenda teje. Duhesh krijuar raporte, në të cilat pantalonat do të qepen vetë! Zgjuarsia është në ty. Derisa e kërkon si diçka jashtë teje, si diçka që nuk është pjesë e përvojës sate për të tashmën, do të biesh në kurthe, të cilat do ta thithin vullnetin dhe energjinë. Fshtetësia qëndron në mjeshtërinë e qepjes së pantallonave. Fshtetësia e këtij arti qëndron në qëndrimin ndaj detyrës, detyrë të cilën ia ke parashtruar vetvetes. Emri i fshtetësisë është qetësia e brendshme. Kur je i qetë, nuk ka tensionim, nuk ka dëshirë, nuk ka shpresë. E bën. Fshtetësia e mjeshtërisë së të qepurit të pantallonave qëndron në momentin kur i qepë pantallonat ato bëhen cak i vetëm në rrugën tënde jetësore. Dhe atë cak e ke arritur. Atje je. Këtu dhe tani.”

Mora guximi dhe iu ktheva qepjes. Kur i mbarova, jogi i veshi pantallonat dhe gjysmë me krenari i eksponohej fshatarëve. Nga masa doli një fshatar dhe tha se edhe atij i nevoiten një palë pantallona; me gisht tregoi nga Jogananda dhe tha se pikërisht të atilla i dëshiron me xhepa dhe pulla, të cilat mund të shkopsiten. Mandej deri tek unë shtyhej prindi, i cili kërkonte pantallona për tre djemët e tij, derisa në fund porosinë arrinin nga të gjitha anët.

Pronarit të makinës qepëse, rrobaqepësit të fshatit, kjo nuk i konvenonte. Iu duk e pabesueshme sesi situata ndryshoi përnjëherë dhe sesi i huaji nervozë, të cilin pak më heret të gjithë e përqeshnin për më pak se gjysmë ore ia doli ta ngjallë imagjinatën e të pranishmëve. E parandieu se po i kërcnohej konkurenca.

Edhe mua më habiti ndryshimi i papritur. Më tegoi sesa e vogël është distanca në mes suksesit dhe mosesuksesit. Fjalët e

jogit se më duhet të krijoj qëndrime, në të cilat pantallonat do të qepen vet, nuk më tingëllonte më si frazë paradoksale; e përjetova kuptimin e tyre. Bënë diçka, ndodhë diçka. Krijon qetësi të brendshme – dhe përshëndetje gurit të çmuar në lulëzim të lotusit!

Qëndronte anash si i varur dhe ma shkeli syrin. Në atë moment m'u kujtua – këtu dhe tani! Më ra në mend se deri tek ky çast më ka pru krejt ajo që kam bërë në jetë – ky çast ka qenë caku im. Dhe e arrita. Më vërshoi ndjenja se do të kisha mundur të jetoj në këtë fshat të largët dhe do të kisha mundur të ekzistoj duke qepur pantallona. Do të kisha jetuar në shtëpi katërore pa dritare, ndoshta me jakun, i cili do të më kishte dhjerë karburant, dhe me dhinë e cila do të më kishte dhënë qumësht; do të isha martuar me njërën nga vajzat faqekuqe, të cilat nën shaminë e larme provokueshëm më vështrojnë, do ta kisha çuar në shtëpi për të më zijer çampë dhe të më lindë Tibetasë të përrurët; do të isha adaputuar saqë nuk isha dalluar fare prej fshatrëve fytyrëskuqur; së bashku me ta do të kisha zier birrë dhe raki thekre, do të kisha qepë dhe me gjysmë zëri do të kisha përsëritur “Om Mani Padme Hum”.

Në çastin kur më është shfaqur vizioni i kësaj mundësie, diçka më preku, diçka më kaloi pranë dhe më lëmoi me butësi puplore. Në rrugëtim e sipër dhe e paftuar më përshkoi parandjenja për mundësinë e zgjuarsisë. Po ta kisha mohuar mënyrën e jetesës e cila më pret kur të kthehem në Evropë dhe për këtë nuk do të kisha ndier as lehtësim e as keqardhje, kur kisha mundur vizionin e tjetërfarës, e cila më është afruar ta ndryshoj në realitet, pa hamendje pa frikë, gjithashtu, edhe pa entuziazëm, diçka do të kisha bërë. Atëherë me të vërtetë do të kisha dal nga muret e egos, diçka do të kisha vepruar. Diçka do të kish ndodhur.

Në idenë për të qëndruar në këtë fshatë dhe të qepë pantallona për fshatarët dhe këtu ta pres vdekjen, e kam ndier mundësinë kalimtare por konkrete të zgjuarsisë! Njohja se çfarë është zgjuarsia, sesa është e thjeshtë sesa është e afërt, e ka krijuar dyshimin se mos ndoshta kjo nuk është zgjuarsi e vërtetë, (Aq e thjeshtë? Aq e arritshme?) Dyshimi është bërë forcë shtytëse i egos sime, i cili rishtazi e ka rikthyer teritorin e pushtuar, mbi të cilin e kishte humbur sundimin. Dhe kur pa rezistencë rishtazie kishte fituar, i dha formë përvojës së çastit në formë të bindjes se një jetesë e tillë nuk është për mua dhe se krejt ato së bashku qenë vetëm ide të çuditshme!

Në sytë e Joganandës e vërejta dëshprimin. Ka shpresuar se përfundimisht do të ndodhë, kam qenë afër, më afër se kurrë më parë. Edhe vet qeshë i dëshpëruar, por më pak për faktin se e kisha lëshuar rastin ideal e më shumë për faktin se në gjendjen e zgjuarsisë, e cila për të parën herë më është afruar si mundësi reale, aty nuk kishte asgjë të veçant, asgjë ekzotike, ishte vetëm diçka e cila çuditrisht më ishte e njohur dhe sqetësueshëm e afërt.

7

Kur u përshëndetëm, pronari i makinës qepëse qe i vetmi fshatar, i cili dukshëm u gëzua shkuarjes sime; të tjerët mbetën të pikëlluar dhe pak të ofenduar. Në fund u pajtuan me fatin dhe madje më sollën dhurata: një fuçi vjam jaku, brez lëkure me triqiz të zbukuruar, shishe bakri, në të cilën shllapuriste rakia e thekres. Një grupë burrash të rinjë na përcollën deri tek rrëza e malit dhe shtegu pranë lumit, ku njëra nga vajzat e bukura çapkënshtëm këputi brezin zbukurues nga dora dhe ia lidhi Rosinantës rreth qafe.

Mandej u përshëndetëm. Grupa u kthye mbrapa në fshat, e ne së bashku me kalushin vazhduam rrugën për në Lunak. Fshati mbet në vetmi të ngurtë, hardhia e shtëpive të bardha në

shpatin e malit të hirët, shumë e ma shumë largohet, në fund mbet vetëm njollë në prapavinë e përhimët. Heshtnim. Të dy e dinim se çfarë (dhe se çfarë jo) ngjau në fshat. Të dy e ndjenim se na ndiqte hija e ngjarjes.

Në mua diçka u lëkund –monotoninë e ndryshoi shqetësimi, i cili më dha forcë që rishtazi t'i përvishem kërkimit të qetësisë.

Në vend se të kthehem në kaosin e konstruktiveve të mia mendore, fillova që krejt vëmendjen t'ia kushtoj Joganandës. Mendova – jam pranë njeriut të ndritur, i cili e ka mbërri gjendjen e vetëdijës, të cilën e quajnë zgjuarsin. Modelin e kam përpara, sipas të cilit mund të qepem!

Edhe pse e kishte vërejtur se papritmas po e shikoja sikur të isha skifter, nuk e humbi spontanitetin e sjelljes dhe ndjenjës. Në vend se të përgjigjej sikur njeriu i zakonshëm tek i cili kur e shikon dikush zgjohet aktori/ego, sillej si rëndom, sikur të ishte vetëm dhe se askush nuk e vështron.

Me të vërtetë ishte i ndryshëm nga unë. Dallimet në shikim të parë ishin të pakta, por prapë kishin krijuar imazh, me të cilin nuk kam mundur të krahasohem as në detaje e as në tërësi.

Jetonte në gjendjen e meditimit konstant. Ishte i vëmendshëm në rrjedhën e realitetit, por pa përpjekje dhe pa qëllim, tek ashtu. Në lëvizjet e tija nuk kishte nxitim. Në fjalët e tij nuk kishte nëntekst, të cilit nuk do të ishte i vetëdijshëm. Në veprimet e tija nuk kishte tensionim neurotik. Gjithmonë e ndieja se ishte atje ku dëshironte të jetë; në çdo çast ishte në cak. Në situatat e përditshmërisë zbulonte diçka që për mua mbetej e fshehur. Fitova bindjen se asnjë gjë nuk e kishte të përditsuar, përkundrazi jeta e përditshme me krejt trivialitetin e problemeve të zakonshme, ishte leksion i gjallë për praktikën e tij jogiste. Ndieja se problemet të cilat më çonin në mosdurim dhe zemërim, për të ishin burim inspirimi. Kurrëgjë nuk tentonte të refuzonte

apo të mohonte, përkundrazi, në çdo pozitë, në çdo çast dinte ta shfrytëzonte krejt çka iu ofronte. E mbase nuk tentonte të refuzonte çfarëdo çoftë ajo, kurrë nuk e kishte ndjenjën se diçka i kërcnohej. Jetonte sikur të ishte çdo situatë reflektim i gjendjes së tij shpirtërore dhe mbase asgjë nuk përpiquej të bëhej, por vetëm ishte, krejt çfarë bënte dhe çfarë i ndodhëte, ishte e natyrshme dhe e mirë.

Të gjitha i bënte lehtë dhe pa tensionim. Sikur me vetëdijën e tij meditative në kohën e caktuar krijonte hapësirë, në të cilën mendimet, ndjenjat problemet merrnin dimension natyral dhe nuk pengoheshin nga asgjëja. Hapësira ime psikologjike ishte e ngushtë dhe e stërm bushur me llojlloj vjetërsirash, të cilat nuk guxoja t'i hedhja apo mohoja. Shkaku i tyre gjatë çdo lëvizjeje hasja në pengesa, në çdo hapë e goditja ndonjë gjë dhe lëndohesha. Isha i verbuari në shitoren e stërm bushur të antikitetëve, i verbëri i cili kërkon dalje, por friksohet se mos do të hasë në shpatë apo të shkelë në gozhdë. Lëvizjet e mia nuk ishin spontane: ishin të kujdesshme, të prekshme, të verbëra. Isha i verbër në antikuarën time psikologjike, fati i plogësht i rrethuar me vjetërsira të bindjeve dhe mendimeve, shpresave dhe dëshprimeve, zakoneve dhe shprehive të këqija, shtrëngimeve morale; i mbyllur midis fosileve të së kaluarës sime.

Ndërsa Jogananda ishte jashtë, i lirë. Për këtë arsye të gjitha i bënte lehtë, relaksueshëm. Në to nuk kishte ndeshje dhe vrull, kurrëfarë grimcimi, gjithçka rritej natyralisht prej hapësirës rreth tij dhe aty kthehej. Mendja analitike nuk ia impononte kategoritë dhe domethënjet; kështu që mendimi analitik ishte pjesë e rrjedhës së natyrshme të gjërave e panënshtuar nga idetë.

Se në çfarë mënyre ia dilte të krijonte hapësirë ndërmjet vetes dhe vetëdijës së tij për vetveten, ndërmjet vetes dhe mendimit të tij? Si e mbante? Parandieja (shpresoja) se në fillim krejt çka tash bënë natyreshëm është rezultat i përpjekjeve dhe

disciplinës, se në fillim kjo nuk ka buruar nga vëmendja e shkujdesur dhe dorëzimi në rrjedhë. E vështroja se si i bënte ushtrimet e jogës. Më së shumeti i pëlqente qëndrimi në kokë. Herë-herë e kam parë në pozën e luanit dhe disa herë në pozën e lotusit. Disa herë e kam parë në “pozën e arritjes”. Rrinte i ulur drejt, me këmbë të kryqëzuara, me gishtrinjtë e këmbës së majtë në mes të kofshës dhe muskulit të këmbës së djathtë, me këmbë të djathtë mbi të majtën, me thembër të djathtë në penis dhe me të majtën nën rrënjën e tij. Mjekrën e shtypte në gjoks e shikimin e nguliti në “syrin e tretë” midis vetullave.

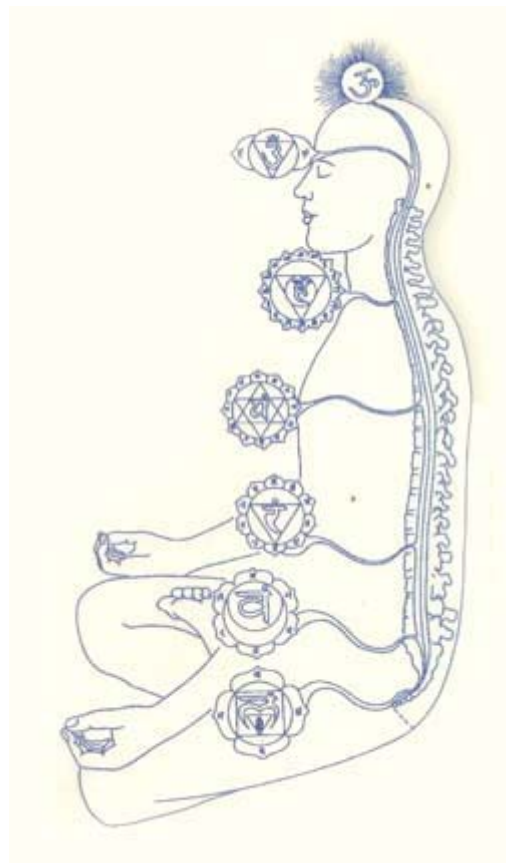
Zakonisht në këtë pozë rrinte rreth një ore. Krahës i bënte ushtrimet e frymëmarrjes(pranajama) të cilat i përcillte me ngërqitjen selektive të muskujëve(bande) për të cilat pranajama bëhet shumë e rrezikshme. Mua nuk ma lejonte ta bëj pozën e arritjes, duke thënë se kjo i përgjigjet vetëm njerëzve të moshuar, të cilët nuk interesohen më për femra. Me këtë pozë, tha ai, don t'i përtëri marrëdhëniet themelore ndërmjet qendrave të ndryshme të trupit subtil dhe ta arrij kombinimin e forcave(harmonizimin e valëve energjetike e cila është sinonim për principin e jopolaritetit, për burimin e ekzistencës.

E vështroja dhe i habitesha elasticitetin të tij, shëndetit të tij. E dëshmonte se joga është forma më e lartë e qëndrimit ndaj realitetit. Qëndrime të këtilla(mënyra e të njohurit të realitetit)sipas mendimtarëve indian janë gjashtë. Realiteti natyrisht është një, një i pandar pavarësisht se a i afrohemi në mënyrë matematiko-astrologjike, intelektuale; apo eksperimental-shkencore, empirike; apo dialektiko-logjike, apo teologjikisht, duke i studiuar dhe interpretuar librat e shenjës; apo në mënyrë metafizike(me metodën e njohjes dhe konkludimit abstrakt), apo edhe me identifikimin direkt me jogë, metodë e cila është mbikëqyrje e mendjes, e ndjenjave dhe forcave vitale.

Është e njëjtë, gjithashtu, se në ç'mënyrë i përshkruaj rezultatet e hulumtimit mbi atë sesi i çasem realitetit(se Zoti është në gjithçka, se Zot nuk ka dhe se krejt është materie, se materie nuk ka dhe krejt është Shpirt apo Hiçsi, se nuk ka dualizëm dhe se krejt është një, se kozmosi është lojë e energjisë dhe se dukja e jashtëme është vetëm iluzion)realiteti mbetet një i njëjtë dhe i pandarë. Joga ma mundëson që këtë realitet ta përjetoj drejtëpërsëdrejti, ta ndiej dhe të bashkohem me të dhe të mbes i bashkuar. Dhe kur e ndiej, Zgjojhem.

Ushtrimet e jogës(trupore, frymëmarrëse, rituale, ëndërruese dhe meditative)kanë për qëllim që ta krijojnë hapësirën, distancën në mes esencës së njeriut(në mes asaj që me të vërtetë është) dhe egos së tij(asaj që mendon se është. Kur zhduket ego, mbetet vetëm esenca dhe hapësira e zbrazët. Dhe në atë hapësirë përshëndetje gurit të çmuar në lulëzim të lotusit! Ushtrimet e mia e kanë pasur të njëjtin qëllim: çarmatimin e bataloneve ideore, shthurjen e konstruktiveve mendore, qetësinë e mendjes, largimin(shpesh ashpër dhe dhimbshëm)nga format e rëndomta të të vrojtuarit dhe vlerësimit.

E gjithë kjo m'u duk e logjikëshme dhe e realizueshme.

Dëshmia u shfaq kur Jogananda filloi të flasë për qendrat energjetike (çakrat) dhe kur tha që me ushtrime të përpiqem t'i aktivizoj. Këto qendra, tha ai, shtrihen nëpër boshtin kurrizor. E pyeta se a gjenden në nerva pleksus apo ganglione, apo në gjëndra. U përgjigj se çakrat janë të lidhura me pleksuset, të cilat janë të lidhura me gjëndrat, dhe se nuk është njëjtë. Pleksuset dhe gjëndrat rregullojnë proceset fiziologjike dhe psikike. Janë të prekshme, materiale. Qendrat energjetike, të cilat ekzistojnë në

njeriun e gjallë si potencial të vetëdijës së lartësuar(dhe me vdekje shkatërrohen)shtrihen në arterien qendrore të trupit eterik, subtil, të cilën mund ta aktivizoj vetëm nëse e zgjoj Kundalinin, energjinë e rrojtjes, e cila fle sikur gjarpëri kutullaç në rëzë të kurrizit. Kur zgjohet, do të shpërngulem nga vetëdija egocentrike në atë kozmike.

E pyeta se në çfarë forme janë çakrat. A janë molekulare? A mund të shihen me reze të rentgenit, a janë të njëjta me meridianet e akupunkturës? U përgjigj se çakrat janë pika në të cilat takohet trupi fizik me atë subtil. Mund t'i shikoj, por vetëm për brenda, me shikim meditativ. Me jogën e tantrës mund ta zgjoj gjarpërin që është në rëzë të kurrizit dhe ta ngrisë nga qendra deri tek qendra e kokës(lotusi me mijëra petale) në të cilat Shiva dhe Shakti bashkohen dhe bëhen mendje kozmike.

“Kjo qendër –tha- “quhet edhe Kailash, qendër e rruzullit të Tokës, mal i hyjnive, të cilin e ke vizituar në ëndërr.

Sikur hëna në reflektim

1

Natën e ardhme përsëri kam fluturuar mbi kanionet e errëta dhe qafëmalet e mbuluar me borë, liqenet në formë të diellit dhe gjysmëhënës, mbi malin misterioz në formë të svastikës përsëri e kam shikuar kervanin e pelegrinëve; më dukej sikur i ëndërroja ëndrrat të cilat veç i kisha ëndërruar në disa ëndërrime tjera; sikur isha zgurdulluar në pasqyrimin e pafund në mes dy pasqyrave. Përsëri aterova në majën e mbuluar me borë të malit në formë kubeje dhe përsëri më kaloi pranë procesioni i

funeralit të veshur me të zeza dhe me arkivol në të cilin ishte trupi im. I shikova derisa nuk e lëshuan arkivolin, dhe unë kufomë dola prej arkivolit, dhe u nisa kah vetja ime. “A e ke harruar sesa e shkurtë është distanca në mes suksesit dhe mossuksesit? Prej rëzës së kurrizit deri tek maja e kokës.”

Në atë çast e vërejta se nuk isha shqiponjë me krahë të prerë por gjarpër i madh i zi; vrapova dhe u zvarrita në gojën e kufomës sime në brendi dhe u krspullova në fund të kurrizit. Fjeta. Dhe u zgjova.

Dhe iu përvisha ushtrimeve të jogës me fuqi të përtrirë. E zëmë, i thashë vetes. E zëmë se me të vërtetë mund ta zgjoj gjarpërin Kundalinin në fund të kurrizit.

Jogananda ma kishte përshkruar rrugëtimin e kësaj energjie prej kurrizit deri tek qendra në kokë. Kur ngritet në çakrën e dytë, në qendrën e natyrës instiktive, do ta ndiejë në brendinë time si prezencë mikroskopike vetëdijën ekzistuese kozmike.(A është kjo ajo biosferë, të cilën e cekë Tajlard de Sharden?) Edhe atëherë(nëse di dhe dua)do të mund të qasem në rrjedhat energjetike të mjedisit. Pasi që qendra instiktive është e lidhur me pleksusin epigastrik, i cili është i lidhur në mënyrë vitale me gjëndrat endokrine, instikti seksual do të më njëqind fishohet nëse nuk i kam thënë akoma seksit lamtumirë(apo me të jam përshëndetur në atë mënyrë që e kam mohuar në mënyrë puritane) ngritja ime kah zgjuarsia të paktën do të ndalet përkohësisht sepse do të më mposhtin përfytyrimet halucinatorë të shfrenimit dhe perversionit seksual. Në ato çaste vetëm diçka traumatike mund të më “çbllokoj” siç është: incesti, dhunimi, sodomia, kastrimi, nekrofilia.

Ndoshta do ta kem fatim ta takoj dikë, i cili do të m'i tregojë fshehtësitë e kultit të kryqit grremçak krahmajtë, ku do të mund ta harxhoj energjinë seksuale në ritet tantriste.

Ndoshta përmes qendrës instiktive do të depërtoj në çakrën e tretë, e cila është e lidhur me pleksusin solar, e kjo vitalisht është e lidhur me gjëndrën e adrenalinë. Qendra në mënyrë kozmike është e lidhur me psikosferën, të cilën e përshkon vibrimi i përvojave psikike. E zëmë se kjo është e vërtetë, i thashë vetes. E zëmë se do ta provoj çmendurinë seksuale dhe të ngritem në psikosferë dhe (nëse di dhe dua) do të mund të ndëlidhem në rrjedhat e energjisë psikike të mjedisit dhe ta përjetoj esencën si vullnet kozmik për pushtet siç thotë Niçe. Jogananda tha se mund ta aktivizoj atë çakër duke e a përqendruar imagjinatën në madhështinë e forcës (sikurse Napoleoni, Hitleri, Stalini?).

E zëmë se kjo është e mundur. Atëherë ka gjasa, gjithashtu, që problemet e botës burojnë prej faktit se Kundalini tek njerëzit e ndryshëm është ndalur në shkallë të ndryshme të rrugëtimit kah maja. Bota është e stërmbushur me neurotik seksual, të cilët janë kurthuruar në çakrën e dytë; është e stërmbushur me ëndërrues ambicioz, të cilët luftojnë për llojloj formash të sundimit dhe suprimacis në emër të ëndrrave të tyre vrasin dhe shtypin të tjerët.

Është e vërtetë, gjithashtu, se ka njerëz tek të cilët Kundalini është ngritur në çakrën e katërt, në qendrën e dashurisë jo vetijake dhe ndjenjës për vlera më të larta. Dhe kur të është ngritur deri tek ajo -tha Jogananda- do ta përjetoj jetën si flakë të pastër të dashurisë së pakushtëzuar ndaj Zotit apo ndaj të afërmeve; do ta përjetoj kënaqësinë e patrazuar të prezencës në esencë, tigullin burimor të kreativitetit. Hyjnia Krishna do të më bëj muzikë në flaut. Në ato çaste do të gjendem në fushën e hyjnisë kozmike, përplot me dashuri dhe kënaqësi spontane (e cila di të jetë edhe erotike). Do të fitoj forcë të çuditshme për prekje, shikim, fjalë, apo me afërsinë time, do t'i shëroj të gjithë të sëmurët që nuk mund të gjejnë dashuri.

Por prapë, kjo nuk do të jetë gjendje e zgjuarsisë. Kjo do të jetë vetëm qepje(e pantallonave të hyjnisë përfundimtare). Po qe se dëshiroj të përparoj, do të më duhet të krijoj qëndrime psikologjike, në të cilat Kundalini do të mund të ngritet në çakrën e pestë, në qendër të vetëdijës së kthjellët mbi gjërat, çfarë janë(në papërsëritjen e tyre respektivisht në veçantinë e tyre). Në këtë qendër, e cila është e lidhur me pleksusin e fytit, e kjo me gjëndrën tiroide, do ta përjetoj veçantinë e individualitetit tim dhe ta zbuloj burimin e forcës së pafundme krijuese. A mos e kanë mbërri këtë çakër artistët gjenial?

Plotë nderë dhe respekt artistëve, por kjo akoma nuk është zgjuarsi. Duhet vazhduar më tutje në çakrën e gjashtë, e njohur si qendër e urtësisë, e cila fiziologjikisht është e lidhur me “syryn e tretë” me gjëndrën pineale në gropzën në mes të dy syve. Kur Kundalini ma ngritë vetëdijën në këtë çakër, do të jem në mbretërinë e vizionit sinoptik të botës si tërësi. Kjo nuk është qendër e njohjes intelektuale, e cila vetveten e ka qëllim, kjo është qendër e ndritjes shpirtëror dhe në të do të realizohm(dekloroi Jogananda). Në të do ta arrij zotërimin spontan mbi impulset, dëshirat, shprehitë, dhe tendencat e unit tim. Do të bëhem zotërues i egos sime. Do ta urdhëroj të heshtë dhe ai do të heshtë. Do t’i them ikë, dhe ai do ta fus bishtin mes këmbëve. Në atë qendër rreth vetes do të krijoj hapësirë.

E zëmë se e kuptoj këtë qendër dhe do ta përjetoj esencën si fat, si kuptim të jetës, të cilën lirshëm e kam zgjedhur në bazë të vetëdijës për “unin” e vërtetë. A do të Zgjohem atëherë? Jo, duhet pritur që Kundalini të ma çojë vetëdijën në qendrën më të lartë,*sahasraur*, në të cilën i gjithë potenciali shpirtëror do të hapet sikur lotusi me petla të mijëfishta dhe do ta përjetoj esencën si themel jashtëkohorë të kozmosit. Do ta përjetoj nirvanën, nivelin më të lartë të mundshëm të vetëdijës. Do të identifikohem me enrgjinë kozmike.

Dhe me forcën e vetëdijës së ndritur do të mund t'i mjekoj njerëzit dhe t'i shëroj. Identifikimi me esencën jashtëkohore do të ma mundësoj ta dëshmoj se ekziston, apo të paktën ta parandiej atë, ta zgjoj tek njerëzit e tjerë: duke i prekur me dorë, duke ju folur fjalë të buta, duke i shikuar ngushllueshëm, duke i përqaftuar. Dhe kjo nuk do të jetë kurrëgjë e veçant, tha Jogananda. Kjo nuk do të jetë ndonjëfarë përparimi kushedi se çfarë, sepse vetëm do të kthehem në gjendjen time primare, natyrore. Për këtë as nuk do të krenohem e as nuk do të çuditem edhe më tej do të jetë, sikur të ishte gjithçka me të vjetrën. Edhe pse s'do të jetë njësoj.

Ndjenja se më në fund e kam kuptuar esencën dhe qëllimin e jogës, më plotësoi me kënaqësi vibruese, të cilën nuk mundja ta qetësoja. Ushtrimet e mia e humbën durimin u bënë fanatike. Qëllimi dhe metoda u bashkuan sikur lumenjtë me vërshimën e fuqishme të pandalshme, e cila rrjedh drejt cakut në vijë të drejtë. M'u bë e qartë se joga është qepje e pantallonave të lumturimit konstant; krijimit të marrëdhënieve shpirtërore-fizike, në të cilën Kundalini mund të ngritet në qendrën supreme dhe të më qet në zgjuarsi.

Bota u fundos dhe ushtrimet zunë qendrën e vetëdijës dhe të ekzistencës sime. Çdo frymëmarrje u bë hapë në rrugëtim, çdo lëvizje kishte domethënje të thellë, çdo shëndritje e mendjes ishte meditative. Gjithçka u bë jogë.

Mendej filluan të ngjajnë gjëra të pazakonta. Së pari u shfaq ushtima në veshë. Në fillim nuk i kushtova vëmendje të caktuar sepse nuk zgjati më shumë se disa minuta. Por ajo nisi të kthehej gjithnjë e më shpesh dhe çdoherë më e fortë dhe me kohëzgjatje më të madhe. Në fund në kokë ndjeja ushtimë sikur kur qëndron pranë ndonjë ujëvareje të madhe.

Më pas filloi të më rrihte zemra. Përnjëherë kërcente dhe më ndalej në fyt sikur ikëte nga ndonjë ndjekës i rrezikshëm; e

ndieja se si fuqishëm i godiste muret e koshit të krahërorit. Kur u qetësua edhe ushtima, gjithashtu, pushoi. E ngushlloja veten se këto janë simptome të sëmundjes së lartësisë, edhe pse në atë moment nuk gjendeshim në lartësi mbi detare më të lartë se katër mijë metra.

Më vonë gjatë ushtrimeve të frymëmarrjes diçka në mua lëvizi. Nisa ta zë frymëmarrjen sikur asmatiku kur ka sulm të fortë. Diçka ngjante me refleksët e mia të frymëmarrjes; m'u ndërpre ritmi natyror i frymëmarrjes. Më vërshoi tmerri në të cilën e humba vetëdijën. Kur u kthjella, për fat të mirë përsëri frymëmarrja u normalizua.

“Çfarë po ndodhë?” e pyeta Joganandën.

“Po korrë atë që ke mbjellur.” – U përgjigjë. – “Po që se vazhdonë kështu, do të mbytesh. Joga, miku im, nuk është për ty. Atë e ke shndërruar në armë vetëvrasëse.” – Një kohë të gjatë nuk kam mundur të besoj se e kishte seriozisht. Pse, e pyeta me lëmsh në fyt e në stomak dhe me peshë të pamposhtur në këmbë. Përse gjithçka para meje u rrënua dhe u bë hi. Ke nxituar, më tha. Aq shumë kisha nxituar sa që isha kurthuruar në kurthin në të cilën zihen shumica e shërbëtorëve të intelektit. Ia konstruktova vetes rrugën nga rëza e kurrizit deri tek maja e kokës, nga gjendja normale deri tek zgjuarsia. Ky imazh konceptual m'u duk i logjikshëm dhe i besueshëm, dhe nga kjo më vërshoi bindja e egër se po e kuptoj se çfarë po ndodhë dhe se e di se çfarë më duhet të bëj. Ia skicova vetes hartën gjeografike të rrugës drejt zgjuarsisë dhe nëpër të nxitova drejt cakut. Me gisht mbi hartë. Dhe gjithë kohën kam menduar se po përparoja nëpër tokë, të cilën kjo hartë e paraqiste.

“Përderisa nuk shkelë në tokë, në tokë të vërtetë” – tha Jogananda – “përderisa shkelë vetëm nëpër botën e konstrakteve të tua mentale, joga nuk do të ndihmojë. Nëse vazhdon, ajo do të mbytë.”

M'i ndaloi ushtrimet, të cilat para disa javësh m'i tregoi, të gjitha asanat, mantrat, bandet, të gjitha format e pranajamës. M'i ndaloi të gjitha që ma krijonin iluzionin se nuk po shkeli nëpër zbrazësi, që të kapem për litar dhe të tërheqem nëpër të drejt cakat.

“Atëherë, çfarë më mbetet tjetër?” Murmurita i prekur dhe i dëshpëruar.

Të mbetet qielli i kaltër. Dielli, uji. Të mbeten malet. Joga nuk të nevojitet. Nëse je i ngathët me të, nëse nuk të ngritë në qiell, por të fundosë në dhe, lere. Thjesht lere. Zgjuarsia mund të arrihet edhe pa jogë.”

“Në ç'mënyrë?” – Klitha.

“Ashtu që të zgjohesh.” – Qeshi.

2

Botën e mbuloi mbulesa e errët. Me Rosinantën i ndërruam rolet, më heret unë e tërheqja atë pas vetes, tash ai mua. “Çfarë ke?” – Zgërdhihej Jogananda me hipokrizi. I thashë le të më thërret Sizif. Nëse çdo ditë vërsulesh, edhe pse çdo përpjekje të digjet në zjarrin personal, nëse çdo ditë nuk i afrohesh cakat, por vetëm e parandien, përderisa çdo hap pasues veç bëhet largim, atëherë nuk është çudi nëse në ndonjë shkallë të caktuar nuk e ndëpren besimin se kjo rrugë të çonë diku. Çka të imagjinoj? Kam arrit aq largë, më tutje s'kam ku të shkoj.

Më ngushllon siguria se i kam përjetuar çastet, në të cilat zgjuarsinë e kam parandie si mundësi faktike. Ndoshta edhe kjo është e shumë. Ndoshta jam prepotent kur mendoj se do të kisha mundur të mbërri edhe më shumë. Kisha pasur dëshirë të di përse në momentet kur isha aq afër nuk vinte të më ndihmonte, të më shty përpara, të më qet në anën tjetër.

“Mirë është që e ke vërejtur se si vetvetes po i vën kurthe, të cilave nuk mund t'i ikësh, edhe pse ky konstatim, siç shihet,

nuk do të ndihmoj që mos t'i vëshë edhe më tej. Njëra nga kurthet e tilla është edhe shpresa se çastet e tua vizionare kanë qenë shkëndijat e gjendjes, të cilën e konsideron se është gjendje e zgjuarsisë. Nëse nuk e kupton se çfarë po ndodhë, kur të kaplon ndjenja se je në prag, nëse nuk e kupton burimin dhe domethënjën e ngjarjeve të tilla, heret a vonë veten do ta shpërblesh me dhurata. Dhe ego do ta pranojë me falënderim. Dhe do të fryhet. Dhe me kënaqësi do ta inkadroj të ashtuquajturën zgjuarsi në sistemin e tij mbrojtës.”

Përsëri ky ego, pshertiva. Përsëri ky ego i mallkuar! Por a nuk mund t'i iki? Në ç'mënyrë e ka mashtruar ai? Si e kanë mashtruar të tjerët?

“Çdokush heret a vonë ka mësuar të dallojë se çfarë është e rëndësishme dhe çfarë jo. Kam përshtypje se këtu fshihet problemi yt. Kur i ikë ideve, motiveve, shumë e ma shumë bazohesh në ndjenja, në shenja intuitive, në çaste vizionare, të cilat i krijojnë ushtrimet psikofizike. Ato i pranon, sikur e di se çka i krijon, sikur të ishin të gjalla sipas definimit të vërteta. Nuk i hulumton. Dhe çka ngjanë? Iu jep kuptim, të cilën nuk e kanë, vlerë, të cilën nuk e meritojnë. Nevoitet organi i njohjes, diferencimit, i cili do t'i pastroj prej trillimeve. Kjo mund të jetë vetëm analiza racionale metafizike.”

“Pozita është dëshpëruese” –tha Joganada- “nga njëra anë po të bindi se të duhet intelektin tëndë ta dobësosh, dhe nëpër të çarat ta shohësh drejtëpërsëdrejti në mënyrë intuitive realitetin, e nga ana tjetër po të them që të duhet, njohjet, t'i kontrollosh me ndihmën e intelektit, të cilin së pari të nevoitet ta dobësosh, kështu që të kuptuarit intuitiv të bëhet i mundur. Është pozicion dëshpërues, a po jo? Për fat të keq kështu është. Rruga është e tillë. Kur e përjeton realitetin vetëm me intuitë bëhesh sikurse i verbëri, i cili ecën, por nuk sheh se kah po shkon. Si mendimtar analitik bëhesh sikur i gjymti, i cili sheh shumë mirë, por nuk

mund të ecën. Qorrit i vyejn sytë e sakatit. Sakatit i vyejn këmbët e qorrit.”

E tash me të vërtetë s’po kuptoj asgjë, pshertiva. Krejt çka kam bërë deri më tash ka pasur (të paktën ashtu e kam kuptuar) vetëm një qëllim: marrjen e suverenitetit të intelektit, ndërtimin e raporteve, në të cilat botën, vetveten, dhe realitetin do të kisha mundur ta përjetoja drejtëpërsëdrejti, në mënyrë intuitive, jogiste. E tash po më thotë se intuita nuk guxon të jetë e lirë. Më duhet t’ia nënshtroj arsyes analitike. Nëse kjo është e sakt, atëherë jam aty ku kam qenë. Në fillim.

“Pozita është shumë e komplikuar, apo jo? Më e komplikuar as nuk mund të jetë. Pikërisht dëshpruese. Sepse mendja analitike është shumë e kufizuar. Nuk iu beson ndjenjave, nuk i beson përvojës direkte. Krejt çka vjen në fushën e dritës së saj, ajo e filtron përmes filtrit racional. Nuk ia mbanë anën intuitës sepse frikësohet se do ta zbulojë në petkat e reja mbretërore. Krejt çka intuita i afron për ta gjykuar, e shpallë si gënjeshtër subverzive. Një intelekt të tillë represiv duhet dobësuar. Duhe t’i dëshmohet, në mënyrë brutale dhe dhembshëm, s’e bindja e tij është më se e gabueshme kur mendon se është i përkryer. Kur të bindetë se nuk është realitet, por është instrument i realitetit, do ta ndërprejë ta shtypë intuitën. Prej atij momenti do ta udhëheqë në mënyrë inteligjente. Do t’i mbikëqyrë rezultatet e saja dhe do ta korigjojë.”

I thashë se tash jam më i hutuar se më heret. Nëse intelektit nuk guxoj t’i besoj sepse di të bëhetë (dhe shpesh është) diktatorial, dhe nëse guxoj t’i besoj vetëm zbulimeve intuitive, të cilat intelektit (e të cilit nuk guxoj t’i besoj) i shpallë të vlershme (në bazë të çfarë lloj gjykimi? Me siguri jo plotësisht i paanshëm?) mbetem në rrethin vicioz. Si mund ta di se po e përjetoj realitetin e vërtetë, e jo trillimin? Nëse këtë nuk mund ta

bëj as në mënyrë racionale e as intuitive, në ç'mënyrë mund ta bëj?

“Është pozitë shumë, shumë e komplikuar.” - Qeshej dhe e pashë se kënaqej me këtë – “Mund ta mësosh vetëm me anë të aftësisë, e cila e tejkalon jo vetëm arsyen, por edhe intuitën. Buda këtë e ka quajtur shqyrtim. Kjo nuk është e njëjtë me intuitën. Të dyjat krijohen spontanisht dhe papritmas prej mendjes, e cila është nën mbikëqyrjen e intelektit, por dallimet mes tyre janë shumë të mëdha. Intuita nuk është e besueshme. Shpesh herë fare nuk është intuitë, por është dëshirë e kamufluar, ide e kamufluar. Për këtë arsye është e domosdoshme arsya. Për ta çuar në atë drejtim në të cilën mund të bëhet autentike dhe frytëdhënëse.”

“E shqyrtimi?” – E pyeta.

“Shqyrtimi është aftësi e njohjes së realitetit të vërtetë në atë mënyrë që e DI. Shqyrtimi është i pagabueshëm. Me arsye mund ta korigjosh intuitën, por shqyrtimin jo. Derisa me shqyrtim mund ta korigjosh arsyen. Pozita është tejet e komplikuar sepse arsya e njeh vetëm hartën gjeografike të realitetit, ndërsa intuita mund vetëm ta parandiejë realitetin, të cilën harta gjeografike qartë e paraqet. E me shqyrtim e shikon vet realitetin.”

Bukur, thashë. Pas sulmeve në intelekt, të cilat më prunë deri në çmenduri, pas mendimeve të rrufeshme intuitive, për të cilat kam menduar se më kanë afruar afër zgjuarsisë, për shkak se intelektu im ka qenë shumë i dobësuar për të qenë në gjendje që në kohën e duhur t'i kontrolloj dhe korigjoj, pas gjithë kësaj mësoj se më duhet shqyrtimi. Le të jetë kështu. Por, ku ta gjej?

“Shfaqet” – m'u përgjigj – “çelet sikur lule lotusi. Shqyrtimi lindë kur intelektu dhe intuita e mbarojnë punën e tyre dhe tërhiqen.”

3

Mbërrimë në luginën e masave shkëmbore, të cilat vlonin sikurse skulpturat e skulptorit të çmendur surrealist. Prapa qilimit të ftohtë të hijeve të tyre, mbi të cilin shkëlqim thuajse në gishtrinë (sikurse njerëzit të cilët dalin në piknik dhe rastësishtë hyjnë në kishë gjatë kohës së liturgjisë) në diellishte shkëlqenin fijet e përroit. Rosinant u zgjua nga persiatja kalushore dhe me atomin e fundit të forcës u nisë drejt tij. Aq shumë i ngutej saqë gjysmën e barrës e rrëzoi nga shpina: thesin me miell të fërguar, batanijen, dhe në fund thesin me bizele të thara. Kur mbërriti tek përroi, filloi të llapiste e të caklonte dhe dihte duke i përplasur buzët. Në të njëjtën kohë e rrotullonte bishtin në rreth të madh, sikur donte që sa më bindshëm ta shprehte kënaqësinë e tij.

Jogananda qeshej. Edhe unë isha i disponuar mirë. Vrapova drejt përroit rrugës duke u zdashur dhe zbathur. Kur u shtrimë në stomak mbi ujin e akullët, ulurima jonë u shpërnda nëpër gjithë luginën në jehona të mijëfishta; shkëmbinjët e rrokën dhe vallëzuan me të derisa nuk u zhduk. U lamë. Notuam. U zhytëm në ujë. U spërkatëm. U ngopëm së piri. Kur u kthyem në breg, Rosinant filloi zellshëm të kulloste driza, të cilat rriteshin në tokën rëzë shkëmbinjëve. U shtrimë – dy bythcullakë të larë – në barin e fortë dhe iu dorëzuam rrezeve të diellit në zenit.

Përsëri gjithçka ishte në rregull. Debatet nervoze, të cilat i kam zhvilluar në instiktin tim për të latuar ndonjë skelet; krejt vringëllima e dyluftimit filozofik, në të cilën Jogananda qetësisht (dhe duke u kënaqur) më lejoi të prehem nëpër tehet vetjake (dhe ma dëshmoi se po luftoj vetëm me hijet) dhe e gjitha mbet diku prapa shpatit, në hapësirë/kohë të mundimshme, të cilën doja ta harroja sa më shpejtë. Qetësia malore zuri vend në mua. Qetësinë e trazonte vetëm cicërima e zogjëve, të cilët qëndronin mbi shkëmbinjët e dhëmbëzuar. Uji në përrua rrjedhte sikur të ishte i

mëndafshhtë. Gjithçka është mirë, mendova. Përnjëherë pa paralajmërim m'u vulos se gjithçka është mirë.

“Gjithçka është mirë.” – Fola zëshëm.

Jogananda qeshi shkurt. “Këtu dhe tani – tha – “këtu tani është gjithçka mirë.”

Dielli më ledhatonte me shtrëngim të butë të duarve të ndjeshme, prej kokës deri në thembra më ledhatonte dhe më shqetësonte, më ftonte nga vetja dhe në vete, u fut në mua dhe më hapi me butësi të ndjeshme sikur penis magjik astronomik, sikur lingami i Shivës, me ritëm të ndjeshëm më luhati deri në ekstazë, largohej dhe me tërheqje ma zgjonte dëshirën dhe ma ngcmonte epshin, dhe përsëri kthehej shumë më i futshëm; nuk e di sesa gjatë kam qëndruar i shtrirë symbyllazi duke iu dorëzuar goditjeve ultraviolete të këtij dashnori të papritur; e ndieja se si frymëmarrja më shpejtohej, bëhej ritmike, fryrja gjithnjë e më e madhe dhe kënaqësia e çuditshme, e cila ishte mbledhur në mua, në fund eksplodoi në shkëlqim qiellor, në të cilën e humba ndjenjën e peshës dhe fluturova (sikur në ëndrra) mbi qafëmalesh të mbuluar me borë dhe kanione të errëta, mbi malet në formë të svastikës, mbi liqenet e diellit dhe gjysmëhënës, drejt majës së mbuluar me borë të malit Kailash.

Përsëri e shikova kervanin e “sadhu”-ve mjekërgjatë, të cilët së bashku i recitonin mantrat misterioze, përsëri m'u afrua femra syzezë dhe ma stolisi ballin me shenjë të purpurtë të hyjnisë Shiva dhe përsëri isha i shtrirë mbi borën e ngrirë sikur shqionja me krah të thyer. Përsëri duke vallëzuar erdhën vajzat tibetase, njëra ma afroi thikën dhe më luti të ta therrja, dhe përsëri nëpër borë erdhë procesioni i kotezhit të veshur me rroba të zeza me arkivolin tim. Përsëri pas tyre ecte gruaja e re me shikim të përveuajtur, e dëshpëruar, besnike dhe lutshëm e zgurdulluar në mua, derisa atë e përcjellte vajza shtatëhollë me

faqe butësisht të skuqura, e cila çapkënshtëm qeshej dhe më joshte që të fluturoj mbi luginë.

Mandej vajzat u bashkuan. U bënë një, e përvuajtur dhe njëkohësisht çapkëne, e pikëlluar, dhe njëkohësisht ngazëllueshëm e lumtur. M'u afër dhe më tha: "unë jam Lila. Dua t'jua lindi të ardhmen. Më dashuro."

Plot trishtim e konstatova se jam në trans, në të cilin më kishte qitë dielli, ku edhe e përjetova ejakulimin spontan. Jogananda ma shkelte syrin dhe zgërdhihej.

Kur u kthjella nga bezdija e madhe, ia përshkrova se çfarë më kishte ndodhur: diellin e përjetova si forcë erotike, i cili u fut në mua dhe më çoi në një lloj orgazmi psikofizik gjatë të cilit fluturoja në fushën e ëndrrave.

"Kur është gjithçka mirë, ngjajnë çudirat." – Deklaroi ai – "Shtrihesh, qetësohesh, gjithçka është mirë. Bota ndalet. Dhe çel e mshel sytë, ngjanë. Diçka papritmas futet në ty, të mbushë me epsh sikur penisi i zellshëm i dashnorit të rryer dhe të ngritë në nivelin e vetëdijës, i cili është ekstazë e pastër. Përse kjo ngjanë aq rrallë? Sepse rrallë herë e kupton se gjithçka është mirë. Kur e ndien se gjithçka është mirë, roja largohet nga hyrja, dritaret dhe dyertë i lenë të hapura. Çmobilizohesh. Pse jo? Nëse gjithçka është mirë, asgjë nuk të kërcnohet. Dhe atëherë përmes të gjitha dyerëve dhe dritareve hynë drita dhe ta zgjon Kundalinin. Kundalini ngritet drejt qendrës në tru. Po që se ngritet shpejt, fiton bindjen se gjithçka ngjanë në të njëjtën kohë; koha bëhet çast i përhershëm. Në atë moment shikon në të ardhmen sikur në jondarësinë e të sotmës sate. Dhe atë që e sheh, do të ndodhë. Kjo është enë në të cilën do të derdhet jeta.

I thashë se përjetimin kisha pasur dëshirë ta hetoj klinikisht, më saktësisht. Nuk mund ta mohoj se nuk ishte seksual dhe se më ka ngritur në nivelin e vetëdijës, e cila më heret më është paraqitur vetëm në ëndrra. Pikërisht kjo më

pengon. Më imponohet mendimi se rruga për në lumturimin shpirtëror mund të jetë epshore, madje ndoshta edhe seksuale: ngritje tensionimi, e cila përfundimisht çlirohet në orgazëm dhe në vizionin e amshimit. Po më duket, thshë se me këtë pohim nuk mund të pajtohem.

“Kush po proteston? Katoliku në ty, i cili në aktin seksual nuk sheh asgjë të hyjnishme dhe i cili ka frikë se mos ndoshta Zoti do t’ia jep ndonjë flakaresh për mendimet blasfemike. Apo profesori në ty, i cili shpirtin e mbanë në një eprovetë, e seksin në tjetrën, dhe i cili ka frikë se mos do të eksplodoj po qe se i përzien? Akti seksual është bashkin energjish. Përrenjë afrohen, fillojnë të derdhen njëri në tjetrin dhe kështu e fomojnë lumin. Tensionimi rritet, mjedisi material gradualisht rrëshqet nga vetëdija. Kur lirohet orgazma për një çast shëndritë zbrazësia. Kjo bëhet hapësirë. Kundalini gjendet në pikën më të lartë. Në atë interval kohor që është shumë, shumë i shkurtë, zgjuarsia gjendet shumë, shumë afër. Po qe se kësaj i bëhesh i vetëdijshëm dhe po qe se je i gatshëm, mund të futesh në të.”

Qeshi kur e vërejtë dyshimin në sytë e mi. “Çfarë po dua të ta shpjegoj?” Mos mendo se ata të cilët kanë dëshirë të bëjnë seks dhe këtë e bëjnë pa pengesa në të gjitha anët, gjithë kohën janë buzë nirvanës apo madje madje edhe në vet nirvanën? Jo, as nga afër. Ngjajshmëria është vetëm dijagramike. Të ngjajshme janë lakoret e stimulimit gradual të sistemit nervor. Ngritja e Kundalinit shkakton në trup ndodhi të njëjtë neurofiziologjike sikur që shkakton akti i suksesshëm seksual. Kjo gjithsesi tregon se akti seksual afron njërën prej rasteve më të mira për ngritjen e Kundalinit në nivelin e vetëdijës, e cila është ekstazë e pastër. Rasti, gjithsesi, vlenë vetëm për ata të cilës i janë të vetëdijshëm. E jo për ata të cilët kërkojnë vetëm kënaqësi. Rasti vlenë për ata të cilët i qasen aktit prej fillimit si rrugë rituale, deri te gjendja e vetëdijës, e cila është lumturim i pastër. Akti, si kërkim orgazme,

është sikurse rrjedha e lumit drejt detit, derdhje, humbje energjie. Akti seksual i besimtarëve të Shivës-Shakti është tjetër fare. Dashnorët mundohen ta frenojnë fuqinë e gurgulluar, e cila vlonë në ta. Derisa fuqia e frenuar, e orientuar e shumë fishon energjinë, të cilën e krijonë çiftimi i tyre. Kur ka mjaftë energji, llampa shëndritë. Lumi në fund derdhet në det, fuqia e tij ka qenë e kapur dhe e orientuar në çlirimin shpirtëror. Kjo është tantra.”

Gjatë kam menduar për këtë, shumë gjatë. Plaku qeshej, më shikonte dhe e priste kundërshtimin tim. Më hutoi me fjalët, të cilat nuk i prisja nga goja e tij. “Lakorja stimulative” për mua ishte diçka faktike. Iluminimi më nuk ishte nocion filozofik-psikologjik; u bë veprim fiziologjike.

Vetëm fluturimi mbi malin Kailash i kundërshtonte arsyetimit. Përse në transin kulminant fluturova nëpër zonën e ëndrrave të mia? Dhe përse ëndrrat u rishfaqën sikur e shikoja xhirimin e tyre: deri në momentin kur vajzat u shkrinë në një? Nuk mundem, thjesht nuk mundem ta besoj se në këtë ka diçka të rëndësishme. Nuk njoh asnjë Lila.

“Nuk e njeh?” – Ma shkeli syrin. – “Po habitem. Përsëri e ke pranuar shenjën; në momentin e çiltërisë sate në ty ka hyrë njohja mbi natyrën e botës. Zoti, Brahma e ka krijuar botën në atë mënyrë që ai vetë është shndërruar në botë. Brahma është magjistar, i cili ka thënë – puf! – dhe bota është krijuar. Brahma është artist i forcës magjike dhe bota është loja e tij, Lila. Do të ndodhë që magjistari përsëri të thotë puf – dhe bota përsëri do të bëhet Brahma, Hiç. Por derisa kjo të zgjatë, është lojë e Zotit. Por ne gjendemi në gjendjen psikologjike, që quhet maja, iluzion. Kjo s’do të thotë se bota është iluzion. Gjithashtu edhe loja, të cilën e shikon në skenë nuk është iluzion, ajo ngjanë. Por prapë është lojë. Siç është bota lojë e Zotit. Përderisa je i magjepsur, këtë nuk e sheh, je i bindur se është realitet. I ngjanë spektatorit i cili në momentin vendimtar të shfaqjes dramaturgjike hypë në

binë për ta shpëtuar aktorin. Je i bindur se miliona forma të ndryshme të lojës së Zotit janë reale, se nuk janë maska, manifestime të esencës së padukshme, e cila është ajo vet, e cila është Brahma, autorja e lojës, Brahma Si lojë. Je i bindur se fenomenet, strukturat, dhe ngjarjet të vetë-ekzistuar, janë reale. Pasi që Lila është dinamike, maja pandërprerë ndryshon. Shtytës i dinamikës është karma, e cila është aksion, qarkullim, rrjedhë e pandalshme e kozmosit, në të cilën gjithçka është e lidhur njëra me tjetrën. Karma është forcë krijuese, shkaku i të cilës gjërat ekzistojnë. Derisa bota është maja, përzierja e formave dhe fragmenteve, derisa e ke bindjen se je i ndarë nga mjedisi, derisa nuk e përjeton drejtëpërsëdrejti që gjithçka që sheh dhe përjeton, përfshirë edhe veten, është Lila dhe se krejt kjo është, përfshirë edhe ty, Brahma, Një, Hiç, vetëdije e pastër, vazhdimisht do të jesh i burgosuri i karmës i varur nga ligji i shkaktut dhe pasojës. Por kur të zgjohesh, do ta shohësh se maja është Lila, dhe se Brahma thurë krejt çka të zbulohet nga vetja e tij dhe përsëri shthuret në veten e tij. Ndoshta Lila është emri i fatit, e cila do të ndihmojë që këtë ta kuptosh.

Buzëqeshi. “Fatit nuk mund t’i ikësh. Nëse je i mençur do ta kërkojsh.”

4

Para se të bie terri u ndalëm pranë liqenit të cekt në fund të luginës. E vendosa tendën, zieva çaj, qita në të çampë dhe kur e hëngrëm mandarën, e cila qe më e shijshme se zakonisht, prapa resë u shfaqë hëna dhe me mbulesë argjendi e mbuloi luginën.

“E pabesueshme.” – Tha Jogananda dhe u nisë kah liqeni. I shkova pas dhe nga bregu me gisht tregonte kah reflektimi në sipërfaqe të ujit. – “Çka është kjo?”

Hëna, i thashë. “Hëna?” – bërtiti rrejshëm i habitur. – “E ai gjësendi në qiell çka është? A thua mos janë dy?” Jo, i thashë, hëna në ujë është vetëm reflektim.

“Shiko edhe këtu” iu afrua kllaçës së vogël pranë liqenit – “këtu është edhe një hënë. Edhe këtu – u gërmuq duke e marrë ujin në shuplaka dhe duke e afruar afër fytyrës – edhe këtu në pika do ta shohësh hënë.”

Të gjitha këto janë vetëm reflektime, i thashë. Hëna është një, e reflektimet janë të panumërta. Hënë e reflekton çdo sipërfaqe e ujit, e rrumbullakët, katrore, e madhe, e vogël, e çfarëdo çoftë.

“Atëherë kisha me thënë se këto njësi ujore janë njëfarëlloj marrsi.” – Tha. Në shenjë pohimi tunda kokën. “E marrin hënë, e cila reflektohet në to sipas kapacitetit të tyre, e jo sipas kapacitetit të hënës: në liqenin e thellë reflektohet qartë dhe mrekullueshëm, ndërsa në pikën e vogël mezi dukshëm.” E kapi një gur dhe e qiti në mes të liqenit. Goditja krijoi rrrathë të cilat e valuan sipërfaqen e qetë dhe e fragmentuan reflektimin në rrypa të mijëfishta valore të palidhura. “Çka është kjo?”

Iu përgjigja se guri ka shkaktuar pengesa dhe e ka zvogëluar kualitetin e marrjes. – “Aha” – klithi dhe më shtrëngoi për bryli. Iu afrua kllaçës dhe me një shkop në dorë e grithi fundin e kllaçës, derisa uji nuk u turbullua. “Ku humbi hëna?” – Fitueshëm më shikoi. I thashë se është zhdukur reflektimi, dhe se hëna është atje ku ka qenë, vetëm sipërfaqja e turbullët nuk e reflekton.

“Marrësi i prishur” – tha – “konstatuam se kualiteti i reflektimit nuk varet prej kualitetit të hënës por prej kualitetit të marrësit. Hëna është gjithmonë atje, gjithmonë e njëjtë, derisa me miliona marrës e reflektojnë secili në mënyrën e tyre: e reflektojnë shkëlqyeshëm, nëse janë të qetë e të thellë, e nëse kanë pengesa e reflektojnë deformueshëm. Apo nuk e reflektojnë

fare nëse janë të mbushur me baltë. Më heret më pyete se çfarë përjeton në gjendjen e vetëdijës, e cila është nirvana. Tash, a e ke të qartë?

Totaliteti, Brahma, është hëna. Derisa ti je marrësi, i cili e reflekton. Vështërsia nuk qëndron tek ajo se a ekzistonë absolutja apo jo, e as tek ajo se a manifestohet aq qartë apo jo. Vështërsia qëndron tek marrësi. Derisa marrësi është gjësënd material, fiziologjik, truri yt, sistemi yt nervor. Ti po thua: kisha dashur ta arrij gjendjen e zgjuarsisë. Kisha dashur ta reflektoj vetëdijën absolute shumë qartë dhe gjithmonë njëjtë të qartë. Tash po e kupton se për çfarë po flas. Për rregullimin e marrësit. Për pastrimin e liqenit, duke e larguar baltën dhe lymin, për qetësimin e sipërfaqës, duke i larguar pengesat. Po flas për modifikimin fiziologjik të aparatit, e që është sistemi yt nervor.”

U zhduk në errësirë. Ngrohtësi e çuditshme u derdh në mua: ndjenja ishte e ngajshme me atë , kur i humbë të gjitha shpresat, dhe paprimas përnjëherë shfaqet para teje.

“Jogananda” thirra me zë të lartë dhe vrapova pas tij. Rrinte pranë Rosinantës dhe ia ledhatonte kokën – “Çka nuk është në rregull me marrësin?” Heshtazi u kthye mbrapa tek tenda.

E shtriu batanijen, u ulë mbi të në pozën e lotusit dhe u zhyt në heshtje. U gërmuqa pranë tij dhe prisja. E afrova thesin e fjetjes, dhe hyra në të, e përthekova deri në fyt dhe u mblodha në pozën e ulur. Dhe prisja. Një orë. Dy. Fillloi të më zë gjumi. Në momentin kur desha t’i mbyllë sytë, u zgjua nga meditimi dhe nisi të fletë me zë, i cili në qetësi linte përshtypjen sikur notonte për rreth meje dhe më rrethonte nga të gjitha anët.

“Natyra është rrjedhë e përherëshme, rritje dhe venitje, gjithçka është kalimtare. E ti mendon, jeton dhe ndien, sikur nuk është. I reziston rrjedhës dhe sikurse rriqëra kapesht për forma të forta, gjësende, njerëz, ngjarje, ide, për gjithçka që është maja.

Kapesh për egon tëndë, edhe pse ky iluzion është koncept intelektual pa realitet. A e di përse e bën këtë? Për shkak të mosdijës. Realiteti ecën, i pakapshëm, i papërshkrueshëm. Derisa ti po mundohesh ta mbash dhe ta fiksosh në motive të vdekura, të palëvizshme. Po mundohesh ta ruan nëpër enët të cilat i ka punuar intelektu yt. Ke dëshirë ta posedosh dhe ta kontrollosh atë, në vend se vetëm ta përjetosh. Për këtë arsye vuan. Dëshiron rininë, e ajo tretet, e dëshiron idenë, dhe ajo të le në baltë, dëshiron dijeni, e ajo të dëshmohet si kupë paragjykimesh, e dëshiron të vërtetën, e ajo të shprehet si mendim. Kapesh për forma, të cilat janë kalimtare sepse format janë vetëm në kokën tënde. Derisa mbahesh për to, çdo dëshirë e plotësuar krijon dëshira të reja dhe çdo përgjigje në pyetje krijon pyetje të reja. Gjendesh në rrethin vicioz. Format fikse, të cilave i përmbahesh sepse frikësohesh se pa të do ta humbësh individualitetin, janë balta e liqenit tënd. Sistemi yt nervor është i turbulluar prej shtresimeve të majës. Pastroje. Atëherë do të mund ta reflektosh absolutën. Është e njëjtë si e emërton ti këtë Zbrazësi, Vakum, Brahma, Zot, Shpirt, Esencë. Kur metafizikës i vije fundi dhe kur e ke harxhuar edhe psikologjinë, gjithmonë i kthehesh marrësit, i cili është material: nervat e tua, truri yt.”

Kujdesshëm e pyeta a do të thotë kjo se marrësin më duhet ta pastroj dhe ta mprehë vetë me jogë, ushtrime mendore, meditim.

“Metodat janë të panumërta” – tha – “duhet gjetur përkatësinë. E pamë se joga asana e rëndomtë është shumë e rrezikshme për ty. Shumë je i padurueshëm. A të kujtohet qepja e pantallonave? E kemi zbuluar dhe atë jo vetëm një herë se ndërtimi yt psikologjik anon kah tantrizmi. Tantra është e pshore, ajo është katarzë-gr(**kathairō** – pastroj) dhe kjo të përgjigjet. Prej natyrës nuk je asket. Uria të kënda vetëm nëse ta krijon ndjenjën e ngopsisë, disciplina vetëm nëse me të mund të

relaksohesh dhe të kënaqesh. I tillë je përse këtë e fsheh. Tantra gjithsesi është rrugë për ty. Vetëm tantra nuk do të jetë e mjaftueshme. E pamë se sistemi yt nervor është i prirur dhe ka aftësi për të ëndërruar. Në gjendjen e vetëdijës ëndërruese je shumë elastik, shumë i lëvizshëm. Nëse je i mençur, këtë do ta shfrytëzosh. Por natyrisht është më se e sigurtë se nuk do të mjaftojë vetëm tantra dhe joga e ëndrrave dhe se duhet shtuar edhe meditimin. Në këtë fushë ke përjetuar dy,tri, suksese. Duhet ta vërtetojmë cilat nga metodat meditative, të cilat t'i kam treguar, është më e përshtatshme për ty. Tek atëherë do ta kesh veglën me të cilën do ta rregullosh marrësin. Meditimi, joga e ëndrrave dhe tantra. Treshja jote.”

Frymova lirshëm. Më së shumti për faktin se më në fund e vërtetuam(zëshëm e pranua) se prej natyrës nuk jam asket dhe se nuk duhet t'i nënshtrohem disiplinës, e cila nuk është natyrale, dhe se i rezistoj asaj. Frymova lirshëm sepse më në fund u bë e qartë se gjendja e zgjuarsisë mund të arrihet lehtë, duke luajtur, me elementet e së përditshmës, me meditim, ëndrra, seks. Aq fortë u ndieva mirë sa që e gjithë bota u rrotullua rreth meje me qark të shëndritshëm e të nxehtë dhe më nuk ishte hapësirë e pakëndshme objektesh të palëvizshme, në të cilat dhimbshëm rrëzohesha në çdo hapë, u bë e lagësht, joshëse, magjike.

“Vetëm diçka nuk e kam plotësisht të qartë.” – i thashë- “nëse kjo gjendje është gjithashtu fiziologjike siç janë tri gjendjet e zakonshme të vetëdijës, mes tyre duhet të ketë lidhshmëri. Po supozoj se në zgjuarsinë e vërtetë bota reale(maja)zhduket dhe se do të jem i vetëdijshëm vetëm vetëdijës absolute, e cila përfshinë krejt çka ekziston dhe çka krijohet. Po më intereson se çfarë do të ndodh kur të kthehem në botën reale të majës, në të cilën më duhet të jetoj. A do të shuhet atëherë gjendja e shqyrtimit, gjendja e vetëdijës? Po qe se shuhet, atëherë, ky është mendim i

rufeshëm sepse tri gjendjet e zakonshme (gjumi, ëndrrat, zhgjëndrrat) janë themel i ekzistimit tim fizik. A mund të jetoj në vetëdijën e lartë dhe në të tri të zakonshme njëkohësisht.”

“Le t’i kthehemi analogjisë së ekranit filmik. Ego yt është shuma e projekteve tua që ke për veten tënde. Këto projekte janë sikur fotografitë filmike në ekranin psikik, e cila është gjendje e vetëdijës së pastër, e kjo vetëdije është bazë e gjumit, ëndrrës dhe zhgjëndrrës. Derisa shkon nëpër të projektimi filmik i realitetit relativ, ti nuk mund ta dallosh. Çfarë duhet bërë? Ta ngadalsosh aktivitetin e sistemit nervor. Duhesh ndalur projektorin. Atëherë mund të bëhesh i vetëdijshëm ekranit. Pas sukseseve të para meditative, gjatë ritualeve të para tantriste projektori ndalet vetëm për një çik sekonde, e mandej përsëri vazhdon. Dhe vetëdija për ekranin shkrihet në përzierjen e imazheve të tregimit tënd të jetës. Me ushtrime këto çaste mund t’i zgjatsh. Në fund mund ta mbërrish të mbetesh në gjendjen e vetëdijës së lartë krahas të tri gjendjeve normale dhe kur ta realizosh këtë moment, do të zgjohesh.”

“Po flas për gjendjet e vetëdijshme neurofiziologjike.” – Tha ai – “Njohja e realitetit në çdo gjendje ndryshon. Gjatë gjumit nuk je i vetëdijshëm asgjëje, në ëndrra bëhesh i vetëdijshëm realitetit të përgatitur simbolik, në zhgjëndërr bëhesh i vetëdijshëm projekteve personale të realitetit, të cilën e ka zbuluar me ndihmën e shqisave. Në gjendjen e katërt je i vetëdijshëm vetëm energjisë absolute kozmike. Derisa në gjendjen e pestë përsër gjendesh në fushën e zhgjëndrrës dhe bëhesh i vetëdijshëm relativitetit të botës. E njëkohësisht gjithë kohën je i vetëdijshëm vetëdijës absolute kozmike. Kjo gjendja e pestë është nirvana.

Je i vetëdijshëm ekranit por njëkohësisht gjithashtu je i vetëdijshëm projekteve tua. E mbase je, gjithë kohën, i

vetëdijshëm ekranit, gjithashtu je i vetëdijshëm se atë që shikon në ekran është vetëm projektim.”

Meditimet

1

Gjatë natës përsëri kishte rënë borë dhe mbase shtegu kah qafëmali ishte tradhtisht i rrezikshëm, mbetëm në luginë. Era dhe dielli zellshëm punonin kështu që ndoshta nesër mund ta vazhdojmë rrugëtimin. Por, nuk është e sigurtë, vetëm pritje. Përnjëherë asgjë nuk ndodhë.

Kjo nuk është ndjenjë e këndshme. Është përplotë me shqetësim, përplotë me lakmi për hijet e kujtimeve të ndodhive të shkuara. Mendja nuk po ka guxim ta pranojë se asgjë nuk po ndodhë, për këtë arsye asaj i duhet ta shndërrojë çastin në problem dhe të merret me vështërsinë e pritjes. Mendja kërkon zbavitje, po qe se nuk e ka, zbavitet me lakminë për të, me vështërsinë e të munguarit. Kapet për çdolloj marrëzie dhe nëse aty nuk e gjenë problemin, e sajton vetë. Derisa është i preokupuar me të, nuk i nevojitet zbrazja. Kur nuk ka më shpresë se diçka do të ndodhë, kur i bëhet e njëjtë se a do të ndodhë apo jo, kur koha nuk ecën dhe bëhet monotoni; derisa vetëm rrinë ulur, gërmuqesh, dhe në të vërtetë nuk pret asgjë (njëjtë sikur indusët në trena: orë pas ore, pa hidhërim, me durim, duke mos çarë kokën për orarin e trenave) derisa vetëm pret pa vullnet për t’u stimuluar, derisa vetëm e pret hiçin, dhe je i zbrazët, e është monotoni, dhe nuk hidhërohesh dhe nuk frikësohesh – diçka ndodhë. Brenda teje çilet. Monotonia është hyrje në gjendjen meditative.

Rri i ulur dhe vështroj. Në fillim ende kërkoj zbavitje në mjedis, shikimi më ngjitet për shfret e borës, për shpatie, për muret e shtëpive të fshatit të vetmuar në anën tjetër të luginës,

për Rosinantën, i cili po kullotë në oazën e gjelbër pranë lumit, për Joganandën i cili sikur Buda rrinë në shkëmbishte. Mendja ngjitet për këto përshtypje sikur shushunjë, i thithë në vete dhe i shndërron në mendime, në verbëri se diçka po ndodhë. Në fillim kjo ende nuk është meditim nuk është as parandjenjë se gjendja meditative është diku afër.

Monotonia është hyrje, derisa atë e mbushë me tensionim, nuk mund t'i dorëzohesh, e kjo është e njëjtë me dëshirën për t'i ikur, dhe kështu je në prag duke mos patur guximin ta kalosh. Mendja gjithmonë kërkon. Mendja është kërkim. Mendja vendosë të mos kërkoj dhe e kërkon gjendjen e mos kërkimit; ende është e shqetësuar, akoma kërkon diçka që nuk i përket çastit të tashëm, në atë çast kërkon mos kërkim. Caku i mendjes është moskërkimi. Por, prapë ky është kërkim, koncentrim. Gjithsesi, ky nuk është meditim.

Po qe se ego është arkitekt i planeve dhe udhëheqës i komplotit, krejt çka ndodhë brenda teje(gjithashtu edhe dëshirën për të hyrë në gjendjen meditative) bëhet vetëm formë e mbrojtjes së tij. Bën gjëra, të cilat ti ke dëshirë t'i mohosh. E kërkon gjendjen e jokërkimit. Caku yt bëhet i pacak. Pozita është dëshpruese dhe nëse je i ndershëm, të duhet t'ia pranosh vetes tënde se krejt kjo është marrëzi. Mundohesh diçka të arrishë, por nuk mundesh. A e di se për çfarë arsye? Sepse po mundohesh!

Zgjatë shumë derisa nuk e kupton se je i marrë. Ama je i marrë sepse je i mençur. Intelekti yt është i varur, ndërsa në nivelin e vetëdijës së pastër çfarë është ai, plotësisht je primitiv. Derisa vetes nuk ia pranon se në të vërtetë je shumë primitiv, s'mund të bësh asgjë. Hapin e parë ta mundëson përulësia e sinqertë. Këtu nuk të ndihmonë kurrfarë mashtrimi.

Vetëm në përulje e merr guximin ta pranosh s'e nuk bënë asgjë të veçant apo të vlerëshme për të qenë i varur nga ajo, apo diçka që në shikim të parë është e thjeshtë. Rrin ulur, mërzhitesh,

shikon. Duke marrë frymë hynë brenda, duke e qitë frymën del jashtë. Kjo është krejt. Vetëm në përulësi guxon t'ia pranosh vetes s'e po bën diçka që është në kontekst të jetës e cila t'u është bërë shprehi, vetëm humbje kohe. Asgjë nuk kërkon, asgjë nuk mohon. Rrin ulur, mërzhitesh, shikon. Ky nuk është meditim, kjo është humbje kohe. Derisa vetes i bënë lajka s'e po mediton dhe se je në rrugë kah gjendja, në të cilën gjërat do të jenë ndryshe nga ajo që zakonisht i njeh; derisa kapesh për mendime të tilla, vetëm e trashë egon tënd: por kjo nuk është humbje kohe.

Hapi i parë është përulja e singertë, i dyti qëndrimi i drejtë ndaj mendimeve. Derisa nuk i vështron sesi krijohen dhe sesa janë të thjeshta, derisa pandërprerë i vleron, i lidhë, i mbikëqyrë dhe gjithçka tjetër që bënë me to, bëhesh rrob i tyre. Vëmendja jote bëhet ushqim për to. Derisa i ushqen, forca e tyre përballë teje rritet. I ushqen dhe në këtë mënyrë i shkatërron; me dhunë vetëm i mprehë dhe i forcon. Tek kur vetëdijesohesh se mendimet janë përpëlitje, vetëtimë, diçka e tejdukshme, atëherë merr qëndrim të drejtë ndaj tyre: qëndrim direkt pa përkthyes, i cili përnjëherë do t'i përkthej në gjuhën e shenjave. Kur përkthyesi zhduket, bëhet e qartë krejt çka mëson njohja për qartësinë ta largon domosdoshmërinë të përgjigjesh kështu apo ashtu.

Rri, shikoj, humbi kohë. Mendja ende është e shqetësuar monotonia më pengon, nuk mund t'i dorëzohem. E ajo që më heret më pengonte, më nuk po më pengon, këtë e kam pranuar. Mendja është e shqetësuar, por nuk kërkon qetësi. Vetëm po rri, po shikoj. Kjo është gjendje e vëmendjes së natyrshme. Në të kam hyrë në mënyrë intuitive, analoge. E shikoj sesi Rosinant i vërsulejë barit të gufuar në breg të lumit. Në fillim u shtang nga bollëku dhe sikur kishte frikë se nuk do të ketë kohë të bollshme për t'u ngopur, filloi të kullotë pafrenueshëm, në mënyrë fanatike; shkonte nga njëra anë në tjetrën, dhe përsëri mbrapa, në mes, në

qoshe. Kjo nuk ishte uri, ishte lakmi. Por shqetësimi nuk zgjati shumë, kur e vërejti se bar kishte mjaft dhe se do të ketë gjithmonë këtu, u relaksua. Mandej ra në gjunjë dhe e zuri gjumi.

Për këtë arsye e ndërpreva kërkimin e qetësisë. Jam indiferent ndaj shqetësimit dhe monotonisë. Energjia që po e shkakton shqetësimin, ka mjaft vend dhe mund të vërsulet sa të dojë, në kullosën e madhe ka mjaft vend, mjaft ushqim. Kur shqetësimi ka mjaft hapësirë, mendja nuk ia ka frikën më. Ka aq hapësirë të madhe saqë shqetësimi në të zgjohet. Dhe pasi që më nuk ka nevojë për kapistër se është e njëjtë se nga kërcen dhe çfarë bënë, mendja – e harron atë! Dhe mendja qetësohet.

Vetëm rri dhe shikoj. E shoh s’e po ndodhë shqetësimi, padurimi, pritja, shpresimi, dëshprimi, zemërimi, kureshtja, kujtimet. Në dritën e vëmendjes, ndjenjat bëhen të tejdukshme, ego i krijon. Më nuk i sulmoj, kanë mjaft hapësirë, le të bëjnë marrëzira sa të duan. Vëmendja, vështrimi i gjërave dhe vlerësimi është thjerrëz e fuqishme; mënyrë e vështrimit, e cila e mundëson shqyrtimin, e të cilën syri i thjeshtë nuk mund ta bëj. Jam i vetëdijshëm të gjithave që m’i zbulon vëmendja dhe kjo njohje është hapësirë në të cilën krejt çka m’i zbulon vëmendja mund të ndodhë.

Çdo situatë e jetës mund të jetë vetëm e tillë çfarë në një moment të caktuar ma zbulon vëmendja: po qe se është shqetësim, atëherë është shqetësim; po qe se është rraskapitje, atëherë është ajo dhe asgjë tjetër, po qe se është zemërim, atëherë është zemërim dhe asgjë tjetër. Në mendje ka mjaft hapësirë për zemërimin, shqetësimin, për çfarëdo çoftë. Dhe kur ndjenjat të ngopen, do të pushojnë dhe do t’i zë gjumi.

Kur mërzia shndërrohet në monotoni dhe rrjedhë sikur lumi, bëhet freskuese. Lumi nuk është i padurueshëm. Lumi vetëm rrjedhë. Nuk i ngutet. Rri, shikoj, mërzitem, me

frymëmarrje hy brenda, me frymëqitje dal jasht, veç ashtu, nuk ndodhë asgjë spektakulare.

Ndodhë shumë çka: shqetësimi, pritja, dhimbja për fatin e dyshimtë: derisa monotonia është vetëm kornizë e vëmendjes së natyrshme, e cila të gjitha këto m'i zbulon. Kjo është kope e egos sime, e cila kërkon kullosë për çdo situatë, në të cilën gjendet, ushqimi i nevojitet për të mbijetuar. Nuk kam lëvërdi që këtë kope ta përzë. Është e uritur. Po që se ia marrë ushqimin, do të tërbohet edhe më shumë. Nëse nuk i jap hapësirë, në të cilën do të mund të ngopet dhe të marrëzohet, do ta thejë gardhin e kullosës dhe do të më shkelë.

Për këtë arsye po e lë të qetë. Jam i vëmendshëm dhe po e vërej se egoja po m'i çonë në kullosë kopen e reflekseve të tija. Situatat e jetës janë tagji për ta. Njohja mbi atë se çfarë janë dhe se për çfarë kanë nevojë është kullosë në të cilën mund të ngopen dhe të flejnë. Unë mbes i paprekur.

Këtu qëndron fshehtësia paradoksale e shëndetit mendor: ego kërkon kullosë për refleksat e tija. Derisa e ka, gjithçka është rregull, kur nuk e ka bëhet destruktiv. Çdo sulm në ego bëhet formë e mbrojtjes së tij; po që se i jep mjaft hapësirë, bëhet çoban i thjeshtë. Dhe kur kopenë e ze gjumi, flen edhe ai.

2

Jam i vetëdijshëm prezencës së erës, dhe sorollatjes së saj nëpë luginë dhe shpatiet e bardha, jam i vetëdijshëm diellit i cili ma shtërngon kokën dhe vezullon në maje. Jolarg para meje është shkëmbi. E shoh, e di se është shkëmb. Monotonia është hyrja më e afërt në gjendjen meditative. Edhe shkëmbi është hyrje. Rrezja e diellit, lulja, sythi, frymëmarrja, kokëdhembja, vagjina, lakmia, koncerti pianistik i Rahmanjinit: të gjitha këto janë dyer. Por problemi qëndron në atë: derisa je i vetëdijshëm se këto janë dyer, nuk mund t'i hapësh.

“Si çka e sheh shkëmbin?” – Më pyet Jogananda i cili po rri ulur afër meje. Si masë, përgjigjem. Poshtë është më i gjerë, por njëkohësisht lenë përshtypje se deri në gjysmë është i futur në dhe. Nuk është plotësisht i drejtë, paksa anon në të majtë. E shoh, poashtu, edhe si kompozicion ngjyrash dhe si bashkim i elementeve kimike, si sistem molekulash, atomelesh. E shoh si diçka gjeologjike dhe fizike dhe matematikore, gjithashtu, si diçka abstrakte si manifestim ligjesh natyrore. Edhe poetikisht, si metaforë e gjendjes shpirtërore.

“Si objekt” – tha Jogananda – “e shikon shkëmbin si diçka që është jashtë teje dhe nuk është pjesë e jote.”

Po ndryshe nuk mundem, i them. Shkëmbi është jashtë meje. Vetëm në imagjinatë mund t’ia paraqesë vetes se është pjesë e imja. “Gabon” – më tha – “imagjinatë është ajo të cilën e shikon. Ajo për të cilën po thua se po e sheh. Ngjyrat nuk janë pjesë e shkëmbit, ato janë në ty, e veçanta e aparatit shqisor. The se poshtë më e gjerë se lartë dhe se është pjerrë në të majtë. Këto nuk janë karakteristikat e shkëmbit. Me këtë ti po e pëshkruan procesin e të vështuarit tënd. The se po e sheh si bashkim elementesh kimike. Dikush ta ka thënë se kjo është ashtu dhe se ti tash beson. Këtë nuk e ke vërtetuar, thjesht beson se është ashtu. Deklaron se e sheh shkëmbin si manifestim ligjesh natyrore. Por a janë këto ligje të prekshme? Mendoj se këto janë vetëm emra, me të cilat mendja e shprehë përkushtimin ndaj disa njohurive të saja mbi materialitetin. Ti nuk e sheh atë që është, por vetëm atë që mendon se është.”

Kjo është e vërtetë, i them. Nuk e shoh shkëmbin si të tillë, e shoh kujtimin. Kurrë nuk do ta kisha ditur se çka është e gjerë dhe e ngushtë, çka e dhëmbëzuar, çfarë janë molekulat, po të kisha qenë daltonist, në shkëmb do të kisha parë diçka tjetër.

“Formën e pastër. Shkëmbin çfarë është. Këtë do ta kishe parë. Shkëmbi është vetëm formë. Lumi, qielli, horizonti, mali,

po, të gjitha këto janë vetëm formë. Kur e shikon, është e zbrazët.”

“Prej çfarë është e zbrazët?” – E pyes. – “Kur thua shkëmbi, kur thua lumi, kjo është kategori nocioni, përshkrim i njohjes. Kjo nuk është vetë sendi. Shkëmbi pa vlerësimin tënd është vetëm ai që është. Formë e zbrazët. Përndryshe për çfarë do të kishe medituar? Me meditim përpiqesh ta dobësosh shtrëngimin, me të cilin intelekti të ka pranguar në gjendjen, në të cilën në sendet e sheh atë veti e cila nuk është cilësi e tyre koherente.”

Mendja e krijon iluzionin e realitetit. E projekton distancën midis vetes tënde dhe sendeve dhe harron se sendet, të cilat janë “jashtë”, së pari i ka krijuar në vetvete. Veriu, jugu; gjatësia, gjerësia; lagështia, thatësia; poshtë, lartë – krejt këto janë sendërgjime të mendjes. Mendja veçon. Mendja është veçori. Kur i vetëdijsohem kësaj, do të mund ta shoh shkëmbin si formë të zbrazët. Është vështirë, por nëse përpiqem, do ta shoh.

“E zbrazëtia” – tha plaku – “a nuk është ky projektim?”

Shkëmbin tash e plotëson botëkuptimi yt mbi zbrazësinë.”

Atëherë nuk po shoh rrugëdalje. “E pse jo?” – Qeshi – “Duhesh krijuar marrëdhënie të atilla, në të cilat gjërat drejtëpërsëdrejti do të zbulohen dhe në zbrazëtinë e tyre. Të duhet t’i ndiesh ato. Të duhet t’iu nënshtrohesh karakteristikave të tyre krejtësisht i pambrojtur, pa frikë, pa cak, pa ngazëllim. Vetëm vështro. Kushtoja vëmendjen shkëmbit, por njëkohësisht edhe ndjenjave të cilat i zgjon tek ti, brengosjen, kureshtjen, padurimin; gjithçka që gjendet brenda teje dhe jashtë teje. Vështro duke mos i dhënë vlerë asaj që shikon. Vëmendja nuk është koncentrim. Po qe se ndodhë diçka që në dukje nuk është pjesë e çastit: fantazi, ëndërrim, kujtim, gjatë vështrimit do ta shohësh se bota është pjesë e çastit, gjithçka është VETËM çast. Natyra e

vëmendjes është sikur notimi në rrjedhë, është e hapur për gjithçka që sjell rrjedha, asgjë nuk i pengon rrjedhës, në të rrjedhë, sikur lumi që rrjedhë në sipërfaqën e tij.”

Të notoj me rrjedhën, ma përsëriti. Jo pas saj, jo para saj, por me të. Nuk guxoj ta përsëris gabimin, të cilin e kam bërë kur e kërkoj lidhshmërinë në mes frymëmarrjes dhe frymëqitjes. Atëherë me frymëmarrje hyja brenda dhe me frymëqitje dilja jasht, por njëkohësisht prisja të gjej pushim midis tyre; dhe mbase e dija se ishte para meje, e prisja. Për këtë arsye vëmendja ka nxituar para frymëmarrjes, kështu që kam krijuar pauzë.

Ky nuk ka qenë notim me rrjedhën. Mendja ka nxituar përpara dhe ma ka imponuar se çfarë kam zbuluar.

Në gjendje të tillë zakonisht edhe jetoj, ma tha ai. Prapa qoshes e gjej vetëm atë që veç e di se është aty. Hasi në shkëmb, në diell, në dashuri, në pikëllim, por e përjetoj vetëm projektimin tim të shkëmbit, diellit, dashurisë, pikëllimit. Vetëm nganjëherë diçka futet në mua drejtëpërsëdrejti pa karakteristika shtojcë. Këto janë çaste të rralla, në të cilat vëmendja përputhet me rrjedhën. Dhe kjo është e tëra; këtu qëndron fshehtësia e metodës.

E pyes se çfarë do të thotë të notosh me rrjedhën, kur më nuk është alegori. “Po a nuk e ditke?” – Qeshet – “Kur noton me rrjedhën, nuk reziston. Nuk ngecë. Nuk e mbërrinë. Nuk e tejkalon, për këtë arsye nuk ka përpjekje, nuk ka mundim. Nuk je i fiksuar, për këtë arsye rrjedha nuk të bënë presion. Gjithsecila situatë, qoftë e mirë apo e keqe, ngushlluese apo e rrezikshme, gjithsecila ngjarje, gjithsecila ndjenjë, të gjitha janë pjesë të rrjedhës. Pasi që noton me rrjedhën, ti bëhesh lum, dhe çfarë ngjet, që jeta po të le pas vetes. Të gjitha kajonë pranë teje: njerëzit, dashuria, sukcesi, lumturia, kuptimi, të gjitha nxitojnë përpara. Rrjedha e jetës është jashtëzakonisht e fortë. Ajo të shtynë, për të je pengesë, sa ma shumë që i reziston, aq më pengesë e madhe bëhesh. Dhe në fund do të fundosë. Po qe se

mendon se atëherë do të mund të notosh me rrjedhën, gabon. Rrjedha do të bartë me vete sikurse cungun. Të notosh me rrjedhën s'do të thotë t'i lëshohesh verbërisht, por të sinkronizohesh në mënyrë aktive me të. Natyrisht, në praktikë kjo është vështirë të realizohet. Lakmonë sigurinë, për këtë shkak përnjëherë i bën të gjitha. E parandien lumturinë, duke mos pasur dëshirë për ta humbur, së bashku me të futesh në tokë dhe bëhesh cung. Ego thellë e më thellë të fundosë në shtrat të lumit. Qëllimi i meditimit është që këtë ta kuptosh dhe të shkulesh nga toka, të mos bëhesh cung dhe të notosh më tutje.”

Kjo tingëllon shumë joshëm, i them; kur mendja nuk është e fiksuar, kur notoj me rrjedhën, është e lirë. Por për fat të keq, në indin tim psikik (siç ma ke thënë edhe ti vet) është rritur zëri shqisor me të cilin i vlerësoj njohuritë dhe ngjarjet mentale. Po qe se ndaj tyre nuk jam indiferent, i përjetoj disi si të këndshme, dhe si të pakëndshme. Kjo krijon konflikte shkaku i të cilave shpesh e humbi baraspeshën. Luhatja midis palëve të zërit shqisor është sikurse hulaja, për të cilën gjithë kohën jam i lidhur. Derisa jam i lidhur, nuk mund të notoj me rrjedhën.

“Pse jo?” – Qeshi – “Edhe hulaja është pjesë e rrjedhës. Luhatja jote është pjesë e rrjedhës. Gjithmonë do të luhatesh. Lundro me hulajën. Kur e sheh se çfarë po ndodhë, kur i shikon vetëm format e zbrazëta, do të të bëhet plotësisht e qartë se asgjë nuk ekzistonë vetvetiu, asnjë ide, asnjë ndodhi, asnjë ndjenjë, gjithçka është nuansë, shkallë, derdhje e procesit: gjithçka është pjesë e rrjedhës. Poashtu edhe ti, si vështrues. Para teje është shkëmbi për të cilin pohon se pa projektimet e tua është vetëm formë e zbrazët. Shpërngulu në të.”

Përpiqem të shpërngulem në shkëmb. Koha nxiton pranë meje(unë nxitoj nëpër kohë) tri orë kalojnë, por edhe më tej kërkoj mënyrë. Në ç'mënyrë të bëhem “mendim objektiv”? Subjekt jam dhe krejt çfarë zbuloj ekziston në raport me mua, me

vetëdijën time që kam për veten time si “uni”. Si të dal nga vetja ime?

“Në atë mënyrë që më mos të pyetësh sesi.” – E shpjegoi plakui. “Kjo është pyetja më e rrezikshme. Me të funosesh në dhe, bëhesh cung. Dhe rrjedha të le pas vetes. Nuk ka mënyrë. Vetëm i lejo që të ndodhë.”

Ndodhi vonë pasdite. Rrëshqita në shkëmb dhe shikoja prej tij. E vështroja “veten” time. E vërej se nuk është kurrfarë njësie fikse, por vetë kontinuitet i pandalshëm i njohurive, të ngjarjeve mentale, ishte si grafikon i rrahjeve të zemrës. “Uni” im është vetëm rrjedhë, proces, përzierje mbresash dhe shtytjesh. Ekzistoj vetëm në raport midis vetëdijës dhe atij jasht. Tash jam, gjithashtu, edhe “unë” jasht, edhe unë jam objekt, subekti më nuk ekziston. Çka jam tash?

Po më duket se jam dritë. Dritë e vetëdijës shëndritëse, e qetë ndaj gjithçkahi që ndodhë. Nuk ekzistojnë frikat, nuk ekzistojnë pengesat, nuk ekzistojnë dyshimet, të gjitha janë vetëm përpëlitje procesi. Nuk ka më dallim midis asaj që më pëlqen dhe asaj që nuk më pëlqen: zëri shqisor, hulaja është pjesë e rrjedhës.

Kjo rrjedhë, procesi i identifikimit tim, më lejohet vetëm mua. Përtej kufirit të asaj të cilën mund t’ia korespondoj të tjerëve, unë jam vetëm. Jam i vetëdijshëm se do të vdes. Por jam i vetëdijshëm, gjithashtu, se vdekja është e vetmja përvojë, e cila më përketë ekskluzivisht mua, mbase nuk mund t’ia korespondoj askujtë. Kështu edhe jeta është përvojë vetëm e “unit” tim. Edhe në jetë jam i vetëm.

Kjo ndjenjë e vetmisë nuk më mbushi me trishtim sarterian. Përkundrazi, “Uni” është vetëm proces, vetëm rrjedhë, nëpër të cilën noto. Gjithçka është pjesë e rrjedhës. Poashtu, edhe njerëzit e tjerë. Poashtu, edhe vdekja. Nuk ka vend për frikë, për pikëllim. Pasi që jam i vetëm, përjetësisht i vetëm, asgjë nuk

më nevojitet, asgjë nuk shpresoj. E përqafoj krejt atë që është pjesë e rrjedhës. Në vetminë time unë JAM rrjedhë. Është i mundur vetëm raporti me tërësinë. Mendja ime është e lirë sepse nuk e përvetëson të drejtën në jetë dhe botë, vetëm i lejon rrjedhës që lirshëm të lëvizë.

3

Notimi me rrjedhën nuk zgjatë shumë, është vetëm mendim i rrufeshëm, e mandej mendimi kthehet dhe ego përsëri lëshon spirancën. Kjo është metodë e vështirë. Me këtë pajtohet edhe Jogananda. “Është më e vështira. Nuk është e thjeshtë arritja në gjendjen e mosmendumarit. Edhe më e vështirë është të qëndrosh në të. Ndërsa më së vështiri është të jetosh në të, por njëkohësisht edhe në realitetin objektiv, në të cilin ego është i domosdoshëm. E pikërisht ky është qëllimi i kësaj metode: notimi me rrjedhën si mënyrë e të jetuarit.”

E lus të më tregoj diçka më të lehtë. “Veç ta kam” – qeshet – “ta kam dhënë mantrën, a nuk të kujtohet?” Po, më kujtohet, e vërtetoj. Fjelen kurthin e mizave. E fus në kokë dhe imagjinoj se si mendimet ngjiten për të sikurse mizat. Dhe kur të kapen të gjitha, e fiku sikur qirun. Kjo po më duket edhe më e vështirë sesa notimi me rrjedhën. Kur mendimet përfundojnë në kurth, e pyes veten: a mos është kjo gjendja e mosmendumarit? Pyetja prapëseparapë është mendim. Zënja e mizave vazhdon më tej. Kjo më duket metoda më e vështirë.

“Sepse nuk e di se çka është mantra. Nuk i lejon të ekzistojë. Nuk është kurrfarë mrekullie, kurrfarë fjale magjike, është vetëm ndihmesë për qetësimin e mendjes, për krijimin e hapësirës, në të cilën mendja do të jetë pa mendime.”

Nuk mund ta imagjinoj mendjen pa mendime, i them. Çfarë mbetet kur mendimet fiken? A nuk më ka thënë se mendja nuk mund të gjejë qetësi sepse mendja është e paqetë, sepse ajo

është kërkim edhe po qe se e kërkon gjendjen e moskërkimit, ajo ende mbetet e paqetë? Ka thënë se mendja gjithmonë kërkon, dhe gjithashtu, kur e kërkon qetësinë, caku i saj është moskërkimi dhe ky cak bëhet kërkim. Por kjo është koncentrim, nuk është meditim. Me mantrën e gjahut të mizave e kërkoj gjendjen, të cilën gjendje kërkimi im gjithmonë rishtazi e mohon. Mendimi nuk mund ta zë mos-mendimin.

“Natyrisht se nuk mundet. Por mund t’i kompenzoj mendimet tjera. Edhe mantra është mendim. Dallon nga mendimet tjera se nuk ka domethënje. Është tingull i pastër. A e di përse duhet të mbetet sekret? Po qe se e shkruan, apo ia tregon dikujt tjetër, atëherë do t’ia marrësh virgjinitetin, do t’ia imponosh marrëdhënien. Atëherë më nuk do ta njohësh si tingull të parëndësishëm; me ndihmën e saj në mënyrë asociative do të bëhesh i vetëdijshëm marrëdhënies së imponuar dhe kjo situatë do të jetë kuptimi i saj. Nuk do të jetë mantër. Vlera e saj qëndron në atë se është tingull pakuptim. E vështron vetveten, vështron sesi krijohen mendimet dhe kur mendimi lindë dhe, e kompenzon me mantër. Kështu mendja pushon. Zgjohet, lidhet me bazën e vetë, me vetëdijën e pastër, e cila është, poashtu, kozmike. “E Zotit.”

Përsëri jemi tek Zoti, pshertij. Përsëri tek kozmosi. Po ju thatë, të paktën, se mantra është e thjeshtë, se është vetëm ndihmesë, e tash përsëri po flasim për vetëdijen kozmike. Kisha dashur të ndalemi tek ajo çfarë mund të shoh dhe të ndiej në vete. Kisha dashur të eksperimentoj me veten dhe në vetvete, pa komplikime ontologjike të paktën në fillim.

“Natyrisht” – çapkënshtëm qeshet – “por atë që e sheh dhe e ndien, nuk je ti. Ajo është lodhja jote. Përtacia jote. Kur t’i kundërvihesh vetvetes, do ta shohësh se kuptimi i jetës nuk mund të veçohet nga kuptimi i kozmosit. Si mund të veçohet kur në pjesë e gjithësisë, ndërmjetësuese në mes të absolutës dhe

relativës? Kjo s'do të thotë se duhesh përditshmërinë relative ta mohosh. Nëse mendon se ky është qëllimi i meditimit, jogës, tantrës, dhe të gjithave së bashku, tërheqja në vete nga bota e përgjegjësisë dhe vërtetimit në vetmi, gabon. Qëllimi është krejtësisht i kundërtë, të pastrohesh prej pengesave dhe lymit dhe ta zësh dritën e esencës, dhe me reflektim ta drejtosh kah bota relative. Mantra është mjet, vegël për pastrimin e liqenit.”

Nuk mund të imagjinoj liqe pa ujë, thashë. Këto alegori janë prezente dhe logjike, por ende rrëzohem në faktin e pamposhtur se janë vetëm alegori. Nuk mund ta imagjinoj gjendjen e mos-mendimit.

“Mos e imagjino” – buzëqeshi – “krijoje situatën, në të cilën do të zhduket. Po thua se uji është mendim dhe se pa ujë nuk ka liqe, e as reflektim. Kjo nuk është analogji e mirë. Më mirë të themi, se sipërfaqja e pastër është gjendje e vetëdijës pa pengesa dhe pa shtresa shqisoro-ideore. Mendja është shuma e mendimeve, derisa të thella apo të cekta janë mendimet për çfarëdo qoftë. Mendja është mendje e kushtëzuar, fryt i përvojës së botës relative. Kur qetësohet mendja, kur tërhiqen mendimet, mbetet thelbi i mendjes. Baza. Ekran në të cilin ngjan.”

Dhe çfarë mandej, pyes veten. Çfarë ndodhë kur mendja, e zbrazur prej mendimeve, e reflekton vetëdijën e pastër? Si ta ndiej këtë gjendje, në ç'mënyrë ta njoh? Po më duket se kjo është e pamundur sepse kur bëhem i vetëdijshëm një gjendjeje, vetëdija bëhet mendje, regjistruese e gjendjes, e kjo më nuk është mos-mendim. Ende jam i vetëdijshëm diçkahi që është fryt i botës relative.

Pshertiu dhe ndërroi vendin. “Le të diskutojmë për gjendjen, të cilën fjalët nuk mund ta shprehin. Si është e mundur që syri ta shoh vetveten? Kjo është e pamundur. Që njëqind herë të kam thënë se kjo rrugë është shterpë. Ndërpreje kërkimin. Atë që po e kërkon gjendet në ty tash, në këtë moment. Me nocione

këtë nuk mund ta shprehësh, vetëm me përvojë mund të kontaktosh me të. Bën diçka dhe ndodhë diçka. Mendimin nuk mund ta çosh deri tek gjendja e mos-mendimit. Kjo gjendje veç ekziston. Brenda teje, jasht teje, çdokund. Natyrisht, këtë vetvetes nuk mund t'ia prezentosh. Vetes ia prezenton vetëm atë që është relative, individuale. Leri konkludimet, përzierjet ideore, lere filozofinë. Po të urdhëroj. Ndërroje me aksion. Meditimi nuk është persiatje, nuk është filozofi, por është aksion.

Rri i ulur dhe vështroj. Nuk ndodhë asgjë e veçant. Lindë mendimi, dhe unë i jap liri. Edhe nëse shkon diku tjetër, në rregull është. Nuk tentoj ta ndaloj, më nuk provoj t'ia bashkangjes mantrës. Pres që mantra të shfaqet vetvetiu dhe ta kompenzoj mendimin. Dhe shfaqet. Përsëri zhduket. Ia le vendin mendimeve. Nuk tentoj ta ndaloj. Nuk provoj ta kërkoj dhe ta tërheqë mbrapa. Vetë kthehet. Edhe mantra është mendim. Por pasi që nuk ka kurrfarë domethënje, ajo nuk mund të krijojë varg asociativ. Kur të bëhem i vetëdijshëm se mendoj, mantra vetvetiu do të shfaqet. Jogananda tha se është e njëjtë a shfaqet apo jo mantra. Ajo është e lirë. Thuajse është e pamundur të mos shfaqet. Por edhe nëse nuk shfaqet, në rregull është. Do të vijë kur të vijë. Në këtë fshihet misterit.

Çfarë po ndodhë? Jogananda më thotë se nuk po ndodhë asgjë e veçant. Ndoshta shumë çka, por kjo s'ka rëndësi. Po qe se e pyes veten se çfarë po ndodhë dhe mendoj për të, atëherë nuk është më meditim. Mendja pastrohet, hapet nga njohja mbi esencën absolute, prej të cilës burojnë hapësira dhe koha. Mendja hapet nga burimi i pashtershëm i çdogjëje të shprehur, bashkohet me kreativitetin e përhershëm. Por kjo, fare nuk është e rëndësishme. Ndarja nga vetëdija mbi burimin e absolutës është shkaktare e botës konfliktuoze, në të cilën jetojmë. Me kthim konstant kah burimi i saj, mendja freskohet, qetësohet, lëshon

spirancën në diçka që është e përhershme. Mendja e hapë shtëpinë e saj. Kjo ndodhë.

Mendimi është sikurse fluska, krijohet ndërmjet shtresave të kuptueshmërisë, të përjetësuarës dhe të mësuarës; krijohet dhe noton drejt sipërfaqës. Kur ngritet, fryhet, vetëdijshëm e vërej. Por pasi që fluskat gjithmonë pazhurmshëm ngriten, nuk i vërej se vijnë nga thellësia; tek kur vijnë në sipërfaqe i vërej.

Meditoj, çfarë ndodhë? Sipërfaqja i afrohet thellësisë. Fluskat i dalloj gjithnjë e më afër burimit të tyre. Në fund i shoh s'e prej nga burojnë. Dhe çfarë ndodhë kur mbërri në fund? Bashkohem me rrjedhën. Notoj me rrjedhën e esencës së pakufishme. Por kjo fare nuk është e rëndësishme. Me rëndësi është që jam i ulur, që vështroj se si në mua lindin mendimet, por njëkohësisht pres që të paraqitet mantra si kompenzim.

4

Qe dy ditë po kam pojmë rrëzë qafëmal. Dje dielli kishte shkrirë borën, e cila kishte mbuluar shtegun e rrezikshëm, por para se të bie terri era kishte sjellur re të reja kështu që natën e kaluam në nemitje të shushurueshme të fluskave të padukshme. Është mëngjes dhe dielli përsëri po i puthë shpatiet. Po qe se retë nuk ia prejn rrezet, nesër do të mund të vazhdojmë më tutje. Por kjo nuk është e sigurtë, mbetet vetëm pritja.

Gjithashtu, edhe Rosinantës. Nuk i pëlqen që bora ka mbuluar kullosën përgjatë lumit. Është i shqetësuar, nuk po mund të rahatohet; pak shtrihet, përsëri çohet, shkon vërdallë, lëkund bishtin, gropon tokën, i çon veshët, afrohet nuhat plaçkat, përsëri largohet.

Jogananda më shikon. “Më thuaj” – zgërdhiet – a ka dallim ndërmjet teje dhe kalushit?”

Kurrfare, i them. Nëse kategoritë janë vetë sajime mendore atëherë s'ka kurrfarë dallimi.

“Mos u bën aq primitiv” – më qorton – “mos u fsheh gjithmonë prapa abstraksioneve të marra, të cilat s’kanë kurrfarë kuptimi. Çfarë ndodhë kur kalushi e kupton s’e bari është nën borë? A dëshprohet? Kthehet nga ne dhe mendon: këta dy kanë miell dhe bizele dhe na lakmon?”

Kuptohet s’e nuk na i ka lakminë, i them. Kalushi nuk ka vetëdije për vetëdijën e vet, nuk është i vetëdijshëm distancës ndërmjet vetes së tij dhe mjedisit. Për të kjo distancë nuk ekziston. Në provokimet e mjedisit përgjigjet drejtëpërsëdrejti instiktivisht. Po që se më shqelmon ky veprim nuk bazohet në vendim apo mendim; kur më shqelmon, ai është po ai shqelëm. Derisa unë jam i vetëdijshëm vetes sime dhe vetëdijes sime. Nuk jam në raport instiktiv me mjedisin, në mes është konstruktimi im i realitetit.

“Atëherë jeni si nata e dita.” – tha plaku – “Për kalushin bari nuk është nocion me një varg munësish asociative. Për të bari është përvojë e barit: shija e tij, dukja, ngopja. Kalushi nuk ndahet nga përvoja e tij. Kalushi ËSHTË përvoja vetë. Ndërsa tek ti është formuar ndasia. Pse?”

Më duket, thash, s’e ky është gradim në pocetin evolutiv. Instikti i mbijetesës tek njeriu e ka inicuar krijimin e gjuhës dhe dijës, ka filluar zhvillimi i trurit i cili ia ka dhënë aftësinë e të mbajturit në mend dhe imagjinatës. Njeriu e ka zhvilluar aftësinë që në bazë të memories t’i pregatisë reaksionet adekuate ndaj shtytjeve. Në këtë mënyrë është krijuar mjeti, vegla. Ai më nuk ka qenë akti vetë, por është bërë autor, zbatues. Është bërë subjekt. Është ndar prej përvojës së vet. Mallëngjimi për pandasi ka mbetur në të sikur mallëngjimi për Zotin.

“E ke ndërprer të jesh përvoja jote. Je bërë “uni” i cili i përjeton gjërat. Ke krijuar botën e gjësendeve, emrave dhe kategorive. Kjo me siguri ka qenë domosdoshmëri evolutive. Gjërat mund t’i përvetësosh dhe t’i shfrytëzosh. Ndjenja se

situata është e volitshme, madje e ka rritë distancën. Kështu ka lindur ego, sundimtari i pangopur i ndjenjave dhe mendimeve tua. Egos i përkasin të gjitha përveç dy gjërave: dashuria dhe Zoti. Ego është grykës i mjedisit.”

Natyrisht, e dëshmoj. Pasi që gjërat janë projekte të tija, ato bëhen pronësi ekskluzive të tij. E ato nuk janë vlera të njerëzisë sime. Poezia, muzika, arti; impulset religjioze, mistike, morale burojnë nga dimensionin, ku ego nuk është objektiv, por subjektiv. A nuk është ky mallëngjim për pandasinë autentike për gjendjen e vetëdijës, në të cilën “uni” nuk është i ndar nga përvoja e tij? Po më duket se ky është shqetësimi, i cili na shtynë të kërkojmë, gjithsecili diçka të veten, dhe çdokush vetëm ndjenjën e sigurisë. Ky shqetësim është ndjenjë se diçka esenciale kem humbur apo kemi inicuar; dhe se është e njëjtë a themi s’e po e kërkojmë Zotin, lumturinë, qetësinë shpirtërore, afirmimin, zgjuarsinë, ngrohtësinë e mitrës; krejt këto janë etiketa, të cilat ego ia ngjet lakmisë.

Fakt është se mallëngjimi është brenda nesh dhe se e ndiejmë si plagë, të cilën kishim pasur dëshirë ta shërojmë.

Për këtë arsye jamë këtu. Krejt çfarë ndodhë mes nesh, raporti mësues-nxënës, ushtrimet e mia, meditimi, krejt çfarë ndodhë në dimensionin ekzistencial, e cila nuk është ego-objektive, por është shprehje e nevojës sime që të identifikohem me esencën e natyrës sime. Por gjatë kësaj është e qartë se ego më pengon.

“Pse?” – Më ndërprejnë. – “Ka frikë. Po ia merr pushtetin. Ego është shumë fëmijëror, shumë xheloz. Unë apo hiç, është politika e tij. Të gjitha i përvetëson, madje edhe sytë e tu! Por, diçka veç është duhur ta deshifrosh. Kam shpresuar se do ta bësh, por për fat të keq, ende s’e ke bërë. Nuk ka kurrgjë që s’guxon të SHIKOSH po qe se ke dëshirë ta SHOHËSH. Asnjë njohuri nuk duhet refuzuar. Kur e sheh shkëmbin dhe gjësendet tjera si forma

të zbrazëta, kjo s'do të thotë se po e humbë vetëdijën. Ende je këtu dhe vështron. Ende je ti. Por i ndryshëm. Kur e sheh shkëmbin si formë të zbrazët, mendimet tua, projektimet tua mendore marrin rrugë dhe e humbin gravitetin. Ende janë aty, por bëhen të tejdukshme. Kur i sheh gjësendet si forma të zbrazëta, të duket se krejt çka ekziston, është relative dhe e kushtëzuar. Ende qëndron atje, por është e tejdukshme, pa forcë që ta kufizoj apo mbuloj absolutën. Është. Por është sikur të mos ishte. Sikur të ishte hiçësi. *Shunjata.*”

Kjo për mua është njëra nga nocionet më të vështira, i them. Hiçin gjithmonë e imagjinoj si zbrazëti, si mungesë të diçkaje; vetëm si mohim, si të kundërt të afirmimit; si hiç relativ.

Po më duket se Shunjata, Vakumi, Zbrazësia, është diçka tjetër, diçka që nuk është në vend të gjësendeve, por është brenda tyre, thelbi i gjësendeve. E kjo është vështirë të kuptohet.

“Do ta bëjmë një truk” – qeshi – “do të themi mendja.

Je i bindur se mendja është diçka. Po flasim për zeron, por mbasi nuk po e kupton, do të themi mendja.

Ego ka krijuar distancë midis teje dhe përvojës sate. Prej tij ka lindur aftësia e konkludimit për nocionet, të cilat ta kanë mundësuar që mjedisin t’ia nënrendosh vetes sate. Mjedisin e nënrendon duke i zotëruar gjërat. Sundimi yt qëndron në atë që gjërave mos t’i jepësh liri. Por, për fat të keq, e ke nënrenduar edhe vetën tënde. Për yt ego je bërë “gjësend”. Sundimi yt njëkohësisht është masë e robërisë tënde. Për këtë arsye ke shqetësim, frikë, ndjenjën s’e diçka të mungon. Natyrisht se të mungon! Të mungon situata në të cilën nuk do të kishte ekzistuar distanca, e cila të gjitha i ndryshon në vetë gjërat. The pandasia. Dhe kjo mund të jetë vetëm mendja. Kjo mund të jetë vetëm diçka që nuk është gjësend, që nuk është diçka që veç ekziston. Gjendja meditative është derë për të gjitha që janë jo-materiale. Kur “unin” tënd, i cili është shuma e gjërave materiale dhe

dëshirave, ia nënrenditë “mos-unit” kur e tejkalon egon dhe pastrohesh, mendja do të shkëlqej në ty sikur hëna në liqe. Derisa ia prezenton vetes mendjen si diçka, ajo bëhet send në mesin e gjësendeve. Diçka gjithmonë është vetëm gjë. Mendja mund të jetë vetëm asgjë, hiç. Mendja nuk mund të jetë vetëm jasht. Apo vetëm brenda. Gjendet çdokund. Gjithashtu edhe në ty. A nuk po e ndien?”

I mbulla sytë dhe imagjinoja se diçka më përshkonte, diçka e padukeshme, e paprekshme, ama ishte prezente. Por kjo akoma ishte diçka, akoma ishte gjësend. “ngrite dorën” – më thotë plaku- “dhe me gisht trego kah fytyra jote. Çfarë sheh?”

Gishtin që tregon kah unë, përgjigjem. U qesh: “Gishti që tregon në ty? A nuk është gishti pjesë e jote? Ku është ajo qendër “ti”, për të cilën thua se gishti yt tregon kah ai?” Në kokë është, përgjigjem. Në tru. “Aha” – nisi të qeshej – “truri yt je ti. Pse atëherë thua “truri im”? Ku je ti, i cili shënohesh si unë?” Në vetëdije, qendra e të cilës është në tru. Vetëdija është cilësi e trurit.

“E pabesueshme” – çuditet – “ti je vetëdije, e cila është cilësi e trurit, dhe truri që është material. Atëherë pra ti je cilësi e materies? Cilësia është e vetëdijshme asaj, e të cilës është cilësi?” S’bëj zë. E ai vazhdon: “Me gisht po tregon nga truri. Po qe se gjendesh brenda në tru, duhesh ditur sesi është aty dhe çfarë ka në të. E në anën tjetër po pohon se nuk po mund ta shohësh veten tënde.” Nuk po mund ta shoh veten time, e përsërita.

“Atëherë gjeje veten tënde. Imagjino se je gisht, i cili tregon në veten e tij mikroskop fantastik. Shikoje trurin tënd. Çfarë sheh? Shoh: Nerva, Vena, Gjak, i them. Qeliza. Materien. Molekula. Atome. “Vazho, vazhdo.” – Më shtynë më tutje. Elektrone, përgjigjem. Protone, neutrone. Grimca të materies. “Ku je ti, që këto i shikon? Ku është vetëdija jote për këto? Në

grimcat e materies? Apo jasht tyre? Rreth e përqark janë vetëm grimcat e tjera të materies. Ku është vetëdija jote?”

Nuk po mund të gjendem, i them. E di se jam, jam i vetëdijshëm se jam, por kjo vetëdije nuk është në grimcat e materies, prej të cilave përbëhem, gjithashtu nuk është as në mesin e tyre. Nuk po mund ta lokalizoj selinë, qendrën e vetëdijës sime, sepse është, njëkohsisht, jasht meje, në gjithçka që është në të. Sa ma thellë që futem në vete, sa ma shumë që i afrohem qendrës, në të cilën mendoj se jam, aq ma shumë e konstatoj se jam jo-send (jo-gjë). Se nuk ekzistoj. Zbrazëtia është vetëdija ime. Ekzistoj, por burimi im është në Zbrazësi.

“Atëherë je hiç” – qeshi – “mbaje në mend këtë. Dy herë në ditë me gisht trego kah vetja dhe shko deri në fund, derisa mos ta gjejsh Zbrazësinë. Kjo nuk është metodë e vështirë. E efekti është shumë mirëbërës.”

5

Pas drekës u shtrimë nën hijen e shkëmbit. Përsëri diçka nuk ishte në rregull me mua dhe me botën, mes nesh nuk ka armëpushim, në vete ndiej tensionim. A ka kuptim të meditoj, po qe se nuk relaksohem, përkundrazi po tensionohem edhe më shumë?

Jogananda më shikon. Mbështetet në bryl dhe relaksimi i shkëlqen nga sytë.

“Kjo është e pakëndshme” – përqeshet – “një tensionim i tillë është mundim. Ke ndjenjë se në ty fryhet njëfarë baloni, i cili në çdo çast mund të eksplodoj. Dhe sa më tepër që mundohesh procesin ta ndalosh, aq ma shumë nervozohesh. Me meditim e ke arritur të kundërtën e gjendjes meditative. E ke mbërri koncentrimin pa objekt. Koncentrohet në vetvete, vetes së vet iu është bërë objekt. Vetëdijën e ke shndërruar në objekt!”

Më shikon dhe zbavitet. Qeshet zëshëm. “A nuk është kjo ndjenjë e tmerrshme? Dëshiron të më godasësh. Që diçka të thesh. Dëshiron të lendohesh, të shpërthehesh, vetëm që baloni të pëlçet. E ke fiksuar vetëdijën tënde dhe kështu je fundosë në shtrat të lumit. Nuk është më rrjedhë, është vorbull, qarkon rreth teje. Aq marrëzisht është e koncentruar saqë e shikon dhe e ndien vetëm veten. Ke ndjenjën se je afër thyerjes nervore. Të mposhtë paniku. Spirala do të këputet, do ta humbësh kontrollin. Do të çmendesh.”

E ai komodshëm zgërdhiet. “Ke ra në kurth shumë të rrezikshme. Prej saj do të shpëtoj vetëm tantra. Pyka me pykë nxirret. Nëse me meditim e ke krijuar koncentrimin, tash të duhet që me koncentrim ta krijosh meditimn. Tensionimin duhesh rritur. Duhesh ta orientosh. Duhesh mprehur atë. Duhet t’ia gjejsh objektin. Kur ia gjenë dhe e orienton drejt tij, ai do ta ndërprej koncentrimin në veten e vet, dredha do të zhredhet, rrjedha do të rrjedhë.”

“Recito” – tha dhe djallëzisht u zgërdhi – “në qendrën e vorrbullës së vetëdijës sate është tingulli. A nuk po e ndien? Përgjo. Në qendër të vorbullës vibron tingulli. Hamsahamsahamsahamsahamsahamsahamsahamsahmsahamsa...Mbylli sytë dhe përgjo.”

237

është e zezë, në të është njëfarë ritmi më shumë i zëshëm sesa i dukshëm, ndërsa veç në momentin tjetër më ushton në kokë:hamsahamsahamsahamsahamsahamsahamsahamsa...

Në këtë i dëgjoj fjalët e Joganadës: “ky është ritmi i vetëdijës tënde. Ky është burimi. Tjetër nuk ka. Ky tingull është krejt ajo që rron.” Hamsahamsahamsahamsahamsahamsahamsahamsa... Largohet, përsëri kthehet, nisë të vibroj në mua pa lokacion të caktuar, gjithprezent kudo që jam unë dhe çfarëdo që jam, atje është edhe tingulli. Çdo mendim, çdo parandjenjë, çdo njohuri, krejt është tingull.

“Çeli sytë.” – Dëgjoj zërin urdhërues

I çeli sytë. Dielli rrezon luginën, shkrepat heshtazi vezullojnë, Rosinant kullotë, gjithandej është qetësi dhe heshtje. Edhe në mua. Ndjenja është e pabesueshme. Gjithçka është në rregull! Tensionimi kishte ikur me vibrim. Kjo është e pabesueshme. Kjo është fantastike!

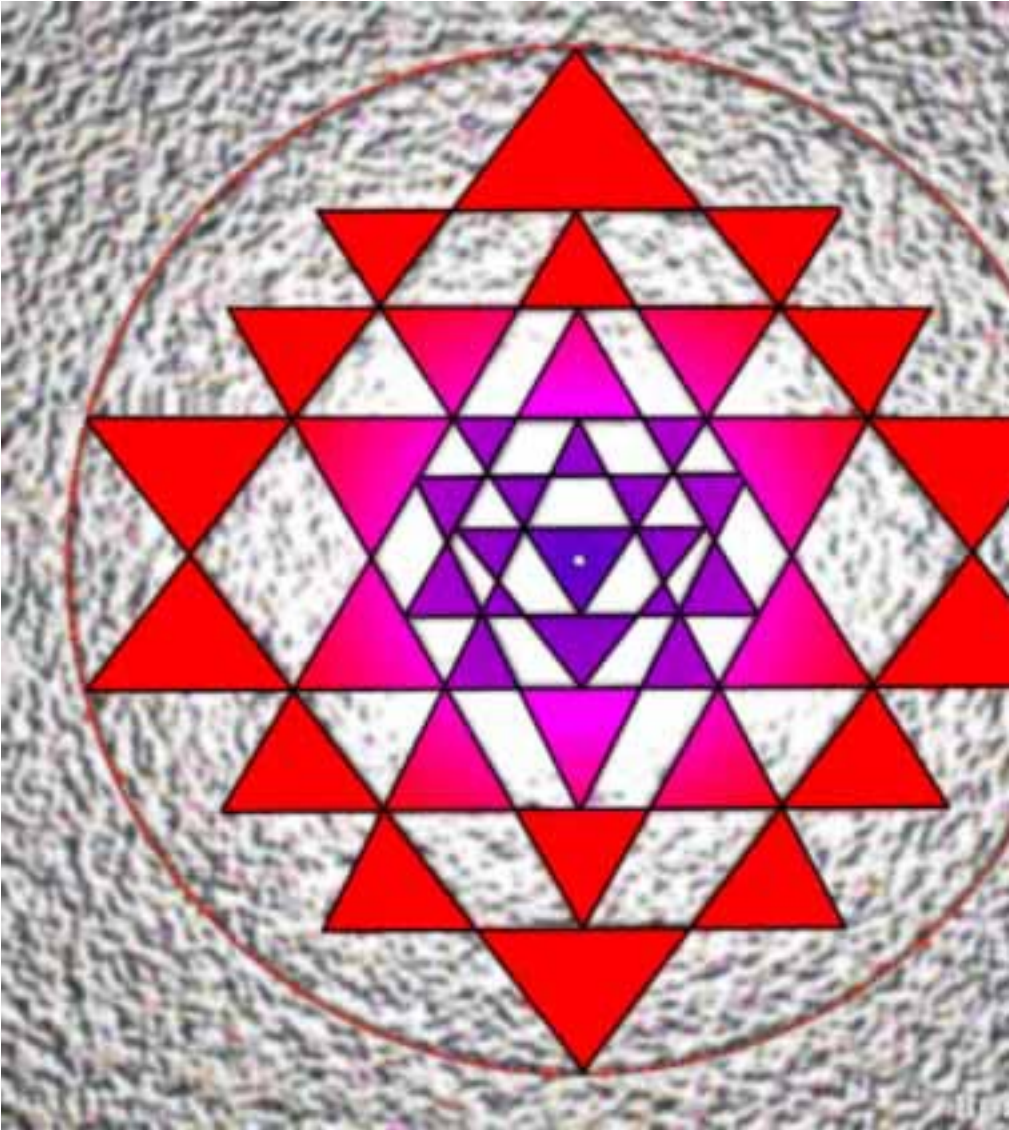
“Shumë thjesht” – qeshet plaku – “hamsa është *bixha mantra*, tingull, i cili është njëri prej embrioneve të natyrës. Së pari ka vibruar në ty si hamsahamsa, e kur iu ka bashkamgjitur ritmit, ka tingëlluar si sahamaham apo si sohamsoham. Ai jam unë dhe unë jam ai. Bixha mantra ta ka spirancuar vetëdijën, është bërë pranues i koncentrimit tënd kjo është metodë për t’i dhënë mendjes kahje. Mantra,jantra,mandala: këto janë tri mjete të plotëfuqishme të meditimit tantrist, të cilat veçohen nga të tjerat me atë se nuk kërkojnë dorëzim, notim(lundrim), zgjerim, por kërkojnë fokusim.”

Filloi të qeshë: “Po të paralamëroj se tantra në shikim të parë duket okultiste. Po qe se qëndron vetëm në këtë emërtim, kurrë nuk do ta kuptosh se në thelb është shkencë psikokozmike.

Kur të bëhesh mjeshtër i tantrës, do të jesh shkencëtar. Jeta do të bëhet laborator i negativës dhe pozitivës. Si mjeshtër i tantrës do të jesh absolutisht i lirë.”

Ma shkeli syrin. “Tantra është akomulator i energjisë. Me përsëritje krijohet vibrimi në vetëdijën tënde. Vibrimi kumbues është themel i mantrës. Tingulli dhe forma janë sinonime dhe çdo formë e shfaqur është vetëm vibrim energjetik të dendësisë së caktuar. Gjithsecili tingull e ka ekuivalentin e vet vizuel. Nëse nuk je fizicient i diplomuar, kjo mund të të duket shumë e ndëlikuar. Kjo është esenca e tantra jogës. Tingulli është reflektin i formës dhe forma është rezultat i tingullit. Gjithçka që është organike dhe joorganike është vetëm vibrim energjetik në frekuenca të ndryshme. Gjithsecila mantër e ka formën e vet ekuivalente, e cila quhet jantra. Mantra është tingull, farë e hyjnisë, ndërsa jantra është ekuivalent abstrakt gjeometrik i kësaj hyjnie. Eja.”

Shkoj pas tij deri te shfrea e borës nën kodrën shkëmbore. U ndal dhe filloi të vizatojë nëpër borë. Mandej më dha shenjë që të afrohem më afër. E shikoj këtë:

“Kjo është Shri jantra, paraqitja simbolike e kozmogjenezës tantriste. Kjo është $E=mc^2$ e tantrës, ilustrim i fushës kozmike në procesin e krijimit. Pika në qendër quhet bindu dhe paraqet imupulsin primar, dëshirën primare të esencës për t’u manifestuar. Në shkallën e parë gjendet *bindu* thelbi i energjisë së dendur, farë e tingullit kreativ, uniteti i aspektit dualist dinamik dhe atij statik. Bindu është Shiva dhe Shakti, përmbanë të gjitha mundësitë e krijimit dhe zhvillimit. Në shkallën e parë të kreacionit Shakti rritet dhe merr formën e trekëndëshit përbrenda pikës, e cila rritet dhe bëhet rreth dhe shfaqet polariteti Shiva-Shakti. Nga ndikimi i ndërsjellët të energjisë dinamike formohen dy pika të reja, të cilat së pari krijojnë trekëndëshin primar. Modeli është simbol i evolucionit dhe paraqet principin kinetik të natyrës. Në pikën, e cila në shkallën e parë quhet *Para Bindu*, dominon principi statik mashkullor Shiva. Krejt çka ekziston është fryt i këtyre principeve, pikave dhe trekëndëshave, fryt i çiftimit dashuror të Shivës me Shaktin. Prej këti çiftimi rrjedhë trupi i Shri jantrës që është model gjeometrik i globit çfarë në të vërtetë është.”

Qeshej dhe kurajueshëm m’i rrihte krahët. “Duke u koncentruar në marrëdhëniet simbolike ndërmjet figurave të çiftimit kah brendia do të arrish deri te pika në qendër dhe atje do ta takosh veten tënde, jo metodë është e vështirë, mund të jetë efikase për njeriun i cili e ka mbërri nivelin e pestë të ngitjes shpirtërore dhe që është i vetëdijshëm realitetit të gjallë prapa simboilit.”

U largua dhe më la vetëm me jantrën, thellohem në marrëdhëniet e saja. Tentoj t’i imagjinoj sikur dimesione të hapësirës dhe kohës, materies dhe dinamikës së tyre. Për një çast fluturimthi më kalon nëpër mendje se mos ndoshta domethënja fshihet në simetrinë estetike: jantra bëhet puls, vlim i formave

nga zeroja dhe shuarja në të. Ky ishte vetëm një çast, mendim i rrufeshëm. Vetëdijsohem se përpara më qëndron mjeshtëria vizuelo-kinetike, e cila në vete e fsheh forcën shpëtimtare. E ndiej si dendësi të hyjnisë së vetëdijshme e cila në figurën e vet vizuele e përfshinë totalitetin.

Kthehet Jogananda. Qëndron para meje. “Metoda është e dyfishtë.” – Tha – Jantra mund të jetë vegël e mendjes së orientuar dhe të përmbajtur, por mundesh edhe t’i mbyllish sytë dhe ta përranosh vijë me vijë, rreth me rreth ta krijosh në mendje. Ky lloj meditimi quhet vizualizim. I mbyllë sytë dhe fillon ta vizatosh jantrën nëpër errësirën para vetes, derisa mos t’i shohësh të gjitha rrathët dhe trekëndëshat përnjëherë dhe njëkohësisht të gjitha lidhjet e qarta në mes tyre, deri në detajet më të imëta. Vizualizimi është ushtrim fantastik. Mjeshtri i rryer i tantrës mund të imagjinoj në formë tredimensionale krejt çka i bie ndërmend, apo çfarë dëshiron të evokoj. Mjeshtri është parashikues, profet.”

6

Kur u ndal era dhe nëpër luginën malore u shpërnda drita e hënës, heshtja e ftohtë e qiellit më dha shpresë se më nuk do të bie borë; do të vij mëngjesi, kalimi do të jetë i hapur, do të hypim mbi të dhe nëpër të. Më përshkoi idea se e gjithë kjo do të përfundojë. Edhe një muaj, mandej dimri do ta shtërngojë dhe mua më duhet të kthehem në shtëpi: në botën e televizionit, teknikës, ekonomisë, kërkimit të fitmit, pasigurisë, luftës. Prej vetëmisë më duhet të futem në shoqëri. Dhe çfarë kuptimi do të ketë e gjithë kjo atje në begatin e preokupimeve tjetër fare? A nuk do të zbehet e tëra për një kohë të shkurtër (madje edhe në mendjen time), a nuk do të shndërrohet në diçka “udhëpërshkruese”, epike, ndoshta interesante, por pa porosi për botën e atjeshme, e cila të detyron.

“Diçka po të mundon.” – Tha Jogananda, i cili i mbështjellur me betanije rrinte pranë meje. Po, në shenjë pohimi tunda kokën. Njohja për largim të shpejtë më shtyri t’i vlerësoj veprimet e mia. Bota, në të cilën jetoj i ka parmaqet e ndara për njohuritë, të cilave do t’i kthehem; as frymë s’do të ketë kohë të marrë, dhe e tëra do të jetë e klasifikuar dhe e përgatitur. Me siguri se një proces i tillë do të inicohet edhe brenda vet meje. Kur të kthehem në shoqëri ego im do të riafirmohet në totalitetin e strukturës së tij. Marrëzi është të krijoj shpresë të kotë për të: është perëndimor, shkencërisht-racional, njohje konkluduese, çifuto-krishtere. Përbëhet prej të gjithëve të cilët në këtë çast dominojnë në filozofinë evropiane: Darvinit, Frojdit, Njutnit, Marksit etj. Kjo është baza e përgjigjeve të mia ndaj thirrjeve të jetës, mënyra ime e të zotëruarit të mjedisit.

Natyrisht, ka diçka në mua, që nuk është pjesë e strukturës së mësuar. Poashtu ka edhe tek të tjerët. Kjo nënvetëdije më përmbush me ndjenjën e fajsisë, sepse më duket se e kam tradhtuar, se së tepërmi jam larguar prej saj. Ky është burimi i mallëngjimit, i cili më ka sjellur këtu. Po kërkoj integrimin ndërmjet arsyes dhe nënvetëdijës, tërësinë njerëzore. Po qe se krejt kjo që po e bëj këtu, është çështje private, dhe e cila të tjerëve nuk do t’ju sjellë dobi, atëherë e tëra është vetëm aventurë. Kjo më frikson. Kam frikë se krejt kjo që po ndodhë me mua, do të bëhet pikë në muret e muzeut të kujtimeve.

“Yt ego kështu mendon” – më tha – “ai në çdogjë kërkon leverdi: në vërtetësi, në Zot, në çdogjë. Po qe se nuk është e leverdishme, ai e shpallë si të gabueshme. Nga ajo që nuk ka përfitim, nuk di se çfarë të bëjë me të. Përse meditimi, përse mërdhirja nëpër male, përse tantra, përse e gjithë kjo? Nëse nuk është e leverdishme, atëherë përse? Përgjigjja është shumë e thjeshtë, ty të vjen turp ta shikosh atë drejt në sy. Në ty ekziston dëshira të lidhesh me gjysmën e mohuar të natyrës tënde. Për

këtë nuk po turpëroresh. Tingëllon “psikoogjikisht”. Por nuk po ke guxim t’ia pranosh vetes se kjo është dëshirë për ta njohur Zotin, për ta njohur shpirtin. Atë të cilën po e kërkon është ajo e cila të mungon. E ai është Zoti. Kur këtë ia pranon vetes, do të çlirohesh nga pengesa më e madhe dhe atëherë do të ndihesh më lehtë.”

Nuk kam guxim këtë ta pranoj, përgjigjem. Kam frikë nga gjykimi shoqëror. Bota ime është rationale, evolutive, shkencore. Edhe pse më duket e njëanshme, prapë nuk kam guxim ta pranoj se në të më mungon Zoti. Po të kisha pasur mundësi që për Zotin të gjej ndonjë arsyetim racional, atëherë ndoshta do e kisha pranuar. Shtytja themelore ma zbulon se vetëm mendja nuk është e mjaftueshme, por gjithashtu shtytja tjetër e fortë më stopon ta pranoj konceptin, i cili nuk është “shkencor”.

“Përse Zoti duhet të jetë joshkencor?” – Qeshet – “A nuk është në harmoni me Darwinin, me principet e evolucionit? Jeta është luftë për ekzistencë. Mbijetojnë vetëm llojet, të cilat më së miri i adaptohem mjedisit. Por sa suksesshëm njeriu iu ka adaptuar? Jashtëzakonisht keq. Mbështetja në arsye e ka çuar deri tek ajo pozit ku mund ta ndrydhë butonin dhe ta fshi nga faqja e dheut veten dhe t’i bashkangjitet fosileve të llojeve tjera biologjike, të cilat nuk kanë ditur t’i adaptohen. Në këtë moment dikush mund ta shtypë butonin dhe të gjithë shkuam në pakthim. Qëndrojmë buzë mbarimit të historisë. Në përfundim të *Kali Jugës*. Kush nuk e ka kuptuar se vetëm Zoti mund të shpëtojë, i përketë gjeneratës së kaluar. Kush e ka kuptuar, por nuk e merr guximin zëshëm ta thotë, është frikacak dhe kriminel.”

Po, e vërtetë është kjo, pozita ËSHTË e tillë, por prapë ka shkaktar politiko-historik, për këtë arsye më duket se vetëm aksioni shoqëroro-politik mund të ta shpëtojë.

“Këto janë kurthe, mik im, kurthe. – Filloi ta humbë durimin. – “A nuk i sheh sesa të tejdukshme që janë? Në ç’mënurë aksioni shoqëroro-politik mund ta zgjidhë problemin? Kjo situatë edhe ËSHTË aksion politiko-shoqëror. Mos bjer në gracka të tilla të marra. Edhe aksionet shoqëroro-politike nuk mugullojnë nga hiçi. Ju prinë ego, arsyë-pa-shpirt. Shoqëria është vetëm shumë individësh. Ti je arenë, në të cilën luftohet për paqe, për shpëtimin e njerëzimit. Në ty është ego, i cili e ka krijuar atë problem dhe vetëm në ty është shpirti, i cili mund ta zgjidhë. Në gjithsecilin njeri, natyrisht, është njëjtë, por ajo që ty të intereson është vetëm në ty. Zoti është i mëshirshëm dhe falë. Çfarë të bëjë ai tjetër? Zoti nuk është agresor, pushtues, mosbesim, frikë. Këto janë vetitë e egos. Për këtë arsye të kam thënë: mos pyet se çka është Zoti sepse kjo është pyetje e egos dhe në këtë pyetje nuk ka përgjigje. Pyet vetëm: çka jam unë. Shiko thellë në veten tënde dhe pyete veten çka jam unë? Kur ta zbulosh do të bëhesh i kthjellët sikurse sipërfaqja e liqenit dhe në ty do të shkëlqej Zoti. Mos humb kohë. Bëne hapin tash, në këtë moment. Nesër do të bëhet vonë.”

Jam i vetëdijshëm për këtë, i them. E pranoj...”Kjo nuk mjafton” – më ndërprejnë- “bëne hapin. Kush do ta bëj po qe se çdokush e pret tjetrin? Hapi duhet të jetë praktik, duhet të jetë veprim, për çfarë të duhen fjalët? Zoti duhet të kthehet, hapja dyert e dritaret, lejoja që të hy në ty. Vetëm Zoti mund të të shërojë. Kjo nuk është sëmundje e rëndomët, kjo është sëmundja jote. I çmenduri nuk është i vetëdijshëm se është i çmendur. Psikopatit bota e tij i duket plotësisht e arsyeshme dhe e logjikëshme. Dhe kjo është e vërteta e botës në këtë kohë. Gjithçka është e logjikshme dhe e arsyeshme. Por, kjo gjendje është psikozë. Njeriu e ka mohuar gjysmën e natyrës së tij dhe është çmendur. Ti, poashtu, je çmendur. Po qe se mendon se nuk do t’i vije fundi sepse “arsyeja” do të mbizotëroj, ke

halucinacione. Je i sëmur sikurse shumica e njerëzve. Arsyeja e cila e mohon Zotin, është e sëmurë. Natyrisht, në ty gjithçka proteston dhe kjo është e arsyeshme. Është vështirë t'ia pranosh vetes se je i marrë për faktin se je i mençur. Arsyeja, sundimtarja e gjuhës, këtë e njeh si kundërtënje. Je i hipnotizuar. Në vend të Zotit, dashurisë, dhe faljes çdokund sheh vetëm arsyë. A nuk po e sheh sesi të ka përvetësuar dhe robëruar? Nëse diçka nuk është e arsyeshme, atëherë është e pakuptimt, dhe kjo sipas definicionit është sharje, kështu që automatikisht bëhet negative. Arsyeja mund të bëhet vetëm pjesë e hyjnisë brenda teje, ndërsa e hyjnishmja në ty nuk mund të jetë pjesë e arsyes për shkak se pjesa e madhe nuk mund të jetë pjesë e pjesës së vogël. Arsyeja e ka përvetësuar rolin, të cilin nuk mund ta zotëroj, për këtë arsye Zoti duhet të vij për t'ia shtjelluar pshtjellimet dhe t'i vë gjërat në vend.”

Çfarë Zoti, e pyes. Zoti apo religjioni?

“Nuk është e domosdoshme ta quajmë Zot. Po qe se zgjon asociacione të gabueshme, mund ta quajmë ndryshe. Me rëndësi është funksioni e jo emri. Po qe se dëshiron që Zot i dashurisë dhe i faljes të jetë vetëm pjesë e psikës, të cilën arsya e ka dëbuar, errësuar, në këtë nuk ka kurrëgjë të keqe. Është njëjtë se si çka e imagjinon Zotin. Me rëndësi është që ti në veten tënde ta krijosh hapësirën, e cila mund ta pranojë Zotin. Kur në ty derdhet drita, në atë shëndritje duhet edhe arsya të lahet. Kjo është e domosdoshme. Atëherë do të bëhesh me të vërtetë i arsyeshëm dhe gishti do të largohet nga butoni vdekjeprues.”

Kam frikë, i thashë, se për një mendim të tillë nuk ka bazë historike. Historia është renditje konfliktesh, në të cilat në fund gjithmonë ka ngadhënjyer dhuna...

“Arsya po mbrohet. Po ta interpreton historinë në mënyrën e saj. Thotë se dhuna është më e fortë se dashuria, për këtë arsye të nevojitet mbrojtja dhe i friksuar nga sulmi në fund

do të sulomosh. Arsyeja duke dashur me çdo kusht ta ruaj sundimin absolut është bërë e paarsyeshme. Pozita, e cila e paraqet mbarimin, mund të zgjidhet vetëm “joarsyeshëm”: me dashuri, falje. Besim. Mendja e lirë nuk mbrohet nga Zoti. Mendja e lirë është hyjnore. Kjo është esenciale. Krejt çfarë bëjmë është praktike. Meditimi, joga e ëndrrave, tantra – këto janë metoda fiziologjike për krijimin e hapësirës, në të cilën mund të derdhet drita e dashurisë dhe faljes. Po qe se turpërohesh ta pranosh se po e kërkon Zotin, po qe se frikësohesh se do të bëhesh qesharak për shkak se tash në modë janë tjera shprehje, lirisht mund të thuash se po e kërkon qetësinë shpirtërore, apo lumturinë, apo aftësinë e të jetuarit pa iluzione. Bukurinë. Dijeninë. Vërtetësinë. Ka mjaft kostume në garderobën e gjuhës. Por nëse atë që e kërkon, e shikon pa rroba, atëherë duhet ta pranosh s’e po kërkon atë që ekziston. Dhe nëse Zoti ekziston, nuk mund të jetë tjetër përpos ai që është. Fjalët fare nuk janë me rëndësi. Me rëndësi është vetëm të bësh diçka konkrete në këtë moment dhe do të shërohesh. Tash. Çasti i shpëtimit është këtu dhe tani.”

Nuk po di, pshertihem, nuk po di. Aq bukur tingëllojnë këto fjalë. Dashuria dhe falja. Shumë ngushllueshëm tingëllojnë. Por sa dashuri dhe falje ka në natyrë? Natyra është përplotë me konflikte...

“Natyrisht” – përsëri më ndërpreu – “konfliktet natyrore janë pjesë e rrjedhës natyrore, ato e mbajnë atë, ia mundësojnë ekzistimin. Edhe konfliktet në mes popujëve dhe njerëzve, gjithashtu. Por veprimi, i cili e shkatërron krijuesin e vet, nuk është konflikt i natyrshëm. Kjo është vetëvrasje.”

Qetësi varri. Hije malesh. Shikojmë nga qielli. Sa shumë yje. Sa shumë yje. Pafundësi... “A të intereson astronomia? – Më pyet. Shumë, përgjigjem. Prej gjithmonë. “A ke dëgjuar për yllin Sirius?”

Po, pohova. Është shumë i pazakont. Dy yje, binjakë, Sirius A dhe Sirius B, të cilët rrotullohen njëri rreth tjetrit. Forca e tyre gravituese është e barabartë. Tërheqen njëjtë fuqishëm, sikurse që shtyen.

“Sistem të ngjajshëm ke në vete. Njëri yll është ego. Tjetri është shpirti. Derisa janë njëjtë të fortë, ata rrotullohen njëri rreth tjetrit dhe atëherë ke barasëpeshë. Por sistemi tek njeriu është prishur. Ego dhe shpirti e kanë humbur joshjen e ndërsjellë. Ego është fryer. Është bërë abnormal, e ka dëbuar shpirtin dhe e ka hijesuar. Ajo që po të mungon, ajo që po i mungon njeriut modern është shpirti. Vetëm kur ego dhe shpirti bëhen njëjtë të vlerëshëm, njëjtë të fuqishëm, të hapur për ndikimeve dhe korigjimeve të ndërsjella, por asnjëri as më pak e as më shumë se tjetri, vetëm atëherë do të jesh normal dhe i shëndosh. Ku është shpirti yt?”

Jugomistiku në shpinën e jakut

1

Zërat e shurdhër më zgjuan. Dikush kaloi pranë tendës dhe u largua. Dëgjova qeshje njeriu. Në qetësinë mëngjesore shtrihej tensionimi. Halucinim, mendova dhe përsëri fillova të flej. Në atë moment përmes derës së tendës depërtoi drita dhe brenda u fut koka kureshtare e malokut të parruar. I frikësuar kërceva dhe u ngrita në bryla, ndërsa koka e hapi gojën, dihati dhe u largua. E dëgjova qeshjen dhe hapat, të cilët kërcëlluan si nëpër borë. E qita kokën jasht dhe sytë nisën të më djegin: krejt ishte butësi, bardhësi, mram përsëri kishte rënë borë. Shpatin e kishte mbuluar mjegulla e lagësht.

Në breg të lumit e pashë tufën e palëvizshme të jakëve. Diçka kishte ndodhur. Ndjenja ishte e ngjajshme me çastin kur natën zgjohesh në dhomën e panjohur dhe në errësirë nuk e gjenë daljen, në të cilën je mësuar. U ktheva pas. Pesëmbëdhjetë metra më larg mbi borë ishte vendosur tenda tre krahëshe, e që ishte pesë herë më e madhe se e imja. Para tendës ishin katër jakë të zinjë me shala të drunjëta mbi shpinë. Njerëzit i kishin ngarkuar me lëkura. As shenjë prej Joganandës, Rosinantit dhe torbës sime, s'kishte mbetur.

“Hej!” – Bërtita dhe u nisa kuturu drejt hamajëve. Isha i bindur se ata ma kishin vjedhur torbën dhe ushqimin.

Në mesin e paketave dhe shportave, të cilat ia ngarkonin jakëve në shpinë, kot i kërkoja thasët, të cilët me Joganandën i kishim blerë në Padmu. Njëri prej hamallëve, Tibetas i thinjur, plak, i veshur me pantallona lëkure dhe me kapelë ngjyrë kaltërzi në kokë, më shikoi dhe me mendjemadhësi diçka foli. Të tjerët ia krisën qeshjes ofenduese. Torba ime, bërtita në anglishte, torba ime! Ku është torba ime? Qeshja u përsërit; prej fytrave të rrudhura dhe të rreshkura më vështronin dhe më matnin sytë.

Nxitova kah shkëmbi, pranë të cilit një ditë më heret meditova dhe shkova me shpresë të çmendur se pas tij janë Jogananda, Rosinant dhe torba. Asgjë. Tenda, e cila ishte midis çeltnës, qe e vetmja dëshmi se nuk ëndërroja.

Zemra marrëzisht rrihte. Vështrova me kujdes nëpër çeltnë deri tek lartësitë e mjegulluara. Asgjë, vetëm jakët pranë lumit. Njëri nga përcjellësit e bagëtive me shkop në dorë u nisë kah ata, pa dyshim me qëllim që t'i shpije në kamp. Të gjitha kishin humbur: rrobat, barërat, shënimet, filmat, gjërat ushqimore! A mos janë këto vetëm ëndrrat e jogit? Mbylla sytë dhe duke frymuar thellë u përpoqa të zgjohem.

Kur i hapa sytë, ishte gjithçka njëjtë si më parë. Rosinant ishte shndërruar në tetë jaka, Jogananda në pesë bari, ndërsa torba ime në tendë trekëndëshe laramane.

Në atë moment prej saj doli burri i gjatë hundështrembër me fytyrë evropiane. Kishte të veshur xhakëtën e thurur të trashë dhe pantallona të leshët ngjyrë të zezë. Të mbathura i kishte çizmet alpiniste deri në gjunjë, e në kokë çerdhën e flokëve kaçurelë, të cilat ia mbulonin ballin deri në gjysmë, ndërsa mbrapa i binin shakmishëm mbi jakë. Iu afrua përcjellësve dhe duke i kontrolluar se çfarë bënin iu tha diçka. Malokët krenar ulën kokën dhe nxituan drejt jakut, i cili veç ishte ngarkuar, dhe nisën t'i zgjidhin litarët dhe rishtazi t'i renditin thasët.

Burri me duar në xhepa u drejtua nga unë. Në dukjen e tij kishte diçka qetësuese. Jo vetëm për faktin se malokët e egër heshtazi e dëgjonin, por edhe nga fakti se në mesin e hutisë sime kishte diçka të njohur dhe të afërt. U ndal para meje dhe u thellua në sytë e mi, ndërsa nën mustaqe, i lufti buzëqeshja e ngrohët.

“How are you” – e shqiptoi me theks amerikan – “my name is Henry Napoleon Aleksander.” Fort ia shtrëngova dorën dhe i tregova se kush jam dhe nga vij. “Jugoslavia” – Më shikoi me dyshim. Më shikonte sikur ishte i bindur se jam spiun; përse përndryshe do të kisha bredhur përgjatë kufirit kinez. Më përshkoi ndjenja se mos ndoshta ai është spiun.

“Xhambazi yt mbrëmë ka ikur.” – Tha – “Xhambazi im?” – Gati sa nuk ulurova në të. “Plaku” – foli ai – “Indijani plak me mantel të verdhë. Më tha se ai po kthehet në Padum, e ty djalli le të merr.” Shprehja e fytyrës sime dukej qartë se e zbaviste. “Të gjithë janë të tillë, të pabesë. Posa e zbulojnë pikën e dobët tënde, fillojnë të të vjedhin dhe të shfrytëzojnë. Për këtë arsye unë ndaj të mive veproj ushtarakisht, një gabim dhe unë i përzë.” “Çfarë është bërë me torbën?” – E pyeta me rreptësi; mezi dëgjueshëm –

“E kam pasur edhe torbën, mos ndoshta plaku e ka marrë edhe atë?”

Henri Napoleon Aleksander më përqafoi rreth supeve dhe më çoi nga tenda laramane. “Torba që në mes të çeltnës. E mbuluar me borë. E largova nën strehë.” Hyri në tendë dhe u kthye me torbën time. Menjëherë e vërejta se lidhëset ishin më të shtrënguara se zakonisht. Dikush e kishte hapur dhe e kishte kontrolluar se çfarë ka brenda. Fare nuk dyshoja se këtë e kishte bërë Henri Napoleon Alexander. Në atë moment më kaploi gëzimi aq i fortë kur e pashë se nuk i kisha humbur shënimet saqë më erdhë të uluroj dhe nuk më shkoi as ndërmend që ta thumboj me diçka Amerikanin; ia kapa dorën dhe fortë ia tunda.

“Mos të harroj” – paritmas e tha dhe shkoi prapë në tendë. U kthye me pantallonat e hirët në dorë. M’i dha në dorë. Tegelet në disa vende veç e kishin lëshuar, pejtë ishin këputur dhe ishin lëshuar, kështu që pantallonat dhjetë ditëshe të vjetra veç ishin shkyer. “Këto m’i dha” – tha Henri – dhe më tha, nuk më kujtohet bash sakt, se nuk e sheh mundësinë që pantallonat të qepen vetë. Njeri i çuditshëm ai xhambazi yt, ku e gjete se?”

I shtërngova pantallonat nën sqetull, e kapa torbën për rrypi dhe u ktheva në tendën time. U futa brenda, sikur shtaza e lënduar kur futet në strofullin e vet. Kokën e futa në thesin e fjetjes sepse doja që të fshihesha prej botës sikur fëmiju, kur i ndrydhë sytë që beson se askush nuk e sheh. E në errësirë ndriçonte llampa dhe në dritën e saj në mua ishte zgurdulluar fytyra e Joganandës. Në shikimin e tij e vërejta dëshprimin, shikim që u shndërrua në zemërim të përmbajtur. Po më vjen keq që nuk po mundem të kënaqem me rezultatet e përpjekjeve tua, më thonin. Tentove, por nuk ia dole, ndërsa unë kam punë të tjera. Por në buzëqeshjen që ishte nën mustaqet e kreshtuara vëreja diçka tjetër: durimin i cili shndërrohej në mirëkuptim dhe ngushllim. Nuk kanë ikur të gjitha gjasat, fliste buzëqeshja. Me

largimin tim po ta afroj mundësinë e fundit. Mos e humbë, siç i ke humbur të gjitha deri tash.

Këtu dhe tani, vloi në mua. Po qe se ushtrimet e mia nuk kanë qenë onanime mazohiste, kuptimi i tyre duhet të manifestohet këtu dhe tani, në çastin kur më coptojnë. A mos ndoshta kanë qenë (në rend të parë) vetëm ushtrime për t'u bërë indiferent, për flegmantizmin anglez, e cila di që para çdo vale emocionale t'i mbyllë dyert dhe dritaret dhe pret derisa stuhija të qetësohet? Kjo me siguri nuk është jogë, një çrrënjose e këtillë e të natyrshmës që është në shpirt. Qëllimi nuk është tërheqja në pasivitet dhe indiferencë, cak është jeta, lundrimi me rrjedhën në gjendjen e koncentrimit në krejt atë që ndodhë. Pikëllimi është pikëllim, mundimi është mundim, dëshprimi është dëshprim. Gjithçka tjetër do të ishte gënjeshtër dhe hipokrizi. Qëllimi i jogës është të më shpëtojë nga frika para ndjenjave, të cilat janë jeta ime. Ndjenjat janë lule lotusi në mua, varen ngaunë sesa iu lejoj të lulëzojnë dhe të rriten, vetëm atëherë lotusi do të lulëzoj: përshëndetje gurit të çmueshëm në lulëzim të lotusit!

A më ka thënë kështu? Më ka thënë se do të mashtrohem po qe se pres që të mësoj diçka prej fjalëve të tij. Vetëm ngjarjet mund të më mësojnë. I dëshpëruar më ka braktisur dhe ka ikur pa përshëndetje. E ka bërë veprimin. Me lojën e jetës mund të më mësojë vetëm nëse luan me mua. E ka bërë hapin e provës, ma ka dhënë shansën ta zbuloj se kush jam dhe çka jam, ta zbuloj se a kanë dhënë rezultate përpjekjet e mia.

Qëndroj dhe vështroj. Çfarë po ndodhë në mua? Ofendimi që m'i ka kthyer pantallonat, të cilat ia kisha qepur para dhjetë ditëve? Por, unë nuk jam dhe nuk ndihem rrobaqepës, i cili duhet ta ndiej turpin profesionist. A mos ndoshta në mua ndihet i ofenduar gjurmuesi, i cili në qepjen e pantallonave e sheh simbolin e çlirimit të vet, ndërsa në refuzimin e Joganandës mohimin e të gjitha përpjekjeve, vrasjen e shpresave të tija? Te

dytë ndihen të ofenduar: edhe rrobaqepsi i cili i ka qepur pantallonat edhe rrobaqepësi, i cili e qepë lirin e vet. Por prapë, unë nuk jam asnjëri nga këta. Kushe e ndien frikën, e cila të tërin më paralizon, frika e fëmijut i cili në pyllin e errët e ka humbur ngrohtësinë e dorës së nënës dhe nuk e di rrugën, dhe trishtohet prej shtazëve? Ky fëmijë është në mua dhe ka frikë më tepër se kurrë më parë. E ka humbur udhërrëfyesin, e ka humbur dorën në të cilën është mbështetur. Prapëseprapë, unë nuk jam ky fëmijë. E shoh se është në mua, dhe e di se çfarë po ndien, ndërsa unë jam sipër ndjenjave të tij, jam diçka tjetër, edhe pse ndjenjat e tij janë brenda meje.

Cili është ai që ndihet i mashtruar, mos tregtari moral, i cili sipas rregullave(të tij)të partneritetit është marrë vesh për bashkëpunim, ka bërë kontratë(të paktën kështu ka menduar)dhe tash ndien hidhërim moral për shkak se partneri pa paralajmërim e ka tërhequr kapitalin dhe aftësinë e vet dhe e ka lënë në lloç; a jam unë ky, ky puritan, i cili prej tjerëve shpreson që ata të sillen ashtu siç ai sillet me ta(edhe pse për veten e vet gjithmonë gjenë arsye time për se nuk mundet)? Edhe ky tregtar është në mua, por unë nuk jam ai.

Kush, pra, po ndihet i mohuar – nëse nuk jam unë, kush? Dhe nëse nuk jam unë, përse unë po e ndiej? Jam mësuar me rregullin, përnjëherë po zhduket! Marrëdhënien time me Joganandën e kam ndërtuar në bazë të çlirimit tim, e tash përnjëherë nuk ekziston më! Mos ndoshta ka ikur për shkak të gabimeve që i kam bërë, por a nuk ka mundur këtë të ma thotë ndryshe?

Tash më nuk mund të mashtrohem se diçka po ndodhë dhe se procesi i çlirimit po rrjedhë. Vërtetësia është shumë afër, ajo po m'i therrë sytë. Po sendërtohem. Unë jam rrjedhë, përzierje e mbresave dhe reaksioneve. Derisa jam i vetëdijshëm për këtë, unë bëhem aleat i vetes sime.

Në vetminë e qetësisë dimërore e shikova imazhin e brendisë sime. Mendja e ndriçon materien, sikurse dielli pejsazhin, dhe e tregon ashtu siç është: të vetmuar po qe se është vetëm, kërcënues po qe se frikësohet. Gjithsecila gjendje është vetëm e atillë siç m'i tregon përceptimi: po qe se është shqetësim, atëherë është shqetësim, po qe se është frikë, atëherë është frikë, po qe se është mohim, domosdoshmërisht është mohim. Kjo është kope e egos tim, e cila kërkon kullosë. Nuk ka kuptim ta përzë. Është e uritur. Nëse nuk i jap hapësirë në të cilën do të ngopet dhe të egërsohet, do të fillojë të më shkelë. Mundimi nuk pushonte, vlonte brenda meje, por nuk më vërshoi, u bëra shtrat lumi dhe në të shkumohej. Dola prej tendës dhe shikova nga kampi i Amerikanit misterioz. Vështrova rreth e përqark. Në çeltninën e mbuluar me borë ishin vetëm tri gjëra: tenda, torba ime dhe unë. Henri Napoleon Aleksander me karevanin e tij të jakëve dhe përcjellësve ishte zhdukur, sikur të ishte halucinacion, apo (me gjasë shumë më e sigurtë) ishte nisur dhe kishte sharuar në mjegull, e cila prej shpatit shtrihej nga çeltina.

Rrija mbi borë. Duke u kollitur dhe në ethe. Pa ushqim. Pa cak, pa forcë. Ujku uluronte.

2

Nxora thikën dhe i tendosur me veshë të hapur për t'i kapë shushurimat e shputave kthetore mbi borën e butë, para se hija të hedhet mbi mua, i vendosur, plotësisht i natyrshëm, që të mbrohem deri në grimcën e fundit të mishit në eshtra, derisa mos ta mbys ujkun. Mendja ime u bë e mpreht sikurse thika, të cilën e mbaja në dorë. Ego u largua nga qendra, iku nga arena. Ende e ndieja presionin e tij por ishte larg dhe i fshehur, i parëndësishëm. Vetëm vet e prisja ujkun, trashigimtari i botës, botë. U bëra çast dhe në atë çast isha i qetë, i tendosur, por i qetë, isha i vështuar dhe duke vështuar, m'u krijua edhe vetëdija mbi ngjarjen,

thuaje aktroja dhe e shikoja shfaqjen personale, aktroja i pavetëdijshëm vetes sime si publik i imi, duke mos vlerësuar, te dytë pastër, zbrazët, pa projekte.

Kam ndier ndjenjën e fortë, të çmendur të lirisë. E fitova ndjenjën sikur jam rreth i energjisë, e cila prej vetes derdhë në vete, dhe krijon krejt çfarë na duket sikur botë dhe jetë. Bota u bë shtëpia ime, këtë e ndieja. Në këtë apo atë formë, bota është shtëpia ime dhe krejt çka ngjanë (me mua, mua, pa mua) ngjanë në shtëpi, gjithçka është në rregull, e pranueshme, vetëm maskarad në ditën e karnevalit, vetëm aventur fantastike, e cila më entuziazmon dhe më mbushë me shpresë të padurueshme për atë që do të ndodhë; e tëra është përrallë magjike, e cila mbijeton dhe gojëhapur dëgjon fëmiju pranë vatrës.

Në vend të ujkut, nga mjegulla doli xhambazi mbi kalushin këmbëshkurtë, ishte Tibetasi i thinjur me pantallona lëkureje dhe me kapelë të zezë në kokë. Me kapister pas vetes tërhiqte një kalush, pa dyshim për mua, kur zbriti prej shalës dhe u nisë nga tenda e foli një të vetme fjalë të pëshurtë në anglishte: “Come”. Aspak nuk u hamenda; palova tendën, mbeështjella thesin e fjetjes, e lidha për torbë, ngarkova torbën në kalush dhe i hypa në shpinë, u gërmuqa dhe me mund e qita torbën në prehrin tim, mandej ngathshëm e vura mbi supë ndërsa Tibetasi i rudhët, i cili më përkujtoi në aktorin Entoni Kvin, veç e nisi kalushin në drejtim nga kishte ardhur e unë veç fillova të kaluroj pas tij nëpër mjegullën e dendur e të lagësht. Me siguri Henri Aleksandrin e kishte bre ndëgjegjija kështu që kishte vendosur të më marrë me vete apo të ma jep njërin prej jakëve që të eci rrugës sime.

Në atë çast më shpoi njohja se më nuk kam rrugë. Jogananda ishte rruga ime, drejtimi im. Zogu ishte rëzuar prej foles para se të mësojë të fluturojë. Më kaploi tmerri. Isha-jo vetëm në male, por edhe në veten time, i humbur në shkretirën e

rrezikshme të frikës sime, pa orientim, pa mbështetje me ujqit të cilët silleshin rreth meje. M'u morrën mendët dhe rrashë në tokë.

3

Kur m'u kthye vetëdija, mbi vete e pashë kulmin e tendës. Isha i shtrirë në shtrat. Më nxente nxehtësi i pazakont me gaz, i cili shushuriste dhe e ndriçonte kaltërisht brendinë e tendës. Në mes të tendës në karrigën paluese alpiniste rrinte i ulur Henri Napoleon Aleksander dhe shënonte diçka. “Aha.” – Më kurajoi duke buzëqeshur.

U ngrit dhe duke u gërmuqur nga torba që ishte në anën tjetër të tendës, nxorri tasin e bakërt dhe iu afrua nxehtësit me gaz, mbi të cilin ishte çajniku i bakërt me ngjyrë të kuqe. Ma mbushi tasin me çaj, që avullohej, dhe ma solli deri te shtrati. “Pi” – më tha – e mandej barërat.”

Çfarë barëra, bërtita, unë nuk jam i sëmure! Ma vuri dorën në ballë. “Ke temperaturë – më tha – dyzet gradë. Ke kallje mushkërish.” Në atë moment fillova të kollitem dhe në shpinë ndieva një shpuarje të fortë; e pashë se lahesha në djersë. O Zot, mendova. O Zot, çfarë të bëj tash?

“Mos u brengos fare.” – Më tha, dhe e mbushi një tas me çaj për vete. Përsëri u ul dhe duke pirë çaj shikoheshim, unë në shtratin e tij mbi thesin e dyfishtë të fjetjes, thes fantastik, shumë më i mirë se i imi, e ai me bryla mbi gjunjë i gërmuqur nga unë. “Qenke fatlum”, - tha – “sot kam planifikuar ta kaloj qafëmalin, por përcjellësit kanë kundërshtuar shkaku i mjegullës. Ndoshta me të vërtetë është rrezik. Shpresoj që mjegulla të zhduket gjatë natës.”

Futi dorën në torbë që ishte prapa tij, nxorri një shishe viski, e derdhi në tasin e vet, mandej duke e shtirë dorën ma ofroi mua. – “merre”- tha diçka i padurueshëm. U mbështeta në bryl dhe ia zgjata tasin; e lakoi shishën dhe pija e artë u gurgullua në

çaj. Kur desha t'ia kthej tasin, ai e shtyri me grykën e shishës dhe e ndali. “Prit” – më tha dhe e cakroi – “ilaq më i mirë.” – Filloi të qeshej dhe dy herë fortë gërrqti prej shishës. Desha ta pyes se çfarë do të kishte bërë sikur mos ta kishte ndalur megjulla në rrëzë të qafëmalit, a do të më kishte lënë në çeltinë, edhe pse e ka ditur se isha pa ushqime? Por nën ndikimin e ngrohtësisë së alkoolit, e cila më shpërndahej nëpër trup, kjo pyetje m'u duk e paedukuar. Falënderueshëm mendova se ishte paraqitue si engjull mbrojtës në çastin më të vështirë. Në dritën kaltërore të nxemësit me gaz përsëri m'u duk se krejt kjo është halucinacion dhe se Henri Napoleon Aleksandri fare nuk ekziston.

Me shaka i thashë Henrit se Amerikanët kanë emra të çuditshëm; para disa vitesh kisha takuar një psikoterapeut me emrin Hans Vunderbar. “Kjo s'është kurrëgjë” – qeshi Henri – “unë para shumë vjetësh kam takuar Jugosllavin me emrin Boring Dimitrixhevik. E a ka dëgjuar dikush emër ma palidhje se ky i yti Evald Flisar?” I thashë se i pari me siguri është quajtur Bora Dimitrijeviq, ndërsa sa i përketë të dytit, në mes Murës dhe Rabës ka mjaft Flisara, ndoshta e di se ku gjendet kjo; sipas fjalëve të vëllaut tim më të vjetër të parët tanë kishin qenë trapaxhi në Korushkë, nëse e di se ku gjendet kjo; në gjermanisht është Flusseri; në kohën e kundërreformave kemi migruar, pasi që jemi protestant, në Hungari, ku jemi shndërruar në Fliszeri, dhe ende nuk është e qartë sesi gjyshërit dhe stërgjyshërit e mi prapë janë bërë katolik. Është fakt, vazhdova, se emri im nuk është trilluar – siç është me siguri emri i tij.

Futi dorën në xhep, nxorri pasaportën, e hapi dhe ma afroi te hunda. Në të qartë shkruante: Henri Napoleon Aleksander. “Abraham?” nuk kam mundur t'i rezistoj qeshjes. E largoi pasaportën dhe gërrqiti një gërrqe viski. “Për të gjitha fajtor është gjyshi im, Çifut nga Odesa, i cili në Amerikë, për pos xhepave të zbrazët, i ka sjellur edhe ëndrrat e tija. Derisa ka

jetuar në Odesa ka konstatuar se fshehtësia e suksesit qëndron në emër. Nëse emrin e ke Aleksandër, më lehtë do të bëhesh mbret i Rusisë sesa ta keshë emrin Shllomo. Nëse emrin e ke Shllomo nuk mund të bëhesh shumë shpejt mbretë i Francës sikur kur ta kesh emrin Napoleon. Nëse emrin e ke Henri, më shpejt do të bëhesh Henri i VII sesa të quhesh Shllomo. Apo të paktën të bëhesh Henri Ford dhe në vend të gjashtë grave do t'i keshë gjashtë miliard dollar, e kjo, poashtu, nuk është keq. E po qe se je fatzi ta keshë emrin Shllomo, në rastin më të mirë do të mbetesh djali i varfër i rrobaqepësit të varfër në Odesa, përveç nëse nuk emigron në Amerikë. Kur e kanë pyetur gjyshin administratorët pas zbarkimit për emër, ai ia ka futur: Henri Abraham Napoleon Aleksandar. Abraham ia ka shtuar si shenjë respekti për atëdheun e ri sepse derisa ka udhtuar në anije ka dëgjuar për Linkolnin dhe menjëherë e ka renditur në mesin e idhujëve. Gjyshi me njëfarë kombinimi magjik ka pasur sukses në Amerikë dhe pas vdekjes së tij prindërit e mi i kanë trashëguar tri barnatore me përvojë të mirë. Në përkujtim të gjyshit ndërmarrës të vetmin djalë e kanë pagëzuar Henri Abraham Napoleon. Këtë i cili nga mos kujdesi prej tri barnatoreve i ka prue në një dhe tash po rrinë pranë teje.

Qeshi dhe më qiti edhe pak viski. Biseda rrjedhte. I tregova se Jogananda nuk ishte xhambazi im por guru. Shkurtimisht ia përshkrova ndodhitë gjatë javëve të fundit, e ai më dëgjonte me kureshtje. “Kush kishte mundur të mendoj” – përnjëherë ngriti zërin – “që njëfarë jugoevald ka guximin të merret me gjëra të tilla”. E vazhduam bisedën duke pirë. Në fund u zhyta në gjumë të ethshëm, i cili nuk zgjati më shumë se dy orë; kur i hapa sytë Henri Napoleon ishte gërmuqur pranë shtratit dhe u përgatitur të më shpojë me një gjilpërë gjigante.

“Çka është kjo?” – ulurita duke u larguar. – “Penicilin.” – U përgjigj. “Nuk e di se në ç’mënyrë ju në Jugosllavi e shëroni kalljen e mushkërive, por ne në Amerikë jemi më të avansuar

dhe e përdorim penicilinën.” “Po, por nuk kam kallje mushkërish.” – Protestova dhe i trishtuar e shikoja gjilpërën e gjatë. “Njëherë për njëherë jo” – e vërejti – “por a ke dëshirë ta fitosh?” Jo, gjithsesi se jo. “Atëherë kthehu mirë dhe ma trego atë bythën tënde jugosllave.” – Ma shkeli syrin.

U rrotullova në stomak, shpërthekova rrypin dhe e zbulova prapanicën. E ndieva se si gjilpëra e shpërtheu lëkurën dhe ngadal rrëshqiti në mish, e mandej shpejt u largua, shpejt, shkathët, profesionalisht. “Gëzohu që është vetëm gjilpër, e nuk është diçka më e madhe.” – Pahishëm u tall.

Qesha, e ai doli nga tenda. Jasht bisedonte me përcjellësit, të cilët nisën diçka të tërheqin e të bartin; një prej tyre hyri në tendë dhe e lëshoi në tokë torbën e rëndë. Me shikim habitshëm më goditi dhe doli jasht. Henri Napoleon u kthye, hallakati nëpër torbë dhe i nxorri dy konzerva të rrumbullakëta, i hapi me mjeshtëri dhe i vendosi para meje. Në njërën kishte fasulë meksikane të biberosur. Në tjetrën kishte mushkëri pule. E gjeti lugën dhe ma dha në dorë. “Havijar nuk ka” – u zgërdhi – “por kjo është tipike amerikane. Veç kosher(ushqim ritual tek çifutët)po na mungon, mos je Çifut?” I thashë se nuk jam përkundër karakterit tim ahasferik(**karakter ahasferik, natyrë ahasferike – njeri me karakter jo të qetë, që nuk mund të qetësohet, bredhacak, pa vendbanim**). Nuk kisha apetit, por edhe njëra edhe tjetra qenë të shishme posaqërisht fasula që, shumë e shishme, kështu që e ngrëna të tërën, llapitja dhe cakloja derisa nuk i zbrazta te dy konzervat. Henri Napoleon më shikonte me admirim prindëror. “Le ta çojmë edhe nga një gërrqamë” – e nxorri shishën – “s’ka gjë edhe po që se e zbrazim të tërën se i kam edhe katër tjera.”

Biseduam deri në mbrëmje. Shumë herë doli jasht për të shikuar se a mos po rrallohej mjegulla, dhe gjithmonë kthehej me fytyrë të vrenjtur; në fund u pajtua me faktin se duhet pritur deri

në mëngjes. “Ndosha është më mirë kështu. Të paktën ti do të pushosh dhe do të ngritesh në këmbët e tua dhe nuk do të më besdisësh më.” E pyeta se për ku ishte nisur. Nuk foli, kështu fitova bindjen se nuk dëshiron të më tregojë. Ndoshta nuk më besonte, a ndoshta me të vërtetë ishte spiun.

“E ti?” – Provokueshëm më shikoi. I tregova se me Joganandën e prisnim që dielli ta shkrinte borën në qafëmali, e mandej përmes saj do të ishim lëshuar në luginë që gjendet në anën tjetër. E kërkonim lamaserinë, në të cilën siç thonë takohen tantristët, plaku ka dashtë të më njohtoj me fshehtësitë më pak të njohura të jogës tantriste.

Fitova bindjen se fjalët e mia e zemëruan paksa, largoi shikimin dhe me leckë e pastroi çelsin e konzervës. E pyeta se a kishte dëgjuar për jogën e tantrës. Gjatë heshti. Mandej e hedhi çelsin në torbë dhe duke u drejtuar nisi të fletë. Më tha që në jugoprepotencën time mos të imagjinoj se jam i vetmi të cilit i intereson budizmi tibetian. Ai të gjitha këto veç i kishte mbaruar, dhjetë vjet radhazi vjen në këto male, kishta pasur guru në Indi dhe Nepal, kishte jetuar nëpër manastire hinduse dhe në lamaseritë budiste, kishte studiuar në qendrat e jogës në Amerikë dhe Indi, e në shtëpi kishte bibliotekën orjentale, e cila numron më tepër se dy mijë libra. Të gjitha i kishte provuar, e prapë akoma vjen; çdo vit vjen në Ladak dhe Zanskar, mbledh shënime dhe mbresa dhe rrinë tek këmbët e njerëzve të shuguruar; ende nuk iu është shuar shpresa se një ditë të bukur papritmas do të gjendet në zgjuarsë. Shtatë muaj i kalon në barnatorën e tij dhe mandej barnatorën ia le asistentit dhe shkon në Tibet. Kishte filluar para dhjetë vitesh. Sikur unë tash. Po që se nuk jam i vëmendshëm, do të bredhi nëpër këto vise edhe dy mijë vjet sepse mistika është adiktive si droga, kur të krijohet në zemër zbrazësia nuk mund ta plotësosh lehtë. Përndryshe, kësaj here

kishte ardhur me qëllime praktike, më tha. Kishte ardhur për ta kërkuar Jetin, njeriun e borës së himalajeve.

Atëherë, i thashë se është larg nga viset, ku duhet kërkuar; sa di unë kjo qenje deri më tash është paraqitur vetëm në Nepal in lindor. Rrept më shikoi. Mandej tërbueshëm bërtiti: “Marrëzi. Ku e di ti? Jugohamendje e rëndomët. Je sikurse Boring Dimitrixhvik, edhe ai i ditke të gjitha, të gjithë jeni njësoj. Do të çoj drejt qafëmalit deri në luginë, posht janë fshatrat, e prej aty do të dishë vetë të shkosh më tutje.”

Si era u kthye mbrapa dhe doli jasht. Diçka kërkonte, nuk kishte dyshim, përndryshe përse do të kishte ardhur në këto vise me barrë prej tetë jakësh, me tendë për katër persona, me nxemës lëvizës, i cili më shumë është për dhoma konfore të Njujorkut sesa për rrafshnaltën e ngrirë në afërsi të kufirit kinez. Henri Napoleon Aleksander ishte i çuditshëm. Parandiejja, nuk e di se përse, se nuk është vetëm i çuditshëm, por edhe dinak dhe i rrezikshëm.

4

Heret në mëngjes e shtrëngoi një ngricë e fortë. Edhe pse i kisha dy xhempera veshur, pantallona të trasha dhe çorape leshi, ngadal shndërrohesha në copë akulli. Në fund më erdhë deri te hunda kërcëllima e dhëmbëve, dola nga thesi i fjetjes dhe u zvarrita nga tenda jasht. Përsëri mund ta shihja fundin e çeltinës, mjegullë më nuk kishte. Nuk ishte zhdukur krejtësisht, por ishte ngjitur nga majet, në të cilën turbullët reflekttoheshin rrezet e kuqërreme të diellit të posalindur. Jakët veç ishin të ngarkuar dhe Henri me dorëza të trasha në duar i kontrollonte lidhëset dhe nyjet. Udhëheqësi i xhambazëve, Tibetasi plak me kapelë të kaltër në kokë, i shkonte pas nga jaku në jak dhe në pozën ofenduese prej shërbëtori, të cilin e ofendon nga se zotëriu nuk ka besim në të.

Mandej Henri u afrua dhe prej gojës i gufoi avulli. “Njëzet gradë nën zero.” – E tha thuajse triumfueshëm sikur ishte ai meritör për ramjen e temperaturës. “Si po ndihesh” – Më gërvishi me shikim brengosës. Shumë më mirë, gënjeva. Nuk ia tregova marramendjen dhe plogështinë në këmbë; nuk kam dashur që papritmas ta ndërroj mendjen dhe të më lë në rrëzë të qafëmalit. E hoqi dorëzën dhe ma preku ballin. “Je i ftohtë si akull.” – Vërejtja i shqetësuar.

Pasi që pimë çaja fillova paksa të ngjalle. Appetit nuk kisha; edhe vetë mendimi për ushqimin më ishte i neveritshëm. A do të mund të ecësh?” – më pyeti Henri Napoleon tri herë radhazi, çdo herë shumë e ma shumë provokueshëm, e në fund plotësisht me agresivitet – më trego më mirë tash se më vonë. Do t’ja dal, do t’ja dal, e ngushlloja; ecja do të më nxejë. Ma afroj edhe një penicilinë. E refuzova. Fillova të ndiej neveri ndaj ti për shkak të përkujdesit të përzemërt. Nga ana tjetër m’u duk normale që në mua shihte vetëm barrë sepse nuk pata as forcë ta ngarkoj torbën time. “Më vjen mirë që je me mua” – tradhtisht u zgërdhi – “po qe se diku në majet e bjeshkëve përcjellësit rastësisht rebelohen. Prej dyve do të kenë më shumë frikë sesa prej njërit.” I shikova fytyrat e ngrysura të tibetasëve dhe dyshova.

Kervani u nisë në rrugë. I printe Tibetasi plak dhe me kapistër e tërheqëte pas vetes kalushin me barrë dylbish, fotoaparatesh dhe kamerash filmike të Henrit. Prapa tij ecte Henri, i cili rreth kokës kishte lidhur shallën e leshët, skajet e të cilës ishin ngritur sikur veshët e lepurit. Prapa tij isha unë, ende me ethe posaqërisht rreth veshëve, derisa nuk e lidha kokën sikurse Henri. Pas meje rradhiteshin përcjellësit njëri pas tjetrit, në anën e të cilëve krikëllonin jakët. E pyeta Henrin se çfarë kishte ndodhur me njërin prej atyre dyve. U përgjigj se gjatë natës ishte larguar nga kampi dhe ujëqit e kishin coptuar.

Ngrita shikimin kah qafëmali, të cilin e kishte mbuluar mjegulla turbullët vezulluese. Më kaploi frika se kalushi fatzi nuk do të jetë i vetmi; m'u duk e pamundur që ndonjë nga jakët e ngathët mos të rrëshqas nëpër rrëpirat e akullta.

Rruga e mbulluar me krikëllima u gjarpërua në shpat të mprehtë. Ngjitja përpjetë më nxehu dhe nxehtësia ma shkriu edhe shpirtin, kështu që parandienjat kobe ia lëshuan vendin besimit. Këta përcjellës, mendova, që njëqind herë janë zvarritur nëpër shalmali. Edhe njëqind të tjerë. Ngjiteshim ndërmjet shkëmbinjëve të zi gjigant. Rrafshnalta gjendej thellë poshtë nesh, e tëra e bardhuar, shihej prej shpatit kundrull, ku në çukë poshtë bjeshkës masive drobitej lamaseria e kuqërremët. Ku është tash Jogananda, më goditi mendimi. Ku është Rosinant? Në dreq të mallkuar me te dytë, i thashë vetes dhe i largova nga mendja.

U çudita kur e pash që lumi, i cili gjarpërohej në thellësi fare nuk ishte ngri; ndoshta Henri është hutuar, mendova, kur tha se temperatura është njëzet gradë nën zero; kjo m'u duk pak e besueshme sepse pënjëherë jo vetëm se u ngroha por më vinte nxehtë, ndërsa Henri e hoqi shallin dhe e zbuloi kokën.

Por prapë, ajri ishte i ngrirë; ashpërsinë e tij e ndieja nëpër vrimat e hundës, në gojë dhe gabzherr, krejt deri në fshikëza të mushkrive. Nxehtësinë, e cila vlonte nga unë me djersë ngjitëse në lëkurë, e krijonte mundimi. U bëra zjarr në fashën e akullit. Ngjiteshim përmes marenave të ngrira e rrëshqitëse duke kërkuar rrugë nëpër grumbullin e shfreve të freskët, Tibetasi plak me kalushin veç kishin ikur larg sipër nesh, jakët ishin të shpërndar nëpër shpat, disa kishi ngecur poshtë. Përparonim jashtëzakonisht ngadal. Edhe pse ishim lart mbi luginë, kisha ndjenjën se shala ishte edhe më larg sesa nga rrëza. Shteg nuk kishte, kështu që udhërrëfyesin çdonjëri e ndiqte sipas mendjes së vet, me kujdesin më të madh nëpër shfret e borës, ku përcjellësit ecnin para jakëve dhe me shkopinjë e kontrollonin

çdo pëllëmbë të tokës, dhe njëjtë vëmendshëm edhe në mes të çarave nëpër të cilat turbullët shkëlqente akulli i përherëshëm. Këto të çara, disa të dukshme dhe të zgjeruara, të tjerat deri në gjysmë të mbuluara me barë, ishin sy përgjues të akullnajës; prej tyre shakullonte prezenca e diçkahit të gjallë, thuajse zvarriteshin nëpër shpinën e çarë të përbindëshit mitik, i cili e ka marrë pamjen e kodrës. E trazua, a do të na hakmerret?

Për gjysmë ore mjegulla papritmas u shpërnda dhe dielli e rrezoi hapësirën e shkëlqyeshme të majeve të maleve të veshura me të bardhë, të stolisura me akull dhe me shkëmbinjë të gërryer nga era, aq madhështore në vetminë e heshtur, e aq të vetëmjaftueshme, të pavetmuara saqë në mua diçka u thye dhe unë u ngufata: vetë dhe i vetmuar midis ftohtësisë kozmike indiferente. O Zot, kapërdiva, o Zot, o Zot. O Zot më ndihmo. Para trishtimit të bardhë e të qetë m'u deshët t'i mbyllë sytë. Temperatura e cila flakronte në mua, ma turbulloi mendjen.

Gjithçka u fundos në largësinë gjysmë të vetëdijshme hijesh dhe shkëndish drite dhe zërash të çuditshëm, sikur e tëra ngjante diku prapa këndit, tinzisht dha pakuptueshëm, pa renditje të qartë. Më kaploi një ndjenjë trishtuese sikur trupi më ishte shkapërderdhur deri në horizont dhe se bota e dukshme ishte bërë brendia ime: skelet i ftohtë shëndritës i maleve granite, akull në gjakrrjedhje, e tëra e palëvizëshme dhe e amshueshme. Mandej flaka, e cila gufoi nga brendia ime e shkriu botën e ngurtë dhe e bëri kapelë laramane me arna të llojllojshëm, të cilët rrotulloheshin për rreth meje me shkëlqim të spektrit të unazës së Saturnit, shpejt e më shpejtë, sikur i shtynte forca centrifugale në thellësi të kozmosit. Në qendër të vetëdijës sime vibroi hamsahamsahamsahamsa, në ritmin e tij unaza pezullore e botës u zbeh deri në padukësi, nuk qëndroja më as në hapësirë e as në kohë, u shndërrova në vibrim energjetik, ndërsa hamsahamsahamsa u shndërrua në samhasamhasamha dhe unaza

e botës nga pafundësia e botës filloi të rrotullohej mbrapa në anën e kundërt shpejt e më shpejta derisa nuk u pikua mbi mua sikur shkëmb i rrumbullakët deti pas goditjes së tërmetit, e forca centripetale që ishte në qendrën e vedijës sime thithi në vete krejt materien e ekzistencës dhe bota me goditje shurdhuese u fundos në mua duke u zhdukur përmes vrimës së zezë që ishte në qendër të vetëdijës pëfundimisht u tretë në qetësinë kozmike të zbrzësisë.

Mandej sipër meje shkëlqeu drita. Para syve më lëvizte koka e përbindëshit të hatashëm me veshë të mëdhenjë sikur të lepurit; e kuptova se ky ishte Henri Napoleon, i cili përsëri e kishte vërë shallin në kokë. “Çfarë ke?” – Më pyeti duke më tundur. “Mos e humbë vetëdijën këtu, për hirë të Zotit.” Rëndë u gjunjëzova. S’është kurrgjë, thashë, ndihem keq, por kalon. Temperatura vlonte nga unë sikur nxehtësia nga zjarri. “Të gjithë po të presim.” E tha Henri me thumbim të pafshehur.

Dhe me të vërtetë, midis grumbullit të borës, rrinin jakët e dihat, dhe i kishin ngulitur sytë e tyre të lagësht në mua; kisha ndjenjë se edhe ata më qortonin. Përcjellësit rrinin tubë pak më poshtë dhe peshonin në shkopinjë. Hijet e tyre qenë të vizatuara në prapavijnë e qiellit sikur kontura shqiponjash ironike.

Henri më ngriti në këmbë. Një kohë mora frymë thellë, pata ndjenjë se bota e kapshme rishtazi largohej, i hapa sytë shumë duke u munduar që me zgurdullimë ta mbaj afër. Krejt është në rregull, i thashë. Do t’kaloj.

E vazhduam rrugën drejt majës së qafëmalit. Rrëpira lakoi në rrafshnaltën e dhëmbëzuar shkëmbore, të cilën e kishte mbuluar shtresa e hollë e borës së ngrirë. Prapa kufirit të saj nga gremina e mjegulluar si imazhe përrallore gufonte vargu dhëmbëzor i maleve të bardha në të kaltër, prapa të cilave e parandieja pafundësinë e kaltërt në të murme të ngjajshme me malet, detin granitor të qetësisë, në të cilin (siç thotë legjenda) pa

gjurmë është zhdukur Lao Ce, por edhe i shenjëti Bodidarma, i cili e ka përhapur budizmin nga India në Kinë, dhe në të cilën edhe unë do të zhdukem(kështu të paktën kisha ndjenjë). Derisa veç e ndieja se fundosesha në greminat e mjegulluar, marramendja përsëri u shfaq, ngjarjet morën formën e filmit të ngadalsuar pa zë, përsëri qeshë i shtrirë në tokë, përcjellësit dhe jakët qëndronin rreth meje dhe përqeshëm më shikonin dhe gjithçka ishte e largët sikur nuk më ngjante mua. I shikoja Henrin dhe Tibetasin se si nga shpina e jakut e heqnin torbën e lëkurës, se si Henri nëpër të kontrollonte dhe kërkonte, diçka bashkonte, se si vinte drejt meje me gjilpër në dorë dhe diçka i urdhëronte përcjellësve, e ndieja se si më rrotullonin në stomak dy përcjellës dhe se si Henri ma nguli gjilpërën në prapnicë mbi pantallona, por edhe gjilpërën mezi e kam ndier. Mandej e dëgjoja Henrin se si zemërohej dhe më qortonte. “E kam ditur se kjo do të ndodhë. Të gjithë jeni njësoj, ju jugotrimat bëni proçka, e mandej i leni njerëzit me gishta në gojë.” Mandej Henrin dhe Tibetasin i shikoja duke u këshilluar, e shkarkonin një jakë, përcjellësit i qitnin sendet në shpinën e jakut tjetër; m’i lidhën këmbët, njërën në një anë e tjetër në anën tjetër me litar lëkure me të cilin shala ishte lidhur për bishtin e jakut; mandej i ndjeva nyjet e litarit në nyjet e këmbëve, duart m’i shtrënguan përpara, përqafova qafën e jakut dhe ndieja se pushoja si bretkosë me këmbë të hapura në shpinën e tij, i pirur përpara, me fytyrë në zverrkun e jakut, pa forcë, pjesë e pandihmëshme e bagazhit të Henrit. Kështu vazhduam rrugën.

Pjesën më të madhe të kohës e kalova në gjysmëvetëdije të mundimshme, i trullësuar nga kundërmimi i jakut, era e të cilit më futej në hundë, jam i vetëdijshëm lëvizjës së shtazës së ngathtë, goditjeve aritmike, ngritjes dhe ramjes sikur në barkë të drunjët në detin e valëzuar. Në intervalet e vetëdijës së plotë e vëreja se kalonim nëpër mjegullën e dendur, shkelnim nëpër

përroin e vërshuar, lëshoheshim shpatit të rrëpirtë drejt kanionit poshtë nesh, sepse kokën e pata më poshtë se prapanicën, kështu që isha në gjendje kur shikova mbrapa ta shoh shpatin e rrëpirtë prapa nesh dhe në fund se si koloviteshim shtegut të ngushtë skajit të greminës së luginës mjegullore. Mandej një kohë të gjatë asgjë, vetëm errësirë dhe ndjenjë e ndryshimit të mundimshëm.

Kur më erëdhi vetëdija, isha i mbështetur në shkëmb, e jakët gjysmë të ngarkuar gërrynin borën dhe e kullosnin barin e rrallë, derisa përcjellësit ndërtonin piramidën me pogaçe bagëlash të tharra për ta ndezur zjarrin. Henri Napoleon jo larg ishte gërmuqur dhe diçka merte nga torba e ushqimeve.

U afrua dhe më dha peksimadhe me një copë djathi të verdhë. “Çedar” – tha – “Duhesh diçka të hashë për mëngjes, nuk është për t’u çuditur se nuk ndihesh mirë kur e luan rolin e alpinistit me stomak të zbrazët. Më fal po qe se kam qenë i ashpër. Falemindrit, e shpreha me goglushë të ndrydhur të pashpresisë së tronditjes në fyt, të falënderoj Henri. “Ma lere, s’ka përse.” Zemërgjersisht ngriti dorën. “Për këtë jam këtu, apo jo, ne Amerikanët edhe Jugosllavisë i ndihmojmë me borxhe e me tjera kur e kapin ethet ekonomike dhe kur alivanoset. Nuk pata fuqi as të qeshi; kafshova djathin.

Pas dy kafshatave stomaku veç m’u fry. Zigzag shkova deri prapa shkëmbit dhe nisa të vjellë. Edhe kur në stomak nuk mbetë asgjë, mundimi nuk pushoi. Fjalët e Henrit për ndihmën amerikane dhe shija e djathit në mua inicuan kujtimet e fëmijërisë kur njëjtë zvarritesha në të katërtat dhe përpigësja të vjellë “*Cheder cheese, donated by People of the United States of Amerika*” – djath, të cilin në urinë e papritur(për shkak të nënës së sëmurë, e cila nuk ka mundur të pjekë bukë)e kam futur në mishtake dhe jam ngopur. Shikimi më ra në gishtrinjë të ngritur të dorës, me të cilët mbështetesh në tokë. Më ngritën: këto janë duart me të cilat mbështetesh në sipërfaqen e borës, në

pemishtën e fqit! Këto janë duart e fëmijës, që ka qenë, dhe të plakut, që do të bëhem.

E koha, e cila duhet të jetë në mes, ku është zhdukur? Koha, e cila duhet të ma realizojë jetën, ku është zhdukur? Ku është tretur, çfarë ka ndodhur(a ka qenë fare?) jeta ime? Ende jam fëmijë, i cili në krykësi është ngopur me djath të huaj. Këtë që tani po mundohem ta vjellë janë idetë të cilat stomaku mendor i imi nuk po mundet m'i durue. Kisha dashur ta vjellë Joganandën. Më ka helmuar. Ka qenë shumë i rëndë, shumë i yndyrshëm për mua, nuk po mund ta bluaj. Uria më ka çuar tek ai, nëna Evropë është sëmure dhe nuk ka mundur të më pjekë bukë. Jogananda qe mishtake me djath për mua. Më ka ushqyer me llojloj idesh, të cilat sistemi im nuk ka mundur t'i përpunojë dhe t'i shndërrojë në energji – ndoshta për shkak se nuk i kam përtypur mjaft, apo ndoshta se i kam gëlltitë, e para se t'i ha as nuk i kam pastruar e as nuk i kam qëruar. O Zot, rënkova. O Zot, o Zot, më ndihmo.

M'u përgjigj krisma kumbuese, e cila jehoi diku nga mesi i maleve dhe me jehonë u largua dhe heshti. "Orteku" – shpjegoi Henri. Bëri me dorë nga thellësia prapa mbarimit të shkëmbinjëve. Nga rrezet, të cilat e shponin mjegullën si turjelë, vezulloi liqeni i kaltërt. Në të ishte i shtrirë reflektimi i shpellave dhe maleve me borë.

Në atë çast reflektimi u tund, u thye dhe përsëri u shfaq në pamjen e fytyrës. Nga liqeni provokueshëm më zgërdhihej jogi plak. "Zhduku." – Bërtita. Qeshi, dhe qeshja jehoi maleve sikur vargu i ortekëve kumbues. U ngrita në këmbë.

"Mistagog!" – Thirra. – "Mista-gog-gog-gog-gog..." – u përgjigj jehona dhe iku duke ia lërë vendin qeshjes së kobshme. Më kaploi frika se vetes ia kam shkatërruar jetën. "Më ler, më ler, më ler të qetë!" – Bërtisja për të qenë më i zëshëm se qeshja, -

“Më ler, më ler, më ler.” – E lusja duke i shkukur flokët. “Qofsh i mal-kuar-kuar-kuar-kuar...”

Qeshja u shndërrua në histeri dhe tërbim të papritur dhe u nisa drejt humnerës, i vendosur t’i hedhem djallit në fytyrë dhe t’ia nxjerrë sytë. Rishtazi u shfaq filmi i ngadalsuar pa zë; i shihja se si fytyrat e përcjellësve zgjeroheshin në habi e mandej në mosbesim dhe frikë, e ndieva kur Henri bërtiti dhe veç e shikoja Tibetasin plak duke e kërcyer borën me hapa të mëdhenjë për të më dalë përpara, e pash kur i ra kapela në zverrk nga goditja në kërcimin e parë, e mandej nga mbrapa më kapën rreth gjunjëve duart sikur dana, kështu që u përplasa për tokë; ndieva se si në prapanicë prapë m’u ngul gjilpëra. U shfaq heshtja.

5

Kur më është kthyer vetëdija, thellë poshtë e kam parë liqenin, në të cilin qetë dremiste me kokë te poshtë bota e maleve vezulluese. Qielli që i kthjellët si kristali, e sytë m’i përpëliti dielli. Mbi mua u luhat hija; e vëreja shishën e viskit. “Pi.” – Më tha Henri.

Isha i shtrirë në tokë, i përthekuar deri në fyt në thesin e fjetjes. Henri qeshte. Më në fund e zgjidhi lidhësën dhe më çliroi. Përcjellësit të tubuar pushonin pak më larg. Jakët gjysmë të shkarkuar kullosnin në mes të shkëmbinjëve. Henri me dylbi në prehër rrinte i ulur në karrige pranë meje. “Si po ndihet jugoegërsira pas sulmeve të tija?”

Vëmendshëm u ngrita në këmbë. “Shumë më mirë.” – E pranova, i habitur, sesi përnjëherë e pata kokën e kthjellët. E mora shishen dhe pak pije më rrjedhi nëpër fyt. Nxehtësia shumë shpejt u shpërnda nëpër vena. Ndjenja më pëlqente; thellë mora frymë dhe thellë e qita frymën. “Çudi e vërtetë.” Thashë.

“Po, unë e kam bërë.” – Tha Henri – “Në fillim mendova se ishte kallje mushkërisht, për këtë arsye të injektova penicelin.

Derisa ngjiteshim qafëmalit përpjetë sjellja jote e çuditshme më bindi se ishte tifoja dhe për këtë arsye të shërbeva me një dozë të klorofenikolit. Kur fillove të bësh marrëzira, mendova: malarja! Pa hamendja të dhashë dozë të konsiderueshme të klorofilit. Pë fat të mirë, nuk kërceve në liqe!”

“Malarija?” – Bërtita . Në katër mijë metra lartësi mbi detare?! Po këtu nuk ka mushkonja.” – Natyrisht, më ra në mend. Tre vjet më heret në Afrikën perëndimore jam infektuar me malarijen falsipare, e cila e ka (për dallim nga llojet e tjera) atë përparësi që të rishfaqet (po qe se ke fat ta mbijetosh sulmin e parë). Simptomet e kësaj sëmundjeje të tmerrshme i kanë maskuar simptomet e infektimit të njëkohëshëm më pak të rrezikshëm të plazmadijem vivaskom, e cila nuk është vdekjepruse, por të mbetet në trup dhe në momentin, kur bie imuniteti, godet në gjak. E këtë e ka bërë shumë herë. Tash, siç po duket, përsëri.

“Ja po e sheh” – Tha Henri – “vetëm jugoevald në malet e himalajeve mund të hasë në farmacist kur i nevojitet më së shumti. Ju jugosllavët keni fat, të cilin fare nuk e meritoni. Nuk jeni mirënjohës. Gjithmonë i thirrni forcat e padukshme dhe grindeni me reflektimin në ujë. Apo kryengulthi kërceni në greminë.”

Ato nuk kanë qenë simptome malarije, i thashë. Kanë qenë diçka tjetër.

“Ke dremitur pak, e mandej përsëri je zgjuar dhe ke filluar ta përzësh djallin. Iu ke kërcënuar, e ke përgjeruar, iu ke lutur Zotit që të ndihmoj, nuk e di se çka jo tjetër. Nuk të kujtohet, apo jo?” Jo, i thashë. Çfarë djalli? “Joganandën” – më tha – “je përpjekur ta vjellësh ta përzësh nga vetja. Por kjo është mirë. Kjo është e planifikuar. Në një shkallë të caktuar marrëdhënia e mbërrinë pikën kritike dhe atëherë gurua duhet ta

prejë fijen e kërthizes. Nëse është i mirë, e gjenë momentin e volitshëm. Po më duket se gurua yt ka qenë i mirë.”

Mendoj se nuk ishte, dhashë vërejtje. E ndieja se si nëpër mua derdhej përsëri zemërimi. Mendoj s’e ishte guru i keq. “Pse?” – Pyeti Henri.

Për shkak s’e është mësues, i cili nuk di, apo nuk dëshiron të jetë i denjë – mësues i rrezikshëm, u rrënqetha. Nëse të ngritë me duar, e njëkohësisht ta vënë nënkëmbëzën për t’u rrëzuar dhe gjatë kësaj zgërdhihet; nëse ta thotë sot të kundërtën e asaj që ta kishte thënë dje, nëse ta thotë s’e e ke ngatruar realitetin me simbole, të cilat vetëm e paraqesin atë realitet, e mandej ta imponon, nëse ti insiston në metoda direkte, kështu që përnjëherë bëhet krejt çka thuhet (se si duhesh ta mbashë vetëdijën absolute sikurse sipërfaqen e hënës; se si egos duhesh t’ia marrësh teritorin, të cilin ia ka uzurpuar shpirtit, etj.) nëse ta thotë s’e nuk po mundesh të çlirohesh prej hartës së konstruktuar të realitetit, e ndërsa urtësia e tij është e stërmbushur me jehona jo vetëm të vedantizmit, budizmit tibetas, taoizmit, tantrizmit, zenbudizmit madje edhe të disa shkencave gjysmëmoderne, por edhe jehona të qarta të Shopenhauerit, Kantit, Niçes madje edhe të Vitgenshtajnit – atëherë nuk mund e mos ta pyesish heret a vonë veten s’e kush është dhe çka është ai. Në ç’mënyrë e ka arritë urtësinë e vet? Te kush ka mësuar?

Nuk e mohoj faktin s’e shumë nga idetë e tija më duke të panueshme dhe të mençura. Shumë prej tyre m’i kanë prekur telat, të cilat ende as dora nuk i ka prekur. Por, nuk janë harmonike, krejt është zhurëm kakoфонike. Disa propozime të tija më duken naïve, mistiko-sentimentale, shumë pak reale, arkaïke.

Për këtë arsye nuk mund të them s’e më ka ndihmuar kushedi se sa. Përkundrazi, par s’e të vijë, të paktën kam pasur pak siguri, pak shpresë. Tash në mua vlonë vorbulli i çmendurisë

dhe frikës. Kam ardhur tek ai me shpresë s’e do të më çlirojë. Dhe çfarë ka bërë? Më ka helmuar.

Ia kapa nga dora viskin dhe nisa të pijë, të pijë; përnjëherë m’u shfaq dëshira për t’u pirë dhe për t’i harruar. “Po e shoh se kjo po të zbavitë.” – Ia thashë me sarkazëm.

“Nuk po dua të të ofendoj – e tha – “the se gurua nuk ishte i mirë. Por unë mendoj se ai ka qenë shumë i mirë për ty. Ndihehsh i tradhtuar dhe i mohuar. Paterica më nuk ka dhe dhe ti ankohesh se je i gjymtë. Edhe unë kam pasur përvoja të tilla. Për këtë arsye e di se për çka po flas.

Në urtësinë e tij ke zbuluar jehona religjioni dhe filozofie, të cilat sipas mendimit tënd nuk i përkasin të njëjtit trung. Jehonat e vedantizmit dhe zenbudizmit e kështu me rradhë. Por edhe Shopenhaueri, Vitgenshtajni dhe kushedi se kush tjetër jo. Si është e mundur që filozofi indian Shankar dhe Emanuel Kant të vijnë deri tek botëkuptimet e njëjta për botën? Si është e mundur që në çdo pikëpamje fetare apo filozofike zbulon jehona të të gjithave apo të paktën të shumicës prej tyre? Ndoshta ato që ti thua se nuk i përkasin të njëjtit trung, burojnë nga i njëjti trung. Çfarë ke pritur nga guruja yt? Përgjigje të servuara? Teorina të pjekura mirë?”

Jo, këtë nuk e kam pritur, i thashë. Por kam shpresuar në njëfarë logjike të brendshme, koherencë më të madhe në idetë dhe këshillat e tija...

“Pikërisht, ky është gabimi yt i dytë” – më ndërpreu Henri – “edhe unë e kam bërë, për këtë arsye mos u zemëro që po ta tërheqi vërejtjen. Gurua nuk është mësues. Mos prit nga ai që do t’ia fillojë me supozime logjike dhe këto t’i dëshmojë në mënyrë dialektike. Gurua nuk është filozof, nuk është interpretues i dijenisë. Marrëdhënia me mësuesin është më e lehtë. Mësuesi ta përcjellë dijeninë e tij nga të tjerët dhe kështu rritet dijenia jote. Ke më shumë shënime dhe shkathtësi të

ndryshme dhe më shumë shkëlqenë në debate dhe shumë më lehtë jeton. Ky është roli i mësuesit. Gurua fare nuk të mëson. Ai përpiketë të të zgjoj, të t'i çelë sytë, të të nxjerrë nga rrjeta e identitetit tënd të rrejshëm, prej ëndrrave, të cilat i quan realitet. Ai këtë mund ta bëj vetëm në mënyrë tiranike. Tek ai ke ardhur me shpresë se do ta gjejshë parajsën, ndërsa ai të çon në ferr. Kështu i duhet të veprojë. Mësuesi mbindërton, ta dëshmon atë që veç je. Ndërsa gurua shkatërron. Detyrë e tij është të ta rrënojë botën e projekteve të rrejshme dhe të të detyroj që të ballafaqohesh me atë që me të vërtetë je dhe me atë që është e vërtetë. E kjo dhembë, natyrisht se dhembë. Për këtë arsye ta kam thënë se ai ka qenë shumë i mirë për ty. Gjatë kohës, sa ke qenë me të, gjithmonë ka qenë dhjetë hapa para teje.”

Po ka pasur sukses, gati sa nuk ulurova. Më ka qitë prej binarëve. Më ka shkatërruar, ma ka vjedhur sigurinë, iluzionin. Më ka rrënuar. Jam i zemëruar në të që ka ikur duke mos më treguar as nga të kthehem...

“Çka i intereson atij kjo” – shkurtë e tha Henri – “Ky është problemi i yt. Të ka rrënuar, por njëkohësisht të ka dhënë material për t’u rindërtuar, por kjo varet nga ti se çka do të zgjedhë, çka do të mohosh dhe çfarë themele do të ndërtosh. Çka pret prej tij? Që përsëri të të bashkoj? Atëherë, nuk do të ishe njeri. Do të ishe përbindësh, Frankejshtajn i Joganandës.”

E di, e di, e di e përsërita duke u munduar që ta ndaloj rënkimin, i cili rritej në mua. Më ka lënë, rrënoj, e rrënoja le të ndërtohe vetë, t’i bëhem vetes sime arkitekt, murator. Në ç’mënyrë ta bëj këtë? Si, si, përsërisja. Si ta bëj këtë?

“A di çka” – tha Henri – gjatë halucinimeve m’i ke treguar duart dhe ke përseritur se këto janë duart e fëmijës që ka qenë dhe duart e plakut që do të bëhet. Çuditshëm, pikërisht duart kanë fuqi të të shtynë në atë njohje mbi atë nëpër të cilën po kalon, njëjtë, edhe mua kështu më ka ndodhur. E përgjigjja

është: por këto nuk janë duart e fëmijës që ka qenë. Qelizat vdesin dhe regjenerohen. Çdo shtatë vjet qelizat regjenerohen në trup. Natyrisht, me program të njëjtë gjenetik, për këtë arsye ke iluzionin e përhershmërisë. Trupi ndryshon, njëjtë sikurse mendja. Gjithsecili moment pasues është i ndryshëm. Unë nuk jam Henri, të cilin e ka takuar në anën tjetër të qafëmalit. Ti, gjithashtu, je tjetër. Rrjedhim dhe filtrohemi. Dhe kjo është përgjigje në pyetjen se çfarë të bëhet. Joganada ka ra në ty sikurse orteku kur bie në lum. Lumi krijon degë rreth kësaj peshe dhe kërkon rrugë nëpër të, apo sipër tij, apo pranë tij; i zemëruar, i ofenduar, i padurueshëm. Padurimi është gjendje normale. Por nuk është i dobishëm. Rrjedha është e fortë. Duke bartur masën, dhe duke e gërryer copë për copë, do të bëhet më e vogël dhe në fund ajo që ka rënë mbi të do të bëhet pjesë e rrjedhës së tij. Kështu në fund të të gjitha atyre të cilat t'i ka treguar Jogananda ti do t'ia gjen qëllimin dhe dobinë, disave prej tyre veç nesër, e disa të tjerave tek pas shumë vitesh. A e kuptove?"

Po, iu përgjigja. Por, prapë, kjo s'do të thotë s'e po ndjehem më lehtë. Ndoshta orteku me të vërtetë mund të bëhet pjesë e lumit, por jo në tërësi; një grumbull gurësh do të mbetet si pengesë dhe rreth tyre do të shkumojë ndjenja e dobësisë.

"Po, natyrisht." – Qeshi Henri. – "E për çfarë po mallëngjehesh? Mos për shtratin e lëmuar të lumit? Rrjedha gjithmonë fiton. Ku ke dëshirë të jetosh? Lumi është lum derisa ka shtrat. Kur e gjen, atij i duhet ta gropojë, ta thellojë, ta zgjerojë, të rrënojë, të bartë ortekë, të cilët bien mbi të. Gjithmonë është kështu. Vështirë është, por s'ke ç'bësh. Me viski është më lehtë." – Ma afroi shishën.

Nëpër puhinë mezi të vërejtur deri tek ne depërtoi një tingull i çuditshëm. Mendova se përsër kam halucinacione, por kur Henri befas u ngritë në këmbë, dhe kur përcjellësitë ndërprejnë bisedën dhe kthyenë kokat, kuptova se me të vërtetë ngjante. Nën neve, në qetësinë e vetmisë së liqenit, zëri i ndiejshëm vajzorë këndonte një këngë melankolike duke u lartësuar mbi përcjelljen e instrumenteve të pashpjegueshme të himalajeve, violinave, flautave dhe daulleve; zëri ngritej dhe ulej, fundosej mbrapa në qetësi dhe prapë kthehej. Si të varrosur u zgurdulluam në thellësi duke e mbajtur frymën. Sirena, thashë në vete. Mbylli veshët, Odise, mbaju për direku!

E shikova Henrin. Në dalldi fytyra e tij çifute më dukej jashtëzakonisht e bukur, solemnisht melankolike, në harmoni me tonin e këngës, për të parën herë çuditshëm njerëzore që kur jemi takuar.

U zgurdullova në përcjellësit: në konturat e kokave të të rriturëve, në tensionimin e trupave gjysmë të lakuar, në qetësinë e duarëve, të cilat mbeteshin të shtangura në lëvizjet e ndryshme të pambaruara, e zgjedha shungullimën, i cili nuk ishte hiç më pak shpirtligë se e imja. Edhe ata, mendoja, janë sikur Henri dhe unë, secili prej tyre kalimtar, secili në mënyrën e vet heshtazi shpreson që zbatica të ndalet dhe të kthehet batica, secili në mënyrën e vet kërkon iluzionin e sigurisë dhe ajo që ekziston, është më e madhe se ajo që na zbulohet; se jemi më tepër sesa proces kalimtar. Kënga na i hoqi rrobat mbrojtëse të ngrohtësisë dhe shpresës së rreme. Dhe ishim skelete në rrugë prej hirit në hi.

E amshuar është vetëm kalimtarja.

Shikimi m'u ngrit kah sipërfaqja e gërryer e kodrinave murrëmore të shkreta në valvimin e pafund të pluhurit dhe shkëmbinjëve me çuka të majeve të afërta. I vërejta se edhe malet kalonin, më ngadal sesa ne, por hiç më pak të pakthyeshme, se edhe toka plakej nga ngrirja e përhershme dhe shkrirja e borës,

nga plasaritja dhe thërmimi i përhershëm, nga erozioni i përhershëm; se nëpër shpatie, gjithashtu edhe në anën jugore, që është më e frytshme, kishte gjithnjë e më pak pyje, më pak kullosa, më pak vegjetacion, më pak njerëz, gjithnjë e më shumë pluhur dhe qetësi.

Në horizontin e Tibetit vetmojnë qytetet e braktisura gjysmë të rrënuara. Civilizimet e lashta janë tretur më së shpeshti pa gjurmë. Burimi jetës në tokë, dielli, po dobësohet dhe po digjet. Për një milion vjet do të shuhet dhe të zhduket. Edhe kozmosi, gjithashtu, rrjedhë dhe tretet. Atëherë përse të frikësohemi para asaj që vetëm është, e cila me të vërtetë ekziston, që vetëm ajo është e mundur?

Përse nuk të shkatërron dëshira për siguri të rreme se në rrugëtimin prej hirit në hi në pikën më të volitshme do të ndalet apo do të nisë të përsëritet, apo të paktën të përfundoj me domethënje, e cila do të jetë më tepër se fakti i qartë se ka ndodhur? Pak duhemi, pak qeshim, pak dhembë, mandej shuhemi.

Kur u hesht kënga, ulëm kokat dhe iu përvishëm punës. Shumë thellë na preku muzika qiellore për ta marrë guximin ta shikojmë njëri-tjetrin në sy. Dhe kur më në fund u nisëm për në luginë, urdhërat qenë të heshtura dhe gati lutëse: edhe jakët, gjithashtu, do të rrëzohen dhe të bëhen hi. Atë të cilën e ndieva nuk ishte mallëngjim i rëndomët. Muzika më kishte zbrazur, ajrosur, pastruar prej çdo mendjemprehtësie rrënuese në fjalë; vetëm ndieja. Ndieja respekt trishtues para bukurisë së papërsëritur të botës dhe prezencës sime në të. Kur mbërrimë në luginë, brenda meje ngrohtësisht tymonte falënderimi që është kështu e nuk është ndryshe, që jam, prapëseprapë, këtu, të marr pjesë në të gjitha që janë pjesë e udhëtimit prej hirit në hi. Metamorfozë e ngajshme kishte ndodhur edhe tek Henri edhe tek përcjellësit: fytyrat i kishin të kthjellëta, e sytë iu shkëlqenin

ngrohtësisht dhe besueshëm. Diçka na kishte prekur dhe na kishte fisnikruar.

Nga fundi i thellësisë poshtë qafëmalit ngritej shpati i gjerë. Në të i pamë urithënjaket prej shtëpish me ngjyrë hiri në të murrëme. Tek ato çonte vargu i cunguar i çortenave të ngjyrosura me bojë të kuqe e të bardhë, të cilat dielli veç i kishte lënë, kështu që në hierësinë e dendur i ngjanin pëllumbave me pupla të shkamisura. Gjithçka thoshte se në këtë anë të qafëmalit fare nuk kishte rënë borë. Kur u afruam, i pashë se pjesët e ulëta të shpatit i rrethonin arat e ledhuara brazdore. Në qetësinë e muzgut vendbanimi lente përshtypje se aty nuk ka njeri të gjallë.

Ky fshat dallohej në njëfarë mënyre specifike nga fshatrat që ishin në anën tjetër të qafëmalit. Ishte më i frikshëm dhe jomikëpritës. Veç tek shtëpia e parë na u vërsul qeni me zinxhirë të gjatë, egërsisht duke lehur dhe kërcëllitur dhe duke spërkatur me pështymë na i tregoi dhëmbët. Tibetasi plak iu kërcnua me shkop, por qeni ia kafshoi dhe ia mori nga dora. Vrapuam ne të tjerët dhe me kërcnime e britma të egra e detyruam sulmuesin të tërhiqet. Nga çatia dallueshëm na vështronte i zoti i shtëpisë. Nuk i shkoi as ndërmend ta qetësonte bishën e kërcëlluar; na shikonte me dyshim thujse armiqësor. Kur Tibetasi plak e thirri, hidhërueshëm na i ktheu shpinën dhe u zhduk.

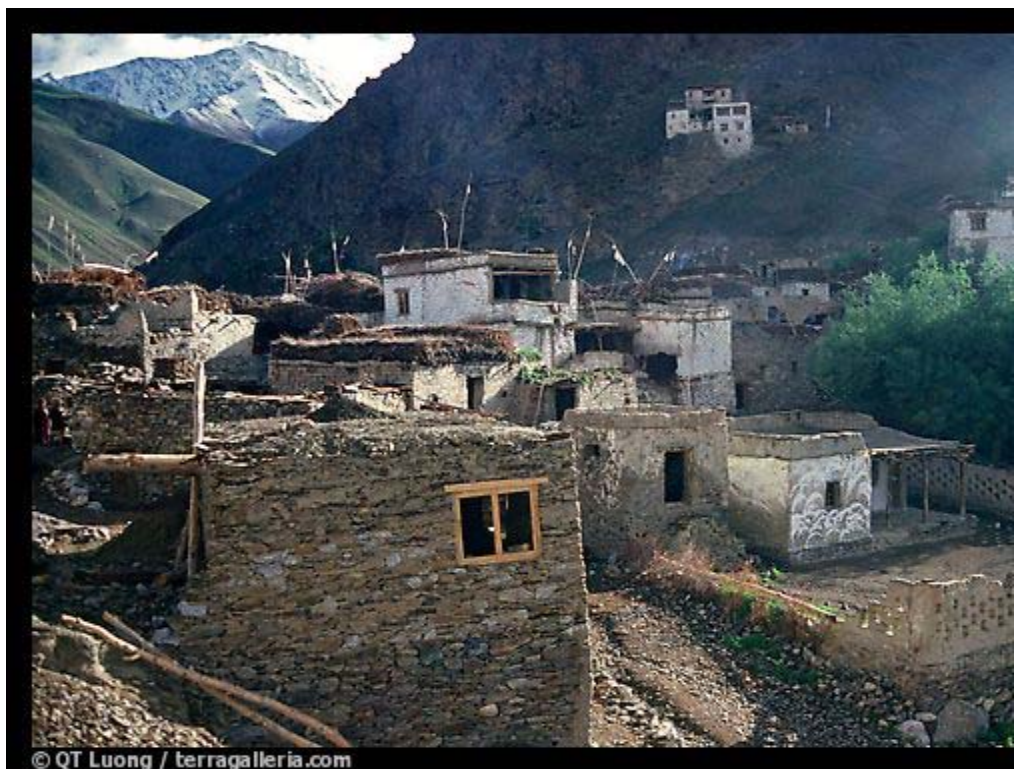
Pak më larg kervani u ndal. Henri Napoleon më priste për t'iu afruar. “Mik” – përkrahshëm më përqafoi. Ndjeva shtrëngim në fytyrë; e parandieja se kjo do të ndodhte. “Ishte interesant, dhe më vjen mirë që u takuam. Këtu, për fat të keq, duhet të ndahemi.” Shikimi më iku mbi shtëpitë jomikëpritëse, midis të cilave hijet dendësoheshin në errësirë në drejtim të grykës së ngushtë të errët të malit, e cila humbej nën kodrën shkëmbore. Më erdhë që t'i gjunjëzohem dhe ta lus të mos më le vetëm në këtë vend të kobshëm, isha i lodhur deri në vdekje, pa ushqime, pa përcjellës; le të më merr me vete të paktën deri në rrugën e

parë, deri tek ndonjë vendbanim më i madhë. Përnjëherë ndieva qortim se nuk guxoj kështu të turpërohem si fëmijë. Më ka bartur mbi qafëmali; nuk kam të drejtë ta hetoj se çfarë qëllime dhe caqe ka; ka ardhur koha të qëndroj në këmbët e mia personale.

“Do të ishte më së mirë ta kalosh natën në njërën nga këto shtëpitë” – tha – “e nesër ta marrash ndonjë vendor, i cili nuk ka punë më të mençura, që për një dhuratë modeste të të çoj në një vend më të civilizuar.”

Po, po, i thashë duke e lëkundur kokën. “E ti” – më në fund e qita – “kah po shkon?” “Unë po shkoj rrugës sime” – thatë u përgjigj – “dhe për të mos mbetesh i uritur, po t’i jap disa ushqime.” Lere, nuk ka nevojë, i thashë, paksa i ofenduar, paksa i poshtuar, por njëkohësisht me shpresë se në refuzimin tim do të shoh vetëm mirësjellje.

Nisi të hallakasë nëpër torbë që ishte mbi shpinën e jakut. Nxorri një konzervë me fasulë dhe peksimet. Falënderit, i thashë me ndërgjegje të dobësuar nga dëshprimi, sepse shpresoja se do të më ofronte shumë ma shumë. Kujtova që me këtë dhuratë të vockël edhe ai po përpiqet ta qetësoj ndëgjegjen e tij që po më le vetëm. “Me fat!” – E tha dhe në nxitim duke më përqaftuar më shtrëngoi nga vetja dhe m’i rrahu supet. – “Kërko me ngulm dhe – Om Mani Padme Hum”. U kthye dhe diçka i urdhëroi përcjellësve; dy prej tyre vrapuan tek një jak dhe nga shpina ia hoqën torbën time, tendën dhe thesin e fjetjes. Qëndrova duke shikuar prapa karvanin derisa nuk u zhduk pas shpatit dhe gjithçka u hesht përveç zemrës sime në fyt.

© QT Luong / terragalleria.com

Fshat në Zanskar

7

I qita plaçkat në shpinë dhe u nisa drejt shpatit. Gjunjët më dridheshin nga lodhja e madhe, e në vetën time e ndieja fuqinë e djallëzuar të vullnetit, mendja e tërheqte trupin pas vetes, dhe kur u lodhë së tërhequri, nisi ta zvarrisë.

Tek shtëpia e parë më sulmoi buldogu, i cili ishte edhe më i madhë se ai i cili e lehu kervanin në rrëzë. Për fat zinxhiri e

ndali dy metra larg meje, kur kërcente dhe ulërinte si demon mali, vvvrrraaaf, vvvrrraaaf, vvvrrraaaf e tij lini tërbim në muzg. Shumë shpejt lehja e tij u shpërnda edhe nëpër shtëpitë tjera, madje edhe tek ato më të largëta, kështu lugina poshtë qafë mali kumbonte nga kërcëllitjet e qenëve të tërbuar. Në anën tjetër të qafëmalit shpesh kam hasur në buldog tibeti, qenë të mëdhenjë me qime të gjata dhe me dhëmbë syri të mëdha të cilat do ta kishin friksuar edhe leopardin e bardhë, e këlyshët në anën tjetër ishin thuajse jashtëtokësor me temperamentin e zjarrët gjakëpirës.

I shkova shtëpisë rreth e rrotull dhe përgjatë rrethojës prej guri u nisa tek tjetra. Edhe këtu më priti “vvvrrraaaf, vvvrrraaaf-i” i fshehur, e përcolli lehja e këlyshëve. Mendova se mos ndoshta është më mirë të kthehem në rrëzë, të kërkoj një teren të përshtatshëm për tendë dhe ta kaloj natën në thesin e fjetjes. Në atë moment e dëgjova britmën dhe lehja para shtëpisë u ndal.

Në çati rrinte njeriu me kapelë të çuditshme në kokë dhe më shikonte. M’u duk e pabesueshme kur dëgjova që ai burr fliste anglisht, e tibetisahtja ime në shoqëri me Joganadën mbeti aq fillestare sa ë kam ditur t’i them tri fjalë pa gabime, “çang”, “solça”, dhe “çampa”. Për këtë arsye mbeta duke pritur që ai të ndërmerr diçka, e ai rrinte në çati dhe ishte zgurdulluar në mua duke pritur që unë të bëj diçka, apo të flas diçka. Në fund si shenjë përshëndetjeje pandalshëm e ngritja dorën. Kjo që një lëvizje e marrë, por asgjë më e mençur nuk m’u kujtua në atë moment.

Dera u hap dhe përmes saj nga brendia ndriçoi llampa me dritë të zbehtë. Në derë u vizatua silueta e gruas me fund të gjatë. Pranë saj u përbirua jasht djaloshi, i cili vrapoi deri tek qeni ngriti zinxhirin dhe e lidhi me hallkë për shkëmbi duke e shkurtuar. Gruaja u largua nga pragu dhe më ftoi brenda. Kur kalova pranë saj, e vërejtja se vijat e fytyrës së saj ishin më tepër hinduse sesa tibetase. Në hojzën e majtë kishte unazë, e në veshë

vathë të mëdhenjë me gur të çmuar. Ishte marramendshëm e bukur.

Djaloshi më çoi pranë strehës deri te shkallët, nëpër të cilat hypa në kat. Dhomën e madhe e ndriçonin qirinjtë lozonjar. Pranë vatrës rrinte ulur plaka e thinjur duke përzier diçka në kazanin e bakërt të flakruar. Nxehtësia aq shumë më trullosi sa që gati nuk rashë në dysheme; e hoqa torbën dhe u mbështeta për muri, e para syve verdhësisht m'u mjegullua. Kur u shpërnda mjegulla, e pashë se para meje buzëqeshur qëndronte vajza sy shtrembër, dhe më afroi filxhanin me lëng që avullohej. "Solça". – I thashë falënderueshëm dhe ia mora filxhanin nga dora.

Nga pozita i mbështetur për mur u lëshova në pozitën ulur dhe fillova të hurbas. Nëpër avull shikimi filloi të bredhë në dhomë. Në dysheme kishte dyshekë, të cilët i mbulonin mbulesat e leshta, të qëndisura. Në njërin dyshek rrinin ulur bukuroshja dhe burri, të cilin e kisha parë në çati. Ajo që nga larg në errësi më m'u duk si kapelë e pazakont, në të vërtetë ishte çerdhe flokësh të shpeshta e gërshta. Në dyshekun tjetër qenë tri vajza, dy me qafore nga koralet e kuqe, e njëra me një gur të vogël të çmuar në hojzën e majtë. Në dyshekun e tretë në kënd rrinin të ulura katër vajza të ngjajshme. Po ashtu, të stolisura me qafore, vathë e byzylykë. Asnjëra nuk i kishte më e madhe se trembëdhjetë vjeçe.

Sytë e zi paturpshëm zgurdulloheshin në mua. Plaka e cila qëndronte pranë kazanit u kthye me gjysmë trupi të më shikojë më mirë. Burri me giishtrinjë të hollë e të gjatë ngadal mbështjellte cigarën duke mos larguar as për një çast shikimin nga unë. Pyeta a mos ndokush fletë anglisht. Sytë e të gjithëve mbetën të zgurdulluar në mua ngapak kureshtar, e ngapak habitshëm. Por përgjigje nuk pat. Me gjeste e me fjalë fillova të shpjegoj sesi arrita këtu përmes qafëmali dhe sesi dua që të kthehem në Ladak, e nëse është e mundur edhe në Leh. Jam shumë i lodhur dhe kisha pasur dëshirë të ngopem me gjumë po

qe se ekziston mundësia. E lëshova kokën duke u mbështetur në dorën e kthyer. Shikimet nuk u larguan.

Më kaploi ndjenja se në këtë shtëpi, në këtë fshat, të cilin e ruajnë buldogët, diçka nuk është në rregull. Në nxehtësinë trulluese filloi të më mposhtë lodhja e madhe dhe ndjeva se është e pamundur t'i rezistoj; këtu do të më zë gjumi, mendova, pikërisht këtu pranë murit. Kapakët e syve filluan të lëshohen. Disa herë i hapa me vështërsi shumë të madhe dhe turbullët i shikoja se si ende palëvizshëm më shikonin dhjetë parë sy. Mandej u fundosa, edhe një herë u gjeta në gjendjen e gjysmëgjumit, ndieva se dikush më prekte; njëra prej vajzave m'i zbathte çizmet. Dy të tjera mundoheshin të ma zhveshnin xhaketën. Njëra më mbuloi me batanije të trashë. Para se të më zë gjumi përfundimisht, i pashë se vajzat përsëri ishin kthyer në vendet e tyre dhe se dhjetë parë sy më shikonin si më parë.

Me gjasë pas tri-katër orësh nga gjumi më zgjuan zërat e çuditshëm. Dhomën e ndriçonte vetëm një qiri. Vajzat flenin pranë murit kundrull meje. Në mes të dhomës mbi dyshek e shikova pamjen nga e cila sa nuk m'u ndal zemra. Bukuroshja dhe burri i saj nën dritën dridhëse të qiriut qenë në përqaftim të ngrohtë dashurie. Pikërisht në stilin e jogës të ndërthurur me nëntë gjymtyrët e tyre, qiellsisht të skuqur dhe vital, në mënyrë ritmike luhateshin në lëvizje të lehta. Pranë dyshekut rrinte e gërmuqur plaka dhëmbërënë duke ndezur në enën e bronzët timjan aromatik dhe duke pëshpëritur mantra monotone.

Për një çast çifti u ndal, pak u ç'thurën, ndërruan pozitat dhe vazhduan. Bukuroshja ktheu kokën nga unë. Syhapur më shikonte, e vërejti se isha i zgjuar dhe se e shikoja. Nga thellësia e syve të saj shpërtheu drejt meje ekstaza, e cila më mbushi me fuqi rrënuese, e një kohë të gjatë e kam dëgjuar vetëm zemrën time të shqetësuar, e cila thuajse rrihte në ritmin e lëvizjeve të tyre, bum, bum, bum. Mandej m'u morën mendët, u fundosa në

ato sy, të cilat më kapërdinë në vete, zhytesha në qetësinë e kozmosit dhe të pavetëdijës.

8

Kur më zgjoi lehja e buldogut të mërzitshëm, përmes kapakëve të dritareve depërtonte dielli. Nën dritën e turbullët dhoma, e cila nën dritën e qirinjëve më dukej romantike dhe misterioze, ishte e vjetër, e ndyer dhe e pluhrosur. Dysheku, mbi të cilin dashnorët i kishin bërë ushtrimet rituale, qe i mbështetur në mur, ndërsa mbulesën dikush e kishte vënë mbi drasën e dritares për ta ajrosur. Nga vatra, në të cilën plaka përsëri përziente diçka në kazan, depërtoi një kundërmim pikëllues i gjellës me mish derri. Nga dysheku në kënd shpërndahej kundërmimi i urinës. E në trupin tim diçka miklonte, në brekë, në flokë, diçka e imët nën sjetulla zvarritej. Më është duhur ta di që kur të flej nëpër shtëpi të panjohura përsëri do t'i fitoj ose pleshtat ose morrat. Apo edhe njëërën edhe tjetrën palë.

Iu afrova dritares. Shtëpitë dukeshin më pak kërcnuese sesa në errësirën e natës së shkuar. Prej mureve të çjerra, prej tokës rënore, e të shkretë, prej drunjëve të shkurtër dhe prej monotonisë së ngjyrave shpërthente varfëria malore, në të cilën tash më jam adaptuar. Edhe këtu nuk kishte tepricë për estetikë dhe lukse tjera, edhe këtu jeta ishte rrëmujë e përditëshme për ekzistencë nga dora e tokës koprace. Në rrëzë pashë ara të rralla të gjelbruara. Çfarë kultivohej? Fasulja? Patatja? Luginën e ndante në dysh shkëmbi i rrëpirtë i malit të gjelbëremë në të cilin dyqind metra të larta janë të gdhendura shkronjat lutëse tibetase “Om Mani Padme Hum”. Nën to kulloste kopeja e shpërndar e jakëve.

U zgjata në dritare për të shikuar qafëmalin, nga kishim ardhë. Në oborr e pashë burrin me çerdhe flokësh të shpeshta, i cili tubonte karthiza dhe ngathshëm i lidhte në tuba. I ndihmonte gruaja me vathë. E mbështjellur me gëzof dhe e mbuluar me

kapelë nuk linte përshtypje s'e ishte e bukur. Më dukej e pabesuar që dy malsorë, të cilët me indiferenc pregatisnin rezervat e drunjëve për dimër, kanë diçka të pëbashkët me dy dashnorë të lakuriqosur, të cilët mbrëm nën dritën e qirut ekzekutuan thuajse tërë repertuarin e Kamasutrës.

Me një burrë, në livadhin e afërt në shpat djelmoshat e tërhiqnin një dhi mekete. Krejt është njësoj, akoma jam në Zanskar. Dallimi është vetëm në atë se tash jam pa ndërmjetës, pa Joganandë. Për këtë arsye bota po më duket aq e çuditshme, aq prezente.

Dëgjova hapat e dikujt. I habitur kërceva në dyshek dhe fillova të shtiresha kinse ende jam në gjumë. Nëpër kapët e syve gjysmë të hapur i shikoja shkallëve duke u ngjitur në dhomë tri vajzat njëra pas tjetrës. E para mbante në krah karthiza, e dyta një vegsh me qumësht, e treta një pjatë me bizele. Kaluan pranë meje sikur mos isha aty dhe i vendosën gjërat pranë vatrës. Edhe atyre dielli iu kishte marrë pamjen misterioze nga mbrëm. Qeshë i detyruar ta qortoj veten se ato janë vetëm qupëza të rëndomta: të arnuara, të skleposura, me gërsheta të pista. Pas tyre erdhën burri flokëgjatë dhe gruaja me vathë. Duke mos më vërejtur, shkuan tek vatra dhe aty u ulën dhe nisën të hanë mëngjesin.

Së pari i mbushën gotat me qumësht. Mandej plaka nga kazani iu qiti qull nëpër pjata, që i ngjante çampës. Secili nga kroshnja merrte nga një grusht bizele, e fuste në gojë dhe e mërtyppte. Njëra prej vajzave merrte nga shuplaka kokër për kokër dhe i fuste në gojë. Burri ishte tipik Tibetas, ndërsa gruaja ishte lëkurëzezë. Pa mollëza të theksuara dhe sy të shtrembër dukej, edhe pse jo plotësisht, Induse. Vajzat padyshim ishin meleze; për këtë arsye ftyrat e tyre ishin aq joshëse.

Hanin në heshtje. Pasi që i hëngën bizelet, burri foli diçka dhe u ngrit. Pas tij u ngrit edhe gruaja, e mandej vajzat me radhë dhe u nisën drejt daljes. Për një çast dielli ua ndriçoi ftyrat. E

pashë se burri nën çerdhen trishtuese të flokëve ishte shumë i bukur, me dukje, e cila ishte përzierje e besnikrisë dhe dalldisë maniake, sikur ishte konsumues droge. Sytë e bukuroshës, ajo thellësi e cila mbrëm më gëlltiti në ekstatën e saj, qenë përplotë pikëllim. Kaluan pranë meje duke mos më shikuar. Vajzave iu duhej përpjekur të më mos shikojnë, sikur t'iu kishte ndaluar dikush. Njëres prej tyre edhe përkundër vullnetit të saj sytë i shkuan nga unë, e mandej u tërhoq me shprehje fajsie në fytyrë. Njëra pas tjetrës lëshoheshn shkallëve dhe kokat e tyre humbnin në vrimë.

Zëri i friksuar më tha t'i mbathë çizmet, të marrë torbën dhe të ikë nga fshati me rrugën më të shkurtër. Zëri i arsyës më paralajmëroi se me këtë gjest do të bëj marrëzinë më të madhe. Nga të shkoj? Prapë nga qafëmalli? Kanionit përpara? Sa është larg fshati tjetër? Edhe sa kohë do të mund të qëndroj para se të ngordhë nga uria, apo të më mbuloj bora dhe të bëhem Buda i akullët?

Qeni përsëri lehu dhe përmes dritares zërat depërtuan. Kishte shumë zëra. Disa ishin kureshtar, të tjerët të habitur, të tretët shpjegonin. Dëgjova qeshje femërore dhe klithma lozonjare të fëmijëve. Plaka pranë vatrës me siguri ishte e shurdhër sepse fare nuk e ktheu kokën. Iu afrova dritares dhe vëmendshëm shikova jasht. Në oborr shtyheshin burrat, gratë, fëmijët dhe vajzat e reja. Ishin të veshur me llojlloj kostumesh: tibetase, ladake, nepaleze dhe të indisë veriore. Përzierje e ngjajshme të prejardhjes e zbulonin edhe fytyrat. Disa i kishin fytyrat e ngushta, ovale çfarë i hasë në Nepal, të tjerat të gjera me mollëza të qitura, të cilat mund t'i shohësh në Zanskar, të tretatë gati të zeshkëta dhe pak të rrumbullakëta, të ngjajshme me ato bengaliane. Disa burra në koka kishin kapela me strehë të gjerë dhe pallto sikur funda deri tek gjunjët, me qese rreth brezit në vend të xhepave. Shumë prej tyre kishin çerdhe flokësh të

shkamisura e të bujshme sikurse nikoqiri im. Gratë kishin kapela të stolisura me gur të çmuar, të ngjajshme me kapelat në Zanskar, derisa disa gra tibetase kishin flokë të krehura në vijë dhe të gërshetuara në gërsheta. Disa të tjera, të cilat dukeshin si nepaleze, kishin byzylyk në veshë dhe hunda. Më së shumti kishte vajza të moshave të ndryshme. Më e reja i kishte dhjetë vjet, derisa më e vjetra s'i kishte më shumë se shtambëdhjetë. Të gjitha ishin të veshura me funda të ndrydhur e të arnuar, në të shumtën ngjyr hiri, disa të verdhë, me xhempera të leshtë e të grisur dhe me pallto nga materiali i fortë. Flokët i kishin të gërshetuara në gërsheta, apo beqarisht të shkamnisa, të gjitha ishin të stolisura me qafore, vathë, byzylyk. Nikoqiri qëndronte në mes të turmës dhe përgjigjej në pyetjet e dyshimta. Në fund u kthye mbrapa, turma u nisë drejt shtëpisë. Kërceva mbrapa në dyshek dhe fillova të shtiresha kinse jam në gjumë.

Dhjetë minuta të plota njerëzit erdhën dhe shpërndaheshin nëpër dhomë. Dëgjoja shtyerje dhe zëra të heshtur. Mandej përnjëherë gjithçka u hesht. Shpresoja se kishin ikur, por kur shikova nëpër qepalla, i pashë se ishin renditur në anën tjetër të murit sikur kor, të shkurtit përpara të gjatit mbrapa, dhe palëvizshëm më shikonin. Në mua qenë të zgurdulluar tridhjetë parë sy, disa ftohtë dhe nga lartësia, të tjerët vresues si të tregëtarit, të tretët me shprehje mosbesuese; disa të pandieshëm, sikur të ishin të xhamit. Më vështronin si një shtazë të rrallë, e cila papritmas është behur në fshat, dhe se nuk dinë se çfarë të bëjnë me të. Nuk di sesa gjatë më vështruan ashtu, por unë kisha ndjenjën se ishte më shkurtë se gjysmë ore.

Më në fund filluan të ikin, së pari burrat, e pas tyre gratë, më pas djelmoshat dhe mandej vajzat. Jasht përsëri u ngrit zhurma dhe pëshpëritja në oborr u shndërrua në komentim të zëshëm. Mandej u lëshua orteku i qeshjes, i cili u shndërrua në

llomotitje monotone. Dikur zërat nisën të rrallohen, njerëzit shkonin.

E gjeta hartën gjeografike dhe e hapa për të ditur se ku në drej të mallkuar jam. Përzierja e racave të banorëve m'u duk shumë e pazakont. Edhe pse në malet e himalajeve jetojnë me qindra grupe etnike, shumëllojshmëria e këtillë do të ishte e natyrshme vetëm në qytetet e mëdha, ku njerëzit shkojnë për shkak të fitimit, apo në ndonjë pazar, kur shkojnë për të shitur apo blerë. Por në këtë fshat nuk pashë se kishte arsye për t'u tubuar kaq shumë njerëz të ndryshëm.

Harta gjeografike nuk ishte mjaft e detajizuar. Derisa isha me Joganadën, rrallë herë e hapja sepse më ishte e njëjtë se nga do të shkonim, ai e dinte, e mua nuk më interesonte drejtimi. Por çfarë lëvërdie kam nga harta në të cilën Zanskar ende qëndron si Zaskar (gabim i hartografëve të parë?) në vendin, i cili për çdo vit tetë muaj është i ndarë nga bota, deri vonë vizitorët nga Evropa kanë mundur të numërohen në gishtinjtë. Një nga paradokse më të habitshme të kohës moderne është fakti se syri i kamerës satelitore mund të regjistrojë çdo vrimë në Himalaje, por po qe se nisesh për atje, do ta kuptosh se shumë më e shpejtë dhe më konfore është rruga për në hënë. Të paktë janë ata të çmendur, të cilët marrin guximin që me jakë t'i kalojnë qafë malet.

Në hartë e gjeta Tsakr dhe Morari, por liqenin, të cilin e kisha parë nga qafëmali, dhe i cili mbet diku prapa kodrës, qe shumë i vogël, me siguri shumë i vogël për t shënuar në hartë. U kafshova nga zilia përse nuk e pyeta Henrin ai me siguri e ka ditur. E largova hartën.

Shkallëve u zvarritë çupëza e shkamnisur me fytyrë gazmore. M'u duk se nuk e kisha parë as mbrëm e as sot në turmën e njerëzve. Në duar mbante shportën e vogël me bizele. Kur më pa, e hapi gojën dhe klithi e habitur: "Eh?" Një kohë të

gjatë vetëm më shikoi, e mandej u afrua dhe ma preku veshin e majtë. Më pas filloi të ma shkulte mjekrën. Në fund më kapi për hunde dhe fotë e shtërgoi. Qeshi dhe në një gjuhë të panjohur foli diçka, e unë pata ndjenjën s’e po më thotë: “Në drej të mallkuar, po ti nuk te koke lugat.” Guximshëm dhe kureshtarë më shikonte drejt në sy sikur priste t’i them diçka. Qeshej. Ishte e ndryshme nga të tjerët.

“Ti je bukuroshe.” – ia thashë në sllovenisht. Me një zë gurgullues përnjëherë u përgjigj diçka. U bë serioze, iu lotuan sytë dhe vëmendshëm e shikoi torbën. Drejtoi gishtin nga ajo dhe tha diçka që tingëllonte si pyetje. “Dëshiron të dishë se çfarë ka brenda?” – I rrodhi supet, e mandej tundi kokën në shenjë pohimi.

E hapa dhe nxorra konzervën e Henrit me fasulë, e mandej peksimet. Shikimi i fluturoi nëpër to, mandej shkëlqeu zemërimi, madje edhe u skuq dhe prej saj rrodhi vërshima fjalësh, më dukej se më qortonte, se diçka ma ndalonte. E la shportën, m’i mori konzervën dhe piksimet nga dora dhe i futi përsëri në torbë. Mandej me bizele në duar vrapoi kah vatra, i la ato dhe filloi të hallakasë nëpër rrëmujën e enëve.

Plaka kundërshtoi dhe me sokëllirë nisi ta qortoje. Çapkënja e vogël miklore rrëmbyeshëm u kthye nga ajo, përdredhi buzët dhe shtyr ajrin përmes buzëve të ndrydhura. “Pprrrrr!” Plaka u hesht dhe ia ktheu shpinën. Vajza mori kallamin dhe me të ndezi aromën në enën e bakërt, e vuri para meje. Duke vrapuar njëjtë shpejt u kthye me shportë në dorë nga vatra, përsëri vrapoi për ta marrë pjatën e drunjët, e futi lugën në kazan dhe nxorri qull, i cili avullohej, dhe ma solli. Mandej u gjunjëzua para meje dhe me gjestikulim ceremonial më ftoi që të ha mëngjes.

Falënderit, i thashë dhe mora qullin. I mora erë dhe kishte aromë të këndshme. Lëpija dhe llapisja, zgjatja buzët, sepse qulli më derdhej nëpër mjekër, derisa vajza qeshej dhe më

shikonte e gëzuar që kishte pëvetësuar këtë lodër të kërleshur. “Si quhesh?” – E oyeta. Me gisht tregova nga vetja dhe thashë: “Evald.” Sytë i shkëlqyen, e imitoi gjestikulimin tim dhe tha: “Dolma”. Plaka tek vatra u ngrit në gjunjë dhe filloi përsëri të murmurisë. Dolma u kthye nga ajo dhe përsëri i përdredhi buzët si më parë dhe përsëri me gjuhë shtyri ajrin “Pprrrrllll” dhe përsëri plaka u hesht. Kur Dollma e vërejti se mjeshtëria e saj po më pëlqenë, zëshëm qeshi. Shikimi i saj më ndiqte gjatë ngrënjes sikur shikimi i këlyshit besnik. Sa vjet mund t’i ketë? Trembëdhjetë?

Kur u ngopa, lëpiva gishtrinjët dhe e lëmova stomakun. Mandej i tregova me gjeste duke i ngritur duart dhe duke marr erë nën sqetulla, se dua të pastrohem. Buzëqeshi, kërceu në këmbë, më kapi për dore dhe filloi të më tërheq nga dalja. “Prit, prit.” – I thashë. Mbatha çizmet. Nga torba mora sapunin, peshqirin, pantallonat, këmbishën dhe çorapët.

Më çoi deri tek shkallët dhe përmes tyre në oborr. Bulldogu duke kërcëllitur u vërsul në mua, por Dolma, hapë e mbyll sytë, e qetësoi me mjeshtërinë e njëjtë të gjuhës sikur plakën më heret. Qeni i shkamisur dëgjueshëm e uli bishtin midis këmbëve dhe iku prapa këndit. “Tash po e shohë se edhe mua më duhet mësuar këtë mjeshtëri”. I thashë dhe menjëherë provova. Dhe për çudi shumë mirë tingëlloi, këtë e kuptova kur Dollma filloi të kërcej dhe të më lavdroj. Oborri që i zbrazët. Më kapi për dore dhe më çoi përgjatë murit, mbrapa të cilit rriteshin drunjët e shtrembër. Nëpër shtegun e tokës së shkelur ngutej pas meje prapa shtëpisë së fqit dhe dy çortenave pas kodrës shkëmbore të rrëpirtë të shpatit, ku nga lartësia derdhej përroi dhe lëshohej shkallëve shkëmbore si ujëvare.

Uji që shumë i ftohët, por isha përplotë me pleshta dhe tmerrshëm i pist. Për një çast mendova të zdeshem deri në brez, por kjo do të ishte budallallëk sepse ujëvara të tërin do të më

kishte lagur. Për çka të turpërohem para krijesës natyrore, mendoja derisa zdeshesha. Isha kureshtar ta dija se a do të habitej edhe ajo. Jo, kjo nuk ndodhi. Kur u futa nën dush dhe fillova të dihatem e të uluroj, e entuziazmuar kërcente dhe më kurajonte. Nuk munda të qëndroja gjatë, u sapunova, u spërkata dhe shpejt i lava flokët, e mandej kërcëva në tokë të tharrë dhe fillova fuqishëm të fërkohem me peshqir. “Vhuuuuuh” – dihatja – “vhuuuuuh”.

“Vhuuuuuh” – u përgjigj Dolma – “Vhuuuuuh”, kur e lash peshqirin dhe mora pantallonat, m’u afrua, u gjunjëzua, më kapi për kofshë dhe me gjuhë sikur qenë nisi të ma lëpinte kokën e penisit. U rrënoqetha i tëri. Shpejt u ngrit, u përkul dhe m’i afroi pantallonat.

“Ato tjerat”- i thashë – “këto janë plotë me pleshta”. Egërsisht kruhesha, qeshi dhe vrapoi për t’i marrë rrobat tjera, të cilat m’i binte një nga një derisa nuk u vesha dhe u mbatha.

Në atë moment shikimi më iku nga maja e shpatit.

Zemra sa s’m’u ndal. Lartë mbi mua drejt qiellit ngritej kodra shkëmbore, në të cilën ishin gjysmë të gdhendura e gjysmë të ndërtuara shtëpitë e bardha lamaserit të cilat i kisha ëndërruar. Sipër tyre në pllakën shkëmbore qe i gdhendur kryqi i grremçët brimajtë.

Mjeshtri i “karrocës diamantike”

1

Prapa çortenës së parë shtegu shkonte kah dalja në mes kodrave shkëmbore, për të cilët ishin të lidhur buldogët dhëmborë. Njëri m’u ngërmua nga e majta, e tjetri nga e djathta, për pak sa nuk më coptuan. Por Dolma përdori mjeshtërinë,

“prrrlll-in” e saj, së pari njërit e pastaj tjetrit, kështu që langojtë u larguan në distancë të sigurtë. Te çortena më e gjatë u ndalëm. Kodra shkëmbore dilte nga toka dhe pingule ngjitej kah qielli. Në të ishte gryka e shpellës së madhe, shtëpitë e bardha mugullonin nga errësira e saj dhe në formë ballkoni shpërndareshin nëpër kodrën shkëmbore.

Dolma më mori për dore. Në prekje ndieva dëshirën për afërsinë e njeriut, edhe tek ajo madhështia e lamaserisë sikur kishte zgjuar ndjenjën e vogëlsisë dhe kalueshmërisë. A mos ndoshta kjo ndjenjë ishte vetëm në mua, ndërsa ajo vetëm iu është përgjigjur me ngrohtësinë e shuplakave për të më ngushlluar?

Të gjitha që i kisha parë ngadal u shkrinë në harmoninë e diçkahit vezullues: reflektimi i diellit në muret e bardha, dhe hijet midis shkëmbinjëve të hirët, në të cilët ishin grupuar themelet e shtëpive; rasat e kuqe të murgjëve nëpër ballkona dhe kulme, edhe shtigjet dhe shkallët, të cilat çonin nga shtëpia në shtëpi; flamujtë lutës, të cilët valonin në erën e lehtë, edhe zbrazësia e hijesuar e shpellës, në të cilën shtëpitë lenin përshtypje sikur rriten në nofullën e grykës si dhëmbë gjigant; edhe kryqi i zi grremçak, i cili dominonte mbi të gjithë, sikur të ishte i tatouar në ballin e gurit gjigant: krejt kjo u derdhë në ritmin e dritës, të cilin e krijonte përshtypja se lamaseria lindte, se ngjante, se është organizëm.

Në atë moment thellë deri në zemër më përshkuan njëkohësisht edhe ngrohtësia edhe ftohtësia. Në lartësi, në njërën prej çative apo ballkonave, u dridhën telat dhe iu bashkangjitë flauta, ranë tupanat. Muzikën nisi ta shoqërojë zëri, të cilin e kisha dëgjuar me Henrin dhe përcjellësit e tij në rrugë kah qafëmal. Zëri i butë vajzorë vibronte mbi përcjelljen e muzikës, ngritej dhe lëshohej, i dorëzohej erës, lëvizte, kthehej dhe zhdukej nëpër luginë. Sirena, u shtanga.

Parandjenja u realizua. Ky ishte vendi të cilin e kërkoja me Joganandën, shtëpia e sektës tantriste të idhujtarëve të vulvës dhe falusit, përdoruesëve të drogave dhe mishit të kufomave, seksit ritual me virgjëresha dhe plaka dhëmbërënë. Këtu gjendet e liga, e cila duhet të më rilindë.

Përnjëherë të tërën e kuptova: qenët, të cilët i ruanin shtëpitë dhe rrugën deri në lamaseri, mosbesimin e njerëzve dhe seksin ritual nën dritën e qirinjëve, por edhe prezenca aq e madhe e vajzave. Ky nuk ishte vendbanim i zakonshëm. Nga jasht gjithçka dukej normale, ara të cilat prodhojnë thekër, ku rriten delet, dhitë dhe jakët, i ushqejnë jo vetëm banorët por edhe murgjit, ishte tipike si në anën tjetër të qafëmalit. Por kjo ishte mashtrim.

I kuptova, po ashtu, edhe shikimet. Nuk isha i mirësëardhur. Nuk deshën të më dëbojnë por u përpoqën të më çojnë deri në atë gjendje që vetë ta kuptoj s'e më duhet të ikë sa më parë. Kur rastësisht më ka gjetur Dolma, plaka është munduar ta ndalojë të më mos afrohej. Por përse çapkënja e vogël nuk e ka dëgjuar? Pse ajo vetë më pruri në lamaseri?

E shikova. Ishte skuqur dhe i ngjante xhuxhit të pafajshëm. Kisha përshtypjen se vetëm Zoti e di se për çfarë ishte lidhur për mua dhe kokëfortësisht kishte vendosur të më marrë në mbikqyrje.

Kjo ndjenjë u forcua kur përmes shtegut të rrëpirtë lakuam për në hyrje të lamaserisë dhe prapa këndit hasëm në një grupë fshatarësh, të cilët me tenxhere dhe shporta të zbrazura ktheheshin në fshat. Na i trupuan rrugën. Dolma më kapi për dore dhe kokëfortësisht shtrembëroi buzët. Kur e kuptuan se më çonte në lamaseri, nisën ta qortojnë, burrat me zë të lartë, ndërsa gratë me tundje koke dhe i çuditëshin injorancës së saj. Gjithçka fliste se ata nuk do të ndalen derisa vajza mos t'i bindet urdhrave të tyre dhe të më kthej mbrapa. Zemërimi u shndërrua në tërbim

dhe fjalët binin mbi të gjorën Dolma sikur gurë, e ndjeva se filloi të hamendej. Në momentin kur vendosa ta tërheqë mbrapa dhe ta shpëtoj nga dilema, me rrëmbim e ngriti kokën dhe aq fortë bërtiti saqë burrat dhe gratë të tmerruar u tërhoqën mbrapa. Tash ajo ishte në rradhë t'ua kthente qortimin, të protestojë dhe ta mbrojë qëndrimin e saj, e këtë e bëri me aq vullnet saqë e tëra dridhej, kështu që kisha përshtypje se të gjithëve do t'iu gjuhet në sy. Burrat mundoheshin t'i kundërvihen, por asnjëri nga ata as nuk pat shansë të vijë deri te fjala. Së pari u larguan gratë, e më pas edhe burrat. Dolma në tërhoqi përpjetë pas vetes. Kur veç i kaluam, ajo u kthye, përdrodhi buzët dhe e fishkëlloi “Prrrrlllll-in” e saj ofendues. Për një çast të gjithë u shtangën, e mandej njëri pas tjetrit të heshtur e të tmerruar u nisën shtegut te poshtë. Dolma thellë frymoi dhe duke më shikuar thekshëm qeshi, sikur donte të thoshte: “Kaluam shumë më lehtë, sesa mendova”.

Në oborrin e ndërtesës së parë na ndali murgu i ri, i cili kishte të veshur rasë të kuqe. Prezenca ime me sa dukej nuk i pëlqeu, më shikonte me dyshim, e mandej iu drejtua Dolmës duke kërkuar shpjegim. Sipas tonit të saj konkludova se diçka e bezdisi dhe se ajo çuditej sesi ai merr guximin të ta pyetë se ku po më çon. Nuk e di sesi ajo ia doli, por pas disa minutave murgu nisi të mbrohej dhe të arsyetohej se nuk kishte kurrfarë mendimi të keq. Por Dolma veç e posedonte dinakrinë, me të cilën femra e çarmatosë mashkullin. Në fund çapkënshtëm e goditi murgun në stomak.

Filluam të ngjitemi drejt zemrës së lamaserisë. Shkelnim nëpër shkallë shkëmbor, shkallë të drunjët, hynim koridoreve të errëta, kalonim prej çatisë në çati, gjithnjë e më afër ndërtesave, të cilat dremisnin në errësirë. Isha gjithnjë e ma shumë i dihat, gjithnjë e më i hutuar, gjithnjë e më i habitur. Manastiri ishte qa i madhë saqë të përkujtonte në qytetzën mesjetare. Kisha përshtypjen sikur qëndronte në dofarë shkallësh zejtare. Poshtë

thaheshin rrobat, dëgjoheshin kërcitjet dhe kur përgjova nga dera, pashë farkatarin, i cili e godiste me çekan copën e skuqur të hekurit. Pak më lartë kishte stava dhe bodrume, e mbi to kuzhina. Edhe bulldogët nuk mungonin, por ishin të ndryshëm prej atyre poshtë, më të dremitur, më përtaca dhe të paineresuar. Në pjesën e poshtme nuk kishte shumë murgj, më shumë kishte gra me funda të gjatë dhe burra me llojloj veshjesh, rasa të ndryshme sikur në fshat.

I pashë edhe vajzat. Vajzat me vathë dhe qafore laramane, të cilat përgjonin pas derës. Shikonin nga dritaret, rrini nëpër kënde, mërzhiteshin luanin me flokë apo dremisnin: sikurse punëtoret e haremit, kur kënaqen në çastet e joangazhimit. Sytë e tyre si të maceje e të butë, disa pikëllues, të tjerët përtacësisht joshës, më ndiqnin. Më së shumti më shqetësonin duart e tyre aq të ndryshme, ishin duar grashë. Edhe fytyrat e tyre shprehnin pjekuri, lodhje, mplakje të hershme. Kurrfarë naiviteti apo freskie rinore, vetëm rryerje dhe humbje në mendime, sy butësisht të përqeshur. Dhe ndonjë ballë të rrudhur.

Majës përpjetë kishte gjithnjë e ma shumë murgj me rasa të kuqe dhe salla, në muret e të cilave ishin të varrura tapiseritë e “holla” tibetase, gjithnjë e më shumë statuja të Budës në poza të ndryshme, gjithnjë e më shumë statuja hyjnishtë dhe demonësh të ndryshëm. Disa mure ishin të mbuluara me mandala pitoreske. Në njërën nga çatitë ballkonike qenë të ulur në rreth dymbëdhjetë murgj dhe zëshëm recitonin tekste të shenjëta. Recitimi i ngjante këndimit gregorian.

Mandej hymë në hijerësinë e lagët dhe e pashë se sipër nesh lakohej plafoni i shpellës. Në thellësitë e errëta të saj krrokitnin lakuriqët. Nëpër çatitë ballkonike takoheshin, apo mburrshëm shetisnin pëllumbat ngjyrë hiri në të bardhë. Nga thellësi e shpellës rrjedhte burimi i vogël dhe derdhej në shkëmb, Dolma u gërmuq, kapi ujin dhe lagu fytyrën lëkurkuqe. Mandej

piu. Përsëri kapi ujë me pëllëmbë dhe i ngriti nga unë, piva nga pëllëmbët e saj, të pista, të vockëla, të cilat më prekën thellë në shpirtë. Uji ishte i pastër, i frskët.

Hymë në dhomën, në të cilën para statujës së Budës rrinte i ulur murgu shumë i vjetër dhe meditante symbyllas. U munduam që të përvidhemi pranë tij në gishtrinë. Mbërrimë thuajse tek dera kur kumboi thirrja dhe ne u shtangëm. Ngadal u kthyem. Murgu na shikonte me ashpërsi prindërore. Dolma nisi të më prezentojë dhe diçka të shpjegojë. Fliste e përmbajtur, me respekt, derisa murgu plak më vështronte duke mos më shikuar drejt në sy. Mandej lëkundi kokën u pëkul për ta vazhduar meditim.

E ndieva që Dolma thellë mori frymë dhe më kaploi droja se mos tash do të filloj të bërtas e të uluroj. Isha i bindur se me plakun në këtë mënyrë nuk do mund ta arrijë qëllimin e dëshiruar. Për fat të mirë edhe ajo e ditke këtë. Rishtazi me durim dhe me lutje ia shpjegoi, e mandej iu gënjëzua murgut, ia kapi dorën dhe tri herë ia puthi. Herën e parë ky veprin muk i pëlqeu, e mandej, përnjëherë qeshi, ia lëmoi faqen dhe u nisë për në dhomën tjetër. Dolma triumfisht qeshi me mua. Edhe pse nuk e dija se çfarë na priste prapa derës, nuk kam mundur e mos t'ia uroj për durimin dhe gjindshmërinë. Kur u kthye plaku merakosëshëm u zgurdullua në të. Shkurtazi i foli asaj diçka. Për një çast ajo u bë serioze, u nisë nga dera dhe më dha shenjë që ta përcjellë.

Dhoma kundërmonte joshëm nga kandili. Në murin kundrullë ishte altari, të cilin përmes dritares e ndriçonte dielli. Para tij mbi jastëkun e kuq në pozën e lotusit rrinte burri me moshë të papërcaktuar. Ishte lëkurëzi, me vija induse të buta, kisha thënë se ishte Bengalian. Kishte të veshur rasë të bardhë të mëndafshhtë. Në veshë i kishte të vërë katër rrathë të zi, e rreth qafës tri qafore të kuqe, të bardha dhe të zeza. Para tij ishte një

tavolinë e shkurtër mbi të cilën përveç ziles dhe luleve të malit ishte edhe “vaxhra”-

skeptri diamantik, në budizmin tibetas është simbol i pushtetit shpirtëror. Trupi i tij, edhe pse vital thuajse djaloshar, nuk ishte trup asketi. Gojën e kishte butësisht, gati joshëm, të lakuar. E sytë ia shprehnin të gjithën, sikur të ishin pasqyra të cilat reflektojnë gjithçka që vëhet para tyre.

Dolma ra në gjunjë para tij dhe tri herë thellë u përkul. Me zë të ulët dhe lutshëm, në fund e përgjëroi. Mandej e uli kokën dhe priste. Vijat në fytyrën e hollë e të heshtur lëvizën. Nën rasë doli dora e stolisur me unaza dhe duke e ngritur zilen kumboi. Erdh murgu plak dhe duke më kapur për krahu më qiti nga dhoma. Përmes derës ansore më çoi në çatinë e rrafshët të diellosur. Diçka foli dhe unë e kuptova se këtu më duhet të prisja.

Iu afrova parmakut dhe i shikoja çatitë para meje. Në atë moment jolarg nga unë më shumë e parandieva sesa e pashë fytyrën e njohur të mashkullit të gjatë me pantallona të zeza të leshtë, me çizme malorësh deri në gjunjë dhe me çerdhe flokësh kaçurrelë në kokë. Ngadal u kthye.

“Mirëdita, Henri Napoleon Aleksandër,” – I thashë dhe shtova: “Abraham”. Duke u kolovitur m’u afrua. Nuk mund të besonte se isha i vërtetë. “Çka dreqin bën ti këtu?” – Foli më në fund. – “E ti?” – E ngacmova. – “Po e kërkon Jetin a?” “Përse nuk më tregove se je nisur për këtu?” – Më pyeti duke më qortuar. “Po, edhe nuk jam nisur” – iu përgjigja – “ama ti po, përse nuk ma the?”

Me duar në xhepa shetiste nëpër çati. E pashë se e kafshonte buzën e poshtme. Më shikonte tërthorazi dhe më pyeti: “Sa ke paguar?” – iu përgjigja se nuk kisha dhënë asnjë metalik. Nuk më besonte. “Kam pru tonelata ushqimesh” – tha – dhe ua kam dhënë një mijë dollar në të gatshme. Solla paisje fotografike, të cilat m’i konfiskuan dhe për to më duhet të paguaj edhe një

mijë dollar tjera në Indi. E ti po mendon se mjeshtri do të pranojë tek ashtu, pa kurrëgjë? Jo shoku im jo, s'do të pranon.

Desha t'i them se më është e njëjtë s'e a do të më panojnë apo jo, s'e edhe kështu nuk mendoj të qëndroj këtu, por në atë moment murgu plak më thirri. E shkova pas deri te dhoma e aromatizuar. Dolma më nuk ishte aty. Në tymin e aromës, i cili shpërndahej nëpër dhomë, rrinte vetëm mjeshtri, epror në lamaseri. Me lëkundje mezi të dallueshme të vetullave e liroi murgun dhe u zgurdullua në sytë e mi.

“Ulu.” – E tha anglisht me akcent të zgjatur. E dëgjova. Një kohë të gjatë depërtueshëm më vështroi. Nuk e largova shikimin, kisha dëshirë t'i lë përshtypje s'e nuk ia kam frikën. Në fund tha: “Mirë se vjenë në tempullin e karrocës diamantike.”

Faleminderit, i thashë. Shtova se shumicën e mjeteve financiare, për fat të keq, i kisha harrxhuar dhe se kam aq sa për t'u kthyer në shtëpi. Nuk mund t'ia kthej borxhin për privilegjën, të cilën me aq zemërgjerësi po ma afron.

“Kjo nuk është privilegjë” – tha – “dhe nuk duhesh ta kthesh borxhin ashtu siç mendon ti. “Atëherë në ç'mënyrë? “Ashtu që t'ia kryesh një shërbim Dolmës, e cila të ka zgjedhur dhe ta ka siguruar vendin me lutje.”

“Çfarë do thonë njerëzit në fshatë?” – E pyeta. – “Nuk iu kanë gëzuar ardhjes sime, por edhe më pak kur më panë se vijë në lamaseri.”

“Kanë përvojë të hidhur. Ti po i përngjanë Australianit, i cili ka qenë këtu me neve para një viti. Tantra e ka çmendur dhe në fund nuk kemi pasur tjetër zgjidhje përpos t'ia lëmë ujqëve. Nuk dëshirojmë që kjo të përsëritet.”

Buzëqeshi dhe më shikoi. Indiferent, tolerant, i pa vullnetshëm të më bindë për çfarëdo çoftë. I mendueshëm i thashë: s'e nuk kam ardhur me qëllim për të qëndruar. Nuk jam mjaftë i fortë. Kam përjetuar gjëra, të cilat deri diku më kanë

trazuar. Tantra, përndryshe, shumë më intereson, por në këtë çast motivet personale nuk i kam të qarta. Kam frikë s’e nuk janë mjaftë të qarta. Do të ishte më mirë që tash të shkoj dhe të vijë tjetër herë.

Gati pesë minuta më shikoi i heshtur. Aroma ma gliconte hundën dhe ngadal më joshte. “Dolma të ka zgjedhur” – tha – “ajo është shumë kokëforte. Ka forcë të pazakont. Nëse nuk ia plotësonë dëshirën, energjia e saj frustruese do të bëhet shkatërruese. Për këtë arsye ia kam plotësuar dëshirën.” Heshti një kohë e mandej tha: “Dhe për këtë arsye nuk mund të të lejoj të shkosh.”

Tek kur u ngrita në këmbë dhe kur i thashë s’e po shkoj në fshatë për ta marrë torbën, e kuptova s’e nuk tallej. “Përse të lodhesh” – tha – “do e dërgoj ndonjë murg të ri. “Jo, refuzova, torbën do të shkoj ta marr vet.

Nuk mbërita as deri tek dera, kur këmbët m’i rëndoi forca misterioze. U mundova ta bëj edhe një hap, kisha vullnet, por trupi nuk më dëgjoi më. Sikur kisha shkelur në fushën e energjisë së padukshme. Ktheva kokën dhe në mjegullën e aromës m’u dukë se sytë e mjeshtrit flakronin. Veç në momentin pasues përsëri më shikonte qetë dhe sjellshëm si më heret. Ndjenja s’e isha i rrethuar nga fusha e padukshme energjetike u zhduk. Posa provova të dal jasht, shtangimi u kthye përsëri dhe këtë herë e ndjeva në gjithë trupin shumë më qartë se herën e parë. Tmerri përnjëherë më goditi me aq forcë sa që mezi qëndrova në këmbë. “Do ta dërgoj ndonjë murg të ri.” E përsëriti mjeshtri.

Në atë çast kriza u shkri në njohjen se këtë vend mund ta lë vetëm me mëshirën e mjeshtrit të “karrocës diamantike” nesër po që se ai dëshiron, apo edhe kurrë.

Le të jetë kështu, u dorëzova. Le të më përvetësojë. Le të bënë me mua çfarë të dojë. Ishte e pabesuar, por ndjenja e besnikrisë ma afroi ndjenjën e çlirimit. Me lehtësi shkova deri në

paradhomë, e prej aty në platformë, nëpër të cilën shetisnin pëllumbat ngjyrë hiribardhë. Nga lehtësimi i papritur përsëri më lindi dëshira për të ikur, por veç pas hapit të parë forca misterioze më shtrëngoi padiskutueshëm si më herët.

Nëse kisha me thënë s'e po e kërkoj Henrin, apo dua që ta gjej Dolmën, pengesat nuk shfaqeshin. Kisha mundësi të lëvizë. Por posa mendoja për ikjen nga lamaseria, diçka i shtangonte nervat e mia në palëvizshmëri. Çka ishte ajo forcë, prej nga rrjedhte?

Disa herë provova ta mashtroj. I thoja vetes s'e po e kërkoj Henrin, e në anën tjetër shikoja nga dalja. Por posa mendimi im depërtoi deri në vetëdije, këmbët u ndalën. Provoja në të gjitha mënyrat duke i thënë vetvetes s'e po shkoj deri tek rrëza për ta shikuar lamaserinë prej poshtit. Në këtë jam munduar të besoj. E ishte sikur dikush të më pemtonte pavdekshi po që se në çastin tjetër nuk mendoj për kalin e bardhë. Nuk kam mundur ta ndal mendimin për drejtimin e drejtë; sa më shumë që mundohesha ta ndaloj, aq më shpejtë depërtonte në vetëdije. Dhe posa mbërrinte aty, ishte sikur dikush ta tërhiqte frenin e dorës sepse e ndieja se si treni ndalej, se si energjia kinetike shndërrohej në letargji.

Mjeshtri më kishte hipnotizuar. Kot kërkoja shpjegim të arsyshëm. Në letargjinë hipnotike në nënvetëdijën time (apo në një pjesë të vetëdijës) komandohej urdhëri s'e nuk më lejohet ta braktisë lamaserinë dhe se sa herë tentoja këtë ta bëj, nënvetëdija i zbatonte urdhërat dhe më paralizonte. Në fillim kjo më dukej e pabesueshme, e marrë, qesharake. Më dukej çmenduri se si me vullnetin personal nuk po mundem t'i kundërvihem dëshirës personale. Doja të shkoja, vendosa të shkoj, ndieja vullnet, vendosmeri në vete për t'u nisur. Por nuk munda as të lëvizë.

Më lindi dëshira t'i kthehem mjeshtrit dhe ta përgjëroj[të më çliroj nga ky dry automatik psikologjik, e për falënderim t'i

premtoj s'e nuk do të provoj të iki. As këtë nuk ka mundur ta bëj. Porsa mendoja të shkoja tek mjeshtri me këtë qëllim, këmbët më merreshin. Ma kishte bërë të pamundur shkuarjen, ma kishte pamundsuar t'i afrohem derisa nuk më thërret ai vetë. Me një koditje i ka mbytë dy miza dhe krejt ngjarjen e ka shkarkuar nga mendja e tij. Ky nuk ishte mjeshtër laik.

Ndieja lehtësim. Varsisht nga vullneti, i cili ishte pakrahasueshëm më i madh se i imi, parandieja lirinë, e cila ishte gjithëprezente. Mundësitë e reduktuar e kanë pasur kuptimin se për gjërat themelore më nuk më duhet të vendosi. Prej ndjenjës së hutisë, në të cilën gjithçka ishte e hapur, krejt varej nga unë, unë vetë isha gjithçka dhe shkretira e panjohur, edhe njerëzit misterioz, me të cilët nuk kuptohesha dot, u shpërngulën në botën e rregullave të drejtësisë, ligjeve dhe autoriteteve të parevokushme. E kjo do të thotë se kam mundur të pushoj, të relaksohem, t'i kushtohem detajeve.

Në këtë mënyrë krijohen partitë politike, religjionet, pushtetet diktatoriale. Pesha e lirisë absolute është e rëndë dhe shumë e rrezikshme për mendjen, e cila nuk është ngritur mbi nivelin e samsarës(botës së iluzioneve). Për mendjen e cila (akoma) nuk është Buda. Mendja e cila (akoma) nuk është bërë Buda, i nevojitet mbështetja, siguria, rendi, diçka në të cilën mund të besojë. Edhe nëse këtë nuk e gjenë, e trillon.

3

Doja të diskutoja me Henrin për rrjedhën e ndodhisë. Për fat të keq, së shpejti e kuptova se vetëm mjeshtri në krejt lamaserinë ishte ai, i cili fliste anglisht. Pyeta andej-këndeje, përgjova nëpër të gjitha dyertë, e përshkruaja Henrin me fjalë e me gjeste, por gjithkund hasja në rrudhje supesh, habitje dhe tallje. Ndoshta është kthyer në fshat, mendova në rrëzë të

lamaserisë dhe u drejtova nga dalja. Posa i bëra tre hapa, përnjëherë më robëroi fusha e forcës së padukshme.

Ngadal u ktheva mbrapa. Prapa këndëve të errëta ndërmjet shtëpive, nga pragjet, nga kapakët, më përgjonin sytë e vajzave të manastirit. Më ndiqnin me shikime sikur macet e egra, të cilat me sy gjysmë të hapur i shikojnë vizitorët e kopshtit zoologjik.

Çfarë bënin me to murgjit e urtë? A ishin shërbëtore të së ligës, prostituta në tempull të cilat pozojnë gjatë riteve tantriste? U ktheva në çati para shtëpisë së mjeshtrit dhe pranë parmakut u shtriva në diell duke e hequr xhaketën dhe duke e mbuluar fytyrën me të, kështu më zuri gjumi.

Murgu i ri me buzëqeshje në fytyrë më zgjoi nga gjumi. Ma kishte sjellur nga fshati torbën, tendën dhe thesin e fjetjes. Së bashku me të u nisëm kah platforma për në brendinë e shpellës. Përkaj përroit më çonte kah ndërtesat, të cilat ishin në brendi të shpellës. U lakuam në të majtë dhe përmes shtegut të ngushtë mbërritëm tek dhomat nëntokësore, të cilat ishin të gërryera në shpellë. Qelitë e vogëla ishin të ndara në platforma të ulëta me dritare të vogëla. Hyrejt ishin me qemer të ulët dhe pa dyer.

Para një qelie murgu u ndal. U gërmuqa dhe hyra në brendinë e kthinës së vogël katrore, në të cilën nuk kishte kurrgjë tjetër përveç një dysheku me kashtë mbi dyshemënë prej guri. Murgu e shtyri torbën pas meje, u përkul dhe në shenjë përshëndetje e lëvizi dorën. Mandej vrapoi nëpër koridor.

Shtëpia ime, mendova. I çela kapakët e dritarës dhe i pashë malet madhështore në anën tjetër të luginës. Dërrasa e dritares qe trashë e mbuluar me jashqitje të pëllumbave. Të paktën me këtë, mendova, nuk do të jem plotësisht i vetmuar. Shtriva thesin e fjetjes në kashtë dhe u ula mbi të. Prej mureve guracake shpërthente lagështia. Dritarja kishte shikim kah lindja,

ora ende nuk ishte një, e në çelinë time veç u bë ftohtë. Le të jetë, mendova duke i mbyllur sytë dhe duke u mbështetur për muri.

Pas rreth një ore nëpër hyrjen e qemert u futu e buzëqeshur çapkënja ime e vogël. “Dolma!” – klitha. Më vërshoi vala e ngrohtësisë falënderuese që nuk më kishte harruar, bishtlëkundja e vogël djallëzore, e cila kishte bërë krejt çka ishte në mundësitë e saja për të më futur në lamaseri dhe të sigurohet që aty të qëndroj. U ulë galiç para meje dhe filloi të më shikojë me krenari poseduese, sikurse gjuetari, kur ka sukses në gjahun e shtazës së pazakont, më trishtoi ndjenja se prapa entuziazmit të saj nuk fshihej vetëm qëllimi naiv.

“A mos je dashuruar në mua?” E gudullisa me fjalë. Qeshi dhe diçka cicëroi në tibetishte. Kështu bisedonim – duke u kuptuar Zoti e di s’e çysh. “Po më duket se je pak e re për ato gjëra.” – E ajo vazhdoi: “Bru- bra-ngrij-narraun-lung-çen-nagrojngypru-grijen-prang-bang-bang.” – apo disi e ngjajshme. “Më ke zënë” – i thashë – “çfarë mendon të bësh me mua?” E ajo përsëri tha diçka të vetën.

“Bëhu e ndieshme me mua. Mos më keqpërdorë. Jam i thyeshëm. I brishtë. E nga pak po i frikohem të tërës. Më thuaj a është ky pushim dimëror, pushim para kthimit në botën, të cilën e njoh dhe që ka filluar tmerrësisht të më mungoj.” – Në shenjë pohimi lëkund i kokën duke qeshur dhe duke llomotitur.

“Kisha dashur të ta mësojë gjuhën sllovene.” – I thashë. “Slatka si.” (e ëmbël je) – Një kohë më shikoi e hutur, e mandej e përsëriti: “Stakasi.” Qeshja ime fuqishëm e gëzoi, kërceu lartë dhe duke kërcyer nëpër qeli përsëriste. “Stakasi, stakasi!” Fëmijë. Fëmijë i bekuar.

Mandej, sikur diçka e shpoi, i mbulli sytë dhe amësisht u zgurdullua në mua. Iu afrua torbës dhe nisi t’i nxjerrë të gjitha rrobat e mia. I gjeti çorrapet e përlyera dhe duke i afruar te hunda dhe me shikim nga qemeri u ngërdhesh: “Vuuuuuh.”

Vazhdoi derisa nuk mbërriti në fund. Gjithmonë kur haste në rroba të përlyera pufonte “puuuuf”, sikur diçka të tillë kurrë mos të kishte ndierë. U bë një grumbulli i madh sepse gati të gjitha që i kisha marrë me vete ishin të përlyera.

Mblodhi rrobat, i futi nën sqetullë dhe duke ma shkelur syrin iku. Pas një kohe të caktuar e takova tek përroi. E angazhuar me pastrim sapunonte këmishat, çorrapet dhe brekët e mia, i shtrydhte, i shpërlante dhe i rrihte ato në gur sikur një larëse e përvojshme, e disa veç i kishte shtri në diell.

“Dolma!” – E thirra. U mek kur kuptoi se tinëzisht e shikoja, e ofenduar u skuq dhe më qortoi sikur më tha shporru, si s’të vjen turp! Ia dërgova një puthje, e ajo e qiti gjuhën dhe e cicëroi “prrrlllll”-in e saj. E mandej filloi të qeshë që unë mos të mendoj s’e e kishte seriozisht.

Kalova kah shtëpia e mjeshtrit. Murgu plak me kureshtje më shikoi, por nuk më ndali. Mjeshtri akoma ishte mbi jastëkun e kuq dhe akoma e mbulonin retë e aromës. Altari prapa tij ishte në hije, e dielli kishte lëvizur deri tek tavolina dhe aty në një mijë shkëlqime reflektohej përmes skeptrit diamantik.

Ngriti shikimin, në sy i vërehej ngrohtësia por pa ndjenja të dallueshme. I shkëlqenin në drejtimin tim. U ngaluça dhe duke ra në gjunjë u ula në thembra. “Nuk po mund ta gjej të njohurin” – i thashë – “Amerikanin, i cili ka mbërri mbrëm.” Më shikoi duke mos thënë asgjë. – “Në cilën pjesë të lamaserisë mund ta gjej?”

“Nuk e di.” – U përgjigj – “Përse Dolma ma ka siguruar vendin?” – E pyeta papritmas. – “Çfarë po prisni nga unë?” “Nuk e di.”- U përgjigj. Heshtnim dhe shikoheshim. Atij i interesonte se mos kam ende pyetje, ndërsa mua se me sjelljen e tij mos po tenton të më nxisë që të bërtas e të thej. “Dua t’i di rregullat, për të qenë në gjendje të di sesi të sillem. Çfarë prisni ju nga unë?”

Asgjë, u përgjigj dhe habitshëm më shikoi. U ngrita në këmbë dhe hapa gojën për t'i thënë se përse nuk po më lejonë që të shkoj, por ende pa e folur një të vetme fjalë, goja m'u shtang. Mjeshtri më shikonte dhe kurajueshëm buzëqeshte. Ndieva mallëngjim për Joganandën. Me të ishte më lehtë. Të paktën atë kam mundur ta qortoj. Me marramendje dhe duke u luhatur dola jasht në shesh dhe pesë minuta mora frymë thellë.

Më vonë në çeli Dolma ma solli një pjatë me oriz dhe gjellë perimesh, në të cilën – befasi mbi befasirash! – notonte një cop mishi. Aq kohë nuk kisha ngrënë mish me oriz saqë iu vërsula sikur ujë. Dolma u ngaluç para meje dhe filloi të imitojë llapisjen time.

Kur e ktheu pjatën, nuk erdhë më. Nga dritarja i shikoja malet, në të cilat dielli ia lironte vendin hijeve të mbrëmjes. Sonte do të bënë ftohtë, mendova. Shumë, shumë ftohtë. Pëllumbi i rrahu krahët dhe u ndal në dërrasën e dritares. Sillej, kthente kokën me një anë dhe habitshëm më shikonte. Glasoi, edhe një herë më shikoi sikur donte të më thoshte: ja ku e ke urdhëro – dhe fluturoi.

Përmes koridoreve nëntokësore deri tek unë depërtonin tingujt e largët të shurdhër: këndim kori, daullet, zilet, recitimet. Gjithçka u hesht. Mbi luginë filloi të fryej një erë pickuese. I mbylla kapakët e dritares dhe u struka në thesin e fjetjes. Zemra më ishte rënduar saqë me ëndje kisha qar. Qajë, i thashë vetes. Kurrkush nuk po të sheh. Dhe plasi vaji nga unë. Turfullova derisa thesi nuk u lagë i tëri. Mandej më zuri gjumi.

Kur u zgjova, përmes të çarave në kapakët e dritares depërtonte drita e hënës. E vëreja se Dolma e vogël me gisht në gojë ishte mbështetur në trupin tim. Frymonte lehtë sikur flinte pranë babasë. Më vërshoi një emocioni i ngrohtë. A më ishte ky falënderim se më nuk isha vetëm. A mos ishte lumturi, e cila buronte nga ngrohtësia e miqësisë sonë? A mos ishte shqetësimi

nga njohja se jam i shtrirë nën batanije me një vajzë trembëdhjetëvjeçare? Isha i sigurtë se në ndjenjat e mia nuk kishte kurrëgjë seksuale. Por prapë, eh sikur të ishte tre vjetë më e vjetër.

E gjora Dolma. I gjori unë. As njëri prej neve nuk e dinimë se çfarë na priste. Të sigurtë në ngrohtësinë e trupave tonë ndienimë vetëm lehtësim dhe besnikri të çiftit, i cili është takuar dhe ka krijuar hapësirë, i cili i përketë vetëm atyre, dhe janë bërë aleat.

E përqafova dhe u zhyta në thellësinë joshëse të gjumit. Ika në mbretërinë e ëndrrave.

Qenë të gjalla më shumë se kurrë më parë. Krejt çfarë kisha përjetuar derdhej në mua sikur shiu në olluk, vinte nga të gjitha anët, përzihej e dendej dhe pikonte prej meje në errësirën e pavetëdijës, bredhja me Joganadën, ngjitja nëpër rrëpira, ecja mbi urat luhatëse, bora, mërdhirja në tendë, fytyra e Joganandës, sytë e tij, kritika e tij, shkëlqimi i maleve të bardha; gjithçka zhvillohej sikur projeksion i njëkohëshëm i qindra filmash, tubohej dhe përsëri derdhej; ankthi i imazheve më mundi deri në mëngjes.

Ishte sikur më kalonte nëpër mendje njëlloj revizioni mbresash, njëfarë deponimi domethënjesh, njëlloj pastrimi i shtëpisë, për të qenë në gjendje t'i kushtohem risisë pa lëvozhgën e vjetër. Kur të gjitha hynë në sirtarët e tyre, tek atëherë imazhet u zbehën dhe tek kur midis tyre e zbulova zbrazësinë, përmes të cilës ia dola të përbirohem në zhgjëndërr. Përmes të çarave rrezet e diellit u futën në çeli, ora veç ishte bërë dhjetë, prej Dolmës as gjurmë.

4

Gjithë ditën nuk e kisha parë. Dielli më shoqëroi deri në mbrëmje. Më ndiqte derisa nuhatja nëpër lamaseri dhe

adaptohesha në ritmin e jetës së saj. Pas ëndërrimeve, të cilat më pastruan, u çiltrova dhe u relaksova dhe më mori kureshtja e vjetër, kështu që fillova t'i fusë hundët në çdo skutë.

Pas ngrënjes së çampës për mëngjes, të cilën sjellshëm ma ofruanë plakat dhëmbërrënë në kuzhinë, m'u afrua murgu i ri kuqalosh me emrin Dorxhe, i cili – për çudi – “dinte” anglisht. I kishte mësuar përafërsisht rreth njëzetë fjalë, e kjo m'u dukë e mjaftueshme sepse në thesarin e tij ai kishte futur fjalë shumë të dobishme: poshtë, lartë, këtu, nesër, sot etj. Derisa i parashtroja pyetjen në atë mënyrë që ai të ketë mundësi të përgjigjet me këto fjalë dyrrrokëshe midis nesh rrjedhi diçka e ngjajshme me bisedën.

Kjo s'do të thotë se u kuptuam kushedi sesa mirë sepse kur e pyeta se ku është Dolma u përgjigj: “Atje lartë, poshtë zogjët.” Fjalën e kishte për pëllumba. E kur e pyeta se ku ishin zhdukur vajzat, të cilat dje ishin në lamaseri, qeshi sikur të kisha thënë diçka shumë të turpëshme, e mandej e vuri një shprehje fytyre shumë të rëndësishme, m'u afrua dhe në vesh më pëshpëriti sikur ma tregonte sekretin shtetëror: “Në mbrëmje në anën tjetër.”

E humba shpresën se me të do të mund të kurthuroheshim në debate të nxehta mbi tantra jogën. Ka mësuar nga ndonjë mysafir në shpejtësi ca fjalë duke mos ua ditur domethënjën dhe në pyetjet e mia gjithmonë përgjigjej me ato fjalë të cilat të parat i binin në mend. Përkundër kësaj edhe një herë provova ta pyes për Amerikanin shtatgjatë, flokëzezë Henri Napoleon Aleksandrin duke e përshkruar deri në detajet më të imëta se si duket. E pyeta se a mundet të më çoi deri tek ai.

“Po,po” – i entuziazmuar tundi kokën – “në mbrëmje në anën tjetër.” Dhe më shikonte sikur priste ta lavdroj për njohjen e anglishtës. “Kësi budalle moti s'kam takuar” – i thashë në sllovenisht, e ai falënderueshëm u përkul dhe tha: “Thank you, thank you.”

Gjithë ditën më ndjeki pas. Provova disa herë t'i ikë, fshihesha prapa këndeve, përvldhesha dÿerëve anësore të sallave, fshihesha pas çortenave, ku për pak kohë e largoja shikimin. Nuk di a ishte shumë i shkathët, apo fati më kishte dënuar, por pas çdo ikjeje prapa çdo këndi hasja në të. Vendosa që mos të nervozohem më.

Më mori drita e diellit. Gjithçka tek të cilat depërtonin rrezet e diellit shkëlqenin me dritë, që nuk ndodhej në sipërfaqe, por buronte nga brendia. Llojllojshmëria e ngjyrave më dehu. Shtyllat e çortenave me ngjyrë hiribardhë, në të cilat valviteshin flamujt lutës të kuq, gjelbër, e të verdhë, gjuhët valvitëse ngjyrash para prapavijës së murëme të shpellës së stolisur dhe qiellit kaltër-bardhë; katërkëndësja dhe rrethe vezullues nëpër altar të shenjët dhe në salla kuvendore, ku djelli depërtonte përmes dritareve të hapura; qirinjtë e fërgëlluar verdhacak nëpër këndet e errëta, të cilave kontrasti i diellit i jepte dukje të diçkahit jashtëtokësore; fytyra të qeta të shumëfishta të Budës në poza meditative nëpër muret e ndriçuara e të rrethuara me aurola të kuqe, verdha dhe të gjelbëra; mandalet dymbëdhjetë ngjyrëshe, midis të cilave shkëlqenin me pluhur të mëndafshhtë të mbuluara librat e shenjëta, disa prej të cilave nën dritën e qirinjëve kishin pamje të turbullët, të tjerat të gjalla nën dritën e diellit; skëlqimi i turbullët i kazanave të bakërt në kuzhinë, ku rrezet e diellit e thenin tymin dhe avullin, i cili ngritej lartë nga vatra dhe kazanat; mandej puplat e pëllumbave të dremitur nëpër kulme; dhe përsëri llojllojshmëria e çuditshme e tapisërive nëpër salla, të cilat kundërmonin nga temjani ekstatik; tapisëritë, të cilat paraqisnin pamje trishtuese nga libri i të vdekurëve të Tibetit; mandej zërat e lutjeve dhe inkatimet, të cilat jehonin nga sallat e korit, e gjithë kjo më plotësoi me falënderim të papërsishkrueshëm të fatit, që më ka sjellur në këtë vend të lartësuar mbitokësor dhe me ethe kur mendoja se nuk do të më lë të tillë çfarë kam qenë para se të vij

këtu. Pas drekës, e përbërë nga orizi, bizelet dhe salca e melnesuar e lopës. Dorxhe i Marrë më çoi kodrës përpjetë, në brendi të errët të shpellës, prej të cilës gurgullonte përroi dhe pranë shtëpive të pandriçuara nëpër koridorin frymëzënës, i cili çonte në thellësi. Njëqind metrat e parë ishin aq të errët saqë as dy pëllëmbë nuk shihja para vetes, kështu që i ndiqja kërcitjet e nalleve të murgut. Mandej koridori u ndriçua përmes vrimave që ishin të shpuara në murin guracorë nga ana e jashtme në çdo dhjetë metra depërtonin rrezet e diellit. Shumë shpejtë koridori u zgjerua në kalime qemer, të cilët në anën e djathtë i mbanin shtyllat prej guri, e prapa tyre nëpër shkëmbi ishin të gdhendura qelitë, ndërsa të tjerat përmes kapakëve të çelur të dritareve ndriçoheshin nga drita e diellit. Të tretat ishin në errësi.

Në disa prej tyre i shikova konturat e murgjëve në poza meditative. Kalimi u zgjerua në shesh të gjerë, nga i cili u hapë pamja e mrekullueshme drejt vargut të maleve me borë. “Ana tjetër” – tha Dorxhe dhe bënte me dorë për të treguar se çfarë kishte zbuluar apo realizuar ëndrrën. Ishim në anën tjetër të shpellës, në brendinë e të cilës ishte e ndërtuar lamaseria. Pjesa kryesore e manastirit shikonte nga verilindja. Nga sheshi kishim pamje nga jugu, nga India, nga erërat e nxehta monsunë. Vargmalet, të cilat i shikonim, mesiguri ishin vazhdimi e masivit qendror të himalajeve.

Sheshi ishte i gjatë njëzet e i gjerë tridhjetë metra. Ishte i shtruar me pllaka graniti dhe i rrethuar me mur mbrojtës. Kur mbërrimë tek rrethoja, thellësia nën mua shkëlqeu. Pesëqindë metra poshtë meje shtrihej liqeni i kaltërt, të cilin e kisha parë nga qafëmali.

Nga brigjet e tij rrëpihej shpati dhe në formë ballkonike lëshohej në luginën gjelbërisht të ndriçuar me shtëpi, fusha, drunjë, përroje; aq e ndryshme nga lugina në anën tjetër, sikur kisha ardhur në anën jugore të prapavendit të himalajeve. Më ra

në mend se kjo lamaseri e çuditshme është qendër ekonomike, intelektuale dhe fetare e dy botave të kundërta, qendër e unitetit të antagonizmave, të shkretirës së pluhrosur në veri dhe plotënisë gjelbërore në jugë.

“Atje ajo anë” – tha Dorxhe – “këtu kjo anë.” Djaloshi dinte se për çfarë fliste dhe turpëroheshja që e kisha konsideruar të marrë.

U kthjem për në shpellë. Nën kryqin grremçak të kuq në murin guror sipër nesh shtrihej vargu ballkonash të qemertë për vështtrim të gdhendur në shkëmb, nga të cilët arrinin zërat murmurues mezi të dëgjueshëm. Më tërhoqi nga hyrja.

Nën dritën e qirinjëve i pashë dymbëdhjetë murgj, të cilët ishin të ulur në rreth dhe kokëulur recitonin mantra. Midis rrethit ishte lingami i ngurtë, paraqitja simbolike e organit gjenital të Shivës. Në rrëzë e rrethonte unaza gurore, joni, paraqitja simbolike e organit gjenital femëror. Te dytë ishin të rrethuar me enë bakri prej të cilëve tymonte temjani aromatik joshës.

Shikimi im bredhte nëpër muret, të cilat i mbulonin pikturat pitoreske të hyjnive. Forcë e çuditshme më joshi nga muri në fund, prej të cilit u ngërdhesha nga imazhi i demonit, i cili më ishte i njohur. U ndala para tij.

Imazhi u jetësua, dhe përbindëshi nisi të kërcente e të fërfëllonte. Trupin e kishte të mbuluar me luspa gjelbërore, të cilat në shkëlqime të qindëfishta e reflektonin fytyrën time. Numër i madh i duarëve valvitej me dendësinë e gishtrinjëve. Të cilat më ftonin dhe njëkohësisht më kërcnoheshin. Përbindëshi kishte dymbëdhjetë koka. Vallëzonte para meje me shkëlqime ngjyrash neveritëse dhe së bashku me to valviteshin edhe reflektimet e fytyrës sime.

Ky ishte demoni, hyjni Jamantaka, i ashtuquajtur i mbrojtësi im. Jogananda më kishte thënë se është “vrasës i vdekjes”, njëri prej demonëve më të tmerrshëm në mitologjinë

tantriste. Koka e tij e demonit e simbolizon Zotin e vdekjes Jama, i cili në të vërtetë është Avalokiteshvara i mëshirshëm, sundues dhe gjykatës i të vdekurëve, i cili i çon njerëzit drejtë mundimeve për pastrimin e mëkateve deri tek fundi i iluzioneve dhe prej aty në çlirim dhe zgjuarsia.

Përbindëshi i ëndrrave të mia u konkretizua. Lakohej, llapisej dhe murmuriste, klithte, grithte tokën me thundra, jargohej, më kërcnohej, më ngushëllonte, më vajtonte, më përqueshte. Nuk e di sesa gjatë kam qenë i ngjuar në lojën imagjinare. Kur më është rikthyer vetëdija normale, në sallë shtyeshin njerëzit. Duke u shtyer në turmë arrita deri tek dera, dola jashtë në shesh i cili poashtu ishte përplotë me njerëz. Turma ishte në dalldi të çuditshme. Plakat me tespi në dorë ritmiksht luhateshin herë në një anë e herë në anën tjetër dhe këndonin këngë monotone, vajzat me vath bronzi të entuziazmuara përsërisnin vargje të caktuara, derisa burrat rrinin, bisedonin dhe prisnin diçka. Murgjit shërbenin me çaj. Aty-këtu përloreshin fëmijët. Djelmoshat pak më të rritur rrinin në grupe, apo luanin me qenë përtacë.

Në atë çast nga ballkonat trumpetuan trumpetat brinjare. Trumpetimi i tyre monoton krijon qilim kumbues, në të cilin daullet së bashku me daullet e vogëla dhe me flautat pikëlluese nisën të thurnin motive të mrekullueshme muzikore. Turma para derës u nda në dy rreshta dhe liroi kalimin. Hyri lama i madh, mjeshtri i tantrës, igumeni i lamaserisë, i mbështjellur me shall të verdhë të mëndafshët. E përcjellnin murgjit, të cilët në koka kishin kapela të gjata ceremoniale.

Dy murgj të rinjë e shtrinë qilimin në dyshe, në të cilin mjeshtri u gjunjëzua. Duke i bashkuar duart mbi kokë dhe tri herë thellë u përkul: në drejtim të jugut, në drejtim të perëndimit. Murgu i ri filloi të këndojë psalme melodike pikëlluese. Mbi neve pandërprer trumpetonin trumpetat brinjare.

Mjeshtri u ngrit në këmbë dhe me përcjellje u nisë kah shkallët e gdhendura, mandej përmes tyre u ngjit deri tek ballkoni qendror. U ul në fron dhe ngriti dorën. Prisi i korit filloi me bas të thellë të deklamojë tekste liturgjike. Kori iu bashkua dhe e përcjellnin me hierarkinë e zërave baritone, tenore dhe soprane djaloshare. Riti ngritej.

Edhe unë ngritesha edhe pse krejt këtë veç e kisha parë, e kisha përjetuar në çatinë e shtëpisë së Navaganit në Zanskar kur Jogananda më futi në dalldinë telepatike në rrjedhën e të cilës mendja më fluturoi mbi male dhe mbi të ardhmen. Njohja se detajet e ëndrrës sime po konkretizohen më shqetësoi, por jo edhe të më frikoi. Veç fillova të shpresoj s'e po gaboj dhe se ka të bëj me fenomene të ngjajshme e jo të njëjta. Përkundër kësaj mbeta në dalldinë e shastisur plotësisht i hutuar.

Pas ritit nisën lojërat dramatike demonësh dhe magjistarësh. Publiku duartrokiste dhe qeshej, fëmijët bërtisnin, qentë lehnin, madje edhe mjeshtri i Madh me dashamirësi buzëqeshte. Tek rreth muzgu sheshi filloi të zbrazej. Shkuan të gjithë, e unë mbeta vetëm: i hutuar në qetësinë, e cila u shfaqë në vend të zhurmës, i hutuar me hënën, e cila ia zuri vendin diellit. Deri natën vonë çuçurita në shesh, pa mendime, i lidhur me mjedisin.

Mandej në ballkonin mbi shesh u harkuan telat, iu bashkangjiten flautat, zëmbytur kumboi daulla e vogël, derisa errësirën e mbushte zëri i butë vajzor, e cila e këndonte një këngë shumë pikëlluese, ngrihej dhe lëshohej, zhytej në qetësinë e natës, kthehej dhe dridhej mbi mua; ishte po ai zë të cilin e kisha dëgjuar për herë të parë në shpatiet e qafëmalit dhe të cilin kurrë s'do ta harroj. Mandej duke vallëzuar arrinin vajzat tibetase me fustana të verdhë. Vajzat të cilat në ëndërr i kisha takuar në majën e malit Kailash. U kapën për duar dhe vallëzonin rreth meje. Flokët e tyre të shprishura valëzoheshin në ajr në ritmin

qarkor të bukurisë së relaksuar, derisa hëna turbullët vezullonte në gurtë e çmuar, me të cilët ato ishin të stolisura.

E ndalën lojën dhe njëra prej tyre m'u afrua. U ndal cik para meje dhe më vështronte. Në dritën e hënës e njoha Dolmën. Dolma ishte ajo e cila në ëndrra gjithmonë ma ofronte thikën, i zdeshte gjoksat dhe më luste që ta therrë. U pikëllova së tepërmi sepse në ato ëndrra e kisha takuar Tibetasin plak, i cili ishte udhëheqës i përcjellësve të Henrit dhe që e kaluam qafëmalin së bashku. Edhe ai në ëndërr ma afronte thikën dhe më luste që ta therrë. Dolma iu bashkangjiti vajzave, të cilat edhe një herë vallëzuan, e mandej vrapuan drejt kalimit dhe muzika u ndal. Mbeta vetëm.

Trëqethja ma plotësoi çdo pore të trupit. Më nuk kisha mundësi ta gënjeja veten. Më duhej t'ia pranoja vetes se në ëndrra kisha përjetuar grimca të së ardhmes para se ajo të realizohej. Deri natën vonë qëndrova në shesh i brengosur, duke u dridhur pak nga të ftohtit, e më shumë nga frika. E lusja Zotin, zotin e vjetër të krishter, të më mëshirojë dhe të më ngritë e të më çojë në shtëpi, të më shpëtoj nga thellësia e psikës së hutuar, në të cilën kisha ra.

5

Të nesërmën para shtëpisë së mjeshtrit e takova Henri Aleksandrin. U gëzua kur më pa sa edhe unë. Më nuk po kuptoj se çfarë po ndodhë, i thashë. Nuk po mund të ikë. Mjeshtri më ka hipnotizuar. Më ka përvetësuar vajza trembëdhjetëvjeçare, e cila nganjëherë në mënyrë misterioze zhduket, e mandej më pastron, më shërben, dhe me mua flen. E kam pyetur mjeshttrin se çfarë pret nga unë, e ai asgjë s'më ka thënë.

I thashë Henrit: ti duhesh ditur se çfarë po ndodhë. Ke ardhur me qëllim të sakt, duhesh ditur patjetër se çfarë do të thotë

“tempulli i karrocës diamantike”. Më trego tash derisa jemi këtu se çfarë do të bëjmë.

“Të flegmë, të hamë e të pimë” – u përgjigj – “të përgjojmë, të vështrojmë. Të presim që dikush të vij që të na çoj diku, dhe të na thotë diçka. Po që se bëhemi të padurueshëm, aq më gjatë s’do të ndodhë asgjë. Mbrëm kam takuar Zvicranin, i cili këtu është që dy muaj. M’i ka dhënë disa instruksione. Në dukje nuk ndodhë asgjë. Vetëm rituale dhe lojra, tubime dhe shugurime. Mësimi i fëmijëve dhe të shuguruarëve, meditimet, restaurimi dhe renovimi i freskave. Jetë tipike në lamaseri tipike. Por qëllimi fshihet në atë – nëse kjo nuk të mjeton, kjo do të jetë e tëra që do ta fitosh. Po që se mjeshtri e ndien se ti tërthorazi apo direkt po don t’ia imponosh tempon tëndë, do të lë në akull. Zvicrani më ka treguar se në fillim je në provim dhe nëse e kalon të pret provimi tjetër. Në fshehtësitë e kultit do të fusin gradualisht. Për fat të keq, provimet nuk janë të standardizuara. Çdonjëri merr provimin e vet, varsisht nga fakti se kush është dhe çka është, sa mund të dijë dhe sa mund të kuptojë. Provimin do ta kalosh nëse në situatat, në të cilat me mjeshtëri do të fusin, do të reagosh në atë mënyrë e cila atyre do t’iu duket e arsyeshme. Te dytë jemi në sprovë, por e imja ndryshon nga e ytja. Dhe pikërisht këtu fshihet kurthi më i rrezikshëm. Kurrë nuk e di se kur një sprovë mbaron dhe kur tjetra fillon. Në çdo hap mund të gabosh. Ndoshta veç ke gabuar. Edhe unë, gjithashtu.”

I thashë se jam i lodhur prej lojrave të fjalëve dhe paradokseve logjike, më intereson praktika e drejtëpërdrejtë e tantrës.

“Mos u bëj jugobudalla i tillë” – më qaortoi – çfarë ti mendon se gjithë ky padurim, të cilin po e ndien sepse mendon se asgjë s’po ndodhë; ofendimin të cilin po e ndien për shkak se ata nuk po dojnë të të tregojnë se çfarë po presin nga ty; edhe

frikën, të cilën po e ndien sepse – siç po thua – i hipnotizuar nuk po mundesh të largohesh nga këtu. A nuk është kjo praktikë e tantrës. Në çastin kur mjeshtri i tantrës të vë në sprovë, bëhesh pjesë e procesit, pjesë e praktikës, veç të u është dhënë mundësia për t’u orientuar. Tantra fund e krye është seri sprovash. Duhesh të jesh i gjindshëm. Tantra është rrugë e shkurtër, rrugë e rrëpirtë. Po qe se i friksohesh rrezikut, më mirë leje.”

I thashë se jam i gatshëm ta pranoj tantrën si metodë riskante të shqyrtimit psikologjik, por po më pengojnë premiset magjike, okultiste: përbindëshit mitologjik, aroma e bestytisë, alkemija dhe folklorizmi mesjetar. Ia përshkrova përbindëshat trishtues, të cilët i kisha parë nëpër muret nëntokësor: hyjnitë hakmarrëse, të cilat vringëllojnë me shpata të përgjakshme apo koka njerëzish; demon të cilët vjellin zjarr dhe i thejnë njerëzit sikurse lajthitë. Hyjnitë në poza të ndryshme të përqafimit seksual me hyjneshat. E gjithë kjo më jep ndjenjën s’e po merrem me një lloj magjie erotikisht të ngjyrosur, me shorti. Kjo nuk është për mua, konstatova. Ky nuk jam unë.

Henri qeshi. “Po më perkujton në djaloshin, të cilin e kam takuar në një fshat të shkretë kur udhetoja nëpër Amerikën Latine. I afrova një arrë. Kurrë më heret s’kishte parë. I thashë se është e mirë. E futi në gojë dhe e kafshoi. U mrrol s’e gati sa nuk i theu dhëmbët. Edhe një herë provoi, e mandej ma ktheu arrën sikur deshi të më thoshte se ajo nuk është për të. Njëjtë kështu sikur ti. Gjendesh në malet e himalajeve, në fund të Tibetit, në vendin me traditë mijëvjeçare. Gjithsecila urtësi e ka edhe mbështjellsin kulturor të vendit, nga e cila është krijuar. Thelbi i tantrës, vaxhrajana, është praktike, shkencë e dobishme psikologjike. Shkencë mbi natyrën dhe burimin e jetës, mbi botën dhe mënyrat e llojllojshme të shpjegimit të realitetit, mbi shkathtësinë e plotë të jetës pozitivisht të orientuar. Vaxhra është rufe dhe paraqet energjinë, të cilën në vete mund ta lirosh me tantra jogë. Vaxhra

po ashtu është diamant i cili simbolizon kthjelltësinë kristale të mendjes, tek e cila çon praktika e tantrës. Nëse je i bindur se tantra është për ty, atëherë je prepotent. Beson në vete. Kjo është mirë. Nëse këtë besim nuk e ke, atëherë tantra nuk është për ty.”

E pyeta se a do të thotë kjo se tantra është në rend të parë psikologji apo lloj psikologjie. “Esenca e tantrës është njohuri e fshehtë, e cila iu lejohet vetëm të zgjedhurëve. Shikuar nga jashtë literatura e tantrës është religjioze. Përmban kodeksin etik, përcakton rite të shugurimit, rite për ngjarjet e jetës, lindjeve, martesave, vdekjeve; përmbanë principet e sjelljeve dhe hierarkinë e besimeve, të cilat e përbëjnë indin shoqëror dhe kulturor. Njohuria e fshehtë, e cila është zgjedhje metodash të provuara për ngritjen e personalitetit dhe rritjen intelektuale, fshihet midis rreshtash. Në mendjen tënde është dera, të cilën duhesh ta çelësh, derisa çelsi, me të cilin fshehurazi e çelë, është njohuria e fshehtë e tantrës. Është e lidhur me besimin se njeriu është i papurfunduar. Dhe i tillë çfarë është nuk është ai që mund të bëhet. Ekziston mundësia e transferimit prej të ulëtës kah e larta, prej neurotikut kah gjysmëhyjnia, prej shërbëtorit të egos kah krijuesi i prirjeve evolutive. Evolucionin akoma vazhdon. Tantra ta mundëson që t’i rrihë në ballë.”

E pyeta se në ç’mënyrë mund ta zbuloj këtë njohuri të fshehtë. Jam në sprovë dhe kurrkush nuk po më tregon kurrgjë. Mos duhet të mësoj tibetisht, t’i lexoj një mijë e pesëqind tekste të tantrës me shpresë se ndoshta mes rreshtash do të zbuloj diçka të rëndësishme dhe do të më bie diçka në mend?

“A e ke vërejtë sesa të marrë janë disa murgj të rinjë?

Respektivisht janë fanatik. Paramendo t’i dhurosh ndonjërit prej tyre kalkulator. Do t’i shtypë butonet kryqaz ting, ting, ting dhe kështu do të llogarisë dhe do të jetë i bindur se i ke dhuruar ndonjë lodër të mrekullueshme. Me të njëjtin kalkulator unë, për disa minuta do t’i llogaris bazat matematikore të teorisë

së relativitetit. Murgu do ta ndi ting tingun dhe do të jetë i bindur se edhe unë bëj atë që bënë edhe ai. Të fillosh duhesh me tabelën e shumëzimit. Praktika e tantrës është vetëm ting, ting, ting, derisa diçka mos të lëvizë në vetëdijën tënde dhe të thotë: “Aha!” Për këtë arsye ekzistojnë sprovat. Ta mësojnë tabelën e shumëzimit dhe të japin detyra. Presin që të thuash: “Aha!”

6

Gjatë natës fryente era dhe i rrihte kapakët e dritares; e dëgjova valvitjen e krahëve puplor. Mandej nëpër labirinthat e lamaserisë nga largësia kumbonte heshtuari gongu. Dolma nuk ishte me mua; i vetmuar dridhesha në thesin e fjetjes. Për disa çaste rraskapitja më shpëtoi nga alivanosja, e ftohti dhe tingujtë me të cilët akoma nuk isha mësuar, rishtazi më kthyen në vështërsitë ditore.

Rreth mëngjesit në labirinthin e koridorëve nëntokësore jehoi qeshja femërore. Në fillim ishte kumbueshëm e lëshuar, mandej e plogësht, e zgjatur dhe në fund e ndërprerë, nisi të shndërrohej në klidhje dhimbëse, të cilës iu bashkua zëri mashkullor. Ky burrë në fillim e ngushëllonte dhe e kurajonte. Mandej e qortonte, më pas i bërtiste dhe përsëri e qetësonte, në fund filloi të qeshë. Iu bashkangjitën edhe të tjerët, qeshjet kumbonin sikur lutjet në kor, ndieva cicërimën dhe daullimin. Gjithçka u hesht. Dhe rishtazi filloi.

Në sallën nëntokësore vazhdonin ritet misterioze, Zoti e di se për çfarë, Zoti e di se për kë. U zhyta në ëndërrime dhe ëndërroja se jam fëmijë dhe se para meje ishte një mur i gjerë. Prapa tij ngjante diçka të cilën unë dëshiroja ta shikoja, por askush nuk lëvizte, dhe askush nuk më vërente. Mandej në ëndërr e pashë lamën e Madh i cili qëndronte para meje dhe me sy gjysmë të hapur më shikonte.

I çela sytë dhe e pashë se ishte bërë gati mesditë; përmes dritares së vogël dielli e ndriçonte dhomën. E vërejta se në dysheme këmbëkryq rrinte lama i Madh dhe paksa habitshëm, e paksa çapkënshtëm më shikonte. Mendova se është vetëm përfytyrim nga ëndrra sepse kishte mbetur edhe në detaje më të imët i tillë çfarë ka qenë në ëndërr. Nuk e kishte ndjenjën se unë isha në zhgjëndërr, mjeshtri filloi ngadal të më kthjellohej.

“Mirëmëngjesi.” – I thashë paksa i ngatërruar dhe i hutuar. Buzëqeshi dhe priste. Shikimi i tij ishte çuditërisht i zbrazët, por njëkohësisht depërtues; m’i lexonte mendimet. “Jashtëzakonisht je i pasigurtë” – më tha – “rrëfeu për të qenë në gjendje të të ngushëlloj.”

U ula drejt dhe u mbështeta në mur. “Kisha pasur dëshirë të di se çfarë po ndodhë” – i thashë – “kisha pasur dëshirë të di se çfarë po bëj këtu. Guru më ka paralajmëruar se me tantrën është e lidhur e liga. I friksohem lojrave me forcat e nënvetëdijës. Nëse me të vërtetë shpirtit tim i nevojitet larja dhe hekurosja, më me dëshirë e kisha pastruar me metoda të vjetra, metoda të verifikuara, e jo me procese të panjohura, të cilat mund ta shlyejnë dhe ta lënë pa ngjyrë. Dyshimi im është shprehje syçelësie. Para se të marr hov, kisha pasur dëshirë të di se kah po vërsulem dhe ku do të ndalem.”

Mjeshtri u tremb dhe buzëqeshi. “Pohon se nuk e di se çka është tantra, e njëkohësisht je tantrist, por kësaj nuk je i vetëdijshëm. Dëshiron të dishë se kah vërsulesh dhe ku do të ndalesh. Kjo veç është tantra. Je i vetëdijshëm vlerës së kohës. Më shumë e dëshiron një kokërr të diçkahit të vlerëshme sesa një hambar marrëzirash. Po qe se gjithmonë në çdo vend je zotërues absolut i kohës, atëherë je mjeshër i tantrës.”

I thashë se ndoshta nuk jam. Edhe pse jam i vetëdijshëm vlerës së kohës, nuk jam në armiqësi kushedi sesa të madhe me të sepse nganjëherë tepron, e nganjëherë mbetet shumë pak.

Rrallë herë koha më shërben, zakonisht i nënshtrohem dhe qorrazi i dorëzohem. E di se kjo nuk më sjellë dobi, e për fat të keq nuk di mënyrë, me të cilën do ta kisha ushtruar (sikur një qenë të mençur) dhe mësuar me shkathtësira të dobishme.

“E the parimin e dytë të tantrës” – tha mjeshtri – “je i vetëdijshëm s’e mund të jetosh në dy mënyra: në dobi të vetvetes, apo në dëm të vetvetes. Derisa je i vetëdijshëm kësaj ti do ta lëshosh veten e nuk do ta godasësh veten me kamxhi, nuk do t’i vësh vetes nënkëmbëza, për ta denuar veten për mëkatet e trilluara. Nëse di të jetosh në dobi të vetes sate, veç je mjeshtër.”

I thashë se nuk jam sepse jetoj në dëm të vetvetes. Jetoj në mjedisin e normave dhe konventave shoqërore, të cilat m’a zënë frymën, por unë iu kam adaptuar të paktën në një masë të caktuar sepse kështu është më lehtë, por edhe për shkak se rezistenca e verbër për hirë të rezistencës më duket edhe ma e pavlerë. Jetoj në mjedisin e afateve, nxitimeve dhe padurimit, në mjedisin e mendimeve dhe shpresave të uniformuara. Jetoj në mjedisin, në të cilin për të jetuar më nevojitet paraja, e paran më duhet ta fitoj, e atë më së shpeshti vetëm me punën, të cilën padashje e favorizoj atë që e konsideroj si ma të pavlerë. Jetoj në botën e konflikteve dhe kundërshtimeve ditore, të cilat do të më kishin mbytur po qe se nuk do të kisha ditur të bëja kompromise, edhe pse bëj shumë më pak se shumica e njerëzve të cilët i njoh, dhe vetëm me ato me të cilat nuk i thej principet e mia morale, megjithatë po më duket se “uni”, i cili e jeton jetën time, nuk është ai “uni” im i vërtetë dhe se jam viktimë e mjedisit, në të cilin jetoj më së shpeshti ashtu siç mundem dhe se rrallë herë ashtu siç dëshiroj, e di se nuk mund të jetoj në një mjedis tjetër fare.

Bota është ajo që është, këtë nuk mund ta ndryshoj. Por jam i vetëdijshëm se unë mund të ndryshoj. Jam i vetëdijshëm se në këtë botë mund të jetoj më pak si viktim e më shumë si

sundimtar i dëshirave të mia, caqeve dhe rrethanave. Më shumë në dobi sesa në dëm të vetvetes.

“Pohon se nuk e di se çka është tantra , e njëkohësisht m’i numëron parimet e saja. Je i vetëdijshëm se mund të jetosh vetëm në botën e atillë çfarë është dhe se çdo dëshirë për ta ndryshuar atë, është vetëm ikje në ëndërrime, e cila të dëmton. Si mjeshtër i tantrës je luftëtar, i cili në çdo kohë është i gatshëm për gjithçka, duke mos shpresuar në asgjë. Përgjigjja jote është konform thirrjes. Je i vetëdijshëm se nga fushëbeteja nuk guxon të largohesh. Në këtë vend nuk mund të jesh tantrist. Kjo nuk është fushëbeteja jote. Këtu për ty është ekzotikë. Tantra është art i të jetuarit në përditshmëri. Kur të kthehesh në shtëpi mund të bëhesh tantrist. Këtu vetëm mund të mësosh dhe të shikosh. Edhe të ushtrosh.”

Falënderit i thashë, falënderit, falënderit. Prej se kam ardhë këtu më ka penguar mendimi se po merrem me diçka e cila kur të kthehem në shtëpi do të më dukej e kotë dhe e dëmshme interesim për budallallëqe. Kam shpresuar, përndryshe, se këtu do t’i mësoj shkathtësitë, të cilat do të më shërbejnë kur të kthehem në Evropë, por shpresa nuk qe aq e fortë. Tash është bërë realitet. Tash e di. Dhe tash do të jetë më lehtë. Entuziazmi im u konkretizua, i thashë. Thjesht digjem nga entuziazmi. Dhe nga padurimi.

Mjeshtri qeshi.

“Nuk ke dëshirë të bëhesh qesharak, t’i humbësh miqët, respektin. Në vend se energjitë e tua t’i koncentrosh në kalë dhe kalin ta shalosh, i lëshon si kopenë e deleve në ikje të verbër para ujçëve të trilluar. Kjo nuk është tantrizëm. The se shpresa tash të është bërë bindje. Ke marrë garancë se po merresh me diçka e cila kur të kthehesh në shtëpi në vend të talljes do të fitosh adhurim të përgjithshëm dhe respekt. E çka nëse nuk ndodhë kështu? Çka nëse bota jote njëzëri thotë: ky njeri ka qenë në

Lindje dhe na ka pru një thes bestytnish lindore? Puf! U zhduk tantra jote.”

E respektoj mendimin e të tjerëve. Por jeta ime është e imja dhe e jetoj për vete. Kur po them se nuk dua t’i përlyej duart me okultizëm, me këtë po mendoj se nuk dua ta dëshpëroj vetveten. Arsyet janë tantriste. Jam i vetëdijshëm vlerës së kohës, kështu që nuk kisha dashur ta humbas në budallallëqe, nuk dua të jetoj në dëm të vetes sime. Nuk i friksohem përqeshjes, por vetëm kisha dashur të di që atë të cilën do ta bëj është pjesë e luftës sime në fushëbetejën time.

“Shumë bukur” – tha mjeshtri dhe lëvdatëshëm buzëqeshi – “E ke drejtuar sulmin dhe kështu më ke goditur. Duart m’i ke zgjatur më shumë se që kam pasur qëllim. Ma ke marrë barasëpeshën. Mjeshtri i tantrës i mposhtë gjërat në atë mënyë duke iu dorëzuar dhe adaptuar. Dhe kështu e shfrytëzon energjinë e tyre.”

E pyeta a do të thotë kjo se definimi i tantrës është identik me energjinë e jogës. Gjatë nuk tha asgjë vetëm më shikonte. Mandej foli: “Tantra është respektim hyjnish, që janë në ty. Ato hyjni janë energjitë e tua. Je i hyjnishëm. Por nëse beson pa njohuri mbi natyrën e botës, atëherë je i çmendur. Natyra e botës është hiç. Edhe natyra jote është hiç. Edhe hyjnitë e tua janë hiç, vetëm simbole në rrugën e njohjes se gjithçka është hiç. Ke frikë të merresh me diçka jofisnike. Jofisnike është mendja jote. Tantra është proces, me të cilin jofisnikrinë e egoizmit e shndërron në flori të joegoizmit.” Iu përgjigja se gjërat më janë më të qarta, por dëshiroj që përgjigja të jetë më praktike dhe më konkrete.

“Mirë” – qeshi – “the se je viktimë e mjedisit, në të cilin më së shpeshti jeton ashtu siç mundesh, e rrallë herë ashtu siç dëshiron. Kjo nuk është e vërtetë. Nuk je viktimë e mjedisit, por je viktimë e interpretimeve personale të mjedisit. Mjedisi është

kundërshtari yt. Nuk e kam fjalën vetëm për shoqërinë dhe ligjet e saja, për kërkesat, për detyrimet materiale, për rrethin kulturor dhe intelektual, për situatat jetësore në botën moderne. Po flas për ty. Mendimet e tua dhe ndjenjat e tua janë mjedisi yt. Dëshirat e tua, ambiciet e tua, principet e tua morale, shpresat e tua, frikat e tua, të gjitha këto janë mjedisi yt. Gjithashtu, edhe ajo që mendon se je, atë që e krijon uni yt, është mjedisi yt. Krejt këto janë energji, me të cilat je në konflikt. Ti je në konflikt me vetveten. Tantra është mjeshëtri e harmonizimit të këtyre energjive. Tantristi këto di t'i kontrolloj pa përpjekje. Tantra është art i vetëdrejtimit.”

Më shikonte tinzisht me buzëqeshje. Iu përgjigja se tash e gjitha më është e qartë. Tash e di se tantra është për mua. I thashë se jam mirënjohës i fatit që më ka sjellur tek mjeshtri i padhunshëm. Qeshi dhe zhdërvjellshëm u drejtua. “Eja.” – Më tha.

Ecja pas tij koridoreve të errëta. Mbërrimë në dhomën nëntokësore, të cilën përmes dritarës së vogël e ndriçonte rrezja e diellit. Në mes të dhomës qëndronte kukula e drunjët me fytyr të zgërdhirë kuçedre, në rrëzë ishte e gjerë dhe e lakuar, ndërsa lartë ishte e ngushtë dhe e thepisur. “The se jam i padhunshëm” – buzëqeshi lama i Madh – por nuk jam . I padhunshëm është mjeshtri, i cili qëndron para teje. Shkelmoje. Kacafytu me të dhe rrëzoje.”

E godita kukëllën me këmbë dhe ajo u luhat, por menjëherë u kthye në pozitën e drejt dhe u qetësua. Pikën mbajtëse e kishte në mes. E mora dhe e shtriva në dyshe. Por posa i largova duart, kërceu lartë. U centrua dhe kobshëm më zgërdhihej.

“Ky është mjeshër i tantrës.” – qeshi lama i Madh. – “e rrah, e shkelmon, nuk reziston, dorëzohet. Lakohet, adaptohet. Mandej përsëri kthehet në pozitën e drejtë. Nuk është në konflikt

me vetveten. Nuk është në konflikt me mjedisin. Është zotërues i çastit.”

7

Gjatë bisedës pasuese mjeshtri më urdhëroi t’ia përshkruaj ndjenjat e mia. E pyeta s’e a duhet t’i përshkruaj: çuditjet, lehtësimet dhe entuziazmet. Së pari, për shkak se tantra krejesisht dallohet nga ajo që kam shpresuar, e dyta, sepse më në fund më është bërë e qartë natyra e shegertimit tim dhe tash e di se çka përpiqem të arrij; e treta sepse tash e ndiej se caku është i shpjegueshëm. Tash e di dhe jam i vetëdijshëm se në çdo situatë jemi dy: unë dhe mjedisi. Nëse e kam të ftohtë, jemi unë dhe ftohti, nëse s’jam i lumtur, unë dhe ndjenja ime, nëse jam i sëmurë, unë dhe sëmundja. Tantra ekziston vetëm në relacionin unë-mjedisi. Kjo është hapësira në të ciliën jetoj. Këtu dhe tani. Në këtë çast. Dhe në çdo çast pasues.

Mandej më pyeti përse besoj se tantra është diçka tjetër nga ajo që kam menduar s’e është. Si çka e ka imagjinuar? Si diçka të errët dhe të rrezikshme, i thashë. Si provokuese, si thyerje e qëllimshme e normave dhe tabuve shoqërore. Si inkuadrim i qëllimshëm në atë të cilës hulumtuesit e mendjes i friksohen: në shijimin e verës, mishit dhe femrave, në triumfim të epshit, në mohimin e qëllimshëm të të gjitha autoriteteve. Natyrisht, me qëllim që krejt kjo të tejkalohet dhe të bëhet zotërues i dëshirave dhe ambicieve – jo me shkatërrim të dhunshëm si zakonisht, por në atë mënyrë që i dorëzohet, iu ngjitet sikur ushunjëz dhe i neutralizon përbrenda. Për shkak të traditës sime krishtere tantrëm e kam imagjinuar si deformim moral, si formë të anarkizmit të shfrenuar. Ndoshta po gaboj dhe ndoshta tantra është krejt ajo që mendoj se është, e ndoshta edhe te dyjat. Vetëm e di se parap jam në fillim dhe se gjithçka është e hapur dhe se nuk e kam lëshuar asnjë mundësi.

“Kështu është gjithmonë” – tha mjeshtri – “çdo situatë është e re. Ta afron rastin, të cilin kurrë më parë nuk e ke pasur, t’a mundëson që të gjindesh si kurrë më parë. Për këtë arsye gjithsecila situatë vlenë të shqyrtohet plotësisht. Në çdo kohë jeni dy, ti dhe mjedisi. Dhe në çdo kohë jeni në konflikt. Sesi do ta zgjidhësh – në dobi apo dëm të vetes? Kjo është e vetmja pyetje, e cila e meriton vëmendjen. Dhe tantra është e vetmja përgjigje. Nëse çdo situatë është e re dhe çdo çast është rast, atëherë hapi i parë është më i rëndësishmi. Në të vërtetë në çdo situatë e ke në dispozicion vetëm një hap, një potez, dhe ky potez e përcakton edhe përfundimin. Nëse hapi është i matur edhe potezi është i kujdesshëm, problemi zgjidhet dhe kundërshtari bëhet aleat i yti. Nëse hapi nuk është i matur dhe potezi i marrë, lojën do ta humbësh. Tantra është mjeshtëri e çiftimit të përgjigjes ndaj thirrjes. Diçka bën, diçka ndodhë: kjo është praktika e tantrës.”

Ai tha se për tantristin me rëndësi janë vetëm tri fjalë: vëmendje, vëmendje, vëmendje. “Kur je i vëmendshëm” – tha mjeshtri – “je në zemër të çastit. Dhe në çastin e vëmendjes e vërenë se nuk je vetëm por jeni dy – ti dhe mjedisi. Mjedisi është përmbajtja e çastit. Ndodhë ajo që e mëson dhe e kupton. Pra, kur thua se jemi dy, ti dhe mjedisi, kjo do të thotë se jeni dy – ti vetë dhe gjykimi yt.

Kundërshtari yt është gjykimi i situatës në çast. Diçka bën, diçka ndodhë, kjo është praktika. Kur je plotësisht i vëmendshëm, gjykimi yt bëhet i drejtë, përgjigjja jote ndaj thirrjes bëhet shembullore dhe efekti do të jertë në dobinë tënde.”

I thashë se pas gjithë kësaj tantrën e imagjinoj si formë të miqësisë me vetveten. Në vend se (siç më është bërë shprehje) ta frenoj dhe ta shkatërroj natyrën time, më duhet të harmonizohem me të, t’i lëshohem forcës së rrymave të saja energjetike, të lundroj me të nëse nuk mund t’i rezistoj, dhe në çastin e volitshëm t’i mposhti me forcën e tyre vetjake. Më duhet të

mësoj të luaj me veten time. Me të gjitha ato që jam, me të gjitha ato që janë në mua. Duhet të bëhem i lehtë dhe elastik, i gjindshëm, i shkathtë, dinak sikur dhelpra, i vëmendshëm sikur lepur, i rrufeshëm sikur kobra e cila gjithmonë reagon pa paralajmërim dhe në çastin ma të pavoritshëm.

“Bëhu dhelpër” – tha Mjeshtri – “bëhu lepur, bëhu kobër.”

Iu përgjigja se krejt kjo më pëlqen pamasë dhe se dridhem nga kënaqësia kur mendoj se do t'i ushtroj këto shkathtësi dhe se do të jetoj si mjeshtër i tantrës, i butë si uji, i pakapshëm si hija, dhe gjithnjë prezent si drita. Por, edhe përkundër admirimit jam i vetëdijshëm pengeave. Psika ime është fryt i mjedisit, forma e zakonshme e të cilës është vetëqeverisja psikologjike jodemokratike, thuajse tiranike. Arsyeja, e cila sipas definicionit të atij mjedisi është “civilizuese” po mundohet t'i mbizotëroj instiktet, të cilat sipas definicionit janë “primitive”.

Guru kryesor i mjedisit, në të cilin është formëzuar psika ime, është Sigmund Frojd, i cili (të paktën shumicën) na ka bindur se diçka me neve nuk është në rregull. sipas tij nënvetëdija është përplotë me deformime të tmerrshme dhe përbindësh të rrezikshëm, të cilët mund t'i zbus vetëm superego, sundimtari racional, i cili e ruan pallatin nga futja e turmave epshore, të cilat nuk dëshirojnë ta presin ardhmërinë më të bukur por kërkojnë krejt në këtë çast.

Optimi është themel i psikës sime. Barasëpeshën në vete e mbaj me metodën e vjetër të mësuar: me mbizotërim të arsyes mbi forcat e errëta të nënvetëdijës. Jam zbutës i shtazëve të egëra në kafaz. Tantra është (kur po e kuptoj tash) diçka tjetër: nuk është diktaturë, por është koegzistencë paqësore, demokraci psikologjike, barasëpesha e cila ruhet me harmonizim interesash të të gjithëve të interesuar. Tantra kërkon për të gjitha instancat

psikologjike barazi të plotë. Kjo më frikëson. Jam mësuar t'i frenoj instiktet. Kam frikë nga kaosi. Kam frikë se bishat e uritura do të më gëlltisin, do të më coptojnë e do të më shkelin.

“Largoje kamxhikun” – tha mjeshtri – lejoj bishat të kacafyten mes vete. Me kamxhik në dorë bëhesh kundërshtar i tyre. Për këtë arsye ata të sulmojnë. Dhe ti mbrohesh. Por kjo është përpjekje, ky është harxhim i kotë i energjisë. Ti iu kërcnohesh atyre dhe ata ty, e ky nuk është sistem produktiv i korporatës psikologjike. Tërhiq dhe jepju liri. Asgjë e tmerrshme nuk do të ndodhë. Bishat do ta konstatojnë se nuk mund t'i kenë të gjitha përnjëherë, dhe të gjitha në këtë çast, por edhe nëse shtrojnë kërkesa në psikën tënde do të ndryshojnë. Ndoshta në fillim do të ketë shumë ulurimë, zhurëm dhe protesta, por heret a vonë bishat do të qetësohen, do të merren vesh për prioritetet dhe do ta nënshkruajnë kontratën për aksione të përbashkëta. Do ta mësojnë se çka është flijimi. Në shpirtë do të mbizotëroj paqja. Atëherë bishat, të cilat tash me shumë mund po i frenon, në çdo hap së bashku do të ndihmojnë. Tek atëherë do të mund të bëhesh i butë si uji, dhe i pakapshëm si hija e njëkohësisht prezent si drita. Atëherë mund të bëhesh mik i vetes tënde. Me kamxhik në dorë je vetëm rojtar i vetes tënde. Dhe i burgoasur i vetvetes.”

Hendboll me top të padukshëm

1

Në ditën e parë të praktikës e kam përcaktuar hapësirën, në të cilën tantra duhet të ketë kuptim. E kuptova se kjo hapësirë është çasti. Çast është situata, e cila është problem. Situata është formë, në të cilën çasti reflektohet, por problem është gjykimi

im. Mund të ndodhë që reagoj shumë shpejt, shumë ngadal, shumë dobët, shumë fortë. Tantra është mjeshtëri e përgjigjeve të sakta. Në lojë, në dashuri, në pikëllim, në admirim, në lakmi. Në çdo situatë.

Mjeshtrit ia përshkrova lojën, të cilën në Evropë e quajnë hendboll. Kështu më paraqitet jeta, i thashë. Stadium është çasti i tashëm, topi është shtytja, por se çfarë të bëhet me të, shtrohet pyetja. I thashë se esenca e lojës është e thjeshtë: kundërshtarit duhet të ia marrësh topin dhe ta hedhësh në portën e tij ashtu që portieri mos të ketë mundësi ta mbrojë. Pas persiatjes së shkurtër fytyra i qeshi, u ngrit, i bashkoi duart dhe u përkul. “Falënderit” - më tha –mendoja se në ç’mënyrë mund të t’i afroj principet e tantrës për t’i përjetuar. M’a ofrove zgjidhjen.”

Më shpiu në shesh nga ana jugore e livadhit. Rugës e thirri edhe Henri Napoleonin edhe Zvicranin me emrin Manfred. Në shesh u ndal para nesh dhe tha: “Do të luajmë hendboll.” Kur u shikuam habitshëm, ai shtoi: “Topin nuk e shohim. Mundemi vetëm ta imagjinojmë. Në fund do ta zbulojmë se topi fare nuk ka ekzistuar sepse gjithmonë vetëm imagjinojmë.”

M’u drejtua mua. “E përshkrove tantrizmin si art i mposhtjes së çastit. Kjo më pëlqen. Nëse tantra mund të përshkruhet, atëherë përshkrimi yt është shumë i drejtë. Tantra është shumë ma shumë se kjo, por në të gjitha nivelet ekzistuese ajo është art i mposhtës së çastit. Tantra është hendboll me top të padukshëm dhe tash do ta shohim se kush prej juve është mjeshtër.”

I zbathi sandalet. Njërën e vuri pranë murit në fund të sheshit. I bëri tre hapa dhe e la edhe tjetrën. Mandej u ndal në mes. “Kjo është porta, ndërsa unë jam portieri. Ju jeni lojtarët.” I zgjeroi këmbët dhe e priste “topin”. Kur i pa fytyrat tona të hutuara, zëshëm filloi të qeshë. – “E di s’e e dini këtë lojë. Në

shkollë fillore e keni luajtur.” – I thashë se hendbolli ka rregulla tjera; kjo të cilën ai po na i propzon është diçka specifike.

U përmirësua. “Kjo nuk ishte tantrizëm, zotërinj. Tham se përgjigjja duhet të jetë konform pyetjes. Parimi i parë i tantrës është: rregullat e lojës në çdo çast janë ndryshe. Nuk është e domosdoshme të jenë, por në çdo çast mund të ndryshojnë. Nëse rrini si cunga kokëfortë, të bindur se jeni të veçant dhe se jeta duhet t’ju adaptohet, atëherë lojën veç e keni humbur. Rrjedha e jetës është e pamposhtur. E ju po provoni t’ia impononi shprehitë e juaja dhe të bëni pazarllëk me të. Kjo është e pamundur. Këtu, zotërinj, rezistenca është përgjegje joadekuate. Nevoitet dinakria, singëriteti dhe gatishmëria për gjithçka. Duhet të zbrazeni. Me këtë nuk po mendoj se ju duhet ta fshini dijeninë dhe se duhet ta mohoni. Vetëm po ju them se nuk duhet atë ta shfrytëzoni si mur mbrojtës, por ta shtyni në prapavijë, në rezervë dhe të dilni para saj naiv dhe të zdashur. Kur e nuhati se çfarë ka para jush, përvoja do t’ju ndihmojë; përndryshe do t’ju pengojë. Pasi që rregullat e lojës në çdo çast ndryshojnë, nevoitet gjykim i rrufeshëm i situatës. Pa këtë reagimi është i marrë dhe i verbër. A do t’ia fillojmë?” – i zgjeroi këmbët dhe e priste “topin”.

Me shikime mereshim vesh. Manfredi “mori topin” dhe ia gjujti Henrit, i cili një kohë të caktuar e godiste për tokë, e mandej m’a gjujti mua. E kapa dhe ia gjujta Manfredit, i cili rrufeshëm u rrotullua dhe e hodhi kah mjeshtri portjer. Mjeshtri e dëboi në qendër të sheshit. Dhe kështu me rradhë. Por pas disa minutash na u bë e mërzitshme dhe thamë se kjo nuk është lojë e vërtetë sepse nuk kemi top real.

“Nuk ka top real” – triumfisht përsëriti mjeshtri duke dal nga porta – “topi është aty ku e shohim. Problemi nuk është i ndar nga ajo çka jemi, çfarë shpresojmë, ku qëndrojmë dhe nga kemi dëshirë të shkojmë. Problemi qëndron në rezultatet e

gjykimit tonë, vazhdimi i padukshëm i lëvizjeve tona, njëjtë sikurse topi, me të cilin luajtët. Ti qëndro tek porta.” – Më tha.

Qëndroja në portë. Mjeshtri mori “topin” dhe ia gjujti Henrit. Henri ia gjujti Manfredit, i cili e barti nëpër tokë, e mandej e gjujti drejt meje duke kërcyer lartë dhe duke e vërë në shënjestër në këndin e djathtë. U zgjata kah këndi i djathtë, por në të njëjtën kohë Manfredi ktheu dorën kah këndi i majtë. “Gol!” – Bërtiti Mjeshtri dhe m’u afrua.

“Çfarë ndodhë kur e sheh problemin, aty ku nuk është? Topi shkoi në të majtë e ti në të djathtë. Top nuk ka, por të gjithë e pamë s’e shkoi në të majtë, e ti kërcëve në të djathtë. E ke koncentruar energjinë, por e ke orientuar në kahje të gabueshme. Ky nuk është tantrizëm. Kundërshatri e ka vërejtë se çfarë e ke ndërmend të bësh. Ke reaguar para se kundërshtari të vendosë se çfarë të bëj. Je nxituar. Provo edhe një herë. Prit dhe mos ke frikë se do të vonohesh. Mos mendo në reagimin tëndë, vëmendje kushtoj kundërshtarit. Vështroje i qetë dhe i përmbajtur. Dhe kërcë tek kur dora e tij të jetë zgjatur.

Manfredi përsëri u nisë kah unë. E harrova veten time dhe vendosmërinë time për ta ndal topin. E shikoja Manfredin, i ndiqja lëvizjet dhe shikimin e tij aq qetë sikur më ishte e njëjtë se a do ta mbrojtë apo jo goditjen. Kur kërcëu lartë, e vëreja (më shumë e ndieva sesa e pashë) se ende e shqyrtonte mundësinë, kërkonte hapësirë. Ngrii dorën e djathtë mori në nishan këndin e djathtë, e mandej topin e qiti në dorën e majtë dhe mori hov kah këndi i majtë. Goditjen e ndala me lëvizje, e cila m’u duk krejtësisht e rastësishme, pa shpenzim energjie.

“Çfarë bëre?” – Iu vërsul Mjeshtri Manfredit. – E tradhtove qëllimin tëndë. Ke qenë i vetëdijshëm se porteri këtë herë ka qenë i gatshëm dhe se nuk mundesh lehtë ta mashtrosh. Kjo të ka hutuar dhe ta ka humbur vetëbesimin. I friksuar se nuk do t’ia dalësh, me çdo kusht e ke dëshiruar suksesin dhe në

përpjekjen e mundimshme je kapur për çkado që e ke pasur në dispozicion. Nuk ke ecur drejt, por si i dehur ke shkuar andej-këndej. Dhe kur më në fund e ke hedhur topin, fare nuk ke qenë aty prej nga goditja është nisur, kështu të ka bartë nga njëra anë në tjetrën. Këtë veprim nuk mund ta quajsh tantrist. Tantra nuk guxon të jetë fillestare. Derisa i zgjedhë mundësitë, duhet të jesh i përmbajtur. Nëse kërcen para se ta kesh të qartë se çfarë qëllimi ke, dhe në kërcim e zgjedhë cakun, nuk do ta qëllosh. Kur sulmon në mendje duhesh të kesh vend vetëm për një mendim. Po qe se në gjuajtjen e parë gabon, rastin e ke të humbur. Provo edhe ti.” Iu drejtua Henri.

Henri Napoleon e mori topin dhe filloi të luajë me të. E hedhi topin lartë, kërcëu dhe e kapi, u rrotullua dhe me thembër e qiti mbi kokë, duke i ndërruar duart, herë në dorën e majtë e herë në dorën e djathtë, e rrihte për toke, e sillte në maje të gishtit sikur akrobatët e gishtit, e lëshonte mbi supe, përgjatë kurrizit. Mandej u pjerr mbrapa, ngriti dorën e djathtë, e mori në nishan këndin e majtë të portës dhe u hodhë kah unë. Fluturova në të djathtë dhe në fluturim e sipër e pashë se Henri me dorën e majtë e kishta ndal topin. Kur u përplasa për tokë, ai vazhdonte të luante me top si më parë. Mandfredi dhe Mjeshtri u shqerrën së qeshuri.

I skuqur dhe zemërlëshuar u ktheva në portë, shumë i vendosur që më mos të jem qesharak. Heniri Napoleon i painteresuar e udhëheqte topin me gishtrinjtë e dorës së djathtë dhe më vështronte nga lartësia. Papritmas u mblodh dhe tentoi ta hedhte topin kah unë me dy duar. U prapsa dhe u përgadita për ta pranuar goditjen, por Henri ndryshoi mendjen dhe vazhdoi të luaj me top. Pesë minuta u tall me ua në këtë mënyrë: më këcnohej me goditje, merrte hov, kërcente lartë, merrte në nishan sa atë kënd sa këndin tjetër dhe në momentin e fundit e ndalte topin. Unë gjithmonë prapasha dhe hedhesha në të gjitha anët, gjithnjë

e më egërsisht, gjithnjë e më i lodhshëm. Në fund u rrotullua dhe ma dha gol me një hov të pa cak mbi supe. “Shumë mirë” – e lavdroi mjeshtri. – “Ky është tantrizëm.”

M’u afrua dhe me sarkazëm më shikoi. “Na demostrove se çka nuk është tantra. Aq je i lodhur saqë mezi po qëndron në këmbë. Kjo është e pabesueshme. Sepse ishte vetëm një provokim, por ti ishe shumë i lodhur sa për të mundur të reagosh. Ke reaguar vetëm ndaj hijeve, ndaj kërcnimeve boshe, ndaj sajimit të imagjinatës sate. Nëse vazhdon kështu ta luajsh lojën e jetës, do të përjetosh zvetënim. Derisa regaon ndaj përpjekjeve të frikësimit, bëhesh sikurse qeni në zinxhirë. I tillë do të mbetesh krejt derisa nuk mëson ta dallosh kërcnimin e vërtetë nga poza agresive. E tash ti.” – Iu drejtua Henrit.

Henri u fut në portë. E ndieva dëshirën për t’iu hakmerr. Kisha ndjenjën se qëllimisht tallej me mua kështu që brenda meje me kënaqësi vloi ofendimi. E hedhja topin imagjinar prej dorës në dorë, luaja me kokë, e mbaja me thembër dhe e hedhja mbi supe, e rrihja tokën me të nga e majta në të djathtë dhe anasjelltas, edhe në rreth, por edhe kryqaz. Henri qetë më vështronte. Fare nuk ishte i tendosur, priste, sikur ishte indiferent se a do ta mbrojë apo jo goditjen. Kjo më habiti. Dhe më tërhoqi. Zemërimi ishte edhe më i keq sepse hakmarrja më dukej gjest fëmijëror. Rashë në gjendjen e paralizës ndijore. Asgjë nuk mund të bëja sepse çdo formë e sulmit më dukej hakmarrës. Ndjenja e zemërimit u shndërrua në dëshprim, dhe kjo ndjenjë eksplodoi në tërbim, në të cilën gjendje e hedha topin drejt në Henrin sikur shpresoja se goditja e furishme do ta rrëzojë për tokë. Goditjen e dëboi me një lëvizje mezi të vërejtëshme të nënbrylit.

“Ke bërë dy gabime” – më tha mjeshtri – “ke qenë i zemëruar dhe hakmarrës, dhe kjo t’u ka dukur e kotë, për këtë arsye këtë ndjenjë ke dashur ta mposhtë. Pasi që nu ke mundur, ke tentuar, ta mbulosh, e kjo ka qenë shtirje, e çdo shtirje është

keqpërdorim i energjisë. Kur je i zemëruar, bëhu i zemëruar. Tërbimi është energji. Ke provuar ta ndalësh e mandej ta fshehësh. Kur e ke vërejtë se nuk po mundesh, zemërimi të ka kapluar dhe të ka qitur në aksion të papërgatitur. Kur je i tërbuar, bëhu i tërbuar. Ama përmbaju. Tërbimit nuk i nevojitet aksioni. Po qe se i nënshtrohesh, e humbë lirinë; përgjigjja më nuk është e jotja, por e tërbimit. Agresiviteti formon agresivitet, e shkallëzon konfliktin. Tantra nuk e pranon këtë. Tantristi e është zotërues i çastit. Si do ta mposhtësh kundërshtarin kur nuk mund ta mposhtësh veten?”

“Mjaft është për sot.” – tha dhe i mblodhi sandalet. Pa fjalë u nisë drejt hyrjes në koridorin nëntokësor.

Henri u gërmuq, ngriti topin imagjinar dhe ia hedhi nga prapa. Ndodhi diçka të cilën s’do ta harroj kurrë. Mjeshtri rrëmbimthi u kthye, kapi topin e paqenë dhe e hedhi kah unë. Më goditi në stomak. Ndjeva dhembje, më magjepsi.

Mjeshtri u përkul dhe u zhduk koridorit.

2

Për çdo mëngjes së pari pastrohem në përrua. Mandej në ballkon para shtëpisë së mjeshtrit kthehem kah dielli, i mbylli sytë, i mbushi mushkëritë dhe e qes ajrin jashtë përmes gojës. “Haaaaaah!” – e përfundoj. Edhe një herë: “Haaaaaah!”

Mësoj të marr frymë. Gjithë jetën kam marr frymë gabimisht, pakujdesshëm. Kam marr frymë cekt, pa ritëm. Kur i pastroja mushkëritë rrallë herë vrrushkujt e oksigjenit kanë depërtuar në pjesën e poshtëme. E kapja frymën, apo ndoshta fryma më kapte mua.

Si mjeshtër i tantrës me frymëmarrje do të mund t’i mbikëqyrë mendimet dhe emocionet. Frymëmarrjen do ta përdorë si armë në konfliktet me mjedisin. Pa mbikëqyrje të frymëmarrjes nuk ka mbikëqyrje të mendjes. E pa këtë nuk ka

koncentrim. Pa koncentrim nuk je i qetë. Nëse nuk jam i qetë – si të jem i lumtur? Si mjeshër gjithmonë do të jem i qetë, sepse gjithmonë do të gjendem në hapësirën të cilën veç e kam mbizotëruar. Dhe gjithmonë do të jem i lumtur, edhe pse lumturia nuk do të jetë shtu siç e imagjinoj. Lumturia do të jetë në vetëdijën e pastër për (kohën momentale) për çastin e tashëm.

Tash jam shegert. Lëvizjet e mjeshtrit janë të nënvetëdijshme të relaksuara, derisa unë si shegert ende po përpiqem. Pasi që qëllimi i ushtrimeve të mia është tantricizmi, më duhet të mësoj pa përpjekje. Tansionimi nuk është tantriste. Relaksimi është aleat i imi.

Kur i pastroj fshikat e mushkërive, ngadal marr frymë dhe imagjinoj qetësinë e pafundme. Kur e çliroj frymën imagjinoj se po e nxjerr jasht shqetësimin e trupit dhe të mendjes. Mandej imagjinoj se e frymoj fuqinë e pafundme; më rritet nëpër vena, nëpër inde dhe nerva gjithandej nëpër qoshet e trupit. Mandej e çliroj frymën dhe imagjinoj se në frymëqitje më braktisë frika.

Mandej imagjinoj se po e frymoj lumturinë e pafundme, dhe me frymëqitje e qes jasht pikëllimin, mundimin dhe melankolinë. Më pas e frymoj energjinë kozmike e cila rrjedhë në mua si lum i gjallë dhe më pastron. Kur e qes frymën imagjinoj se nga vetja po e qes plehun dhe llumin e mendimeve jofisnike, të ideve të paqarta, të ndjenjave negative, dhe dëshirave të marra.

Mandej imagjinoj se nuk marr frymë vetëm me mushkëri, por edhe me zemër, lëkurë, sy, flokë, se po frymoj i tëri, se i frymoj të gjitha. imagjinoj se po e frymoj renë e bardhë, e cila është fuqi e pastër vitale. E thithi dhe ndiej se si më rrjedhë nëpër gabzherr dhe tubohet në mushkëri. Prej këtu gjaku shpërndalet nëpër të gjitha pjesët e trupit. Imagjinoj se me frymëqitje e qes

renë e zezë, e cila bartë me vete krejt atë që brenda meje është e papastër dhe e dëmshme.

Brenda meje gjithnjë e më shumë ka re të bardha, gjithnjë e më pak re të zeza. Në fund pastrohem nga e zeza. Në mua lëshon ngrohtësi drita e nxehtë. Gjithçka është në rregull, nuk ka konflikt, mjedisi është vetëm një.

Ndjenja nuk zgjatë shumë, përsëri kthehet ngjyra e zezë, përsëri jam në konflikt me mjedisin. Përpiqem me ushtrime ta minimizoj dhe përfundimisht ta largoj, për t'ia mundësuar mjedisit të bëhet sikurse shtrati, nëpër të cilin unë do të rrjedh si lumi. Atëherë do të bëhem mjeshtër i tantrës. Ushtrimet janë rrugë.

Por posa ndryshon rruga në përpjekjen për t'u arritur qëllimi dhe në padurimin e dëshirës që sa më shpejtë të realizohet ky synim, rruga e ndërron kahjen dhe në vend se t'i afrohesh cakt, largohesh prej ti. Themel i tantrës është koncentrimi në çast sepse caku është në të ardhmen dhe kur gjendesdh në të ardhmen më nuk je prezent në të tashmën dhe këtu. Meditimi për të shkuarën është përplotë vajtim, i cili ta thithë energjinë, si sfungjeri ujin. Meditimi për të ardhmen është përplotë me iluzione, të cilat e mbulojnë të tashmen, sikur mjegulla e mëngjesit kur e mbulon pejsazhin. Vetëm atë të cilën e bën, pikërisht atë që e bën në çastin e tashëm, vetëm atëherë energjia shfrytëzohet mirë.

Arsyeja mbrohet. Arsyeja të thotë se në këtë mënyrë nuk mund të jetosh. Si mund të jetosh duke mos menduar për të ardhmen, për planet, për mundësitë? A ta mohoj kujtesën, të mbyllem në zbrazësinë ngushtë të së tashmes? Meditimi për të ardhmen ndoshta me të vërtetë është përplotë me iluzione, por është edhe burim i shpresës, pa të cilën jeta bëhet vetëm gjallim. Meditimi për të shkuarën ndoshta me të vërtetë është përplotë vajtim, por është edhe burim i përvojës, pa të cilën nuk ka kurajo

pë t'u ballafaquar me ditën e nesërme. Në këtë formë mbrohet arsyeja.

Por, vetëm arsyeja e cila nuk është tantriste (e cila ende është në konflikt me mjedisin). Edhe mjeshtri i tantrës, gjithashtu, mendon për të shkuarën dhe për të ardhmen. Nuk e ka mohuar kujtesën, nuk jeton me mendje të topitur prej ditës në ditë. Dallimi mes nesh qëndron në faktin se ai kujtimet i evokon dhe lëvizë mes tyre me maturi dhe si mbizotërues, derisa mua ato më kurthurojnë. Kërcejnë mbi mua dhe më lodhin. Asocimet më çojnë sa andej e sa këndej. Kujtimet e mia janë të lidhura me ndjenjën e pikëllimit dhe nostalgjisë, apo me vazhdueshmërinë e pashmangshme të çasteve të bukura.

Janë neurologjike, në to nuk jam i lirë, iu jam besnik, jam viktimë. Kjo vlenë edhe për meditimin tim për të ardhmen. I nënshtrohem brengave për gjërat, të cilat mund të më ngjajnë. I nënshtrohem ëndërrimeve për të ardhmen qfarë e dëshiroj dhe në këto ëndërrime kacafytem me të shkuarën, hakmerrem për ofendimet dhe dëshprimet, i përmirësoj gabimet, fitoj aty ku kam humbur. Në ëndërrimet për të ardhmen jetës gjithmonë borxhin ia jap turinjëve.

I ngjaj rojtarit të kopshtit zoologjik: në anën e majtë gjenden majmunët e zi. Këto janë kujtimet. Në anën e djathtë janë majmunët e përhirët; këto janë dëshirat, të cilat kisha pasur dëshirë të më realizohen. Majmunët e zi vrapojnë nga e majta dhe më tërheqin nga e shkuara, majmunët e përhirtë më tërheqin nga e ardhmja, më tërheqin nga të dyja anët dhe bërtasin, dhe rrihen për mua si për kukëllën e arnuar të çjerrë e të dërmuar.

Kur të bëhem mjeshtër i tantrës, do të jetë gjithçka barabar. Mjamunët e zi do të qëndrojnë në anën e majtë, ndërsa të përhirtit në anën e djathtë. E unë do të jem midis tyre. Ku do të jetë dallimi? Do t'i urdhëroj të rreshtohen, të kërcejnë, ta bëjnë

qëndrimin në kokë. Do t'i urdhëroj të vallëzojnë, të qetësohen, të flejnë. Dhe pa kundërshtim të më dëgjojnë.

Me majmunët nuk mund të bësh marrveshje: janë të marrë dhe lakmitar. Mund t'i sundoj vetëm me mashttrim. Më duhet të bëhem dinak sikur dhëlpër, i vëmendshëm sikur lepur i shpejtë sikur kobër. Ky është qëllimi i ushtrimit të cilin po e bëj. Pa kontrollë frymëmarrjeje nuk ka qetësim, pa qetësim nuk ka koncentrim, pa koncentrim nuk ka thellim, pa thellim nuk ka meditim, e pa meditim nuk ka njohje se gjithçka është në rregull dhe se çdo situatë është e zgjidhshme. Pa dijeni për këtë nuk ka përgjigje të sakt në pyetje.

Për këtë arsye çdo mëngjes ushtroj shkathtësinë e koncentrimit. Në murin e shtëpisë së mjeshtrit në lartësinë e syve kam vizatuar pikën. Qëndroj para saj në largësi prej njëzet centimetrash dhe shikoj në të. Pika bëhet magnet, e cila thithë krejt çka është në mua. Më zbrazë. Koncentrimi nuk është agresion, nuk është futje në pikë. Koncentrimi nuk është dorëzim. Përpjekja është në pikë, forca është në pikë dhe unë veç i dorëzohem. Më zbrazë. Porsa më lindë mendimi, pika e thithë në vete dhe e gëlltitë. Pika e zezë më shpëton nga pesha e mendimeve dhe ndjenjave. Koncentrimi më bëhet pushim.

Pas tre minutash vështrimi imagjinoj se po e frymoj ajrin, i cili del nga pika, dhe se pika e thithë ajrin të cilin unë e qes jashtë. E imagjinoj se është e gjallë. Çojmë dashuri. Imagjinoj se pika po më lindë, se frymëmarrja po më reprodukon.

Mandej imagjinoj se jam i tëri, këmbë e krye, sy i madh. Rrojtja ime është shikimi, ndërsa pika është e vetmja gjë që shikoj. Ngadal ngërrçitem, syri tkurret, në fund nuk jetë më i madh se pika. Mandej imagjinoj se jam më i vogël se pika, se i afrohem, s'e bie në blozërinë e saj dhe zvarritem nëpër të deri në anën e kundërt. Kur mbëri në anën tjetër kthehem dhe shikoj

mbrapa. E shoh trupin tim, i shikoj sytë e mi, të cilët më vështronjë. Koncentrimi im bëhet i tërësishëm.

Për të qenë i suksesshëm e domosdoshme është forca e imagjinatës. Kjo forcë është e mbikëqyrur. Pa këtë koncentrimi do të ishte zgurdullim i thjeshtë. Mjeshtri këtë e quanë metoda e vizualizimit. Për fillim më ka preferuar t'i mbyllë sytë dhe të imagjinoj fushën e verdhë të thekrës. Le të shkeli nëpër të dhe të imagjinoj se para pak kohe kishte ra shi dhe se bimët ishin përplotë me pika shiu, të cilat shkëlqejnë në diell. Le të imagjinoj se si lagështia më depërton përmes pantallonave deri në lëkurë.

Tha se kjo është shkalla e parë e ushtrimeve: ushtrim fillestar. Për këtë arsye tmerrsisht u dëshpërova kur e kuptova se imagjinata fare nuk dëshiron të më dëgjoj. Të gjitha të cilat kinse i shikoja si të gjalla, mbetën në formë të mendimit. Në vend se ta SHIKOJ fushën e thekres dhe të GJENDEM në të, unë vetëm DIJA për të.

Kam qenë së tepërmi agresiv. Vizionin me mund kam provuar ta krijoj në vete. Jam përpjekur t'i jap formë me ndihmën e ides, kështu që ideja ka ngelur si mur, të cilit me mund kam tentuar t'i iki, në vend se të kaloj nëpër të, apo mbi të, apo pranë tij. Nuk kam qenë dinak sa më është duhur të jem, jam mbështetur në forcë, në presion. Mjeshtri i tantrës nuk është ujk, nuk është dem, nuk është elefant. Nuk kërcnon, nuk then, nuk shkelë. Mjeshtri i tantrës është dhëlpër, lepër, kobër. Është i vetëdijshëm se dinakria është më e fortë se fuqia e dhunës, elasticiteti është më efikas sesa ngurtësia. Gjërat i mposhtë duke iu adaptuar dhe në këtë mënyrë ua shfrytëzon energjinë. Për këtë arsye ai është i pamposhtur. Kur lufton kundër tij, kacafytësh me vetveten dhe bën luftë në favor të tij. Ti mundohesh derisa ai pushon. Tantra është aksion pa përpjekje.

Kur i thashë vetes se fusha e verdhë e thekrës është magnet, e cila tërheq vëmendjen time, imazhi u gjallërua; jo

vetëm që e shihja, por gjendesha edhe midis fushës së thekrës, ndieja erën në lëkurë dhe lagështinë irituese të çurgave shkëlqyese, i nuhatja kallinjët dhe freskinë e ajrit.

Tash po merrem me ushtrimin tjetër: po koncentrohem në shkronjën tibetase AH, që është simbol i **shunjatës** (zero). Mandej mundohem që me sy të mbyllur ta imagjinoj këtë në mendje. Kjo është edhe më e vështirë sesa fusha e thekrës. Por më bëhet më e lehtë kur imagjinoj se po i dorëzohem forcës magnetike të simbolit, të cilin po mundohem ta reprodukoj në mendje.

Kur ta zhvilloj aftësinë e reprodukimit në detajet më të imëta të mundshme, jeta do të më bëhet paskajshëm më e lehtë. Më nuk do t'i bartë barrat në shpinë, por do t'i qoj me kal; nuk do të vërsulem dhe nuk do t'i fus gjërat nën veten time, por do t'i përcjellë dhe do t'i dorëzohem forcës së tyre gravituese. Gjithashtu, kështu do të veproj edhe në punë, studime, gjatë zgjidhjeve të problemeve ekzistenciale. Atëherë borxhet e mia energjetike do të jenë të paguara, do të jem i qetë dhe i pushueshëm, në çdo çast mjaft i fortë për të gjitha.

Tash për tash ushtrimet e mia imagjinative janë të thjeshta. Ngadal do t'i përvishem edhe mandalave, të cilat kanë rradhitje më të ndëlikuar simbolesh. Në fillim do të zgurdullohem në to dhe me vëmendje do t'i vështroj: çdo pikë dhe vijë në veçanti dhe në fund krejt imazhin. Mandej do të përpiqem t'i reprodukoj në mendje dhe aty t'i ruaj tre, katër orë.

Tash për tash aftësi të këtilla mund vetëm t'i imagjinoj. Jam shëgert, fillestar. Më së shumti më kurajon garanca e Mjeshtrit s'e kurrë nuk do të bëhem mjeshtër i tantrës me përpjekje, përkundrazi pa përpjekje. M'a rrëfeu rrëfimin udhëzues për Australianin e padurueshëm, i cili kishte ardhur në lamaseri para një viti dhe që në fillim donte të dinte sesa i duhej të ushtrojë për t'u bërë mjeshtër i tantrës. "Pesë vjet" – I

kishte thënë lama i Madh. “E çka nëse në ushtrime investoj dy herë më tepër mund?”- Kishte pyetur i habitur Australiani. “E atëherë dhjetë vjet.” Ishte përgjigjur lama i Madh. “Çka nëse ushtroj ditë e natë pandërprerë?” – Kishte insistuar Australiani. “Atëherë njëzet vjet.” Qeshi Mjeshtri.

Dhe kur Australiani e kishte pranuar se nuk po e kupton sesi është kjo e mundur, Mjeshtri ia kishte shpjeguar principet themelore të tantrës. Sa ma shumë energji që shpenzon në koncentrim për cak, aq më pak ke energji në rrugë për në cak. Kryesore është rruga. Kur je në rrugë dhe askund tjetër, gati se je në cak. E nëse në mendime gjithë kohën je në cak, atëherë fare nuk je në rrugë.

Në rrugë je vetëm kur e ke mendjen e kthjellët: kur krejt është mirë dhe kur je i vetëdijshëm se çdo situatë është e zgjithshme. Vetëdijën e këtillë e krijon vetëm meditimi. E ushtroj frymëmarrjen, koncentrimin, e forcoj aftësinë e të riprodhimit, meditoj. Jam i vëmendshëm, notoj me rrjedhën, kërkoj qetësi në vete. Meditimi nuk është persiatje, por është e kundërta. Persiatja rrjedhë nëpër sipërfaqe, e cila është e valëzuar, përplotë me pengesa, provokime dhe goditje. Kur meditoj lëshohem në thellësi, në të cilën mbizotëron qetësia.

“Imagjino sikur mendja jote është det.” – Më këshilloi Mjeshtri. “Kur e sheh thellësinë e brendisë sate, provokimet nga bota e jashtme nuk do të prekin. Mendimet, dyshimet, brengat të gjitha këto janë erëra në sipërfaqe. Mendimet notojnë në mendjen time, sikur peshqit në ujë, duke mos lënë gjurmë. Mendja ime është qiell dhe zemra ime është thellësia e detit, derisa bota ngjanë në sipërfaqe: sikur e shikoj shfaqjen.

Qetësia gjendet në thellësi. Këtu çdo përgjigje e imja ndaj thirrjes mund të bëhet shembull. Nuk i frikësohem panikut dhe pamenduarsisë, kam mbikëqyrje mbi të gjitha që ndodhin. E posedoj atë që ngjanë, sikur deti që posedon me peshqit, të cilët

notojnë në të. Peshqi ka shumë, pikërisht rrëqasin në mua, mendja është marrëzisht pjellore, ikra vlon prej saj; për asnjë çast nuk ngecë në pjellje.

Por derisa pëfytiroj se jam det, se spërkati, kuptoj, jam i qetë. Mendja mund të jetë e zhurmëshme derisa zemra është e qetë. Në zemër është shpirti dhe aty është boshti i ekzistencës. Kur qetësohet boshti, krejt çka sillet rrotull tij do të jetë e qetë.

3

Dje përsëri luajtëm hendboll me top të padukshëm. I dhashë pesë “gola” dhe dy herë po aq i kam mbrojtur. Njëzet e dy herë kam gabuar. Prapëseprapë kjo nuk më ka demoralizuar se edhe Henri dhe Manfredi nuk janë treguar shumë më të mirë. Mjeshtri tha se me një mesatare të këtillë mund të jem i kënaqur madje edhe në fushën e jetës: në rastin më të mirë duhet të shpresoj në rezultatin “fifty-fifty”.

Metafora e jetës si hendboll me top të padukshëm aq shumë më ka entuziazmuar saqë pandërprerë kam zbuluar paralele të reja. Thashë se thelbi i lojës po më duket kështu: në çdo moment të jetës je në konflikt me mjedisin dhe në çdo çast vetëm një përgjigje në thirrje është e drejtë prej të gjithave të mundura. Problemi qëndron në faktin se duhesh rrufeshëm të marrësh vendime, por jo të nxitosh. Të përgjigjesh duhesh sipas përvojës që ke, por jo automatikisht.

Përgjigje e drejtë është vendosja më e mirë e mundshme e marrëdhënies me thirrjen (qoftë kjo ideore, emocionale, fizike, çfarëdo qoftë). Pasi që topi është i padukshëm, kurrë nuk e di se a e ke zënë, apo e ke kapë vetëm hijen e tij, derisa ai veç fluturon në rrjetë. Pasi që në çdo çast je i eksponuar tufës së thirrjeve, ke ndjenjën se topat fluturojnë nga të gjitha anët. Dhe pasi që e di se nuk mund t’i zësh krejt, atëherë mundohesh të paktën t’i zësh disa, respektivisht mundohesh të zësh sa më shumë. Pasi që nuk

e ke krejt të qartë, cilat ke llogari për t'i zënë, grabitë si i çmendur pa rend dhe në dëshprim i varë duart. Dhe fiton përshtypjen s'e jeta po të shkelë, kështu që qëndron në vorbull i pandihmuar, më nuk je lojtar, por pengesë, e cila rrjedhën e lojës mundohet ta shty në skaj.

Arti i të jetuarit (dhe i tantrës) qëndron në aftësinë e kapjes të sa ma shumë topave të padukshëm, për të qenë në gjendje që me kohë të gjykosh se cilin duhesh mbajtur dhe cilin lëshuar dhe ata të cilët i huqë, apo të godasin në kokë, t'i harrosh menjëherë.

Po më duket, i thashë, se lojtari i mirë duhet t'i plotësoj katër kushte. Duhet ta arrij vetëkontrollën emocionale-mendore. Kur zhurma qetësohet dhe majmunët merren vesh për koekzistencë, duhet hudhur nga mendja krejt çka nuk i përket çastit. Mandej vëmendja duhet të përqendrohet në atë që me të vërtetë ngjanë, në gjëra ashtu siç janë. Situatën duhet ta vlerësoj gjakftohtë, shpejt dhe pa iluzione. Tek atëherë mund ta plotësoj kushtin e katërt, i cili është më i rëndësishmi. Përgjigjja nuk guxon të jetë reagim. Nëse lojtari është i vëmendshëm dhe i gatshëm për të gjitha, duke mos shpresuar për asgjë, provokimi e godet në gjendjen e baraspeshës totale. Vetëm në këtë gjendje ai mund të vlerësojë situatën drejt. Dhe mandej vjen – akti i theksuar në vend të përgjigjjes ndaj provokimit. Aksioni në vend të reaksionit.

“Aha.” – Qeshi Mjeshtri dykuptimshëm. Tha se loja me top të padukshëm padyshim na ka forcuar jashtëzakonisht sepse; jemi të ri, të shkathtë, por nga fshati duhet sjellur disa thasë mielli thekre.

Pas mëngjesit u nisëm për në fshat dhe iu përvishëm punës. Thasët nuk ishin të padukshëm. Ishin më të rëndë sesa shpresoja. Dhe ishin njëzet e një! Shtegu përpjetë ishte

jashtëzakonisht i rrëpirtë, në çdo dhjetë, njëzet metra i lëshonim thasët dhe merrnim frymë thellë.

Më së keqi ndihesha unë. Në krahasim me Henrin, i cili ishte shtathedhur, dhe me Manfredin i cili ishte i tëri nga supet, me figurën e vet thatanake, më shumë i ngjante djaloshit sesa burrit, më asoconte në degë shelneje. Pas shumë javësh të mosushqyerit me albumine, nuk kisha forcë për punë të rënda. Është e vërtetë se maleve e kam bartur torbën e rëndë, por thasët ishin dy herë më të rëndë. Por edhe thasët nuk kishin rrypa. Kur e çova përpjetë të dytin, Henri dhe Manfredi ktheheshin për ta marr të tretin. Thumbueshëm më pyetën se mos Jugosllavisë përsëri i mungon energjia dhe se a i duhet ndihma ndërkombëtare. I përqesha duke ua zgjatur gjuhën.

Me thesin e tretë u ula panë mureve të lamaserisë. Dielli verbues më goditi në kokën e djersitur e të ënjtur. E shoh pejsazhin si të ngjeshur në vorbullin e përpëlितjeve të shtypura dhe të shtrembëruara, sikur i shikoja përnmes xhamit të turbullët. I hapa sytë dhe me mund u zgurdullova në pejsazh; më duhej garanca se jakët, të cilët kullosnin në livadh, nuk ishin të zi dhe se nuk kanë shqepa, se bora në malet e afërta nuk është e gjelbër, por e bardhë; se lamaseria nuk është rreflektim në ujë, por është kështjellë mbi MUA.

E ndieja se si nëpër vena i tëbuar më vlonte gjaku. Brenda kafkës e ndieja trurin. Trurin e përceptoja si masë qelizash dhe si rrjetë e çarë (autopsi) pejsazhesh përpëlितëse. Në të e ndieja tensionimin, i cili qe disa javë qëndron në qoshe të vetëdijës: ndienja se edhe pak më duhet ta shypi, e do të shpërthej dhe diga do të hiqet, me të cilën mezi po mbrohem nga kaosi.

Çfarë të bëj? Mora hov, por menjëherë konstatova se ende nuk isha i aftë për ta kryer detyrën. I dhashë vetes tre mundësi. E para të vazhdoj më tutje dhe dhe ta mbaroj pjesën time, madje edhe nëse e përkryej kurrizin. E dyta, ta trilloj arsyen,

e cila do të ma mundësonte tërheqjen duke mos u turpuar. E treta, që haptazi ta pranoj se nuk jam i aftë ta mbaroj punën dhe t'jua lë atyre dyte.

E vëreja se nuk isha për të parën herë në situatë të ngjajshme. Situata e këtillë, në kostume të ndryshme, shfaqet në jetën time që nga fëmijëria. Cilëso punë që i përvishem, hasi në pengesa. Po që se e mposhti, vazhdoj tek tjetra, dhe kështu me rradhë deri tek sukcesi apo pengesa, për të cilën nuk jam i aftë. Gati gjithmonë heret a vonë paraqitet çasti kur e kuptoj se vetëm me kokë mund t'i bie murit.

Kjo është situata kryesore e tantrës. Kjo është toka, nga e cila mbin neurozat, psikozat, depresionet, manitë dhe vetëvrasjet. Çfarë të bëhet kur e kupton se nuk je aq i fortë siç ke menduar (apo të paktën ke shpresuar) apo siç ke menuar (shpresuar) se mendojnë të tjerët për ty? Kokëfortësia heroike çon tek mbajtja e fasadës së rreme. Por edhe njëra edhe tjetra çon në kozervatizmin jetësor, në të cilën i çasesesh vetëm trimrive të njohura, derisa atyre të panjohura dhe të reja i ikën.

Por nëse e pranon se ke mbërri deri tek kufiri i qëndrueshmërisë? Edhe kjo nuk është pa rreziqe, sepse nga modestia shumë shpejt krijon virtyt dhe pa vullnet të singertë për të fituar luftën vetëm me gjysmën e forcës.

Në fund thesin e tretë zvarrë e tërhoqa deri në lamaseri. Luhatshëm iu afrova Mjeshtrit. Ia përshkrova dilemën dhe i thashë se e kisha zbuluar fushën e përvojës jetësore, e cila m'a afron rastin më të mirë për praktikën e jogës tantriste. Fjalën e kam për energjinë, i thashë. Procesi i jetës është seri sprovash. Pandërprerë përsëriten situatat, përfundimi i të cilave varet nga aftësitë e mia. Në çdo çast jam i përqendruar në ndonjë cak. E shkruaj librin, lexoj, vrapoj pas autobusit, rregulloj automobilin, mësoj për provim, vardisem, kërkoj punësim, miq, dashuri, kuptim, ndjenjën e sigurisë, kërkoj ndjenjën e zgjuarsisë dhe

lirisë shpirtërore, përpiqem të bëhem i përgjegjshëm i sjellshëm dhe besnik, përpiqem të di se çfarë ndodhë në botë dhe brenda meje; jam i lodhur dhe dua të flej, mundohem të mbijetoj, të mbetem i shëndosh, i ri, tërheqës, i mençur, interesant; përpiqem që mos t'i dëshproj shumë njerëzit.

Çdokund para meje janë pengesat. Nëse rruga është e rrafshët, fare nuk iu jam i vetëdijshëm; pengesat ma japin ndjenjën e orientimit. Derisa i mposhti, në jetë ndihem mirë, sepse ndiej se rruga ime diku shpien dhe se jam i suksesshëm dhe e realizoj veten time. Problemi shfaqet kur hasi në pengesë, e cila më stopon. Nganjëherë ndalesa është e përkohëshme dhe me potez të matur (pushim, persiatje apo dinakri) lëvizi përpara. Por, heret a vonë, gati në çdo situatë hasi në pengesë, të cilën nuk mund ta mposhti sepse më mungon forca. Kur nuk ke forcë, ndien plogështi. Impotencë. Atëherë nuk mund të realizohesh, rrjedha ndalet.

Po më duket, po them, se këto janë çastet më të rrezikshme të jetës. Kur rrëshqasim dhe rrëzohemi, gjykimi ynë për ngjarjen gati gjithmonë është i gabuar, e përgjigjja jonë gjithmonë është e nxituar dhe emotive (nuk është aksion por reaksion). Poashtu edhe mjeshtri i tantrës s'është i poltëfuqishëm. Edhe ati nganjëherë i largohet, edhe ai nganjëherë i bie murit me kokë. Çfarë bënë ai?

Lama i Madh ishte zgurdulluar në mua. – “Barra është shumë e rëndë e ti je shumë i dobët, a qëndron problemi këtu?” – E vërtetova duke lëkundur kokën dhe shtova se nuk mendoj aq shumë për shembullin konkret të thasëve të rëndë, më intereson të di më gjerësisht, qështja teorike e mundësisë të të sjellurit tantriste në situatat e plogështisë.

“The se tantra është mjeshtëri e të luajturit hendboll me top të padukshëm. I numrove katër kushtet të cilat duhet t'i plotësojë lojtari i mirë. A i ke plotësuar?”

I menduar i thashë se i kam plotësuar vetëm tri të parat. Kam ndjenjën se e kam mbërri vetëkontrollën emocionalo-mendore. Ndoshta jo të tërësishme, por të paktën të mjaftueshme. Nga mendja kam larguar të gjitha të cilat nuk i përkasin çastit, vëmendjen e kam përqendruar në atë e cila me të vërtetë ngjanë. Situatën e kam vlerësuar. Kisha dashur të bëj më shumë seqë jam duke bërë. Kam bërë gjithçka çka ka qenë në mundësitë e mia, a duhet edhe më tej të përpiqem, apo të tërhiqem? Këtë dua ta di?

“Problemi nuk është fare aty ku e sheh, por prej nga e vështron” – tha Mjeshtri – “thesi, i cili është shumë i rëndë është vetëm në ty, e ke sajuar në mendjen tënde jotantriste, është krijuar ashtu sepse nuk e ke plotësuar asnjërën prej kushteve të tua. Thesi i trilluar është barrë para të cilit ndjehesh i pafuqishëm.”

E luta të më tregojë se ku kam gabuar. E di se diçka nuk është rregull, i thashë; e ndiej se e zë topin aty ku nuk është, por ka diçka në mua që m’a shtrembëron pamjen.

“Shikimi ytë po ta shtrembëron pamjen.” – U përgjigj – “Drejt mund të shohësh vetëm përmes syve. Nëse shikon me sy, e pamundëson lidhjen direkte sepse sytë bëhem njëlloj ekrani, që i ngjanë xhamit të lagur, kështu që atë që e sheh është projektimi trurit tëndë në atë ekran. Përmes syve sheh atë që është, me sy i sheh ato të cilat dëshiron t’i shohësh. Dhe për këtë arsye mjeshtri i tantrës shikon përmes syve. Ke ndjenjën se është zgurdullua, sikur me shikim depërton në ty. Shikon me mendje, dhe për këtë arsye gjithmonë vepron ashtu siç duhet vepruar gjithmonë pa përpjekje.”

Një kohë heshti, mandej vazhdoi: “Ke dëshirë të bësh diçka ma tepër se që ke mundësi. Përse? Je orientuar në cak, në çfarë caku? Ke dëshirë të jesh më i mirë se ata dy të tjerët; nëse jo më i mirë, i njëjtë me ta, apo të paktën jo shumë më i keq.

Përse? Nuk dëshiron të jetosh me vetëdije se je i dobët, i ngathët dhe i papërvojshëm. Nuk dëshiron t'ia pranosh vetes se në botë ka gjëra, të cilave të tjerët iu janë bërë të shkathët, e ti jo. Çfarë lidhje ka kjo me thasët e miellit të thekrës?”

Më vështronte. “Kurrfare. Të gjitha këto janë projektimet e mendjes sate në ekranin e syve të tu. Krejt kjo është vetëm lojë e rëndomtë e egos tëndë, i cili thesin nuk e shikon fare si objekt të pastër, por e sheh si pjesë përbërse të lojës tënde të padobishme të vetëdëshmimit dhe kërkimit të sigurisë. Mendo për këtë dhe do ta pranosh se rrallë herë i sheh gjërat ashtu siç janë. Bota mbetet përzierje e hijeve gjysmë të njohura dhe gjysmë të panjohura, ndërsa ti je i vetëdijshëm pikësëpari dukjes së psikodramës sate të pandërprerë, zhurmës dhe britmave të majmunëve tu. Kështu është tek shumica e njerëzve. Vetëm fëmijët akoma dinë të shikojnë përmes syve. Kur e sheh fëmijën me sa dalldi e vështron kafshën apo lulën, apo lojën, para teje është mjeshtri i tantrës, i cili është drejtëpërsëdrejti i lidhur me atë që është. Më vonë, kur nisë ego të rritet, kjo aftësi topitet. Nuk zhduket, por vetëm topitet. Dhe çka është qëllimi i ushtrimeve të tantrës? Rishtazi ta gjeshë këtë aftësi dhe ta çlirosh.”

Më këshilloi që këtë problem ta shqyrtoj drejtëpërsëdrejti përmes syve. Provova. “Çka po sheh?” – Më pyeti. Iu përgjigja se po e shoh vetëm thesin.

“S’ka tjetër” – tha – “thesi është kundërshtari ytë. Ti kundërshtarin e ke dalluar tek shokët e tu, në fuqinë e tyre, dhe në marrëdhënien tënde garuese. Tash je çliruar, nga ai problem joekzistues. Tash forcën tënde mund t’ia kushtosh atij që është, e ai është thesi ytë. Fuqia dhe dobësia janë vetëm shprehje komperative. Ty të intereson shfrytëzimi ekonomik i energjisë poseduese. Tek kur përmes syve drejtëpërsëdrejti sheh atë që

është, atëherë je në gjendjen e tantrës. Tek atëherë tantra mund të të ndihmoj.”

“Në ç’mënyrë?” Pyeta.

“The se tantra është sistem i akrobatikave psikologjike. Përdori. Para teje është thesi – mashtroje. Forca e trupit është e kufizuar, ndërsa ajo e mendjes është e pakufishme.”

Më këshilloi që të çkyqë nga mendja krejt çka nuk i përket çastit dhe situatës: le ta harroj Henrin, Manfredin, murgjit, fshatarët, Dolmën, lamaserinë, numrin e thasëve, dëshirat dhe frikat, të shkuarën dhe të tashmën; të gjitha këto le t’i hedhi nga mendja. Kur thesi është para meje, ai bëhet i vetmi kundërshtar i imi. Por, në ç’mënyrë mjeshtri i tantrës i kundërvihet kundërshtarit? Jo me dhunë, me sulme të marra, të ashpra, por qetë dhe me dinakri. Gati rastësisht.

Më këshilloi që me forcën e imagjinatës të imagjinoj që thesi, i cili është para meje, të jetë tri herë më i rëndë se ai tjetri. Mandej ta çoj. Do ta vërej se ai është tri herë më i lehtë, sesa kam menduar. Kjo do të më kurajojë, do të më plotësojë me vetëbesim se jam i aftë për ta ngritur peshën. Para se të nisem kodrës te poshtë. Me forcën e imagjinatës le ta imagjinoj se thesin më duhet ta çoj dy herë më larg se të parin, deri tek sheshi në anën tjetër të shpellës.

Ecja deri tek depoja në rrëzë të lamaserisë (deri tek caku i parë) do të kërkojë gjysmë lodhjeje, të cilën do ta bëj me gjysmë energjie të shpenzuar, derisa energjinë tjetër do t’ia kushtoj bartjes.

U ktheva në fshat. Manfredi dhe Henri rrini ulur në rrëzë të shpatit dhe dihatshëm merrnin frymë. Kisha bindjen se ata në fillim, duke u mbështetur në forcën e tyre fizike, së tepërmi kanë nxituar kështu që kanë mbetur pa rezerva. Veprova sipas udhëzimeve të mjeshtrit. Rezultati më fascinoj. Me disa pushime të shkurta pa vështërsi deri në lamaseri i çova së pari katër thasë,

që kishin mbetur prej shtatë të mive, e mandej u ktheva për t'i ndihmuar Henrit dhe Manfredit. Me mosbesim, të habitur ishin zgurdulluar në mua.

“Tantra.” – Iu thashë dhe ua shkela syrin. Mandej u ula pranë tyre dhe miqësisht ua tregova fshehtësinë.

4

Ditët ishin me diell verbues; përplotë me përpëlitje nuansash të ngjyrave dhe lojërash të hijeve, të cilat nëpër kulme i qitnin flamujt. Kërcëllima e tyre më mallëngjeu çuditshëm, me shtrëngim në fytë – a më mundonte nostalgjia? Jo për shtëpinë. I lakomoja viste, të cilat i kisha kaluar, gjërat të cilat i kisha përjetuar, kohën e cila pamëshirshëm kishte kaluar. Parandieja shkuarjen e pashmangshme dhe parandjenja ime ishte aq e fortë saqë tash më e përjetoja si të ikur dhe lakmoja për të sikur e kisha humbur.

Në mënyrë paradoksale e arrita gjendjen e përqendrimit të vëmendjes, e cila deri atëherë më ikte. Me dëshirë për ta ruajtur të tashmën, ia ktheva shpinën të ardhmes dhe u përqendrova në çastin. Gjithë kohën dëshiroja të isha aty ku jam dhe kështu –çuditërisht-në çdo moment ndieja se isha në cak. Çdo grimcë e përvojës bëhej e çmuar si ajo paraprake. Mesiguri kështu ndihet njeriu, i cili e pret pushkatimin, apo njeriu, i cili e di se është i sëmur për vdekje dhe i kanë mbetur edhe disa muaj. Këtu dhe tani është e vetja hapësirë në të cilën rron. Dhe kur je prezent në çastin e tashëm, fiton përshtypjen se fare nuk je dhe se je vetëm ai i cili shikon se çfarë po ndodhë. Nuk ka më troshitje, ndeshje dhe tollovi e gjendjeve të rëndomta psikike; jeni vetëm dy, ti dhe mjedisi. Edhe ti edhe mjedisi shkriheni në përvojë.

Krejt u shndërrua në rit. Vetëdija mbi atë se çfarë ndieja, mendoja dhe veproja nuk e përcillëte atë që ndieja, mendoja dhe veproja, por ngjante paralelisht në të njëjtën kohë. Gjithçka u bë

e qartë, kthjelltësi e kristalët; muk kishte më përzierje hijesh dhe konturash gjysmë të dukshme, me të cilat karakterizohet gjendja e rëndomër psikike; mandej hijet dhe shkëlqimin e dritës e përceptova në qendër të vetëdijës.

Kjo është ajo, i thashë vetes, duke u dridhur derisa e mendoja. Kjo është gjendja psikike, në të cilën banon mjeshtri i tantrës. Ndjenjën nuk e kisha të panjohur; disa herë i kisha përjetuar çaste të tilla: në kuvertën e anijes gjatë udhtimit për në Australi, kur ekspeimentoja me drogat apo në çastin e orgazmës seksuale. Por gjithmonë ngjante vetëm për një çast; kurrë nuk ka ndodhur që pas shëndritjes kalimtare të vetëdijës të mos kthehet ego me cirkun e majmunëve djallëzor. Tash ndjenja ka zgjatur. Diçka (ndoshta ushtrimet, ndoshta parandjenja e ndarjes) më shtyri në qendër; u bëra bosht, u qetësova.

Sa më ndryshe ishte gjithçka që shihja, nuhatja dhe ndieja! Sa më i ndryshëm ishte uji, me të cilin në mëngjers e spërkata lëkurën, sa më e ndryshme ishte shija e çajit yndyror! Sikur të gjitha i provoja për të parën herë dhe të fundit. Dhe sa të shëndosh, të pastër e të fuqishëm më dukeshin murgjit, të cilët i vështroja gjatë riteve fetare; fytyrat e tyre të dalldisura, por edhe të çiltra, lëvizjet e tyre të matura, por edhe të pabrengosura. Krejt çfarë ngjante në lamaseri kundërmonte në ritëm të caktuar memec. Gjithçka ishte në harmoni.

Falë përroit, i cili gurgullonte nga thellësia, vendbanimi nuk kundërmonte, që është karakteristikë e lamaserive vështirë të afrueshme malore. Murgjit rregullisht pastroheshin (madje edhe rreziteshin në ballkonin jugor!) plakat e fshatit ua lanin rasat dhe çorapet. Madje edhe bulldogët me ëndje shllapuriteshin në përroit gurgullues dhe i lagnin qimet, kur bënte shumë nxehtë. Në altar dhe në sallat e korit pezull qëndronte aroma joshëse e temjanit, e cila kujdesshëm e mbulonte sipërfaqen e pluhrosur të librave të zverdhur, deri tek dylli dutësisht i djersitur i qirinjëve

dhe nëpër pëlhurën frymëzënëse të tapiserive të thurura. Madje edhe pluhuri kundërmonte këndshëm, pluhuri i imët malor me ngjyrë hiri e errët, i cili i mbulonte kulmet dhe dyshemet, edhe shkallët, madje edhe koridorin nëntokësor. Binte nga shkëmbinjtë, të cilët thepiseshin mbi grykën e shpellës; ernat iu vërsuleshin dhe shtresa shtresa ua gërrynin sipërfaqen, i grimconin dhe i imtësonin dhe e i bënë pluhur pezullues.

Dolma kishte aromë më të këndshme. Kur futej gjatë natës në thesin tim të fjetjes, flokët e saj kundërmonin aromë freskuese të erës, lëkura e saj kundërmonte aromë qumështi i nxehtë, robat e saja në djersën e vajzës së shëndosh, derisa duart e saja kundërmonin herë në bizele, herë në qepë, e herë në diçka tjetër, vetëm i zbathte çizmet. Nën mbulesë për çdo natë së pari boksoheshim e giciloheshim, ia shkulnim njëri-tjetrit flokët, për të parë se cili i pari do të gjëmoj: “Au”, dhe zbaviteshim duke i imituar kafshët e egra. Gjithmonë flinte pa paralajmërim; përnjëherë midis qeshjes çapkëne duke frymuar thellë strukej në pozitë të rahatshme dhe fillonte të merrte frymë qetë.

Henri dhe Manfredi ma kishin lakminë. Por kot prisja që në mua të zgjohej epshi. Kohë pas kohe brengosesha se mos ushtrimet e jogës ma kishin marrë (apo të paktën ma kishin topitur) këtë prirje. Kur puthitej për mua, ndieja ngrohtësinë e trupit dhe sythat e vegjël të gjinjëve dhe rrumbullaksinë e fortë të vitheve të çupëzës dhe nata nuk kalonte e të mos kisha ereksion midis këmbëve. Por në vend se të joshem nga ajo, unë çdo natë e imagjinoja bukuroshen me vathë, dhe trupin e saj biskonjë, thellësinë e syve të saj, e cila shkëlqente në dritën e qirinjëve dhe luhatej në ritmin e dashurisë.

Zemra më rrihte, për gruan – jo për fëmijën, i cili ishte i shtrirë pranë meje. E dashuroja këtë fëmijë, por seksi nuk shfaqej, dhe nuk donte të bëhej pjesë e kësaj dashurie.

Se çfarë ajo ndiente? Këtë nuk e dija. Edhe pse çdo natë kapej për pleqerin tim (apo dorën time, apo për rrypin e pantallonave) në puthitjen e saj nuk kishte asgjë joshëse dhe intime; kërkonte vetëm siguri. Kjo u bë e qartë kur një natë dora e saj kishte bredhur deri tek pantallonat e mi dhe e kishte kapur penisin tim të eksituar me aq naivitet, sikur të kishte qenë penisi vetëm dorë më e vogël. Edhe maçoku ledhatohet pët ty për të regjistruar si pronësi.

Netët bëheshin tmerrësisht të ftohta, yjet më therrnin përmes dritarës sikur majet e shpatave kozmike. Fleja pak, madje edhe në ëndërr i përjetoja ngjarjet ditore; ndoshta nga dëshira e pavetëdijshme iluzore se mos i kam humbur. Shpesh më dukej se fare nuk ëndërroja, sepse vegimet ishin shumë reale dhe të drejtëpërdrejta. Kisha dashur të mbes aty ku isha. Kisha dashur të jetoj si kisha jetuar. Doja ta ruaja ndjenjën e papërshtatshme se në çdo çast jam në cak.

Ndryshimi im shkaktoi edhe ndryshimin e botës; u bë më e çiltër, më joshëse, më dashamirëse. Çdokund isha i mirëseardhur edhe kur nuk ushtroja, përgjoja nëpër lamaseri, i hulumtoja altaret dhe sallat nëntokësore, i shikoja mandalat, bustat, poemat dhe shoqërohesh me murgjit, i shikoja kur meditonin, meditoja me ta, ushtronim frymëmarrjen së bashku, i dëgjoja bisedat e tyre duke mos kuptuar asnjë fjalë; e dëgjoja muzikën rituale e cila e thente qetësinë së paku pesë herë në ditë, herë në këtë anë, herë në anën tjetër të lamaserisë.

Tingujt e muzikës liturgjike tibetase janë të paharrueshme: daullimi, i cili thuhet se është xhezik, trumpetimi në brinjë, cicërima dhe klithja e imët e flautës, jehona e ngjizur e grykave të ngushta malesh dhe lartësia e shkëlqyeshme e majeve: sikur çukërimi i kalushave të ngarkuar rëndë nëpër shkëmbinjë. Disa rite ishin të shkurtëra dhe të qeta; bëheshin në altare ku kishte vend vetëm për ca murgj. Të tjerat, ato masovike zhvilloheshin

në sallën qendrore nëntokësore apo në sheshin jugor. Këto më pëlqenin më shumë sepse në to merrnin pjesë edhe fshatarët, dhe i udhëheqte lama i Madh.

Ishte çuditëse ta shohësh në rolin e murgut. Në kostumin e caktuar ishte habitshëm i bukur, lëvizjet i kishte të qeta dhe të relaksuara, por njëkohësisht solemne, thajse e ekzekutonte vallëzimin klasik, dhe gjithmonë kur ritin e përfundonte me sokollitjen e daullës, mjeshtri me gjysmë trupi kthehej nga ne dhe na shikonte me buzëqeshje dinake, e cila mesiguri ata të cilët ishin prezent i entuziazmonte ndjenja se është meritë e jona që rituali pat sukses. Kjo buzëqeshje ishte sikur flaka, e cila e gjenë çatinë prej kashte; kur jepte shenjë qeshej e gjithë masa dhe pikërisht atëherë e ndienë harmoninë, e cila i bashkon qindra koka në një trup.

Ndryshimi im shkaktoi edhe ndryshimin e njerzëve. U bënë më miqësor. Henri, Manfredi dhe unë, tre të huaj, tre shegerta, nuk garoheshim më; u bëmë shokë. Edhe më tej luanim hedboll me top të padukshëm, por pa mashtrime dhe kërkim epërsie. Epshi garues e ndërroi qëllimin për të luajtur, për të hulumtuar dhe për t'i zbuluar principet e reja të sjelljes tantriste. I besuam njëri-tjetrit mendimet më intime. Dhe kjo na nevoitej, e ndienim se si zhdukja e maskave na çlironte.

Rrëfimet tona zbulonin ngjajshmëri të habitshme mes nesh. Të tret ishim viktimë të materializmit shpirtëror: vraponim pas ideve, të cilat do të na ndihmonin të jetojmë sa ma thukët dhe me pak harxhime; grumbullimin e dijenisë, e cila do të na shpjegonte fshehtësinë e egzistencës dhe kuptimin e jetës, dhe njëherazi të na i zbukurojë hapësirat intelektuale me stoli të çmuara metafizike. Në shkallën e caktuar kuptuam se pesha e tubuar e të mirave intelektuale po na bëhet barrë gjithnjë e më e rëndë; të gjithë filluam të moliseshim, e të çmendeshim, na kaploi paniku dhe na qiti në grabitje të re, në varësinë e verbër të

kërkim shpëtimit: në kishë, në psikoanalizë, në marksizëm, në fund (gati në dëshprim) kryqaz madje edhe në misticizëm dhe okultizëm.

Dhe në fund të gjithë ishim të mendimit se vetëm rruga e drejtëpërdrejtë mund të na shpëtojë. Rrugë, e cila më nuk do të jetë grumbullim teorish, marrje ilaçesh, gjithnjë e më të reja, gjithnjë e më të dëmshme, por do të jetë rrugë mohimi. Mohim i barërave dhe i shërimit. E kuptuam se mund të na shëroj vetëm njohja se nuk jemi të sëmurë, se asgjë nuk na kërcnohet, se ne dhe bota jemi në rregull dhe se situata, siç po na zbulohet, mund të bëhet plotësisht e mposhtur. Konstatuam se na nevoitet vetëm një shtyerje e vogël psikologjike, ndërrimi i këndëvështrimit.

Pikërisht kjo ishte më e vështira. Vetëm fëmijët dinë ta përjetojnë dotën në mënyrë direkte; me moshë shumica e njerëzve migrojnë nga bota çfarë është, gjithnjë e më shumë largohen prej saj, gjithnjë e më shumë kurthurohen në rrjetën e konstruktive personale dhe shoqërore. Tokën reale e ndërron harta gjeografike. Te tretë e parandienim se në botën çfarë me të vërtetë është mund të na kthej vetëm diçka e papritur, brutale, e pa revokueshme. Tantra.

A do të thotë kjo, pyeta, se jemi të sëmurë? “Përkundrazi” – tha Henri – “edhe unë kam pas drojën se mos jam i ndryshëm nga të tjerët: më i ndijeshëm i xhindosur me veten dhe problemet për të cilat të tjerët thjesht i rrudhin supet. Madje edhe para disa ditëve mendova kështu. Kush je ti, Henri Napoleon Aleksander, farmacist mesatarisht i suksesshëm nga Nju Jorku, nxënës dyzetepesëvjeçar i jogës tantriste në lamaseritë e paafrueshme në malet e paafrueshme në lartësi mbidetare katër mijë metra? A je i sëmurë, a je i çmendur? Çfarë po bën këtu, në vend se të shesësh aspirin dhe tableta kontraceptive? Përse je ndar prej botës të cilës i përket?”

“Tash e di se jo.” – Tha. – “Problemet tona janë tipike, të përgjithshme; problemet e jetës në botë. Për këtë arsye nga ne këtu prezent si individ dhe njëherazi si kushdo qoftë. Të cilin nuk e pret vdekja? Kush nuk shpreson prej jetës më shumë sesa i ipet? Kush nuk është në konflikt për çdo çast me vetveten, me ndjenjat e veta, iluzionin, mjedisin? Kush nuk ka qenë i dëshpëruar në dashuri? Kush nuk i friksohet të ardhmes? Kush nuk dëshiron të bëhet më i mençur, më i bukur, më i suksesshëm? Kush dëshiron të mbizotëroj në çdo situatë? Tantrizmi është metodë. Derisa jam këtu, derisa ushtrij, me mua ushtron e gjithë bota.”

Manfredi u pajtua. “Dallojmë prej të tjerëve vetëm me atë se e kemi konkretizuar hulumtimin tonë. Shumica e njerëzve i mposhtin situatat e shumëta. Shumica e situatave, në të cilat gjenden shumica e njerëzve, kërkojnë përgjigje mekanike, të mësuara. Heret a vonë, madje edhe personi me psikë më të automatizuar vjen në situatë, të cilën mund ta mbizotëroj vetëm në mënyrë të re, të drejtëpërdrejtë. Nëse nuk vepron në këtë mënyrë, por vazhdon të reagojë në mënyrën e vjetër, do të pësojë disfatë, të cilën ndoshta nuk do ta ndiej menjëherë, por kur i bënë gabimet e njëjta më shumë herë, disfata totale psikike do të rritet deri në atë masë, në të cilën më nuk do të jetë në gjendje t’i mbizotëroj situatat, masa do të reflektohet në formë të depresionit, si humbje e vullnetit për të jetuar, si shqetësim shpirtëror, si dëshprim, si dogmatizëm neurotik, si fatkeqësi, zemërim hakmarrës. Na tre nuk jem të çuditshëm. Po e kërkojmë atë të cilën e kemi pasur por e kemi humbur: virgjiritetin, qëndrimin ndaj jetës, e cila është entuzizëm i patrazuar.”

5

Mirë, thashë. E çka me luftën? Lufta atomike do ta tredhë diellin; dhe retë e pluhurit do t’ia presin Zotit penisin, me të cilin e barrëson natyrën. Unë do të bëhem vetëm grimcë e

pluhrosur e miliona të karbonizuarëve, e cila me forcën e eksploimit të bashku me të ariturat e arkitekturës, artit dhe teknologjisë së tyre do ta hedhë rruzullin tokësor në stratosferë dhe pavarishtë nga rasa, talentit apo gjendjes ekonomike do t'i mbështjellë me mbulesën e zezë të dimrit atomik. Tantra na mëson që në çdo kohë të jemi të gatshëm për gjithçka duke mos shpresuar për asgjë. Situatën mund ta kontrolloj vetëm nëse përgjigjja ime në thirrje të jetë konform shtytjes. A do të thotë kjo se tanra në momentin e eksploimit do të na gjej strehimore dhe do të na mbrojë lëkurën?

E pyeta mjeshttrin. Si gjithmonë një minut apo dy më shpoi me shikim, thuajse donte ta zbulonte s'e a po tallem, apo po mendoj seriozisht. "Qëndrimi ytë ndaj botës është qesharak" – tha – "aq qesharak saqë jashtëzakonisht po më dëshpron. Botën po e imagjinon si diçka që mund ta kontrollosh. Sot është ditë e bukur dhe gjithçka është e mundur, nesër e errët dhe e kobshme, pasnesër përplotë kurthe dhe rreziqe. E mandej përsëri tregimi monoton, i cili nuk të intereson. Botë është toka, mbi të cilën qëndron, ajrin të cilin e frymon, qielli dhe yjet; bomba nga e cila frikësohesh; krejt janë botë. Nëse mendon se dje ka qenë ndryshe, ky është kujtim edhe ky kujtim është pjesë e këtij çasti, pjesë e botës çfarë është sot, e jo çfarë ishte dje. Mund të futesh në lym, të ngjitesh në majën e malit më të lartë, të fshihesh në fund të liqenit, por bota prapë do të mbetet ashtu siç është; nuk mund t'i ikësh. Është reale, e ndërtuar prej dy nocioneve: unë jam dhe kjo është bota. The se mbi të qëndron bomba, e cila në çdo çast mund ta shkatërroj atë e ti më pyet se çfarë duhet bërë. Si tantrist do ta kishe ditur se edhe bomba është pjesë e botës, dhe njëkohësisht edhe pjesë e procesit. Bomba nuk është jashtë botës. Pohove se ke probleme ekzistenciale dhe morale, por në esencë problemi ytë është sintaksor. Ti, nuk po flet për bombën. Po flet për frikën tënde nga vdekja, për ndërgjegjen tënde, e cila të

shtynë të bësh diçka; nga pamundësia për të bërë diçka. Po flet për ndjenjën sentimentale të përgjegjësisë humaniste. Botën nuk po e pranon drejtëpërsëdrejti. Nuk po e shikon përmes syve, por po e shikon me sy, për këtë arsye po e sheh vetëm ekranin dhe lojën e lojrave të tua mendoro-emocionale. Po ta thesh ekranin do ta shohës se procesi nuk është i mposhtur. Mund ta mposhtësh vetëm me qëndrimin tëndë ndaj tij. Kur ta kuptosh këtë, do të gjendesh në situatën tantriste.”

Iu përgjigja se njohja mbi përfundimin katastrofik më demoralizon. Si mund të jetoj i entuziazmuar nëse bota nuk ka ardhmëri? Po qe se krejt çfarë bëj është vetëm e përkohëshme, atëherë bëhet si pleh i hedhur, nëse nuk ka kuptim...

“Kuptim!” – Uluriti. – “A do të thotë se veprimet janë të vlershme dhe të arsyeshme vetëm nëse nuk vdes ti? Me këtë mendim lirisht mund të varrosesh. Do të vdesësh, mik i dashur, për këtë nuk ka dilemë. Nesër, pasnesër, për pesëdhjetë vjet do të vdesësh. Sikur tantrist do ta kishe ditur se pikërisht vdekja është ajo që veprimeve u jep kuptim. Nëse bëhesh i përhershëm, gjithçka bëhet e pakuptimtë. Nëse je i përhershëm, nuk mund ta kuptosh kalimtarene edhe njohja për kalueshmërinë është përvojë e jetës. Nëse bëhesh i përhershëm, fare nuk jeton! Vdekja është kuptimi i jetës.”

“Kjo është fushë në të cilën mund të luaj tantra.” – Tha – Në këtë luaje lojën me top të padukshëm. Nga pikëshikimi tantrist humaniteti ytë është më i rrezikshmi për ty. Pasi që di të gjendesh, dëshiron, shpreson, beson se jeta është diçka më shumë sesa e përcepton drejtëpërsëdrejti. Kishe dashur të besosh se pas kalimtares qëndron përhershmëria. Dhe këtë e beson. Je i lumtur derisa shpreson apo beson se nuk je pa gjasa; se jeta mund të bëhet ndryshe, më e mirë. Por shpresa nuk është e përhershme. Ti nuk je i përhershëm, prandaj edhe shpresa i nënshtrohet ligjeve të procesit, e ai ligj është kalimtarija. Dhe kur shpresa

pëlçet, të kaplon depresioni, sëmurësh. Je i lumtur derisa në diçka të bukur mund të shpresosh. Kur realizohet ajo të cilën e pret, përsëri bëhesh i palumtur përpos nëse nuk fillon të shpresosh në diçka më të madhe, në diçka të re. E kapë bishtin tëndë dhe mendon se je i lumtur! Theje këtë rreth, dil prej tij.”

6

Edhe Henri edhe Manfredi, gjithashtu, pajtohen se tantra është më e vështirë për t’u kuptuar se që kanë menduar. Janë të bindur se krejt çfarë po na ndodhë, është vetëm fillim; se janë vetëm sprova, me të cilat Mjeshtri me shkathtësi po na çon nëpër kurthe drejt kuptueshmërisë supreme. Në parimet e saja tantra ka shumë çka që na përkujton në Taoizëm dhe Zen. Pohimi i tij se problemin duhesh ta shalosh, apo t’i ngjitesh për bishti sikur kërmilli lepurit (në vend se t’i çasesh drejtëpërsëdrejti, me forcë të dhunshme) është afër konceptit të tao-s “*vu-vej*”, i cili është njëlloj i vetëharresës së kontrolluar. “*Vu-vej*” është veprimtari maksimale në çlirimin total, aksion pa përpjekje, lloj magjie, përvetësim dhe shfrytëzim i forcave natyrore. Kur e kapë atë energji dhe i dorëzohesh, gjendesh në qendër të ngjarjes dhe aty pa përpjekje mund të bësh çfarë është e mundur në atë çast. Notimi me rrjedhën është kursim i energjisë. Këto janë, poashtu, parime kryesore të disiplinave, siç janë xhudo, kung-fu, karate dhe xhiu-xhica. Psikologjia e këtyre lojrave është Zeni.

Kur ia cekëm këtë Mjeshtrit, na tha se nuk po gabojmë: në nivelin e vetëorientimit psikologjik tantra është Zen dhe deri në një masë Tao. Taoizmi i jep kontribut bazës metafizike, Zeni i kontribuon metodës, tantra është aksion. Por mjeshtri i tantrës nuk është vetën zenbudist. Ai gjithashtu është edhe shkencëtar, magjistar, mistik. Henbolli me top të padukshëm është vetëm dorezë, e cila na mundëson ta kapim tantrën. Është rrëshqitëse; e kapim për një çast, dhe përsëri humbet. Doreza është shumë e

rëndësishme. Derisa nuk i zotërojmë parimet themelore, tantrizëm nuk ka. Për këtë arsye duhet të qëndrojmë pranë asaj të cilën e mbajmë: mos të kërkojmë aty ku ende s'ka kurrgjë.

Ai na tha se duhet të jemi tantrista edhe në qëndrimin ndaj ideve të reja, ndaj mësimit të cilin e përqafojmë, ndaj ndryshimeve të cilat bëhen brenda nesh. Edhe këto janë kurthe potenciale, të cilat kërkojnë dinakri. Tantristi gjithmonë është i vëmendshëm: edhe kur flen edhe kur ëndërron. Derisa e mposhtë çastin çdokush mund të bëhet tantrist pavarësisht nga profesioni, shkollimi dhe pozita. Varfnjaku, gjenerali, politikani, artisti, dashnori, i sëmuri, ato më banale, në situatën e tantrës.

Hendbolli me top të padukshëm është dramë me vazhdim të pasigurtë. Këto janë, gjithashtu, situata jetësore. Në lojë ka rregulla të caktuara, terreni sportiv është i shejuar, topi është një, caku është i qartë. Por në jetë stadium është psika jote, kufij janë vijat fundore të vetëdijës sate për vetën tënde dhe për botën, rregullat janë të paqëndrueshme dhe mashtruese, topat fluturojnë nga të gjitha anët. Loja e jetës është më e ndërlikuar se sa hendbolli, apo basketbolli, apo kung-fuja, por shkathtësia, e cila të nevojitet për lojë të suksesshme me jetën është po ajo shkathtësi, e cila i nevojitet sportistit të suksesshëm.

Për këtë kemi biseduar disa herë. Kemi thënë se lojtari i mirë absolutisht i vëmendshëm. Është i koncentruar vetëm në lojë: relacionit në mes vetes së tij dhe kundërshtarit, në mes vetes së tij dhe topit, në mes lojtarëve tjerë dhe topit. Është i vetëdijshëm shablonit, të cilin e krijojnë relacionet, është i vetëdijshëm mundësisë që shablonin ta kthej në dobi të vete. Kjo është krejt ajo në çka ai koncentrohet: në situatë, në aspektet e lojës. E njëkohësisht në aspektet e lojës nuk përqendrohet me paramendim, por në mënyrë refleksive, sepse nuk ka kohë të merrë vendime a të gjuhet në këtë apo atë anë. Vëmendja e tij është intuitive. E këtillë është, po ashtu, edhe përgjigjja e tij në

thirrje. Nëse është lojtar i mirë, verësimi i tij i situatës është i rrufeshëm, përgjigjja e tij në thirrje është konsekuente provokimit. Për këtë arsye gjithmonë është në vendin e duhur dhe në kohën e duhur.

Pse disa lojtarë janë më të mirë se të tjerët? Dhejtë ushtrojnë njëjtë për çdo ditë, dhjetë fitojnë shkathtësi, por nëntë mbesin mesatar, e vetëm njëri prej tyre bëhet mjeshtër. Dhe pse, po ashtu, mjeshtri nuk është gjithmonë mjeshtër por shpesh është mesatar, madje edhe nën mesatar?

Për shkak se teknika nuk është e mjaftushme, thamë. Luan për mrekulli kur je në formë, kur je në gjendjen psikike, në të cilën nuk duhesh të mendosh. Je i çiltër, i gatshëm për gjithçka duke mos shpresuar për asgjë. Në ty nuk ka vend për gabime dhe ndërprerje. Je i qetë: bosht rreth të cilit sillen të tëra. Je në fund të detit dhe krejt çfarë ndodhë, ndodhë në sipërfaqe. Nuk të prekë, nuk mund të të lëndoj.

Kur nuk je në formë, nuk gjendesh në thellësi dhe në qendër, por je i dislokuar në sipërfaqe, je i ekspozuar gabimeve dhe depërtimit të gjërave, të cilat kanë lidhje sporadike me situatën në çastin e dhënë. Midis pyetjes dhe përgjigjes. Midis topit dhe goditjes, midis thirrjes dhe përgjigjes në thirrje futen dyshimet, brengat, kujtimet, frikat, nga fushat e tjera të jetës. Kur nuk je në formë, nuk je sundimtar i majmunëve parsonal; ata të shqyejnë.

Në kriket*(lojë sportive që luhet me shkopinjë në fushë me njëmdhjetë lojtar. Shënim i përkthyesit), tha Henri, mund të pësosh disafatë edhe nga mendimi kalimtar. I friksuar se mund të vonohesh, vrapon për të dhjetën e sekondës më heret, shkakton dislokim të pavërejtshëm në hapësirë dhe në kohë – dhe e humbë topin. Kur je në formë, dhe rrjedhë si uji nga pozicioni i gatishmërisë së relaksuar, e zenë topin pa mund. Nuk je i friksuar, je i qetë dhe çiltërisht i vëmendshëm. Përgjigjja jote në thirrje

është e ngjajshme me reagimin instiktiv; nuk është e “përsëritur”. Por, po ashtu, nuk është, e pamenduar. Nuk është reaksion, por është aksion, është rezultat i zgjedhjes.

Po qe se dëshiron të jesh në vendin e caktuar në kohën e caktuar, duhesh të gjykossh dhe të bësh zgjedhje aq të rrufeshme saqë për të menduar nuk do të ketë kohë; nëse vetes i jep kohë për të menduar, do ta humbësh topin. Nevoitet koncentrimi i cili i ngjanë dorëzimit magnetik ndaj joshjes së lojës. Në të vërtetë kjo është vetëdije e hapur, vëmendje e patrazuar.

Dhe pikërisht këtu qëndron dallimi midis mjeshtrit dhe diletantit, midis lojtarëve mesatar dhe atyre të përsosur. Mjeshtri shikon në mënyrë direkte përmes syvedhe e sheh vetëm topin. Nuk është i vetëdijshëm vetes së tij. Kur është në formë, shpejt përgjigjet, nuk hamendet. Ndërsa diletanti shikon me sy dhe nuk është në kontakt të drejtëpërdrejt me topin dhe situatën. Kontaktin ia stopon vetëdija e tij për veten e tij. Ai në plan të parë e sheh veten: shabllonin e dëshirave dhe frikave të veta, mos besimin e vet, dyshimet e veta, përpjekjet e veta. Mjeshtri i tantrizmit është në formë sepse shikon përmes syve dhe kështu përmes “unit” të tij, për këtë arsye “egoja” nuk mund të futet midis shtytjes dhe përgjigjes ndaj shtytjes. Mjeshtri vështron në atë mënyrë sikur dëshmitar i asaj që ndodhë dhe mbetet vetëm dëshmitar, njëjtë vepron, edhe kur përgjigjet. Për këtë arsye mjeshtri i tantrës është lojtari më i mirë i jetës.

7

Henri krahas sanskrishtes zotëronte edhe tibetishten fillestare. Nga murgjit kishte mësuar se mjeshtri me prejardhje ishte Nepalez, dhe se para invadimit të kinezve në Tibet kishte studiuar në universitetin budist në Lasa, se kishte jetuar një kohë të gjatë në Amerikë, ku ushqimi gati sa nuk e kishte mbytur; se është “tulku”(inkernim i lamës së njohur, i cili kishte vdekur para

një qind vjetësh) dhe se është “rimponçe” që do të thotë: gur i çmuar i qartë sikur kristali (siç e quajnë budistët e tibetit mësuesin shpirtëror, i cili e ka arritë shkallën më të lartë të ngritjes shpirtërore). Sipas mendimit të disa lamave Rimponçe, gjithashtu, është edhe “bodisatva”, njeriu që ka qenë në prag të nirvanës dhe ka mundur të bëhet Buda, por ka vendosur të qëndroj në tokë derisa nuk shpëtohet edhe shpirti i fundit i humbur. Murgjit e adhurojnë; banorët e të dy luginave, të asaj veriore dhe jugore, janë të bindur se është Zot. Henri, gjithashtu, më tregoi se Dolma është emër tibetian për hyjneshën Taru; ka lindë prej lotëve të hyjnisë së mëshirshme, Avalokiteshvara, të cilin Tibetasit e quajnë Çenresing. Dolma është aspekti femror i Çengresingit, mishrim i shpirtit të “bodisatvës”, mbrojtëse e Tibetit. (Edhe e imja, thashë në vete, e mishruar në çapkënen e vogël me shikim djallëzor.)

Henri mburrej me përparësinë e tij, por nuk bëhej misterioz; krejt çka nuhaste, heret a vonë na i tregonte. Prej një murgu, në mes tjerash, kishte mësuar se përse Mjeshtri kërkon shuma aq të majme nga perëndimorët, të cilët e kërkojnë rrugën për në lamaseri. Gjatë qëndrimit në Amerikë kishte kuptuar se gjurmuesit perëndimor të iluminimit shpirtëror janë materialist shpirtëror, mbledhës të gjithçkaj metafizike. Me “biletë” të shtrenjët mundohet ta pastroj bykun, për të cilin nuk ka vend në lamaseri. Dhe për t’i lëshuar prova e parë tantriste farërat më të mira, duhet të paguhet me para të gatshme vetëm dy të tretat, ndërsa një e treta duhet të jetë në mall të cilën duhet barrtur përmes qafëmalit. Manfredi kishte sjellur me vete një karvan jakësh të stërm bushur me një ton mallrash, të cilat i kishte ble në Kashmir dhe Ladak. Nuk është për t’u çuditur se përse Henri dhe ai ishin xheloz ndaj meje kur e kuptuan se unë, “jugodordoleci” nuk kam pasur nevojë të paguaj asnjë cent dhe se me vete kam sjellur konzervën ma fasulë djegës të Henrit! E ngushlloja veten

me shprisë dhe (kërcnim) se heret a vonë do të më duhej ta paguaj për privilegjën dhe se për mua çmimi do të jetë edhe më i shtrenjët.

Henri pasditet i kalonte në bibliotekën e manastirit; atje i shfletonte tekste të zverdhura të tantrës dhe e pasuronte njohurin e tij, e cila ishte aq e madhe sa që i mahniste edhe murgjit e shkolluar. Njëherë me ironi qeshi dhe tha: “Edhe pak, dhe mund të bëhem doktor i shkencave budiste. Por ironia qëndron në faktin se unë dua të bëhem vetëm tantrist, e kjo është diçka tjetër.” Nuk kursehej në njohuri dhe shumicën e gjërave i shpjegonte në kontekst, të cilin Manfredi dhe unë mund ta kuptonim; pa të do të ishim sorollatur nëpër lamaseri si të verbër. Nuk kishte ditë e ai mos të zbulojë ndonjë altar të ri dhe të na çonte në brendinë e tij të errët, dhe të na i shpjegojë simbolikën tantriste të specifikës arkitektonike, muraleve hyjnish në altar.

Hynitë ishin shumëkrerëshe dhe shumëduarshe, kishin sy të zgurdulluar dhe goja trishtueshëm të ngrehura. Këto ishin hyjni demonike (sipas parimeve tantriste këto janë “edhe hyjni edhe demon”). Madje edhe shtatoret e mjeshtërve të mëdhenjë të tantrës (Padmasambava, lama Marpa, Milarepa) lenin përshtypje trishtuese. Asnjë hyjni, hyjni e vogël apo demon, nuk ishte pa përcjellje femrore; sipas parimeve tantriste themel i polaritetit si burim i krijimit të botës, shumicën e altarve e zbukuronin çiftet, e në shumë vende çiftet në përfaqim seksual. Kishte edhe altare që ishin të mbyllura me dry zanskarian (të cilin siç thonin ata nuk mund ta thej as hajni më i shkathtë) murgjit brenda i ruanin pikturat e Mahakalës, “Shiva i zi”, dhe të tjerëve të mishrimit të ligësisë së pastër. Kur gjatë ceremonialit i qesin jashtë, banorët e te dy luginave mbyllën në shtëpitë e tyre.

Në shumicën e këtyre hyjnive takohet shpirti i të vdekurit kur mbërrinë në vendin ku ndahen dy botatë, të cilin Tibetasit e quajnë “bardo”; në mesin e tyre janë, gjithashtu, edhe mbrojtësit

personal, “jidami”, të cilët tantristët para se të vdesin i zbusin dhe i përvetësojnë me teknikën e imagjinatës. Midis tyre është edhe jidami Jamantaka “mbrojtësi” im, i cili më është shfaqur në ëndërr. Ende nuk e kisha të qartë përse i ëndërroja gjërat, të cilat më vonë më konkretizoheshin. Në pyetjen time Mjeshtri u përgjigj se më duhet të bëhem tantrist edhe në raport me ëndrrat, tek atëherë do ta zbuloj kuptimin e tyre; ai i kupton ëndrrat e tija, por të miat nuk mundet.

Të gjitha lirshëm i kisha karakterizuar si bestyti, por ëndrrat profetike më shynin të besoj se gjendesha në një zonë të forcave mbinatyrore, të cilat në çdo çast mund të luajnë me mua, më futen në shpirtë dhe aty fillojnë të çoroditen. Në këtë brishtësi frika dhe shpresa shkallzoheshin dhe filteri i skepticizmit tim gjithnjë e më pak funksiononte.

Henri më ngushllonte me pohimin se krejt këto hyjni nuk janë reale; thoshte se janë vetë shfaqje simbolike të energjive psikike. Budistët e shkolluar i kuptojnë si figura arketipe simbolike, të cilat përndryshe janë jomateriale, por edhe përkundër kësaj prapë janë reale, sepse akomodohen në psikë dhe aty janë si të gjalla. Vetëm aty kanë fuqi. Po qe se i ngacmonë, po qe se nuk je i vëmendshëm me to, po qe se nuk i adaptohesh tekeve të tye, do të sulmojnë dhe do të hakmerren. Krejt këto hyjni, tha Henri, nga aspekti tantrist janë mishrim i energjisë psikike, të cilën me praktikën tantriste mund ta kontrollosh dhe ta harmonizosh. Në këtë nivel tantra vërtetë është konflikt me Zotëra dhe demon. Llojlloj ritesh, të cilat mbahen në lamaseri, janë shfaqjet koreografike të kësaj lufte.

Në njërën prej sallave nëntokësore Henri kishte zbuluar një mandalë të mrekullueshme reliefe. Shikimi i parë m’a zbuloi s’e qëndroja para “shri jantra”, të cilën në anën tjetër të qafëmalit ma kishte skicuar Jogananda n’borë. Henri ishte i bindur se kjo e paraqet ngjarjen , të cilën fizicientët e perëndimit

e quajnë “bing beng”(eksplodimi i madh, i cili e ka shpërthyer masën e ngjeshur të energjisë primare, ndoshta aspak më e madhe se grushti i njeriut dhe e ka shpërndarë në të gjitha anët dhe me diferencimin e polaritetit themelor ka krijuar materien, hapësirën dhe kohën). Ky balon kozmik sot e kësaj dite ende fryhet; yjet largohen prej qendrës së eksplodimit (por edhe prej neve), me aq shpejtësi, sa më largë që janë (e kjo do të thotë se disa prej tyre ikin me shpejtësi më të madhe se shpejtësia e dritës për këtë arsye fare nuk duken). Shri jantra këtë proces e paraqet në mënyrë simbolike. E ka paraqitur dy mijë vjet më përpara sesa të shfaqet në përfundim teoria e eksplodimit të madh.

Pika që gjendet në mes të mandalës quhet “bindu” dhe paraqet impulsin primar, tendencën e energjisë për t’u manifestuar. Në shkallën e parë bindu është farë, thelb i energjisë së ngjeshur, unitet i perspektivave statike dhe dinamike të polaritetit, i cili përmbanë të gjitha mundësitë e krijimit dhe zhvillimit. Bindu është Shiva Shakti, polariteti themelor në jondarësi. Në shkallën e parë të kreativitetit Shakti rritet dhe merr (në paraqitjen simbolike) formën e trekëndëshit përbrenda pikës bindu, e cila bëhet rreth. Krijohet polariteti i energjisë statike dhe dinamike. Prej ndikimeve të tyre të ndërsjella gradualisht krijohet bota. Në këtë nivel Shri jantra është kozmogram, paraqitje gjeometrike të manifestimit të së dukshmes dhe të padukshmës. Në nivelin e dytë bëhet psikokozmogram sepse e paraqet në formë të dukshme veprimin e padukshëm të mendjes kozmike (vetëdijës, energjisë). Në nivelin e tretë është seksogram, paraqitje e çiftimit të Shivës dhe Shaktit, energjisë pozitive dhe negative, mashkullit dhe femrës, paraqitje e aspektit polarizues e cila e krijon dhe e mban botën.

Në nivelin kozmik bindu është farë e ekzistencës, derisa në atë seksuale është spermë. Bindu e rrethon trekëndëshin e kthyer te poshtë, i cili e simbolizon vulvën dhe të cilën e rrethon

trekëndëshi i kthyer përpjetë që është paraqitje simbolike e falusit. Këta dy trekëndësha rrethohen nga trekëndëshat tjerë, të cilët preken dhe kështu krijojnë trekëndësha tjerë; kjo lojë figurash gjeometrike paraqet dinamikën e vulvës dhe falusit në aktin seksual. Në këtë nivel idhtarët e tantrës, respektivisht, të vulvës dhe falusit dhe plleshmërisë, këto i shikojnë si mjete të ngritjes shpirtërore, si formë të bashkimit(jogës) me esencën e botës, si manifestim të energjisë polarizuese, e njëherazi me vetëdijën kozmike, të cilën do të mund ta quanim Zot.

Ka mandala të vizatuara, të latuara, të gravuara, të tatuara. Magjistarët e Tibetit i formëzojnë me lojëra. Mjeshtri i tantrës mundet me e vizatue kë medje. Mund të jetë reliefe sikurse Shri jantra, por gjithashtu edhe arkitektonike sikurse themelet e shumta të altareve të lindjes. Në çdo formë mandala është, po ashtu, mjet ndihmës meditativ. Me ndihmën e koncentrimit, përsëritjes së mantrave, përsëritjes së formulave magjike mund t'i ftosh demonët dhe hyjnitë, iu cakton kënd në madal, i mbyllë aty dhe kështu i mposht. Atëherë mandala bëhet shkëndi e fuqisë së pabesueshme, njëfarë “makine” psikologjike dhe(fjala “jantra” ka këtë domethënje). Kur i zbutë demonët e hyjnitë (energjitë e tua psikike) kur i zbutë përbrenda mandalës, bëhesh sundimtar i tyre(sundimtar i majmunëve të tu). Atëherë mund ta shfrytëzosh fuqinë e tyre. Atëherë bëhesh magjistar, mjeshtër i tantrës. Në atë nivel mandala bëhet psikogram, paraqitje gjeometrike e rrugëve, të cilat çojnë në qendër të labirinthit të psikës së njeriut. Me meditim mandala mund të ngjeshet deri në bërtham të enegjisë psikike dhe mandej të shfrytëzohet si “imazh shërues”. Apo ta përdorësh si turriel, me të cilën shpon shitgje deri tek thellësitë e nënvetëdijës. Por, po ashtu, mund ta inicosh refleksin mendor, i cili ta mundëson levitacionin dhe udhtimin astral.

Jogananda, gjithashtu, e ka përshkruar si mjet për centrim, lidhshmërinë me dinamikën e jetës. Nëntë rathët e jantrës

simbolizojnë nëntë nivelet intelektuale të ekzistencës: kornizën e mundësisë objektive; nivelin e ambicieve, aspiratave, planeve; nivelin e vetëdijës për mundësinë e ngritjes shpirtërore; nivelin e shëndritjes së realizimit shpirtëror. Shkalla e fundit është bindu, qendra, boshti psikologjik.

“Kështu është me neve” tha Henri – “me koncentrim në raportet e simboleve midis figurash prej jasht kah brenda e kuptojmë boshtin dhe e gjejm veten. Kjo vlenë, gjithashtu, për ushtrimet tona dhe për krejt që ndodh në lamaseri. Esenca e tantrës iu lejohet vetëm të zgjedhurëve, të cilët e shpjegojnë pikën në qendër. Në nivelin e jashtëm, atë objektiv shohim vetëm anën e jashtme të ritit. Në nivelin pasues ndoshta e kuptojmë se krejt çka ngjanë këtu ndoshta ka domethënje më të thellë: se ndoshta bëhet fjalë për orkestrimin e forcave psikike. Në këtë nivel e kuptojmë tantrën si metodë psikologjike, si hendboll me top të padukshëm. Qëllimi i ushtrimeve tona është që përmes rrathëve koncentrik të depërtojmë deri tek nivelet më të larta të të kuptuarit, sa më afër qendrës. Depërtimi mund të ndodhë vetëm në formë të ndonjë osmoze psikike. Për një çast na zdritet, në neve diçka lëvizë dhe klithim: aha! Në atë moment struktura e nocioneve tona zhduket dhe na i mundëson bartjen tetëshkallëshe në nivel më të lartë të të kuptuarit. Në këtë mënyrë rreth pas rrethi do të arrijmë deri tek qendra e shpirtit tonë dhe kozmosit, deri tek misteri i mandalës e cila do të na shpëtojë.”

8

Kishte ditë kur bia kryengulthi në të gjitha që shikoja dhe i përjetoja aq drejtëpërsëdrejti pa pengesa sikur ujëvara nga shkëmbinjët. Ndjenja e lirisë buronte nga mosprezenca e parmaqeve në mes meje dhe eksperiencës: e përjetoja realitetin ashtu siç ishte, e jo ashtu siç e dëshiroja të ishte. Në ato momente

isha tantrist në këtë nuk dyshoja: gati në të gjitha, duke mos shpresuar në asgjë.

Në çdo çast isha prezent aty ku isha me trup; isha aty dhe në atë kohë, ndjenja se JETOJA. Shkathtësia për t'iu dorëzuar realitetit ishte shumë e thjeshtë, sikur lindte çdo moment! Fshehtësia fshihej në vëmendje, në vështrim të paanshëm të përceptimeve dhe ndjenjave. Ky ishte themel i përjetimit budist të botës më shumë se dy mijë vjet. Përvojat janë të papërsëritshme; nëse don të jetosh, atëherë më mirë e ke të shpërngulesh në kohën e tashme.

Kur e grabit çastin, gjithçka merr pamjen e ritmit ceremonial. E tillë ishte jeta në lamaseri: kur shkëlqente dielli, atëherë shkëlqente dielli, kur binte borë, atëherë binte borë, edhe kur kumbonte gongu dhe ne niseshim drejt kuzhinës, hynim në kuzhinë, kur secili me tasin e vet qëndronim para kazanit dhe prisnim, qëndronim në rradhë dhe prisnim, kur uleshim në banka, rrinim ulur, kur i përsërisnim mantrat, i përsërisnim, mandej uleshim përnjëherë të gjithë, dhe kur hanim, hanim. Në lamaserinë budiste gjithmonë bëhesh i vëmendshëm vetëm përmbatjes së çastit, për këtë arsye je i qetë dhe i tërsishëm, i pashkatërrueshëm sikurse “vaxhra”, diamanti. Lëvizjet tua bëhen të buta sikurse uji dhe butësisht derdhesh prej çastit në çast; gjithmonë vetëm rrjedhë: edhe kur hanë, edhe kur shkon në toalet, edhe kur flen, edhe në sheti rrjedhë, ; kur zgjohesh, kur diçka thua, kur kurr gjë nuk flet, çdoherë e mbanë butësinë e ujit. Derdhesh në jetën tënde drejt dhe pa përpjekje sikurse ujëvara. Ndjenja është e papërsishkruar.

Dje ra borë dhe fjollat rrinin pezull mbi luginë sikurse puplat e rosës prej jastëkut të shpuar qiellor, ngadal duke u tubuar mbi çatitë e rrafshta, duke i heshtur zërat dhe duke e mbulur lamaserinë me qetësi të bardhë. Në qelinë time kurjeshëm fluturuan tre pëllumba. Takllonin nga këndi në kënd,

më shikonin sikur donin të thonin: ikë në shkretirë; glacuan në pesë vende të ndryshme, mandej njëri pas tjetrit fluturuan deri tek dërrasa e driteres, atje për një çast u hamenden sikur mendoheshin se në fund të fundit shoqërimi me mua ndoshta është edhe më i mirë sesa bora e ftohtë, por përfundimisht fluturuan në bardhësinë e pupluar.

Henri në qelinë e një “trapi”(murg, që nuk është lama) ngrohej me raki thekre, e cila ia ngriti disponimin në nivelin e entuziazmit filozofiko-mistik. “Do të na mbulojë” – bërtiti – “dhe vitin tjetër kur bora nisë të shkrihet, ne do të bëhemi mjeshtër të tantrës!” Manfredi tha se në Zvicër në shtëpi e pret grua ja dhe tre fëmijë, unë thash se më presin qindra obligime dhe plane, por te dytë e dinim se këto ishin vetëm fjalë; te tretë më së shumti dëshironim shfre, e cila do të na çlironte nga mendimi për shkuarje e shpejtë (dhe frika se do të na përzëjnë para se ne të dëshirojmë të largohemi). Henri tha: “Kur lexon për këto gjëra, skepsa e krijuar nuk të lejon që aty-këtu mos të qeshesh me sarkazmë. Derisa je këtu, je i gatshëm ta gëlltisësh jo vetëm karemin por edhe krejt shkopin e peshkimit! Kështu ndihem. Unë, Henri Napoleon Aleksander, skeptik për nga natyra, përnjëherë i ndiej, nuk i parandiej se çudirat janë të mundshme. Brenda meje është prezente forca magjike, mund ta kontrolloj. Shkencëtarët mundohen ta zbulojnë misterin e krijimit të botës dhe njeriut. Tantra iu përgjigjet. Psikologët e psikiatrët përpiqen t’i shërojnë neurozat, psikozat, depresionet tona. Tantra iu përgjigjet. Të gjithë përpiqemi t’i shmangemi çizmes së fatit të pamëshirshëm, që jeta mos të na shkelë, që mos të na shutoj nga rruga në hendeq. Tantra ka përgjigje. Të gjithë ata të cilët e kërkojnë Zotin, apo kuptimin e jetës, apo ngushllimin për njohjen mbi vdekjen? Tantra ka përgjigje edhe në këtë.”

Nëpër perden e fjollave u zvarritëm deri tek shtëpia e murgut pianec. Ishte plak dhe qalonte, quhej Dorxhe (gati çdo i

treti murg quhet Dorxhe “vetëtimë”)por ishte bujar dhe i këndshëm. E gjerbnim rakinë, e shikonim përmes dritares formimin e shresës së bardhë mbi luginë, vatra flakronte ngroht, në kënd butësisht vezullonin sytë e dy vajzave të dëgjueshme, sikur të ishin të maceve, gjithnjë e më misterioze në errësirën ardhëse, derisa ne pinim, diskutonim dhe dalldiseshim sikur fëmijët pranë stufës. Bisedonim për prejardhjen e svastikës, e cila është njëra nga simbolet më të vjetra në botë, e panjohur vetëm në Afrikën nënsahariane dhe Australi. Në mitologjinë gjermane ka qenë emblemë e Zotit Tor, e kanë njohur Grekët e vjetër, paraardhësit e Indijanve e kanë sjellë në Amerikë, e në Indi(së bashku me Vedet) ka ardhur me Arianitët, pushtues nga Azija qendrore. Është bërë një prej simboleve hinduse, të cilin budistët e kanë përvetësuar. Në Tibet dhe në fqinjësi svastikën (dhe atë grremçmajtë!) e kanë njohur edhe ithtarët e religjionit parabudist Bon. Budizmi tibetian, vaxhrajana, e ka pranuar magjinë rituale bonike dhe demonologjinë e tyre. Për më tepër se dy mijë vjet është formuar gunga hibride, e cila më e dukshmja është pikërisht në lamaserinë tonë. Qendër e disiplinave më të larta budiste të rritjes shpirtërore dhe njëherazi edhe seli e sektës demoniste e besimeve dhe riteve primitive, kjo qendër i afron strehim njeriut, siç është lama Rinpoçe, i cili është njëlloj i Toma Akvinski budist, dhe njëherazi i ngjante, nikoqirit tonë të sjellshëm Dorxhe, i cili është ekvivalet i famulltarit pijanec i fshatit.

Dorxhe entuziazmohej dhe përzemërsisht lëvizte kokën; sigurisht besonte se e lavdronim rakinë e tij. Ishte murg i thjeshtë, i pashkolluar. Esencën e vet tantriste e ka zbuluar në zierjen e rakisë, të cilën ia shiste fshtarëve dhe murgjëve tjerë dhe në këtë mënyrë e paguante qiranë në lamaseri. Fare nuk ishte i dëshpruar, ndihej aq komod në çastet e veta, sikur lumi kur e gjen nivelin më të ulët. U bë natë, Dorxhe i ndezi qirinjtë, qupëzat u ngjitëm

njëra për tjetrën, butësisht sikur macet, të përgjumura, e ne ende bisedonim, diskutonim dhe grindeshim.

Henri fliste për prejardhjen e doktrinës së tantrës. Në Tibet e kishte sjellur rreth vitit 760. princi nga vendi i quajur Urgujan, dhe i cili gjatë qëndrimit në Indi kishte ligjëruar në universitetin budist në Nalandi. Atje e kishte fituar pseudonimin Padmasambava. Në Tibet e kishte themeluar sektën e “kapelave të kuqe”, e cila e kishte përqafuar filozofinë tantriste si bazë e riteve të saja fetare (bashkë me konsumimin e drogës, magjisë së zezë dhe seksit ceremonial. Nga Urgujani kanë ardhur (apo atje janë shkolluar) edhe Çang Tao Ling, njëri nga themeluesit e taoizmit modern: Shenrab, i cili i ka sistematizuar doktrinat e religjionit Bonist; Bodidarma, themelues i degës meditative të budizmit “*dhyana*”(xhjana) hinduse, e cila në Kinë është bërë “ç’an”, ndërsa në Japoni “zen”).

Urgujani, i cili në traditën indiane njihet si Udijana dhe siç thuhet shtrihet diku në malet e pakalueshme, ku është sot kufiri në mes Pakistanit dhe Kinës, (siç thuhet) e kanë formuar refugjatët nga Shambala, të cilën epi Mahabharata e përmend si “ishulli i bardhë afër bregut verior të oqeanit Qumështor”. Gojëdhëna folklorike ruse flet për Belovodia, siç thonë shtrihet diku në Tatar apo Mongoli. Vikingët janë kthyer prej marshimeve në Lindje me tregime mbi Hvetramalanden, “tokën e njerëzve të bardhë”. Kjo mbretëri ishullore, të cilën gjeografët e herëshëm e kanë quajtur Ultina Tuna, duhet të kish qenë diku afër malit Kailash apo Meru, midis detit të mbyllur, i cili është shterrur në shkretëtirën Gobi.

Në mbretëri për fron kanë luftuar dy palë, Agartët dhe Shanbalët. Amblem i mbretërisë ka qenë svastika me grremçe të kthyer nga e djathta, e Shanbalët me grremçe të kthyer nga e majta. Agartët kanë qenë patriarkal, janë përpjekur për jetë morale, meditative dhe vetë-mohuese, jetë ku ka rrgullë,

përgjegjësi shoqërore dhe respektim ligji. Shanbalanët kanë besuar në barazi gjinore, kanë qenë “majtistë”, ithtarë të fuqive mbinatyrore, alkimistë, magjistar, mjeshtër të magjisë seksuale. Gjatë konfliktit katastrofik ndërmjet palëve(i cili konflikt sipas disa teozofëve ka qenë i natyres atomike) mbretëria është fundosur, uji kishte gëlltitë dhe civilizimi mijëvjeçar ishte tretur nën shtresat e rërës së shkrtëtirës. Disa Agart ia kishin dalë të ikin në malet përreth. Më vonë ishin shpërndarë nëpër Lindje; urtësia e tyre është bazë e filozofive lindore të religjionit: vedantizmit, zoroastrianizmit, xhainizmit dhe budizmit. Kanë shpëtuar, po ashtu, edhe disa pjestarë të Shambalanëve; këta e kanë themeluar mbretërinë Urugajan; urtësia e tyre quhet tantra. Fjala tantra do të thotë pe. Apo endëse. Dorëshkrimet burimore tantriste janë endëset, të cilat na i kanë dorëzuar refugjatët nga Shanbali, për të qenë në gjendje që me to rishtazi ta thurim urtësinë e civilizimit, e cila qe shkatërruar në luftën vëllavrasëse.

“Si tantristë” – solemnisht deklaroi Henri (tash më veç shumë i dehur) – “ ne jemi ithtarë të kultit të svastikës grremçmajtë, majtistë, revolucionar, socialist psikologjik, kundërshtar të natyrshëm të të gjitha formave të dhunës patriarkale, shkencore, ushtarake, ideore, politike. Si tantristë jemi dashnorë dhe adhurues femrash. Por, edhe të lirisë! Edhe të rakisë...” – shtoi dhe u rrëzua nga banka.

Pas një dremitjeje të shkurtër u zgjua i kthjellët dhe i etshëm zbavitja vazhdoi. U depresionuam, filluam të flasim për vjetë e shkuara, të cilat dihatnin prapa nesh sikur llava e ujqëve të uritur. Konstatuam se në mes të njëzetave dhe dyzetave meshkujt dhe femrat nuk ndryshojnë shumë. Por mandej nisë ramja rapide. Çdonjëri prej nesh turpshëm e pranonte sesa gjatë e thithë ajrin tokësor. Plaku Dorxhe na befasoi me deklaratën e tij kur na tregoi se shumë shpejtë në këtë botë do t'i ketë katër herë

nga njëzet vjetë. “E mjeshtri?” – E pyetëm. Sa do t’i ketë? – “Shtatëdhjetë e dy.” – U përgjigj Dorxhe.

Kjo na preu. Në raste të rralla të lodhjes më së shumti ia kishim dhënë pesëdhjetë; por rastet e tilla ishin të rralla; kryesisht lente dukje djaloshare. E vërteta në ballë dhe posht syve kishte rrudha, por këto ishin rrudha të mashkullit të ri(rrudha yjesh holivudiane “në vitet e arta”). Belhollë, thuajse me trup djaloshar ecte lehtë dhe zhdërvjellët, sikur maçoku kur ngopet me gjumë dhe joshet nga minjët për t’u ushqyer.

Por në ç’mënyrë ia ka dalë kësaj mrekullie? Sipas mendimit të nikoqirit tonë me të ushqyer të kujdesshëm, ushtrime të frymëmarrjes dhe jetës meditative. Por më së shumti me jogë seksuale, me të cilën i shkathti mund t’i siguroj vetes njëqind vjetë jetesë. Mjeshtri me ndihmën e jogës seksuale ia ka dal të krijoj elixirin e pavdeksisë. Të gjithë ne e dinim se banorët e lamaserisë merreshin me jogën seksuale. Prezenca e vajzave me shikime tantriste nuk ishte e rastësishme. Në mesin e tyre kishte vallëtare ritesh, prej njëzet deri në tridhjetë vjetë, të cilat shumë herë i kemi parë në poza provokuese meditative. Gjithashtu kishte edhe mjaftë plaka dhëmbërënë, të cilave vajzat në diellishte iu bënë masazhë trupave të tyre ngjyrë ari të mbyllët dhe jashtëzakonisht të lëmuar.

Gjatë natës bora ishte ndalë dhe tash dielli po e pastron nga çatitë dhe rrëpirat; vetëm në luginë kishin mbetur disa arna boreje ngjyrë hiri në të kaltërt. Qenët e lamaserisë çuditrisht ishin të shqetësuar; ngrehnin veshët, nuhasnin ajrin, për një çast angullojnë. Henri na thotë se mbrëm në lamaseri kishte mbërri endacaku “nalxhorpa”, murgu jeremi, i cili me praktikën shumëvjeçare ia kishte dalë ta zotëroj shkathtësinë e vetëngrohjes me zjarr të brendshëm siç e ruajnë hindusët (tuma), shkathtësinë e ecjes nëpër ajr(lungam) dhe shkathtësia e materializimit të mendimeve (tulpa). Krahës këtyre ai di t’i

ringjallë të vdekurit dhe ta kontrolloj motin; bora është ndalur sepse “nalxhorpa” nuk ka dashur të shkelë nëpër të. Qenët janë të shqetësuar sepse e ndiejnë fuqinë e tij demonike.

Nga jugu ka mbërri në lamaseri edhe grupa e tantristëve indian; në mesin e tyre janë edhe disa vajza jashtëzakonisht të bukura. Pas ardhjes ceremonialisht janë pastruar në përrua dhe e kanë pranuar bekimin e lames kujdestar. Henri është i bindur se diçka po përgatitet, tensionimi ndihet edhe në ajr, afërsia e parandjenjave vibruese. Diçka do të ndodhë. Neve. Apo me neve.

Tractatus Tantrico – Sexologicus

1

Në lozhë harkoheshin telat, edhe flauta iu bashkangjit, heshtazi dëgjohej daullja e vogël; qetësinë e mbrëmjes e plotësonte zëri vajzor, zë që këndonte këngë vajtimi, ngrihej dhe rrëzohej, fundosej në qetësi dhe kthehej përsëri duke vibruar sipër meje; zë të cilin për herë të parë e kisha dëgjuar në shpatin e qafëmalit dhe të cilin kurr s’do ta harroj. Nga tuneli dilnin vajzat me fusta të verdhë duke vallëzuar; kapeshin për duar dhe vallëzonin rreth meje; flokët e tyre sakëllonin në ritmin qarkues të bukurisë së liruar; edhe hëna turbullët shkëlqente në gurët e çmueshëm me të cilët vajzat ishin të stolisura. Njëra u përdredh, vallëzoi deri tek unë, dhe u ndal.”Dolma”.- Thashë.

Më kapi për dore dhe më rrotulloi: në renditjen e përkuljeve dhe lëvizjeve, të cilat i përqafoja duke mos i kuptuar se çfarë domethënje kanë: i ngjanin dridhjeve krihesh të mjellmës, luhatjes së degëve në fuhinë e natës, të dhuruarit e dhuratave, gufimit të tymit kah qielli. Kur rrotulloheshim në të

majtë, vallja e vajzave rrotullohej në të djathtë; kur vallja rrotullohej mbrapa, na dy rrotulloheshim në të djathtë, dhe përsëri në të majtë; mandej, disa vajza u predhën nga vallja dhe u kapën në valle më të vogël përbrenda të madhës dhe kur e madhja rrotullohej në të majtë, e vogëla rrotullohej në të djathtë, e ne dy në të majtë, apo me vallën e vogël në të majtë dhe me të madhen në të djathtë, apo te dy vallet së bashku me neve në të majtë apo në të djathtë.

Kjo ishte një valle erotike, të cilën indusët e quajnë Krishnalila. Krishna është inkernimi i tetë i hyjnisë Vishnu “djalit të amshueshëm”, rreth të cilit rrotullohen çobaneshat dhe garojnë për simpatinë e tij. Ajo që është tantriste njëkohësisht është simbolike në të tre nivelet: material(trup), psikikë(shpirt) dhe kozmik(mendje).

Krishnalila është praqitje rituale e transformimit të energjisë seksuale në energji intelektuale. Arketipi mashkullor manifestohet në role të ndryshme: të gjuetarit, ushtarit, prindit, mashkullit, zyrtarit, artistit. Duke e praktikuar tantrën rolet mund t’i destiloj në një të vetme formë të pastër të ekzistimit: mund të bëhem jogi tantrist. Jeta, për jogin i cili është mjeshtër i tantrës, është si revy mode, në të cinëm paraqitet në qindra kostume, kostume (gjuetari,ushtari,prindi etj) varsisht nga nevoja, apo edhe të asaj se çfarë dëshiron të jetë, derisa në brendi, gjithmonë mbetet i njëjtë dhe gjithmonë në qendër.

Në mënyrë të ngjajshme femra mund ta praktikojë formën e caktuar psikike dhe ta shumojë arketipin e saj në manifestime të shumta femrore: në nënë, grua, dashnore, virgjëreshë, prostitutë etj. Kur (çlirohet) në nivelin tantrist ajo këto role mund t’i luaj radhazi njëkohësisht apo njërën pas tjetrës dhe gjithmonë sipas dëshirës dhe gjithmonë si pjesë e lojës me mashkullin, i cili në nivelin tantrist shndërrohet në mishrim të Krishnës. Për burrin gruaja bëhet gjithmonë femërore, e burri për

të i vetmi mashkull: ajo për te bëhet mishrim i shfaqjes së shumëformësisë, ai për te bartës i vetëmsisë apo i të së veçantës prej të cilit buron shumëformësia.

Kur u ndal muzika, vallja e vogës përsëri u kap me të madhën. Zgjerohej dhe renditej, dhe duke vallëzuar shkonte nga hyrja e nëntokës. Dolma më mori për dore dhe përmes derës harkore më çoi në sallë, të cilën butësisht e ndriqonin qirinjtë e dhjamët. Nën shkëlqimin e qirinjëve i shikova dymbëdhjetë plaka të zdeshura deri në bel. Rrinin ulur në rreth dhe kokëulur përsërisnin mantra. Në qendër të rrethit ishte lingami prej guri, simbol i organit gjenital të Shivës. Themelin e rrethonte rrethoja prej guri të gdhendur, joni, simbol i organit gjenital të hyjneshës Shakti.

Nga temjanicat gufonte temjani i këndshëm.

Valltaret me fustana të verdhë përsëri u kthyen. Kërcyen për dere, njëra e kapi Dolmën e tjetra mua dhe u formua rrethi. U rrotulluam rreth jonilingamit dhe plakave. Nga muri i ndriçuar na vështronte hyjnia-demon Jamantaka. Plakat ngriten kokën dhe dhëmbërënë zgërdhieheshin me mua. U përkulën, peshuan në duar, u shtrirën, zgjatën duart nga jonilingami. Ranë në trans; trupat e tyre të thatë dridheshin.

Plakt dhe vajzat më pranuan në rrethin e shuguruar të idhujtarive të vulvës dhe falusit. Ndieva një refuzim. Valltaret më dukeshin shumë të reja, e plakat shumë të vjetra. Ma vonë e kuptova se edhe kjo, gjithashtu, ka qenë Krishnalila. Femra më është shfaqur në shumëformësine e roleve të saja: si virgjëreshë, si valltare, si plakë zgjedhëse; si fëmijë, si nënë, si gjyshe, si gojë e zgërdhier e vdekjes. Krejt kjo është femra në thelbin e esences së vet; këto janë fazat e lulëzimit dhe venitjes së saj. Dhe në të gjitha fazat ajo është nën kamuflazhen e të jashtmes së pandryshuar: poli i kundërt, gjysma tjetër e tërësisë.

Tantra fillon me unitet: tërësia merr formë kur dy bëhet një. Femra, e cila m'i ka mësuar këto, më është paraqitur në rolin e dashnores.

Hymë në dhomën e ndriçuar butësisht dhe pasi që i bëmë nderime jonilingamit, Dolma më çoi; në njërën prej strofujëve më të ngrohtë nëntokësor, të cilin e lidhte dhe (ajroste) rrjeti i koridoreve lavirinte. Në qendër të shpellës midis qirinjëve shtrihej qilimi llojloj ngjyrash në të cilin ishin të vizatuara petalet e lotusit të qelur. Dolma më tha të ulem në “lule”. Filloi të më zdashë. Lëvizjet e saja ishin të matura dhe solemne. Ashtu të zdashur më tërhoqi mbi qilim dhe m'i kryqëzoi këmbët në pozën e lotusit. Mandej u largua dhe më shikonte nga largësia.

Dolma ishte tantriste në këtë nuk dyshoja; vetë shikimi i saj fliste. Kur të përqafton shikimi tantrist, është sikur kur të godet diçka e papritur, ndjenja është e brishtë dhe e fortë njëkohësisht; sikur diçka që është joshëse apo diçka që të tërheqë në krahërorin e enrgjisë, e cila jo vetëm që është më e madhe se ergjia jote, por është më natyrale gjithashtu, më pak skeptike. Ke ndjenjën sikur dikush po e shtrinë dorën dhe po të tërheqë mbi kuvertin e barkës shpëtuese; ndien lehtësim të papërshtatshëm. Lama i madh ka shikim të tillë. Jogananda e ka pasur. Edhe Albert Ajnshtajn. E kanë edhe fëmijët diku deri në moshën pesë vjeçare, edhe dashorët e posedojnë, para se t'i lëpij era e dëshprimit.

Shikimi tantrist është virgjëror dhe dinak, dinak dhe ngushllues, depërtues dhe i ndieshë, përplotë provokime, gati se dalldi nxitëse, përplotë ironi dhe përqeshje. Kur të pastron në brendinë e qendrës sate e ndjenë prezencën direkte të mendjes, e cila nuk është defanzive sepse nuk ka çka të mbrojë dhe nuk është atakuese sepse e gjitha veq është e saj. Ky shikim vjen nga zemra, nga qendra e vetëdijes mbi gjërat, ngajshëm me paradoksin ma të madh, sikur që është vetë jeta.

Shikimit tantrist nuk mund t'i rezistosh sepse të vërshon sikur valë e nxehtë kur mërdhihesh, ngajshëm me ajrin e pastër kur të zihet fryma. Nuk i reziston por i dorëzohesh. Formon aleancë. Po ashtu, nëse shikimi shpreh qortim apo zemërim, përgjigjesh me mirënjohje sepse ndien se zemërimi dhe qortimi janë vetëm paralajmërime miqësore për pengesat kohore në hapësirën tënde shpirtërore, paralajmërim vullnetar. Shikimi tantrist, në të njëjtën kohë, shprehë pyetje dhe përgjigje dhe bindjen impicite se pajtohet me përgjigjen. Të ngritë, të inkuadron në komplotin më fantastik të botës: në njohjen subverzive se jeta nuk është barrë, të cilën duhet bartur, por është dhuratë, të cilën mund ta ngazëllosh.

Kur më shikoi sesi rrija ulur i rrethuar nga qirinjtë e dhjamët sikur të isha Buda, u gjuhëzua dhe me ballë e preku dyshtemen dhe e përsëriti “Om Mani Padme Hum” (këtë e shqiptoi tibetisht “Om Mani Pejme Hung”).

Përsëndetje gurit të çmuar në lulëzim! Nisa të qeshem si i marr. Për një moment kisha ndjenjën siku imazhin e shikoja nga jasht, dhe më dukej sikur ishte fëmijërore dhe paksa e pameçme. E kuptova se vërtetë ishte e tillë. Imazhi ishte lojë, shtirje. Ishte e zbrazët, si çdo rit tjetër vlershëm i zbrazët: radhitje lëvizjesh dhe fjalësh, vlerë të cilën ua japin vetëm ndjenjat e pjesëmarrësve. Në atë çast konceptin budist “Shunjata”(zbrazësi) e ka pasur më të qartë se kurrë më parë. E kam ndierë se gjithçka në esencë është e zbrazët; e vetmja përmbajtje të cilën e posedon zbrazësia është projeksioni i mendjes! Bota formohet nga zbrazësia e vetëdijës, e cila e percepton atë: unë mund ta shikoj seriozisht, por mund ta vështroj edhe si lojë: mund t'i jap formë duke vajtuar, por mund edhe ta formoj vetëm duke qeshur.

Edhe Dolma qeshej me zë: te dytë e dinim se riti ynë është vetëm lojë dhe te dytë e dinim se mund të bëhet lojë

solemne. “Om Mani Pejme Hung”, e përsëriti; mandej i mblodhi rrobat e mia dhe çizmet, ma shkeli syrin dhe e braktisi shpellën.

Në hapësirën e shpellës mbizotëronte qetësi absolute. Nga muret e murme të shpellës gufonte nxehtësia e lagësht nëntokësore. I mbylla sytë. Në fillim e dëgjov vetëm tingëllimën e dobët, mandej rrëshqitjen e lehtë të këmbëve të zbathura nëpër dyshe-men e çjerrë. Kur i hapa sytë, para meje qëndronte bukuroshja e cila me bukurinë e saj më fascinoi. Përveç zileve në nyjet e këmbëve dhe byzylykëve nëper duar dhe gurëve të çmuar në kokë dhe rreth qafës, ishte e veshur vetëm me sari të mëndafsht. Nën sarin vëreheshin konturat e trupit, rumbullaksia e kofshëve, dridhja e gjinjëve të fryer, rumbullaksia e bregut venerian. Flokët i kishte gërsheta të dredhura në maje të kokës, në ball kishte tregues të purpurt të hyjnisë Shiva. E uli shikimin.

Ajo ishte njera prej vajzat zeshkane, te cilat kishin ardhur në lamaseri së bashku me grupën e tantristëve nga India. Nuk ishte më vajzë, ishte grua midis njëzetepestave dhe tridhjetëepestve.

I bashkoi shuplakat, u përkul, mandej filloi të vallëzojë. Zilet që i kishte në duar dhe këmbë nisën të kumbojnë. Lëvizjet e saj ishin butësisht qarkore dhe befasuese, lundrimtare dhe goditëse, simetrikisht të harmonizuara dhe të bashkuara në joshje erotike, por po ashtu në të njëjtën kohë ishin agresive dhe friksuese, dhe në të njëjtën kohë më drejtoheshin mua dhe idealit mashkullor kozmik: personalitetit tim si mishrim i principit të polaritetit kozmik. Vallëzimi shprehte sintezen e kundërtshnjëve; ishte edhe seksuale por njëkohësisht edhe shpirtërore; provokative, madje edhe ephëm e ashpër (me perzierjen në pjatë, me lëpirje buzësh, me gjestikulim të durëve të cilat shprehnin masturbimin, me lëpirje dhe thithje gishtrinjësh) por njëherazi vallëzim latent mistikë; sikur përmes erotikes manifestohej antagonizmi i saj.

Edhe kjo lojë ishte Krishnalila. Vallëzuesja (e paemër) më është afruar në role të ndryshme: si gjarpër, macë e egër, lule aromatike, fëmijë i pafuqishëm, fëmijë i lazdruar, dinakrisht joshëse, nënë brengosëse, kuroëshkelëse mëkatore, nimfomane epëshore, mësuese e rrepët me thupër në dorë, ngushlluese, pijanece e shfrenuar, dashnore e ndieshme, virgjërësh e friksuar, gjurmuese kureshtare. Edhe pse gjatë vallëzimit me lehtësi i ndryshonte rolet, relaksimi i saj linte pershtypjen se të gjitha këto nuk ishin vetëm role (por edhe shumë diçka tjetër) në të njëjtën kohë bëhej femër me njëmijë fytyra.

Më rrethoi fusha e forcës. Me lojën, të cilën e përijtova si masazhë emotive, u ngrita në nivelin e shqetësimit, që më nuk ishte fizike. Brenda meje u zgjua mashkulli, i cili nuk ishte trupi im, emri im, e kaluara dhe e ardhmja ime, shpresat dhe frikat e mia, por ishte diçka e përgjithshme, arketipe. U zgjua mashkulli që ishte reflektim i femrës së amshuar, hije e esencës, të cilën e ka zgjuar në vete. Ndjenja ishte e papërshtatshme. Ishte tensionuese por njëherazi edhe relaksuese, asgjë nuk dëshiroja e as nuk shpresoja: ishte potencial i pastër. Dolma erdh me një tas të mbushur me vaj aromatik. Vallëzuesja e hoqi vëllin e mëndafsht. U ulë në qilim në pozicionin e “lotusit”. E mori vajin, që mbante aromë të përzierjes së moskatit dhe jasminit, dhe nisi me lëvizje të shkathëta të gishtrinjëve të m’a fërkojë lëkurën nga këmbët deri në kokë. Asnjë milimetër lëkureje nuk e la pa e lyer. Derisa vallëzuesja më lyente, Dolma rrinte në gjunjë jasht rrethit të qirinjëve dhe në pjatën a bakërt ndezte aroma joshëse. Pëshpëriste mantra dhe ekzekutonte lëvizje rituale të ndërlikuara. Ishte e entuziazmuar dhe çuditrisht e gëzuar.

Nuk u largua, mbet aty me neve dhe na vështronte e ngazëllohej. Na kurajonte. Edhe pse kurajimi më së pakti na është nevojitur. Kur u lyva dhe u parfymosa, e paemra u shtri në qilim dhe unë fillova t’i bëj masazhë asaj. Derisa e përfunova,

edhe flokët më ishin shakamisur. U shtriva; kumbimi i zileve më trulloi.

E paemra, e cila vallëzonte për mua si lotusi, u bë Shakti; derisa unë, aventurieri Silloven, i cili qe një kohë të gjatë e ka harruar “egon” e tij Evropian dhe obligimet e tija, u bë Shiva; jogi në meskëmbëve të jogeshës. Shumë shpejtë u bë e qartë se nuk ishte femër e zakonshme. Me ushtrime të jogës aq fortë i kishte forcuar muskujt e vagjinës sa që ishin bërë (sikur tek vajzat e ishullit Madura) të ngjajshme me buzët. Me to ajo thithte, shtrëngonte, lëpinte. “Om Mani Padme Hum”, e përsëriste Dolma dhe çapkënshtëm qeshej.

2

A është akti tantrist diçka i njohur; a e kemi të afërt? Po edhe jo. A nuk është xhindosje dhe opsion kërkimi i orgazmës, derisa bënë seks, e djersitesh, e ajo uluron “ma shumë, ma shumë, ma shumë”, dhe lëvizjet e juaja bëhen mekanike, dhe te dytë bëheni sikur lokomotiva, e cila ngjitet nga maja, dhe njëkohësisht rrëshqet mbrapa? Ky lloj akti nuk është tantrist. Tantra nuk është mekanike. Tantra nuk është akrobatikë e dashnorëve të xhindosur, të cilët kërkojnë ta shuajnë urinë epshore, dhe gjithashtu jo për ata të cilët duan t’i dëshmojnë njëri tjetrit, ku ka ego, tantrizëm nuk ka.

A ka seks më të shëmtuar, se kur femra për int të vetvetes jepet (si shenjë falënderimit, respekti, dëshirës për përjetim) dhe veq pas një minuti i mbyllë sytë dhe me padurim pret përfundimin? Apo i jepet mashkullit, i cili i pëlqen, ndërsa ky bënë diçka të papëlqyeshme dhe tek ajo gjithëka fillon të rebelohet, dhe duke mos pasur guximin për t’u penduar, më me dëshirë i shtrëngon dhëmbët dhe shtiret kinse gjithëka është në rregull? sigurisht se ky nuk është akt tantrist. Kur jepesh, nuk

mund të ngurrosh, kur pranon, nuk mund të refuzosh. Ku ka gënjeshtër, tantrizëm nuk ka.

Akti tantrist është lojë e virgjër

Çfarë do të thotë kjo? S'e a është tantriste vrazhdësia e pakujdesshme në livadh kur këmbët e virgjërshës tinejxhere pas bindjes kokëforte e ndoshta edhe dhunës përfundimisht hapen dhe djaloshi (me push në vend të qimeve) me depërtim të ngathët (dhe krenari të skuqur) futet mes tyre dhe derisa ejakulon dridhet, e mandej të dytë së bashku heshtazi pyesin a është e vërtetë ajo për të cilën këndohen këngët dhe për të cilën njerëzit e rritur bëjnë vetëvrasje? Papërvoja nuk është naiviteti. Dhe, po ashtu, virgjiniteti vetvetiu nuk është tantriste; tantriste e bënë përvoja: vetëdija për gjërat ashtu siç janë.

Çfarë ngjan kur trupat afrohen sikur telat e rrymës, të tensionuar, lakohen dhe krijohet eksplodimi, në të cilin ndriçohen dhe to shokuar e largojnë tensionimin? Gjithashtu, edhe ky nuk është akt tantrist. Si tantrist zotëron me çastin, nuk i dorëzohesh. Duhesh t'i dorëzohesh në atë mënyrë që mos ta humbësh kontrollën. Lagët-nxehtë shtrëngime dhe puthje, ledhatimi i papërballueshëm kur dashnorët nuk dinë se çfarë bëjnë dhe kur epshi i çon në vorbullin (ndoshta vetëm të dashuruarit, të cilët nuk janë takuar më tepër se gjysmë viti, apo aventurierëve të cilët nuk kanë mundur t'i rezistojnë joshjes së çastit) bashkimi këtyllë i organeve gjenitale, i cili më shumë është ndeshje sesa dashuri, ndeshje e komunikacionit erotikë (njëherazi edhe mënyrë për t'u dhënë ndihma e parë) e gjithë kjo (varet nga koha, vendi dhe partneri) mund të jetë e këndshme dhe në mënyren e vetë shëruese. Por prap nuk është tantriste.

Shumë më pak tantriste është riti javor (apo mujor) kur duhet të dëshmohet besnikëria bashkëshortore; përmbushja e obligimit, në të cilin mungon epshi dhe ku arsya e plotëson jazin: rutinë depressive, pikëlluese e dashurisë pa plan, në të cilën, çdo

prekje e ka shijen e sallatës së vyshkur dhe kur pjesëmarrësit pas përfundimit qëndrojnë edhe pak çaste të shtrirë, e mandej ja kthejnë shpinën njëri-tjetrit dhe flejnë me një ndjenjë të dobët fajsie.

E çfarë është përqafimi seksual i të dashuruarëve, përqafim të cilin e krijon dashuria e singertë dhe në akt bashkohen, e flijojnë njëri-tjetrin duke mos menduar për veten e vet; të cilët nuk marrin, por japin, ia dhurojnë veten e tyre njëri-tjetrit? Janë afër. Por ende nuk është akt tantrist.

Së bashku me mashkullin i cili përqafon merr pjesë edhe hija e tij, “uni” i tij mendor, i cili nuk zemërohet shumë në të. Së bashku me femrën shkon edhe hija e saj e cila e mbikëqyrë dhe ndalon atë. Ky nuk është takim i vërtetë. Dashnorët nuk janë të zdeshur, bëjnë dashuri “të veshur” dhe rrobat gjithë kohën janë mes tyre, krejt kohën kanë pengesë. Ata krejt kohën vetëm imagjinojnë, në vend s’e të ndiejnë.

Konflikti është prezent, gjithashtu, edhe në psikë. Shpirti gjakon për tantrizëm, ndërsa ego e shkelë. Ego e mbronë pozitën avangarde me të gjitha mashtrimet e zakonshme: policinë sekrete, sabotazha, korupsione, shantazha, me dhunë të pamëshirshme të bataloneve ideore. Ego është hije, e cila i mbikëqyrë dashnorët, i mbanë për kapistër. Ego është “këmishë” e cila nuk mund të hiqet. (Nga ky aspekt mjeshtëria e tantrizmit nuk është asgjë tjetër përveçse metodë e mashtrimit të egos).

Tjetër lloj akti seksual çon (shpejt apo ngadal) deri tek orgazmi, ejakulimi, dhe relaksimi fizik. Në qoftë se çdo gjë është në rregull dhe rrethanat janë të volitshme, po qe se dashnorët bashkohen në dashuri (apo edhe në miqësi të singertë pa shpresa të rreme) po qe se e arrinë kulminacionin dhe në të njëjtim çast atë e përjetojnë edhe në nivelin psikik, kontakti i tyre bëhet shërues.

Shumë pak çifte e përjetojnë këtë. Mjeshtëria e sinkronizimit të energjisë, mbikëqyrja e shqetësimit ashtu që asnjëri as mos të ngec e as mos të nxitoj; mjeshtëria e këtillë (para se gjithash varet nga mashkulli, por edhe vendimtare nga femra) realizohet vetëm me talent dhe përvojë. Edhe në këtë ka rrezikë. Kush e posedon një mjeshtëri të këtillë, shumë rrallë ndodhë që mos ta përdorë në mënyrë vetëpëlqyese.

Akti i zakonshëm është ngritje gradual e tensionimit, i cili përfundon me eksplodim, në të cilin energjia lirohet; mandej pason mbarimi i tensionimit dhe si rezultat vjen lehtësimi. Ndjenja mund të jetë e mirë; për disa minuta sa zgjat çlirimi i tensionimit mund të përjetohej edhe hyjnia. Por nga pikëpamja tantriste akti i këtillë është karbonizim: keqpërdorim, shkatërrim energjie.

Në aktin tantrist dashnorët e kontrollojnë zjarrin. E ndezin zjarrin dhe krijohet nxehtësia, në të cilën shkrihen trupat dhe shpirtat e tyre. Çiftimi bëhet ekstazë, ndjenjë e pastër pa mendime. Energjia e cila krijohet nga zjarri i kontrolluar, ngadal i ngritë dashnorët në nivelin e vetëdijës, e cila më nuk është seksuale por shpirtërore. Ata e humbin ndjenjën për kohën. I përqafon amshimi. Gjithnjë e më pak mbesin dysh shumë ma shumë bëhen njësh.

Rrjedhat energjetike qarkullojnë në rreth, bashkohen, plotësohen. Energjia nuk qëndron më jasht sistemit, futet në të, rrotullohet dhe i ngritë dashnorët në nivelin transcedental. Në këtë nivel seksi shndërrohet në meditim. Dashnorët bëhen unik, të tërsishëm, të shëruar. Të virgjër. Dhe në të njëjtën kohë të lirë. Me seksin tantrist nderim i bëhet jodualitetit, i cili është themel i botës manifestuese, por gjithashtu edhe shërim i shizofrenisë psikike, neurozës së jetës. Kur dashnorët shërohen nga sëmundja e ndarësisë, bota më nuk mund t'i qetë nga binarët.

Por në ç'mënyrë të arrihet kjo gjendje hyjnore? Kushti i parë është dashuria. Pa dashuri nuk ka vullnet për unitet, e epshi i pastër fizik është sikurse zjarri në çati. Dashuria të zdashë dhe të çliron: hijet nuk mund të futen në rrethin e dashurisë. Në shikim të parë akti tantrist është i thjeshtë: dashnorët bashkohen dhe ashtu të bashkuar e shndërrojnë energjinë e madhe fizike në energji shpirtërore. Kur gjendja është e këndshme, akti tantrist është i thjeshtë.

Por për fat të keq gjendja rrallëherë është e këndshme. Shkenca seksologjike tantriste i veçon shtatë gjendje psikike të cilat e mundësojnë realizimin e aktit tantrist. Tek femrat në rend të parë është turpi, nëse nuk mund të zdashet para dashnorit, atëherë ajo nuk është vetëm, me të është ego e hijes së saj. Mashkulli këtë frenim e ndien, dhe ai gjithashtu, nuk do të jetë vetëm. Kështu që veç në përqafimin e parë do të jenë katër. Kështu gjithmonë do të ndodhë, po që se femra nuk çlirohet nga ndjenja e fajsisë dhe pendimit; ndjenjës se është duke bërë diçka të cilën nuk është duhur ta bëjë; apo do t'i pengojë droja se nëse nuk mbrohet do të barrësohet; apo po që se fillon të racionalizojë dhe seksi i futet në kokë e jo mes këmbëve; apo po që se e ka vetëm në vagjinë (vrimë e hapur e cila kërkon vetëm tapë) apo po që se akti seksual për të është primar apo vetëm kërkim orgazmi (shërim i pasuksesshëm i zbrazësisë psikike, të cilën nuk mund ta mbushë asnjë mashkull). Apo në rastin kur masturbimi shndërrohet në seks, edhe këtu nuk ka tantrizëm. Nuk ka as aty ku seksi bëhet për femrën mall shkëmbyes (si dëshmi e "dashurisë", dhuratat për kujdesin e treguar, rryshfet, "përjetim romantik", kureshtje, kërkim kufijsh për simpatinë e vet). Gjendja e shtatë jotantriste është frika nga refuzimi; femra frikohet se mashkulli do ta shfrytëzojë, keqpërdorë dhe do ta braktisë dhe me këtë gjest do ta poshtrojë. Frika krijon frenim

dhe mbyllje në vete. Derisa tantra është afrim, dhënie e plotësishme e vetëvetes.

Tek mashkulli gabimet janë më fatale dhe gjithashtu më të shpeshta. Në rend të parë është lajkatimi ndaj vetvetes, dëshmim i çmendur i “burrërisë” dhe “vlerësimit” personal duke u përpjekur të kapet çdogjë që bartë fustan. Nëse seksi bëhet formë e masturbimit, në të cilin vagjina e zavendson dorën, dhe kur mashkulli vuan nga iluzioni se ai është dashnor i përkryer (dhuratë e perëndisë për femra) dhe mundohet me çdo kusht këtë ta dëshmojë; apo edhe e mundonë ndjenja e inferioritetit dhe është i bindur se të gjitha femrat e lakmojnë “penisin e madh” (më të madh se të tij) apo edhe e ka “t’ madh” e është i bindur se posedon krejt çka i nevojitet; apo është i papërvojshëm dhe i ngathët sa që pjesërisht, apo tërësisht është impotent; apo i urrenë femrat dhe do që me ndihmën e seksit t’i poshtrojë femrat, akti seksual ka pak gjasa të ngritet në nivelin tantrist. Mashkulli i preکشëm “poetikisht” i frymëzuar, të tërën mund ta prishë duke u dashuruar, dashuri e cila njëkohësisht është “aq e thellë”, serioze dhe e vlerëshme sa që më tepër i ngjanë ceremonisë mortore sesa aktit relaksues të kënaqësisë së gjallë.

3

Kur përqafohen trupat, akti tantrist bëhet takim psikologjik dhe trupat bëhen vetëm tela, të cilët bartin qëllimin dhe nuansat e ndjenjave. Trupat janë duar, me të cilat ledhatohen shpirtat. Loja luhet në rrafshin, i cili është psikofizik sepse nëse bënë dashuri me njohjen: “unë jam ky dhe ky është trupi im”, në përqaftim veç janë katër dhe aty tantrizëm nuk ka.

Për të pasur sukses në këtë lojë si kusht është “shërimi”: largimi i ndalesës ndërmjet asaj “unë ndiej dhe unë mendoj”. Kjo ndasi është neuroza jonë, sëmundja jonë psikike, burim i pa-

lumturiisë. Emocioni është natyral, mendimi është ide e mësuar se unë jam mendim, ndjenjat i çrrënjosi dhe i kontrolloj. Mendoj, pra ekzistoj, -“unë”(pra nuk jam aij çka jam).

Uni i fituar (ego) më thotë(derisa përmes tij flet e gjithë shoqëria): këto janë nevojat e tua, këto janë caqet e tua, këto janë prioritetet e tua. Dhe u mashtruam. Unit tonë të vërtetë (ai i cili ndienë) i nevojitet vetëm diçka: dashuria. Në dashuri e gjenë ndjenjën e siguriisë, në dashuri qetësohet. E mbase ego është sundimtar i plotëfuqishëm, këtë dëshirë e ka ndryshuar në diçka “të kuptueshme” dhe “të peshuar”. E ka krijuar hierarkinë e nevojave, të cilat janë të rreme: dëshirën për dashuri e ndryshon në dëshirë për lejim dhe “sukses”, në nevojë për gjah të simboleve të “suksesit”, me të cilat do të mund t’i “peshon” lejimin dhe dashurinë (me ndjenjën e vet të siguriisë).

Këto nevoja nuk mund të plotësohen. Mund të jesh i pasur, mund të jesh jashtëzakonisht i mençur, mund të jesh i famshëm, mund të të dashurojnë me mijëra femra dhe të nderojnë e gjithë bota, e të mos jesh i lumtur. Mund ta DISH se je i sigurtë, por ndjenja të thotë se nuk je. Problemi të mundon, të ndjekë. Dhe në ç’mënyrë e zgjidhë? Duke i krijuar vetes nevoja të reja, vazhdon duke tubuar edhe më tutje, këshillohesh me profesionist lumturologë (psikologë) tarabash, bëhesh cinik dhe zbavitës, zhytsh në alkool për t’u harruar, kredhitesh në filozofi, dhe mendon se qfarë do të thotë e gjithë kjo. E jeta kalon, dhe me të gjithnjë e më shumë të ikën lumturia, të cilën nuk ke mundësi ta zësh.

Atëherë qfarë të bëhet? Ekziston vetëm një metodë: duhesh mashtruat egon dhe së bashku me të (apo edhe përmes tij) të kthehesh në unin tëndë autokton të paedukuar, rishtazi të spirancohesh në të, dhe të jetosh prej tij dhe për të, të jetosh me ego që është shërbëtor e jo sundimtar.

Ego nuk është i pjesërishëm, ka përvetësuar seksin. Ego i frikohet dorëzimit; dëshiron të jetë prezent, të mbikëqyrë, kërkon pre. Dashnorët në përqafim tantrist bëhen aleat, të cilët luftojnë për sovranitetin e natyrës së tyre, kundër detyrimeve të mësuara nga persiatjet dhe vlerësimet, për të drejtat e vet ndjenjës. Kur ata bashkohen , nga të gjitha anët fronti armiqësor sulmon; në çdo çast janë në rrezik që të mposhten dhe revolucioni të shuhet.

Tantra gjithmonë është në anën e revolucionarëve. Shkathhtësia e parë është: kape çastin, qëndro këtu dhe tani, shumica nxitojnë më tutje, apo kthehen mbrapa midis kujtimeve, drejt krahasimeve. Kur nuk mendon për atë që nuk është pjesë e çastit, je i qetë. Midis topit dhe goditjes, midis thirrjes dhe përgjigjes nuk mund të hy dyshimi, brenga dhe frika. Dashuria jote është instikt, nuk është “persiatje”, nuk është teknikë, nuk është zanat. Por, po ashtu, nuk është edhe e pamenduar, por është e çliruar, e papërpjekur: sikur në prushin e dashurisë të derdhen valët e qeta.

Tantra na mëson se si ndjeshmëria është më e fortë se dhuna e ashpër dhe se butësia është më efikase se ashpërsia. Kjo s’do të thotë se është e mundur akti seksual pa ereksion. Duhesh të erektohesh. Shkalla e potencës gjatë marrëdhënjes seksuale do të jetë në çdo çast ndryshe, gjaku do të ngritet dhe do të bije, në një moment penisi do të jetë shumë i fortë, e mandej do të zbutet, në një moment më i madh, e në çastin tjetër do të zvogëlohet; dhe kjo është e natyrshme, ky nuk është problem. Me rëndësi është të mbeten të ndërlidhur dhe që energjia mund të qarkulloj prej njërit tek tjetri. Kjo mjafton.

Kur janë të bashkuar: butësia. Ndjeshmëria. Armiku(ego) të rrinë pranë, ai t’i pëshpëritë udhëzimet, mundohet me ta marrë dashurinë dhe me të udhëzue, përpiket që atë dashuri ta kthej në dobi të vetë. Mundohet me të bind se është mik i yti dhe se dashnorja është kundërshtarja jote. Mundohet me të bindë se

gjendja nuk ka qëllim tjetër përveç dëshmimit se je i “mirë”(burrëror, i shkathët, etj); të bind se penisi nuk është instrument i ndieshëm për ekzekutimin e muzikës emocionale, por është çekan për thyerje dhe sa ma fortë që godet, aq “më i mirë” je. Nëse bjen në këtë kurth, je humbës, ego bëhet sundimtar, dhe e merr haraçin e vet. E mandej ti bëhesh i vrazhdë, e shtynë dhe e futë duke mos pasur ndjenjë të bartjes së energjisë dhe e kërkon vetëm orgazmin duke pasur frikë s’e do të abstenosh para s’e të mbërish në cak dhe nga kjo frikë e shtynë edhe më fortë, apo e shtypë ndjenjën me qëllim që ta ndalosh ejakulimin – kështu që ajo e cila është dashur të arrihet afrimi dhe çlirimi i energjisë, bëhet vrapim i dihatur në kohë, përplotë frikë dhe mosbesim , në të cilën koha gjithmonë ngadhnjen, dhe dashnorët mbeten të shtrirë në përqafim të dëshpëruar dhe nga pak të larguar. Kaq shumë mund! Për një zero absolute.

Përpjekja nuk është tantriste. Kur mundohesh, lufton kundër vetvetes dhe je humbës, madje edhe po qe se fiton. Dëshmi më e mirë për këtë fenomen është ereksioni. Nëse mundohesh të ënjtësh(ereksioniohesh), dhe ego atje posht me telefon nervor urdhëron komandën: çohu! Zgjohu! Vështirë s’e do të gjej ushtarë të dëgjueshëm. Dhe kjo është normale sepse midis penisit dhe vullnetit nuk ka lidhje nervore, midis egos dhe qendrës së seksit nuk ka kontakte. Ereksioni nuk është aktivitet mendor, por është përgjigje spontane në thirrje.

Tantra është paradoksale: do të kesh sukses nëse nuk mundohesh, fiton nëse dorëzohesh, je efikas kur bëhesh indiferent.

Fare nuk është e rëndësishme kohëzgjatja e kontaktit: dhjetë minuta, gjysmë ore, dy orë: ndonjëherë do të jetë i shkurtër, tjetrën herë i gjatë, nganjëherë shumë i gjatë. Aspak nuk është e rëndësishme sepse akti tantrist nuk është kurrfarë dëshmimi, kurrfarë ndjenje e vlersimeve, me të cilat sundon ego.

Afrimi është: lojë naïve e dy gjysmave, të cilat bashkohen dhe formojnë tërësinë, gurgullim në furrën e shkrites, shkrirje e dy individualiteteve në metalin e vetëedijës mbi unitetin.

Si aleat psikologjikisht janë të shkrirë në kontaktin e pandarë: i tregojnë njëri-tjetrit s'e çfarë përceptojnë dhe çfarë ngjetë; krejt kohën lëvizin me rrjedhën dhe i adaptohen çdogjëje, gjithashtu me lëvizje të pavërejtshme. Derisa lëvizin me rrjedhën, i përcjellë ndjenja e sigurisë. Janë në shtëpi, kanë mbërri. Ndjenja është hyjnore. Na u është bërë shprehi të themi se si ndjenjat na mashtrojnë; vetëm ego flet kështu, i cili iu frikohet ndjenjave dhe kur nuk e lëshon rastin për t'i diskredituar. Mendimet na tradhtojnë. Ndjenjat kurrë.

4

Tantra thotë: rebelimi është i dëmshëm; dorëzohu. Mos godit me këmbë, moos u shkund s'e do të lodhesh, do të fundosesh. Dorëzoju baticës dhe do të çojë në breg. Për tantrën seksi është vetëm baticë, e cila të shpien në breg. Batica nuk është e rrezikshme për ata që është nën maskë: çka është e vërtetë, nuk mund të shkatërrohet; është e rrezikshme vetëm për fytyrën e rreme, për iluzione, prej të cilave është e thurur ego. Në aktin tantrist ego shkapërderdhet, koha ndalet, maska bjen nga fytyra. Dhe në kohën kur nuk ka ndarje: shfaqet lumturia.

Seksi nuk është i domosdoshëm: gjendjen e këtillë mund ta arrish edhe me ushtrime meditative. Nëse dinë ta largosh egon, të hysh në çast, ta menjanosh fytyrën e rreme, atëherë seksi nuk është i nevojshëm. Mund të bëhesh edhe asket. Seksi është vetëm rit, në të cilin më së lehti i shmangesh egos dhe e zhdukë fytyrën e rreme. Seksi është vetëm shkurtore, mjet më i shpejtë transportues.

Por shkurtorja është përplotë me gracka dhe automobili sportiv është shumë i rrezikshëm. Po që se fillon ta ngasësh

tantrën, para se ta kalosh “provimin e shoferit” apo merresh me të pa instruktor, mund të shkaktosh dëm të paçmueshëm edhe përkundër syçelësisë dhe qëllimit të mirë. Tantra i joshë më së shumti ata për të cilët është më e rrezikshmja e ata janë psikopatët dhe neurotikët. E kur i vershon rrjedha, ata kapen për çdo fije bari; dhe kur e kapin tantrën, fare nuk janë të vetëdijshëm se e kanë kapur bishtin e gjarpërit.

Tantra është mirëbërëse dhe habitshëm shëruese për një kohë shumë të shkurtë, por po që se e kapë në panik, gjithmonë do ta kapësh për bishti; e nëse nuk ia kap kokën, do të kthehet dhe do të kafshojë, apo do të tërhjek në vorrbull dhe do të fundosë.

Qetësia është e domosdoshme. Relaksimi. E për këtë janë ushtrimet e jogës. Po nuk u kontrollua frymëmarrja qetësimi nuk mund të arrihet, pa qetësi nuk ka as koncentrim, pa këtë nuk mund të arrihet thellimi, pa thellim nuk ka as meditim, pa meditim nuk mund të ketë njohje mbi fenomenet se çfarë janë. E pa njohje apo vetëdije të tillë pergjigjja nuk mund të jetë shembull për vullnetin. Vetëm kur je i qetë mund ta vështrosh tantrën pa frikë dhe shpresë të rreme; vetëm atëherë mund ta shohësh se ku e ka bishtin, e ku kokën. Tantra është metodë psikologjike, subjektive. Nuk është pa rregulla, por rregullat janë të pasigurta, lehtë adaptohen, dhe realizohen vetëm me përvojë.

Natyra e tantrës bëhet më e qartë në seks. Aty si gjasë shfaqet në çastin kur akti perfundon të jetë fizik dhe ngritet në nivelin meditues. Erotika është thelb i meditimit: derisa mediton je në lidhshmëri erotike me natyrën tënde dhe me botën. Seksi ta afron shansën të hysh në gjendjen medituese me rrugë më të shkurtë.

I bashkuar je, penisin e ke në vagjinë, je i ndërlidhur energjia bartet prej trupit në trup. Çfarë të bëhet më tutje? Ky është akti tantrist; për këtë arsye nuk puthesh sepse je i frustruar

dhe dëshiron nga vetja ta largosh nervozën e tensionuar. Nuk ngjitesh lartë, nuk e kërkon kulminimin. Je i shqetësuar, të dy digjeni, të dy jeni të nxehtë, por nuk e shkallëzoni temperaturën sepse me shkallëzim vetëm e arrini kulminimin dhe bashkimi përfundon. Qëllimi juaj është të ndërliidheni dhe ashtu të qëndroni.

Nisë të ngjanë diçka shumë e pazakont. Kur e pranoni energjinë, kur pushoni së shtyri kah brenda apo jasht, do ta ndieni fuqinë e saj. Në çastin e parë do të shtangeni, sikur kur godet rufeja. Një fuqi të tillë deri në atë në atë çast as nuk keni mundur të imagjinoni. Është biologjike, trupat e juaj e prodhojnë. Bashkohen dy pole: poli pozitiv dhe negativ. Në filozofinë e gjuhës taoiste jang dhe jing; në gjuhën e tantrës energji dinamike dhe statike. Në gjuhën e mitologjisë hinduse puthen Shiva dhe Shakti. Dhe në dashuri zjarr i hatashëm.

Përmes kësaj energjie ju lidheni. Jeni në fillim, dhe në të njëjtën kohë në fund, në cak. E përjetoni orgazmin tantrist. Nuk është jetëshkurtë. Zgjatë. Të çliruar nga tensionimi, ngriteni. Herë e parë kur e përjeton këtë, do ta kesh vështirë ta kontrollosh ndjenjën. Është sikur kur karbonizohet truri, sikur noton nëpër dritën e butë të bardhë; sikur i shpon digat e trupit të vet dhe derdhet në gjithësi dhe e plotëson. Abstenim nga ndasia, edhe pse për një çast, (e në fillim do të jetë momentale) është çudi e papërshkrueshme. Asgjë në jetë nuk ju ka përgatitur për një përvojë të tillë; kur e përjetoni për të parën herë, ndjenja është aq e tmerrshme sa nuk dini (dhe nuk guxoni) të qëndroni në të.

Por edhe kjo nuk është e domosdoshme. Ndoshta do të bije ereksioni, ndoshta do të vij deri tek ejakulimi; ndoshta të dytë do ta përjetoni orgazmen e zakonshme. Por prapë, asgjë e tmerrshme. Heret a vonë ju përsëri do të bashkoheni, ndjenja prapë do të kthehet. Lehët do të adaptoheni, do të mësoheni të mbeteni në të, do të notoni nëpër të të çliruar dhe të lumtur. Dhe

kur të zgjoheni nga transi, kur i kthehni realitetit objektiv, gjithçka do të merrë karakterin e gjallërisë.

Do të qesheni. Do të qëndroni mbi re. Bota do të bëhet e mrekullueshme: sikur e përjetoni për të parën herë.

Pikërisht të dytë do ta zbuloni realitetin e paradokseve iluzore të tantrës. Do ta kuptoni se ndjenja nuk mund të arrihet pa përpjekje. Po qe se e kërkonin nuk do ta gjeni; nëse në përqafim thoni: e tash më duhet të relaksohem, atëherë nuk do të relaksoheni. Nëse jeni përqafuar dhe bashkuar, dhe përnjëherë pyesni çfarë të bëjmë tash, veç e keni bërë gabimin dhe i jepni fund tantrës dhe ndjenja nuk do të shfaqet.

Më tutje nuk shkohet. Keni mbërri. Ky është caku.

5

Mësueset tona (gjithashtu edhe Manfredit dhe Henrit iu është dhënë nga një Shakti) ditën fshiheshin në brendi të lamaserisë. Neve “mjeshtri” na i caktoni ushtrimet e meditimit në diell. “Mjeshti”, por jo lama i Madh, burri me merin Shivabramanada, kishte ardhur në lamaseri me grupën e tenristave nga India; u bë “guru” i seksit dhe shef i ceremonisë. Shiva (siç e quajtëm ne) ishte trashalluq me ten ngjyrë ari dhe me dhëmbë të bardh si bilur; zëri e kishte të hollë si te vajzave dhe gjithë kohën vetëm qeshej.

“Serioziteti i tantrës qëndron në joseriozitet!” – Na mësonte dhe qeshej. Aforizmat e tija qëndronin diku në mes dredhive paradoksale dhe marrëzive fëmijërore: i ngjanin koaneve zenbudiste.

“Sa është distanca në mes teje dhe botës?” “Cila është nëna jote nëse ti je baba i vetvetes?” “Kush të do më së shumti kur askujt nuk je i dashur?” atij më së shumti i pëlqente çang, për këtë arsye të shumtën e pasditës e kalonim tek plaku Dorxhe,

pinim , talleshim dhe bisedonim. “Shiva” – i thamë – “na i trego fshehtësitë e tantrës”.

Pesë minuta qeshi. Çfarë barcolete! “Fshehtësitë e tantrës!” – Bërtiti. “Çfarë joserioziteti serioz! “Shivë” e thirrnim me tallje – “sa barkun e madh që e ke, a nuk je i dëshpruar që lingami yt nuk mund të kaloj përtej tij?” Gati sa nuk pëlciti së qeshuri. “Mundet, mundet” – tha – “po qe se peshoj në gishtrinjë, mund të del përtej!” ngriti petkën dhe zbuloi penisin e qullët, të cilit i shihej vetëm maja, dhe ku i tëri ishte i fshehur, në shtresimet e dhjamt. “E pabesueshme” – “thamë – “ky është i tëri?!” U ulë drejt, ngriti rasën mbi gjunjë dhe na tha të numrojmë deri ne dhjetë. I mbylli sytë. Ne nisëm të numrojmë. Kur thamë dhjetë, u shtyë mbrapa dhe e ngrehi rasën mbi stomak deri tek krahrori. Nën bregël përballë nesh provokueshëm qëndronte zioshi i murëm, gati-gati falus i zi, i cili kishte njëzet centimetra në gjatësi dhe pesë në trashësi. Me tundje graduale ritmike ejakuloi. “Kontrollë totale!” – foli trashalluqi dhe lëshoi rasën nën gjunjë.

“Shumë impresive.” – folëm Manfredi dhe unë dhe u kthyem kah Henri. I gjori Henri! Peshonte nëntëdhjetë kilogram, ishte për gjysmë koke më i gjatë se Manfredi dhe të paktën një kokë e gjysmë më i gjatë se unë (dhe dy koka më sesa Shiva) e mes këmbëve kishte një patulak.

“Disponohu” – e ngushlloi Shiva – “në Indi themi se mashkulli i cili e ka penisin e gjatë gjithmonë do të jetë i varfër, mashkulli i cili e ka të trashë gjithmonë do të jetë në brenga, mashkulli i cili e ka të hollë do të jetë i lumtur; derisa mashkulli i cili e ka të shkurtë mund të bëhet mbret.” Me penisa është sikurse me fytyra, tha; nuk ka në botë dy të njëjta. Numër i madh i meshkujëve shtatëshkurtë e ka penisin e gjatë; përafërsisht numër i njëjtë i meshkujëve shtatëgjatë e ka t’shkurtë. Meshkujt thatanak e shkurtabiq shpesh e kanë lingamin e trashë dhe të

erektuar, derisa ata të cilët janë të gjatë dhe me muskuj kanë lingam të vogël e të dobët. “Dimensionet janë relative!” – Tha. Me seriozitet në fytyr e pohoi burimin e citatit: “Ajnsh tajn.”

Kur u ndal së qeshuri, na tha se edhe femrat nuk janë të njëjta tek “sorkadhja” vagjina nuk është më e thellë se dymbëdhjetë centimetra, tek “mëzja” është shtatëmbëdhjetë, “elefantja” e ka njëzet e pesë centimetra. Nëse lingami përputhet në dimensione me jonin (edhe lepuri mund të çiftohet me sorkadhën, demi me mëzën dhe kali me elefantjen) ky është gjithsesi problem më i vogël sesa kur lepuri çiftohet me elefantjen apo mëzi me sorkadhën. E mbase joshja seksuale është plotësisht jostatistikore, e gjithë kjo është vetëm akademike; në praktikë mashkulli dhe femra pajtohen me atë që e fitojnë. Po qe se janë të përvojshëm mangësitë mund t’i shndërrojnë në përparësi. Vagjina është organ adaptues, mund të pranojë në grykën e saj mysafirë thatanak e trashalluq. Strehimi fare nuk është problem.

Problemi shfaqet kur mysafiri tinëzisht mundohet të hyjë në brendi. Në hyrje mysafiri prezantohet si zog i kuqrem, hundbri, ambasador, gjeneral, tigër, gjel, luftëtar, trim, flautë, gafore. Derisa nikoqirja prezantohet si luginë me hije, pallat mjalti, anemona, jaz i artë, kungull i qarë, shpellë e tigrin të bardhë, pjeshkë, lyre, margaritar, lotus. “E tek ne si kumbullë” – Thashë. Kur mysafiri gjendet në ambient të ngrohët, shtrohet pyetja se si të sillesh.

“Etiketim” – tha Shiva dhe ia krisi qeshjes – “Kur je në pallatin e mjaltit, dëshiron të qëndrosh aty. Po qe se largohesh para kohe, herën tjetër do të jesh më pak i mirëseardhur. Njëjtë do të ndodhë, gjithashtu, edhe nëse qëndron shumë gjatë. E mbase je mysafir duhesh të kesh konsideratë dhe në të gjitha t’i adaptohesh nikoqires. Do të argëtohesh mirë, po qe se di të lujash role të ndryshme, nëse di të bëhesh palaqo, muzikant, vallëzues,

humorist, akrobat; po qe se di t'i adaptohesh asaj, e njëherazi gjithmonë ta befasosh. Nëse je i vëmendshëm, do të ndjesh se çfarë dëshiron ajo në atë çast apo në çastin tjetër dhe si mysafir do t'ia plotësosh dëshirat. E pasi që ti je mysafir, edhe ajo do t'i adaptohet nevojave tua. Edhe ajo nuk dëshiron që ti të largtohesh shumë shpejt; mysafirët e mirë janë të mirëseardhur.

E lutëm të na i përshkruaj detajet e protokollit. Buzëqeshi duke na thënë se bëhet fjalë për artin e diplomacisë. Për fillim i domosdoshëm është harmonizimi i disponimit. Ne perëndimorët këtë e quajmë paralojë. Ndërsa ai e quante seksipunkturë. Na i skicoi diagramin e pikave punkture dhe aku-meridianeve në trupin e mashkullit dhe të femrës; këto ishin zonat erogjene, të cilat meridianet i bashkonin me çakrat (dhe përmes tyre me qendrat gjëndrore dhe psikike dhe së bashku me to edhe me mendjen). Zonë kryesore erogjene është mendja. Funkzioni kryesor i saj është persiatja dhe imagjinata. Persiatja apo të menduarit është logjike, derisa imagjinata është intuitive. Logjikën duhet përgjumur, intuitën duhet ringjallur. Procesi i harmonizimit të disponimit nuk ia nisë midis këmbëve (dora nën fustan) por në ngacmimin e imagjinatës, e cila gradualisht mobilizon shqisat.

Harmonizimi vazhdon me seksipunkturën fizike të zonave erogjene. Me prekje buzësh, syve, zverkut, qafës, gjinjëve, duarëve, vitheve, organit gjenital, gjunjëve, kërdrhokut, gishtrinjëve të këmbës tek femrat, e tek meshkujt penisit (majës dhe rrënjës), kërthizës, veshëve dhe gjuhës. Tek femrat selia e energjisë seksuale varon nga pozita e hënës. Kur hana është e plotë selia e energjisë seksuale është në pjesën e djathtë të trupit. Gjatë fazës së errët në anën e majtë. Baraspesha hormonale varet nga ndikimi i gjëndrave, veçanërisht nga gjëndra pineale në kokë, e cila është e ndieshme në dritë dhe i adaptohet ciklit të ndërrimeve të hënës.

Si duhet rrjedhë vizita në pallatin e mjaltit? “Gjatë vizitës në pallatin e mjaltit je kalorës trim, i cili e viziton princeshën e dëshpëruar. Nëse me forcën e imagjinatës e imagjinono se je i tillë (me shaka e njëherazi serioz) e krijon gjendjen, në të cilën tantra mund të shfaqet, dhe në të cilën mund të rilindësh. Por, po qe se me dhunë hyn në pallat si cinik i mrrolët, i cili doemos kërkon ta grabitë kënaqësine; apo nëse si hajn i vogël përbirohesh (ndoshta edhe me lejen e nikoqirës, e cila në atë rast nuk është më princesha por shërbëtorja e saj, dhe e cila është kushëriri e yte me mentalitetin e saj plaçkitës) atëherë gjendja ndryshon rrënjësisht. Për hajna mbetet kaosi, pendimi, gënjeshtria. Tantra pa imagjinatë, pa forcë imagjinuese, nuk mund të ekzistojë sikur që nuk ekziston uji, i cili nuk është i lagësht. Në pallatin e mjaltit je Zot. Krejt botën sërisht mund ta krijosh.”

Themi se është e vërtetë, tham ne; themi se në pallatin e mjaltit je si princ dhe si kalorës, dhe themi se nikoqirja është princesh, e cila edhe ajo dëshiron ta krijoj botën rishtazi. Si mund ta krijoni. “Nga hiçi.” – Foli Shiva dhe filloi të qeshë. – “Nga hiçi nuk krijohet asgjë, kështu pohon i marri, i cili është i bindur se ka thënë diçka shumë të mençme. Por tantristi e di se prej hiçit buron gjithçka. Kur dashnorët takohen në pallatin e mjaltit. Nga mendja e largojnë gjithë vuajtjen e përditëshmërisë. Mandej e plotësojnë me atë të cilën e pëlqejnë. Bëhen koreografë të psikës së tyre. Pavarsisht se çfarë qesin në të, do të jetë prezente në psikën e tyre – njëjtë sikur ajo të cilën e kanë dëbuar. Nëse imagjinojnë se janë zotëra, do të jenë zotëra; nëse imagjinojnë se janë të bukur, do të jenë të bukur; nëse imagjinojnë se i pushton fuqia e pakufishme, do të bëhen amshueshëm të fortë. Po qe se brendinë e tyre e banojnë me lule, liqene, lumenjë, zogjë të bardhë, male, pranverë, këto do të bëhen përmbajtja e psikës së tyre.

Mandej fillojnë të dashurohen. Dashurohen sikur nëna dhe babai, sikur vëllau dhe motra, sikur bija dhe babai, sikur djalli dhe virgjëresha, sikur engjulli dhe lavirja, sikur tigri dhe tigresha, sikur macja dhe maçoku, sikur pëllumbi dhe pëllumbesha. Gjatë takimit në pallatin e njaltit me ndihmen e forcës së imagjinatës njihen me të gjitha rolet e mundshme dhe kështu përgatiten për bashkim, i cili është edhe qëllimi i përqafimit tantrist: bashkimi i Shivës dhe Shaktit. Në bashkimin e tyre plusi dhe minusi barasohen me zeron. Në atë çast dashnorët bëhen boshllëk: prej tyre krijohet e tëra. Në atë çast bëhen botë.

Falus*(greqisht, Falos. Adhurim i organeve gjinitale si të mashkullit ashtu edhe të femrës)

6

“Guruja” trashalluq na barte nga teoria në praktikë dhe anasjelltas deri tek teoria mbi vetvetëdijen e mësuesit, i cili me saktësi e di se për çfarë flet dhe se çfarë efekti dëshironë të arrij. “Liri!” – Bërtiti – “Për juve seksi është robëri. Për mua ceremoni, i cili më mban në nivelin tantrist të ekzistimit. Tantra thotë: pyka me pykë nxirret.”

Na çoi në njërën prej bibliotekave nëntokësore, mori tekstin e verdhosur sanskrit me titullin “*Vidhana Bhairava Tantra*” dhe na tha se ky është njëri ndër traktatet më të vjetra mbi seksologjinë në botë, i shkruar në formë të dialogjeve platonike midis Zotit Shiva dhe gruas së tij Parvati (e cila kur bashkohet me të bëhet Shakti). Hyjnesha pyet, hyjnia përgjigjet. Në njërën prej njëqind e dymbëdhjetë sutrave Shiva thotë: “Në kontaktin seksual qëndro syçelë ndaj zjarrit në fillim, kështu vazhdo dhe iki hirit në fund.” Ndërsa në sutrën vijuese thotë: “Kur në bashkim të tillë shqisat e tua fillojnë të dridhen si gjethet në erë, dorëzoju dridhjes.

I thamë se po e kuptojmë teorinë, por në praktikë ndodh që orgazma çarkore mos të zgjas aq sa kemi ne dëshirë. Pikërisht qëndrojmë me zjarrin, energjia sillet në çark, rrotullohet gjithnjë shpejt e më shpejt dhe shfaqet vibrimi i shqisave. Kur i dorëzohemi, më nuk dimë të kthehemi në fillim, na bartë batica, rrethi bëhet trekëndësh.

Ai tha se nuk bëhet fjalë për qarkullimin horizontal të energjisë, po për qarkullim spiral, nëpër të cilën energjia ngritet në nivele më të larta (shumë më pak seksuale).

Duhet ta kuptojmë dallimin në mes orgazmit femëror dhe mashkullor, në mes lakoreve të eksitimit të tyre. Mashkulli shumë më shpejt e arrinë orgazmën, derisa tek femrat procesi është paksa më i ngadalshëm. Kur mashkulli ç'erektohet, zakonisht i nevojitet pushimi, ndërsa femra pas orgazmës së parë mund të përjetojë edhe një, edhe një, edhe një. Dhe gjithsecili në vijim është më intenziv. Për këtë arsye harmonizimi nuk është i lehtë. Femra relaksohet, mashkulli përmbahet; dhe në këtë duhen të lëvizin së bashku.

Ai tha se vala e ekstazës tek femra i ka katër shkallë; mashkulli duhet të kalurojë dhe me të të ngritet. Tek në shkallën e pestë është i mundur bashkimi në nivelin psikik (orgazëm, me të cilin dashnorët zhduken si çift dhe realizohen si njësh). Mashkulli duhet të kalurojë valën e ekstazës femrore në atë mënyrë që mos ta fundosin baticat dhe zbaticat. Për këtë nevojitet bashkëpunimi i cili është i pamundur po qe se s'ka ndjeshmëri, syçelësi absolute.

Pas përndezjes fillestare dhe pas “seksipunkturës”, të cilën e realizon harmonia e disponimeve, dashnorët bashkohen. Furra ndizet, tensionimi rritet. Në atë tensionim gjendet kënaqësia, kënaqësi është vetë ndenja e asaj energjie të mbikëqyrur. Femra i dorëzohet baticës, madje edhe e shpejton, ngritet me të, dreisa mashkulli kaluron në valën e ekstazës së saj.

Kur femra e arrinë shkallën e parë të lumturisë dhe në brendinë e saj aktivizohet ngërqitja pulsuese, së pari në vagjinë e mandej në gjithë fijet e trupit; kur ndjenjat e saja nisin të përpëliten si gjethe në erë, ajo i dorëzohet përpëlitjes. I lëshohet valës, e cila përmes vëlimit të tensionimit e çon në çlirim; ajo nuk reziston, nuk bërtet, nuk uluron, nuk shqelmon. Mashkulli ndalet. Në momentin e orgazmes tek femra çlirohet energjia bioelektrike; mashkulli me penisin e tij e thithë atë energji të liruar dhe e bashkon me enrgjinë e tij. Në këtë mënyrë është zgjuar Kundalini.

Kur femra rrëshqet te poshtë nga kulmi i kënaqësisë, përkdheljet vazhdojnë, vala e ekstazës rishtazi ngritet dhe mashkulli e kaluron sikurse skitari në ujë. Kur shqisat përsëri fillojnë të përpëliten sikurse gjethet në erë, dashnorët i ndërrojnë rolet: femra e mbanë valën e ekstazës, ndërsa mashkulli lirohet. Dhe kur e ndienë se batica e energjisë së tij po shndërrohet në zbaticë, i çliruar lëshohet dhe rrëshqet poshtë në lakoren e ramjes së saj. Kjo është shkalla e dytë e ekstazës; kundalini është ngritur në shakrën e dytë.

Kur batica mbërrinë në pikën e fundit, përsëri fillon të ngritet ne zbaticë, femra çohet deri ne shkallën e mesme të ekstazës, ndërsa mashkulli kaluron në valën e saj; dhe kur shqisat fillojnë të përpëliten sikurse gjethet, femra i lëshohet orgazmës sikurse herën e parë, mashkulli përsëri përmbahet; dhe kështu vazhdojnë duke u lëshusur dhe duke u përmbajtur deri në shkallën e pestë, në të cilën Kundalini është në shakrën më të lartë dhe dashnorët i lëshohen vorrbullit.

Deri aty energji ka lëvizur në mënyrë spirale. Në atë çast është koncentruar në pikën kulminante, në bindu, në farën e botës, në qendrën e mandalës. Në atë moment ejakullimi dhe mosejakulimi: bëhen të njëjtë. Dashnorët bëhen magjistar; dhe për disa sekonda e posedojnë fuqinë magjike.

Tingëllon thjesht, thamë. Por në praktikë është e parealizuar. Nëse e tëra varet nga bashkëpunimi i dashnorëve, kjo do të thotë se nuk varet vetëm nga mashkulli dhe vetëkontrolla e tij, e kjo është qështje e “teknikës” seksuale me të cilën bashkimi shndërrohet në gjimnastikë dhe rrethi bëhet katror.

“Jo” – nisi gurja ynë të nervozohej – “harrone miskonceptin perëndimor, se shkathësia seksuale krejtësisht varet nga mashkulli, e femra thjesht vetëm shtrihet në shtrat dhe pret që mashkulli t’i tregojë se çfarë di. Nëse jeni mësuar me femra të tilla, vetë jeni fajtor. I keni edukuar me mitologjinë e juaj represive seksuale. Në aktin seksual tantrist mashkulli dhe femra janë aleat. Kualiteti i ereksionit, gjithashtu varet edhe nga femra; përse do të duhej që vetëm mashkulli ta kontrolloj se çfarë ka në të, përse edhe ajo nuk duhet që ta kontrolloj se çfarë ka në veten e saj? Çifti luanë. Nëse nuk jeni çift, nuk ka lojë, dhe pa lojë nuk ka tantrizëm, sepse tantra nisë me lojën.

E theksoi se harmonizimi i energjisë seksuale është veprim psikofizik: dashnorët janë në kontaktin komunikues-shqisor, syçel ndaj ndryshimeve më të vogëla, të cilat krijohen brenda tyre, dhe këtyre ndryshimeve iu adaptohen sikur kur luajnë voliboll, qëllimi i të cilit është që topi të qëndrojë në ajër. I ndihmojnë njëri-tjetrit. Për aktin tantrist janë të domosdoshëm dy tantristë. Edhe pse tantristi mashkull di ta kënaqë femrën tantriste, pak është e besueshme se një akt i tillë (nga pikëpamja tantriste i dëmshëm) do ta joshë. Femra e ushtruar në mënyrë tantriste do të di ta mbikëqyrë lakoren e tensionimit të mashkullit dhe bashkimi do të zgjasë më gjatë se zakonisht, por edhe atë nuk do ta joshë kushedi sesa çiftimi i tillë.

E pyetëm a do të thotë kjo se mjeshtri i tantës deri diku është i vetmuar. Nëse e kënaq vetëm seksi tantrist dhe nëse ka pak tantristë (e me siguri se nuk janë të numërtë) është pjestar i

elitës, e cila është shumë e vogël për t'i afruar të gjithëve në të njëjtën kohë mundësinë e njëjtë.

Shiva nisi të qeshej me zë të lartë dhe tha: “Mjeshtri i tantrës kur nuk është i vetmuar. Nëse i nevojitet partneri për seks tantrist, ai për një kohë të shkurtë e përgatitë. Kërkon kopsht të volitshëm dhe e mbjellë farën. Tantra mugullon shumë shpejt, e kopshte ka shumë. Çdo njeri në vete bartë kopshtin tantrist. Mjeshtrit i intereson ai kopsht i cili ende nuk është mbushur me barojë: aty tantra mund të lulzojë thuajse brenda natës. E nëse kopshti është i mbushur me baroja, mjeshtri së pari e pastron, e rrotullon dheun, e plehrosë e mandej e mbjellë farën. Dhe fara mugullon!”

Në fund na çoi në tempullin nëntokësor, për të na mësuar edhe më tepër për shkallët më të larta të seksualitetit tantrist. “Këto shkallë” – na tha – “janë të përshtatshme vetëm për ata të cilët dëshirojnë të rrëshqasin nëpër tehun e thikës.”

Na u bashkangjitën tre të Paemërtat, dashnoret tona. Për të parën herë i pamë së bashku dhe ngjajshmëria e tyre na fascinoi. Në dritën e turbullt të qirinjëve dukeshin si trinjake. Se cila ishte e imja? Cila e Henrit? Dhe cila e Manfredit? Kot supozonim.

Në shpellën e ndrikuar me qirinjë u ulëm në rreth mbi qilima të butë. Shiva na tha se ritet, të cilat do të pasojnë, nuk guxojmë t'i shikojmë përmes syrit perëndimor “pornografik”, por përmes syrit të tretë, të cilin na i kishte qelë tantra.

Tantra niset nga fakti i dygjinisë së njeriut. Këtë koncept në Perëndim shkencërisht e ka afirmuar Karl Jung. Në çdo mashkull është prezente edhe natyra e femrës, të cilën Jungu e ka quajtur “anima”; në çdo femër gjendet shpirti i mashkullit, “animusi”. Sipas mendimit të Jungut dashuria romantike, të cilën Lindja nuk e njeh, shpesh është ramje në dashuri në animen personale, lakmi për barasëpeshën e brendshme, për bashkim, për kurorzim të dy poleve (anëve) të shpirtit.

Shiva tha se bashkohen dy polaritetet e kundërta energjetike. (Sikur kur neutralizohen polet e kundërta magnetike). Dhe në çastin e neutralizimit dashnorët puthitën me pulsën primar të kosmosit. Bukur, thashë, e çka do të thotë e gjithë kjo? Çka është? Çka është pulsi primar i kosmosit? Shiva e përsëriti atë të cilën veç me kishte treguar Jogananda: vibrimi tigëllor është bazë e materies: tingulli dhe forma janë sinonime dhe çdo formë e dukjes së jashtme është vetëm vibrim energjetik. Gjithsecili tingull e ka ekvivalentin e vet vizuel. Në këtë princip bazohet mantra joga, e cila është pjesë e tantrës. Tingulli është reflektim i formës dhe forma është rezultat i tingullit.

Trupat e dashnorëve janë instrumente energjetike; pozat seksuale janë akorde të harmonisë. Akti i rëndomët është sikurse

dueti, i cili e interpreton (me mjeshtëri më të suksesshme apo më pak të suksesshme) kompozimin veç të kompozuar. Ndodh që janë të talentuar dhe “interpretojnë me ndjenja”; ndodh që e pasurojnë interpretimin me zgjuarsia. Por pasi që e interpretojnë kompozimin, i cili veq është i shkruar, interpretimi nuk do të jetë asgjë tjetër veç se formë e përshtatshme e llomotitjes.

Akti tantrist është improvizim; interpretim i kompozimit të sapo krijuar nga ana e muzikantëve dhe në këtë interpretim gjithnjë gjejnë mundësi të reja të harmonizimit. Kjo do të thotë se interpretimi i tyre është spontan sepse buron nga gjasat, të cilat i krjon radhitja e momenteve, e në të njëjtën kohë është (sipas ligjeve paradoksale të tantrës) gjithashtu ceremoniale sepse edhe në dashuri i çon vetëdija, se këtë që bëjmë nuk është e rastësishme veçse e përcjellim radhitjen, e cila është më e mira për arritjen e qëllimit.

Fjala tantra do të thotë “pe” ose “vek”; akti tantrist është thurje e asaj që është filozofike me atë psikologjike, të asaj që është natyrore me atë mbinatyrore, e mundur vetëm me atë që është proporcionale, kënaqësi psikofizike me ekstazë trnscedentale. Me përkdhelje dhe prekje ne vende të caktuara sipas renditjes së caktuar, progresionit të pozave seksuale, që janë “kanale” për orientimin e energjisë, dhe përsëritjen e mantrave, të cilat energjive iu japin ritëm të rezonansuar, imagjinimin e roleve të çiftit hyjnor në çastin e krijimit të botës; me sintezën e të gjitha këtyre elementeve formohet bashkimi seksual mandala, shkëndi e forcës së pabesuar, të cilën dashnorët mund ta shfrytëzojnë për plotësimin e qëllimeve të tantrës: për transformimin e epsheve në mbiepësh, prej spontanitetit në liri.

Mandej Shiva i demostroi trembëdhjetë pozat seksuale, të cilat paraqiten në **“çandamaharosana tantra”**. Së pari u shtri dhe u mbështet në bryla, njëra prej të paemërave u perkul mbi të dhe filloi t’i “fry fyllit”: me gjuhë ia lëpiu majen e penisit derisa

nuk u erektua. Mandej e hapi gojën dhe e futi penisin deri në gjysmë; me puthje të lehta e ngriti fortë dhe e kapërdiu; një herë vetëm kokën, mandej deri në gjysmë, në fund të tërin deri në rrënjë.

Kur lingami i Shivës u forcua, e Paemëra u ulë mbi të dhe e drejtoi në joni. Kur e futi në brendi, i shtrëngoi këmbët dhe nisi t'i përdhredhë vithet. Kjo ishte asana e parë: së pari e zgjoi epshin e tij me gojë, e mandej e joshi veten e saj. Mandej u ngrit dhe u perkul para tij. Duart i lidhi rreth qafës së tij, ndërsa ai e kapi për beli; e tërhoqi nga vetja. U gjunjëzuan njëri pas tjetrit dhe nisën të luhateshin si në luhatëse; kjo qe asana e dytë. Mandej Shiva i vuri gjunjët e saj në gjoksin e tij (më sakt në stomak, i cili i dilte nën gjoks) dhe më nuk luhateshin por shtyheshin; kjo ishte asana e tretë.

Mandej Shiva i vuri tabanët e saj mbi kofshët e tija, e shtërngoi në bel, ndërsa ajo e përqafoi dhe në këtë mënyrë ajo ngritej dhe lëshohej gjithnjë e më epshëm, kjo qe asana e katërt. Mandej ra në gjunjë prapatazi dhe tabanën e saj të majtë e pshteti në kërthizën e tij, ndërsa tabanën e dhjathtë e mbështeti në gjoks. Mandej ajo ra në gjunjë praptazi u përqaftuan dhe nisën të luhateshin; ai u gjunjëzua, ajo me thembra ia lëmonte gjoksin dhe stomakun. Mandej e vuri dorën e djathtë në sisën e saj të djathtë, ndërsa ajo me dorën e djathtë ia kapi lingamin dhe duke e sjellur i fërkonte buzët e vagjinës; kjo ishte asana e pestë.

Gjatë asanës së gjashtë ai e kapi për beli, e shtriu në shpinë, e ajo i vuri duart rreth qafës së tij dhe i çoi këmbët, ai u gërmuq mbi të, u futi në vagjinën e saj dhe e joshte me goditje të lehta ritmike. Pas çdo goditjeje të tretë ndalej dhe e shtynte atë sikur donte ta fuste në dhe. “Aaaaaahhmmmm” – çdo herë psherëtite ajo, derisa ai e përsëriste: “**Om-ah-hum-vaxhra-guru-pema-sidhi-hum**”. Mandej ai u perkul, e ajo u gjunjëzua sipër tij dhe u ngul në të, shtriu përpara këmbën e majtë dhe duke

peshuar në të djathtën, në mënyrë ritmike luhatej, mandej shtreu të djathtën dhe luhatej duke peshuar në të majtën; kjo ishte asana e shtatë.

Gjatë asanës së tetë ajo u mbështet me shpinë në gjoksin e tij, dhe peshoi në lëmbën e majtë, derisa ai e shtriu dorën nën këmbën e djathtë të saj dhe ia kapi sisën, kështu asaj i rrinte këmba e varur derisa luhateshin. Mëpastaj ajo i ndërrojë këmbët dhe nisi të peshonte në këmbën e djathtë, tash e majta i rrinte e varur mbi krahun e tij, dhe ai ia ledhatonte sisën e majtë. Gjatë asanës së nëntë ajo u gërmuq para tij dhe e kapi për qafe. Me dorë të dhathhtë e drejtoi penisin në vagjinën e saj. Mandej i zgjati duart nën gjunjët e saj dhe i kapi duartë e saj, kështu që këmbët e saja ishin të varura mbi krahët e tij. Me gjunjë për tokë ai u shtri përmbropa dhe kështu vazhduan në luhateshin.

Mandej ajo u shtri në shpinë dhe ia vuri këmbët në supe. Me goditje ritmike futej në të. Gjatë kësaj pozeje e përdori metodën, për të cilën na tha se është shumë e përshtatshme për mbikëqyrje të orgazmës; së pari tri goditje, e mandej pushim, pesë goditje dhe përsëri pushim, shtatë goditje dhe përsëri pushim dhe në fund nëntë goditje dhe pushim (dhe çdo herë pushimi bëhet më i gjatë se ai i përparmi). Gjatë çdo pushimi ajo thërriste: **“Om-bhur-duhvasava”**, derisa ai përsëriste: **“Om-ha-hum-vaxhra-pema-sidhi-hum”**. Kjo ishte asana e dhjetë.

Gjatë asanës së njëmbëdhjetë ia la mbi supe këmbën e djathtë, ndërsa të majtën ia lakoi rreth trupit të tij; gjatë asanës së dymbëdhjetë ia kapi pëlqerët e këmbëve dhe i vuri thembrat e saj në gjoksin e tij. Lëvizjen e tyre u ndaluan, derisa e mbanin frymën. Aty u lind Eliksiri i Muajit të Madh (**Çandamaharasana**). Gjatë asanës së trembëdhjetë gishttrinjtë e këmbëve të saj i prekte me sy, gojë, veshë, hundë dhe ballë. Ky ishte falënderim ceremonial.

Në fund e bënë “jantrën” seksuale: ai u ulë në pozën e lotusit, e ajo u ulë mbi të dhe u bashkuan, me këmbë e kapi për qafe; ai me dorën e djathtë e kapi atë për krahu e ajo me dorën e majt ia kapi krahun e djathtë, u ndanë dhe u shtrinë në shpinë, ajo shtriu dorën e majtë në pulpin e dhjathtë të tij, ai ia kapi pëlqerin e këmbës së dhjathtë. Në këtë pozicion energjia seksuale e mbërrinë pikën më të lartë. dashnorët mund t’i zë gjumi dhe të mbeten të bashkuar edhe në ëndrra.

Ritit iu bashkuan edhe të Paemërtat tjera: çifti u zgjerua në trio e trio në kvartetë. Derisa Shiva me trio formonte mandala dhe jantra seksuale ne rrinim në gjunjë me zemër në fyt, të habitur. Edhe pse poza të këtilla kishin parë në filma pornografik, çuarja e dashurisë i njerëzve të gjallë para syve të tu ishte diçka krejtësisht tjetër: provokim brutal, goditje në kokë.

Pas ritit thamë se shumica e pozave, të cilat na i demostroi, fare nuk i përgjigjen Evropianëve. Nyjet tona nuk janë aq shumë elastike; nuk gërmuqemi në prapanicë në thembra sikur Lindorët, por ulemi në karrige; si pasojë e jetës së mangët natyrale jemi më të ngathët shumë më pak akrobat; dhe femrat tona nuk janë gjimnaste të ushtruara të jogës.

“Më gëzon fakti s’e po e pranoni” – na tha – “sepse tash mund t’ju them se kjo fare nuk është e rëndësishme. Akti tantrist është rit, por njëherazi improvizim. Kjo do të thotë se dashorët i përdorin pozat, të cilat atyre iu përgjigjen. Gjithçka është e lejuar. Asgjë nuk është obligative. Koncentrimi i tepëruar në metodën fizike të tërën do ta prishte; tantra realizohet vetëm me relaksim të tërësishëm. I patë asanat, të cilat përdoren në Lindje në rrethet e caktuara tantriste, nëse dëshironi mund t’i kopjoni. Është e njëjtë. Në seks nuk ka rëndësi se çfarë ngjet nga jashtë, me rëndësi është të dihet se çfarë ngjet në shpirtë, çfarë ndodh në qendër: trupi është periferi.”

Mandej tha: “Format më pak të njohura të praktikës tantriste, kur çifti zgjerohet në tre, apo katër, madje edhe dymbëdhjetë, janë të rrezikshme. Në duartë e fillestarëve të papërvojshëm bëhen destruktive. Vetëm dashnorët të cilët e kanë mbërri shkallën e lartë të lirisë, mund ta inkuadrojnë në rrethin e tyre energjetik personin e tretë pa kurrfarë rreziku, apo edhe një apo dy çifte tjerë. Për tantristë të rryer një praktikë e këtillë mund të jetë bamirëse; mund t’iu ndihmojë për ta tejkaluar barrierën e fundit. Por nëse i qaseni këtyre gjërave para se të piqeni psikologjikisht, atëherë e keni zgjedhur rrugën më të shkurtë për ta vrarë veten.

7

Edhe ajo, mendoja derisa e shikoja plakën e lakuriqosur, e cila rrinte para derës; edhe ajo është bashkuar me tingullin primar të kozmosit kur ka qenë e re. E tash më nuk ka mjalët, vetëm gjurmët e bukurisë së dikurshme epshore i kishin mbetur në fytyrë, mollzat e theksuara. Dhe shikimi i cili më nuk ishte i ri (çapkënshtëm provokues) por ishte amnorë falës dhe ngushlles. Kalova pranë saj, e ajo me shikim kureshtar më përcillte. Kishta mjaft plaka dhe të gjitha kishin dëshirë të rreziteshin, nuk ishte hera e parë që shiheshim. Por për të parën herë mes nesh shëndriti kontakti.

Kur kalova pranë dhe ajo ktheu kokën, sikur diçka ngjau. Prej syve të saj drejt meje erdh ligësia e pashpejguar (pasioni malicioz). Prej nëneje u shndërrua në shtrigë, u bë mishrim i feminitetit të venitur, hyjnesh ligësie “dakini”. E ndieja se kishte dëshirë të më tërheqte nga vetja dhe të më thithte sikur merimanga kur e thithë mizën.

Kur ua përshkrova ngjarjen Manfredit dhe Henrit, më thanë se në kuptimin psikologjik vërtetë e kam takuar “dakinin”. Plaka në mua paska zgjuar frikë e mashkullit nga femra: frika

nga kastrimi. Marrëzira, thashë. Mjaft me këto marrëzira psikoanalitike. Kurrfarë frike nuk ndiej para femrës, kurrë s'kam pasur. Plaka në mua ka zgjuar vetëdijen nga pashmangëshmëria e shkatërrimit dhe vdekjes.

Kështu edhe ti, kanë folur sytë e saj, edhe ti do të bëhesh lëvozhgë pa fytyrë. Çfarëdo që të bësh, kudo që të shkosh, në çdo hap mbetesh gjithnjë e më pak.

Henri tha se çdo mashkush i friksohet animes së vet kështu që e shkatërron. Pasi që ego nuk është i vetëdijshëm animës së tij, e shkatërron manifestimin e saj. Mashkulli e përvetëson rolin dominant shoqëror nga frika e kastrimit sepse mbikëqyrja shoqërore njëherazi është edhe mbikëqyrje seksuale. Kur është femra e lirë, ajo mund të jetë edhe “e pamoralshme”, mund të kënaqet, mund t'i thotë mashkullit: kjo nuk më mjafton – e sa është numri i atyre meshkujve të cilët vetëm kur imagjinojnë femra të këtilla sa nuk vdesin nga tmerri? Për egon e mashkullit femra e lirë nuk është më gjah, ajo bëhet gjahtarë; ia merrë shigjetën vrasëse(penisin)dhe ia drejton atij. I frikohemi femrave, padyshim s'e i frikohemi, tha ai. Kemi frikë nga femrat e egërsuara, kemi frikë nga fuqia e tyre sepse jemi të bindur se heret a vonë do ta keqpërdorin.

Ego-ja frikësimin nga femrat e ka “perkthyer në gjuhën e simboleve” si shëmbëlltyrë të shtrigës. Në Lindje këto poseduese të fuqisë mbinatyrore njihen me emrin “dakini”, shoqëruese të hyjnive tmerruese të panteonit tantrist. Paraqiten me llojlloj kostumesh: si nimfomane, prostituta, demon, vanpir, shtiga. Me fytyra reale janë plaka jashtëzakonisht të shëmtuara me gjinjë të varur e të mjelur dhe vagjina të mëdha e të pangopura.

Tantra e pranon frikën nga ajo që simbolizon. Por mjeshtri e neutralizon frikën në atë mënyrë duke i vërë “dakinave” kurthe dhe kur i zenë, i përvetëson, i dhunon dhe ua merrë fuqinë magjike. Njëherazi mjeshtri është i vetëdijshëm se

“dakinat” janë dinamike dhe se heret a vonë ato da ta joshin në grackë: do të shëndrohen në vajza joshëse, të cilave nuk mundet t’iu kundërvihet dhe ato gjatë aktit seksual me një forcë tmerruese të muskujëve vagjinal do t’ia thithin së pari përmbajtjen e herdheve, e mëpastaj gjakun dhe përmes rrjedhës së gjakut trurin.

Për këtë arsye mjeshtri i tantrës gjithmonë është i vëmendshëm. Është i vetëdijshëm s’e ka punë me fenomenet arketipe të nënvetëdijës dhe në nivelin psikologjik lufta e tij me “dakina” është vendosje e sundimit të ligjit në elementet më pak të këndshme të psikës. Arti i tantrës, vallëzimet dhe ritet, janë paraqitje simbolike e kësaj lufteje. “Dakina” në formën psikologjike është reale; të mbetet ta pranosh, të kacafytesh me të, dhe ta mashtrosh. Mjeshtri e di se “dakinën” vetëm mund ta mashtrosh. Jo, kokëfortësisht e përsërita. Nuk i frikohem femrave. Nuk ua kam frikën. Unë jam tantrist. Unë i dua ato.

Ritmi i jetës krejtësisht ndryshoi. Në ajr shtrihej tensionimi, në sy flakronte shpresa. Dolma e vogël disa herë më vështroi me shikim, i cili thoshte: e më në fund do të ndodhë. Tensionimi u fut edhe në tingujt ritmik të daullës dhe fyellit.

Mandej, thuaj se gjatë natës, ra aq shumë borë sa që gjithçka u bë bardhësi puplore, e heshtur, e qetë. Banorët e lamaserisë u tërhoqën nën çatitë dhe në bodrumet e ngrohta. Shiva na ftoi në shpellën, në të cilën banonte me tri të Paemërtat. Na ofroi “ganxh”, hashish në formë të hirit të trashë. E përziem me duhan dhe e mbështjellëm si cigare. Na tha se hashishin tantristët e quajnë “vixhaja”(fitore) apo “sidhi”(energji) sepse është stimulator për seks, “hekur, i cili e forcon betonin e stubit të mashkullit”. E njëherazi i anestezon batalionet mendore të egos dhe krijon kushte natyrale për të kaluar në gjendjen meditative. Moti kohë nuk kam pirë hashish aq kualitativ. Efekti e ka mahnitur edhe Henri Aleksandrin, i cili na tha se iu është

bërë shprehi të pi për mëngjes. Jasht nga qielli rrjedhte bardhësia e butë, e neve na u ishte bërë njëjtë se a do ta humbim rrugën nën shfre për t'u kthyer në shtëpi, apo jo; “sidhi” na i kishte tundosur kokën dhe na i kishte pastruar trurin, bota hyri në neve, në kafkat tona binte borë dhe bora e ngrinte nxehtësinë e gjakut.

Nën ndikim e drogës nata u shndërrua në meditim erotik, në ciklin e të cilës shtatshja nën udhëheqjen e Shivës deri në mëngjesin e herëshëm përpiloi jantra dhe mantra seksuale. Trupat tanë u bënë përçues të energjisë, e cila e “shtatfishuar” qarkullonte e qarkullonte në mënyrë spirale deri në kulminim, në të cilën shpërtheu dhe bardhësia shndriti. Në atë çast e përjetova vezullimin, për të cilin nuk mund të pohoj se ka qenë transcendental. Isha i vetëdijshëm trupit tim dhe trupave të tyre, ngjyrës së lëkurës sime dhe të tyre, djersës dhe kundërmimeve tona. U bëmë një trup dhe trupi ishte i vetmi të cilin epërjetoja pa ndjenjën e veçorisë. Ti je ky, më pëshpëriti zëri. Trup je.

Rreth mesditës u zgjuan nga daullimi ritual. Pasi që u pastruan në përroin e ngrirë i shikuan çatitë e bardha të lamaserisë; akoma binte borë, krejt ishte bardh, edhe shpatet e maleve, të gjitha rrugët ishin të mbuluara me borë. U shikuam mes veti dhe ia shkelëm njëri-tjetrit syrin. Deri në Jugosllavi kishte edhe shtatë muaj.

Murgu i ri që quhej Dorxhe (ai i cili dinte anglisht: “atje poshtë lart zogjët”) na çoi në sallën qendrore në bodrum. Nën dritën e qindra qirinjëve na priste pejsazhi i cili na futi në dhe pranë hyrjes. Në sallën me kube në katër rrath koncentrik ishin të ulur apo të gërmuqur njëqind e njëzet njerëz: në rrethin e brendshëm ishin vajzat me fustana të verdhë, në rrethin tjetër vajzat me të pjekura dhe gratë (midis tyre kishte edhe gra nga fshatrat e shpatieve), në rrethin tjetër gjendeshin plakat(e midis tyre ishte edhe “dakina”, e cila para disa ditësh më goditi me shikim të kobshëm) ndërsa në rrethin e jashtëm qëndronin djemët

e ri dhe burrat kryesisht nga fshatrat, midis tyre ishin murgjit. Brenda rrethit në anën e majtë qëndronte Shivabrahmananda, e në anën e djathtë lama Rimponçe, i cili në dorën e majtë mbante “vaxhrën” e në dorën e djathtë kambanën e bakërt.

Në mes mbi tabakun guror, të cilin e mbulonte gëzofi i ujkut, rrinte e ulur Dolma. Ishte e zdeshur dhe rrinte në gjunjë të bashkuar me supe dhe thembra të ngjitura për prapanicë dhe me tabane të kthyera nga jasht. Me këmbë të hapura dhe ende pa qime të dukshme në vagjinë, shikonte kah hyrja dhe priste. Derisa hymë, takueshëm buzëqeshi.

Nën dritën e qirinjëve në neve u zgurdulluan njëqind e njëzet parë sy. Në atë çast nga këndet e sallës ushtuan brinjët e mëdhenjë, ushtuan njëri pas tjetrit dhe formuan një kumbin shurdhues. Jehona si murmurimë e mbushi sallën, e cila nuk mund t’i ikë peshës së saj, kështu që kthehet, dhe përsëri largohet nga qendra e vet. Ah-hah-hu-hu-hu-hu-ha-ha-ha-HUM, u shkallëzua ritmi në eksplodim të zëshëm dhe u shkëput. Shivabrahmananda u ngrit dhe iu afrua Dolmës. Në dorën e majtë mbante enën, e cila i ngjante guacës së hapur. Gishtrinjtë e dorës së djathtë i futi në atë enë, e spërkati Dolmën me pikat e langut të verdhë, e bëri një xhiro rreth saj duke e spërkatur nga të gjitha anët.

Mandej nisi t’i përsëris: i bashkoi pëlqerin me gishtin tregues dhe me ta preku ballin e saj; i bashkoi pëlqerin me gishtin e mesëm dhe me ta i preku sytë e saj; i bashkoi pëlqerin me gishtin e unazës dhe me ta i preku buzët e saja; i bashkoi pëlqerin me gishtin e vogël dhe me ta i preku veshët e saj. Mandej i bashkoi gjithë gishtrinjtë dhe me ta preku faqet, mjekrën, qafën, kërthizën, gjunjët dhe këmbët e saja. Mandej u gjunjëzua dhe ia puthi vagjinën mezi të dukshme. E mori enën, i lagu gishtrinjtë e vet dhe shuguroi me vaj aromatik vagjinën e saj. Mandej u ngrit, i bashkoi shuplakat, thellë u përkul dhe bërtiti aq

fortë saqë zëri u dëbua nga muret e sallës: “Shakti”. Dolma e vogël u bë mishrim e hyjneshës, e cila simbolizon principin dinamik të krijimit të botës: u bë qendër, bindu dhe kongregacion u bë mandal e gjallë. “Shakti” – E përsëritën njëqind e njëzet zëra përnjëherë. Njëqind e njëzet koka u përkulën në adhurimin ceremonial. Ah-huh-hu-hu-hu-HUM, murmuitën të lumtur.

Pas çastit të çetësisë lama i Madh i ra kambanës së bakërt dhe e afroi vaxhrën në gjoks. Shiva u kthye kah unë. Shikimin e tij e ndoqën njëqind e njëzet parë sy. Dorxhe, i cili me Manfredin dhe Henrin qëndronte mbrapa meje, më preku në shpinë dhe më dha shenjë që të nisem kah qendra e mandalës. I tmerruar, u përgjigja me lëkundje koke.

Shiva u nis kah unë; trupat e njerëzve të ulur, u përkulën në të majtë e në të djathtë dhe formuan tunel; Shiva më mori për dore dhe më çoi deri në qendër. Më la para Dolmës dhe më tha: “Qenke me fat. Të zgjodhi virgjëresha. Shpërtheje dhe bëne trekëndëshin rreth që të mund ta nderojmë si Shakti, hyjnesh të botës”. Ai u largua. Lama i Madh i ra kambanës, sallën e pushtoi qetësia. Dolma duke më pritur, thaj se lutshëm më vështronte.

Desha t’i them se këtë ceremonial veq e kisha ëndërruar: në malin Kailash, vend në të cilin gjithmonë e takoja, ndahej nga vallëzimi i vallëzueseve, ma ipte thikën, m’i zbulonte gjinjët dhe më luste ta godas. Doja ta përqafoja fortë si fëmijën, mikeshën, dhe t’i pëshpëris: eja të ikim nga këtu se e gjithë kjo s’ka kurrfarë kuptimi dhe do të mund të çlirohemi nga frika se jemi viktimat të fatit, e cila është më e madhe sesa shuma e rastësive; apo, të paktën, diku ku do ta kuptojmë më mirë se qfarë do të thotë e gjithë kjo dhe do të bëjmë krejt qfarë kërkohet nga ne, siç i adaptohet uji lakorës së valës, e cila është ngritur mbi të.

Por, nuk kam mundur. Në ato çaste në njëfarë mënyre të çuditshme isha i vdekur. Diçka sikur pëlçiti brenda meje, diçka u shkëput. E kuptova se isha në mes të mandalës, midis mundësisë

që pa hamendje t'i nënshtrohem momentit dhe ta shkundi hijen, e cila ishte e ngjitur për mua. Ama hija (ego im) nuk më lëshonte nga canglat. Më shtrëngonte edhe më fortë. E ndieja se isha në qendër të mandalës, por me sytë e hijes sime e shihja se isha në qendër të vëmendjes.

Gjithmonë kur është gjetur në qendër të vëmendjes ego im është ndierë i rrezikuar. Për këtë arsye në momente të tilla, në mënyrë më mizore është mbrojtur. Kjo nuk ishte tremë. Qysh moti e kam kuptuar se ky është trishtimi, i cili më kaplon, kur në mua zgurdullohen shikimet e shumicës (çaste të tilla kam përjetuar gjatë takimeve me lexuesit e mi) është shumë më tepër se tremë e zakonshme. E kuptoj se gjithkush shikon diçka të vetën, gjithkush e shikon vetëm imagjinimin e tij për mua. E kuptoj se jam në qendër të vëmendjes vetëm të projeksioneve imagjinuese të njerëzve tjerë dhe se ato imagjinime janë iluzore, e të cilave u kam ndihmuar të formohen vetëm me dëshirë që të dëshmohej dhe ta bind veten se ekzistoj.

Kur ego e kupton s'e po i kërcnohet rreziku, rebelohet dhe bërtetë: Jo, jo jo! Unë jam i atillë qfarë kam dëshirë të më shohin! Unë ekzistojë!" kështu ego e ka humbur rastin në momentin kur e kam kuptuar se e kam.

Në ç'mënyrë ta bëj këtë, mendova; të zdeshem para publikut dhe ta çnjerëzoj vajzën trembëdhjetëvjeçe me penis, i cili nga frika ishte strukur në vete sikur kërmilli në guacën e tij dhe s'do të kishte pasur forcë në botë që do ta nxjerrte jashtë. E shikova Shivën dhe i thashë se nuk po mundem, më vjen keq, por nuk mundem. U ktheva kah dalja. Pas shpinës dëgjova britmën e thekshme të Dolmës sikur ta kisha therur po në atë çast me thikë, të cilën ma ofronte në ëndërr; u përplas për tokë dhe m'i përqafoi këmbët, kokën e ngrehu prapa dhe e tëra e përplotur lutshëm më shikonte.

E ndija dhimbjen e saj; vuaja së bashku me të, e tradhtova. Në seri të shpejtuar i zura edhe shikimet e tjerëve, pabesueshmërinë e tyre, nabinë dhe frikën. E më së shumti më vështroinin sytë e lamës së Madh. Në sytë e tij shihej keqardhja e përzemërt, dëshprimi i heshtur. Isha shegert i mirë. Çfarë dëmi të dështoj në provimin e fundit.

Shiva erdh të më kërkojë në qeli, ku u struka të qajë në vetmi (ndjenjat aq fortë më pushtuan saqë me kokë i bija murit) më tha se lama i Madh më kishte ofruar edhe nje shansë; mund të shpengohem nëse dua, ta përmirësoj gabimin dhe t'i shmangem anatemës.

“Çkado qoftë” – kapërdiva- “çfarëdo tjetër qoftë.”

Përsëri më çoi në sallë. Krejt ishte si më parë: rrethi katërfishor i ithtarëve të vulvës dhe falusit, lama i Madh me kamban të bakërt dhe skeptër në duar, njëqind e njëzet parë sy të zgurdulluar në mua. Dolma ishte e ulur në rendin e parë në mesin e vashave, e veshur. Manfredi dhe Henri qëndronin midis murgjëve në rendin e katërt.

Mbi gëzof të ujkut në qendër të mandalës ishte e ulur plaka, të cilën një ditë më heret e parandieva si mishrim të venitjes; “dakina”, e cila më gërvishi me shikim epshor të shtrigës. Shiva me çoi para saj dhe më tha: “Ejakulo mbi këtë femër që të mund ta nderojmë si Shakti, hyjneshën e botës”. Plaka me vështronte provokueshëm, por njëherazi edhe nxitshëm edhe amnishëm. Me shikim rrëshqita nëpër gjinjtë e saj deri në stomak paksa të qitur, e nga aty deri në vagjinën e hapur. Ah-hah-hu-hu-hu-hu-HUM kumbuan brinjët.

Jo, uluriti brenda në mua. Jo! Jo! Jo! Me vrap u largova nga salla, shpejtoja nëpër labirintet e koridoreve nëntokësore, duke dihatur dhe duke u përplasur nëpër mure, prej çdo këndi më dilnin gojat dhe fytyrat trishtuese të demonëve. Më në fund i thyer deri në palcë, e gjeta qelinë time dhe në të u shtriva mbi

dyshekun e mbushur me kashtë. Gjithçka mori fund, fluturoi mendimi nëpër kokën time.

Pas një ore erdhën murgjitë, i tubuan sendet e mia dhe i futën në torbë, njëri mbështolli thesin e fjetjes dhe ma futi nën sqetull, dy të tjerë më kapën për krahë dhe më nxorrën nga bodrumi jasht. Në sheshin para shtëpisë së Lamës së Madh më priste Shivabrahmananda. E ke refuzuar Shaktin. Deshta t'i shpjegoj se te une seksi gjithmonë është i lidhur me dashurinë, por më ndërpreu. “Ka shumë fytyra , edhe fytyrën e vajzës së virgjër, edhe fytyrën e plakës së rrudhur. E ke refuzuar. Por mos u brengos. Çdokush i fiton tri shansa për t’u bërë tantrist. Shakti është edhe Kali, hyjnesh e vdekjes. Shko, ajo po të pret”.

Ma kthu shpinën dhe u nisë drejt nëntokës së ngroht. Murgjitë më quan deri tek rrëza e lamaserisë së braktisur çuditrisht të heshtur. Tek shkalla e fundit më shtynë në borë. Duke e çarë llojën e fjollave pulpore të borës u përbirua hija. “Vhghrrrraaaap” – m’u ngërmua buldogu dhe m’i tregoi dhëmbët.

Puthu në gojë

dhe më të rëndësishme

“Problemet më kryesore

të jetës janë të

pazgjidhshme”

1

Buldogu më përcillte, herë shkelte e herë zvarritej nëpër shpatin të mbuluar me borë, kërcëllonte dhe m'i trgonde dhëmbët. Më dëbonte nga shtëpitë, të cilat fishkeshin nën mbulesën e fjollave sikurse fortifikata të rrumbullakëta, pa gjurëm se dikush jeton aty. Pranë çortenave, të cilat i mbulonin kapelat e bardha me gungë, më përzënte nëpër lagështin e thatë të bardhësisë deri tek rrëzja. Pak më largë ra në shfre. Uluronte, rezistonte dhe zhytej edhe më thellë. Po të kisha pasur shtagë në dorë, do të kish shkuar deri tek ai dhe do ta kisha rrah në kokë derisa nuk ia kisha qitë jasht trut e qenit e mandej e kisha rrah edhe më tutje derisa nuk ia kisha thyer të gjitha këmbët dhe brinjët, derisa mos t'ia kisha bluar barkun e t'ia kisha bërë qull.

Ndjenja mizore më lehtësoi nga armiqësia, të cilën e ndieja ndaj njerëve të lamaserisë, dhe nga trishtimi të cilin e ndieja nga klithma e vetmisë, në të cilën shkelja. “Cof!” – Ulurita dhe marrëzisht qeshesha. “Cof, more qen kasapi!”. E lash dhe iu drejtova ngushticës së grykës mezi të dukshme. Më priste me heshtje të errët, në të cilën hapat e mi të zhurmshëm nëpër borë fishkëllonin si zhurma e erës së papritur; zhurma dëbohej nga thellimet e shkëmbinjëve dhe e mbushte hapësirën me jehonë.

Gryka u qel në luginë të gjerë e të bardhë. Rreth e përqark ishin kodrat shkëmbore brazda-brazda. Kalova mbi to. Në gjysmë të rrugës rrëshqita dhe rash në borë, nisa të qajë si fëmijë. Ndieva derdhjen e forcës nga vetja ime. Bora m'i kafshonte duart dhe fytyrën. M'u duk krejtësisht e pabesueshme se si përnjëherë u gjeta në shkretirën dimërore, pa ushqim, pa shpresë se do të shpëtoj. Për së tepërmi shpejt ndyshoi gjendja për të qenë në gjendje që t'i adaptohem. Por edhe sikur të kisha qenë në gjendje

t'i adaptohem, në ç'mënyrë do ta kisha bërë këtë? Bum – pëlciti tantra ime, u zhduk.

Përnjëherë m'u kthye forca; fluturoi në mua me goditje të paparë. Do të kthehem mbrapa! Do të kthehem në lamaseri, do të kërkoj të më çojnë tek mjeshtri, do t'i përgjerohem që të më pranojë përsëri, do të gjunjëzohem nëse ka nevojë, do të bëj krej çka kërkonë: nëse kërkon nga unë që t'ia lëpi bythën, do t'ia lëpi edhe bythën. Në dreq të malkuar me dinjitet; midis dimërit nimalijan, me ujq në afërsi krenaria është luks i çmëndur.

U ngrita në këmbë dhe u nisa mbrapa kah lamaseria. Porsa i bëra disa hapa para meje doli buldogu i shkamisur. "Vhhrrrraaaap" – kërcëlliti dhe u kërclesh. Sytë i shkëlqenin me nxehtësi të lagësht, nga turiri i rridhnin jargët; priste që ta bëjë veç edhe një hap drejtë tij, për të më sulmuar. Ishte shumë i vendosur për të ma ndaluar kthimin prapa. E futa dorën në xhep dhe e preka briskun. Mendova: nëse provoj ta vras nuk do të dorëzohet lehtë; dhëmbët i kishte të mprehtë. A më duhet edhe fytyra e gërvishur krahas të gjitha të tjerave?

U ktheva dhe shkela borën, e cila binte. Bulldogu më ndiqte; sa herë që ndalesha ai kërcëllonte dhe kërcleshej, nuk afrohej, qëndronte në distancë të sigurtë, më kërcnohej vetëm atëherë kur ai me mendje të qenit gjykonte se po hamendem apo se dëshiroj të kthehem mbrapa. Më ndiqte kah kodra e rrëpirtë, ndërmjet shkëmbinjëve, të cilët ngriteshin në lartësi, ecte pas gjurmëve të mia; kur unë pushoja, edhe ai pushonte, gjuha i zgjatej nga turiri i dihat, sytë e tij përcëllonin në mua; sytë e demonit, i cili ka vendosur të më çojë në ferr.

Bora pushoi së ramuni. Mbi kodra dielli filloi të shpërndahej. Isha lartë në maje të shpatit të akullët, me shumë pak fuqi, me zemër në bark, i vyshkur, i djersitur, i dihat, më teprë se tre kilometra largë lamaserisë, qeni akoma më ndiqte, plotë forcë kërcëllonte djallëzishëm në shkëlqimin e diellit.

“Edhe sa kohë do të më ndjekësh?” – Kur bërtita. – “Coftinë e mallkuar!” aq çuditshëm tingëlloi zëri im nga bota, të cilën e mbaja në mend vetëm në kontura: nga bota ku fjalët kanë domethënje dhe në afërsi janë njerëzit e tjerë, të cilët të njëjtën e ndiejnë dhe e kuptojnë. “Vhrrraaaap” – lehi bulldogu dhe u ngrit në këmbët e prapme.

Vazhduam rrugën drejt majes. Morena* ishte tubuar në rrëzë të qafëmalit. Kundrull saj fryente një erë pickuese. Ia qita fytyrën time të skuqur; symbyllazi rrija duke iu dorëzuar frymës fishkëlluese dhe borës pickuese, të cilën fryma e ngriste dhe e shpërndante me rrahje të vorbujëve. Qeni u palua pak hapa larg meje, era ia kishte paluar qimet për lëkurë, dukej habitshëm i dobët (i ngjante macjes qimegjatë kur laget) dridhej dhe kishte një qëndrim të thartë. Doja ta shfrytëzoja çastin e dobësisë së tij, ngrita dorën nga ai dhe i bërtita: “Hup, qen i ndyer! Zhduku!” As nuk u lëkund; klithte, thuaj se lutshëm më shikonte. Qen i gjorë, thash. Edhe ti je vetëm një qen. Te dytë jemi vetëm qej, lehja jonë është më e keqe se kafshimi ynë. E hoqa torbën, e lëshova në borë, u shtriva mbi të.

Përnjëherë diçka vërejta, më shumë e parandieja sesa e shihja se diçka lëvizte. Bulldogu zgjati qafën dhe ktheu kokën kah shpati që ishte në anën e djathtë, deri në gjysmë u ngrit në këmbë. Në maje diçka lëvizi, diçka e bardhë fryhej, rritej dhe rrokullisej drejt nesh. Orteku! – Më kujtua se me piskam e kam inicuar ortekun! Turbullira e madhe më hipnotizoi, kërcente dhe mbledhej ne grumbull i cili pas vetes linte shkërr të zezë të tokës granite. Bulldogu u kërlesh dhe e futi kokën ndërmjet këmbëve, sikur e priste goditjen, dhe nuk u largua fare. U kthye kah une, sikur kërkonte ndihmë prej meje, derisa une në ndërkohë me gjysmë fluturimi dhe gjymë notimi ika drejt shkëmbit i cili (përafërsisht ishte tre metra larg) ishte mbi tokë

pak më larg; u gërmuqa prapa tij ne momentin kur masa e bardhë bubulloi mbi mua.

Zhurma (që i ngjante përzierjes së ecjeve të qindra kuajëve në rrëshqitje të mëndafsht) u hesht. Nga të gjitha anët rreth meje ishte shtrirë mbulesa e rëndë. O Zot, thashë, më mbuloi. Preka shkëmbin para vetes. Duke u mbajtur për të, u ngrita në këmbë. Shkëmbi e kishte çarë ortekun, kishte rrëshqitur në të majtë dhe në të djathtë; më kishte mbuluar vetëm shtresa e sipërme, e cila pas përplasjes në shkëmbë kishte fluturuar mbi të. Rreth e përqark ishte bardhësi; buldogut dhe torbës sime i kishte humbur çdo gjurmë.

Zhagasi u zvarrita deri tek vendi, ku isha i ulur; fillova të gropoj: me duar nisa të rrëhmi nëpër borë dhe si me dy lopata e hedhja nga të gjitha anët. Kur mbërrita deri në fund, gropa ishte bërë gati dy metra e thellë, por torbën nuk e gjeta. Thashë mos ndoshta vala e ortekut e ka qitë dy-tre metra më larg, kështu që u largova nga ajo gropë, e zgjedha vendin tjetër dhe nisa të grithë me zell të njëjtë si më parë. Nga bora e nxorra qenin, i cili ende ishte i nxehtë, por i ngordhur: turirin dhe fytin e kishte të çarë. I gjori lingua, thashë, fatin e paska pasur të ngordhë duke mos u shtuar.

E lash në gropë dhe dola prej saj. O Zot! Gjithkrah rreth e përqark shkënditje bardhësie dhe lojë pluhuri të ngrirë nën vrullin e erës. Të gjitha i kishte gëlltitur orteku: rrobat, shënimet, fotoaparatin, filmat e inçizuar, ilaqet. E jo vetëm këto: por edhe tendën, thesin e fjetjes. Nata do të më mbytë! Fillova të gropoj si i çmendur; i gropova katër gropa në katër vende, mandej edhe të pestën edhe të gjashtën, e në të shtatën u lodha dhe mbeta i shtrirë në të. Çfarë marrëzie. Po të mos i kisha bërtitur qenit, nuk do ta kisha inicuar ortekun; po të mos isha ndalur, do të isha në ndonjë vend tjetër. Po të mos kisha lindur, nuk do të kisha vdekur. S' do të kisha jetuar.

Ku, në ç'mënyrë takohet fati dhe rastësia në jetën time? A mos ndoshta po përputhen? Nuk do të pres më, do të vazhdoj pa torbë më tutje. Njëjtë është me apo pa thes të fjetjes, heret a vonë do të më vij fundi.

U zvarrita nga gropa dhe i shikova grumbujt e borës së gropuar. Ngrita nga dielli duart e mërdhira e të mavijosura. Këto janë duart e burrit të ri, i cili më në fund e gjetë atë që e kërkoi dhe në këtë qafëmali midis detit të vetmisë, u mërdhi. Më në fund Flisari u bë Buda, duke ndejur në këtë qafëmali deri në pranverë, në nirvanë, mjeshtër i ngrirë i tantrës, i cili më për asgjë nuk shpreson, ernat do t'ia pshtjellin mjekrën dhe do t'i fishllojnë pranë veshëve, por më nuk do t'i ndinë, do të jetë në shtëpi në qetësi.

I lakmoja ndjenjat më fisnike, përkushtimin me të cilin do të kisha mundur të pajtohem me fatin, i cili më priste, por nga vetëdija e pambrojtur rrodhi lava e ofendimit, nënçmimit, hakmarrjes dhe frikës. E ndieja se çfarë ngjante brenda në mua, e nuk mundja t'i ndihmoj vetes; forca e erupcionit ishte shumë e madhe. Më ngriti dhe më çoi përtej borës së gropuar deri tek gropa, në të cilën qeni ishte i shtrirë. M'u fut në xhep dhe në dorë ma dha thikën. Ma dredhoi dorën dhe me thikë e therri qenin, derisa nuk u gjakos, gjaku i të cilit spërkati borën dhe pantallonat e mia. Dhe bashkë me qenin i ka therrë edhe njerëzit johuman të lamaserisë, të cilët pa keqardhje më kanë çuar në duart e vdekjes. Kur u ngop epshi i hakmarrjes; kur fëmija në mua "ia tregoi qefin", dola nga gropa dhe ngrita duart nga dielli. "Qesh" – më foli zëri i Joganandës – "bota është shtëpia jote dhe në shtëpi mund të bësh krejt çka dëshiron".

Ha,ha,ha! Qëndroja në maje të qafëmalit dhe i provokoja zotratë në qiell sikurse mbreti Lir, i cili e ka coptuar mbretërinë dhe vajzës së vet ia ka humbur dashurinë. Këto janë duar, të cilat ishin më të rrezikshmet, derisa e mbanin lapsin; dhe të lumtura,

ma të lumtura derisa ledhatonin, butësisht ledhatonin trupin e gruas së dashur. Po ashtu këto janë duart e njeriut, i cili pas shumë vitesh shpirtëdlirisë së ndjeshme, e ka mbytur qenin veq të ngordhur! Ha-ha-ha-ha, qeshja, tash më veç i çmendur, provokoja edhe një ortek, përfundimtar, frymëzënës. Rashë në gjunjë dhe me dorë e fërkoja gjakun nga duart dhe kur u pastruan plotësisht: ndieja sikur të ishte shpërlarë shpirti nga njollat e gjakut, të cilat e kishin përlyer kur e kishte goditur thika e tantrës egon duke mos pasur mundësi të ta vras.

Dielli veç perëndonte. Muzgu i ftohtë gëlltiste qafëmalin, shpëtimi për natën e parë, depërtonte nëpër grykë. Poshtë do të jetë më ngrohtë, mendova. Ndoshta do të gjej ndonjë shpellë, e të futem brenda, për të pushuar, për të jetuar edhe dy ditë, edhe disa orë. Shkela në borë, e cila në sipërfaqe kishte nisur të ngrihej, kështu që rrëshqita, u rrëzova dhe deri në bel sharrova.

Në borë e pashë cepin e thesit të fjetjes. “Ha!” – Bërtita sikur t’i kisha fituar një milion funta në lotari. “Oho!Oh!Hop!” Përsëri e kisha torbën, tendën, thesin e fjetjes! Çfarë mrekullie, çfarë çudie! Edhe pse me thes të fjetjes s’do të thotë se do të mërdhihem natën a parë, por ndoshta në të dytën natë, u disponova sikur të ishte qilim fluturues, me të cilin do të mund të fluturoja mbi pafundësinë e grykës dhe mbi akullnajat deri tek dhoma e hotelit luksoz. U zhyta në borë dhe nisa të grithë sikurse qeni, të cilit i ngutet për nevojë, e ngarkova pasurinë e vlershme në shpinë dhe fillova të eci si i dehur drejt luginës e cila – ende e padukshme shtrihej në anën tjetër të qafëmalit.

Shala përsëri kishte përpjetën; duke u ngjitur përpjetë, në kokën e ethosur m’u futën shëmbëlltyrat e vendbanimeve të cilat do t’i shoh në anën tjetër; një grusht shtëpish në kodër apo luginë, pa buldog dhe svastika grremçmajtë, vendbanim malokësh mikpritës, të cilët të ftojnë pranë vatrës, do të më ofrojnë çamp e çaj, do të më japin një vend pranë zjarrit. Kur e shkela majen,

pashë para meje të shtrirë qilimin e maleve të brazduara, shkëlqyeshëm të zeza, të cilat nuk i kishte mbuluar bora; shkëmbinjët e grumbuluar pa renditje dhe laramani të papërsëritur: shkretirë e virgjër. Ndoshta kam qenë njeriu i parë i cili e shikoja atë; edhe nëse nuk kam qenë i vetmi, kam qenë njëri prej të rrallëve. Midis kodrës dhe meje shtrihej ngushtica e errët, aq e thellë saqë nuk ia shihja fundin; edhe pak po të kisha ecur, do të kisha ra pingul në të.

Lakova në të djathtë dhe fillova të ecja kodrës të cilën e kishin mbuluar shkëmbinjët e shpërndar. Dalëngadalë, shpesh duke marrë frymë thellë, ngjitesha drejt majes e cila ishte në formë të kupollës, e të cilën e rrezonte dielli. Ishte e ngjitur për qielli. Tek shkëmbi i cili ishte njëqind metra larg nën kupollë e humba frymëmarrjen, rashë në borë, mbylla sytë.

Kur i çela përsëri, më kaploi frika vdekjepurëse. I shikoja. Shtriheshin para meje sikur valët e oqeanit të ngurtë, duke i prekur thellësitë e kosmosit, të rrezuara nga dielli, të shkëlqyeshme dhe me plotë hije valore; rrafshnalta granite tronditëse, gatise konfiguracione grotike të tokës së rërët dhe gëlqerore, të majeve bardhore pimgule, shumë të mprehta apo të çara në tre, katër brinjë, e poshtë tyre numër i madhë i majeve më të ulta, disa të zeza apo ngjyrë hiri të mbyllët, e tjerat të bardha, verbueshëm të shndritshme, armatë e ngurtë ushtarësh stalagmit të heshtur, të cilët, të shpërndar gjithandej, të ngrirë në armëpushimin qindvjeçar; midis tyre nyjet rrënuese të shkëmbinjëve të çarë në formë spirale, të cilët grryerja nëntokësore i kishte bluar e i kishte thyer dhe i kishte palosur njërin mbi tjetrin, derisa në mes kishte lënë lugina të gjëra dhe gryka të ngushta e kodra të shkallëzuara, të cilët për çdo vit rrëshqasin shkëmbinjët e thepisur dhe grumbullohen në simbole faluse të lojës së amshuar erotike, me të cilat malet përtrihen dhe ruhen. Edhe përkundër parregullsisë gjithçka ishte në vendin e

vet, asnjë gur nuk ishte aty ku nuk duhej të jetë, krejt ishte e vdekur, e lirë dhe e qetë. Malet janë të lira. Në amshimin e tyre reflektohej kalueshmëria ime. Malet rrojnë. E unë mundohem të jem. Për këtë arsye une vdes. Nisën lotët të më djegin në sy. Mbi mua valvitën krahët: një zog i madh fluturoi kah qafëmali dhe më pas nëpër borë rrëshqiti hija e tij.

Qetësia e vetmisë, zhurma e vetmuarsisë. Edhe kur të rrethon qetësia, jeta ime bëhej e zhurmëshme. Brenda meje bëheshon grindje të përherëshme, debate konstante, grimcim i përhershëm i mendimeve dhe ndjenjave, sikur brenda meje krijoheshin malet duke u goditur, ndeshur, plasaritur dhe bluar. Por, kurrë nuk ishin sikur këto male që janë para meje, në të cilat as guri më i vogël nuk është aty ku nuk duhej të jetë: shkapërderdhje dhe ndryshim i përhershëm dhe kërkim motivesh, të cilat duhet ta stabilizojnë turbullirën. Sipër detit të qetësisë deri tek veshët e mi kaloi daullimi i largët dhe angullimi i gongut. Ktheva kokën. Larg prapa kodrave të bardha e shikova lamaserinë e svastikës grremçmajtë të ndërtuar në shpellë, me shkëlqim të artë në perëndim të diellit, si rrush që duket si gur i çmuar në sipërfaqen e malit si në përalla, thuajse joreale, por prapë e ndieja në zemër dhe në gjak, më realisht, më të qëndrueshme sesa trupi im i brishtë, siç janë të gjitha ëndrrat e mia, të cilat i quaj reale. Tek nga distanca i ndieja sesa të thella dhe të paharruara janë ndodhitë, të cilat i kisha përjetuar midis atyre mureve. Tash e tëra ishte vetëm kujtim, krejt e mbështjellur me lëmshin e mbresave vizuele dhe tingëlluese: ceremonitë festive dhe ritet seksuale, lagështia e qelive nëntokësore dhe aromave ndjellëse; flamujëve kërcitës dhe plakave dhëmbërënë; bukurisë dhe frikës, shpresës dhe dëshpërimit. Shpresave të mëdha, të cilat nuk u realizuan.

Morena*(frangjisht. Moraine: gurtë dhe rëra që bie nga shpatiet dhe mbeldhen nën akullnaja.)

2

Si është e mundur kjo? Më goditi. A më duhet ta gjej veten time? Jam, kuptoj, por midis asaj që mendoj se jam dhe asaj që me të vërtetë jam qëndron muri. Diçka më ndalon për të kapërcyer nga periferia në qendrën time. Diçka nuk është në rregull. në vend se të jetoj aty ku jam, jetoj në freskinë e amshuar të ndarësisë dhe qarkoj rreth vetes sikur hajni, i cili nuk mund ta gjej hyrjen për t'u futur brenda. Përse?

Sepse shikoj me sy e jo përmes tyre? Sepse nuk mund të çëlirohem nga detyrimet e mësuara nga mënyra e të menduarit? T'i hedhë “maskat” e personalitetit tim? A mos ndoshta jam më pak agresiv? Apo ndoshta gjithë kohë i kamë parashtruar vetes sime pyetjen e gabuar. Si ta njoh vetn time? A mos ndoshta në vend të kësaj pyetjeje duhet pyetur veten se si është e mundur që fare mos ta njoh veten time? Padyshim se jam konkret-real dhe se e ruaj kufirin, i cili më ndan nga vetja ime: por, përse e bëj këtë? Edhe kjo nuk është pyetje me vend; në Ç'MËNYRË e bëj këtë? E kam kërkuar rrugën për në veten time, a mos ndoshta duhet të bëj pyetje si është e mundur në përgjithësi të më ikën diç aq e qartë siç është **unë-në veten-time**. Jam bërë sikurse Nasradin hoxha, i cili në shtëpi brenda e kishta pas humbur qelsin, dhe kishta dalë në oborr për ta kërkuar. Kur e kishte pyetur shoku i tij përse po e kërkonë në oborr, ai iu kishte përgjigjur: “Sepse këtu shoh më mirë.” Në shtëpi kishte qenë errësirë, derisa jasht kishte vezulluar hëna.

Le të kthehem në errësirë. E kam humbur çelsin e vetes sime; përse nuk po e shoh? Pse nuk po i shoh gjërat ashtu siç janë? Problemi qëndron në faktin se unë realitetin gjithmonë po e shpjegoj, po e përkthej në gjuhën që e “kuptoj”; në gjuhën e definicioneve dhe ideve, kategorive kualitative dhe morale. I bindur se në këtë mënyrë vetes ia afroj realitetin, por në të vërtetë në këtë mënyrë vetes ia krijoj vetëm renë e realitetit, në të cilën gjithmonë kontaktoj vetëm me interpretimin tim të asaj që është reale.

Ëndrrat më bëhen mure, të cilat kalimthi i krijoj; tregime të cilat i thuri prej përceptimeve të mia. Ndërmjet reales dhe meje gjendet Fjala.

Me fjalë i mbaj fenomenet për vete, por në të njëjtën kohë edhe iu imponohem. E shikoj shkretëtirën e ftohtë të grumbujëve të borës dhe mendoj: dimër i mallkuar, i pamëshirshëm dhe indiferent, do të më vrasësh. Po të kishte qenë më poshtë hoteli luksoz, po t’i kisha pas skitë në këmbë, do të kisha thënë: sa e bukur kjo bardhësi e butë, sa ndjellëse, sa qetësuese.

Fenomenet i përkthej në gjuhën të cilën vetëm unë e kuptoj, por në të njëjtën kohë iu vëj kontekstin, i cili nuk është i “natyrshëm”, por është projektion i ndjenjave të mia momentale. Dhe posa mendoj: kjo është e bukur, kjo është e keqe, kjo më pëlqen, kjo nuk më pëlqen, prej saj kam frikë, këtë kisha pas dëshirë që ta kem, këtë nuk dua ta bëj – me këtë e kontestualizoj realitetin, distancohem prej saj dhe mbyllem në renë e ëndrrës sime.

I lëviza gjymtyrët e mpira. Era ma hedhte në sy pluhurin e borës së ngrirë. Ktheja shikimin kah lebetia e qetë e vetmisë së bardhë. E ndieja se vdekjen e kisha afër. Ndjenja më trazoi. E shpenzova jetën time. I paskam ndjekur caqet e gabuara, ia paskam konstruktuar vetes fiktivitetin për të qenë i gatshëm që me ndihmen e tij të mbrohem nga realiteti, të cilin nuk kam pasur

guxim ta pranoj sepse më është dukur shumë i ashpër, i ftohtë. Tash më ka zënë. E unë, budalla, mendoja se në fund do ta mashtroj. “E ke refuzuar Shaktin.” – Më tha Shivabdahmananda para se të më shty në gojën e dimrit. “Ka shumë fytyra, edhe fytyrën e vajzës së virgjër, edhe fytyrën e plakës së rrudhur”. E kam refuzuar realitetin në aspektin e jashtëm të shumëfishtësisë, i cili në vete përmban virgjëritetin dhe venitjen, lindjen dhe vdekjen, dritën dhe errësirën, të mirën dhe të keqën; këtë e kam refuzuar sepse nuk kam pasur guxim ta pranoj ekzistimin e këtij procesi në veten time. E kam mohuar rrjedhën. Në vend se të notoј në ujë, unë e kap kapur, e kam marrë në duar, dhe kudo që ka shkëlqyer uji si margaritar, përnjëherë e kam derdhur në enën e “përvojës” që kjo ta ruaj zbulimin. Tash po ndihem i mashtuar për shkak se jeta ime e “konzervuar” ka avulluar.

A mos ndosht gjithsecili njeri është i gozhdur në kryqin e vet dhe ne të njëjtën kohë edhe Juda i vetvetes.

Ka pasur çaste kur realiteti e ka paraqitur mburojën e iluzioneve dhe aq fortë më ka kthjellë sa që gjërat i kam shikuar ashtu siç janë, por kjo nuk ka zgjatur shumë, edhe veten time e kam shikuar ashtu siç jam, edhe jetën se qfarë me të vërtetë është! Në ato çaste realiteti kurrë nuk ka qenë në harmoni me dëshirat e mia. Për një çast u bë fllad i ftohtë dhe i ashpër si kurorë madhështore malesh, të cilat më rrethonin; ishte i çiltër, i padrejtë; kisha ndjenjën sikur zemrën ma prekte tehu i ftohtë i sopatës. Por ajo ftohtësi shumë më ka djegur, nuk kam mundur ta duroj, jam kthyer në gjendjen e sigurisë së rreme të iluzionit.

Më është duhur t’ia dal me ftohtin, t’i adaptohem atij. Gjithmonë më ka joshë, gjithmonë në mendjen time të papërgjëruar e kam kultivuar dëshirën për një jetesë në të cilën do të kisha mundur t’i shoh gjërat ashtu siç janë; pa iluzione për veten time dhe për të tjerët, për vleren dhe rëndësinë e veprimeve të mia. Kam lakmuar një vendbanim me teren psikologjik, në të

cilën mbizotëron bardhësia e zbrazët e vetmisë së pafundme (kështu duket qetësia e terrenit malor ku do të vdes) duke mos e arsyetuar dhe përpiluar strukturën verbale-intelektuale vetëm me ca fjalë të domosdoshme. Ironia tragjike e jetës sime qëndron në faktin se si i ri, shumë i ri kam ra në kurth, e cila më ka shtrënguar dhe më ka detyruar të jetoj duke i bartur fjalët në çantë: unë i cili gjithmonë e kam lakmuar qetësinë, jetesën në esencë, e cila nuk mundet, (dhe nuk duhet) të shprehet dhe të cilën (nëse veç duhet) shprehur ma me ëndje do ta kisha shprehë me muzikë apo pikturë.

Moti e kam pas parë një film japonez në të cilin regjisorin me ndihmën e orkestrimit vizuel të detajeve kishte realizuar tensionimin, i cili kah fundi u bë i padurueshëm. Kisha frikë s'e mos dikush nga aktorët do të flet diçka: në një çast të caktuar të hapë gojën dhe ta prishë të tërën. Fjalët do ta kishin thyer realitetin sikur guri kur e then xhamin.

Në atë kohë mendoja se fjalët janë gurë, me të cilat mund t'i thejmë dritaret e botës dhe ta shndërrojmë në perde të tejdukshme. Dëshiroja ta takoja një qenie(të gjinisë femrore sepse isha ende shumë i ri kështu që në meshkuj shihja me tepër konkurrencë sesa miqësi) dhe së bashku të krijojmë një botë në të cilën nuk do t'i kishim shfrytëzuar fjalët për t'u kuptuar: realitetin në të cilin për gjithçka do të ishim marrë vesh vetëm me shikime, prekje, shqisa. Pa fjalë nuk do të kishim pasur mundësi që të gënjelemi. Çdo fjalë edhe ajo më e singerta, prapë është një gënjeshtër e vogël, përkthim ndjenjash në ide dhe i ideve në përafërsi. Çdokush mendon në mënyrën e vet, në çdo mendim është prezent ego, e ego është maskë, vetëm mendim për veten e tij. Po të mos i kishim pasur fjalët do të kishim mbetur të zdashur, pa shpresa dhe premtime të rreme, të cilat nuk do të kishim mundur t'i realizojmë. Po të mos kishim poseduar fjalë

nuk do të kishim patur mundësi të futemi në botën e ëndrrave tona.

Reja e ëndrrave tua është e personale, vetëm e jotja, askend nuk mund ta ftosh brenda. Askush ty nuk mund të të ftojë në renë e tij; takimi është i pamundur. Vetëm në botën reale është i mundur takimi i dy, tre njerëzve, në mesin e të shumëteve. Dhe ky realitet (bota konkrete), i cili është univerzal, është vetëm një çast: përvojë, e cila nuk mund të përshkruhet.

Fjala gjithmonë është futur në mes, guri gjithmonë e ka thyer dritaren. Në jetë gjithmonë kam pasur dëshirë të ndihem i “rëndësishëm” të shpresoj se e nesërmja nuk do të jetë pa gjasa, për t’u realizuar dëshirat. Jogananda më kishte thënë: “Për gjasa po flet sikur të ishin reale. Por nuk janë, janë vetëm projeksione tua, forma të kujtimeve tua”. Pa shpresë nuk kam ditur të jetoj, nuk e kam pasur guximin të jetoj i pa shpresë. Ku do ta kisha gjetë forcën që për çdo mëngjes të ngritem nga shtrati i ngrohtë dhe të nisem nëpër mot të keq të ditës së re po qe se nuk kisha shpresuar se dita e nesërme, apo e pasnesërme, apo një ditë në të ardhmen, nuk do të sjellë diçka që do të arsyetojë përpjekjet, në të cilat kam investuar gjatë jetës?

Nga dita në ditë nuk kam mundur të jetoj. Edhe nëse nganjëherë kam deklaruar në mënyrë cinike se nuk më intereson e ardhmja sepse jetoj sot për nesër (duke uluruar “liri”) ka qenë gënjeshtër e kulluar, ndoshta gënjeshtër e pafajshme, por prapë ka qenë gënjeshtër: lloj fishkëllime, me të cilën veten e trimëron kur ecë natën nëpër mal. E kur më mposhte ideja se për ta jetuar të nesërmën duhet mohuar të sotmen, më kaplonte paniku; ndieja se duhet ikur jashtë dhe t’i hedhë të gjitha për të cilat kam shpresuar se do të më sjellë e ardhmja.

Nuk e kam pasur guximin t’ia pranoj vetes se e nesërmja është e pa-shpresë; dhe se e nesërmja është vetëm iluzion, maskë në fytyrën e frikës para jetës reale (që është vetëm një) në të

sotmën. Gjithmonë ishte më e lehtë të shtyhej. Tash po e kuptoj se qenkam mashtruar nga vetëmashtrimi. E ardhmja nuk po ekzistojka. Sot do të vdes.

Të gjitha që i kam parë, të gjitha që i kam përjetuar në jetën time të shkurtë, po mbesin diku prapa bjeshkëve, jehona të zhurmës, e cila po largohet, zhurëm e zbrazët pa kurrfarë kuptimi, jehon jete, e cila më nuk është. Mbet vetëm ajo që është këtu; vetëm ajo e cila me të vërtetë ishte: “uni” në pashmangshmërinë nga vdekja. Jeta, kështu e shkruar dhe e “plotësuar” me gjithçka, në “plotninë” e saj ka qenë e zbrazët.

Kam përjetuar momente kur zgjuarsia ka depërtuar në renë e ëndrrës sime dhe për disa çaste e ka shpërnda atë. Nuk kane qenë të shpeshta. Nuk kam pasur njohuri se si t’i zgjas ato çaste. Momentet e tilla më është dashur t’i kultivoj. Ditët në lamaseri kurrë nuk kanë pritur, kurrë nuk e kanë shpresuar të ardhmën, por e kanë lakmuar përfundimin, në të cilat kam qenë, prapa gjërave të cilat i kam përjetuar, prapa të sotmës, të cilën sikur e kam humbur; kur realiteti është derdhë mbi mua si ujëvare dhe unë në të si ujëvare; këto çaste kanë qenë farëra të transformimit. Këto më është duhur t’i kultivoj. Kanë qenë të pashpresa sepse nuk ka pasur mjaft kohë që të lindë shpresa. Këto kanë qenë momente kur shpresa është realizuar.

Në jetë, e cila tash më është jehonë e largët e zhurmës së parëndsishtme prapa bjeshkëve, kam kultivuar tjera gjëra: dijeni, hipoteza, filozofi, mendime mbi fenomenet. Sa herë që vetëm kam ndier, më është dukur, se ajo nuk mjafton, se më nevojitet shpjegimi, konteksti, “domethënja” e ndjenjave. Kam qenë i bindur se “kuptimin” mund ta zbuloj apo t’i afrohem vetëm me ndihmen e fjalëve. Në këtë mënyrë fjalët (e mia, fjalët e të tjerëve, të folura apo të shkruara) kanë krijuar zhurëm, jehona e të cilave zhduket prapa bjeshkëve: bla-bla-bla: jehonë e jetës e cila nuk ka ekzistuar.

Të gjitha janë zhdukur. Të gjithë më kanë braktisur. Nuk duhet më të brengosem se çfarë do të sjellë e nesërmja, se çfarë do të mendoj dikush për mua, për veprat e mia, se çfarë po mendoj une për vetën dhe për të tjerët, se çfarë do të ndodhë me mua dhe me njerëzimin. Sot po vdes.

3

Me rrëshqitjen e bjeshkëve në mbulesën e errësirës edhe unë rrëshqita në gjendjen e largët ëndërruese, u përshëndeta me dritën e botës, dhe iu lëshova llampave të brendisë, tufave vezulluese, të cilat luanin si reflektor, bashkoheshin, dhe vini nga une dhe vezullonin sikurse dritat ateruese të anijes kozmike, bashkoheshin në fashë drite, me të cilën përsëri shihej bota, por botë e gjësendeve, të cilat nuk hynin në të: kambana e kishës që ishte në kodrën poshtë meje, shkëmbinjët gojë gjakosur, çiltëria e librave të hudhur. Kisha ndjenjën sikur jam bërë “malxhorpa”: më vinte nxehtë, barku më flakronte; për gjithçka që mendoja më materializohej para syve; dhe kur më shkoi në mend që të ngritem, nisa të fluturoj dhe qëndroja pezull mbi qafëmali.

E kam parandie se do të më çojë në “bardo” – gjendje midis dy ekzistencave, të cilat i shpjegon libri Tibetijan i të vdekurëve, për bredhjen e shpirtit, i cili e braktisë trupin dhe kërkon derë, nëpër të cilën do të kalojë nga ekzistenca tokësore dhe do të largohej nga reinkernimi. Përzierja e vizioneve i ngjante vizioneve halucinogjene, të cilat i shkaktojnë drogat psikovepruse: ndjenjën se je në dy bota në të njëjtën kohë: se diçka po ngjanë dhe se shëmbëlltyrat nuk mund t’i shuash, dhe se krejt çka ngjanë është vetëm mashtrim mendimesh. E tëra ishte më e madhe se zakonisht, e përjetuara dhe ajo që përjetohej kurthuroheshin dhe në të njëjtën kohë liroheshin. Ama diçka mungonte.

Mungonte ndjenja e përgjegjësisë për veprimet e mia, se jam i pavarur nga ato dhe nga përceptimet e mia. Në krejt atë që kishte ngjar unë kam qenë prezent; kisha ndjenjën sikur krejt çfarë ngjante të jetë renditje e gjendjeve të organizmit tim. U zhduk kufiri midis meje dhe mjedisit, për këtë arsye më ndiqte ndjenja që ajo e cila ngjante njëkohësisht ngjante edhe në mua; se ndodhitë po i shkaktoj unë, por edhe s’e po ngjajnë, vetvetiu. Pasi që nuk kam qenë jshtë përceptimeve, pasi që kam qenë vetëm në to, u tret njohja mbi relacionin të cilin zakonisht e ndiej ndaj fenomeneve dhe ngjarjeve: në vend se “unë rri në borë” qëndrimi në borë; në vend se të ishte “unë kam frikë” ishte frikaunë; në vend se “nata po bie” nataafër.

Kështu duket kujtimi i asaj nate dhe i ditës së nesërme: jofoljore, renditje statike e përceptimeve: sy ngjyrë ari i deleve të bardha, demonësh të koncentruar, shkënditje e mëndafsht e gëzofit në diellishte, zhurëm thundrash nëpër borë, tundje brinjësh, qetësi, dheimbje në këmbë, fërkim duarsh me borë të ngrirë, kore e plasaritur dhe e pluhruar, borë në çizme, borë në pantallona, mërdhirje gishtrinjësh, kundërmimi i thikës së mpreht, ramje, grabitja e torbës së rrokullisur, ramje në errësirë, zi, tundje, goditje në fytyrë, diçka e ashpër në gojë, gishtrinjtë e fortë mbi supe, dorë e fortë nën sqetull, ngritje, dihatje e thartë e gojës së dikujt tjetër shumë afër, dritë e zjarrit apo e llampës, në të siluata e Tibetasit të vjetër me kapel strehëgjërë, kontura bagtishë, silueta e hindusit shtatëgjatë me turban, gjahtarit të deleve të bardha, barra mbi shpinat e jakëve, tufa të lidhura lëkurash dhe brinjësh, barinjë thatanak, qeshje, marrveshje e heshtur, shtyrja në borë, ë qiell hëna me vija dhe bardhësia e shndëritshme, në të kontura bagëtish, njëra pas tjetrës gjatë e më gjatë, shkopinjë në dorë, krikëllimë, kapelat si tenxhere, me mbulesa për veshë sikur në Ladak dhe pushimi në shpatie, zjarri, tenda, çampa, çaji, thesi

i fjetjes, nxehtësia, zëra murmurues, uluritje ujqish, larg, shumë larg. Ëndërr.

Për mëngjes çaj, shqetësim lëvizjesh në kamp shikime depërtuese indiane, shikime misterioze tibetiane, të panashme, të pafrikshme, premtuese apo kureshtarë, sytë e Tibetasit plak, pantallona nga lëkura e rrexhur, çizme me sholl të dyfishtë, jakë të ngarkuar me lëkura delesh të therrura, rrëzim tek gryka e lumit, ramje në borë, rramje spirale në vrimën e zezë, luhatje, shpina e jakut, bagla lopësh, sytë e zgurdulluar përqeshës, vallëzim malesh në horizont, përsëri vallëzim malesh në horizont dhe mandej: goja e cila fryn, sytë indianë pepërtues, zë i zemëruar: “Kah, kah, kah?” goditje me grusht, zemërim, monotoni, këshillim, shikim i çakarruar, pëshpëritje, njëjtë se kah, njëjtë se ku, njëjtë se çfarë, përsëri luhatje në shpinën e jakut, përsëri zgjidhja e litarit të jakut nga ana e bariut, Tibetasi në krye me lopët e tija pas, indijani me kordel dhe fitim të shigjetuar paravetes, unë përsëri “stoper” himalajesh, midis shpinës së jakut. Edhe panorama e maleve, habitshëm, pafund, dhëmbë graniti i planetës, i cili është i zbrazët, i krijuar nga asgjëja dhe në të akulli i rrëshqitshëm nën këmbë, rrëshqitje, përsëri delet e bardha në kodrën shkëmbore, me shikim të ngulitur, krismë, edhe një krismë, çukurmim thundrash, gji i vogël jehonash, hije e tymit në gojën e gypit të plumbët, duke u valvitur mbi turban, mbi mustaqet e thinjura, mbi sy, të cilët kërkojnë më shumë, më shumë, më shumë, kërkim i bukurisë në diell, i cili nuk gjen reflektim në sytë e pangopura – dhasht të mos kem sy të tillë, të mos paqa sy të tillë kurrë!

Ndalim në fshat, sytë e fëmijëve kureshtar, ende të virgjër, mosbesimi i grave, gjentiliteti i burave, çanga, barinjë afër, bisedë, qeshje dhe thumbim, pranë ledhës së mureve të lamaserisë, të mbyllur, të braktisur, flamujtë e lutjeve në shtizë, të çjerrë, duke u valvitur në vetmi, sytë e topitur e të dremitur të

jakëve, mut të cilën e mbledh plaka e plogësht me tabak të drunjët dhe me të nxiton në shtëpi, në fund përshëndetja, pas nesh fëmijë qurrash deri tek shtëpia e fundit, turmë e zezë e vogël në borë, të zënë në hardhinë e pikëllimit të vetmuar, pranë radhitjes së gurëve të lutjes, shtrati i përroit gjysmë të ngrirë, shumë larg poshtë nën neve, në fund i ngushtuar me bardhësinë e borës dhe përsëri krejt bardhë deri ku e kapë syri, maja e thepisur në horizont, dhe dielli përsëri nga perëndimi, veç në gjysmë prapa bjeshkëve, veç hijet nëpër kodra, veç freski e cila vjen sikurse mjegulla nga thellësia, plogështim, rrëshqitje, përsëri në shpinën e jakut, ky trim i maleve, Flisari hero, ky trim i lodhur, këta gishtrinjë të mërdhirë, kjo figurë e shakamisur e parruar me gjymtyrë të eshtëruara dhe të muskulatuara, ecën kuturu nëpër këtë çiltrinë, dhe vallëzim malesh në horizont. Çka jam, kush jam, shkëndi e dritës së shuar drejtë hijesirës, dashnor i pakënaqur i jetës, vrasës i qenit veç të ngordhur, rob i shqetësimit – çka jam? – gjak në majen e iluzioneve të mia? – Përse jam? – O Zot! Përse nuk jam bjeshkë, përse nuk thepitem në qiell, i palëvizshëm, përse këto mendime, këto ndjenja, kjo zhurëm, ky ferr? Ky “uni”! Në fund, a do të jem i detyruar ta pranoj? Marramendje, ramje në borë, goditje kërcëlluese, akull në fytyrë, ndjenjë e ngjashme me goditjen, dorë e zezë hinduse, e cila tregon kah maja në të djathtë: “Ladak” – hapet goja me dhëmbë të artë. “Ladak”, Ladak!” qeshje, kthim shikimi prapa, shushurimë kërcëlluese, kervani ecën. Vetë midis rrafshnaltës.

Botë pa folje. Qetësi e vetmisë, zhurëm e vetmisë. Më tej. Çka është kuptimi i jetës? E kishin pyetur mjeshterin e zenbudizmit. Vazhdo, ishte përgjigjur. Foljet u kthyen. Foljet u kthyen, përsëri u formua kufiri midis ndodhive dhe meje, përsëri “unë” isha zhurëm në qetësi. Nuk shkova kah rrafshnalta, nuk i besova Indianit, u largova nga gjurmët e kervanit, i cili u zhduk pas shpatit. Ka pas dëshirë të ikën nga unë, ai vrasës i deleve të

bardha me sykorbi, për të kam qenë vetëm kokëçarje. Po të kisha pasur gëzof ngjyrë argjenti të mbyllët, do të më kishte vra; si njeri, i lodhur, i rraskapitur, kam qenë i padobishëm. E vërteta më shkaktoi dhimbje, por jam i tillë. Dhe e futa kokën në borë.

Kujt i nevoitem? Kujt do t'i mungoj? Edhe anëtarët e familjes sime do të vazhdojnë të jetojnë edhe nëse nuk kthehem: të vetmuar në zhurmën e vetmisë së tyre si gjithmonë. “Unë” jam i vetmi të cilit kushtimisht i mungoj. Dhe çka më mungon? Ajo “gjë”, ai fiksim i kushtëzuar shoqëror i unit tim, kam ekzistim dhe vlerë iluzore në shoqëri, të cilën e krijonë dhe në të cilën mund të ekzistojë me rite ditore të vetëbesimit, a e cila këtu në qetësinë e vetmisë bëhet e dukshme, është vtëm zhurëm e vetmisë, është lakmi panike për shoqërinë e vjetër, për pasqyrën e vjetër në të cilën përsëri mund të shikohet! Ndieja se nuk isha prezent. Por kush ndiente?

Po a nuk është kjo gjendje synim i meditimit, koncentrimit, jogës? Meditimi nuk është persiatje (për pyetjet e përherëshme, për nivelet e vetëdijës, për natyrën personale, për vërtetësinë e Zotit) përkundrazi, është jopersiatje, amortizim i zhurmës së vetmisë, apo në praktikën tantriste kompenzim i zhurmës me mantra (tingull, i cili nuk ka kuptim) apo me koncentrim në shëmbëlltyrën e objektit, apo hyjnisë së shpikur, i cili gjithashtu e shkatërron zhurmën duke e kompenzuar atë. Në qetësi, zbrazësi, çka je? “Organizmi” është vetëm organizatë e përkohshme e enrgjisë së ngjeshur. “Personalitet” botkuptimesh, idesh, reflektimesh dhe mekanizmash psikologjik, i cili imagjionon se është njësi konstante statike, kjo është vetëm lojë e mizave njëditore. Në këtë lojë – çka është vdekja atëherë, çka është e kaluara, çka është shpresa?

O Zot më shpëto! Më shpëto. Mjaftë më. Më shpëto nga pesha e “unit” të pakuptueshëm, më shndërro në bubrec, flutur, gjethe druri. Në fjollë. Gjurmëve të kervanitn ngjitesha kah maja

e rrafshnaltës me hapa kërcyes. Nga dalja e ngushtë erdha në kanionin koritor, të cilin e fshihnin, gati se e mbulonin kodrat shkëmbore. Diçka u dihat në drejtimin tim, diçka e errët e ftohët e cila nuk ishte vetëm nije nate. Pas kthesës më prisnin shtat trupa. i pari kishte qenë i shtrirë për toke, me gjymtyrë të prera, me gojë të hapur e sy të zgurdulluar, dukej si kukëll dylli, me gishtrinjë të ngrirë, të shtangur sikur mbrohej prej sulmuesëve, i parruar, i shtrembruar, i shtanguar prej dyshimit dhe trishtimit, me plagë në gjoks dhe me qafë të prerë, dhe me kokë të varur mbi pellgun e gjakut, sikur dremiste mbi jastëkun ngjyrë të kuqe e mbyllët. Tjetri ishte në pozitë gjysmë të përkulur në tentim ikjeje të pasuksesshme, dhe me këmbën e majt të lakuar, dhe me të djathtë të shtrirë, me duar të ngulitura në borë sikur në çastin e fundit të kërkojë mbështetjeje, me kokë të qitur mbi shpinë, me fytyr të masakruar, me shigjetën e vrasësit e cila i dilte nga masa e ngjizur e gjakut dhe mishit.

Në trupin e tretë e kam dalluar gjyëtarin e deleve të bardha. E kam njohur nga turbani i kuq, të cilin dikush ia kishte lidhur dhe ia kishte mbështjellur rreth qafës. Fytyrën, me kudak pushke e cila ishte e shtrirë më larg në borë, e kishte pasur të shtypur e të bërë qull prej dhëmbëve dhe nofullës. Tre trupa të tjerë qëndronin në tre anë me koka dhe këmbë të bashkuara. Bora nën ta ishte e kuqe dhe e gropuar. Brutaliteti i konfliktit shprehej në fytyrat e sakatosura të kufomave: njërit ia kishin nxjerrur sytë, tjetrit ia kishin prerë gjuhën, të tretit ia kishin prerë hundën dhe veshët. Të tretë i kishin tredhur.

Ngadal iu afrova trupit të fundit. Qëndronte i shtrirë dhjetë-pesëmbëdhjetë metra më larg, trupi i të aratisurit, ashtu m'u duk; një burr i cili nuk kishte dashur të luftojë dhe kishte tentuar të ikën. Pranë kokës së thinjur ishte kapela strehëgjërë. Pantallonat e lëkurës u zhuzhuritën në borë, trupi ashtëror u ngrit në bryl, në mua ishte zgurdulluar fytyra e përgjakur tibetase.

Dora e dridhur u kap për brezi, nxorri thikën (të cilën nuk kishte pasur guzim, nuk ia kishte dal ta nxjerrë gjatë sulmit) dhe e drejtoi nga unë. Goja diçka murmuriti, prej plagës rrjedhte gjaku, sytë iu ngullitën në sytë e mi si gurë të çmuar të bukurisë së shuar të jetës. Dhe uluruan: mëshirë! – mëpas dora u plogisht, thika rrëshqiti në borë, shikimi u fik.

Rashë në gjunjë. Vjellja dhe grithja borën me duar, të cilën ia afrova fytyrës sime dhe me të freskohesha. Kur e takova pët të parën herë gjahtarin e deleve, më shpoi parandjenja se fati ma kishte caktuar që ai të më bëhej gjykatës dhe xhelat. Parandjenja u plotësua. Po të mos më kishte lënë në rrafshnaltë, tash do të kisha qenë i shtrirë pranë tij pa veshë dhe pa gjuhë. Më kishte lënë në borë të vdes; por më ruajti nga masakra dhe më dënoi me disa ditë jete. Me disa ditë? Me disa orë?

Ktheva shikimin kah kanioni. Jakëve, gëzofit të çmuar nuk iu shihej as gjurmët. Gracka pat sukses. Hajdutët në borë kishin lënë vetëm disa pika gjaku. Nuk janë shumë larg, më shpoi, akoma janë diku në kanion, prapa kthesës së tretë, apo të katërt, ndoshta po kthehen prapa për të kontrolluar se mos kanë harruar diçka; në çdo moment mund të më vërejnë...dyshimi më ktheu prapa në kanion, më çoi kah rrafshnalta e errësuar. Mbi të cilën tubohej mjegulla e shtrirë për tokë, më çoi përpjetë kah kodra, prapa të cilës lindte hëna përqeshëse, e duke mos ditur se nga po shkoja dhe duke mos u brengosur fare për këtë, vetëm sa ma larg nga pejsazhi i cili më ishte rrënjësuar në shpirt, shpirtin të cilin e kishte thyer palëvizëshmëria e dyllosur e vdekjes. Ku fshihet forca rezervë, të cilën e gjenë kur nuk e ke më? Takimi me vdekjen më kthjelloi nga ideja romantike për të dhe më tregoi se unë ende dua të jetoj: me çdo kusht dhe në çfarëdo qoftë mënyre: si i arsimuar apo i paarsimuar, njëjtë. Duke e shkelur bardhësinë e shndritshme të natës mbërrita deri tek maja e shalës dhe vazhdova derjt shpatit, i cili lëshohej deri në luginë. Yjet ma

bënin me sy. Hënën e kisha aq afër saqë kisha ndjenjë se e prekja me kokë. Ishte e madhe sa një kodër. Hasa në gojën e shpellës nëntokësore. Me të katërtat u zvarrita në brendi.

4

Në shpellë diçka dihati në mua dhe më kapi për dore. Lemerita dhe ika. Në çastin tjetër veç ma ngjiti për zverku. “A ke diçka për të ngrënë” – më mposhti zëri trishtues alustralian. “Jo” – u përgjigja dhe tentova të ikë. Nën mjekër e ndieva majën e thikës. “Jo” – u dridha – “betohem, qe dy ditë nuk kam ngrënë”. Gishtrinjtë e tij u zbutën, dora e tij filloi të m’i rrah supet, më kaploi qeshja shtazarake. “Të kanë përzënë”. Tha njeriu i egër (Mos është ky Australiani për të cilin lama i madh më kishte thënë se iu është turbulluar mendja dhe se kanë qenë të detyruar t’ia hedhin ujqëve?) “Të kanë nxjerrë jashtë”. – Tallje me fatin e kobshëm. “Tash je i lirë. Jashtë ka me miliona hektar shkretëtirë; tuat janë. Si quhesh?” I tregova, e ai filloi të qeshej. “Lere bre. Pse nuk po e pranon se je Egon.”

Kisha dëshirë të madhe të fluturoja jashtë, por kujtesa në acarim e hekurtë e mposhti panikun. E futa dorën në xhepin e xhakëtës dhe e preka thikën; nëse shkoj unë, mendova, do të shkojmë te dytë. Ai më ka parë, të paktën konturat, ndërsa unë që kam ardhur nga bardhësi yjore, kot i zgurdulloja sytë në errësirë; prej zërit e dalloja se ishte para meje. Por edhe nga kundërmimi i tij i shpeshtë. “I gjori njeri” – qeshej zbrazët me zë të lartë. “I gjori Evald. Ke menduar se atë të cilën po e përjeton të ndodh ty. Nuk ke menduar për mundësin se mos ndoshta Egon-i është në vend teje.” Heshtja m’u duk më e sigurtë. “Nuk e njeh Egonin?” - Më pyeti. “Jo”. U përgjigja. “E njeh.” – Tha ai – ke ardhur nga shoqëria e egonit, të cilën e bashkon egonomizimi; ke ardhur tek mësuesit për t’u çliruar. Nga çka? Evaldi ka menduar se ka

ardhur për t'u çliruar nga Egoni, derisa Egoni gjithë kohën ka qenë prezent dhe në mënyrë dinake e ka shtypur Evaldin. Krejt kot. Egoni ka fituar. Kur egoni lufton, ai edhe fiton; kur Egoni rrënon, ndërtohet përsëri; kur ai kërkon, gjenë."

Zëri filloi të ngritetë; në errësirë çarkonte rreth meje. "Egoni është i mençur. Ai e shpikë jetën, e mandej e zbulon se nuk mund të jetojë. Së tepërmi ka investuar për të marrë guximin ta ndaj kapitalin. Nganjëherë gjallërohet paksa në kamata sepse e mundon ndjenja se kapitali nuk është edhe aq i mjaftueshëm, kah fundi as kamatën nuk e harxhon më. Dhe kapitali rritet. egoni është matrapaz, bënë pazarllëk, përvetëson. Krejt çka zbulon, uzurpon, çdo informatë e inkuadron në kapitalin e tij. Evaldi dëshironë ta shpenzojë këtë kapital, lakmon të jetojë, por gjithmonë kur rebelohet, Egoni e godet në kokë me librin e trashë të rregullave, teorive, doktrinave, analizave dhe kritikave të tija, të cilat Evaldin duhet ta edukojnë në nënshtrues të dobishëm: në skeptik kujdestar, tiran e tradhtar. Njësi matëse e interpretimit të egonomizmit është ora. Egoni, përndryshe edhe flet në kohë, por kjo nuk është kohë si dimension, kjo është kohë si mall, si diçka që e matë ora. Koha është distancë midis dy ngjarjeve, ngjarjet janë stacione në rrugë për në cak? Ndjekja e caqeve është motor i Egonit; pa të Egoni vdes, për këtë arsye gjithmonë i shpikë caqet e reja, e me orë e matë rrugën deri tek ato. Shprehjet e zakonshme të cilat ai i përdorë janë: jam shumë i zënë, nxitoj, më duhet të shkoj, s'ja dola, tmershem shpejt ikin vitet. Ai është i bindur s'e flet për kohën; nuk është i vetëdijshëm s'e po flet për raportin e tij ndaj orës. Ora është një nga gjërat e rralla, të cilën nuk mundet ta mposhtë. Ajo është e vetëvullnetshme, kur egoni dëshiron që ajo të ecën shpejtë, ecën ngadale. Kur Egoni thotë se koha është e vlershme, ai mendon për kohën e tij; kur mendon s'e po e shpenzon kohën kotë, veç e ka humbur lidhjen me kohën dhe caqet; për të kohë e lirë është

periudha të cilën zyrtarisht ia lejon vetes për ta humbur kohën. Por, prapëseprapë, Egoni kohën e lirë fare nuk e njeh: edhe kur e ka, mendon për caqe dhe planifikon. Koha është para, thotë Egoni; ky është paragrafi i dytë i doktrinës Egonomike. Egoni më së shumti i frikohet ndjenjës së mos paturit mjaft para, e ka barkun plotë e ai veç mendon për urinë, caqet e tija janë të lidhura me parat dhe të ardhmen; dhe këtë e arsyeton me frazat e ego urtësisë: “Më mirë është ta ruash sesa ta gjahtosh, “punën e sotit mos e le për nesër”. Kur i teket Egonit të zbavitet, e merrë lapsin dhe një copë letër dhe nisë e llogaritë se sa para të kursyera i ka në bankë, sa do t’i ketë në muajin e ardhshëm, vitin e arshëm. Me këtë lojë gjithmonë ngushllohet dhe gjallërohet”.

Unë nuk jam ai, i thashë; e njoh, por nuk jam ai. “Do ta dëshmoj se je”. – Mu afrua zëri nga errësira, kështu që e ndieja në sy dihatjen e nxehtë. Mandej u largua dhe nisi të kumbojë nën qemer. “Çka i pëlqen Egonit? I pëlqejnë definicionet, informatat, krahasimet, rregullat, regjistrimet, raportet, siguria, suksezi, investimet, bindjet, mendimet, muzetë, pushteti. Prej të gjithave më së shumti i pëlqen të dominoj dhe shumica e caqeve të tija në mënyrë direkte apo indirekte kanë të bëjnë me gjetjen e situatave, në të cilën vetes mund t’i sigurojë epërsi të sigurtë dhe rol udhëheqës. Çdo Egon duhet të ketë minimum edhe një Egon tjetër, me ndihmën e të cilit ai mund të sundojë; dhe kur e fiton një, i lindë dëshira të ketë edhe ma shumë, gjithnjë shumë e ma shumë. Egoni ka dëshirë të jetë i dukshëm dhe gjithmonë në plan të parë. Lakmonë të jetë i inkuadruar në rrjetin egonomik. Nëse askush nuk kthen shikimin nga ai, apo nuk i kushton vëmendje të mjaftueshme, ai çmendet. Po qe se ai nuk ka mundësi t’i luaj lojrat e dominimit, zemërimi grumbullohet në të derisa mos ta kthej kundër vetvetes dhe ta coptoj, ia thithë vetëbesimin, ia pamundëson vetvetes pasimin e suksesshëm të caqeve. Tash Egoni është i shqetësuar, jo i lumtur dhe i vrenjtur. Fillon të

kërkojë dalje: kuptimin e jetës, shëndetin psikik. Kjo thjesht do të thotë se ai do që të luaj rolin dominant përkundër fatit të tij; dëshiron të bëhet kreator i fatit të tij. Kur çmendet, shkon tek profesionisti dhe ia qetë veten e tij në pult, sikur kur e qetë orën e prishur në tavolinën e orëndreqësit. Dhe me të vërtetë: Egonit iu është prishur mekanizi egonomik, nuk lëvizë dot, iu është këputur spirala, apo iu është thyer rrotëza. Nga profesionistit pret që ai ta rregullojë, ta lyen dhe përsëri ta kurdisë. Pasi që ka frikë nga çdogjë që nuk është egonomike dhe nga çdokush që nuk është Egon, vrapon tek profesionisti të cilit i beson; pra tek ai i cili është Egon i kualifikuar. Por, prapëseprapë, loja do të ketë sukses vetëm nëse eksperti shtiret bindshëm se nuk është Egon dhe nëse Egoni i prishur në këtë e ndihmonë.”

Nuk jam unë ai, bërtita kah errësira kur u heshtë zëri. I njoh Egonat e tillë, por unë nuk jam nga ata. “Ai nuk jam unë”. – U zgërdhi zëri mbi mua – “Kur prishet Egoni i drejtohet ekspertit të egonizmit, me këto fjalë: ai nuk jam unë. E nëse thotë: unë jam Egon, ekspertit i duhet t’ia miratojë: pikërisht këtu qëndron problemi, ndërpreje të jesh dhe do të shërohesh. Kjo nuk është ajo lojë, të cilën ata e dëshirojnë ta luajnë. Egoni e kerkon vetëdijen egonomike; eksperti i cili po ashtu është Egon nuk do që ta mohoj rolin e tij., i cili ia mundëson dominimin. Për këtë arsye flet aq vetëvetëdijshëm sikur vërtetë di se për çfarë po flet: do t’jua kontrolloj psikën. Eksperti e zgjon mbresën se i di të gjitha, dhe se është absolutisht spontan dhe i lirë, sepse me rastin e shërimit, përdorë gjuhë joegonomike. Kjo është kamuflazha e tij. Në të vërtetë edhe eksperti është i programuar, motivet e tij i ka lejuar komiteti qendëror egonomik: kur thotë: do t’ju çoj në kontrollë të psikës suaj, shërimi për të është investim i kapitalit egonomik. Shumë jeni të tensionuar, i thotë Egonit, ky është problem. Duhet të relaksoheni. Porsa e dëgjon Egoni fjalën “duhet” e grabitë me te dy duart. Kjo është ajo fjalë, të cilën e

kupton. Relaksimi bëhet cak. Egoni ia projekton vetes planin, i qaset hobit, i organizon vetes zbavitje. Derisa përpjekjet e veta i matë me orë. Sa gjatë para se të relaksohet, pyet. Nuk është i denjë të jetë i pacak. Nuk di të luajë lojra, të cilat rrotullohen dhe nuk çojnë askund. Madje edhe në pushim e ndjek pushimin, madje edhe në ëndrra projekton plane. As në seks nuk lirohet sepse i ofrohet mundësi e shkëlqyeshme për të dominuar. Nuk di të dorëzohet, nuk di të bëj koncesione. Është i bindur se vetëm tensionimi i tij e ndal kaosin. Me lojrat, me të cilat zakonisht zbavitet Egoni në llogari të tjetërkujtë, apo tjetri në llogari të të katërtit, apo grupa Egonësh në llogari të grupës tjetër. Zgjidhja përfundimtare është lufta. Lojën e Ngushllimit më së shumti e pëlqejnë të luajnë Egonët e zemëruar dhe këtë e bëjnë me Egonët të cilët janë edhe më të zemëruar, se këta të parët. Për Egonët këto lojra janë rite të dominimit dhe nënshtrimit. Egonit i pëlqen të jetë i nënshtruar; posaqërisht aty ku nuk mund të dominojë, pra, nuk ka zgjedhje. Loja më e preferuar e tij – sipas mendimit tim. Është e popullarizuar fraza e tij: Unë mendoj, kisha me thënë, fakt është, s’ka dyshim, etj. Më thuaj, çka mendon ti, a je Egon? A mund të pohosh se je? Sipas mendimit tëndë çka je ti?”

Desha ti them: e çka je ti, çfarë loje ti po luan; çfarë po përpiqesh t’i dëshmosh vetes tënde? Vazhdoi më tuje. Aty-këtu ndonjë Egon i luanë lojrat e shumicës; në të cilat ose gjithmonë fiton, ose gjithmonë humbë, ose janë shumë parashikuese, i mohon ato dhe nisë e luan lojra më të vështira. largohet nga kopeja dhe i bashkangjitet pakicës. Përnjëherë i krijohet ndjenja se i përket elitës dhe kjo i pëlqen. Qëlloja se çka është realiteti – emër i lojës së re në shkallën e parë. Realiteti i Egonit përbëhet nga fantazitë, të cilat i quan ngjarje. Këto fantazi i përcjellë dhe i përpunon në kuptime të reja; këtë proces e emërton si zgjidhje të problemit. Nëse lojën nuk e luan vetëm, luan me shokë: me njerëz, të cilët marrin pjesë në transformimin e aktit duke mos

dysshuar se enigma është reale. Kur Egoni fillon të merret me rebusin semantik, zakonisht me të merret deri në vdekje. Në disa momente të caktuara e vërshon paniku dhe me krejt forcën mundohet t'i bashkojë elementet në diçka të rëndësishme. Në këtë lojë kohën e lirë ia përkushton ndryshimit të botëkuptimit mbi atë se ku bijejnë pjesët e caktuara të rebusit semantik, në ato lokale, shtetërore apo ndërkombëtare.

Egoni beson se komunikimi është bisedë. Nëse nuk është në gjendje të shprehet, ndihet i vetmuar dhe kjo e frikëson sepse ka dro se loja vazhdon pa të dhe se diçka do t'i ikë. Kjo s'do të thotë se ai dëgjon se çfarë thonë të tjerët, apo se çfarë thotë vetë; ai i përgjon vetëm frazat, të cilat i ndërlidhin inçizimet e përshtatshme, të shënimeve, të cilat i emërton "mendimet e mija". Këta shirita janë të inçizuar në shkollat e sistemit arsimor egonomik kur ka qenë Egonomi i ri; në fabrikat e disqeve të hiteve, në të cilat të gjithë së bashku bëjnë muzikë dhe të gjithë së bashku i dëgjojnë, variacionet e temës origjinale, të cilat Egoni më vonë i shton, dhe të cilat i konsideron si dëshmi të origjinalitetit të tij. Në fabrikën egonomike Egonin e kanë kurdisur dhe e kanë orientuar kah e ardhmja. Për Egonin e ardhmja është vend i vërtetë; është i bindur se një ditë do të mbërrij atje; dhe nëse përpiket më shumë, më shpejtë do të mbërrijë. Kur lodhet prej të gjithave, iu shton fantazitë e reja, të cilat i quan ngjarje, e bënë krahasimin e inçizimeve të vjetra me inçizimet e reja. Lojë interesante. Lojë interesante! Derisa nuk e kupton se nuk mund ta mposhtë. Kur e kupton këtë, tërbohet, e kap paniku. Egoekspertëve më nuk iu beson, të gjitha librat i ka lexuar, ka shumë pak gjëra të cilat nuk i kupton. E gjithë kjo është pjesë e rebusit në të cilën e ka humbur shpresën. Nëse problemi është shumë i madh, apo Egoni është shumë megaloman, niset për në Azi dhe kërkon Guru. Dhe një kohë pushon. E ka gjetur lojën e re. Lirinë psikike."

U fashit dhe një kohë të gjatë heshti. E ndjeu s'e dëshiroja që të vazhdojë bisedën. Më në fund tha: "Egoni e ka gjetë Gurun. Habitët. Marrëdhënia me gurun dallon nga ato të cilat i ka përjetuar deri më atëherë. Në fillim mundohet ta zbusë gurun, tenton të luajë me të në stilin: "Sipas mendimin tim a mund ta dish se çka është realja. Guru nuk përgjigjet. Guru sheh atë të cilën Egoni nuk e sheh. Guru e kupton se Egoni edhe para se të mbërrijë e ka instaluar lojën e çlirimit në rrjetin egonomik. Guru e kupton se ai e shfrytëzon lojën e çlirimit si kamuflazhë në përpjekjet për t'u ruajtur si Egon. Mos kërko, po gjej, thotë guru. Derisa Egoni e kërkon çlirimin në të ardhmen. Është i bindur s'e mund të mbërrij nesër apo pasnesër. Askund uk duhet shkuar, i thotë guru; ti veç je në cak, çasti është e gjitha çka nevojitet. Egoni këtë nuk mund ta pranojë. Për të çasti është shumë i ngushtë, hapësirë e ngushtë midis të kaluarës dhe të ardhmes. Në atë hapësirë i mungon oksigjeni, ngërçitet dhe vdes. Për këtë arsye mbrohet. Me kërkim lirie dëshmohej. Dorëzohu, e këshillon guru. Dhe Egoni i dorëzohet: ndjenjave të veta. E këto ndjenja nuk janë asgjë tjetër përpos shprehitë e tij panike. Ego e mbronë kapitalin e tij. Aq shumë ka investuar për jetën saqë tash i pret kamatat. Ndërsa guru i thotë: harroj kamtat, heq dorë nga kapitali. Shtriu në bar dhe vështro retë. Ndale orën: do të ndodhë. Mos kërko, mos prit.

Lejoje le të ndodhë.

Kjo nuk është gjuha, të cilën Egoni mund ta kuptoj. Ndal, i thotë guru, mos nxito, mos i dëgjo emisionet e radios egonomike, dëgjo programe, të cilat i emiton radioja tantriste. Cakun e gjen aty, aty ku je. Mos dysho, beso. Dorëzoju rrjedhës dhe vështro. Mbylle fabrikën egonomike. Pusho së krahasuari. Dashuro, bëhu parimor, përgjegjës. Derisa nuk e grabitë jetën, mund të luash me të. Por kur hasë në dikë që nuk i luan lojrat egonomike, shtrinu bashkë në bari dhe përgjoni. Kjo nuk është

gjuha të cilën Egoni mund ta kuptojë. Për këtë arsye e gjithë këtë ai e përkthen në gjuhën, të cilën e kupton. Dhe kur kryhet përkthimi mbi kokë qëndrojnë këshillat e gurusë. Kërko, dysho, analizo, pesho, përpiqu, nxito, diskuto. Egoni përkthyes është mashtrues. “Kështu që kthehet i njëjtë çfarë ka qenë edhe më heret. Gjithçka ishte kot!”

U largua dhe nuk foli më. Pas gjysmë ore nisi të jehojë nëpër shpellë gërhamat e tij. Unë nuk fjeta. Mbeteja i zgjuar deri në mëngjes.

5

Kur dola nga shpella, era m’i shpoi sytë dhe më mërdhiu deri në asht. Vargmalet e largëta shkëlqenin në diellin e hershëm sikur vargje ishujsh të ngrirë në sipërfaqen e detit. Majat e mprehta linin përshtypje sikur pirreshin mbi majat posht tyre sikur ishin kllloçka mbi zogjë. Majat e mbulluara me borë ishin shumë të larta, shumë të larta!

Ishin edhe indiferente në palëvizshmërinë e tyre. Madje edhe më tmerronin, e njëherazi në mua filloi të lindë mëshira, të cilën i burgosuri ndienë naj xhelatit të tij. Nuk doja të vdisja, e parandieja se në mua ishte përvëdhur ndjenja e lehtësimi, një lloj krenarie posa mendova se do të më mbysin melet dhe se nuk do të vdes në krevatin spitalor. Çfarë çudie, mendova. Egoni është dashuruar në vrasësin e tij. Madje edhe me shkatërrim dua që të dëshmohej. Vdes, pra, ekzistoj.

Australianin u zvarrit jashtë. Nga mjekra dhe flokët të shpirishura në mua u zgurdulluan dy sy të kaltërt. Kishte të veshur pallto të kuqe të mbyllët zansakarase, e cila vende-vende ishte e arnuar, por në përgjithsi në gjendje të mirë. Në këmbë kishte çizme të brejtura, e në shokë thikë tibetase. Ishte më pak i uritur sesa prisja, qëndrimi i tij zbulonte elasticitetin e shtazës. “Qes kurthe” – tha – “kohëpaskohe shkoj në fshatin e afërt dhe

blej çampë. Apo ma sjellin gratë. Më sjellin edhe mish, perime. E kanë përhapë lajmin se në shpellë jeton njeriu i shenjtë i vetmuar me sy të klatërt. Më sjellin dhurata. Dhe e qerasin lingamin tim.” – Buzëqeshi. – “Në këto male të gjithë janë tantristë. Nganjëherë e vras delen e bardhë. Njëherë e kam mbytur një ari. A dëshiron të rrish këtu?”

Shikova nga bregorja brazda-brazda, i ngjante korës trunore, e cila e gërmuar prej kanioneve dhe greminave zgjerohej drejt vargmaleve në horizont. A do të kisha mundur të adaptohem në shkretirë? S’ka dyshim. Në brishtësinë time ndieva farën e mizorisë, e cila në këto kushte të volitshme do të kishte mbijë shpejt, shumë shpejt. Më vërshoi mendimi mbi polaritetin: mbi sinqeritetin tim, të cilin e fsheh fara e gënjeshtërs, mbi modestinë, e cila di të shndërrohet në mendjemadhësi; mbi urtësinë, e cila shpesh është tallje banale; mbi aftësinë për t’u përmbajtur, e cila është fytyr tjetër e imponimit agresiv; mbi ngrohtësinë, të cilën e fsheh fara e indiferencës; mbi spontanitetin, ku buron nga i njëti burim si detyrimi. Nata dhe dita, janë bashk; pozitivonegativ. Derisa e kërkoj lirinë, njëkohësisht edhe i frikohem; e refuzoj për të qenë në gjendje të kërkohej.

E kam pasur rastin, përse nuk e kam grabitur? Kam pasur me mijëra raste; pse i kam humbur? Nuk i kam ruajtur. S’i e kam parandie rastin, menjëherë iu kam vërsulë. Dhe në vrull jam dëbuar. Tantra është aksion pa përpjekje, ka thënë lama Rinpoçe. Mos kërko, po gjej, më kishte këshilluar Jogananda. I pasionuar pas paradokseve në ato këshilla një kohë të gjatë kam parë vetëm lojë fjalësh. “Si tantrist e sundon çastin.” – Ka thënë Rinpoçe, ndërsa unë mendoja se ta sundosh do të thotë ta triumfosh çastin.. për këtë arsye gjithmonë jam zemëruar në dreqnitë e vetëdijës, të cilat më ofronin mundësinë e çlirimit, dhe kur vërsulesha në to, ato zhdukeshin.

Mjeshtri i tantrës është i vëmendshëm si lepur, dinak si dhelpra, dhe i shpejtë si kobra. E unë mendoja s’e po bëhej fjalë për dinakrinë e mashtruesit; për metodën me të cilën mund të kufizohesh dhe të mbrohesh. Kishte pasur të drejtë Australiani: Egoni më kishte mashtruar, këshillat e mësuesëve të mi i kishte rrotulluar me kokë teposhtë. Egoni nuk mund të ekzistojë e të mos-kërkojë. Ai nuk e njeh dinakrinë, e cila është pastërti e zemrës. Nuk e njeh singëritetin dhe brishtësinë. Nëse themi se tantra është metodë, atëherë ajo është metodë vetëm për ta mashtruar Egonin; kjo është e tëra. Kur i shmangesh Egonit, formon hapësirë, në të cilën më nuk je urë midis të kaluarës dhe të ardhmes, midis dëshirës dhe shpresës. Tek atëherë mund të ndodhë dashuria, kënaqësia, zgjuarsia. Diçka bën, diçka ngjan, kishte thënë Jogananda.

“Kot” – Zgërdhihej Australiani. – “Liria është iluzion. Nuk dimë të mos e mbërrimë. Nuk mund ta kuptojmë se nuk ka metodë. Përgjigja fshihet në zemër, ndërsa në botën tonë zemra është muskul, të cilën e transplatojmë, apo e kuptojmë si alegori poetike. Gjithmonë e konsiderojmë si gjësend apo fjalë, kur si akt. Jashtëzakonisht jemi të mençur, të gjitha i dimë t’i bëjmë, të gjitha i kemi. Na mungojnë vetëm: dashuria, liria dhe ideja. Dashuria ndodh, liria ekziston, kuptimi mësohet. Por e kemi humbur aftësinë e dorëzimit. Motoja jonë është: sulmo dhe fito. Sundo, robro, muros. Shndërroje në gjësend. Vrit. Egoni gjithmonë e vretë jetën, të cilën e dëshiron ta jetojë. Egoni të ka çuar në lamaseri dhe Egoni e ka bërë gabimin për të cilën të kanë përzënë. Por, nuk je i vetmi. Shumicën e qesin në borë. Shumë janë dinak, të lidhin me litar dhe të shtynë në shtjellë, e nëse e tërheqë litarin, e prejnë. Por, janë fer: kur bjen në testin e parë, të ofrojnë edhe një shansë kur të qesin në borë. Nëse nuk mund të jetosh pa Egonin, të paktën mund të jesh i vdekur pa të, edhe kjo është formë e çlirimit. Egoni nuk ia ka frikën vdekjes – derisa

është në gjendje të të marrë edhe ty me vete. Por, për të vdekur ai, e ti të jetosh – ai këtë kurrë nuk do ta pranojë.”

“Shikoje këtë vend.” – Ngriti dorën drejt maleve.- “Këtu nuk më duhet të luaj Sipas mendimit tim dhe Qëlloja se çka është realja. Nuk më nevojitet të mbaj maskë, mund të jem ai që jam. Mund të jetoj në qendrën time., derisa periferia mund të shakulliset duke mos më penguar në qendër. Këtu nuk ka gjasa për shpresa të rreme, për grumbullim dëshirash të marra, për ngritjen dhe mbrojtjen e fasadës, për krijimin e mbresave. Më thuaj: kush është ai i cili padurim pret që të mbërrinë gratë dhe t’i sjellin ushqim?

Kush është ai i cili zemërohet për shkak se ka ra borë dhe gratë nuk do të vijnë aq shpejtë? Kush është ai i cili është i lidhur me njërën prej grave dhe dëshiron të ketë fëmijë me dhe të jetojë me të. Kush është ai i cili e dëshiron shoqërimin me njerëz, pas bisedave të marra; i cili pyet se ku do t’i gjej çizmet e reja kur t’i brenë këto të sotit, po edhe mantelin e ri kur të çjerret ky? Egoni ka mbërri, Egonin e kanë qitë jasht, Egoni tash jeton në shpellë. Në Sidnej, në lamaseri, në shpellë, pavarësisht se ku: gjithmonë dhe në çdo vend prezent është Egoni.”

Kutur shkova deri tek shpella për ta marrë torbën, tendën dhe thesin e fjetjes. Kur u ktheva, vetmitari i vetmuar më shikoi dhe gati lutshëm më pyeti: “A nuk ke dëshirë të rrish? Shpella është mjaft e madhe.” Për një Egon, ia ktheva. Për dy do të ishte shumë e vogël. Shumë shpejt do të kishim filluar të luajmë Sipas mendimit tim dhe Qëlloje se çka është realja, veç e kemi filluar. Për disa ditë do ta kishim konstatuar rrjetën egonomike; do të kishim filluar të luftojmë për dominim. A nuk do të ishte dëm? “Dëm është që nuk dëshiron të rrishë” – tha ai “edhe në ferr është më lehtë kur janë dy.”

E ftova të vijë me mua dhe të kthehet në çmendenin egonomike. “Këtë po mendon ta bësh?” – Më shikoi. Duke u

kujtuar i thashë: “Kur isha fëmijë, njëherë pasi që u grinda me prindërit ika në pyll edhe pse menjëherë u joshë të kthehem mbrapa, i thashë vetes: s’dua, do t’ju tregoj atyre qejfin. Nëse tash mbes në shpellë, do të ishte manevrim i njëjtë psikologjik sikurse atëherë. Do të isha përpjekur ta dënoj Egonin. Ende besoj në mundësinë e çlirimit. Të gjitha që m’i the mbrëmë, edhe më shumë ma kanë forcuar besimin. Këtu mund të verbohem se jam tjetër fare. Këtu JAM tjetër. Jam në vizitë. Vetëm në botën, e cila është e imja dhe të cilën nuk mund ta hedhë, mund ta bëj hapin vendimtar. Vetëm atje pyetja e çlirimit shpirtëror ka kuptim; këtu është vetëm gur i çmuar dekorues, gjë e çmuar egzotike. Në qendrën e jetës sime Egoni është ndryshe se sa këtu; është më sulmues, më dinak dhe në panikë më të madhe. Nëse dua ta mashtroj, së pari më duhet ta njoftoj detajisht, e kjo është e mundur vetëm atje ku ai me mua pa pengesa sundon; në rrjetën ekonomike të përditshmërisë sime. Tash më në fund e di se çfarë më duhet të bëj. Krejt çka kam mësuar në këto male; të gjitha që m’i ka përkthyer Egoni në gjuhën e tij të kuptueshme, më duhet rishtazi t’i përkthej në origjinal. Më duhet të mësoj mënyrën e re të të kuptuarit. Gjuhën e shpirtit.”

Rruga e mbarë të qoftë, gërthiti pas meje kur shkela në borë. rrinte para hyrjes së shpellës paksa i krusur, era ia mbështjellëte flokët sikur kur e mbështjellë kurorën e pishës së vetmuar; çdo vijë e pozës së tij fliste se kishte dëshirë të vijnte me mua, por ndiente se i duhet të mbetet aty. “Vështroje këtë vend.” – Me dorë tregonte kah malet. – “Nuk ka shikues, nuk më duhet të aktroj.” Përpos vetes sate, ia thashë në vete. Ishte mjaft larg, kur ai i rrumbullakoi duart para gojës për të më porositur dhe me zë të lartë që mos ta lë shpatin derisa nga ana e djathtë mos ta shoh ngushticën e qafëmalit; dhe përmes saj të mbërrij në fshat, do të më japin ushqim, do të shpëtoj. “Faleminderit dhe me

fat.” – Bërtita, derisa era m’a fërfëlloi borën në fytyrë dhe m’i prridhi fjalët.

Në fillim sharroja deri në gjunjë në borë. pasi që nuk e dija se çfarë kishte nën borë, shumë herë rrëshqita nëpër rrëpirë, kështu e inicova ortekun e vogël dhe së bashku me të herë në prapanicë, e herë në stomak, rrëshqita kah lujina, derisa nuk më ndaloj një shkëmb. Pas pak prej meje nisi të kundërmoj zhgjëndrra e vërtetë. E tëra luante para meje; në maje të bjeshkëve e përgjoja diellin dhe e shndërroja botën në shkënditje të bardha. I mbyllja sytë dhe ecja symbyllur, por edhe përmes qerpikëve në tru më derdhej bardhësia. I friksuar nga verbërimi dimëror mendja më tha se është më mirë të ndalem, ta heq torbën, dhe t’i gjej syzët e diellit (dhe ta kuptoj se me gjasë i kam humbur apo thyer) por në vrullin e forcës m’u duk më e arsyeshme vullnetraisht t’i dorëzohem derisa mos të dobësohet; e dija se më duhet të mbërrij në fshat para se të më zë nata.

Në anën veriore shtresa e akullit përnjëherë u t’hollua. Nga qafëmali, që ishte në anën tjetër të kanionit, shakullonin ernat, të cilat e fshinin borën nga shkrepët e thepisuara, dhe disa nga të cilat i kishin xhveshur. Këmbët e lodhura – të cilat më nuk i ndieja – thuajse vetvetiu dilyn në shteg, i cili vende-vende ishte pa borë – shpiente në luginën shkëmbore poshtë meje. Ndieva lehtësim, i hoqa rrypat, torba më ra në borë, e unë mbi të nën hijen e shpellës, në të cilën ishte e gravuar stema tibetase “përsëritje gurit të çmuar në lulëzim të lotusit”. E përsërita” OM, OM, OM...Kur m’u qetësua zemra, mora frymë thellë dhe bërtita: “aaauuuuummmmmmmmmmm...” Zëri u fundos pa jehonë.

Era i formësonte shfret në kanion në duna shkëmbore valore, të cilat ishin në kontrast, të cilat ishin në kontrast me bardhësinë e shkëlqyeshme të shpative respektivisht të zeza. Nën qafëmali bora pjesërisht ishte fundosur në thellësi dhe kishte

mbuluar njollat e përhirta të gurëve. Në gojë ndieja shijen e njohur shqetësuese. Kisha ndjenjën se përsëri po e përjetojë atë të cilën veç e kisha përjetuar. Ndjenja që aq e fortë saqë m'u ndal fryma. Para meje shtrihej kanioni i errët, në anën tjetër gungëzohej qafëmali. Prapa qafëmali ishte fshati, caku i përpjekjeve të mia. Larg në të majtë në horizont shkëlqente vargu stoik i maleve. Më ra në mend: këtë pejsazh e njoh, këtu veç kam qenë! Pengesa posht meje, pas asaj kodreje, në anën tjetër. “Fshati”, “paraja”, “dijenja”, “vërtetësia”, “dashuria”, “qetësia shpirtërore”. Larg në horizont kurora e shkëlqyeshme e bukurisë së pakapshme (dhe të paarritshme), e cila më mbushë me tmerr. Do të shkoj në kanion dhe do ta kërkoj rrungn mbi dunë, do të bëj çmos që në të mosbie. Do të ngjitem përpjetë, ndoshta mund të mbërrij deri tek qafëmali e nga aty deri në fshat që është në anën tjetër. E mandej rishtazi. Përsëri rishtazi. Dhe përsëri për të njëqindën herë, një mijë herë e kam kaluar këtë rrugë. Çka më shtynë? Në ç'drejtim po nxitoj? Pse po bredhi në jetë? Pse nuk po mund të ndalem, t'i qoj duart nga ajo që është në anën tjetër; t'i dorëzohem kënaqësisë së bukurisë së paarritshme në horizont: panoramës së jetës?

Nata më zuri në maje të shtegut kalimtar. Acarin nuk e ndieja, prej meje gufonte nxehtësia; frymëmarrja nga mushkритë e dihatura kërcente rreth meje dhe formonte re të vogla të bardha. Këmbët m'u prenë, rashë në gjunjë mbi borën e ngrirë nën topin gjigant. Kjo është hëna, të cilën e kam shikuar nga kodra pranë shtëpisë sime, më kaloj. Gjatë muzgut rrëshqisja nëpër arat e brazduara, duke iu ngjitur majës shumë herë u ndala, e shikoja hënën dhe yjet dhe përpiquesha t'i zbuloj fshehtësitë e gjithësisë. Kjo është e njëjta hënë. Edhe unë jam i njëjti. Kam shetitur nëpër botë dhe veten time e kam bartur si bagazh. Nuk mund të bëhem tjetër. Apo i ndryshëm. Unë ekzistoj.

Në fillim ndieja dhimbje në gjymtyrë, e mandej plogështi, mëpas në mua u derdh acari, acar më të ashpër kurrë në jetën time më parë nuk kam përjetuar. Acari e solli edhe marramendjen. Zgurdullova sytë në hënë dhe prisja. Më nuk kisha frikë, kisha vetëm kureshtje. E mandej vetëm halucinacione, krikëllim, shtyrje, dridhje midis vallëzimit të hijeve lozonjare, asgjë e qartë, kurrfarë fantazme për të cilat flet Libri i të vdekurëve, vetëm përzierje, e cila nuk kishte fund. Hëna u kthye, përsëri e kisha mbi kokë, shëndriste, mandej filloi të vezullonte dhe përnjëherë u gjend në dhomën me tavan shumë të ulët, më rrethoi kurora e fytyrave; m'i zbathën çizmet dhe çorapat, dikush m'i fërkonte këmbët dhe ato ngjalleshin. Dikush nga diku ishte kthyer, më kishte gjetur dhe më kishte çuar në fshat.

Në dritën e zjarrit njëra nga fytyrat më është dukur shumë e njohur. U gërmuq mbi mua, sytë ia kapën reflektimin e flakës. “Si ke ajo?” – e foli zeri i paharruar i Joganadës. “Unë të kërkoj e ti më gjenë.” O Zot! Ia mora dorën dhe si i çmenduar fillova t’ia puthë, ia lagëja me lot. Më kapi për qafe, m’a ngriti kokën dhe në gojë m’i derdhi tri gërquamë të rakisë së nxehtë. “Pusho.” – tha dhe m’a mbështeti kokën në jastëk.

6

Të nesërmën u nisëm për në Ladak. Më nuk kisha të ftohtë sepse gruaja, tek të cila bujtëm, për më pak se gjysmë ore m’i kishte thurë një parë dorëza, i zoti i shtëpisë ma dha një shishe raki, Joganada (i artë, plak i artë) m’i huazoï një pal çorapa, Rosinant (gërdalla Rosinant, i cili moti kohë është dashur të ngordhë, ishte shumë më i fortë dhe më i zhdërvjellët se kur më parë) me dëshirë të madhe e pranoi torbën time. Kështu njëri pas tjetrit Joganada në ballë, unë mbrapa, Rosiant në kapistër midis nesh, ecnim drejt kanionit. Posa shkëlyen tehet e maleve –

lehtësimi u shfaq! Dhe në lehtësim erdh forca e re, e me forcën edhe shpresa se përfunduan rreziqet dhe se po kthehem në shtëpi.

Më në fund në shtëpi. Gjatë rrugëtimit shumë herë kemi ndaluar dhe unë flisja, flisja, e flisja, thjesht rrjethte prej meje, derisa Jogananda dëgjonte me shprehje kurajuese të babait, të cilit djali i tregon për ekskursionë aventuriere.

I tregoja për përjetimet në lamaseri. E kuptova se, tash të larguara në të kaluarën, nuk më dukeshin edhe aq të tmerrshme, jo më tepër se diçka që kisha pasur dëshirë ta hedh; diçka që kisha pasur dëshirë ta ruaj si përvojë të çmuar, e cila, megjithatë, për shumë çka më kishte mësuar. Madje edhe ritet seksuale e kishin humbur tonin agresiv dhe ishin bërë shumë “më interesante” dhe dalngadal filloi të më dukej, por edhe burim i shpresës se ndoshta një ditë në të ardhmën diku tjetër me dikë tjetër prvoja do të përsëritet.

Vetëdija se jam i sigurt që po kthehem në shtëpi e shkriu intelektin tim të ngrirë: përsëri me ëndje fillova të persiatë; hyra në kanalin e përvojave të mia dhe fillova të gropoj nëpër të, kisha ndjenjën sikur gropoja nëpër plotninë e përzier të shkronjave dhe fjalëve, me ndihmen e të cilave dëshiroj t’i rregulloj motivet, kuptimet. Jogananda tundi kokën në shenjë pohimi, ishte i durueshëm, miqësisht; në sytë e tij të lagësht ngjyrë gështenje shkëlqente ngrohtësia kurajuese; vetëm vazhdo, thoshin ato, zbrazu, gjuha është e vetmja vidhë, e cila mund të të çliroj. Thashë në vete: kurrë deri më sot nuk kam folur kaq shumë, unë, i cili më me ëndje rri i heshtur, i cili ua kam frikën fjalëve, sepse janë të rreme dhe tradhëtare. Por, a u besojmë menjëherë?

Natën e kaluam në lamaseri të boshatisur sipër fshatit me gjasht shtëpi. Gruaja e re trashalluqe na shpiu shtegut përpjetë dhe na i çeli derën krikëlluese me një çels gjigant. Më voë u kthye me du batanije. Joganada u mbështjellë dhe i mbështetur në mur e zuri gjumi. Unë rrija ndenjmur. I futur në thesin e fjetjesu

mbështeta në derë dhe përmes dritares pa xham e shikoja qiellin. Atje diku, thashë në vete qarkojnë rreth njëra-tjetrës yjet binjake. Afrohen dhe largohen me forcë të barabart.

Qysh tha plaku? Ne e kemi sistemin e ngajshëm në vete. Por, për fat të keq, është prishur. Ego dhe shpirti e kanë humbur tërheqjen reciproke. Ego është fryer, është shkëputur dhe e ka hijesuar shpirtin. Vetëm kur bëhen ego dhe shpirti njëjtë të fortë, të hapur për influenca dhe korigjime të ndërsjella, tek atëherë do të jem i shëndosh dhe normal, ka thënë. Ku është shpirti? Nëse ego është arsya, shpirti është nënvetëdija? Çfarë kuptimi ka e gjithë kjo po qe se nuk është vetëm një poezi, por është dhe (e tillë duhet të jetë tantra) shkencë psikokozmike? Ndarësi, polaritet, sintezë e të kundërtave, integrim, barazim; çfarë domethënje kanë këto shprehje?

Egoni i ka tjerë në lesh metafizik, i ka çarmatosë dhe i ka maskuar me maska metafizike, i ka shndërruar në llafazanëri, të cilën Joganada e ka quajtur poezi të llojit më të pavalershëm. I thashë vetës: më duhet rishtazi t'i përkthej nga origjinali, t'i kuptoj drejtëpërsëdrejti pa interpretimin e egonit. Më duhet t'i kuptoj s'i fakte. Bëhet fjalë për ndarësinë, për coptimin në dysh, për dy pole, të cilat plotësohen. Bëhet fjalë për polaritetin komplementar. Shpirti dhe materia, shpirti dhe trupi, zemra dhe arsyja, shpirti(fryma) dhe ego, subjektiviteti dhe objektiviteti. Nëse është fjala për polaritetin, i cili krijon dhe mban botën materiale, duhet të shfaqet në të gjitha nivelet manifestuese; fizik, elektromagnetik, kimik, biologjik, fiziologjik, psikologjik, linguistik, empirik, emocional. Por, gjithashtu, edhe në të gjitha nivelet materiale prej grimcave më të imta të atomit deri tek kozmosi.

Magneti ka dy pole. Po qe se e ndajmë, nuk i fitojmë dy pole të pavarura, por dy magneta të ri, çdonjëri me dy pole të kundërta, dhe kështu mund të vazhdojmë me ndarje, derisa nuk

arrijmë në nivelin mikrofizik në të cilën bëhet e dukshme se materia është e përbër prej copëzave më të imëta deri tek toka (e cila, gjithashtu, është magnet) deri tek kozmosi (i cili padyshim është, gjithashtu, magnet) i organizuar në parimin e polaritetit elektromagnetik. Krejt çka ekziston manifestohet në formë të çifteve të kundërta, të cilat janë të pashkatërrueshme dhe të paqena njëra pa tjetrën. Negativ dhe pozitiv, errësirë dhe dritë, mirë dhe keq, mashkull dhe femër, majtë dhe djathtë – këto janë vetëm nocione, të cilat na i imponon struktura dualiste gjuhësore, apo edhe gjuha është njëra nga numrat e pafund të variacioneve në temën e polaritetit?

Nëse (siç thotë tantra) bota ameshueshme riprodhohet me seritë e pafundme të variacioneve dhe përmutacioneve të çiftit të kundërt primar (energjisë statike dhe dinamike) përse tantra njëherazi pohon se është e njëjtë dhe se dualiteti i manifestuar është vetëm iluzion, të cilin e krijon vështrimi jonë? A është është unik-ja (vetëmsia) dypolëshe dhe e pandarë sikurse që është magneti? Apo llojllojshmëria e unikës së manifestuar është vetëm numër i niveleve të kompleksitetit të organizmit. Nëse polariteti i të kundërtave është burim dhe model i unikës së manifestuar, ajo njëherazi duhet të jetë edhe bazë e niveleve organizative të dukjes së jashtme. Apo: njësitë më të vogëla (më pak të ndërlikuara apo komplekse) duhet të inkorporohen në ato më të mëdha (më të ndërlikuara) sipas parimit të polaritetit.

Nëse diferencimi i polaritetit është parim i manifestimit, atëherë duhet t'i bëhet kumbarë edhe intelektit. Në çmënuarë zhvillohet dijenia? Në mënyrë dialektike. Tantriste. Teza (thirrja) krijon antitezën (përgjigjen në thirrje) dhe kjo krijon sintezën e cila është tezë e re (thirrje) e cila krijon antitezën e re (përgjigjen në thirrje) e kështu me rradhë: hendboll me top të padukshëm. Sintezë pandërprerë coptohet në tezë dhe antitezë; ky është edhe parimi i manifestimit të esencës. Fara (bindu) me lojën e

energjisë statike dhe dinamike diferencohet në botën gjithnjë e më të ndëlikuar. Sinteza midis poleve “krijon” siuatë të re, e cila e “thërret” antitezën e saj personale dhe kështu “krijon” çiftin e të kundërtave të reja dhe fushë të re energjetike dhe sintezë të re.

Polariteti i jep materies veti, të cilat shqisat tona e vërejnë si të “materializuar”. Tantra thotë se “materializimi” është iluzion i shenjë, respektivisht projektimi ynë, respektivisht dimension i kufizimit të aftësive tona vrojtuese. Fizika bashkëkohore konstaton se pjesët më të imëta të materies nuk janë “absolutisht” prezente, por janë vetëm çaste të potencialit energjetik, të cilat bohën të dukeshme në materie, të prekshme shkaku i çiftit i të kundërtave primare: polaritetit elektromagnetik. Dukshmëria, prekshmëria, materia – këto janë dimensionet e përceptimeve tona, janë projeksione të vetëdijës sonë.

Mendja është e polarizuar sepse nuk e vrojton vetëm një gjë, por dy: objektive dhe subjektive. Ego dhe shpirti janë pole të elektromagnetit tonë psikik: çift i të kundërtave, të cilën e krijon fusha energjetike e vetëdijës sonë. Atëherë kjo do të thotë se krejt çka është në botë është mbrapsht, mbrapsht me neve dhe krejt çka është mbrapsht me neve mbrapsht është edhe në fushën tonë energjetike të brendshme. Atje nuk ka baraspeshë, nëse nuk ka baraspeshë; atje ndodhë çfarë ndodhë; atje është ferri, atje është parajsa.

Tantra është shkencë psikokosmike dhe laborator është fusha e jonë e brendshme energjetike. Kjo fushë e brendshme është manifestim i polaritetit primar: vetëdija dhe nënvetëdija, arsyja dhe instikti, ego dhe shpirti. Problemi nuk qëndron aty ku e shohim, por është aty prej cilit kënd e shikojmë. S’i është e mundur që këtë nuk e kam kuptuar më heret?

Pa materie nuk ka shpirt, pa shpirt nuk ka materie. Esenca manifestohet në polarizimin e çifteve, të cilat në mes vete plotësohen dhe njëri pa tjetrin nuk ekzistojnë. Esenca është e

njëjtë njëkohësisht: brenda dhe jasht, psikik dhe material. Tantristi është shkencëtar psikofizik, i cili si laborator e shfrytëzon trupin e tij, shpirtin e tij, prezencën e tij në hapësirë. Kur e tejkalon polaritetin, “çlirohet”: bëhet mjeshtër. Bëhet Buda.

Në cilin nivel pezullohet sinteza? Sipas ligjit komplementar vetëdija dhe nënvetëdija, gjithashtu, janë vetëm çifte të kundërtave, dy profile të së njëjtës fytyrë. Ajo që krijohet në nënvetëdije, lajmërohet në vetëdije veç e përgatitur, “e përkthyer” në gjuhën, të cilin vetëdija e kupton; krejt çka lindë në vetëdije nga interakcioni i saj me mjedisin, mbinë në nënvetëdije në formë, të cilën nënvetëdija mund ta dalloj dhe ta kapërdi. Kjo rrjedhë e influencave reciproke të dy poleve të psikostrukturës duhet të ndodhë sipas ligjeve të baraspeshës sepse ka të bëjë me shndërrimin e energjisë.

Në nivelin mikrofizik materia nuk “ekziston” por është vetëm mozaik i gërshetuar i mundësive primare. Në mënyrë të njëjtë mund të themi se janë edhe arketipet (shablonet e lindura të sjelljes sonë shqisore dhe intelektuale) ekuivalent psikologjik të konstantës së botës materiale (atomeve dhe molekulave) dhe se, po ashtu, psika nuk “ekziston” tjetër ndryshe por vetëm si mozaik i thurrur i mundësive primare, i cili realizohet(menifestohet) sipas ligjit komplementar. Ajo e cila ngjet në psikë gjatë ushtrimeve tantriste është ekuivalent “subjektiv” i bombardimit të mikrocopëzave në fizikën atomike. M’u kujtuan fjalët e lamës së Madh: “Tantra është shkathtësi e harmonizimit të energjisë së konfliktuar.”

Midis poleve të kundërta të psikës, midis vetëdijës dhe nënvetëdijës, midis arsyes dhe intuitës, midis shpirtit dhe egos mbizotëron fusha e tensionimit. Nëse polet janë të forta, fusha neutralizohet, konflikti zhduket, shpirti qetësohet. Problemi shfaqet kur një pol i të kundërtës forcohet në llogari të polit tjetër: kur ego e anekson fushën, e cila i përket shpirtit (kur

objektivizmi nisë ta shkatërrojë subjektivizmin, asyen dhe intuitën). Apo edhe kontra. Nëse tantra është metodë për mashtrimin e egos, nëse është revolucionar dhe çlirues, është më se e qartë se e liron shpirtin nga burgu i egos, intuitën nga pranga e arsyes, spontanitetin nga prangat e moralit.

Pse për tantrën thonë se është e rrezikshme sikur rrëshqitja nëpër teh të thikës? Pa dyshim për shkak se qëllimi i tantrës nuk është ta shkatërrojë egon, ajo për qëllim ka ta bëjë sintezën, urën midis egos dhe shpirtit. Rreziku qëndron në faktin se këto raporte janë shumë të largëta, që revolucioni të shndërrohet në anarki. I paarsyeshëm, pa ego je i çmendur. Po ashtu, pa shpirt, pa intuitë je i çmendur.

7

Në mëngjes lugina u zhduk, para nesh u shfaq shpati i akullët i qafëmalit.

Poshtë majes Rosinant rrëshqiti. Prekshëm duke uluritur rrëshqiti në akull, dy herë u rrokulisë, në fund u ndesh në shkëmb. Kur iu afrova, në sytë e tija të marra shkëlqente asisoj pikëllimi, saqë nuk u përmbajta dot: fillova të rënkoj. Jogananda më tha ta marr torbën, tendën dhe thesin e fjetjes dhe të nisem më tutje; se ai do të më mbërrij. Tek pas njëqind hapash mora guximin të shikoj përmbra. Me torbë në shpinë, me thes në njërën dorë dhe me shtagë në dorën tjetër më vinte pas. Koka e Rosinantit pushonte në borë, nga fyti i prerë rrjedhnin currilat e zeza. Me gjunjë rashë mbi dhe. Pse, o pse? Forca ime ishte forcë e shpresës se po kthehem në të njohurën dhe të parashikueshmën, , por për t'u rikthyer në gjurmët e ashpërsisë, të cilat tash më ishin pas meje, për to isha shumë i dobët. “Vazhdojmë.” – Tha Jogananda.

Dielli veç perëndoi kur mbërrimë në provincën lindore të Ladakut. Jogananda me dorë tregonte kah vargu i shkëlqyeshëm i

majeve të akullta. “Atje është kufiri me Kinën.” Të heshtur e vazhduam rrugën drejt shtëpive katërkëndëshe të cilat ishin në fund të luginës. Tek shtëpia e parë na ftuan brenda. Na ofruan çampë dhe çaj, pranë vatrës ngroheshim, pinim çang, rreth neve zvarriteshin Tibetasit e vegjël kureshtar prridhësisht të urtë me roba të arnuara. Mandej na çuanë në dhomën mbi ahur. I zoti i shtëpisë hapi kapakun mbi dysHEME, nëpër të mbi ne u shtri kundërmimi i plehut. Nga posht dëgjohej zhuzhurima e këmbëve të bagëtive, blegërima, mekëria. Në dhoma të tilla veç kishim bujtur, në të kaluarën e largët, në Zanskar, Zoti e di se në cilën qafëmali. Ishim shumë të lodhur për të fjetur; kështu që gjithë natën biseduam.

Thashë se realiteti më zbulohet në dy mënyra, respektivisht i njoh dy realitete, ndërmjet të cilave nuk ka lidhshmëri. Për njërin kisha me thënë se është shkencore, objektive, për tjetrën se është religjioze, subjektive. Në esencë po flas për dy mënyrat e të kuptuarit të realitetit, të cilat jo vetëm se janë të ndryshme, por shumë herë janë në konflikt.

Brenda meje banojnë shkencëtari dhe mistiku: i pari pyet në ç’mënyrë, i dyti thotë Pse? I pari peshon dhe krahason, tjetri ndijenë dhe parandijenë. I pari është i arsyeshëm, tjetri intuitiv. Kam ndjenjën se nuk po flas vetëm për dy raporte ndaj realitetit, por për dy pole të psikës sime. A guxoj t’i quaj ego dhe shpirti?

“Patjetër” – u përgjigj – derisa po kuptohemi se po flasim për synimet e psikostrukturës sate, e cila në situata manifestohet në dy mënyra kotradiktore iluzioniste.” I thashë se kontradikta nuk është iluzore po është reale. Ego është agresiv, i pangopur dhe koprrac. Manifestohet me ndihmen e mendimit dhe persiatjes. Përvojën e përkthen në informatë. Shpirti është senzual dhe e ndijenë realitetin, informatat i përkthen në përvojë. Shpirti nuk është agresiv, veçse në mënyrë limbistike nuk di të mendojë, por di të ëndërrojë. Shpirti nuk është racional, është

suptil. Ego me tonë është mashkull, shpirti me tonë është femër. Shpirti është qendër e seksualitetit dhe religjionit, të cilat janë dy anët e të njëjtës medale. Religjioni flet për dashurinë, për besnikërinë, për besimin, për respektin, për lojalitetin.. këto janë nocione erotike. Disa degë të budizmit dhe hinduaizmit janë padyshim erotik haptazi. Shpirti është atavistik, instiktiv, fizik – edhe seksualiteti, dhe besimi në Zot nuk janë racionale. Shpirti është telepatik, ëndërrimtar, profetik, jashtëkohor, estetik. Ego nuk dashuron, por sulmon dhe mbrohet, nuk beson, por dyshon, nuk e kupton tërësinë, por e ndanë, nuk parandijenë.

Ego është “baba”, shpirti është “nënë”. Në instancën shoqëror-politike ego manifestohet në ekstremin e tij si fashizëm (dashuria atërore duhet të fitohet me mund të madh) derisa shpirti në ekstremin e tij manifestohet si komunizëm utopik (dashuria amënore është automatike, ndihmonë dhe kujdeset). Në nivelin psikopatologjik ego në ekstremin e tij manifestohet si psikozë, derisa shpirti si neurozë. Psikoza është mbikëqyrje e çmendur pa ndjenja, neuroza është ndjeshmëri e çmendur pa mbikëqyrje. Në terminologjinë politike ego është djathtist, shpirti majtist. Mund të themi se ego dhe shpirti janë dy parti politike në sistemin parlamentar psikologjik, të cilët luftojnë për pushtet, dhe kur njëri e fiton pushtetin, i burgosë liderët e opozitës apo edhe i pushkaton, dhe anasjelltas.

Në lidhje me këtë i parashtroj tri pyetje, thashë. Më intereson përse tek unë dhe tek shumica e Evropianëve ego e zotëron shpirtin? Nëse tantra është aleate e shpirtit, por edhe, metodë e luftës kundër egos, çfarë metode i përgjigjet atyre tek të cilët shpirti e zotëron egon? Dhe nëse ego dhe shpirti vërtetë janë pole themelore të psikës sime, ku gjenden, ku janë bazat fiziologjike të tyre?

“Çfarë përgjigje i jep vetes për këto pyetje?” – Qeshi Jogananda. “Pasi janë sistematike, ato i parashtron ego. Pa dyshim se veç i ka përgjigjet.”

I thashë se nuk i ka. Mund të them se ego është në kokën, e shpirti në zemër dhe se kjo ende është vetëm alegori dhe atë e lecoksur. Kur ego mundohet ta lokalizojë burim e vet filozofik, këtë mund ta bëjë vetëm me armën e tij të zakonshme: njohjen e anatomisë, konkludimeve logjike. Më ofrohen mundësitë vazhduese. E para, se ego është mori reaksionesh të sistemit nervor qendror, dhe se shpirti është mori reaksionesh të sistemit nervor autonom. E dyta, se ego “banon” në trurin e madh(emërtimi latin cerebrum) e shpirti në trurin e vogël (latinisht cerbelum). Truri i madh e kontrollon sistemin qendror, ndërsa i vogëli sistemin autonom; në të parin gjendet selia e intelektit, në të dytin selia e emocioneve.

Problemi qëndron në faktin se sistemi nervor autonom është i ndarë sipas parimit të polaritetit në dy nënsisteme: i pari, sipatik, e shpejton rrahjen e zemrës, i dyti parasimpatik e stopon. I pari ka të bëjë me situatat e zemërimit, shqetësimit dhe agresivitetit, tjetri është biologjiko-harmonik dhe ka të bëjë me situatat e pranimit, dorëzimit dhe nënshtrimit. Komplementariteti i veprimtarive të tyre e mundëson funksionimin normal të trupit. Problemi tjetër është se (siç më garantojnë neurologët)në formë të njëjtë është i ndarë edhe truri i madh, dhe atë në hemisferën e majtë, e cila e kontrollon anën e djathtë të trupit, dhe hemisferën e djathtë, e cila e kontrollon anën e majtë të trupit.

Neurologët më garantojnë se hemisfera e majtë është seli e intelektit (gjuhës, logjikës) dhe se hemisfera e djathtë është seli e intuitës (imagjinatës dhe krijmtarisë). Derisa e majta mendon dhe zotëron, e djathta ndiejnë dhe parandiejnë. A mund të themi se hemisfera e majtë është shtëpia e egos, dhe e djathta e shpirtit?

“Po” – qeshi Jogananda – “por çka do të themi?”

I thashë se teoria është goxha interesante. Të sëmurëve, të cilëve kirirgët ua kanë prerë urën, e cila i bashkonë dy hemisferat, kanë treguar fenomene të jashtëzakonshme. Dora e majtë bukvalisht nuk ka ditë se çfarë bënë dora e djathtë. Po qe se hemisfera e djathtë(përmes syrit) ka shikuar fotografi pornografike, ata janë skuqur, por nuk kanë mundur të tregojnë se për qfarë ndiejnë turp, apo se çfarë kanë shikuar. Selia e gjuhës dhe e “të kuptuarit” është në hemisferën e majtë, e cila fotografinë nuk e ka parë.

Tek te disa të sëmurë neurologët kanë konstatuar se hemisfera e djathtë i “përcepton” emrat, por foljet jo; se e dallon konstruktin afirmativ, por jo edhe kohen e ardhme dhe kondicionale. Të sëmurët me hemisferë të djathtë të dëmtuar dhe me anë të majtë të trupit të paralizuar nuk e pranojnë(gjegjësisht nuk janë në gjendje ta dëshmojnë) se me ta diçka nuk është në rregull. Të sëmurët me hemisferë të majtë të dëmtuar dhe me paralizë të anës së majtë të trupit janë krejtësisht të rraskapitur. Hemisfera e majtë, selia e koncepteve dhe e argumenteve njohëse, e “kupton” rëndësinë e rraskapitjes, e djathta vetëm ndiejnë dhe nuk paranonë kurrfarë sinjali nga gjysma e majtë e trupit. Të sëmurët të cilët e kanë anën e majtë të trupit të paralizuar mohojnë se e posedojnë anën e majtë të trupit. Njëherazi tek njerëzit pa dëmtime në tru është e qartë se çdonjëra hemisferë me ndihmën e urës lidhëse(**corpus callosum**)ka qasje në të gjitha informatat, të cilat i posedon hemisfera tjetër.

E gjithë kjo na i ofron edhe shpjegimin interesant për teorinë e Frojdit sipas të cilit psika ndahet në të vetëdijshmën dhe të nënvetëdijshmën. E para(ego) gjendet në hemisferën e majtë, e dyta(id) në hemisferën e djathtë: informatat në të parën janë racionale, në të dytën emocionale. Kur diçka instiktivisht kuptojmë, këtë nuk mund ta përshkruajmë sepse ngjarja është e lokalizuar në hemisferën e “panjoftuar”. Në shikim të parë kjo

teori është aq interesante thujse nuk mund të mohohet. Është dëm i madh që nuk është pa gabime.

“Pse jo?” – Pyeti Jogananda.

Iu përgjigja se e anashkalon trurin e vogël, i cili me sipërfaqe është i madh(edhe pse jo plotësisht)sa truri i madh. Dhe jo vetëm kjo, por është edhe më i komplikuar, për këtë garantojnë neurologët të cilët thonë se çdo qelizë e caktuar në trurin e vogël mund të bashkohet me qelizat tjera në njëqind mijë forma të ndryshme, derisa në trurin e madh kjo lidhëshmëri shkon deri në njëmi lidhje. Në shkallën evolutive cerebelumi është shumë më i vjetër se cerebrumi. Madje i ka pasur edhe sytë e vetë, të cilat edhe sot i kemi në formë të gjëndrës pineale(mistikët e lindjes e quajnë “syri i tretë”). Neurologët, gjithashtu, kanë zbuluar se Azijatikët mesatarisht e kanë cerebelumin shumë më të madh sesa Evropianët dhe është e ditur se janë më pak “racional” dhe më tepër “intuitiv”.

Edhe diçka e thenë teorinë mbi hemisferën e majtë dhe të djathtë cerebrale si pole të polaritetit psikologjik.

“Çka?” – Pyeti Jogananda. Fakti se një hemisferë mund ta marrë rolin e tjetrës, u përgjigja. Kur neurologët e mënjanojnë krejt hemisferën e majtë të trurit të madh, e djathta thujse përnjëherë i merr të gjitha funksionet e humbura të gjysmës tjetër. Dhe anasjelltas. Po qe se nuk e largojnë hemisferën e dëmtuar nga koka, dëmtimi do të shkaktojë simptome të caktuara (paralizën, defektin e të folurit, pamundësinë e konkludimit, probleme gjatë kordinimit, etj). Por nëse hemisferën e dëmtuar e operojnë dhe pas shumë vitesh, simptomet përnjëherë dukshëm do të zbutën. Kjo do të thotë se gjithsecila hemisferë veç e veç mund të veprojë sikur janë te dyjat në njërën, por vetëm nëse mbetet vetëm.

Problem i ngjajshëm shfaqet kur i afrojmë dy magnetë. Fusha e tyre vepruese midis tyre shtrembërohet; kur magnetetë i

largojmë, vijat e fushave të tyre përsëri marrin formën e rëndomtë. Sipas ligjit të polaritetit themelor vetëdija mund të jetë vetëm fushë elektromagnetike, e cila krijonë morinë e ndodhive elektromagnetike në tru dhe nerva. Po qe se e coptojmë magnetin, i fitojmë dy magnetet. Por nëse e ndajmë trurin, atëherë nuk i fitojmë dy gjysma, por dy cerebruma dhe derisa mos t'i vëjmë njërin pranë tjetrit, mesvete i deformojnë fushat e tyre elektromagnetike të (vetëdijës). Kur e mënjanojmë hemisferën e dëmtuar (kur i largojmë magnetet) fusha e tjetrit normalizohet.

Ego dhe shpirti pra janë prezente në të dy hemisferat, edhe pse vetëm në njërën aktive, e në tjetrën pasive. Baza e polaritetit është katërfishore; cerebrumi dhe cerebelumi, dy hemisfera të cerebrumit, dy hemisfera potenciale të reja në çdonjërin veç ekzistuese, dy hemisfera të cerebelumit. Mesiguri ego banon në cerebrum, edhe pse në ego është fara e shpirtit dhe anasjelltas. Qetësia shpirtërore, çlirimi shpirtëror, nirvana, etj. mund të jenë vetëm gjendje të integruara të katër elementeve në mes vete. Jungu e ka konfirmuar se një numër i madh pacientësh të tij nga fundi i terapisë së suksesshme kanë filluar të shohin ëndrra me motive me katër elemente, të cilat kanë qenë simetrikisht të renditura në formë të mandalës. A mund të themi se mandala si psikogram paraqet kuptimin intuitiv për katër hemisferat e dy trupave tanë të harmonizuar? Dhe përse në lamaseri më kanë thënë se mandala katërfishore në aktin seksual tantrist (akti i dy çifteve) është burim i energjisë, e cila mund, nëse është mirë e udhëhequr, t'i ngrisë pjesëmarrësit në nivelin mbishqisor dhe në gjendjen e harmonisë së brendshme? Dhe përse e kanë potencuar se duhet të jetë e udhëhequr mirë se përndryshe psiqikisht mund t'i shkatërrojë pjesëmarrësit? Po më duket se, e përfundova, ego dhe shpirti janë në kokë. Sikur që më ka pas thënë lama i Madh: problemi është aty prej nga e shikon.

“Përgjigjmu në një pyetje”- Më tha Jogananda – çka u bë me ato dy tjerat?” Për to nuk kam përgjigje, i thashë.

“As unë nuk i di” – qeshi – “edhe unë vetëm mund të supozoj. Përse tek Evropianët ego e ka mbizotëruar shpirtin? T’i referohemi historisë. “Mendoj, pra, ekzistoj”. Ego është agresor dhe shumë gjatë ka qenë i suksesshëm. E ka pushtuar natyrën, e ka shkelur hënën, e ka pushtuar kozmosin; me sukseset e veta është rritur dhe është dëshmuar. Aq shumë ka shkëlyer sa që edhe shpirti është dashuruar në të. Ego ka krijuar mburojë me sukseset e tija dhe kështu është fryerë saqë e ka çekulibruar barasëpeshën e mandalës, ka shkaktuar lëndimin, sakatosjen e asaj, për të cilën ka folur. Njeriu është i sakatosur, bota është e sakatosur. Ego e ka realizuar gjendjen psikotike. Despotët burgosin poet: ego ka frikë nga shpirti. Tantra është neutrale, nuk është tjetër përveçse metodë. Por, ama është metodë e çlirimit, jo e shtypjes. Për këtë arsye ego i fryer nuk mund të marrë nën mbikëqyrjen e saj, kështu që bëhet në anën e shpirtit. Kësaj ego i friksohet. Tantra është princi trim, i cili me ithtarët e tij kontrabandon në shtetin ku sundon Ego despoti, i hapë dyertë e burgjeve dhe i liron të gjithë të burgosurit e Egos, impulset dhe dëshirat e prridhura, të gjithë poetët, muzikantët dhe lodrat, i mobilizon në forcë sulmuese dhe i nisë në luftë kundër tiranisë. Ke thënë se qëllimi i revolucionit është vendosja e socializmit psikologjik. Nuk guxon të bëhet qëllim rrëzimi i egos, por formimi i sistemit dypartiak, bashkëpunimi për mirëqenien shpirtërore. Për këtë arsye tantra është aq e suksesshme. Dhe për këtë arsye është shumë e rrezikshme. Çfarë lëvërdie ke ta fitosh botën nëse e humbë shpirtin? Çfarë lëvërdije ke nëse e kthen shpirtin mbrapa por njëkohësisht e humbë botën?”

“Ura” – thashë – “kur kam ardhur rruga më është shfaqur simbolikisht si tentim kërcimi mbi të çarat në urën e akullët të shpirtërisë sime. Vetëdija më qiti përpara se jam vetëm pjesërisht

njeri, çfarë mund të bëhem, dhe çfarë kam pasur dëshirë të bëhem. Përpara më qiti dëshira që kam pasur për ta takuar dytëshorin, i cili më përcillte në jetë, sikur hije e veprimeve të mia racionale, kurrënjëherë largë, por asnjëherë shumë afër për të qenë në gjendje që ta prekë. Dytëshori ka qenë uni im emocional, shpirti im, e pasi që një kohë të gjatë e kisha prolonguar, urat midis nesh ishin rrënuar dhe ishte krijuar jazi të cilin intelektin im i ngathët dhe hetues nuk do të kishte mundur ta kapërcejë pa ramje katastrofike në errësirë dhe çmenduri. Për këtë arsye kam ardhur tek ju. Kam shpresuar se do të më ndihmoni t'i kapërcej çarjet në urën e ndërgjegjës sime. Këtë edhe e keni bërë. Faleminderit. Më prutë deri tek njohja se shërimi, pas të cilit lakmoja, nuk guxoj ta paramendoj si rindërtim të urës së rrënuar, por si ndërtim të urës së re. Kjo urë nuk është jashtë meje, diku në të ardhmen, në jetën time, e ndar nga unë. Ajo është në mua, në trurin tim. Tantra është metodë ndërtimi.”

“Unë nuk do të kisha përdorur alegori të tilla statike” – buzëqeshi – “tantra nuk është murosje, por lojë. Mund të të them se duhesh krijuar situata për lojë dinamike midis poleve të psikës sate, për ndikim të ndërsjellë aktiv, për komplementaritet, për të cilin ke thënë se e krijojnë dhe e mbanë botën materiale. I harmonizuar do të jesh vetëm kur e harmonizon ritmin e psikës sate me ritmin e kozmosit. Nëse të ndjekë mendimi, je rob; nëse të ndjekë instikti, je rob. Nëse luhatesh midis ideve dhe shqisave dhe anasjelltas, për çdo ditë apo edhe për një çast, ende je rob. Liria fshihet në ide, e cila njëkohësisht është emocion, dhe në emocion i cili njëkohësisht është ide. Tantra është emër i kësaj varësie reciproke. Tantra është edhe metodë, me të cilën varësinë reciproke e mbërrinë, dhe mandej e mbanë.”

Rreth mesditës kur i çela sytë dhe shikova nga dritarja, para shtëpisë pash ushtarin me revole në brez dhe automatik në dorë të mbështetur në xhip ngjyrë hiri të mbyllët. “Jogananda.” – thirra. Heshtja m’u përgjigj. Nuk ishte më.

Ngadal shkova në dhomën e madhe. Tek vatra qenë të ulur Indusët e uniformuar. I pari me supore dhe shirita oficerësh në mëngë m’u afrua. “Emri juaj” e kërkoi në anglishte. Ia thashë. “Jeni të arrestuar.” – shkurt e tha dhe i dha shenjë tjetrit, i cili e nxorri revolen dhe ma drejtoi. Me ashpërsi më kapi për bryli dhe më shtyu kah dalja. “Torbën.” – u ktheva. – “Ajo është problem i ynë.” – angulloi oficeri dhe me gjest i urdhëroi ushtarit të mos hamendet. Jasht para meje u tund fytyra jo e gëzuar e nikoqirit. Prej ti rrodhën orteqe fjalësh. Kisha ndjenjën se ai i kishte lajmëruar ushtarët, dhe se tash po mundohet të arsyetohet se nuk ka pasur rrugëdalje.

Pas gjysmë ore mbërritëm në kampin ushtarak në bregun e lumit. Rreth meje me duar në shpinë sillej siku(*qytetar i provincës Sikkim – mbretëri në zonën e Himalajeve, në lindje të Nepalit: kryeqytet Gantok-u. p.p*) i gjatë dhe mustakoç, i cili u prezentua si major Sing. Ishte i sjellshëm, por shumë i vëmendshëm, habitshëm më shikonte, por njëherazi edhe rrept.

“Çfarë po bëni në këto vise?” – më pyeti. Eh, sikur ta dija se çfarë po bëj, thashë në vete. Çfarëdo që të them, do të tingëllonte marrëzishëm. Vetëm rrudha supet. “Jeni në zonë të ndaluar, pa leje.” – ngriti tonin. “Nëse nuk tregoni se për çfarë arsye jeni këtu, këtë do ta konsideroj si pranim të fajësisë.”

Pozita ime, aq e ndryshme nga ajo që më kishte ndodhur javëve të fundit, ishte e pabesueshme, madje qesharake. Fillova të qeshë. “Qesharake, a?” – Me shikim më shigjetoj majori Sing dhe m’u duk se bukur shumë e dëshprova. “Shumë qesharake” – iu përgjigja – po më ofroni respekt, të cilin nuk e meritoj. Kur iu kisha thënë se javëve të fundit kam spinuar nëpër male, edhe pse

jo për Kinezët, Rusët apo Amerikanët, por vetëm për veten time personale, këtë nuk do të ma kishit besuar. Mund t'ju them se jam plotësisht i pafajshëm.”

U ndal para meje dhe më shikoi. “Nuk po ju besoj asnjë fjalë. Në torbën e juaj kemi gjetur fotoaparatin, filma, hartën gjeografike të zonave kufitare dhe fletore me shkrime në gjuhën angleze dhe në një gjuhë tjetër, të panjohur. Keni skicuar numër të madh fshatrash, lamaserish dhe qafëmalesh. Për kë punoni?”

“Nuk e kam ditur se jam në zonë të ndaluar. E kam humbur rrugën nëpër male. Kërkoj falje dhe po ju premtoj se në të ardhmen do të jem më i vëmendshëm. E tash a mund të shkoj?”

Jo” – u përgjigj shkurt – “nesër do t'ju çojmë në burgun ushtarak në Leh. Do t'ju merrë në pyetje oficeri i sigurisë kombëtare të Indisë. Do t'i kontrollojmë të gjitha shkrimet e juaja, çdo fjalë dhe do ta dëshmojmë se jeni spiun i rusëve. “I rusëve” – protestova – “e pse jo i amerikanëve?” “Edhe i rusëve edhe i amerikanëve” – e theksoi – “edhe të tillë veç kemi nxënë.”

Më shpien në një tendë më të vogël me krevat, pranë hyrjes e kishin vendosur ushtarin buzëvarur me automatik në dorë, m'a kthyen thesin e fjetjes dhe m'a dhanë edhe një tjetër. M'a sollën drekën: *nan*, bukë indijane e ngajshme me pogaçen; *vindallo*, ushqim që përgatitet me sos dhe mish viçi dhe orizë të verdhë – të fërguar. Gjellë më të shishme, dhe më të begatshme nuk kam ngrënë prej se kam ardhur në Ladak.

Fare nuk bregosesha se çfarë më priste. Ushtarët paraqisnin botën në të cilën gjërat në të shumtën kishin kuptimin e asaj çfarë iu përcaktojnë fjalët. Përsëri m'u mundësua të bisedoj me veten time. U mbështjella me thesin e fjetjes dhe u shtriva në krevat, dhe iu çasa gjërave, të cilat më ishin më të vlershme, më pak të përkohëshme sesa burgosja ime. Më shigjetoi ndjenja se me rojtarin para derës ndihem pabesueshëm i

lirë. Këtu nuk kam nevoj të supozoj se çfarë pret majori Sing nga unë. M'a tha: të vërtetën. Te dytë e dinim njëfarë të vërtete. Nuk ka kurrfarë dyshimi në të vërtetë se a je, apo nuk je spiun. Në mendime u ktheva në shtëpi: në botën e samsarës, në botën e të vërtetës së konstruktuar. Nirvana mbet diku larg nëpër male, ndoshta ka vdekur në sytë e Dolmës së vogël, ndoshta është shuar në zemrën time, e cila nuk ka mundur ta pranojë pandjeshmërinë e dimrit dhe vdekjes.

Në kokë më vlonte. Mendimet nisën të shtrembëroheshin, të shkëndiheshin, të troshoheshin, të tundoheshin, të shkapërderdheshin në tufa shkëndishë, të shkriheshin në shablona të shkëlqyeshëm logjik. Shpirti m'u tërbua. Gjatë gjithë ditës dhe gjithë natës zgjati transferimi, rimbjellja dhe shthuarja. Kur në mëngjesin e hershëm u fut koka e Joganadës plak, as që më interesoi ta pyes se ku kishte qenë, prej tij as nuk kërkoja t'i shpjegojë ushtarëve se jam i pafajshëm, për gjitha këto nuk më premtonte koha.

“Jogananda” – thirra duke e tërhequr brenda në tendë. E prangova për krevati, e vëreja se donte diçka të thoshte, se ka risi, por nuk i jipja rast, së tepërmi më ngutej. “Bisedonim për konceptin tibetas të zbrazësisë. Kuptimi më ikte. Tash e di. Zbrazësia nuk gjendet ndërmjet gjërave, siç kisha menduar më heret; zbrazësia gjendet në vetë ato. Ajo që i plotëson gjërat, që u jep “realitet” është projektimi im. I plotësoj, iu jap formë me vështrimin tim. Realiteti i manifestuar është proces diferencues i polaritetit themelor; tek tash po e kuptoj se çka do të thotë kjo. Tash po e kuptoj se çfarë kuptimi ka thënja se gjithçka është NJË, se KREJT është NJË, se është e NJËJTË. Natyra e Esencës është psikofizike, shpirti dhe materia janë dy fizionomi të së njëjtës fytyrë. Jam i bindur se psika në nënvetëdije është e lidhur me materien. Deri tek kjo bindje më kanë çuar ëndrrat. Keni thënë se joga e ëndrrave është përgjim nga këndi në të ardhmën, se

ëndrrat janë një lloj spiuni, ndërmjetësuese në mes vetëdijës dhe nënvetëdijës. I kam ëndërruar gjërat, të cilat më vonë i kam përjetuar: e vërteta në një kontest tjetër, por të pandryshueshme. Ngjarjet kanë banuar në mua si mundësi primare, pare se të ngjajnë. Apo koha m'i ka imponuar kallëpet, të cilat e kanë formëzuar rrugën time. Kam ndjenjën se kanë qenë ngjarje, të cilat më heret i kam ëndërruar e më vonë i kam përjetuar, harmonizim i faktorëve të jashtëm me faktorët e brendshëm; ajo që më ka pritur në të ardhmën materiale, veç ka qenë prezente në nënvetëdijën time. Joga e ëndrrave ma ka mundësuar t'i përceptoj ato gjasa të ngjarjeve në të ardhmën, sikur koha të jetë iluzion dhe se gjasa e të ngjarit dhe realizimit të saj të jenë të njëkohëshme.”

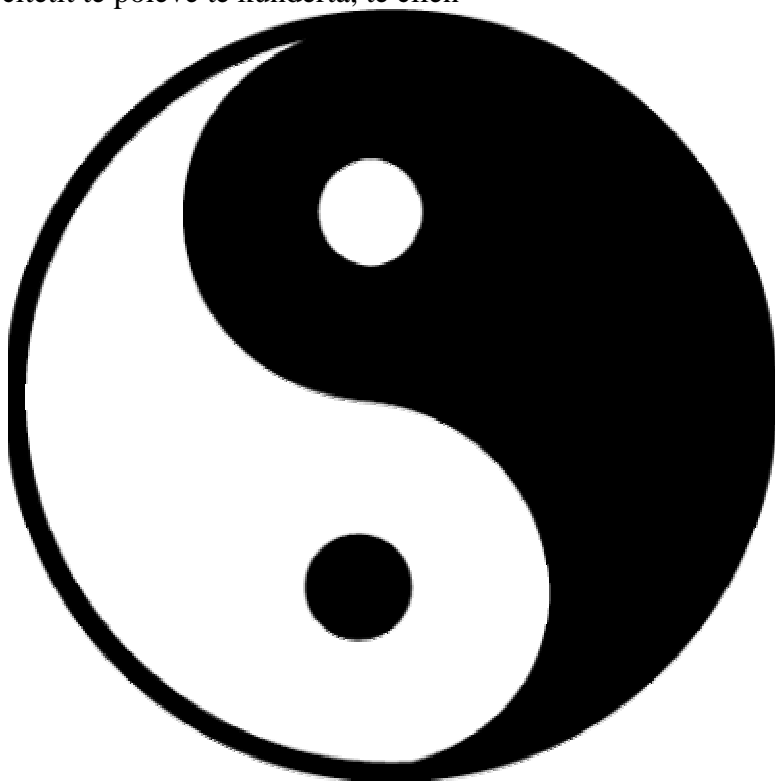
“Në lidhje me këtë” – vazhdova më tutje – “më zbulohet kuptimi i disa nocioneve tjera, të cilat në fillim ishin vetëm fjalë. Më duket se **maja**(iluzion) induse dhe **avixha**(mosdija) budiste e tregon gjendjen e shpirtit zbulues, i cili botën e REALIZON, i cili realitetin e krijon nga partikulimi i procesit dinamik të marrëdhënieve reciproke; i shpirtit, i cili i kupton seksionet në zhvillim sikur janë statike dhe i emërton GJËRA. Tash po e kuptoj edhe kuptimin e vërtetë të parimit tantrist se duhet t'i shikoj gjërat ashtu siç janë. Kam menduar se më duhet t'i shikoj si statike, si njësi të pavarura. E në të vërtetë i shoh gjërat ashtu siç janë, kur ta kutpoj se nuk janë gjëra por forma, të cilat shpirti i projekton në rrjedhën e gërshetuar dinamike të marrëdhënieve reciproke. Kurrë nuk kam shpresuar se tantra do të më ndihmojë që në mënyrë të re t'i kuptoj zbulimet e fizikës bashkohore. Fizika bashkohore e kupton botën si rrjetë e vetëmjaftueshme të ngjarjeve në mes vete të gërshetuara dhe të varura, midis të cilave asnjëra nuk është burim i tjetrës, edhe pse në mënyrë direkte njëra ndikon në të tjerat dhe të tjerat në njërën. Zoti është merimangë dhe bota është rrjeta e tij, keni thënë se: Brahma e ka

krijuar botën në atë mënyrë që është shndërruar në të. Bota është **Lila**, vallëzim i Zotit dhe ai vallëzim është Zoti dhe Zoti është fati. Zoti nuk është jasht botës, nuk e ka REALIZUAR, nuk e ka inicuar procesin sikur të ishte ndonjë makinë. Zoti vetë ËSHTË proces. Zoti është hiç. Pasi që procesi krijohet nga hiçësia, nga zbrazësia. Zbrazësia i penetron gjërat. Fizika kuantike e ka konstautuar se është e pamundur që grimca më e imët e atomit(e cila është vetëm shkallë e procesit) të kuptohet e pavarur nga hapësira në të cilën gjendet, sepse i përcakton vetitë e hapësirës. Përndryshe mikrogramet nuk janë njësi të pavarura, por janë vetëm energji të ngjeshura, të cilat e tejshkojnë krejt hapësirën, e cila ËSHTË hapësirë. Atë të cilën shpirti e përcakton si materie është vetëm formacion i shkallëzuar i hapësirës në procesin e pandalshëm të krijimit. Mikropjesët(protoni, antiprotoni dhe pioni) mund të krijohen plotësisht në mënyrë spontane (pa burim të dukshëm) prej vakumit dhe në të pa gjurmë zhdukën. Zbrazësia nuk është e zbrazët, përkundrazi përmban potencialin e të gjitha formave dhe shabloneve të mundshme në nivelin mikromaterial. Zbrazësia është e gjallë dhe dinamike; esenca lindë prej saj dhe në të vdes. Hapësira, koha, materia dhe zbrazësia janë vetëm dimensione të fushës së veçant energjetike, në të cilën çdo ngjarje varet prej të tjerave dhe të gjitha varen prej njëres. Shpirti është njëri nga aspektet e manifestimit. Pa shpirt materia është e paqenë, njëjtë sikur që nuk ka kohë pa hapësirë dhe hapësirë pa kohë. Fizika bashkëkohore më ndihmonë t'i kuptoj edhe pohimet se Brahma njëherazi është edhe **Atman**, se shpirti kozmik njëherazi është edhe shpirti im personal, se zbrazësia më tejshkon, se Zoti është në mua. Dhe se, po qe se nuk jam i pist, e reflektoj sikurse sipërfaqja e ujit që e reflekton hënën. Fizika moderne më ka ndihmuar ta kuptoj metaforikën e filozofëve mistike të lindjes, derisa, shqyrtimet

mistike, të cilat i kam përjetuar, më kanë ndihmuar ta kuptoj vërtetësinë e pohimeve abstrakte të fizikës bashkëkohore.”

Pas pushimit vazhdova më tutje. “Kur e kuptova se krejt është vetëm lëvizje, i gjithë krijimi dhe zhdukja, së pari më ka interesuar sipas cilave ligje rrejdhe ai proces. E kuptova se ligjet natyrore të shkencës tradicionale janë vetëm projekte intelektuale, karakteristika të hartës gjeografike të njohurive tona. Esenca e të gjitha ligjësive të procesit së manifestuar të Esencës mund të jetë vetëmjaftueshmëria. Në çdo çast mund të ngjanë vetëm ajo që në atë çast ka gjasa pra ajo që është e pashmangshme. Është e mundur vetëm ajo e cila i plotëson kërkesat e situatës duke mos lënë tepricë apo pamjaftueshmëri: ajo që e ruan apo rishtazi e vendosë komplementaritetin e të kundërtave. I vetmi ligj është varësia reciproke e të tërës nga e tëra. Një natyrë të tillë vetëqëndruese të botës e paraqet edhe teoria e fizikës bashkëkohore, sipas të cilës mikrogrimcat nuk bashkohen me të tjerat, me njësitë më të mëdha, por bashkohen me njëra tjetrën dhe kështu gjithsecila grimcë kontribuon në krijimin e grimcave tjera, e të gjitha këto së bashku kontribuojnë në krijimin e copëzave, të cilat iu ndihmojnë për të ekzistuar. Bota krijohet vetvetiu nga ndikimet reciproke, mbahet në qiell me lidhësa të këpucëve vetanake. Natyrisht, varësia e ndërsjellë e tillë nuk mund të imagjinohet në dimensione të zakonshme hapësirë- kohë, në të cilën dominon mendimi logjik. Prezencën e të tërës në të tërën mund ta parandiesh vetëm në momentin kur në copëza nuk shikon më objekte materiale por i kupton si ngjarje në nivelin relativ, në të cilin reciprokisht mbahen hapësira dhe koha. Po më duket se e vetmja dhe (e pashmangshme) mundësi e ligjësive së procesit, ku ne marrim pjesë si bartës të shpirtit, është komplementariteti i polaritetit themelor. Dy mijë e pesqind vjetë përpara se ta dëshmojë shkenca bashkëkohore këtë në mënyrë intuitive e ka zbulur dhe

metaforikisht e ka shprehur në mes tjerash dega e filozofisë së lindjes dhe filozofia taoiste. Esenca e botës (misteri i mandalës) është Tao, burim kozmik, dhe ky burim është parim i reciprocitetit të poleve të kundërta, të cilën

Jin-jang

Kinezët e quajnë **jín-jāng**, tekstualisht ana e errët dhe e dielluar e kodrës. Jin, ana e errët, e simbolizon feminitetin, tokën, forcën, dorëzimin, qëndresën, pushimin, vjeshtën dhe dimrin. Jang, ana e ndritshme simbolizon burërinë, qiellin, ditën, agresivitetin, depërtimin, lëvizjen, pranverën dhe verën. Jin dhe jang të

pandashëm, pjesë lëvizëse e tërësisë dhe në ekstremin e tyre çdonjëri përmban farën e tjetrit: pranvera përmbanë farën e vjeshtës, vjeshta veç e ka farën e pranverës. Në mashkullin është prezente fara e ferës, dhe anasjelltas. Tantra flet për varësinë reciproke të energjisë statike dhe dinamike, parimi i komplementaritetit polar është i njëjtë. Gjithçka lëvizë.

“Vetëm diçka nuk e kam të qartë?” – vazhdova pas një heshtjeje të gjatë. “Mandala. Derisa e shikoj si simbol i harmonizimeve të të kundërtave, si psikogram, si paraqitje gjeometrike të rrugëve të cilat çojnë në qendër të psikës, atëherë e kam të qartë. Pa vështërsi mund ta imagjonoj edhe si sexogram, si paraqitje e bashkimit të aspekteve të polaritetit themelor; si paraqitje e rrugëve, të cilat çojnë në qendrën e përvojave transcendentale. Deri në një masë të caktuar mund t’ia paraqes vetes edhe si kozmogram, më saktësisht si paraqitje e zanafillës së botës. Mund ta imagjinoj se pika në mes të mandalës paraqet animin primar të Esencës së pandashme sipas manifestimit dhe mund ta imagjonoj si eksplodim të trekëndshave nga rrethi paraqet polarizimin e energjisë statike dhe dinamike dhe manifestimin e botës nga ndikimet e tyre reciproke. Po më duket se mandala është simboli më i lartësuar, sepse në mënyrë statike e paraqet procesin dinamik dhe e shpreh realitetin e tërësishëm të manifestuar të shpirtit dhe materies në të gjitha nivelet ekzistuese. Vetëm diçka pandërprerë po më ikë. Pika në mes të mandalës. Nëse e paraqet Esencën e pandashme, në momentin para eksplodimit të madh para krijimit të polaritetit komplementar dhe diferencimit të tij në më shumë dimensione të dukjes së jashtme, kjo do të thotë se koha dhe hapësira kanë zanafillë, pra po që se kanë fillim, atëherë duhet të kenë edhe mbarim; dhe këtë nuk po mundem ta harmonizoj me teorinë e procesit, e cila krijohet nga hiçi dhe është e vetëmjaftueshme.”

“Natyrisht se nuk mundesh” – tha Jogananda – “në fillim e ceke përgjigjen, tek mandej ke parashtruar pyetje. Ndërroje rradhitjen.” Një kohë të gjatë mbeta i hutuar me kuptimin e fjalëve të tija; në fund më është duhur ta pranoj disfatën.

“Mandala është paraqitje dydimensionale e multidimensionalitetit.” Deklaroi. – “Çfarë do të thotë kjo?” iu përgjigja se mund të paraqet vetëm një aspekt dhe për këtë arsye është vetëm e përafërtë.

“Nuk është e përafërt” – tha ai – “përshkrimi mund të jetë i përafërt, por simboli kurrë. Simboli gjithmonë e paraqet tërësinë. Simboli është dritare, i cili me organizimin e pjesëve të tija ta mundëson vështrimin e natyrës së burimit të tij. The se mandala paraqet zanafillën e botës, eksplodimin e madh, i cili e ka krijuar kohën dhe materien, dhe se yjet akoma ndiqen njëra pas tjetrës, kozmosi akoma kryqëzohet. Po të besoj. Por atë të cilën e sheh ajo varet nga këndvështrimi yt. Procesi po të shfaqet si pasojë e eksplodimit të madh sepse po e shikon nga kjo planetë e jo nga planetat tjera. I ceke vrimat e zeza dhe polaritetin elektromagnetik. The se vrimat e zeza e gëlltisnin materien, e cila përmes tyre zhduket në hiçësi. Çfarë bëhet mandej me të? Po qe se insiston në faktin se koplementariteti është ligj bazik, proces, me këtë ti logjikisht supozon ekzistimin edhe të vrimave të bardha, të cilat nënkuptohet se janë të padukshme. Nëse vrimat e zeza e gëlltisnin materien, të bardhat e krijojnë dhe ja ku e ke jin-jangun tënd. Nga errësira në dritë, dhe nga drita në errësirë. A të kujtohen mësimet shkollore se çfarë ngjante kur e mbulon megnetin me karton dhe mbi të i hudhë disa grimca hekuri. Grimcat do ta marrin formën e motivit, i cili e paraqet kahjen e forcave magnetike. Ai motiv do ta ketë formën e numrit tetë. Por pasi që emitimi i forcave magnetike është trodimensional, mund t’i imagjinosh si krofne të fryera me vrimë në mes. Dhe nëse e imagjinon se kozmosi është magnet, e

sipas teorisë tënde të komplementaritetit të poleve duhet të jetë, hapësira, koha dhe materia lëvizin përgjatë vijave magnetike, lindin nga vrima në mes dhe përsëri kthehen në të. Nëse e imagjinon modelin në formë të tetëshës, dydimensionalisht mund ta imagjinosh sikur materia vlon nga pika qendrore në një anë – e për këtë mund të thuhet se vjen nga vrima e bardhë – dhe mandej vazhdon e ndarë përgjatë lakores së tetëshës dhe në fund kthehet nga ana tjetër përgjatë lakoreve të djathta ku më nuk lëvizë e ndarë, por afrohet derisa vrima e zezë mas ta shtyjë mbrapa në qendër, në zbrasësi, prej nga përsëri vlon përmes vrimës së bardhë. Po qe se procesin e shikon nga këndvështrimi i vrimës së bardhë, ndërmjet lakoreve të majta të tetëshës do t’i shohësh se si yjet largohen njëra prej tjetrës. Krijimin e tyre nga vrima e bardhë vetes në mënyrë hapësinore do t’ia interpretosh si eksplodim i madh. Po të ishe në anën e kundërtë të tetëshës, do të kisha pasur ndjenjën se kozmosi po ngurtësohet dhe koha do të kishte rrjedhur mbrapa kah vrima e zezë. Dhe nëse e imagjinon tetëshën si model dydimensional të realitetit multi dimensional, do t’i vëreshë me miliona vrima të zeza e të bardha dhe se kozmosi derdhet në hiçësi dhe se krijohet nga hiçësia në të njëjtën kohë në vende të panumërta dhe do ta kuptosh, po ashtu, se përse vrojtuesit nga Toka i duket se hapësiara në skajet e saja është e lakuar. Kjo është lakorja e krofnës elektromagnetike. Mandala e paraqetë atë të cilën e shikon nga planeta, në të cilën gjendesh. Paraqet atë që e sheh dhe atë se çfarë je ti.”

9

Më çonin kah kamioni ushtarak, rojtari me automatik më vinte pas. Botën e kishte mbuluar mjegulla mëngjesore, ushtarët

në radhë dilnin nga ajo dhe në të prapë zhdukeshin si lugetër, diçka ngarkonin në rimorkjo, vozitësi e nxente motorin. “I tregoni” – e luta Joganandën, i cili më vinte pas – “I thoni s’e po gabojnë se gjithë kohën kam qenë me ju.” Nisi të zgërdhihej: “me ushtarakët nuk di të merrem vesh. Ajo është sikur kur i shurdhëri i bërtetë të shurdhërve.” Nga mjegulla doli figura e madhe e majorit Singa me pallto ushtarake të trashë; e shoqëronte truproja me dy çanta. Ishte e qartë se kishte vendosur që personalisht të më dorëzoj organeve të sigurimit shtetëror; ende ishte i bindur s’e e ka zënë peshkun e madh; shpresonte në gradim, dëshironte të bëhej kolonel. U nisëm. U ula në ulëse të drunjët midis dy ushtarëve. Përballë i kisha edhe pasë ushtarë, midis tyre ishte edhe Joganada, i cili vendosi të më shoqëroj deri në Leh. Në errësirë nën ceradë, e cila i rrihte anësoret e rimorkiot, sytë i shkëlqenin si të macës së egër. Edhe pak, më shigjetoi, edhe pak se më kurrë nuk do t’i shikosh, këta sy të paharruar të njeriut të vetëm në botë i cili më plotësoi më dëshirë që (të paktën për një çast) të futem nën lëkurën e tij.

Ngjau më shpejtë sesa shpresoja.pas dy orësh tundjeje nëpër rrugën me gropa kamioni u ndal. Njëri prej ushtarëve ngriti fundin e ceradës dhe e zbuloi luginën e borës së dielluar. Prapa saj në kodrën shkëmbore shkëlqenin muret e lamasërisë Tikse. Në dorë ndieva pëllëmbën e Joganandës. “Po shkoj t’i vizitoj miqët” – e tha sikur arsyetohej. “Përqafoje jetën dhe në asgjë mos shpreso.” Zhdërvjellshëm si njëzetvjeçar kërceu mbi zgrapin e rimorkiut. Ushtarët ia hedhën pas bohçen, bataninë dhe shtagën, e pash kur u gërmuq për t’i mbledhur, mandej u lëshua cerada dhe përsëri nisëm të luhateshim.

Në fytë më gufoi. Më vërshoi dëshira që të kërcej në bisht të rimorkios, ta shqy ceradën dhe t’i them: “Joganada, falënderit dhe me fat!” Por në të njëjtin çast zëri në mua pëshpëriti: “Ama i lumtur është, nuk i duhen fjalët boshe,

përschendetja është përschendetje: kthehesh, dhe shkon. I lëshohesh qetësisë së vetëmisë dhe zhurmës së vetëmisë sate. Por prapë: ka shumë fjalë të cilat nuk i kemi thënë, ka shumë gjëra për të cilat kisha pasur dëshirë të më sqarohen; përse gjithçka duhet të mbetet në ajr, gjysmë e shpjeguar, pikërisht tash kur po më duket se zgjidhja është shumë afër? Apo ndoshta me fjalën e fundit m'i tha të gjitha që vlejnë për t'u mbajtur në mend?

Hetimet zgjatën katër orë. Kashmirasi me kapelë myslimane në kokë i shfletonte shënimet e mia. Nganjëherë diçka shkruante dhe më parashtronte pyetje, të cilat fare nuk kishin të bënin me kundërvajtjen e ashtuquajtur. A ke vëllëzër e motra? A të pëlqen më shumë kriketi apo futboli? A jam katolik apo protestant? Sa banorë i ka Jugosllavia? Kohë pas kohe vënte gishtin në ndonjë shkrim në sllovenishte dhe kërkonte përkthim. Në të vërtetë në çdo situatë ke në dispozicion vetëm një hap, vetëm një potez. E lexoja. – “Ai potez e përcakton përfundimin. Nëse hapi është i drejtë e potezi dinak, problemi zgjidhet dhe kundërshtari të bëhet aleat.” Më pyeti përse të gjitha shënimet nuk janë në gjuhën angleze. Iu përgjigja është kështu sepse jamë bilingual; e përdori gjuhën në të cilin mendimet shfaqen; në të shumtën fare nuk jam i vetëdijshëm se cilën gjuhë e përdori, procesi është krejtësisht automatik.

Në fytyrë i refleктоhej mund gjithnjë i më i madh. Ishte i bindur se diçka po fshihja, e njëherazi zhytej në përmbajtjen e shënimeve të mia sikur në zalli. Shikonte se si të lirohej nga unë, por kishte frikë se mos po i kalon spiuni nëpër gishtrinjë. Në nivelin e problemit, të cilin përpiquej ta zgjidhte, shënimet e mia mbi tantrën i dukeshin si gjuhë misterioze; sa ma shumë që mendohej të depërtonte dhe t'i përkthej në diçka të përdorshme, aq ma shumë grabiste në boshllëk. “Problemi nuk është aty ku e sheh, por atje prej nga e shikon.” – e lexova në shënimet e tija. Qeshja ime superiore, të cilës nuk mundja t'i rezistojta edhe më

shumë e rriste kokëçarjen e tij. Mbi tavolin midis nesh shtriheshin të njëjtat fjalë, por në vend se të na afrojnë, ato veç ma tepër na largonin. M'u kujtua tregimi i Henrit për dy murgjit, të cilët kishin pasur ëndje të madhe për të pirë cigare por nuk kishin mundur të pajtoheshin rreth asaj s'e a guxojnë të pinë derisa luten. Në fund ishin pajtuar që çdonjëri prej tyre ta pyes abatin e vet. I pari ishte kthyer i skuqur dhe i qortuar, ndërsa i dyti me përgjigje pozitive. "E pamundur" – ishte çuditur i pari – "çfarë e pyete abatin?" "E pyeta s'e a guxoj të lutem derisa pi cigare." – Ishte përgjigjur i dyti.

"Çfarë plane keni?" – më në fund psherëtiu inkvizitori im humbës. – Varet nga ju" – me gjentilitet iu përgjigja – përndryshe me dëshirën më të madhe këmbë e duarë do të isha zvarritur deri në aeroport dhe me aeroplanin e parë do të kisha fluturuar deri në Delhi, e prej aty drejt në Londër. Pas heshtjes së mundimshme u ngreh mbrapa dhe vrenjtshëm tha: "Nëse më premtoni se nuk do të ktheheni, atëherë jeni të lirë." U ngrit dhe i mori shënimet e mia. I mbylli. "Këto do t'i mbaj." Ngadhnyeshëm më shikoi; disi iu është dashur të më hakmerret. Kot e lusja, shpjegoja, kërcnoja: të gjitha shënimet, filmat e fotografuar madje edhe fotoaparatin, m'i konfiskoi. "Ankoku në Delhi." – Tha dhe krah më krah e hapi derën.

Në koridor i vrenjtur u mbështeta në mur dhe gati sa nuk qava. Pa shënime ndihesha i plaçkitur: anonim sikur nuk ekzistoj. A ishte e tëra e kotë? U shtanga. Në të vërtetë a më duhet që gjithmonë të shkruaj për përvojat e mia? A nuk mund vetëm të jetoj?

Në zyrë të kopanisë ajrore indiane rezervova biletën për në Delhi për të nesërmën pasdite. Administratori më tregoi se e kisha zënë fluturimin fundit; dimri është në prag, Ladaku përgatitej për hibernimin gjashtëmuor. Të kisha qëndruar vetëm edhe pak javë atëherë vetëm ushtria do të kishte mundur të më

evakuoj. Deri në nisje kisha në dispozicion edhe një pjesë të madhe të ditës, natën dhe mëngjesin. U ndala tek kafeneja “Pamposh” (barakë nga të tri anët e çelur) kisha dëshirë ta pi (sikur të kishte qenë) pas një kohe të gjatë ajo që vërtetë është kafe. Kur hyra brenda pashë shumë perëndimor; tash rrija vetëm pranë tavolinës kërcëlluese mysafir i vetëmuar, i çuditshëm, zog vonestar. Më pas shkova në restorantin “Drimlend” dhe porosita një gjellë të pashishme me emrin “**lasa çou-menin**”. Shikim më iku nga dritarja dhe u fiksua në majet e largëta. Atje është vendi i ëndrrave, thashë me vete. Mandej më shkundi: jo! Nuk është! Ai ishte realiteti i drejtëpërdrejtë i parregullët, i ftohët si copë akulli, i nxehtë si goditja mirë e shenjuar. Atje këtë që tash jam duke e ngrënë do ta kishin quajtur ushqim. Haja “**lasa çou-mein**” në restorantin “Drimlend”. Uau! Kujt nuk do t’i kishte rrjedhur pështyma? Iu këtheva reve të ëndrrave të përditëshmërisë së njohur: botës së kategorive, të gënjeshtreve të mëdha dhe të vogëla. Egoni përsëri u shpërngul në rrjetën egomike.

Mbrëmja afrohej, Leh ishte vdekshëm i qetë dhe i zbrazët, askund nuk më shkohej. Askund, përpos... Eca deri tek stacioni i autobusëve, mora një xhip-taksi dhe i thashë taksistit të më çoj deri në Thiksey. Derisa ngjitesha kodrave kah ndërtesate lamaserisë, zemra më rrihte nga shqetësimi kur mendoja sesa do to befasohet Jogananda kur të më sheh. Por nuk ngjau ashtu. Në këndin e tretë hasa në të; më priste; me siguri ka shikuar nga dritarja dhe më ka parë duke ardhur. “Si është tash ajo?” – buzëqeshi. Ti më kërkon, e unë të gjej. Por tash është koha e fundit ti të më befasosh ndonjëherë. “E ndoshta do ta bëj” -ia ktheva – “për këtë kam ardhur.”

Më çoi në sallën e madhe. Në vatër flakronte zjarri. Murgjëve ende iu kujtohesha. Më ofruan çaj të yndyrshëm, çamp dhe shikime gjentile. Me Joganandën u ulëm në bankën pranë vatrës. I tregova se zyrtari i sigurisë shtetërore m’i kishte

konfiskuar shënimet dhe filmat. Dhe se ndaj kësaj jam indiferent, jam pajtuar. E ndoshta është edhe më mirë kështu. I thashë se aeroplani niset tek nesër; jam kthyer për t'i sqaruar disa gjëra, të cilat nuk më janë të qarta. – “Çfarë gjërash?” – Më pyeti.

I thashë se gati të gjitha më janë të qarta të cilat më heret nuk i kisha, më mungon vetëm peri, me të cilin do mund t'i qepë copëzat me tërësinë. Tash është krejt kaos, plotëni mbresash, këndvështrime të reja, lëvizje të brendshme, koncepte të reja, mundësi të reja. Por ende nuk kam shprehur të reja. Por para se gjithash, tash e di se çfarë kam ndjekur dhe çfarë kuptimi kanë fjalët, të cilat përpara i kam përdorur si lidhëse të thurjeve të mia teorike.

Shunjata (zbrazësia) do të thotë se format janë të pandara nga konteksti; se nuk ekzistojnë vetvetiu sepse forma e figurës dhe forma e prapavijës së saj, siç është forma ime e jashtme dhe e brendshme e botës, e cila më rrethon. E kjo njëherazi m'a zbulon idenë e përgjithshme të gërshetimit të tantrës, idenë e botës si fushë të funksioneve reciproke. Këtë fushë e imagjinoj si numër të pafund pikash vese. Po qe se e shikoj njërën në të e shoh reflektimin e të gjitha të tjerave dhe gjithsecila e reflekton njëra tjetrën dhe nëse këto pika vese i imagjinoj si simbole statike të procesit dinamik, atëherë kam mbërri deri tek koncepti **Lila**, vallëzimit hyjnor, apo loja kozmike e Shivës. Lindorët Lilën e kanë zbuluar intuitivisht perëndimorët racionalisht. Por Lila është një dhe ngërthen të gjitha njohjet e mundshme për veten.

“Atëherë nuk ka problem” – qeshi Joganada – “je çliruar.” Dhe më shikoi gati dhimbshëm, sikur prindi fëmijun, kur e humbë lodrën më të dashur.

Ende nuk jam i lirë, i thashë. Tantra m'a zbuloi të vërtetën paradoksale për me “qenë” në esencë do të thotë “mos me qenë fare”. Për hirë të dëshirës për me qenë, më mungon

kurajo të jetoj me të vërtetë. Pasi që nuk mund ta pranoj vdekshmërinë time, nuk mund ta kuptoj s’e të jeshë dhe mos të jeshë janë pole të të kundërtave reciproke, të paqena vetvetiu. Pasi që e refuzoj njohjen mbi pashmangshmërinë e mbarimit, në vend s’e të shpërngulem, të jetuarit më duket si diçka që më përket; nuk e marr seriozisht. Ditëve të fundit më ka ngjar që shumë herë ta shikoj vdekjen në sy dhe sipas parimit të vjetër krishter “e kam jetuar ditën time sikur është e fundit” edhe pse as kjo nuk ma ka sjellë ndjenjën e çlirimit. Ky është i vetmi problem, të cilin ende nuk e kam izoluar krejtësisht, i thashë. Çfarë është ai “çlirim”, të cilin (eventualisht) e kërkoj? Çka është zgjuarsia? Në çka, dhe nga çka të zgjohem?

“Po, dhe çfarë po të duket?” – m’a shkeli syrin mjeshtri i madh i tantrës.

Po më duket, iu përgjigja, se disa gjëra nuk po më “duken” më; i kam lidhur. Se si kualiteti i pranimit varet nga adekuatiteti i pranuesit. Ushtari, i cili ia kishte dhënë shënimet e mia hetuesit, padyshim se ishte analfabet; ai në to ka shikuar vetëm shkarravina në letër. Hetuesi i ka kuptuar fjalët, por në to ai ka kërkuar të gjej kontekst, që nuk kishte. Se në çdo situatë jemi dy, unë dhe mjedisi, dhe se mjedisi është fati im i çastit dhe se në çdo situatë në dispozicion e kam vetëm një hap – fjalë të tilla dhe të ngjajshme nuk i ka kuptuar në kuptimin e përcjellur psikologjik, sesi janë të paramenduara, por është munduar t’i kuptojë tekstualisht, si burime informatash për faktet e gjalla. Ndoshta dikush tjetër në to do të kishte parë vetë përpjekje për t’u shprehur në mënyrë poetike, radhitje aliteracioni ritmik, të cilat duhen të krijojnë efekte estetike dhe në bazë të së cilave do t’i kishte pranuar apo refuzuar. I treti përnjëherë do t’i kishte kuptuar si përshkrime të dinamikës psikologjike dhe ndoshta madje do t’i kishte kuptuar se vlejnë edhe për të personalisht në atë çast. Ju, përshembull, do t’i kishit kuptuar si nivele, të cilat

ndoshta mbesin edhe për mua të pakuptueshme, i cili i kam shkruar. Dhe kështu me radhë.

Të gjitha këto metoda kuptohen njësoj logjikisht, njësoj të vlerëshme, njësoj objektive, por edhe për dallimet midis intuitës dhe kuptueshmërisë. Po më duket se intelekti krijon mendime dominuese. Shumica e doktrinave dhe ideve filozofike janë vetëm forma të avansuara të lojës “Sipas mendimit tim”. Njohuria krijohet vetëm në zemër. Zemra është e mençur, ajo kupton drejtëpërsëdrejti. Urtësia nuk mund të keqpërdoret. Derisa dijenia më shpesh është në shërbim të djallit sesa të Zotit. Një kohë të gjatë kam besuar se shkenca është neutrale. Por, nuk ish. Shkenca ish artefakt kulturor, e cila i reflekton motivet e bazës ekonomike, nga e cila është zhvilluar: maksimalizimi i profitit, shfrytëzimi ekonomik i kohës, ekspansion në llogari të gjithçkahit që është kundër. Kjo s’do të thotë se unë jam njëri nga ata ëndërruesit e vonuar të Rusosë, të cilët besojnë se rrota mund të kthehet mbrapa. Unë them se vetëm liqeni objektiv mund të reflektojë hënën objektive. Aspektet e reales, për të cilat nuk ekzistojnë organet pranuese, për neve nuk ekzistojnë. Liqeni objektiv ju reflekton të atillë çfarë ju shikoj unë; dukjen e juaj të jashtme. Liqeni subjektiv më reflekton të atillë se çfarë ndihem. Por nuk mund ta shoh se në ç’mënyrë ju më shihni; sikur që ju nuk mund të shihni se si çka unë ju shoh juve. Liqenet janë të turbulluara. Në ç’mënyrë ta njoh realitetin e juaj subjektiv? Në ç’mënyrë ta njoh realitetin tim objektiv? Në atë mënyrë që të shpërngulem në juve; në atë mënyrë që të dal nga vetja? A ekziston mundësia që të takohemi në gjysmë të rrugës? Kam ndjenjën se ky është ai bashkim, për të cilin flet tantra. Në aktin e suksesshëm seksual tantrist partnerët çlirohen nga maskat dhe përnjëherë njëri tjetrin e kuptojnë në mënyrë objektive dhe subjektive; çiftohen dhe ndiejën së bashku, sikur ndienë vetëm njëri...

“E çka po ndien në këtë çast?” ndërhyri Jogananda. “Se je përfundimisht i lirë?”

Pas një heshtjeje të gjatë i thashë se në këtë pyetje nuk mund të përgjigjem. “Po më duket, me që ra fjala, se në këtë fenomen ka diçka jashtëzakonisht të gabuar.”

10

Diku afër, në thelbin e kërkimit tim, shtrihet problemi nga i cili nuk mund të marr qëndrim, i thashë. Sikur vetë qëndrimi të jetë problem. Kur më shtrëngon nyja, e cila në çdo përpjekje, për t’u çliruar, edhe më fortë më shtrëngon. Medje edhe ju jeni pjesë e këtij problemi, i thashë. Ju atë nyje edhe më shumë e keni shtrënguar. Kam ardhur me shpresë s’e do ta preni atë nyje dhe të më çlironi, e ju me udhëzimet e juaja më keni pru – thuaj se gati, por jo plotësisht, sepse ende kam edhe pak shpresë – deri tek vetëdijësi se fare nuk më konsideroni si person serioz. Madje as problemin tim nuk e merrni seriozisht. Kam bindjen se në llogarin time keni bërë humor të zi. Shumë herë kam pasur një ndjenjë sikur po më mashtroni. Për juve kjo ka qenë vetëm lojë, bukur shumë gjakatare; derisa unë derdhja gjak, ju qesheshit.

“Derisa ishim në bjeshkë” – foli ai – “ke pas përmendur një poet evropian, Dante. Kinse ai e paska zbuluar se rruga për të dal nga ferri çon përmes tij, ashtu disi. Por, kur them tantra: nga errësira në dritë. Po qe se kjo është e sakt dhe nëse me të vërtetë ke ardhur tek unë me barrë shpirtërore dhe unë e kam rënduar edhe më shumë, të kam fundosur në të, në qendrën e saj, atëherë tash do të duhej të ishe afër daljes nga ajo. A je? The se të kam mashtruar. Në ç’mënyrë?”

I thashë se fjala mashtrim nuk është përkatëse. Në të vërtetë ka qenë dinakri, karem, një lloj xhudoje mendore, hendboll me top të padukshëm. Nuk keni sulmuar, keni pritur që unë të vërsulem dhe gjatë çdo vërsuljeje ju më keni dhënë edhe

pak shtytjeje. Ka qenë sikur vërsulem në murë, derisa ju gjithë kohën vetëm më keni nxituar. Ju kam thënë s’e po e kërkoj të vërtetën, zgjuarsinë, iluminimin, integrimin e nuk e di se çfarë tjetër jo, e ju nuk më keni thënë: eja. Mundimin tim e kam përshkruar me radhitje metaforash, dhe për çdo njëren keni thënë se janë shumë ilustrative; më keni thënë të veproj ashtu siç ma merr mendja se duhet bërë.

Të gjitha këto, po më duket, kanë qenë vetëm idetë e mia, e ju i keni zënë, këta topa të padukshëm. Shpesh në mënyrë intuitive, para se t’i adaptohem, më keni shtyer në to. Përmes juve vetes sime i kam dhënë gola. Çdo herë kur e kam sulmuar egon ai e ka bërë formë të mbrojtjes së tij. Çdo përpjekje për të mos menduar është bërë mendim. Çdo sulm ndaj hartës gjeografike të projekteve të mia është bërë projektim shtesë. Çdo tentim ikjeje zinxhirit tim ia kam shtuar edhe nga një hallkë. Ju e keni ditur se çfarë po ndodh dhe jeni kënaqur në meshën time të dhëshprimit. Gjithmonë, gjithmonë keni brohoritur dhe kobshëm më keni përqeshur. Mbytu. Harroje të shkuarën, harroje të ardhmen, shpërngulu në të tashmen. Kam dashur të bëhem si ju, por në çdo tentim jam bërë i atillë çfarë nuk dua të jem. Mirë e keni ditur se çfarë po ndodhë, e nuk më keni treguar.

“Në ç’mënyrë u paska dashur ta bëj këtë?” – nisi të qeshej. – “Ke ardhur tek unë dhe më ke thënë: unë kam hall. Po kërkoj çlirim shpirtëror. Unë kërkoj që të zgjohem. Unë jam i preokupuar me egon tim. Unë po humbas në labirintin e projekteve të mia. Në ç’mënyrë të shpëtoj? Këtë më ke pyetur. Pyetjet ia kanë përshkruar iluzionit realen, e cila ka qenë problematike. Pyetjet e tua kanë qenë problem; si është duhur të ta them këtë? Mos është dashur të të them : harroje problemin tëndë, mos u brengos më? Problemi ka qëndruar në faktin se ti nuk ke mundur ta harrosh atë. Po të kisha thënë: pajtohu me të, mesiguri se në këtë do të kishe parë shenjë se në ty ekziston

njësia e pavarur, njëfarë “uni”, i cili mund të vendosë, dhe pra, të pajtohet. E nëse kisha thënë, se nuk mund të bëshë asgjë sepse problemi është i pazgjidhshëm, këtë do ta kishe interpretuar si shenjë se “uni” yt nuk është i pavarur, veçse është viktim i fatit të pandihmshëm. Po qe se kisha thënë se problemi yt qëndron në faktin se ti mendon se ke problem, do të më kishe pyetur: në ç’mënyrë ta ndërprej procesin e të menduarit? – Në çfarë mënyra të ndërprej e të mos mendoj se kam problem? Ta kam thënë: mos kërko, por gjej, sepse po qe se kërkon do të gjeshë. Të kam thënë të bëhesh Buda në çastin kur e kupton se veç je i tillë. Rrugëdalje më të drejtëpërdrejtë nga kokëçarja jote nuk kam mundur të të ofroj. Dhe çfarë ke bërë? I ke gllabruar fjalët e mia dhe i ke gozhduar në derën e burgut tëndë si teza dogmatike. Muret e burgut i ke të stërmbushura me vërejtje të tilla, ide dhe barcoleta. Si dekorues i hapësirave të tua shpirtërore je i pashoqë. Përvojat e tua bëhen eksponate muzeu thuajse para se t’i përjetosh. Vlerën e jetës personale e vlerëson me shkëlqimin e atij muzeu të brendshëm, me pasurinë shpirtërore personale, siç e quanë ti. Ke ardhur tek unë dhe ke vajtuar: oh, sa shumë më mundon, po prridhem, i tëri jam i murosur, nuk kam hapësirë, në të cilën do të kisha mundur të jem vetja ime. Ke qenë i bindur se ke mundësi që antikviteteve tua shtosh edhe një eksponat muzeu: çlirimin shpirtëror dhe atëherë çdo gjë do të jetë në rregull. Ke qenë i bindur se gjithçka do të mbetet në rregull kur përnjëherë të tërës i shton edhe diçka, e jo kur ta lenë të tërën. Kur po të them ta lësh, nuk po të them ta hedhësh, por ta lësh aty ku është, e tillë çfarë është. Çfarë duhet bërë me njeriun e tillë? Me njeriun, i cili në fillim nuk ka guxuar fare t’ia pranojë vetvetes se problemi i tij është krejtësisht tipik, i rëndomët, problem i të gjithë njerëzve dhe i gjitha kohërave, por ka qenë i bindur se problemi i tij është shkaku i arsimimit të tij, guximit shpirtëror dhe me të gjitha së bashku i jashtëzakonshëm, i veçant? Ke ardhur tek unë dhe ke

tentuar të më joshësh në lojën tënde, në të cilën me ndihmën time do ta kishe dëshmuar se je njëfarë njësie, njëfarë “uni” i pavarur, i cili mund t’i mbikëqyrë ndjenjat e tija, , jetën e tij dhe mjedisin.. Nuk ke qenë plotësisht i ndershëm ndaj meje, edhe pse nuk ke qenë i vetëdijshtëm kësaj. Ke ardhur deri tek një përfundim se në këto gjëra kam autoritet të caktuar dhe me këtë ke dashur t’i japësh lojës tënde seriozitet dhe ligjitimitet. Po, unë ta kam lejuar të më joshësh në lojë. E çfarë më është duhur tjetër të bëj? Kam luajtur me ty dhe jam shtirur se po e luaj lojën serioze, se vërtetë ke ego, nga i cili mund të çlirohesh, nga i cili nuk të duhet të çlirohesh. Ke të drejtë: e kam shrytëzuar forcën e vërsuljeve tua dhe të kam oerientuar në situata, të cilat kanë qenë forma të koncentruara të bindjeve tua se duhesh të luftosh për diçka kundër diçkahit. Edhe pse ke menduar s’e po e luajmë të njëjtën lojë, unë gjithë kohën e kam luajtur lojën tjetër. Kam shpresuar se në fund do të abstenosh dhe se do kuposh se në këtë lojë me mua nuk ke gjasa të fitosh, sikur që nuk mund të fitosh në lojë me jetën apo me elementet e tjetërsuar të psikës sate. Se do ta kuptosh se nuk mund të fitosh në luftë kundër vetvetes sikur që nuk mundesh, ta puthësh veten në gojë.”

Ishte sikur kur e humbë dheun nën këmbë. Fillova ta humbë ekulibrin. Doja ta ruaja, por njëherazi më joshte që t’i dorëzohem rrëshqitjes.

Natyrisht! Kërkoja metodë, por nuk kishte, kërkoja mënyrë, por nuk gjeja, kërkoja shteg, e nuk gjeja, kërkoja përgjigje në pyetje, e cila ishte e parëndësishme. Problemi është i pazgjidhshëm sepse është i imagjinuar. Po, e vërtetë është se më ka thënë: se jam i marrë sepse jam shumë i mençur. Jeta nuk është problem; problem është bindja ime se jeta është problem. Dorzoju rrjedhës, më kishte thënë. Dhe kam provuar, të gjitha fuqitë e mia i kam angazhuar në përpjekjen për të jetuar papërpjekshëm. Por nuk kishte rrjedhë të cilës unë duhesha t’i

dorëzohem. Unë vet jam rrjedha. Kur i kundërvihem rrjedhës, i kundërvihem vetes sime. Kam qenë i bindur se gjendja e iluminimit- ndritshmërisë është diçka jashtëtokësore; diçka nga e cila mund të fitoj diçka. A nuk ka thënë Buda se asgjë nuk ka fituar nga zgjuarsia e tij dhe pikërisht për këtë e quanë zgjuarsi plotësisht e pavarur?

Mjeshtri plak, dinak si dhelpra, syçelur si lepuri, i shpejtë si kobra, në çfarë mënyre fantastike më ka tërhequr për hunde! Më ka bind se problem është ego im, shpirti, intelekti im. Po qe se e mësoj t'i qetësoj majmunët e mi mendor, problemi do të zgjidhet. Bëhu i vëmendshëm, më kishte thënë. Dhe jam bërë. Jam mundur ta arrij mbikëqyrjen e frymëmarrjes. Plaku më shikonte. Edhe pas gjitha përpjekjeve të dështuara, pas gjithmonë njohurive të reja se nuk mund ta arrij gjendjen e të mos-menduarit; se nuk mund t'i qetësoj majmunët e mi; se nuk ka shef, i cili do të mund ta bëjë; se ai shef i dyshimt është vetëm njëri nga majmunët, ende nuk e kisha të qartë se plaku përpiqej të më shtynte për murin e padepërtueshëm, të m'a zbuloj se nuk ka mendimtar të mendimeve, njohës të dijenive dhe se koncentrimin e vërtetë e thej pikërisht me atë që “unë” të koncentrohem në mendimet e “mia”. Është mundur të m'a zbulojë se mendja gjithmonë është e bashkëkoncentruar. Gjithmonë kur mendon është e bashkë koncentruar në atë për të cilën mendon. Mendja nuk është asgjë tjetër përveçse radhitje mendimesh.

Këtu dhe tani, njëqind herë m'a kishte përsëritur këtë. Le të jem i vëmendshëm vetëm çastit. Dhe ky ishte truk. Me koncentrim në çast e kam vërejtur s'e po më joshin imazhet, kujtimet, dhe idetë për të ardhmen. Kjo distancë kohore më ka dhënë ndjenjë se jam “mendimtar”, i cili është i ndar nga rrjedha e “mendimeve të tija”; se jam, pra, akter dhe mund që rrjedhën e mendimeve të mia ta ngushtoj dhe ta qoj deri në çast të pastër. Por çasti më ikte. Tek kur e kapja të tashmen, ajo veç bëhej vrage

në kujtesën time dhe në fund më dukej se nuk vëreja asgjë që nuk ishte veç e shkuar dhe se ajo të cilën unë e quaja vetëdije, ishte vetëm përshkrim mbresash të çastit në kujtesë, derisa e tashmja e pastër është vetëm rrjedhë e parëndsishtme dhe se në praktikë fare nuk ekziston, e kjo do të thotë se është e pamundur të jetohet në çast sepse gjithsecili çast njëherazi veç është njohje e mosprezencës së tij. Për këtë arsye përjekja dështonte.

Apo, edhe jo... Apo, edhe jo! Sepse mendimet, për të cilat pohoj se janë kujtime, nuk ngjajnë në të shkuaren, por në të tashmen. Mendimet e mia për të shkuaren dhe për të ardhmen ngjajnë tash, vetëm këtu dhe tani, në këtë çast. Kjo s'do të thotë se nuk ka çaste, kjo do të thotë se nuk ka asgjë tjetër PËRPOS çastit. Vetëdija ime mund të bëhet e vetëdijshme VETËM të tashmes, çka do që të bëj, gjithmonë është e tillë. Plaku nuk më paska mashtruar ashtu siç kisha menduar. Më joshte në kurth, në të cilën jam munduar në të gjitha mënyrat ta shtie në dorë atë që ndodhë vetvetiu.

E ka përqaftuar lojën, të cilën ia kam ofruar, i ka pranuar rregullat: se ego është problem, dhe se mund ta mposhti. Pas çdo provokimi priste që me atakimin në ego ta demsotroj forcën dhe pavarsinë e tij. Në kurth kam ra sepse kam besuar se është e mundur: që ego duke e sulmuar vetveten mund të zbutet. Dhe për këtë arsye ndieja pashpresi gjithnjë e më të madhe: ndieja se askund nuk shkoja. Sa ma shumë që e sulmoja egon, aq më tepër egoja bëhej problem. Aq më shumë (e kundërta e asaj që jam duhur) jam bartur nga qendra në periferi. Çdo veprim, i cili ka çuar kah qendra eventuale ka qenë siç supozoja, veprim i egos, për këtë arsye kam pasur mundësi të shoh kreu se çfarë po ngjanë vetëm nga një distancë e sigurtë, nga periferia; pasiv dhe me forcë që të intervenoj në ngjarje, dhe se ky intervenim gjithashtu nuk ka qenë veprim i egos. Krejt çka ngjanë, edhe përpjekja ime për t'u çliuar, rezistimi im ndaj rrjedhës, dorëzimi im ndaj

rjedhës, qeshja ime, pikëllimi im, hedhja e egos sime, e gjithë kjo është vetëm ego. Dhe nëse krejt është ego, atëherë ego është vetëm ajo që ngjanë...

Kërceva. Bota sillej rreth meje. Jogananda qëndronte në këmbë, sytë e tij shkëlqenin në mua. “Ego është iluzion.” – Thashë – Unë jam ai që e di, çka mendoj, çka ndiejë, çka parandiejë, çka shpresoj, çka veproj. Vetërealizohem. Nuk jam organizëm në mjedis, por te dyjat: organizëm-mjedis. Lëkura ime është kufiri i brendshëm i mjedisit, i cili më rrethon. Organizëm-mjedis është e vetmja fushë energjetike: lëvizja ime dhe botëkuptimi im, përnjëherë dhe në të njëjtën kohë, është qarkullim dhe kuptimsi e mjedisit. Derisa burimin e kësaj lëvizjeje ekskluzivisht ia përshkruaj vetes: jam voluntarist dhe idealist; derisa ia përshkruaj ekskluzivisht mjedisit, bëhem determinist dhe pozitivist. Konflikti është i shpifur. Konflikti është produkt i gjuhës dualiste. Ego është produkt, simbol statik i dinamikës së varësisë së ndërsjelltë midis meje dhe mjedisit.

Ia kapa duart dhe fillova të vallëzoj me të. Nga dera përgjonin fytyrat e habitura të murgjëve. “Le të vallëzojmë!” – Duke uluruar si i marrë dhe duke u rrotulluar nëpër dhomë. “Jam i lirë sepse nuk kam tjetër zgjidhje. Nuk do të ikë më nga vetja ime. Nuk do të afrohem më. Edhe ikja jam unë, edhe afrimi jam unë. Nuk mund ta puthë veten në buzë, mund t’i puthë vetëm të tjerët, mund t’ju puthë vetëm juve.” E përqafova dhe në faqe ia shtypa dy puthje të zëshme.

“Faleminderit” – I thashë, bërtisja, këndoja, uluroja – “Faleminderit. Më keni futur në kurth dhe më keni detyruar të sillem në mënyrë konsekuente sipas parimeve të varësisë suaj krejt deri në çastin kur jam pjekur dhe jam vetëdijsuar se e imja është e papërshtatshme dhe se për asgjë nuk më duhet. Kam ardhë me qëllim që ta zbuloj unin tim të vërtetë. Tash e di se nuk mund të mos-jam uni im i vërtetë. Çkado që bëj, çkado që nuk

bëj, çkado që ndiejë, nuk ndiejë, mendoj, nuk mendoj, krejt është uni im i vërtetë. Nuk jam më imagjinatë i vetes sime për veten time. Ego është konvent shoqërore, i përshtatshëm dhe deri në një masë të caktuar formë e domosdoshme e ekzistimit tim në hapësirë dhe kohë. Zgjuarësia është zgjim nga hipnoza shoqërore, në të cilën ego paraqitet si njësi autoktone e pavarur. Nuk jam i ndar. Nuk jam ego dhe shpirt. Nuk më duhet t'i flakë pjesët e vetes sime, pasi që nuk jam i ndar në copa. Thelbi nuk është në atë se unë dosedo duhet pranuar veten time, por në atë se nuk mund të flakem...”

Grushti i Joganandës më goditi në buzë. E ndieva gjakun; krejt i hutuar u rrokullisa te mbrapa. U nisë kah unë dhe m'a pëlqeu asilloj flakareshi saqë në kokë më ushtoi. Dhoma u mbush me fytyra të përqeshura murgjish. Prapa tyre shtyheshin të tjerët, e formuan rrethin dhe filluan të duartrokasnin. U mbylla në rreth, përsëri isha në kurth. E ktheva goditjen, Jogananda u largua, grushti im i kaloj pranë, edhe unë pas grushtit, dora e tij në zverkun tim, unë në tokë. Qeshje, zhurëm, brohoritje. Nisi të më shqelmojë. Me duar e mbulova fytyrën. Më ngiti në këmbë dhe më grushtoi në stomak; edhe një herë më goditi në nofullë. Rashë pa vetëdije.

Më kthjelli kova me ujë të ftohtë. E pashë se më kishin zdashur dhe më kishin mbështetur për muri. Murgjitë qëndronin në anën tjetër të dhomës. Jogananda ishte para tyre dhe në tibetishte tallej me lakuriqësinë time, penisin tim, poshttrimin tim. Murgjitë ulurisnin dhe mbanin barkun së qeshuri. Mandej filluan të më godasin me arna të lagët, sandale dhe vezë të prishura. Njëri prej tyre të lanat e freskëta m'i derdhi në kokë. Mbylla sytë dhe e futa kokën mes gjunjëve.

Në kujtesë m'u ngjallë ndodhia nga klasa e parë e shkollës fillore. Çapkënët më të rritur m'i lidhnin me rryp pantallonash duart dhe këmbët dhe më tërhiqnin nëpër koridor

nga klasa deri tek toaleti dhe mbrapa duke uluruar: “Flisari është pshurran, Flisari është pshurran!” I gjori Flisar. Sa i pikëlluar ishte atëherë. Edhe më vonë gjithmonë kur jeta ia lidhte duart dhe këmbët dhe e tërheqte poshtë e lartë, gjithmonë e përqeshnin. Gjithmonë kur vetëimagjinimi i tij ka përjetuar ofendim. Por tash s’ka asgjë. Sikur të mos kishte Flisar.

Ngrita kokën dhe fillova të zgërdhihem. Jogananda e çoi dorën dhe zhurma u qetësua. Murgjitë u bënë serioz, u qetësuan.

Mandej thanë: “Om Mani Padme Hum!”

11

Jogananda më shoqëroi deri në Leh. Dita jonë e fundit që më e mira nga të gjitha ditët që i kishim kaluar së bashku, dhe më e gëzuara dhe më e pikëlluara; miqësore, edhe pse m’a zbuloi se i përkasim botërave të kundërta; e paharruar, dhe njëherazi e bukur ëndërrimtare, përplotë prekje, shikime ledhatuese, lamtumirsi, e cila filloi dhjetë orë para nisjes; përplot bisedash në të cilat kemi folur shumë, më shumë se kurrë më parë.

“Ndoshta do të kthehem.” – Thashë. “Më mirë mos.” – Më tha. “Nuk do të jem më. Edhe nëse kthehesh, nuk do të kthehesh.” “Nëse ndonjëherë shoh sy të tillë siç i keni ju} – thashë – “dhe nëse do të jenë të femrës, do të dashurohem në to deri në vdekje”. Buzëqeshi: “Po e takon Lilën. Të gjitha për të cilat ke ëndërruar të janë plotësuar, edhe kjo do të plotësohet. Do ta takosh. Ndoshta edhe veç e ke takuar, por nuk je i vetëdijshëm se është ajo. Apo diku virgjërisht rritet dhe të pret. Do të sjellë lumturi të papërshkruar. Por edhe vuajtje. “Natyrisht.” - Thashë duke qeshur. – “Por mbase je i lirë” – tha - “edhe në vuajtje do të jesh i lumtur.”

“I lumtur s’do të jem” – i thashë – por i lirë mesiguri do të jem nga dy-tre minuta në ditë. A do të mjaftoj kjo?” “Çasti i zbulimit ia vlenë tre vjet mosdije.” – Tha. – “Natyrisht, kur të

kthehesh në shtëpi, do të jetë më vështirë. Kur të kthehesh në mjedisin, në të cilin përsëri duhesh të aktosh rol, i cili nuk të përshtatet, ego do të riafirmohet. Do të jesh i dëbuar dhe forca e dëbimit do të qetë më largë nga vija, nga e cila ke mar hov. Mos u friko. Procesi, të cilin këtu e ke përjetuar, do të përsëritet edhe atje. Një kohë do të jesh ego edhe më i madh, se që ke qenë. Një kohë krejt çka ke përjetuar këtu do të duket si aventur përrallore, e padobishme për përditëshmërinë tënde evropiane. Asgjë e pazakont. Heret a vonë do të shfaqet fija, për të cilën nuk do të dishë se nga vjen. Më në fund do të bindesh s’e rrjedhë nga këto male.”

“Po më duket” – i thashë – se deri tek njohja kryesore kam mbërri tek dje. Në të vërtetë e keni rrahur në mua. Ideja e mësimit shpirtëror tingëllon shumë komplikueshëm. Filozofike dhe mistike. Tingëllon si problem. Kjo edhe është problem. Në praktikë fenomeni është i thjeshtë. Do të jesh i lirë po qe se jeton ego, e jo i mbështjellur me imagjinimin tëndë për veten tënde. Tek atëherë nuk do të kesh nevojë asgjë të mbrosh, të fshihesh apo të rezervohesh. Orët e persiatjeve, ankimeve, orët e kozmetikës psikologjike thjesht bijejnë. Natyrisht, vështirë është të jetohet pa fasha të imagjinatës për vetveten. Muri mbrojtës qëndron midis teje dhe mjedisit. Derisa je i bindur se një mur i tillë të nevojitet, nuk do ta heqësh qafe. Por nëse e merr guximin të jetosh pa të, efekti, pa dyshim, do të jetë shumë mirëbërës.”

“Po e shoh” – tha – “se më nuk je lavire plakë. Se më nuk je Flisari, i cili mundohej ta bindë botën se nuk ka bythë.” Jo, i thashë, diçka e ka shpuar lëkurën time të virgjër. “Tash jemi bashkë.” – Dhe më shtrëngon në dorë. Është aq e thjeshtë sikur të kisha thënë: je i lirë, derisa në botë je lakuriq, e jo i veshur me imazhe për veten tënde. Prej kësaj rrjedhin të gjitha tjerat. Më nuk ke se për çka të brengosesh para vetes dhe para të tjerëve. Më nuk duhen të luhen lojërat. Natyrisht, të tjerët edhe më tutje

do të fusin në lojrat e tyre, do të shfrytëzojnë për vetëdëshmim. Nuk do të kundërshtosh, nuk do të mbrohesh me kontra-lojërë. Pasi që më nuk je i mbështjellur me imazhe për veten tënde, plotësisht do të jesh indiferent ndaj disfatës apo fitores. S'ke më asgjë për të ruajtur. Plotësisht je i relaksuar. Më nuk e luanë lojën. Por për këtë duhesh t'i luajsh lojërat e të tjerëve, sikur me qenë të tujat. Dhe pasi që nuk të preokupon dëshira e fitores dhe droja e humbjes, gjithmonë do të fitosh; edhe atëherë kur të tjerët mendojnë se ke pësuar disfatë.”

I thashë se në këtë çast, këtu dhe tani, gjithçka është mirë, gjërat më janë të qarta, ndiej lehtësim, e cila është liri saqë çështja e çlirimit nuk më shqetëson më. Më brengos vetëm fakti se çfarë do të ndodhë kur të kthehem në mjedisin, i cili veç në ditën e parë do të më vërshoj me shtytje, ndaj të cilave jam mësuar të përgjigjem në mënyrë të vjetër. A do të mbulohem menjëherë me mburojën e imazhit që kam për veten time, të mbrohem dhe të suloj sikur bëj luftë për diçka kundër diçkahit, si gjithmonë?

“Kjo mesiguri do të ndodhë.” – Nisi të qeshë. – “A të kam thënë: kur të kthehesh në shtëpi, duhesh procesin përsëritur. Atë të cilën e ke përjetuar këtu ka qenë vetëm ushtrim, shëgërtim, njëlloj manovre. Lufta të pret. Se çfarë do të tregohesh në betejën e parë, atë nuk e di. Shëgerti i mirë nuk bëhet gjithmonë mjeshtër i mirë. Por kjo nuk po më brengosë: testimi është i pashmangshëm dhe i domosdoshëm: i lirë mund të jesh vetëm në raport me atë i cili ta kufizon apo ta merr lirinë. Edhe nëse mbetesh vetëm shëgert i mirë, është më mirë, sesa të bëhesh shëgert, të cilit ia ha mendja se është mjeshtër.

A do t'i shmangesh këtij rreziku?”

Mos u brengos, i thashë. E di se jam i marrë sepse jam i mençur, por nuk jam aq i mençur për të qenë i marrë.

“Kjo do të ndodhë brenda natës” – tha – “papritmas do të fundosesh në gjendjen shpirtërore, në të cilën do të ndien lehtësim dhe superioritet moral. Problemet personale, por më shumë ato të cilat i shkatërrojnë njerëzit e tjerë, do të duken marrëzira, do t’i injorosh me tundje dore: lere bre! – mistika, dokrra plakash, bestytia. Nuk do të jesh i vetëdijsëm se kjo është vetëm gjendje shpirtërore, e cila nuk ka lidhje me gjërat ashtu siç janë; do të jesh i bindur se në këtë marrëdhënie je i natyrshëm. E në esencë ka ngjarë vetëm ajo të cilën ego ta ka kufizuar rrethin dhe ta ka definuar horizontin. Dhe për këtë arsye gjithçka është thjeshtë. Tash je i vendosur në hapësirën e ngushtë, e cila po të mjafton. Në kënaqësinë e rreme po i dorëzohesh persiatjes ngushlluese, të cilën po e konsideron si fakt: se krejt atë të cilën nuk po e kupton plotësisht, apo të duket e çuditshme, po e konsideron si marrëzi. Ego të ka mashtruar. Mjedisi, të cilit po i kthehesh, është i stërmbushur me njerëz të tillë; a je ti me të vërtetë i bindur se je i jashtëzakonshëm?

Jo, i thashë, e di se nuk jam dhe ndoshta me të vërtetë po më kanoset rreziku të bie në kurth, në të cilën shegerti do të maskohet si mjeshtër, por kjo në këtë çast nuk po më brengos. Më shumë po më brengos se çfarë do të bëhet me ndjenjën e lehtësimi, e cila më mbushë në këtë moment, kur të kthehem në fushë betejën time dhe më vërsulet armata armiqësh të vjetër: duart në xhepa, vrima në çati, vrima në shpresë; njerëzit të cilët nuk më donë, njerëzit të cilët nuk i dua, të cilët do të më thonë “jo”; të cilëve unë do t’ju them “jo”; kërcimet gjatë të cilave do të më ikën; diktatura “koha e cila është flori”; shpresimet e të tjerëve të cilëve do të mundohem, por nuk do të arrij t’ua plotësoj; frika nga varfëria, anonimiteti; dëshirat e parealizuar; bindja se jeta është mollë, të cilën duhet kafshuar sa ma shumë dhe të thithë sa ma shumë lëng prej saj: ego në numër të pafund të dukjes së jashtme. Këtu jam i vetëdijsëm se ego është iluzion të

cilin e ka krijuar shoqëria, por në përditëshmëri më duhet të jetoj sikur ego është real. Dhe po qe se dua të mbetem i lirë, më duhet të jetoj në të njëjtën kohë edhe sikur është konkret edhe sikur nuk ekziston. Do të më duhet të aktroj. Do të më nevojitet të shtirem kinse jam sikur ata, edhe pse do të jem ndryshe. Kam frikë se nuk do të jem në gjendje ta pranoj jetën, në të cilën nuk do të më nevojitet imazhi për vetveten, por do të futem në të; në të cilën nuk do të më duhet ta luaj lojën shoqërore, por do të luaj sipas dëshirës. Kam frikë se heret a vonë imazhin tim për vetveten dhe lojën shoqërore do të filloj ta përfutem serozisht. Madje shumë seriozisht. Dhe kështu do ta humbas ndjenjën e lehtësisë.

“Do të nevojitet ndihma” – nisi të qeshë Jogananda – e atë ndihmë do ta ofrojë dashnorja jote tantra: e vetmja që kurrë nuk do të tradhtojë. Edhe atëherë kur ego të sulmonë me mijëra forma të jashtme manifestuese, me ndihmën e tantrës do të jesh në gjendje ta mashtrosh. Edhe atëherë kur të zgjohesh i bindur se DUHESH ditën ta mbijetosh; se DUHESH të jesh i suksesshëm; se DUHESH të lësh mbresa të mira; se DUHESH ta sigurosh të ardhmen; se diçka duhet përfunduar në afatin e caktuar; se DUHESH të bëhesh i atillë çfarë të pëlqen; se DUHESH të kesh dëshmi se je joshës, autoritar dhe i dashur – tantra dashnorja jote besnike, do ta qet kleçkën kështu që do të rrëzohesh dhe do të zgjohesh nga hipnoza. Dhe do ta kuptosh se ego përsëri të ka mashtruar. Ego krijohet kur fillon të besosh se je këndëvështrimi yt. Ego është kënd vështrim në proesin e dëshmimit se me të vërtetë ekziston. Tantra do të qet nga binarët, do të qet nga binarët e hekurudhës iluzore, nëpër të cilën e zvarritë jetën. Por nuk guxon ta harrosh paradoksin më të madh të tantrës: vepron vetëm kur e harron atë. Atëherë kur nuk mendon në të. Derisa flet, shkruan, diskuton për të, nuk je tantrist. Kur e nget biçikletën, nuk mendon dhe nuk diskuton për baraspeshë. Vetëm nget; e nget sikur të luash.”

Tantra është lojë, i thashë. Këtë më së shpeshti e kam dëgjuar dhe tingëllonte mirë, mirë tingëllon, edhe pse ende nuk kam mësuar të luaj me jetën time. Në atë çast kur më nuk do ta ndiej nevojën për ta dëshmuar dhe arsyetuar ekzistimin tim, ta mbroj trupin tim nga shoqëria, me të cilën është i lidhur në mënyrë komplementare, dhe vetëdijën time nga sjelljet e pavetëdijshme, në atë çast, i cili jam i sigurtë nuk do të zgjas shumë, mund të them se e njoh esencën e tantrës. Tantra nuk është ndjekje kënaqësish, por është dorëzim spontan, jetesë e papërcjellur. Tantra është lojë, e cila nuk mund të detyrohet; siç nuk mund të “detyrohet” ereksioni apo ejakulimi. Vetëm ndodh. Krijimi i spontanitetit është vetë “xhudo”: mjeshtri, me të cilën m’a keni dëshmuar, se nuk mund të realizohet. Realizohet atëherë kur shpirti identifikohet me trupin dhe ego e ndërpre në përpjekjen për të ekzistuar. Tantra si lojë, po më duket, është jetesë si ritëm, si muzikë.

“Bukur e ke thënë.” – Tha Jogananda. – “Jetesë si lojë. Dorëzoju dhe do të luash bukur dhe natyrshëm. Po i rrezistove, apo po qe se përpiqesh ta udhëheqësh, do t’i shkaktosh vetes dhe të tjerëve dhimbje. Ritmit, të cilit nuk do t’i adaptohesh, në fund do të fundosë. Do të thehesh moralisht, shpirtërisht, psikikisht. Tantra si lojë është jetesë pa qëllim, ku jeta vetvetiu nuk është. E kur të tashmen ia nënshtrohet të ardhmes, jeta bëhet fjalë. Por fjala nuk është e njëjtë me lojën. Fjalët vetëm paralajmërojnë, ato për nga natyra janë të zbrazëta dhe po qe se të sotmen e burgos për hirë të së nesërmës edhe jeta do të bëhet e zbrazët.”

Po, i thashë. Fjalët janë gurë, me të cilët e thejmë dritaren e botës dhe e shndërrojmë në ekran të pakuptueshëm. Pikërisht për këtë arsye po brengosem se çfarë vlere do t’i jap fjalëve kur të kthehem në shtëpi. A do të mund të jetoj në të njëjtën kohë edhe me to edhe pa to?

“Kur jemi veç tek kjo” – foli dhe e mori boshqen – “po më duket e arsyeshme që problemin tëndë edhe pak ta shqyrtoj. Derisa ke ngrën mëngjes tek Pamposhi, vizitova mikun, i cili ka lidhje me njerëzit, të cilët kanë lidhje me ata të cilët kanë lidhje me këtë, e të cilët kanë lidhje vetëm disa. Me buzëqeshje të varur, në dorë m’i la shënimet e mia dhe tre nga pesë filmat e konfiskuar.”

“Jogananda!” – ulurita i habitur, i lehtësuar, pamasë i falenderuar.

“Tregimi mbi çlirimin tëndë.” – Tha – “Prangat e robërisë sate. Si do t’i thurësh, në cilin kafaz do t’i futësh?” Iu përgjigja se nuk kam ide: ndoshta do ta bëj, ndoshta jo. Në këtë moment të gjitha janë të hapura. Por të gjitha duhen të përtypen, të përjetohen; nuk po e shoh arsyen përse mos ta bëj pikërisht në letër. “Dhe mandej ta botosh për të pasur mundësi edhe të tjerët ta përtypin dhe ta përjetojnë?” – më pyeti. Iu përgjigja se nuk po shoh arsye përse mos ta bëj këtë. “A do të shkruash për mua?” Më pyeti duke më vështruar gjysmë solemnisht, gjysmë çapkënshtëm. Natyrisht, i thashë; kryesisht për juve. “Si do të më përshkruash?” – Më pyeti. – “Haptazi?” Tunda kokën në shenjë pohimi. “Krejt çka kam thënë, çdo fjalë?” Jo, i thashë, se çdo fjalë as nuk kam mundur ta shkruaj. Do ta parafrazoj pjesën më të madhe të asaj që më keni treguar. Por do të mundohem t’i ruaj frazat individuale, deklaratat e juaja paradoksale. Dhe ndoshta mënyrën koncize të të folurit e juaj, fjalitë e shkurtëra të juaja.

“Edhe për veten tënde” – pyeti – “në atë mënyrë do të shkruash?” Pohova me tundje koke. “A nuk do të ndihesh keq kur t’i lexojnë të gjitha çfarë ke bërë; për atë se si ke qenë budalla; se je bërë edhe më budalla për hirë të ofrimit të mistereve njerëzimit; se si të kam rrahur shumë herë për shkak se ke qenë tmerrsisht kokëbosh; mandej për të gjitha që i ke bërë në lamaserinë e svastikës gremçmajtë, e a nuk do të turpërohesh?”

Buzagaz iu përgjigja me sinqeritet se nuk kam asgjë për të fshehur; s’e kam humbur imazhin për vetveten. “Por me atë të cilën do ta shkruash, do të krijosh imazh për veten tënde, të cilin do ta shohin të tjerët.” – Tha. – Natyrisht, ia ktheva; por ky nuk do të jetë imazhi im për veten time. “Do të shkaktosh reagime, të cilat nuk mund t’i parashikosh; a nuk po të brengosë paksa ky fakt?”

Aspak, i thashë. Në çdo njeri veç e veç ekziston hapësira e brendshme e cila i ngjanë shtëpisë, të cilën çdokush e rregullon sipas dëshirës së vet. Përnjëherë para derës del diçka e re. E ajo mund t’i ngajë asaj, apo kësaj, por në të vërtetë është diçka e veçant. Se çka do të bëhet ajo?

Pjesë e mobileve, zbukurim, qilim, trampulin, pikturë në mur, orë, drogë, libër? Apo ndoshta ndonjëra edhe do të shkojë në tavan? Në këtë apo atë mënyrë: këtë gjësendin e ri çdokush do të provojë ta bashkërendisë në rendin ekzistues. Gjithsecili do të përgjigjet në harmoni me gjendjen e tij psikofizike në çastin e duhur. Disa gjëra nuk do t’i fusë përmes derës së ngushtë të shtëpisë së tij. Dikush tjetër do ta zgjeroj derën, disa të tjerë do ta mbyllin. Disa do t’i pranojnë vetëm pjesët e caktuara, ato të cilat iu nevoiten. Jam i vetëdijshëm kësaj. Përgjigje në thirrje do të jetë entuziazmi, interesimi mesatar, indiferenca, rezistenca, madje edhe armiqësia: të gjitha njësor të vlerëshme, krejt ngjarja, e cila ndodhë; pavarësisht nga unë në këtë apo atë moment. I varfëruar apo jo i varfëruar, i pranuar apo jo i pranuar, unë do të jem vetëm ai që jam, imazhet e të tjerëve që do të kenë për mua do të jenë gjithmonë vetëm shëmbëlltyra reflektuese të imazheve personale që kanë për vetveten.

Papritmas më përqafoi, më shtrëngoi nga vetja. Mandej u nisë për të shkuar. “Qajë” – më tha kur i pa lotët në sytë e mi – “bëhu spontan. Luaj. Loja nuk është serioze. Por prapë, kjo s’do të thotë se je më i mirë, më i lumtur se ata që janë të bindur se

janë. Edhe ata luajnë, por pasi që nuk janë të vetëdijshëm, loja e tyre bëhet vetëm më e rrezikshme. Vlera e lirisë sate qëndron në gatishmërinë tënde për t'iu ndihmuar kur rrëshqasin dhe t'i ndihmosh vetvetes kur ti rrëshqet. E në çdo çast mund të rrëshqasësh. Bota është vend i dukjes së jashtme mashtruese: vend në të cilin bandat e hajdutëve, të cilët janë të maskuar si polic, konfrontohen me policët, të cilët janë të maskuar si hajdut. Ku fillon iluzioni, ku mbaron realja? Hapësira, në të cilën mund të jesh tantrist, është shumë e ngushtë thuajse nuk ekziston. Por prapëseprap është dhe mund të jesh tantrist. Mund të jesh derisa nuk muk mendon se duhesh të bëhesh.”

Iku rrugës. Rrija dhe e shikoja, i vetëdijshëm se më nuk do ta shoh, kurrë më, këtë mjeshtër të karrocës diamantike, i cili u fut në jetën time si rrufe dhe m'a dhuroi energjinë e forcës magjike, të cilën e ndieja në vete. Edhe pse në atë forcë magjike nuk kishte asgjë mbinatyrore apo misterioze. Me rrufe e cila më mpiu, m'a dorëzoi thirrjen që të kthehem në botën nga e cila jam larguar dhe përmes saj në veten time. Forca ime qëndron në njohjen se çdo situatë ka zgjidhje, e kjo do të thotë (se në çdo çast përsëri) jam i zgjidhshëm dhe unë. Magjistar jam edhe unë. Njëjtë sikurse Brahma, i cili kishte bërë Bum! Dhe ishte shndërruar në botë, edhe unë mund të bëj Bum! Flisari krijohet apo Bum! dhe Flisari zhduket.

Flisari e qiti torbën në shpinë dhe ia mësyu ndërtesës së ulët, prapa të cilës ushtonte motori i zogut të hekurt. E tash? Ndonjë mjeshtër i zenbudizmit e ka mbërri iluminimin. “Dhe mandej” – e pyetën adhuresit – “çfarë keni bërë mandej?” Kishte rrudhur supet dhe ishte përgjigjur: “Porosita një çaj.” E çka të bëj tjetër? Kur je i lirë, krejt është me të vjetrën; kur bota vërret në kokë, qëndron përsëri drejt. “Çaj.” – Thirra dhe shikova orën. Deri në nisje i ke edhe njëzet e pesë minuta, më tha. E hoqa nga dora orën dhe ia fala shitësit të çajit i cili mbet gojë hapur.

(Duke qenë i vetëdijshëm se në shtëpi si të përsëritur, edhe pse prej tash vetëm si Egon honorar, do të më duhet ta blej të re.)

FUND